

THE
TABAQĀT-I NĀSIRI

OF

ABOO 'OMAR MINHĀJ AL-DĪN 'OTHMĀN,

IBN

SIRĀJ AL-DĪN AL-JAWZJĀNĪ.

37222

EDITED BY

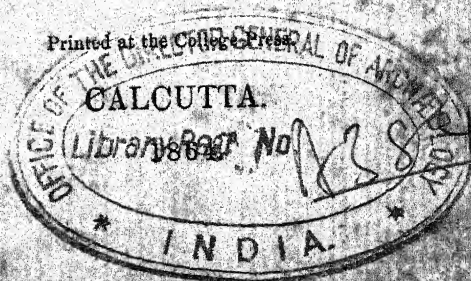
CAPTAIN W. NASSAU LEES, LL.D.

AND

MAWLAWIS KHADIM HOSAIN AND 'ABD AL-HĀI.

953
Min/Lee

CENTRAL ARCHIVES LIBRARY
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No **37222**

Date **12-7-63**

Call No

طبقات ناصري

تصنيف

ابو عمر منهاج الدين عثمان بن سراج الدين الجوز جاني

که انرا اشیا تک موسیعی بنگاه

بتصحیح

کتابخانه و علمیه ناصری صاحب

موسسه خاتم حسین در مولوی عبد الحی صاحبان

و

اهتمام

کیتان لیس صاحب موصوف

در کالج بریس طبع کرد

کلکته سنه ۱۸۶۳ ع

P R E F A C E.

I CANNOT better introduce this volume to the public, than by giving the following extract from a minute written by me for the Philological Committee of the Asiatic Society of Bengal about two years ago:—

“The present object of the Society in regard to the Persian Series of the *Bibliotheca Indica*, is to aid in working out an idea, which originated with the late distinguished Sir Henry Elliot, viz., to place in the hands of the future Historian, the best original materials for compiling a History of this country, and the plan proposed for accomplishing our task is, to publish texts of the most trustworthy authors, giving the preference, when possible, to writers contemporary with the events their histories chronicle.

“In this view, we have already published that portion of Abul-Fuzl Baihaki's *Tarikh-i ál-i-Soboktikín* which contains the biography of Mas'úd the son of Mahmúd* of Ghaznín; and it should be our endeavour, I think, to complete this period from other sources; because the kings of Ghaznín have exercised so material an influence on the progress of events in India, and the affairs of the two countries are so interwoven, that any History of India, without an account of the rise, progress, and decline, of the Ghaznín dynasty, would certainly be incomplete.

“I am not prepared to say that materials at present exist and are available for satisfactorily fulfilling this portion of our task; which embraces a period of about 200 years, commencing with Násir ol-dín Soboktikín, and ending with Khosraw Malik, who died A. H. 583.

“The succeeding, or second period of the History of India, treats of the Afghân dynasties, including the Ghorí, the

* The poet Onsari, a contemporary of Mahmúd and the great Firdawsi, wrote Mahmúd's life, and copies of the book were extant in India a century ago. Whether a copy exists anywhere now or not, I do not know. It would be most valuable, for the history of this period.

Slave, the Khilji, and Lodhi kings. It commenced with M'oziz ol-dîn Mohammad Ibn i Sâm Ghori, and concludes with Soltân Ibrahîm Ibn i Sakandar Lodhi; or, including the interruption caused by the invasions of the Chaghatais, may be carried down to Mohammad Adil, in the year A. H. 963; in which year also Homayûn died.

"In furtherance of our object in regard to this period, we have already published the history of Zia ol-dîn Barni, which chronicles the reigns of eight kings of Delhi, from Ghajâs ol-dîn Balban, to the 6th year of the reign of Firoz Shah, a period of 92 years, Zia ol-dîn took up his narrative of events from the point where the author of the *Tabaqât i Nâsiree* left off. This latter history we have for some time been desirous of publishing, and materials have now, fortunately, been placed at our disposal.

"The *Tabaqât i Nâsiree* is a general history, compiled by Minhâj ol-dîn Jawzjâni. It commences with the birth of Adam, and concludes with the biography of Nâsir ol-dîn Mahmûd b-Shams ol-dîn Altimash, the eighth king of Delhi of the Ghori dynasty.

"It must be evident that that portion of Minhâj ol-dîn work which treats of ancient history, is of no value for illustrating the history of Mohammadan India. The account he himself gives of this part of his history is as follows:—

"He found, he says, a tabular chronicle compiled by the Imâm Mohammad Ali Abu l-Kâsim Imâdi, in the time of Nâsir ol-dîn Soboktikîn, containing, in a very concise form, some account of the prophets, the early and latter Khalîfahs, and something of the life of Nâsir ol-dîn Soboktikîn. This he desired to enlarge; and by giving a more extended account of the kings of Arabia and Persia, including the Tobbas of Yaman, the kings of Himyar, the Khalîfahs, the Bûyahs, Tâhiryân, Saffâryân, Samâniyân, Saljûkyân, and Rûmyân, so make a complete history.

"But, for this portion of *general* history, we cannot expect to learn anything very new or instructive from Minhâj ol-dîn; for, we have older, and better, and more numerous, authorities than those he used; and many of these works have been already printed and published.

"There is, however, a portion of his history which is of great value for our purpose, viz., that which contains the chronicle of his own times, commencing with the Ghori dynasty, (of the Royal House of which he was himself a protégé,) and concluding with Nâsir ol-dîn Mahmûd b-Soltân

Altimash. Of the contents of the work, the late Mr. Morley in his catalogue, has given a brief outline; and from the examination I have made of the book, his remarks appear to me to convey an accurate impression of its value. Of the propriety then, of our publishing the portion mentioned, there cannot, I think, be a question.

"It might be thought that this author's account of the Kings of the house of Nâsir ol-dîn Soboktikîn, (in whose time, and by whose order, the chronicle on which Minhâj ol-dîn professes to have based his account of this period was compiled) would be valuable. But it appears to be very meagre. The reigns of three or four kings, are sometimes discussed in half the same number of pages, three only, being allotted to Mahmud the Great, and his twelve invasions of India.

"What is related, however, is, doubtless, taken from the authorities considered most trustworthy at that early period, —authorities some of which are no longer extant; and it will be interesting and satisfactory to this Society to hear that the author supports their opinion of Baihaki as a historian, for he opens his account of this period in the following words:— 'The Imâm Abu l-Fazl Baihaki relates as follows' and quotes Baihaki often, in preference to Mohammad Ali Abu l-Kâsim Imâdi, the compiler of the Court Chronicle and historian of the time, thus establishing, that he had in his possession the last portion of this valuable history, and leaving fair grounds for us to conclude, that he consulted it, as the best authority then extant, for the history of the early portion of this period.

"As I have serious doubts about our obtaining full materials for illustrating, satisfactorily, the history of this period; and as under any circumstances, Minhâj ol-dîn's brief sketch will be valuable as a correct index of the truth of other works, I am in favour of commencing our edition of the *Tabaqât i-Nâsir ol-dîn* from the rise of the Ghaznavide dynasty."

The course recommended in the above extract, has been pursued, and I think with advantage.

In regard to the materials we have had for making a correct text, I regret to say that they are somewhat defective. When I commenced the work we had three copies, one belonging to the Royal Asiatic Society, one to the India House Library, and one to the High Priest of the Parsis at Bombay. A little time afterwards Col. Hamilton, in reply to

a Circular of the Society, forwarded a copy from Delhi. These MSS. are all apparently good old copies ; and are written in very different hands. It was supposed, then, that we had four distinct copies to collate ; but before long it became apparent, that the four had been copied from two MSS. so, in reality, we had only two. The question then was, 'should I stop until another MS. turned up?' The Society had issued hundreds of circulars to all parts of India ; and had failed to draw out more than two copies ; and the fact that the four old copies I had, had been copied from two MSS. seemed to indicate so clearly the great scarcity of MSS. of this work, that I decided to go on.

The only serious difficulty I have had to contend with, has been the proper names ; and as this difficulty existed rather in my own ignorance, or perhaps I should say the general ignorance of the history of the people and the geography of the countries of which the book treats, it did not seem a valid ground for withholding this very valuable work from the public. Of one thing I am certain, that even in this respect, it will be found very much more correct than other general histories, such as Abu l-Fida, Ferishtah, Siyar al-Motaqaddimin and other published works, which have included a narrative of the events herein recorded. I have, moreover, given the *variantes* of the MSS. wherever I was in doubt, and this will greatly assist readers in correcting the text where I may have made mistakes.

W. NASSAU LEES.

COLLEGE OF FORT WILLIAM, }
1st July, 1864.

Handwritten text in a cursive script, likely Persian or Urdu, covering the upper portion of the page. The text is arranged in approximately 10 lines, though some are faint and difficult to decipher. A small, dark circular mark is visible near the top right of the text block.

—

ت

خانی نبشته آمد *

* قطعه *

شهریار جهان الغخان آنکه * خان البرزبست و شاه سمک
هرکه از حضرتش قبولی یافت * پیش هرگز نگشت رو بفلک
پیش از کیست حاتم طائی * نزد از چیت بخیی بر مک
کرد از لوح خاطر منهاج * غصه دهر را باحسان حک
بشنود این سخن زمن همه خلق * از طریق یقین نه از ره شک
نود و نه مرا است قسم کرم * دیگرانرا همه ازان صد یک
هر دعائی که گویش از جان * کند آمین آن بصدق ملک
کذب منهاج السراج فی الخامس من شهر ربیع الاول سنه
ثمان و خمسين و ستمائه *

شه را خضر از جام ساقی باد * ایوان درش چو چرخ نه طاقی باد
 نام طبقات در جهان تا باقیست * محمود شهاب ناصر دین باقی باد
 آن قدر که در ومع و طاقت دائرۀ سماع و نقل این داعی بود در قلم
 آمد و بتحریر پیوست اگر نظر بادشاه اهل ایمان خاد الله سلطانه
 با خاقان معظم الغخان خلعت دولته با ملوک و اکابر و صدور و امثال
 و ارکان دولت و اعیان ملت را در حالت حیات و بعد از وفات
 مولف طبقات بر سهوی و یا غلطی و یا نقصانی و یا زیادتی اطلاع
 افتد بذیل لطف و عفو مستور گردانند که از غایت اکرام و نهایت
 انعام باشد الکافی لکل معافی سبحانک اللهم برحمتک یا ارحم
 الراحمین ارحمنا و صلی الله علی خیر خلقه محمد سید الانبیاء
 انصل اهل الارض و السماء و علی جمیع النبیین و المرسلین و آلهم
 اجمعین - ضعیف ترین بندگان ربانی منهاج سراج جوزجانی که
 مولف طبقات است عصمه الله تعالی چنین گوید که چون این
 تاریخ بخدمت سلطان ناصر الدینیا و الدین خلد الله سلطانه عرض
 افتاد خلعت بادشاهی فرمود و وثیقۀ^(۲) ممزوج با سنجاب خاص که بر
 کتف مبارک او بود بداعی داد و مشروخی و هر سالی ده هزار
 چیتل و یکپاره دینار انعام فرمود و چون نسخه تاریخ بخدمت الغخان
 معظم رسانیده شد خان معظم الغخان خلعت دولته بیست هزار
 چیتل معدود و ماهی مباحی و یکدستۀ سنجاب و یکدستۀ
 روباه فرستاد و این قطعه در شکر آن انعام گفته شد و بر ظهر نسخه

از ادای فرض می زارید و می نالید و تضرع میکرد تا چهارم روز که
سرناف ملعون بدان منزلکه رسید او را اجل در رسید حقتعالی در
شکم را بر روی موکل کرد و بدوزخ رفت. بعضی چنان روایت کردند
که منگو خان چون سرناف را آثار فتنه در جبین او سرئی کرد
معتمدان مخفی فرستاد تا سرناف ملعون را زهر دادند بدوزخ رفت
بلکا خان زن با تو را در حدال خود آورد و پانزده پسر و پسر بود
از پشت ترشخان جمله بدوزخ رفتند و مملکت جمله در تصرف
بلکا خان آمد و به یرکات مسلمانی مملک قبیچاق و سفین و بلغار
و صقلاب و ورش تا شرقی شمال روم و جند و خوارزم در تصرف
او آمد و در تاریخ سنه ثمان و خمسین و ستمائه که اتمام این تاریخ
طبقات است جماعت آیندگان از بلاد خراسان نقل کردند که منگو
بدوزخ رفت در جمله شهرهای شرق و غرب و بلاد عجم و ما وراء
النهر و خراسان خطبه بنام بلکا خان خواندند خطاب آن سلطان
جمال الدین ابراهیم کردند والله اعلم بالحققة. و همدین سال
یگی از اکابر عرب که او را امام شمس الدین مغربی میگویند از
نزدیک خود بوجه رسالت بخدست جهان پناه سلطان سلاطین
ناصر الدنیا و الدین خلد الله سلطانه فرستاده است و خدمت
که لائق این درگاه باشد در تحریر آورده و خود را در ملک خدام
این جناب همایون جهان پناه منخرط گردانید و این سعادت
او را از همه دولتها شگرف تر است حقتعالی دولت پادشاه روی
میں را تا نهایت حد امکان متضاعف و مترادف دارد و این

جمع شدند ایشان را بیکجا فرو گرفتند و همه را بدروخ فرستادند
آن کلیسا را خشت باز کردند و این انتقام بمرکت آن بادشاه بود در
دین محمد صلی الله علیه و آله و سلم و ملت حنفی تقبل الله منه *

حدیث دوم

همین سید اشرف الدین روایت کرد چون باتو خان در گذشت
از وی پسر می ماند سرناف در غایت تعدی و تعصب با مسلمانان
سرناف از ولایت قبیچاق و سفین عزیمت خدمت منکو خان کرد
تا بذریعه منکو خان بجای پدر باتو بنشیند چون ببلاط طمغاج
منکو خان رسید او را با اعزاز باز گردانیدند چون بنزدیک
هم بلکا خان رسید اعراض کرد و راه بگردانید و بنزدیک عم خود
نیامد بلکا خان کسان بنزدیک سرناف فرستاد که من ترا بجای
پدر باشم چرا بیگانه وار میگذاری و نزدیک من نمی آئی چون
فرستادگان نزدیک سرناف پیغام بلکا خان تبلیغ کردند سرناف
ملعون جواب داد که تو مسلمانی و من دین ترسائی دارم (روی
مسلمانان دیدن شوم باشد لعنة الله کثیره چون این حدیث فاصواب
بدان پادشاه مسلمانان بلکا خان رسید تنها در خرگاه رفت و من
در گردن خود کرد و یک زنجیر در خرگاه محکم گردانید و پای ایستاده
و بتصرع هرچه کاملتر و اقبال هرچه تمامتر می گریست و می
زارید و میگفت خداوند! اگر دین محمدی و شریعت اسلام بحق
است انصاف من از سرناف بستان سه شب روز همدین منوال بعد

گردد جمله اتباع ما از دین ترسائی برگردند تدبیر کار ما بقهر و قوت
 بجای آر آن مغل فرمان داد تا آن جوان را که مسلمان شده بود
 حاضر کردند و با او از طریق لطف و مدارا وصال و نعمت در آمدند
 که از دین اسلام برگردد چند آنچه بآن صدیق نو مسلمان نگفتند که از
 دین اسلام برگرد برنگشت و آن لباس با طراوت دین محمدی را از دل
 و جان جدا نکرد آن مغل فرمان داد و ورق مزاج برگردانید و سخن
 سیاست نیز گفتن گرفت بهر سیاست که در تصرف قهر و استیلا
 او آمد آن جوان را کرد بهیچ وجه از غایت حمیت دین اسلام ترک
 نگرفت و شریعت ایمان با ضربت طغیان کافران از دست نینداخت
 چون جوان بر دین حق ثبات نمود و بوعده و وعید آن جماعت گمراه
 التقات نکرد آن ملعون فرمان داد تا آن جوان را سیاست کردند و با
 دولت ایمان از دنیا نقل کرد رضی الله عنه و ارضاه - جماعه مسلمانان
 سمرقند را بدین انکساری بحاصل شد - اشرف الدین چنین روایت
 کرد که محضری پرداخته شد و بشهادت ثقات و اکابر اسلام که ساکنان
 سمرقند بودند موکد کرده آمد و با آن محضر بلشکرگاه بلکه خان رفتیم
 و حال خبرت زعمه ترسایان سمرقند عرضه داشتیم و محضر بموقف
 عرض رسانیدیم حمیت دین محمدی در مزاج آن باد شاه با نیکو
 اعتقاد ظاهر شد و عظمت حق بر طبیعت او استیلا یافت بعد از
 چند روز این سید را اعزاز فرمود و جماعت ترکان و مفسدان بزرگ
 مسلمانان نامزد کرد و فرمان داد تا جماعت ترسایانی را که آن
 بی سعادت تعدی کرده بود بقتل رسانند و بدوزخ فرستند چون
 آن مثال حاصل شد نگاهداشته آمد تا آن طائفه بد بخت در کلیسا

حکایت دین مسلمانی بلکا خان

در شهر سنه سبع و خمسين و ستمائه سیدی شریفی عزیزی
از شهر سمرقند بتجارت بحضرت جلال دهلی آمد و از درگاه پادشاه
اسلام و سلطان هفت اقلیم خلد الله ملکه و سلطانہ تربیت و نواخت
یافت و باعزاز و انعام خسروانہ سلطانی مخصوص گشت و اکابر آن
حضرت جلال که هریک بر سپهر مملکت اسلام کوکبی رخسوده اند
و چرخ دین را ستاره نور پاشنده هر یک در باب آن سید
بزرگوار اصناف خدمت واجب داشتند و آن سید بزرگ اشرف الدین
پسر سید جلال الدین صوفی بود که در شهر سمرقند خانقاه نور الدین
اعلی علیه الرحمة بخدمت او تعلق دارد عصمه الله ازین سید
بزرگوار دو حدیث سماع افتاد در صلابت دین مسلمانی بلکا خان
سلامه الله عز و جل و زاد نیه خیرا *

حدیث اول

چنین آوردند که آن سید بزرگوار گفت که یکی از ترسایان
سمرقند بدولت اسلام رسید و او را مسلمانان سمرقند که در دین اسلام
صلابتی دارند اعزاز کردند و نعمت بسیار دادند ناگاه یکی از
گردنکشان مغل و کفار چین که دولت و مملکت داشت و میل
آن ملعون بدین ترسائی بود بسمرقند رسید ترسایان سمرقند نزدیک
آن مغل رفتند و مظلمت کردند که مسلمانان فرزندان ما را از دین
ترسائی و متابعت عیسی علیه السلام بدین اسلام می برند و متابعت
دین مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم میفرمایند و اگر آن باب مقتوح

و تحفها آوردند چون آن بادشاه ابواب معرفت و صحبت بهیچ وجه
 با خانان مغل مفتوح نمیداشت و رسولان ایشان را نمیکشت و
 بطریق احسن دفع میکرد آن رسل بلکه را بمحروسه کالیوار فرستاد و
 آن جماعت مسلمانان بودند و هر جمعه در مسجد جامع کالیوار حاضر
 شدند و در عقب نواب کاتب این طبقات منهاج سراج نماز گزاردندی
 تا در عهد سلطان رضیه علیها الرحمة چون این کاتب که منهاج سراج
 است بعد از شش سال از محروسه کالیوار بحضرت جلال دهلوی آمد
 بعنایت آن بادشاه مخصوص گشت آن رسل بلکه خان را هم فرمان شد
 تا از محروسه کالیوار بطرف قنوج بردند و شهر بند کردند و همانجا
 برحمت حق پیوستند چون بلکه خان بزرگی رسید از زمین قنچاق
 بوجه زیارت اکبر و علمای اسلام که باقی مانده بودند و گذشته
 بشهر بخارا آمد و زیارتها کرد و بازگشت و معتمدان را بدار الخلافه
 فرستاد و چنان تقریر کردند جماعت ثقات که دو کت یا زیادت
 تشریف دار الخلافه پوشید هم در حیات برادر خود باتوخان و جمله
 لشکر او بقدر سی هزار مسلمان بود و در لشکر او جماعت صلو
 قائم بود - ثقات چنین گفتند که تمامت لشکر او را داب آنست که
 هر سوار را مصلی برابر خود باشد تا چون وقت نماز آید بادی
 آن مشغول شوند و در تمام لشکر او هیچکس خم نخورد و مدام علمای
 بزرگ از مفسران و محدثان و فقها و مناظران در صحبت او باشند
 و او را کذب دین بسیار است و اکثر مجالست و محادثه او با علما
 باشد و پیوسته در بارگاه او بحث علم شریعت می باشد و در مسلمانی
 بغایت صلب و با جمعیت است *

این کتاب طبقات ناصری بر فتنه و بلای کفار نباشد و ازان جماعت
و خاندان ایشان یک تن بدولت ایمان و سعادت اسلام رسیده است
ذکر اسلام در قلم آورده شود و بران ختم افتد انشاء الله تعالی *

العاشر بلکا خان بن توشی بن چنگیزخان

ثقات چنین روایت کردند که ولادت بلکا خان بن توشی خان بن
چنگیزخان در زمین چین و قباچاق و ترکستان بود بوقتی که پدرش
توشی خان خوارزم بگرفت و لشکر بزمین سفین و بلغار و صقلاب
بود چون بلکا خان از مادر بزا پدرش گفت من این پسر خود را
مسلمان کردم او را دایه مسلمان حاصل کند تا ناف او بر مسلمانان
برک و شیر مسلمان خورد که این پسر من مسلمان خواهد بود بحکم این
اشارت ناف او دایه بر مسلمانان برید و شیر مسلمان خورد و چون بعد
تا دیب و تهذیب رسید از ائمه مسلمانان قومی را جمع کردند و یکی
را از ایشان اختیار نمودند تا او را تعلیم قرآن داد - بعضی از ثقات
چنین گفتند که تعلیم قرآن او در خجند بود پیش یکی از علماء
متقی آن شهر و چون بعد تطهیر رسید تطهیر او بجای آوردند و چون
بعد بلوغ رسید آنچه در لشکرگاه توشی خان مسلمان بوده است
همه در خیل او فرمود و چون پدرش توشی خان بزهردان چنگیزخان
از دنیا نقل کرد و برادرش باتو خان بجای پدر بنشست بلکا خان را
همچنان بزرگداشت میکرد و او را فرمان و اتباع و اقطاع مقرر میداشت
و در سال سنه احدی و ثلاثین و ستمائه جماعه رسولان بلکا خان از
زمین قباچاق بخدمت حضرت سلطان سعید شمس الدین آمدند

آن اسرار را شنیده باشد و باتفاق علمای تفاسیر امیر المؤمنین و
 امام المتقین علی رضی الله عنه مخصوص بوده است از حدیث
 مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم بدانستن آن اسرار از جمله
 صحابه و اگر افترا بودی هرگز راست نیامدی و بصدق نه پیوستی
 چون حال بروج صدق ظاهر شد چنانچه در بیان فرار و فوت بادشاه
 ایران گفته است که در کنار دریا باشد همه عقلای عجم و ایران را
 معلوم است که فرار محمد خوارزمشاه از پیش مغل همچنان بود
 که فرار کبوتر از پیش باز و عقاب و موت او رحمه الله برکناره دریای
 مازندران بود چون معلوم شد که وصف آن جماعت و وقت خروج
 ایشان و فرار بادشاه مسلمانان و خراب شدن شهرهای اسلام بصدق
 گفته است باید که آخر قصیده که مقصود است براندهای دولت
 کفار مغل هم صدق باشد چون در آخر قصیده که یقین کرده است
 هلاکت ایشان در کدام زمین باشد و آن زمین را خلق گفته اند و خلق
 زمین دمشق و شام و سرحد های آنست و آن جماعت درین زمان
 بدان زمین رسیده اند و قتال و هلاک ایشان هم بخوردن آب نرات
 هم بشهر بودن قتال با لشکر حلب هم بنصف قران بود که آن سنه
 تسع باشد یا سنه احدی یا کم و بیش بیک دو سال وقت آمده
 است که حق تعالی دور فتنه آن جماعت را منقضی گرداند و آتش
 فساد ایشانرا بآب انتها منطفی گرداند و باد بیداد آن طائفه که در
 فضاء دور محمد صد هزار گرد برانگخته است بقهرت بی شبهت
 بنشان انشاء الله تعالی •

چون ذکر انقراض دولت کفار مغل ثبت افتاد خواستیم که ختم

گفته اند که این قران عاشر آن قران بود که علویین زحل و مشتری را از مثلثه ارضی بعد از ده قران نقل اقتاد بمثلثه هوائی و معهود قرانات آن است که در مثلثه دوازده قران باشد در دویست و چهل سال هر قرانی بیست سال و علویین در شهر سنه ثلث و عشرين نقل کردند از مثلثه ارضی بمثلثه هوائی اگر برقرار معهود بودی بایستی که قران در جدی بودی و اول قران دهم سنه اثنی و ستمائه بود همان سال خروج چنگیزخان بود در زمین طمنجاچ و چین و فتنه او در آخر سنه ست عشر و ستمائه بزمین عجم و خراسان رسید و الله اعلم - باز بعضی علما نقل چنین روایت کرده اند که مراد ازین قران قرن است و تمامت قرنی را هفتاد سال میگویند بحکم حدیث مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم که اعمار امتی ما بین الستین الی سبعین و کلمه الی نهایت و غایت را است پس تمام قرن هفتاد سال باشد و این قول موافق اهل نجوم است که تمام ترتیب کواکب سبعة هر مولودی را بهفتاد سال منتهی گردد باز دور ترتیب بقرن باز گردد و این طبقات بیان آن را احتمال نکند پس بنا برین قول اتمام دولت آن طائفه می باید که در سنه تسع و خمسين و ستمائه یا در احدی و ستین و ستمائه باشد چنانچه از کفار اثر نماند و آنچه آن امام ربانی گفته است رضی الله عنه از اسرار نبوی است و از معانی حروف قرآن مجید و یقین که اینچنین اسرار خود القا نتوان کرد پس یقین شد که چونکه شاگرد امیرالمؤمنین علی رضی الله عنه بود از حضرت شنیده باشد و امیرالمؤمنین رضی الله عنه از پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم

و باشد هنگام تیر ماه و نازگی گیاهها که خلق مبتلا شوند ببلای
پیاپی از کفار *

و لریمظهرت علیهم فئة * من آل صعصعة کرام عساکر
و باشد پیدا شوند از ایشان گروهی از فرزندان صعصعة یعنی
گردان شام *

هذال و یسقون الغرأة خدیوهم * من باب طایوی نوق ظهر الطامر
این گروهی باشد که آب دهند اسپان را بموضعی که آنرا باب
طایوی گویند بر پشت اسپان *

او یلفهم حلب بجیش لوسری * البحر کظلم بالعجاج الفائر
پیشند از حلب ایشان را لشکری اگر بروند بر دریا میاه کنند
از سم اسپان *

و اذا مضى نصف القران رأیتهم * فی ارض خلق فی عداد عساکر
چون بگذرد نیمی قران ایشان بینی در بلاد شام و دمشق در
شمار لشکر *

یفغیهم الملك المظفر مثل ما * فنزیت ثمود فی الزمان الغابر
نیست کند ایشانرا ملک مظفر مانند آنکه نیست شدند قوم صالح
پیغامبر دران روزگار گذشته *

علماء منقول و امضاء معقول اقاویل گفته اند در معنی قران عاشر
که در اول قصیده امام یحیی اعقب رضی الله عنه ذکر
کرده است که * احذر بني من القران العاشر * ازان قران
حذر فرموده است و نصف قران که در آخر قصیده ذکر آن کرده
است و آنرا علامت آخر شدن دولت کفار مثل نهاده بعضی

و زشتا و هلاکا چون بسر بردند دیار ربیع را میان دجله و میان خازر
کافران *

و یطبقون بلاد لدیک کلهما * من شهر زور الی بلاد لامر
فرا بگیرند شهرهای اردویل تمام از انجا شهر زور است تا شهر شام *
هذا وتغلق اریک من دونهم * یوما و تؤخذ عند قلة ناصر
بر بندند دروازه های شهر اردویل یکروز و گرفته شود از اندکی یاری
کندگان *

و یطون توتوه و ینهب ما لها * و یزورها من معشر و مشاجر
و ببرند زمین توتورا و غارت شود جان آن قوم چنانچه زیارت کنند *
و لربما ظهرت عساكر موصل * ترجو الامان من الخوون الکافر
و باشد که یاری کند ایشان را لشکریهای موصل بامید امان از
خیانت کافران *

و الویل ان حلوا بشاطی دجله * و مضوا الی بلد بغیر تناکر
زشتا و هلاکا که بکنار دجله آیند کافران و بگذرند بشهری یعنی بغداد
و کرخ *

و تری الی الثرثار نهبا واقعا * و دما یعیل و هنک ستر الساتر
و بینی تو بر ایشان گفتن بیهوده عادت باشد و خون روان شوند و درین
پردهای مسلمانان *

و کذاک الخابور ینهب بعضهم * بعضا و لیس لاهله من جابر
و همچنین ولایت خابور غارت کنند و یکدیگر را بکشند و نباشد
مرا ایشانرا کسی که شکسته بزند *
و یكون وقت خریف زهر زباتها * تلقی النفوس من البلاء المتواتر

بلد الدیلمیین جبالها و قلاعها * تضحی خرابا مالها من عامر
بلاد دیلمیین یعنی مازندران و گیلان و کوهها و حصار الموت خراب
شود *

و الری فیها یقتلون عصابة * من آل احمد هم بسیف الکافر
در ری کشته شود گروهی بسوار از فرزندان مصطفی صلی الله علیه
و آله وسلم به تیغ کفار *

و یفر من سفک الدماء ملیکهم * فر الحما من العقاب الکاسر
و بگیرند از بیم ریختن خونها بادشاهان ایشان از کفر چنانکه کبوتر
گیرند از عقاب *

و یموت من حلق علی ما ناله * فی لجة من لجم بحر زاخر
و بمیرد آن بادشاه از خشم زخم آنچه در زرفی دریای بزرگ و آن
در مازندران *

و اخلاط ترجع بعد بهجة منظر * قفر الذبابت باختلاف الحما
و اخلاط باز گردد پس از تازگی عمارتها بیابان پر گیاه از سبب
اسپان *

و دیار بکرسون یقتل بعضهم * بالسيف بین اصغر و اکبر
و زود باشد دیار بکر چنانچه حلب و شام و ایمن و مار دین و
میا فارقین کشته شود *

و الروم تغزع منهم و تخافهم * و لربما سلموا لذل الکافر
اهل بلاد روم بترسند از ایشان و در هم باشند و شاید که بهلاست
بمانند از خواری کفران *

و الویل ان رطوا دیار ربیعة * ما بین دجلتها و بین الخازر

و ارام گیر بشهری از زمین عرب و آنجا باش و شکیبائی کن بر زمین
سختی زمانه جور کننده *

لا تتركن الى العراق لانها * سيشينها حد الحسام الباتر
میل مکن سوی عراق که زود باشد که فرارسد آنرا تیزی تیغ برنده *
من فتنة الفطس الانوف كأنهم * میل طما او کالجراذ الناصر
از فتنة گروهی پست بینی که لشکر ایشانست سیلی و یا ملخاندند
پراگنده شده *

حرف العیون ترونهم في ذلة * کم قد اذلوا من ملیک قاهر
تنگ چشمانی را که ایشان را در خواری بینی اما چندگاه خوار
کنند پادشاهان قاهر را *

ما قصدهم الا الدماء كأنها * تأرلهم من کل ناه آمر
نباشد پیش نهاده ایشان مگر خونهای خلق که از آدمیان کینه میکشند
از جمله کهتر و مهتر *

میریک خوارزما يعود منابتا * للعشب لیس لاهلها من قابر
و زود باشد بنماید ترا خوارزم که گردد سرغزار پرگیاه و نباشد کسی که
خوارزمیان را در گور کند *

و کذا خراسان و بلخ بعدها * و هراة تؤخذ بعد اخذ نساور
و همچنین خراسان و بلخ پس ازان خراب شود و هرات گرفته شود
پس از گرفتن نساور *

(۵ ن) در یک نسخه این اشعار بالکل نیست و در دیگر سه نسخه
چندان غلطیها است که از اصلاح آن عاجزیم *

پیغام فرستاد که من با محمد رسول الله صلی الله و آله وسلم جنگ
نتوانم کرد و حال من چنین بود و تمام خواب باز نمود و بطرف
دیگر برفت و تا بدین تاریخ حال او و پدرش معلوم نشد والله اعلم *

حدیث در تقریر بر افتادن کفار مغل؛ لعنهم الله

چنین میگوید داعی دولت قاهره منهاج سراج طیب الله عیسه
که این قدر بحکم قصیده یحیی بن اعقب که شاگرد امیر المؤمنین
علی بن ابی طالب رضی الله عنه و کرم الله وجهه بوده است
و استاد حسن و حسین رضی عنهما بود و در خروج ترک و ظهور
فتنه چنگیز خان و ظهور ترک چین قصیده گفته اند - از اول حال
ایشان تا وقت فتنای آن جماعت جمله بیان کرده اند از اول قصیده
دلیل بر افتادن ایشان است تمام آورده شد تا بنظر بزرگان گذر یابد
و ترجمه ابیات در زیر هر بیت پیارسی بیان کرده آمد تا بفهم
همگان برسد انشاء الله تعالی - بادشاه مسلمانان سلطان السلاطین
ناصر الدنیا و الدین را بر سریر ملکه داری باقی و پاینده دارد آمین
وب العالمین *

لامام یحیی اعقب رضی الله عنه

احذر بنی من القرآن العاشر * و انفر باهلك قبل نفر النافر
پرهیز ای پسر از قرآن دهم و بگریز و بیرون شو با اتباع خود پیش
از گریختن دیگران *

واسکن بلاد با الحجاز و کن بها * و اصبر طی مضي الزمان الحائر^(۵)

است و یک کُرت شکسته شده است تا عاقبت کار بکجا رسد
 انشاء الله تعالی فتح و نصرت مسلمانانرا باشد - و یکی از بندگان
 اطراف چنین روایت کردند که هلاو بدوزخ رفت و در شهر
 ری پسر هلاو بجای او نصب شده است و الله اعلم *

حدیث دیگر کرامت مسلمانان میا فاروقین

ثقات چنین روایت کرده اند که پسر ملک بدر الدین لولو
 موصلی در میان لشکر پسر هلاو بود و آن جنگها و قهر مغل و نصرت
 غازیان میا فاروقین مشاهده میکرد و در تعجب آن حال می ماند
 و از مدد اسمانی شگفتش می آمد تا شبی جمال مبارک خواجه
 عالم صلی الله علیه و آله و سلم بخواب دید که پسر بارگ قلعه
 میا فاروقین ایستاده دست و دامن مبارک خود گرد آن قلعه در کشیده
 و میگوید هذه القلعة فی امان الله تعالی و امانی معنی چنان باشد
 که این قلعه در پناه خدایتعالی است و در حفظ نبوت من که
 محمدم - پسر ملک بدر الدین لولو از هیبت این خواب بیدار شد
 همه روز درین تفکر بود که این خواب عجب خوابیست حال تعبیر
 این چه باشد شب دوم و شب سوم عین این خواب دید بغایت
 رعب و سهم و هیبت بر ظاهر و باطنش غالب شد - روز سوم با
 خواص خود باسم شکار بنشست و از لشکر گاه کفار جدا شد و بطرف
 بلاد خود رفت چون پدرش را معلوم شد فرمان فرستاد که مرا در
 بلاد مرا در هلاک و تلف انداختی این حرکت و مخالفت چرا کردی
 بهیچ وجه ترا در پیش خود نگذارم پسر بدر الدین لولو بنزدیک پدر

یکشم سوگند خورد و گفت که من این قلعه را به سه روز بگیرم پس
 بتعجیل تمام بطرف میافارقین آمد و بجنگ پیوست هر روز
 بقرار ما تقدم چند مرد سپید پوش دستار بند بیرون می آمدند
 و زیادت از دویست و سیصد کافر بدوزخ میفرستادند سه روز جنگهای
 سخت کرد بعد از سه روز دیگر همانجا مقام کرد و جنگهای سخت
 فرمود چنانچه ده هزار کافر دیگر بدوزخ رفت هلاک گفت این قلعه
 از ان تنگتری است اکنون شمارا آزاد کردم اما یک التماس دارم
 و آن آنست که سواران سپید پوش را بمن نمایند تا در نظر آرم
 که ایشان چگونه مردانند چون این پیغام باهل قلعه رسید باتفاق
 سوگند غلیظ ذکر کردند که چنانچه شما ایشانرا نمیدانید ما نیز ایشانرا
 نمیشناسیم و ما را معلوم نیست که ایشان کیانند هلاک گفت که
 اکنون من از بهر تنگتری یک هزار اسب و یک هزار ستور و یک هزار گوسفند
 شما را صدقه میدهم معتمدان بیرون فرستید تا در تصرف خود
 در آرند اهل قلعه گفتند ما را بصدقه تو احتیاجی نیست و ما هیچ
 کس بیرون نخواهیم فرستاد اگر ترا می باید اینجا فرست و الا
 جمله بدوزخ فرست چنانچه تقریر کردند که آن قدر مواشی و اسب
 و ستور آنچه گذاشت و برخاست و بطرف موضعی رفت که مرغزار
 را صحرایی موش میگویند بآب سایه و گل تیره. بعضی چنان تقریر
 کرده اند که او را با لشکرشام مصاف شد منهنم گشت و با همه
 لشکر نیست گشت و بدوزخ رفت. و بعضی روایت میکنند که ملک
 ناصر حلب از جمله لشکرشام و حلب و فرنگ استمداد نمود و با او
 لشکرگران جمع شد و تا بدین تاریخ هلاک ملعون بدیشان مشغول

جنگ آغاز نهادند و مدت سه ماه زیادت بر در آن قلعه جنگ سخت کردند و بسیار کشته و خسته شدند و بدوزخ رفتند و الله اعلم بالصواب *

حدیث کرامت مسلمانان میا فارقین

ثقات عرب و عجم چنین روایت کرده اند که مدت سه ماه پسر هلاو بر در قلعه میا فارقین جنگ کرد و هر منجذیق که از لشکر کفار بطرف حصار انداختند باز گشت و بر سر کفار فرو آمد تا از طرف موصل منجذیق نامدار پیاورند و در روز اول از قلعه آتش و نطف در سنگ تعبیه کرده انداختند و آن منجذیق بسوخت درین مدت اند ماه که بر در قلعه جنگ بود هر روز بقدرت آفریدگار تعالی و تقدس بیک روایت هفت سوار و بیک روایت شش سوار و بروایت دیگر کمتر ازین جامهای سپید پوشیده دستار بند از قلعه بیرون می آمدند و بر لشکر کفار میزدند صد و دویست کافر را بدوزخ میفرستادند و هیچ تیغ و نیزه کفار آن سواران سپید پوش را مضرتی نمیبرسانید تا بقدر ده هزار مغل ازان جماعت بدوزخ فرستادند هلاو بر پسر ایلیچیان فرستاد که من بغداد را بکمتر از یک هفته بگرفتم تو قلعه خرد را درین مدت دراز نمیتوانی گرفت پسرش جواب فرستاد که تو بغداد را بقدر گرفتی و اینجا مرا تیغ می باید زد هر روز چندین مرد هلاک میشود این موضع را بر بغداد قیاس نمی باید کرد چون این پیغام بر هلاو رسید فرمانداد که پسر را بگویند که از نظر من ترا دور می باید بود و الا هراتینه ترا

براند چنانچه هفت روز بولایت خود رسید و جمله سجنان مغل را
فرماندها تا پنج میخ بر دیوارها زدند یک میخ مهلک بر پیشانی
و چهار میخ بر دست و پای چون از غیبت او سه روز بگذشت
هلاو را از حال رفتن او معلوم شد سوار و لشکر در عقب او فرستاد
اورا در نیافتند و بازگشتند چون ملک الکامل پسر ملک شهاب الدین
غازی بسلولایت خود رسید نزدیک طبر^{۱۵} الملك الناصری کسان
فرستاد و مدد طلبید تا بلشکر خود ضم کند و بدار الخلافه آید ملک
الناصر موافقت پدر نمود پسر ملک شهاب الدین غازی با هشتم
خود تمامت سوار و پیاده عزیمت بغداد کرد در اثنا راه از واقعه
بغداد و شهادت امیر المؤمنین خبر یافت بتعجیل تمام بازگشت
و حصار و شهرها را محکم کرد و صحرا نشینان ولایت خود را خبر
داد تا جمله بمواقع حصین پناه جستند و خود بقلعه میا فارقین
در آمد و مستعد غزو و جهاد بنشست و این قلعه میا فارقین
شهر دست محصور و بر شمال او کوهیست پس با رفعت و بر بالای
آن کوه دیربست که آنرا مرقومه گویند و آن مرقومه موضع متبرک
است و از بالای آن کوه آبی بزرگ بیرون می آید در شهر تگلی
امت که آب دران می رود و جنوبی آن شهر باغهاست و شرقی آن
مقابر است و این شهر تل ربض و فصیل دارد چون هلاو دل او
کار بغداد فارغ کرد پسر خود را با جمیع لشکر مغل بولایت او
فرستاد جماعه کفار بدر قلعه میا فارقین آمدند و حصار دادند و

غازی ملک الکامل عزیمت دربانست خدمت منکو خان کرد و از وی تشریف خاص یافت و سبب آن بود که در مجلس شراب خوردن پسر ملک شهاب الدین غازی را خمر فرمود او امتناع نمود و نخورد منکو خان سبب امتناع از پرسید جواب داد که در دین مسلمانی حرام است و من خلاف دین خود نکم منکو خان را این سخن خوش آمد قبائی که پوشیده بود هم در مجلس بوی داد و او را اعزاز کرد و ازین معلوم میشود که صلابت در دین مسلمانی بهمه مواضع مفید میباشد بنزدیک کافر و مسلمان القصه چون هلاو فامزد مملکت ایران شد منکو خان فرمان داد تا ملک الکامل با هلاو بطرف عجم باز آمد بدیار عراق رسیدند هلاو را بزحمت دادن بغداد عزیمت مصمم شد ملک الکامل پسر ملک شهاب الدین غازی را فرمود که از ولایت خود هفت هزار سوار و بیست هزار پیاده باید که در بغداد بیاری و مدد نمائی پسر ملک شهاب الدین گفت حد لشکر من اینقدر نباشد که دوهزار یا سه هزار سوار و پنج شش هزار پیاده پیش حاضر نتوانم کرد هلاو در طلب سوار بیشتر غلو نموده ملک الکامل بر جواب اصرار کرد و با وزیر خود که مسلمان بود از معارف سمعند در هر گفت مرا چنان می نماید که کامل عصیان در سر دارد و با ما موافق نیست او را می باید کشت وزیر مسلمان سمعندی را با ملک الکامل محبتی بود او را ازین قصد و انگیزه در سر خبر کرد ملک الکامل دیگر روز بنزدیک هلاو رفت و اجازت شکر خواست اجازت یافت از آن موضع بیرون رفت با هشتاد سوار خاص خود از لشکر کفار بتعجیل بیرون رفت و بطرف ولایت خود

ملاعین بدست آمد و ترسایان بغداد جمله را بگرفتند و بدوزخ فرستادند و آن قدر انتقام ازان ملعین که دست داد بجای آوردند و هر سبیل محبت باز گشتند چون خبر بلشکرگاه مغل رسید سوار فامزد بغداد شد و بقیه اسلام که باز گشته بودند بتعجیل ازان مسلمانان غازی کسی بدست نیامد - بعضی روایت می کنند که هلاو چون از کار بغداد و قتل مسلمانان فارغ شد وزیر را فرمود که دولت تو از که بود وزیر گفت که از دار الخلافه هلاو گفت چون حق نعمت منعمان خود محافظت نکردی خدمت مرا هم نشائی فرمان داد تا او را بدوزخ رسانیدند و الله اعلم *

حدیث حادثه دار الخلافه

چون هلاو مغل دل از کار بغداد فارغ کرد عزیمت طرف حلب و میا فاروقین و ایمد کرد و این ولایت را دیار بکر گویند و این ولایت پسر شهاب الدین ملک العادل شاه است او را ملک الکامل لقب است و مردی در غایت دینداری و تقوی تمام سبب رفتن دران دیار آن بود که پسر ملک شهاب الدین غازی ملک میا فاروقین و ماردین و ایمد بود و این سه باره شهر و قلعه ازان دیار تعلق بدو داشت و چون لشکر جرماعون و ^(۱)باجو نوین که اران و اذربایجان و عراق را بگرفتند بهر حدهای آن ولایت تاختند ملوک آن حدود جمله شکنگان را طلب نمودند این پسر ملک شهاب الدین

کالمجان المطرقة قال بعض العلماء هم اتراک الاسلامیة و قال قوم هم کفرة التترک و قال قوم یل هم اهل الصین یستولون علی هذه الاتالیم * معنی چنان باشد که عبد الله بن عباس رضی الله عنه موگند یاد کرد که خلافت فرزندان مرا باشد تا آنگاه که بر دولت و عزت ایشان غالب شوند ترکان سرخ روی که رویهای ایشان چون سپرهای پهن باشد علماء هرکس درین تاویلی گفته اند - بعضی گفته اند که ایشان ترکان مسلمانان باشند - و بعضی گفته اند که ایشان از جماعت ترکان ممالک چین باشند که بر ایران و عراق و بغداد مستولی شوند و بر همه عقلاء عالم و علماء بنی آدم رضی الله عنهم مبرهن گشت که تاویل آخرین صدق بود و نکبت دار الخلافة بر دست کفار چین بود لعنهم الله بدان سبب که امیر المؤمنین المستعصم بالله بر دست آنجماعت شهادت یافت رضی الله عنه - دولت و ملک سلطان سلاطین اسلام را که الی یومنا هذا خطبه و سکه بر اسم آن امام و خلیفه بحق مزین میدارد در مسند سلطنت باقی و پاینده داراک بحرمة الشهداء من آل علی و عباس و ارواح المؤمنین برحمته و هو ارحم الراحمین - چون هلاک بغداد را غارت کرد و خلق را شهید گردانید و باقی ماندگان را بوزیر سپرد و شکنجه مغل داد او را تا خلق را جمع کند چون وزیر ملعون ببغداد باز آمد و بعضی از بندهگان را از آن خلق جمع کرد و در بغداد ساکن گردانید و بعضی از بندهگان خلیفه که جوادی رفته بودند و زنده مانده بقدر ده هزار سوار جمع شدند و ناگاه از دجانه عبیره کردند و بر بغداد زدند و وزیر ملعون و شکنجه کفار را بگرفتند و هر دو را قطعه قطعه کردند و هر که از اتباع آن

پسر خرد امیر المؤمنین را و جمله خزائن بغداد که حصر و عد
 آن اموال در حوصله تحریر قلم و در دایره تقریر بنی آدم نگنجد
 برگرفت از نقود و جواهر و طرائف و مرصعیه جمله را بلشکرگاه خود
 برد و آنچه از نقود لائق منکو خان بود با بعضی از جوارى و حرم
 خلیفه و یک دختر خلیفه بطرف ترکستان روان کرد و بعضی بوجه
 تحفه و قسمت بنزد یک برکا مسلمان فرستاد و بعضی نگاه داشت -
 ثقات چنین روایت کردند که آنچه ببرکا رسید قبول نکرد و فرستادگان
 هلاک را بکشت و خصومت میان برکا و هلاک بدین سبب قائم شد
 و آنچه بنزد یک منکو خان فرستاد چون آن اموال و درمها بشهر
 سمرقند رسید دختر خلیفه رضی الله عنهما از فرماندهی که بر سر
 ایشان موکل بود اجازت طلبید که یکی از اجداد مرا روضه در سمرقند
 است یعنی قثم بن عباس رضی الله عنهما تا او را زیارت کرده آید
 این موکل فرمانده او را اجازت داد تا آن معصومه رضی الله عنها
 بسر روضه قثم بن عباس آمد و شرائط زیارت بجا آورد و دو رکعت
 نماز بگذارد و روی بر زمین نهاد و دعا کرد که خداوندا اگر این
 قثم بن عباس که جد من است در حضرت تو آبرویی دارد جان
 این بنده را بحضرت خود بری و از دست این نامحرمان مرا
 خلاص بخشی در اجابت کشاده شد و همدران سجده جان پاک
 را بحضرت باری تعالی فرستاد رضی الله عنها و عن اسلافها و عن
 جمیع المؤمنین و الشهداء - صاحب تاریخ مقدسی در فصل کوائن
 و خروج ترک از عبد الله عباس رضی الله عنهما روایت میکند انه

لشکرهای روم و شام و مغرب با او جمع شوند و هر آئینه انتقام خون
بکشد در عقب کسان خود فرستاد و او را باز آورد و شهید کرد رضی
الله عنهم اجمعین - بادشاه اسلام سلطان سلاطین دزد پادشاهی
و عدل و داد گستری پیوسته باشد آمین رب العالمین *

حدیث شهادت امیر المؤمنین المستعصم بالله رضی الله عنه

کفار چند روز امیر المؤمنین المستعصم بالله رضی الله عنه را خواستند
تا نگاه دارند جماعت مسلمانان که در میان لشکر مغل بودند گفتند
که اگر هلاک خون این خلیفه بر زمین ریزد او و لشکر کفار مغل
در زلزله بر زمین فرو شوند او را نباید کشت و غرض آن مسلمانان این
بود که امیر المؤمنین زنده بماند جمله را در کشتن او توقف افتاد
مگر ملک موصل بدر الدین لولو لعنه الله و دیگر کفار با هلاک مغل
گفتند اگر خلیفه زنده ماند جمله مسلمانان که در میان لشکر اند
و این طائفه که بدیگر بلاد اند خروج کنند و او را خلاص دهند و ترا
که هلاک زنده نگذارند هلاک از آن ترسید که اگر خلیفه زنده بماند
خروج مسلمانان را باشد و اگر به تیغ کشته شود چون خون او بر
زمین برسد زلزله بر زمین افتد و خلق هلاک شوند قصد کشتن
امیر المؤمنین بنوعی دیگر پیش گرفت و یگفت تا او را در
محافظت جامخانها پیچیدند و لکد بر تن مبارک او میزدند تا هلاک
شد رضی الله عنه و ارضاه و امیر ابو بکر پسرش را و امیر اعظم
امامان شاه ۱۰ شهید کردند با جمله ملک حضرت خلافت برگ

سوار معروف از ملوک و صدور و علماء و اکابر و تجار و کار داران
دولت بیرون رفت چون بلشکرگاه هلاو مغل ملعون در رسیدن او را با آن
موکب بموضع بداشتند و جمله را از هم متفرق گردانیدند و
امیر المؤمنین را بگرفتند و فرمودند تا بقلم خود ببقایای معارف
که در بغداد بودند فرمان می نوشت تا بیرون می آمدند تا تمام
را بدست آورد و همه را شهید گردانید - و اینجا درگذشته شدن
امیر ابو بکر پسر خلیفه چند روایت است و الله اعلم باصحاها - یک
روایت آنست که او را و سلیمان شاه را و فتح الدین گرد را و مجاهد
الدین ایدک دراتی را جمله را شهید کردند - و بعضی روایت می کنند
که چون از نزدیک هلاو بخدمت پدر باز رفت در وقتی که
امیر المؤمنین بیرون میرفت امیر ابو بکر بیرون نرفت و از بغداد
بطرف بادیه و جانب شام رفت - و بعضی میگویند که شهادت یافت
بسبب آنچه در حضور هلاو کلمات درشت گفت و این کلمات آن
بود که ما را گمان افتاد که چون ترا اصل بزرگ است تو مرد تمام
باشی و بادشاه بزرگ بر قول تو اعتماد کردیم اکنون معلوم شد که تو
نه بادشاهی و نه مردی چون غدر کردی که بادشاهان و مردان غدر
نکنند هلاو فرمود تا او را شهید کردند - و بعضی روایت میکنند که امیر
ابو بکر را با یکی از سادات بزرگ فرمان داد تا بطرف اذربایجان بروند
و چندگاه همانجا بمانند تا در خلاص و اعزاز او بعد از فراغ
بغداد فرمانی داده شود چون امیر ابو بکر را با آن سید بزرگ
بطرف اذربایجان بردند چند منزل برفت جماعت مرتدان با هلاو
گفتند که خطا کردی اگر امیر ابو بکر سلامت با اذربایجان رسد جمله

تا مزاج هلاو مغل معلوم کند امیر المؤمنین را این رای صواب افتاد
 پسر خود امیر ابو بکر را بیرون فرستاد و وزیر ملعون در سر معتمدی
 را بر هلاو فرستاد که امیر ابو بکر را خدمت بسیار کن و اعزاز و اکرام
 دار و استقبال کن که خلیفه اعتماد کند و غرض تو بحاصل شود چون
 امیر ابو بکر بیرون آمد و بلشکرگاه هلاو رسید جمله لشکر او از کافر و
 مسلمان استقبال کردند و شرط خدمت بجا آوردند چون ببارگاه هلاو
 رسید هلاو بقدر چهل گام استقبال کرد و شرط خدمت باقامت رسانید
 و بیرو بر جای خود بنشاند و بزبانوی حرمت در خدمت امیر ابو بکر
 بنشست و گفت که من خدمت نمودن آمده ام بپندگی خواهم کرد
 برکا که عم من است و بر دست شیخ سیف الدین باخرزی ساخوری
 مسلمان شده است من نیز مسلمان خواهم شد اسرای خون را پرسیدم
 که بزرگترین مسلمانان کیست مرا بحضورت خلافت نشان دادند من
 آمده ام تا بر دست امیر المؤمنین مسلمان شوم چون این کلمات
 شیرین در میان آورد امیر ابو بکر بدین مخرافات زهر آلود اعتماد کرد
 و از اینجا باعزاز تمام بخدومت امیر المؤمنین باز آمد و آنچه مشاهده
 کرده بود و شنیده تمام عرضه داشت وزیر ملعون گفت که صواب
 آنست که امیر المؤمنین یا تعظیم هرچه تمامتر در موکب خلافت
 بیرون بروی تا هلاو مغل شرط استقبال و خدمت بجا آورد هر چند ملوک
 اسلام رضی الله عنهم امیر المؤمنین را گفتند اعتماد نمی شاید کرد
 تقدیر آسمانی و قضای سبحانی در رسیده بود بهیچ وجه منع آن
 مسلمانان غازی رضی الله عنهم مفید نیامد بعاقبت قضا تازیانه
 قهر در عقب موکب خلافت میزد تا امیر المؤمنین با یک هزار و دویست

هزیمت بر لشکر کفار افتاد و بسیار بدوزخ رفتند و ملک عز الدین
 بسیار جهد نمود که هزیمت کفار را تعاقب باید کرد تا هم بدین
 فتح بقایای کفار را زیر تیغ گردانیده شود مجاهد الدین دواتی
 در تعاقب تائی نمود آن شب همانجا لشکرگاه مسلمانان شد و در
 جوار آن موضع شهر یست که آنرا شهر شیرگویند از آب فرات شق شود
 و زمین آن شهر رفعتی دارد و موضع لشکرگاه مسلمانان در پستی
 بود در آن شب وزیر رافضی ملعون جماعتی را فرستاد تا آب
 نهر بر لشکرگاه مسلمانان بکشادند تمام لشکر در زیر آب شد و صلاح
 شان تباه گشت و عاجز شدند بامدادان لشکر کفار معاونت کردند و
 مصافت شد مسلمانان از غایت اضطراب و زحمت سیاه منهزم شدند
 ملوک اسلام شکسته از دجله عبیره کردند و ببغداد لشکرگاه کردند
 بموضعی که جامع و قصر سنجر یست چون لشکر ملاعین بدانجا رسید
 سلیمان شاه و ملک عز الدین و مجاهد الدین دواتی بخدمت
 خلیفه آمدند که خصم بدر شهر رسید و ما را در بغداد سوار
 اندکست و عدد کفار در یست هزار یا زیادتست صواب آن باشد که
 امیر المؤمنین در کشتی نشیند و خزائن و حریمها را در کشتی نشانند
 و ما هم در خدمت امیر المؤمنین در کشتی باشیم و در دجله
 برانیم تا حد بصره در آن جزائر مقام کنیم تا نصرت حقتعالی در رسد
 و کفار را مقهور گرداند خلیفه با وزیر اینمعنی باز گفت وزیر ملعون
 امیر المؤمنین را رضی الله عنه گفت که من با ایشان طریق صلح کرده ام
 بدین حاجت نیست و ایشان بخدمت امیر المؤمنین می آیند
 اگر بر قول من اعتماد نیفتد امیر ابو بکر را با ایشان باید فرستاد

فرمانگی بغداد رسید بلیمانشاه که امیر علم بود و ملک عزالدین
 پسر فتح الدین گرد که پهلوان دارالخلافة بود و میمنه لشکر خلافت
 ایشان داشتند با سلطان مجاهد الدین ایبک سردواتی مستنصری
 مشورت کردند که کار از دست بشد و خصم زیر دست نزدیک آمد و وزیر
 مخالف با اعدا بساخت امیر المؤمنین را باز باید نمود تا تدبیر
 دفع کفار بسازد مجاهد الدین ایبک گفت هر سخن که درین باب
 امکان داشت من گفتم در سمع امیر المؤمنین جایگیر نیامد باقی
 شما را هم اجازت خلوتی طلب کدم شما هر دو عرضه داشت کنید
 بران طریق ملک سلیمان شاه و ملک عزالدین پسر فتح الدین گرد هر دو
 از رسیدن خصم و طلب دفع و تدبیر آن بخدمت خلیفه عرضه داشتند
 فرمود که یا وزیر گفته شده است جواب از وزیر طلب باید کرد
 هر دو از بارگاه خلافت نومید بیرون آمدند و باجونوبین با هشتاد هزار
 سوار از طرف ایران و اذر بیجان زیر دست بغداد جسری از ملک
 موصل حاصل کرد و بنزدیک تکریت جسری بر پست غازیان تکریت
 از شهر و قلعه بیرون آمدند و جسر بسته کفار را تمام بسوختند و کافر
 بسیاری در دوزخ فرستادند و اندک مسلمانان شهادت یافتند دیگر روز
 کفار مغل باز جسر را عمارت کردند چنانچه بتحریر پیوست و یکدیگر
 بطرف کوفه و دجله و کرخ بدوانیدند و خلق را شهید کردند و
 ملک عزالدین پسر فتح الدین گرد و مجاهد الدین دواتی با
 بیست هزار سوار از بغداد بر دجله برگذشتند و جماعت ساکنان
 کرخ و قصبات دیگر را بمدد طلب نمودند با لشکر کفار مصاف
 کردند چون چشم اسلام را پیاده بسیار بود پیش حمله کفار جلالت نمودند

جرم ملعون بعراق تا بدین عهد آن کارزار کرد که رستم دستان در ایام جاهلیت و علی مرتضی در عهد اسلام کردند رضي الله عنه چون يك كرت هلاو منهنم گشت دوم كرت از جمله خراسان و عراق سوار و پیاده از كفار و مرتد و اسیر جمع کرد و باستدعای وزیر رافضی علیه اللعنة روی ببغداد نهاد و در مدینه السلام بغداد لشکری که بود آن ملعون مدبر رافضی چون غصیان وارد داد در مزاج و طبیعت داشت لشکر گرد بغداد اجازت کرده بود و ترهائیان بغداد هم در سر با هلاو یار شده بودند و مکتوبات نبشته بودند و لشکرهای كفار را استدعا نموده و از حال احتیال وزیر ملوک و بندگان خلیفه را که ملاطین بودند معلوم شده بود و يك كرت مکتوب وزیر که بنزدیک هلاو ملعون نبشته بود بر خلیفه عرضه کردند بر نوع قصد ایشان حمل کرد و سبب آن بود که میان وزیر و سلطان مجاهد الدین ایبک سردواتدار منازعتی و مخالفتی بود سردواتدار مخالفت وزیر را با پسر خلیفه امیر ابو بکر بسبب کشتن روافض معلوم داشت و اینمعنی را بسمع مبارک امیر المؤمنین میرسانید وزیر را چون سعی سر دواتدار معلوم شد بخدمت خلیفه چنان نمود که سر دواتدار میخواهد تا ترا از خلافت دور کند و امیر ابو بکر را بخلافت بنشاند امیر المؤمنین را چون سعی هر دو طرف معلوم شده بود بسخن هیچکدامی در سعی یکدیگر التفات نمیکرد چون ملوک مکتوب وزیر که بنزدیک هلاو نبشته بود بخدمت خلیفه باز نمودند جواب داد که این سعی ایبک سردواتدار باشد و الا وزیر ازین بابت نکند ملوک ازان جواب اسرده شدند تا چون هلاو بده

مهتر امیر المؤمنین که امیر ابو بکر نام بود بسبب غارت روافض
 که ساکنان کرخ و مشهد موسی جعفر رضي الله عنهما بودند
 خصوصتی افتاده بود و امیر ابو بکر پسر امیر المؤمنین ایشان را
 غارت کرده بود و بعضی را کشته بود بدان انتقام وزیر دار الخلافه که
 رافضی و بد مذهب بود با امیر المؤمنین خلاف کرد در سر و
 خفیه نزدیک هلاک مکتوبات نوشت و با ایشان بساخت و کفار
 را استدعا کرد و لشکرهای گرد بر گرد عراق را بطریق اجازت از
 بغداد باطراف فرستاد و بر رای امیر المؤمنین چنان نمود
 که با کفار صلح افتاده است ما را بلشکر حاجت نیست بعد
 از آنکه بغداد از لشکر خالی گشت ناگاه لشکر کفار مغل بحوالی
 بغداد رسیدند و از ملک موصل خبر ستده بودند و بر زیر دست
 بغداد جسر بستند و از دجله بگذشتند و تکریت قلعه بود در غایت
 استحکام غازیان تکریت بیرون آمدند و آن جسر را بسوختند روز دیگر
 مغلان باز جسر راست کردند و مسلمانان را شهید کردند امیر المؤمنین
 ابو بکر پسر امیر المؤمنین و امیر علم دار الخلافه سلیمان شاه
 ایوانی ترکمانی که مدت سی سال با کفار مغل تیغ زده بودند و
 غزوها بسنت کرده هر دو بموافقت یکدیگر چند کرت بر کفار زدند
 و لشکرهای کفار را منهزم گردانیدند و کرت نخستین کفار مغل را
 از حدود بغداد تا باصفهان تعاقب نمودند و بسیار از لشکر کفار بدو رخ
 فرستاد و این امیر علم دار الخلافه سلیمان شاه ایوانی ملکی بود از
 قبائل انبوه و آنجماعت ترکمانان باشند در غایت جلالت و مبارزت
 و میسر امیر المؤمنین ایشان را بود در مدت سی سال از عهد رفتن

قتال میکردند و اهل صفاهان درین مدت دروازه‌های شهر باز کرده بودند چنانچه شب و روز دروازه بسته نبودنی و از غایت جلالت غازیان صفاهان مغل را مجال درون رفتن شهر نبودنی تا سردی را جماعت مرتدان از راه بردند که قاضی را بپاید کشت که فتنه محافظت شهر در پی اوست چون قاضی را شهید کردند شهر بگرفتند تا در شهر سده خمس و خمسین و ستمائه امیر علم خلیفه بحق المستعصم بالله امیر المؤمنین رضی الله عنه که اسم او سلیمان شاه ایوانی ترکمان بود رحمة الله علیه با لشکر دار الخلافه بعراق آمد و لشکر مغل را که در دیار اذربایجان و عراق بودند بشکستند و مغل بسیار را در دروخ فرستاد چنانچه آنجماعت لشکر مغل را مجال مقاومت سلیمان شاه و لشکر دار الخلافه نبود مهربان را نزدیک هلاو فرستادند بخراسان و از وی مدد طلبید و هلاو و لشکر خراسان را از مغل و غیر ایشان مرتب کرد و عزیمت عراق مصمم گردانید و روان شد و الله اعلم بالصواب *

حدیث حادثه دار الخلافه

چون هلاو بطرف عراق رفت و ملک موصل که ادرا بدر الدین لولو گفتندی لعنه الله تعالی شكنه كفار مغل قبول کرده بود اتابك ابو بكر فارس هم شكنه داشت و مال قبول کرده بود از هردو لشکر بمدد كفار بیامدند و لشکرهای كفار با هلاو در عراق جمع شدند و روزی ببغداد نهادند و امیر المؤمنین المستعصم بالله را وزیري بود بد مذهب و رافضی اسم او احمد العلقمی بود و میان او و پسر

انقراض حیات آدمیان باقی دارد آمین رب العالمین *

الناسع هلاو بن تولی بن چنگیز خان

هلاو برادر منکو خان است و پسر تولی بن چنگیز خان و این تولی پسر کهتر چنگیز خان بود و چون چنگیز خان از آب جیحون عبیره کرد بطرف خراسان آمد تولی را بنشاپور و هرات و مرو فرستاد و آن شهرها همه تولی بگرفت و خراب کرد - ثقات چنین روایت کردند که تولی جوان خوبصورت بود چون از بلاد خراسان بطرف ترکستان باز رفت در گذشت و از وی چهار پسر ماند چنانچه بتقریر پیوسته است چون منکو خان پسر تولی بتخت بنشست هلاو را ببلاد ایران و عجم فرستاد و آن ممالک او را داد و لشکرها که بطرف عراق بود و آن طائفه که بترکستان و ختلان و طالقان و قندز بودند و لشکری که بطرف غور و خراسان و هرات و گرمسیر بودند گفتند جمله را تا فرمان بردار هلاو باشد چون هلاو بخراسان آمد جای مقام خود بادغیس اختیار کرد و ملوک اطراف عجم بخدمت او پیوستند و لشکر جرماعون مغل که بطرف عراق بود مدام آن جماعت را با لشکر امیر المؤمنین مقاتله و پرخاش می بود و بی هیچ وجه بر لشکر دار الخلفه دست نمی یافتند و پیوسته بر کفار شکست می افتاد خصوصا در گرفتن شهر صفهان مدت پانزده سال بپایست تا شهر صفهان را مسلم توانستند کرد اگر قاضی صفهان شهادت نیافتی کفار را گرفتن صفهان مسلم نشدی که لشکر جرماعون و خیانبوی مدت پانزده سال بر در شهر صفهان و حوالی آن جنگ و

جميع مسلمانان واجب نشود و دران ساعت غوغا يك امام
 بزرگوار عالم كه اورا نجم الدين سرباري رومي گفتندى بسبب
 آنچه اورا با ملحدى عداوت بود شهادت يافت باقى هيچ
 مسلمانى را المى نرسيد بعد ازان فرمان شد تا آن ملحد را كه امام
 را كشته بود برادر كردند فائده اينمى آن بود كه بادشاهانرا مدام
 با حزم بايد بود و سلاح از حوالى خود دور نبايد داشت و با كس
 اعتماد و اعتقاد نبايد كرد - بسر تاريخ باز آيم منكو خان را چون
 بتخت بنشاندند يك برادر خرد هلاورا مملكت ايران و عجم داد
 و يك برادر ديگر قيلان را بعد ازانكه از گرفتن عراق بازگشته بود
 بر سر قبائل تركستان نصب كرد و يك برادر ديگر ارق بوقه را
 بنيايت خود در ممالك طمناج بنشانند و او لشكر بسيار جمع كرد و
 بر زمين چين رفت و بموضعى رسيد كه اسپ لشكرش از مخالفت
 آب و هوا و عدم علف تلف ميشد مسرعان بتركستان و ماوراء النهر
 فرستاد و بجهت حشم اسپ طلب نمود - ثقات چنين روايت كردند
 كه نواب و گماشتگان كه در زمين تركستان و ماوراء النهر بودند در مدت
 يك هفته هشتاد هزار اسپ از سمرقند و بخارا بخرديدند و با آنچه
 در تركستان بالا خریده بودند ضم كردند و بفرستادند و بعد از مدتى
 چنان تقرير كردند كه بادشاه چين چندان لشكر آورد كه در حد و
 حد و حصر و شمار نيابد بعاقبت منكو خان شكسته شد
 و در كوهى افتاد كه در تمام دوران كوه دريا و بوزى بود منكو خان
 با تمام لشكر مغل دران كوه از گرسنگى هلاک شد - و مدت
 ملك منكو خان نه سال بود - ملك تعالى سلطان اسلام راتبا

در اثنای عرضه داشت مصالح باشم تا محرمی در آید و عرضه داشت من مختل ماند اگر محتشم فرماندهد تا در بارگاه را از درون بهینه کنم دل من از خوف ایمن باشد محتشم گفت روا باشد در بارگاه از درون زنجیر باید کرد زاهد صادق برخاست و در بارگاه از درون بدست و پیش محتشم آمد و بنشست و سنت و عادت آن محتشم چنان بود که خنجر پلارک آبدار مدام در دست ایشان بودی گاهی بر کنار خود نهادی و گاهی پیش خود و گاهی بدست میگردانی زاهد روی به محتشم کرد که بر من ظلم میروند در شهر و مملکت تو این خنجر بدست تو برای چه داده اند بجهت آنچه تا ظلم و تعدی ظالمان از ضعیفان دفع کنی خنجر بدست من بده تا به بینم که تیز هست یا نی محتشم بغفلت آنچه زاهد مردی ضعیف است و از وی خلائی نیاید خنجر بدست زاهد داد زاهد بدست کرد و در محتشم گردانید و چند زخم محکمش بز چنانچه اندام محتشم چند جای مجروح کرد فصل زمستان بود محتشم دو جامه سوی بر زبر بر هم پوشیده بود و زاهد پیرو ضعیف زخم چندان کاری نیامد اگر زاهد جوان بودی و فصل تابستان هراتینه محتشم بدوزخ رفتی محتشم زخم خورد و برخاست و با آن زخم خورده زاهد را گرفت و فریاد کرد جماعت ملاحظه که در دهلیز بارگاه بودند در بارگاه بشکستند و در آمدند و زاهد را شهید کردند رضی الله عنه فریاد در شهر افتاد و ملاحظه قصد مسلمانان کردند تا مسلمانان غریب را بکشند محتشم بتعجیل فرمود تا ندا کردند که هیچکس مسلمانی را نباید که هیچ زحمت ندهند که از حرکت یک تن کشتن

حدیث حادثه که شمس الدین محتشم را افتاد

از زاهدی از زهاد اسلام آورده شد تا در نظر سلطان سلاطین آید که اعتبار را شاید داعی دولت قاهره منهاج سراج را که مولف این طبقات است کثرت اول بقهستان سفر بود محتشم شهاب حکیم مسلمان درست را دیده شد بنزدیک او زاهدی دیدم نشاپوری از جمله مقرران محمد خوارزمشاهی و مادر او ملکه جهان بود رحمهما الله تعالی و در عهد دولت خوارزمشاه این زاهد چون بحضرت سلطان و مادر او قربت و قبولی داشت مصالح محتشم شهاب الدین پیش تخت سلطان لحفظ الغیبه تیمار داشتی میکردی و فرستادگان او را اعزاز کردی و مهمات ایشانرا که بحضرت بودی باتمام رسانیدی چون حادثه چنگیز خان ظاهر شد و اهل حضرت خوارزم و خراسان متفرق شدند و این زاهد بدان واسطه خود را بقهستان انداخت بنزدیک محتشم شهاب بهسبب حقوق ما تقدم قربت تام یافت و اعزاز و اکرام وافر دید چون محتشم شهاب از فرماندهی قهستان معزول شد و بالموت رفت و محتشم شمس بیامد و این زاهد ازین محتشم اعزاز نیافت چون با او سابقه نداشت غیبت محتشم شهاب در دل زاهد کار کرد خواست تا بقضای حق محتشم شهاب ازین محتشم شمس که نامخ او بود انتقامی کشد و خود را بدولت شهادت رساند و غزائی بجا آورد روزی در بارگاه محتشم شمس درآمد و عرضه داشت کرد که مرا خلوتی می باید و مصالح کلی دارم در خلوت باز نمایم محتشم بارگاه خود را خالی کرد زاهد گفت من ایمن نیستم از آنچه نباید که من

سیمرخ نیستم من و این گونه کوه قاف
 طوطی و حبس خوش نبود تا بسرمندی
 منهاج راه راست تو در ره کشاکش به
 بر قلعه راه راست نیاید ز مسندی

قصیده متوسطه و نسخه آن تمام موجود نه بدین قدر اختصار
 افتاد - ملک تعالی ذات بادشاه عالم را تا غایت حد امکان باقی
 داراد * بسر تاریخ باز آیم در بلاد ملحدستان صد و پنجم باره قلعه است
 هفتاد قلعه در بلاد قهستان و سی و پنجم باره قلعه در کوهسار عراق
 که آنرا الموت گویند چون مدت مقام لشکر مغل و قتل اسپران
 جماعت بسیار شد بادشاه ملاحده علاء الدین محمود پسر جلال الدین
 حسن نو مسلمان این علاء الدین محمود را غلامی بود از غلامان
 در قلعه بسر بکشت و پسر علاء الدین ازان قلعه بیرون آمد و بلشکر
 گاه مغل پیوست او را با اتباع نزدیک منکو خان فرستادند و فرمان
 شد تا او را در میان راه بکشند جمله قلاع ملحدستان خراب
 کردند و شهرهای ایشان را بگرفت و خراب کرد مگر قلعه گرد
 کوه را که در میان خراسان و عراق است و تا بدین غایت که
 شهر سنه ثمان و خمسین و ستمائه باخر شد مدت ده سال شد تا
 این قلعه محصر است و بقدر صد و یا دریست مرد دران قلعه پناه
 گرفته اند تا بدین غایت هنوز بدشت نیامده است دهر هم الله و
 تعالی و الله اعلم بالصواب *

قہستان برفت و پسر ملک رکن الدین خنسار ہم درین سهم با تو موافقت خواهد کرد ترا اسم رسالت و اورا اسم توسط باشد بنایرین التماس بطرف قہستان رفتہ شد و لشکر ملاحدہ در پای شہر ندسہ بود چون بحدود قہستان وصول افتاد بضرورت عطف کردہ آمد و بطرف شہر ندسہ رفتہ شد و آن صلح میان تاج الدین نیالتگین و محتشم ملحدان شمس الدین پیوست چون مراجعت بود ازان سفر نزدیک ملک تاج الدین نیالتگین باز آمدہ شد گفت کہ کرت دیگر ببايد رفت و از ملاحدہ جنگ طلب کرد داعی دولت سفر دوم را اجابت نکرد کہ عزیمت سفر ہندوستان مصمم بود و بدین سفر التفات تمام داشت تاج الدین نیالتگین را امتناع این داعی موافق نیفتاد فرمانداد تا داعی را مدت چہل و سہ روز در قلعہ صف ہندوستان شہر بندہ کردند تا ملک رکن الدین خنسار طاب ثراہ از غور مکتوبات ارسال کرد و داعی نیز قصیدہ حسب حال حبس خویش انشا کرد و بفضل اللہ تعالی ازان قلعہ خلاص یافت و ازان قصیدہ پنج بیت آورده شد تا در نظر مبارک سلطان ملاطین اسلام افتد کہ سلطنتش پایندہ باد آمین رب العالمین * لمنہاج السراج طاب ثراہ *

تا کی بلور اشک مرا چرخ زمرودی
بر کهربای روی دھد لون بسدی
آہم چو دود عود قماری است بی عجب
ای آب دیدہ گرتو گلاب مصعدی
نی سر برت سیہ و نی بدی چرا (؟)
محبوسم و اسیر بکوة صفھندی

از خانسار بطرف فراه رفته شد و از آنجا بقلعه سیستان و از آنجا
 بحصارکرة و از آنجا بطبمس و از آنجا بقلعه مؤمن اباد و از آنجا بقاین
 محتشم شمس الدین را آنجا دیده شد و او مردی لشکری پیشه
 بود و از آنجا بطرف خانسار مراجعت افتاد چون شهر سنده ثلث
 و عشرین و ستمائه در آمد این کاتب را که منهاج سراج است
 عزیمت سفر هندوستان مصمم گشت بجهت مایحتاج سفر هندوستان
 باجازت ملک رکن الدین محمد خیسار طاب ثراه بطرف فراه
 رفته شد تا قدری ابریشم خریده شود چون بحوالی فراه رسیده
 آمد ملک تاج الدین نیالتکین خوارزمی که در طبقه ملوک
 نیمروز ذکر او بتقریر پیوسته است بمملکت سیستان نشسته بود و
 او را با ملاحه بجهت قلعه شاهنشاهی که در حوالی شهر بنسه^(۲) است
 خصوصت افتاد و از پیش لشکر ملاحه منبزم شد و بطرف فراه آمد
 و خوف بروی مسئولی گشت و آنجماعت معارف که با او بودند از
 هر که توقع میکرد که بطرف قهستان رود و میان او فرمانده قهستان
 محتشم شمس الدین مصالحه و معاهده کندهیچ یک از معارف درگاه او
 نمی یارست که آن سفر اختیار کند تا او را از رسیدن این داعی که
 منهاج سراج است بحوالی فراه خبر دادند جنیبت و مستدعیان
 و معارف باستقبال فرستاد و داعی را طلب فرمود چون بخدمت
 او رسیده شد التماس نمود که جهت صلح لطف باید کرد و بطرف

مریخت^(۲) و جوار شیر و فرمانده بلاد قهستان دران وقت محشم شهاب منصور ابی الفتح بود او را یافتیم در غایت دانائی بعلم و حکمت و فلاسفه چنانکه در بلاد خراسان مؤل او فلسفی و حکمی در نظر نیامده بود غربا را بسیار تربیت میکرد و مسلمانان خراسان را که بنزدیک او رسیده بودند چون امام عصر افضل الدین بامیدانی و امام شمس الدین خسرو شاهي و دیگر علمای خراسان که بنزدیک او رسیده بودند جمله را اعزاز فرموده بود و نیکو داشت کرده چنان تقبیر کردند که دران دو سه سال مدت نخست خراسان یک هزار هفصد تشریف و هفصد سراسپ تنگ بسته از خزانه فاخره او بعلم و غربا رسیده بود چون شفقت و انعام و مجالست و مکالمت آن محشم شهاب با مسلمانان بسیار شد جماعت ملاحظه آن قصها بالموت فرستادند که نزدیک است تا محشم شهاب تمامت مال دعوت خانه را بمسلمانان دهد از الموت فرمان باز رسانیدند تا او بطرف الموت رود و محشم شمس الدین حسن اختیار را بفرمان دهی قهستان فرستادند داعی دولت قاهره چون از نزدیک آن محشم شهاب مراجعت کرد بجهت خریدن ما یحتاج جامها بشهرتون رفت و از آنجا بقاین و اسفرار و تولک باز آمد و بعد از چند گاه از تولک اتفاق خدمت ملک رکن الدین محمد عثمان مرعشی طاب ثراه در سال سنه اثنی و عشرين و ستمائه افتاد بخانصار غور - و باشارت این ملک سعید کرت دوم بطرف قهستان بوجه رسالت اتفاق افتاد تا راه کاروانها بکشایند و

و ضعف یاد کرد منکوخان گفت قاضی در مملکت ما چه عجز مشاهده کرده است که ازین جنس کلمات موحش بر زبان میراند قاضی شمس الدین گفت عجز داری ازین چه باشد که جماعتی ملاحظه قلعه چند را پناه ساخته اند و دین آن جماعت برخلاف دین ترسائی و خلاف دین مسلمانی و مغلی است بمال شما را غرور میدهند و منتظر آنکه اگر دولت شما اندکی فتور پذیرد آن جماعت از میان کوهها و آن قلاع خروج کنند و باقی ماندگان اهل اسلام را براندازند و از مسلمانی نشان نگذارند این معنی خاطر منکوخان را باعث و محرض آمد بر قمع قلاع ملحدستان و قهستان الموت فرمان فرمود تا لشکریهای ترکستان که در دیار ایران و عجم بودند از خراسان و عراق روی بدیار قهستان و قلاع الموت نهادند و در مدت ده سال یا زیادت جمله شهرها و قلاع بکشادند و تمامیت ملاحظه را بزیر تیغ آوردند مگر عورت و اطفال نا رسیده و باقی تمام را بدوزخ فرستادند و آیت و کَذَلِکَ نُوَلِّیْ بَعْضَ الظَّالِمِیْنَ بَعْضًا سر قدر ظاهر گردانید و این داعی را که منهاج سراج است و کاتب این طبقات و مولف این تاریخ سه کثرت بدان دیار بوجه رسالت سفر افتاده است - کثرت اول از حصار تولک در شهر سنده احدی و عشرین و ستمائة بعد ازان که خراسان از لشکر مغل خالی شده بود و بسبب نا یافت جامه و ما یحتاج اندک که از وقائع کفار خلاص یانته بودند و در ضیق معیشت مانده از قلعه تولک باشارت ملک تاج الدین حسن سالار خنز پوشت باسفرار رفته شد تا راه کاروانها بکشادند و از اسفرار بطرف قاین و از انجا بقلعه

خریده بود و کنیزکی حامله را ازان خود آنجا آورده و خلق را چنان
 نموده که آن حمل از مستنصر مصری دارد و ادرا از پیش خصمان
 گریزان بدین موضع آورده ام که امام الزمان و مهدی اوان از
 نسب این حمل خواهد بود با کلمات لاطائفی که عاقل مثل
 آن در وهم و خاطر خود گذر ندهد لعنه الله چون آن قلاع را بخیرد
 و حصار بهررا عمارت کرد و مال بلحساب در عمارت و ذخیره آن
 قلعه خرج کرد و آن حصار بر کوهی است که در حوالی شهر
 قزوین است و ساکنان شهر قزوین همه برفاءدگ سنت و جماعت و پاک
 مذهب و صافی اعتقادند و بسبب ضلال باطنان و ملاحده مدام
 ایشانرا باهم مقاتله و مکارحت در میان می بود - ثقات چنین روایت
 کرده اند که جمله خلق و ساکنان شهر قزوین را سلاح تمام مرتب
 و آلات حرب مهیا باشد تا بحدی که اهل بازار هریک را سلاح
 دستی تمام در دوکان حاضر بودی و هر روز میان قزوینیان و میان
 ملاحده الموت جنگی می بودی تا درین عهد که خروچ چنگیزخان بود
 و استیلائی لشکر مغل بر عراق و جبال و قاضی شمس الدین قزوینی
 که امام صدیق و عالم با تحقیق بود چند کورت از قزوین بجانب خطا
 سفر گزیده بود و رنج مفارقت اوطان تحمل کرده تا در وقت
 بادشاهی منکوخان کورت دیگر نزدیک او رفت و بطریقیکه دست
 داد استمداد نمود و حال شرملاحده و فساد ایشان در بلاد اسلام
 باز گفت و چنان تقریر کردند که در حضور منکوخان را از راه صلابت
 مسلمانی و دین کلمات درشت گفت چنانچه غضب و تکبر ملندازی
 بر منکوخان مستولی شد و ضبط و تصرف بادشاهی او را بلفظ عجز

منکو خان رسید بعد از احتیاط تمام لشکرها مستعد گردانید و لشکر
پسران چغتای را بجنگ و دفع استقبال نمود و پیش از آنکه
ایشان بلشکر منکو خان رسیدند منکو خان و لشکر باتو بران
جماعت زدند و بقدر ده هزار مغل بزرگ نامدار لشکرکش را بدوزخ
فرستادند و تیغ در نهادند و هر که از اتباع و لشکر چغتای بود جمله را
از پیش بر گرفتند و دل فارغ کردند و بان شاهی بر منکو خان قرار
گرفت و بتخت چین و ترکستان بالا بنشست و چنان کرد که از
خیل چغتای بر روی زمین آثار نماند مگر یک در پسر چغتای
که بطرف چین به نزدیک التون^(۳) خان طمغاج رفتند بعد از آن منکو خان
لشکرها بطرف قهستان ملاحده فرستاد و در چند سال که در آن بلاد
بدوانید و لشکرگاه کرد و مقام ساخت اهل قهستان مضطر و عاجز
شدند و قلاع و شهرهای ایشانرا در ضبط آوردند و قلعهها را خراب کردند
و ملاحده بر افتادند و ذکر ایشان چنین بود که تحریر پیوسته است *

حدیث بر افتادن ملاحده لعنهم الله

سبب فرستادن لشکرها ببلاد و قلاع ملحدستان آن بود که از
اول حال و عهد حسن صباغ لعنه الله که قواعد مذهب ملاحده
نهاده است و قانون آن ضلالت وضع کرده و فضای قلاع الموت را معمور
کرده و حصار^(۳) بسرا که دار الملک ملحدی بزرگ بود و ارا آن جماعت
مولانا گفتندی لعنه الله علیهم تگری بمبالغی مالهای خطیر از دیلمان

شده است و هر پادشاه کافر که بر تخت می نشیند مملکت او دوام
 نمی باید اگر میخواهید که دولت منکو را دوام باشد و امتداد
 پذیرد کلمه شهادت بگوید تا نام او در دفتر اسلامیان ثبت شود آنگاه
 بپادشاهی نشیند همچنان متفق شدند و منکو کلمه شهادت بگفت
 آنگاه بر کا بازاری او گرفت و او را بر تخت به نشاند و تمامت فرماندهان
 مغل او را خدمت کردند مگر خیل و اتباع پسران چغتای
 که تمر آغا کردند و عصیان ظاهر گردانیدند و خواستند تا مخفی
 غدیری کنند و ناگاه مغافصه بر لشکرگاه منکو خان زنند و او را
 بدست آرند و هلاک کنند معتمدان فرستادند به نزدیک منکو خان
 که چون بتخت نشستنی مارا عزیمت آنست که برهم مبارکباد
 بخدمت آئیم و شرط تهنیت بتقدیم رسانیم بدین بهانه سوار بسیار
 با استعداد و سلاح بی اندازه از مقام خود کوچ کردند و عزیمت ایشان
 بران مصمم شد که شبخون بر منکو خان زنند و او را و باتورا هلاک
 کنند و مقهور گردانند و پادشاهی در ضبط آرند العبد یدبر و الله
 یقدر حکم و تقدیر آسمانی آن بود که شتربانی از لشکرگاه باتو و منکو
 شتری گم کرده بود بطلب شتر خود روی در بیابان نهاد و بهر طرف
 میگشت ناگاه در میان لشکرگاه پسران چغتای افتاد چون حال آن
 لشکر او را معلوم شد هر که او را پرسید که از خیل و خدم کیستی صورت
 و لغت شتربانان و لشکر پسران چغتای چون یکی بود یکی از اسرای ایشان
 خود را نسبت کرد تا شب درآمد شتربان فرصت طلبید و خود را از
 میان لشکر پسران چغتای بیرون انگذد و بلشکرگاه باتو و منکو خان
 باز آمد و ازین حال ایشان را اعلام داد چون آن خبر بسمع

الٹامن منکوخان بن تولی خان بن چنگیز خان

ثقات چنین روایت کرده اند که تولی پسر کهنتر چنگیزخان بود و شهرهای خراسان را خراب کرد چنانچه ذکر او در حادثه شهر هرات بتحریر پیوسته است و او را چهار پسر بودند مهتر منکوخان دوم هلاو سوم ارق^(۲) بوقه و چهارم قیلان چون کیک بدوزخ رفت پسران چغتای ملک طلب کردند و ایشانرا اتباع و سوار بسیار بود و پیداشاهی منکوخان رضا ندادند و ابتدای آن حال چنان بود که چون کیک از دنیا نقل کرد جمله مهتران لشکر مغل روی به باتو نهادند که پادشاه ما باید که تو باشی چون از پشت چنگیزخان هیچکس از تو بزرگتر نیست تخت و کلاه و فرماندهی بتو اولیتر باتو جواب داد که مرا و برادر مرا که برکا است درین طرف چندان پادشاهی و مملکت هست که ضبط آن با تصرف و ضبط ممالک چین و ترکستان و عجم دست ندهد صواب آنباشد که عم ما تولی پسر کهنتر چنگیزخان از دنیا در روز جوانی نقل کرده است و از مملکت تمتع نگرفته مملکت به پسر او دهیم و پسر مهتر او منکوخان را پیداشاهی به نشانیم چون او را من که با توام بر تخت بنشانم بحقیقت فرمانده من باشم جمله برین رای مقرر کردند چون منکو خان را پیداشاهی می نشانند برکا مسلمان بود گفت دولت اهل کفر منقضی

(۲) ارق نوع و چهارم الخ * در دیگر تواریخ نوشته که تولی را هشت

پسر بود بدین تفصیل - منکو - تولای - ارتق یوکا - هلاکو - قوبوقو -

موکا - بوچک - شپکنای *

این حادثه متحیر بماند و دل بر مرگ نهاد چون دید که هیچ
مغری و دست آویزی ندارد جز حضرت غیاث المستغیثین
دست تضرع در حبل اَمِّن یُجِیْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ زِدْ و غسل
پاک بیاورد و جامه پاک بپوشید و پای دران مطموره نهاد چون
آن موضع را بپوشیدند آن مسکین در گوشه آن موضع روی بقبله
آورد و دو رکعت نماز بگذارد و بذکر کلمه شهادت مشغول شد ناگاه
گوشه از آن موضع بشکافت و دو شخص با مهابت که صد هزار شیر را از
منظر ایشان زهره آب کرده در آمدند هر یکی با حربه آتشین چنانچه
شعله آتش از حربه های ایشان گرد بر گرد تخت مغل در آمد و یک شرر
ازان شراره آتش بقدر سر سوزنی بر رخسار آن جوان افتاد و
بسوخت و جراحت کرد یکی ازان دو شخص گفت که درین موضع
مسلمانی مینماید و آن دیگری روی بدان جوان کرد که تو کیستی
جوان میگوید من گفتم عاجزی و اسیری و ضعیفی بدست این
مغل گرفتار گفتند تو از کجائی من گفتم از ترمذ سر حربه خود
در گوشه آن خانه بزدند گوشه آن خانه بشکافت بمقدار دري مرا
گفتند بیرون رو من پای بیرون نهادم و خود را در زمین ترمذ یافتیم
از اینجا که تراقم مغل است تا ترمذ ششماه راه زیادت باشد تا
بدینوقت آن جوان در حدود ترمذ بر سر املاک و اسباب خود ساکن
است و هر مرهم که بر سر جراحت آن شرر آتش میکند بهیچوجه
مندمل نمیگرد و همچنان بر قرار بقدر سر سوزنی می تراود و ترشح
میکند سبحان المقدر ما یشاء - ملک تعالی سلطان سلاطین زمان
ناصر الدنیا و الدین را بر تخت شهریاری باقی و پاینده دارد *

و متمنائه که از خراسان به هندوستان ب تجارت آمده بود و با کاتب
این طبقات منهاج سراج در سفر ملتان همراه بود بدین موضع
آورده شد تا منظور نظر سلطان سلاطین اسلام گردد این خواجه
رشید الدین حکیم چذین تقریر کرد که یکی از مهتران مغل که
خیل و خدم و مال و حشم بسیار داشت در زمین قراقرم مغل بدو رخ
رفت بجهت دفن آن مملعون موضعی بغایت با تکلف مرتب
گردانیدند و سلاح و مال وافر و فرش و ادانی بسیار که با او بود
نهادند و تخت آراسته مهیا گردانیدند و خواستند که دوست ترین
کسان او را با او دفن کنند رای زدند که از خدم او کدام کس را
دفن کنند تا مونس او باشد جوانی بود از حدود ترمذ خراسان
در طفولیت اسیر آن گبر مغل شده بود در اوائل واقعه خراسان و
چون ببلوغ رسید و برنا و مرد شد و بمرتبه رجولیت بر آمد
بغایت جلد و زیرک و کار دان و با کفایت گشت چنانچه
تمامت کلی و جزوی آن مملعون در تصرف او آمد و او را چون پسر
خوانده بود بدین سبب همه اموال و مواشی و آنچه در ملک او
بود در ضبط کرده بود و جمله خدم و تبع آن مغل در تحت فرمان
او بودند که هیچ یکی را بی اجازت آن جوان بر هیچ چیز آن مملعون
دست تصرف نبودی درینوقت همه باتفاق گفتند و هلاک آن
جوان را میان بر بستند که آن مغل هیچکس را دوست تر ازین
جوان نداشتی آن جوان را با آن مغل دفن باید کرد غرض
ایشان آن بود تا او را هلاک کنند و انتقام فرمان دهی او از او باز
خواهند برینمعنی جمله اتفاق کردند و آن جوان مسلمان در میان

چنگهای و این التماس بر باتو عرض کردند که تحت مغل قبول کند و او بپادشاهی به نشیند تا جمله ممثّل فرمان او باشند باتو قبول نکرد منکو خان بن تولی بن چنگیز خان را بدشاندد چنانچه بعد ازین بتقریر پیوندد - و بعضی از ثقات چنین روایت کرده اند که باتو در سر و خفیه مسلمان شده بود اما ظاهر نمیگرد و با اهل اسلام اعتقاد تمام داشت مدت بیست و هشت سال کم و بیش آن مقدار ملکدارند و در گذشت - رحمه الله ان کان مؤمناً و خفف الله عنه العذاب ان کان کفراً - و او را بر رسم مغل دفن کردند و آن طائفه را معهود است که چون از ایشان یکی در می گذرد در زیر زمین موضعی بقدر خانه یا صفه بنسبت رفعت آن ملعون که بدروز رفته باشد مهیا کنند و آن موضع را آراسته گردانند بتخت و فرش و اوانی و مال بسیار همانجا با سلاح او و هر چه خاص او بوده باشد دفن می کنند و بعضی از زنان و پرستاران و کسی را که او دوست تر از همه دارد با او دران موضع دفن می کنند آنگاه پشت آن موضع را می پوشند و بر زیر آن موضع استخوان می گردانند چنانچه هیچ اثر آن موضع نمی ماند و این معهود ایشان بنزدیک جمله اهل اسلام روشن است * و بدینجا حکایتی عجیب شنیده شده است بتقریر پیوست تا خوانندگانرا اعتباری در کار آخرت بیفزاید و الله اعلم *

حکایت عجیب

روایت از خواجه مقبول القول که او را رشید الدین حکیم بلخی گفتندی سماع افتاده است در سال سنه ثمان و اربعین

هیبت و قهر مشاهده کردند دیگر روز از آن امام عذر ها خواستند
و رضا طلبی کردند رضی الله عنه و عن المؤمنین •

السابع باتو بن نوشی بن چنگیزخان

پیش ازین بتقریر پیوسته است که توشی پسر مهتر چنگیزخان
بود چون او بقصد پدر از دنیا نقل کرد از وی پسران بسیار ماندند
مهتر همه ایشان باتو بود. او را بجای پدر او چنگیزخان بنشاند و ممالک
قبائل ترکستان از خوارزم و بلغار و برطاس و صقلاب تا حدود روم تمام
در ضبط او آمد و در آن دیار جمله قبائل قباچاق و قتلکی و یمک
و انبری و ارس و چرکس و آس تا بحر ظلمات بگرفت و جمله او را
منقاد گشتند و او مرد بس عادل و مسلمان دوست بود و مسلمانان
در پناه او مرفه الحال روزگار میگذاشتند و در لشکرگاه و قبائل او
مساجد با جماعت قائم و امام و موفد همه مهیا بودند و در مدت
ملک او و عهد حیات او هیچ ضرر از فرمان او و اقبال و لشکر او ببلاد
اسلام نرسید و مسلمانان ترکستان را در ظل حمایت او فراغ بسیار
و امن یدشمار بود و هر ولایت که در ایران در ضبط مغل آمده بود
او را از آن نصیب معین بود و گماشتگان او در آن مقدار که قسم او
بود نصب بودند و جمله بزرگان و لشکر کشان مغل او را منقاد بودند
و بنظر پدرش توشی می دیدند چون کیک از دنیا نقل کرد و
بدروغ رفت جمله در پادشاهی باتو متفق شدند جز فرزندان

عاری دست از معارضه بداشتند و نقش تعدی و ایذا بر محائف
معاملت نکاشتند از کیک التماس نمودند که امام را بگوی تا بر وجه
سنت و طریق شریعت محمدی دو رکعت نماز بگذارد تا ما را و ترا
حرکت نامناسب او در ادای آن عبادت ظاهر گردد کیک فرمان
داد که بر خیز و دو رکعت نماز بگذار بجماعت چنانچه سنت دین
شما است آن امام ربانی رضی الله عنه یکی از مسلمانان را که در
حوالی او بود بنزدیک خود خواند و برخاست و سنت اذان و
اقامت بنماز جماعت وقتی باقامت رسانید و آیت ائمه و جهت
از میان دل و جان خلیل وار بر خواند و بتحریم نماز و لذت
آنبر در پیوست و در نماز شروع کرد و ارکان قیام و قرائت و رکوع و
سجود باتمام فرائض و سنن و آداب بجای آورد و چون سر بسجده
نهان کیک چند تن را از کفار حاضر کرد تا در وقت سجده آن امام
ربانی و آن مسلمانان دیگر را که بوی افتدا کرده بودند زحمت بسیار
دادند و سر او بر زمین زدند بقوت و با ایشان حرکات فاسد کردند
تا مگر نماز ایشان قطع گرداند آن امام ربانی و عالم سبحانی آن
جمله تعدی و ایذا را تحمل میکرد و ارکان و شرائط نماز تمام بجای
آورد و نماز را بهیچ وجه قطع نکرد چون سلام داد روی بآسمان
آورد و شرائط ادعوا ربکم تضرعاً و خفیه نگاهداشت و باجارت
برخواست و بمنزل خود باز رفت حق تعالی و تقدس بقدرت
کامله و قهر اعدا گذار خود دران سرشب دردی را بر کیک موکل نرمود
که رگ جانش بکارد اجل قطع کرد چنانچه هم در شب بدوزخ رفت
و مسلمانان از ظلم و تعدی او خلاص یابند چون پسران کیک آن

علیه السلام قطب مدار عالیّه شده و لقب او امام نور الدین خوارزمی
 بود علیه الرحمة جماعت ترسایان و قسیدسان و طائفه نوبیان
 بت پرست از کبک التماس نمودند که آن امام مسلمانانرا حاضر
 کند تا با او مناظره کنند و ترجیح دین محمدی و نبوت او ثابت
 گرداند و الا او را بقتل باید رسانید بحکم این التماس آن امام ربانی را
 حاضر آورد عصمت و الله یُعصِمُکَ مِنَ النَّاسِ در حوالی دین او
 بحراست و لَنْ یَجْعَلَ اللهُ لِلْکَافِرِینَ عَلَى الْمُؤْمِنِینَ سَبِیْلًا طوف
 میکرد چون دران مجلس بدشست از وی پرسیدند که محمد
 چه کس بوده است بیان کن آن امام ربانی گفت محمد خاتم
 النبیین و سید المرسلین و رسول رب العالمین سرش بتاج
 لَعْمَرُکَ آراسته و برش بدراج اَلَمْ نَشْرَحْ پیراسته موسی عاشق
 مَبْقِیَّةِ او * اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِیْ مِنْ اُمَّةٍ مُحَمَّد * عِیْسَى چارش کوبه او
 مَبْشَرًا بِرَسُولٍ یَّاتِیْ مِنْ یَّعْدِیْ اِسْمُهُ اَحْمَدُ آنجماعت کفار گفتند
 پیغمبر آن باشد که روحانی محض بود و بشهوت نسوان تعلق نکند
 و بدان التفات نماید چنانچه عیسی بود محمد را نه حجره و
 چندین فرزند بوده است این چگونه باشد آن امام ربانی گفت
 داوُد پیغمبر را علیه السلام نود و نه زن بوده است اِنَّ هَذَا اَخِیْ لَهٗ تِسْعَ
 وَ تِسْعَوْنَ نَعِیْجَةً و سلیمان صاحب امکن را سیصد و شصت زن در
 نکاح بوده است و یک هزار کذیزک خدمت فراش او کردند آن
 جماعت کفار از راه تعمد و انکار و مکابره و اصرار نبوت داوُد و سلیمان
 را علیهما السلام انکار کردند و گفتند ایشان بادشاهان بوده اند آخر
 الامر چون شبهت آن ملاعین فتور تمام داشت و از حلیه صدق

بود چنانچه گرگ در گوسپند و آتش در سپند افتد آن نوین بد کیش
را فرو گرفت و بر زمین زد و آنگاه آن خاکسار را خایها بدنند از بیخ
بر کند و بقوت آسمانی و بتائید ربانی در حال هلاکش کرد
و حدیث دعای مصطفی علیه السلام که در حق پسر ابولهب کرده
بود * اللهم سلط علیه کلبا من کلابک * در حق این خسیس بد فعل
ملعون ظاهر شد و چنین کرامتی در دین اسلام و سعادت ملت
حنفی و دولت امت محمدی و اعجاز متابعان سنت احمدی
را ببخشید تا از شر آن ملاعین در کف عصمت باری تعالی بسلامت
ماندند چون کیک و نویزان مغل و حاضران کفار چنین هیبتی
و سیاستی مشاهده کردند از آن اندیشه فاسد رجوع نمودند و دست
از تعدی مسلمانان برداشتند و آن طمعناج را پاره کردند الحمد لله علی
نصرة الاسلام و قمع الاصنام چون از مدت پادشاهی کیک یکسال و
نیم گذشت قضای اجل در رسید و کیک بر خوان اجل لقمه مرگ
در دهان حیات نهاد و سبب آن هم آورده شود *

حدیث فوت شدن کیک ملعون

ثقات چنین روایت کرده اند که کیک را مدام جماعت نویزان
بر ایضای مسلمانان اغرا میکردند و بران میداشتند تا اهل ایمان را
زحمت میداد امامی بود دران بلاد از علمای اهل اسلام با انواع علم
طریقت موصوف و صنوف عمل شریعت و فنون دقائق حقیقت
آراسته ظاهرش بزبور علم و فضل محلی و باطنش بانوار صفوت
و عمل مصفی در دین اسلام مشار الیه گشته و در سنت مصطفی

یکی از آن نوینان که در بلاد چین و ترکستان هندی و اسمی
داشت بنزدیک کیک آمد و گفت اگر میخواهی تا تخت پادشاهی
و لشکر مغل بر تو باقی ماند از دو کار یکی بکن یا آنکه تمام
مسلمانان را بقتل رسان و یا آنکه توالد و تناسل ایشان را قطع کن
هندی برین نهج کیک را باز می نمود و بدین فساد اغرا می کرد
و لطائف حیل می انگیزت و کشتن مسلمانان بسبب کثرت در
بلاد چین و ترکستان و تنگت دست نمیداد و برین قرار دادند که
مواب آن باشد که فرمان کیک نافذ گردد تا جمله مسلمانان را
خصمی کنند و محبوب گردانند چنانچه نسل ایشان منقطع گردد
و مملکت مغل از خروج و فساد ایشان بسلامت ماند چون آن تعدی
و ظلم برین وجه در مزاج کیک قرار گرفت و برین وجه بپارامید فرمانداد
تا مثالی بحمله اطراف ممالک مغل از اقصی چین و ماچین تا
تهایت عجم و عراق و روم و شام اصدار کنند بر همه فرمان دهان مغلان
که باطراف ممالک نصیب اند تا برین جمله فرمان را انقیاد نمایند
و امتثال واجب دارند چون آن مثال در قلم آمد بنزدیک کیک
آوردند و نشان کرد بشنگرف که آنرا الطمغاج می گویند بلغت
ترکی پس آن مثال بدان نویین مغل داد که هم تو این مثال را بکل
ممالک تبلیغ کن و درین باب جد بلیغ نمای چون آن ملعون خاکسار
از بارگاه کیک بیرون می آمد سگی بود که مدام بر درگاه و حوالی تخت
و اطراف مرکب خاص و مرکب اختصاص کیک می بود و داغ خاصگی
بر طوق زربن مرصع او ثبت بود سگی که بر هزار شیر غریب و بیزگزی
بحمله و جرأت تفضیل و ترجیح داشت این سگ در بارگاه کیک

کردند و سلطان علاء الدین علیه الرحمة و المغفرة بتحریر و جد و جهد الغنغان اعظم لشکرهاى هندوستان جمع کرد و بر عزیمت دفع لشکر مغل بطرف بالا نهضت فرمود و کتب این حروف منهاج سراج دران سفر و غز و در خدمت ركب اعلی بود چون رایات اعلی علائی بطرف آب بیاہ رسید و بر شط آب بیاہ متوجه طرف اچہ گشت چنانچہ پیش ازین در تحویر آمده است و بتقریر پیوستہ حشم مغل را چون از آمدن لشکرهاى اسلام معلوم شد و یزک غزاة بنزدیک آن بلاد رسید طاقت مقاومت نداشتند از پای حصار اچہ نامراد باز گشتند و برفتند و آن قلعه بدولت لشکر اسلام و عنایت ربانی از شر آن ملاحین بسلامت بماند و الحمد لله رب العالمین طی ذلک •

حدیث کرامت مسلمانی

ثقات چنین روایت کرده اند کہ چون کبک در پادشاهی قوت گرفت و بنو اعمام خود را کہ پسران چغتای بودند ہلاک کرد و نوینان و بہادران مغل جملہ او را منقاد شدند و چند کرت لشکرهاى بى اندازه بطرف چین فرستاد و اورا دران بلاد فتوح برآمد جماعت زہاد کفار چین و بت پرستان تنگت و طمعاچ کہ ایشانرا نوینان میگویند بر کبک استیلا یافتند مدام آنجماعت در ایذاى مسلمانان میکوشیدند و اسباب رنجہ داشت اہل اسلام می انگیزتند تا مگر بنیاد اہل اسلام را بکلی قلع کنند و مستاصل گردانند و نام و نشان مؤمنان را از صحائف آن بلاد محو کنند

بیای خصار اچه در آمد و حصار داد و جنگ قائم شد و اطراف
 و حوالی اچه خرابی کرد و اهل حصار جد و جهد بلیغ نمودند و در
 محاصرت حصار جهن بسیار کردند و مغل بسیار بدوزخ فرستادند و
 هر چند لشکر مغل و نویدان و کفار کوشش میکردند غازیان حصار سر
 رخته نگاه میداشتند تا یکی از بهادران نامدار مغل که بطرفی رفته بود
 چون بزدن یک مکتوبه آمد مکتوبه را طعنه زدن گرفت که این چه
 قلعه است و حصار که تو در گردن آن چندین توقف و ثانی
 میوزی من بیک حمله آن قلعه را بگیرم شب آن مستعد شد و
 مغل بسیار در سلاح کرد و ناگاه در پاس سوم که وقت آسایش
 پاسبان و مرق حصار بود بسر آن رخنه بر آمد فضل حقه عالی
 آن بود که اهل قلعه در پاس آن رخنه آب و گل بسیار باهم آمیخته
 بودند و لوزی و گلزار زرت کرده زیادت یک نیزی بالا چون بهادر
 مغل پای در اندرون رخنه نهاد بزعم آنکه زمین است دران گلزار
 افتاد و غرق شد اهل قلعه نعره زدند و مشعله بر آوردند و در سلاح
 شدند مغلان دیگر باز گشتند و دیگر روز کسان در میان کردند این
 بهادر که دوش گرفتار شده است باز دهید تا لشکر از پای قلعه
 برخیزد چون آن لعین بدوزخ رفته بود و آب سیاه و گل تیره فرو شده
 باز دادن ممکن نبود اهل قلعه از گرفتاری او منکر شدند فی الجمله
 بفضل آورندگان تعالی اسبابی مهیا گشت که مسلمانان اچه از
 دست تعدی کفار در ضلالت امان یابند و یکی ازان اسباب آن
 بود که چون لشکر مغل بیای حصار اچه آمد مسلمانان حصار
 قصه بحضرت دار الملک دهلی حرسها الله بوجه استدعایت رفع

بر پشت آن ملعون آمد و در روز رخت و خلق خدا بتمالی خصوصاً
اهل اسلام از شر آن ملعون خلاص و مخلص یافتند .

السادس کیک بن اکتای علیه اللعنة

ثقات چنین روایت کرده اند که اکتای رادو پسر بود . یکی
کتن دوم کیک اما کتن که بزرگ بود بعزت افلاج مبتلا گشته بود
و ملاحیت پادشاهی و ضبط ممالک و فرماندهی نداشت تخت
را بپدرار خود کیک سپرد چون کیک پادشاهی بنشست جمله
گردنکشان مغل او را خدمت کردند و لشکرها باطراف چین و ایران و
هندوستان و خراسان و عراق نامزد کردند منکوته نوین را بر سر لشکرها
طخارستان و ختلان و غزنین بار دیگر لشکر کش گردانید و از پیروی
بود کشیده بالا و یک چشم از جمله خواص چنگیز خان چون منکوته
بزمین ایران آمد بطالقان و قندوز و لواج مقام خود ساخت و در
شهر سنده ثلث و ارده عین و ستمانه عزیمت ممالک سنده کرد و لشکر
آن دیار را بطرف اچه و ملتان آورد و درینوقت تخت هندوستان
بغزو بهاء سلطان علاء الدین مسعود شاه آراسته بود و شهر لوهور
خراب بود و ملک سیف الدین حسن قرغ بملتان بود و در شهر
و حصار اچه هندو خان مهتر مبارک خان فرمان ده بود و والی
از دست خود معتمدان در قلعه اچه نصب کرده بود چون خواجه
صالح کوتوال منکوته با لشکر مغل بکناره آب سنده رسید ملک
سیف الدین حسن قرغ حصار و شهر ملتان خالی یگذاشت و در
کشی نشست و بطرف دیول و سنده و سیستان برفت و منکوته

حکایت درویشی

و آنچنان بود که درویشی عارفی مافی باطنی بود از حدود خراسان اورا شیخ محمود آتش خوار گفتندی شیخی بس بزرگوار و درویشی نامدار از سر جان برخاسته و در غم حق بگاسته تن در مشقت داده و سر در جهان نهاده گرد بلاد طوف میکرد بموضع رسیده میان دو کوه که از زمین ترکستان بلاد چین ازان راه می شوند و میان دو کوه در بندها محکم نهاده و نگاهبانان داشته و اصحاب رصد نصب کرده تا هر که بطرف چین رود یا ازان بلاد بترکستان آید آنجماعت تفحص حال بکنند و از حال ایشان بلخبر باشند چون شیخ محمود آتش خوار بدانموضع رسید جماعت نگاهبانان شخصی دیدند از عادت خلق بیگانه و بصورت ظاهر چون دیوانه اورا بگرفتند که تو فدائی این شیخ محمود گفت آری من فدائی ام هر چند با او الحاح کردند که تو کیستی بگو گفت من همان که شما گفته اید فدائی ام چون بدان سخن قرار نمود اورا بنزدیک چغتای آوردند مسعود بیگ جمله الملک چغتای بود شیخ محمود را بشناخت اما از خوف چغتای ملعون هیچ نتوانست که حال شیخ محمود و بزرگی او باز گوید چغتای ملعون شیخ محمود را گفت که تو کیستی گفت من فدائی ام چغتای گفت که با تو چه می باید کرد شیخ محمود گفت بفرمای تا مرا تیر باران کنند تا باز هم چغتای فرمان داد تا اورا تیر باران کردند چون شیخ محمود بر رحمت حق تعالی پیوست بعد از چند روز دیگر چغتای در شکار گاه بر شکاری تیر باز گشته می انداخت هم

الخامس چغتای بن چنگیز خان لعنهما الله

چغتای ملعون پسر دژم چنگیز خان مغل بود و او مرد ظالم و سائنس و قتل و بد کردار بود و هیچکس از فرماندهان مغل ازو مسلمانان را دشمن تر نبود بخواستی که هیچ آفریده نام مسلمان پیش او بر زبان نراندی مگر بدی و در همه قبائل او اسکان نبود که هیچ کس گویند را بر مغت مسلمانی ذبح کردی همه مردار کردند و گذارمن نماز مجال نبود که هیچ مسلمانی را و پیوسته چغتای بران بودی که مسلمانان را بقتل باید رسانید و از ایشان باید که هیچ بانی نماند و هیچ یک از مسلمانان در نظر او نتوانستی آمد و او مهتر از اکنای بود چون چنگیز خان را مزاج از که بس قتل و ظالم است معلوم بود او را وصیت پادشاهی نکرد و برادر کهتر او اکنای را پادشاهی وصیت کرد و جای پادش چغتای هم دران موضع اصل مغل بودی و از ولایات چنگیز خان که در تصرف او آمد او را نصیب معین گردانید و لشکر او بظراب ماوراء النهر و فرغانه و ترکستان بهر موضع بود چنانچه ازان برادرانش توشی برادر مهتر را پیش پدر غمز کرده بود که توشی در مزاج آن دارد که چنگیز خانرا در شکار گاه بکشد چون بشمع پدر رسانید چنگیز خان پسر خود توشی را زهر داد و هلاک کرد و چند سال این چغتای ملعون بر سر قبائل و لشکرهای خود بود و چون قضای اجالش در رسید حقتعالی ولی بزرگ از اولیای خود را بر دست او فوت گردانید تا بهج آن بدروزخ وقت *

بر سر کرسی در اثنای تنه‌گیر در عهد دولت اکتای بسیار گفتی
 که خدایا لشکر مغل را بلهور زب تریسان تا برسیدند و اینمعنی
 ظاهر شد چون لوهور را فتح کردند در ماه جمادی الاولی هفده تسع
 و ثانیین و ستمائیه دوم روز از فتح لوهور جماعت رواة از تجار خراسان
 و ماوراء النهر گفتند که اکتای فوت شد و از دنیا نقل کرد بعد از
 فوت او چند کورت قبائل مغل تبغ در هم گرفتند و اکبر ملایین ایشان
 اعم و اغلب بدوزخ رفتند و تفرقه بقبائل ایشان راه یافت و
 برادر زانگان چندگزین خن که ایشانرا پسران اوتکین میگویند
 بخدست التونخان چین رفتند و چغتای و پسران او تمرک آغاز کردند
 و بسیار بدست یکدیگر کشته شدند لعنهم الله و مدت پادشاهی
 اکتای بن چانگیزخان نه سال بود چون او فوت شد یکسال و نیم
 هفتکس از تخم آن ملایین بتخت نشست و معروف مغلان چنیز
 برد که چون پادشاهی فوت شود یک سال و نیم سوار نشوند و این
 مدت را سه سال شمرند یک سال نیم روز و یک سال و نیم شب
 چون مدت تمام شد زن اکتای ترکینه خاتون مدت چهار سال بر
 ممالک مغل فرماندهی کرد و درین مدت حرکات عورات چنانچه
 از نقصان عقل و غلبان شهوات آید از وی ظاهر شد اکبر ممالک
 مغل آن حرکات را نگاه کردند و طلب بادشاه ضابط نمودید ترکینه
 خاتون را در موافقت اکتای روان کردند و پسر او را بتخت نشانند
 لعنهم الله *

صفت به بهشت خرامید فریق فی الجنة و فریق فی السعیر چون لشکر مغل شهر لوهور را بگرفتند و خراب کردند و باز گشتند ملک قزاقش از حدود آب بیداء بطرف لوهور باز گشت که در شب گریز از لوهور مبالغ مال از زر عین و غیر آن جامداران ملکی در آب انداخته بودند و آن موضع را نشان کرده بطلب آن اموال باز گشت چون بشهر لوهور رسید آن اموال باز یافت که پدست مغل نیفتاده بود و بعد از رفتن کفار هندوان کوکهران و گبران نیز بلوهور آمده بودند و خرابی میکردند ملک قزاقش ایشانرا دریافت و جمله را بدوزخ فرستاد و سلامت بحضرت دهلی آمد - ملک تعالی اولیای دولت سلطان سلاطین اسلام را منصور و اعدای مملکتش را مقهور داراد امین •

حدیث فوت شدن اکنامی و خرامیدن اوبدوزخ

روایت از سلف چذبن رسیده بود رضی الله عنهم که چون خروج تَراب باشد و جهان را تنگ چشمان بگیرند و بلاد عجم و ممالک ایران خراب کنند و لشکر ایشان چون بلوهور رسد دولت آنجماعت روی به نقصان نهد و قوت کفار بعد از آن کم گردد در آن ایام کاتب این حروف منهاج سراج اصلاح الله حاله بقدر هفت ساله بود بجهت حفظ کلام الله بخدمت معلم امام عالی غزنوی رحمه الله علیه میرفت که این روایت از سماع افتاده بود - و جماعت ثقات از امام جمال الدین بستاجی رحمه الله روایت کرده اند که در شهر بخارا

خواص و حرم دی ازان حمله از وی جدا ماندند بعضی کشته شدند و شهادت یافتند و بعضی در تاریکی شب و غوغا خود را از پشت اسب درانگندند و در خرابها و گورستانها مخفی شدند و حرم ملک همدران غوغا بموضع پیهان شد و دیگر روز چون اهل شهر و لشکر مغل را از فرار ملک قراتش و پیرون شدن او معلوم شد دل اهل شهر و قلعه بکلی بشکست و مغل چیره شد و شهر را بگرفتند و در هر محلت قتال افتاد و مسلمانان جهاد بسیار کردند اما دو نوج از مسلمانان دران حادثه جان را کمروار بر میان بستند و دست بشمشیر بردند و تا آن لحظه که یک رگ بر اعضای مبارک ایشان بود و حرکت داشت تیغ بیدریغ می زدند و مغل را بدوزخ میفرستادند تا آنگاه که هر دو طائفه بعد از جهاد بسیار بدولت شهادت رسیدند یکی مبارز اقسنقر کوتوال لوهو بود که در مبارزت و کار زار بر هزار رستم دستان ترجیح داشت با اتباع خود و دوم مبارز دیندار محمد امیر آخور که جهاد بسخت و غزا بوجهی دران روز نمودند که روح مطهر علی مرتضی رضی الله عنه از فرادیس جنان در موافقت همه انبیا و رسل نثار رحمتش میفرستاد با اتباع و فرزندان خود رضی الله عنهم چون لشکر مغل شهر را بگرفت خلق را شهید کردند و اسیر گرفتند اما چندان مغل بدوزخ رخت که در حد و حصر نباید بقدر سی و چهل هزار مغل با هشتاد هزار اسب بلکه زیادت و هیچکس نبود از لشکر کفار که زخم تیرو تیغ و ناوک نداشت و بیشتر از نوینان و بهادران مغل بدوزخ رفتند و طایر بهادر با اقسنقر کوتوال همنیزه شد هر دو یکدیگر را زخم نیزه کردند طائر بهادر بدوزخ رفت و اقسنقر شیر

اختیار الدین قراقش مقطع لوهور بود و تخت سلطنت به سلطان
معز الدین رسیده بود درین وقت چون خبر وصول لشکرهاى مغل
به دلتان رسید کبکخان برای ناموس چتر بر گرفت و لشکرها جمع
کرد و مستعد جهاد شد چون خبر جمعیت او به لشکرگاه مغل رسید
غزیمت کفار بر سمت لوهور مصمم گشت و بدر شهر لوهور آمدند و در
حصار لوهور استعداد ذخیره و سلاح نبود و خلق لوهور با هم یکدل و متفق
شدند و اندر ساکنان آن شهر تجار بردند و بجانب بالای خراسان
و ترکستان در عهد مغل سفرها کرده بودند و بر وجه عاقبت اندیشی
هر یک از مغل فائده ستده و مثال امان حاصل کرده و بدین استظهار
در محافظت و خسک حصار با ملک قراقش موافقت نمى نمودند
و مدد و مدافعت و مقاتلت نمیکردند و لشکر اسلام بواسطه آنکه
ملوک ترک و غوری از سلطان معز الدین بهرامشاه خائف می
بودند با هم جمع نمیشدند بدین سبب از طرف دهلی لشکری بدفع
مغل یزیدی متوجه نشد و مدتی بر در شهر لوهور جنگ قائم
گشت و لشکر مغل بر اطراف حصار لوهور متجذّب بسیار نهادند
و بارها خراب کردند و بدان مقدار که ملک قراقش را دست داد
مقام نمود و جهاد کرد چون او را حال اختلاف و تفرقه خواطر اهل
لوهور معلوم شد قاضی و معارف بر سر باره شهر در پناهن داشتن
تقصیر بسیار میکردند ملک قراقش دانست که عاقبت کار او وخیم
است و محافظت آن شهر از وسع و طاقت او بیرون است با فوج و
خشم خود برسم شب خون بیرون آمد و بر لشکر کفار زد و بیک حمله
صف لشکر مغل را بر هم درید و بطرف دهلی روان شد بعضی از

او در ورطه یکی بود از نوپان بزرگ و آن مغل در جنگ میستان
بدوزخ رفت بفرمان اکثای طایر بهادر مهتر و فرمان ده آن طائفه
مغل شد بجای آن مغل بزرگ که بدوزخ رفت چون از سیستان
بخراسان آمدند اینان نوین و نکودر نوین و لشکرها که بطرف غور
و خراسان بودند بطرف غزنین آمدند و پیش ازین ملک حسن
قرغ را از بنیان مستاصل کرده بودند و با او مالی قرار یافت
و چندانکه میخواستند که ملک سیف الدین قرغ را بدست آرند
میسر نمیشد تا در شهر سده ست و ثلثین و ستمائه ناکاه بر ملک
سیف الدین حسن قرغ زدند و او منهزم از کرمان و غزنین و بنیان
بجانب بلاد ملتان و زمین بلاد سده آمد و در آنوقت تخت
هندوستان به سلطان رضیه طاب ثراها دختر سلطان شمس الدین
تورک مرقده آراسته بود پسر مهتر ملک حسن قرغ بحضرت دهلی
پیوست و از راه عاطفت ولایت برن بدو مفوض شد مدتی بود
ناکاه عطف کرد و بی اجازت حضرت بجانب خدمت پدر خود
باز رفت و چون ملک سیف الدین ببلا سده آمد بلاد غزنین
و کرمان بدست گماشتگان مغل بماند تا در شهر سده تسع و ثلثین
و ستمائه لشکریهای مغل و حشمهای غور نامزد لوهو گشت و طایر
بهادر که متصرف هرات و بادغیس بود و دیگر نوپان که متصرفان
بلاد غور و غزنین و گرمسیر و طخارستان بودند همه با لشکریهای خود چون
بلب آب سده رسیدند کبخان ایاز که مقطع ملتان بود و ملک

ساختنی عورت گفت که من هیچ داروئی نداشتم و نکردم خدایتعالی
 صحت بخشید گفتند عالم عالم اسباب است آخر از توجه حرکت
 و عمل در وجود آمد آن عورت حنا بستن دختر باز گفت و حدیث
 تو کردن انگشت و رسیدن اثر حنا بدهان خود همگان اتفاق کردند
 که دافع آن علت حنا است و همچنان بود که آنحال در میان اهل قلعه
 افتاد و این حدیث منتشر گشت و کار بجائی رسید که هرکرا این
 علت ظاهر میشد حنا در دهان می افکند و صحت می یافت چنانکه
 یک من حنا بمبلغ دو یست و پنجاه دینار زر سرخ رسید و هرکه
 حنا داشت مال خطیر از بهای آن حاصل کرد حقتعالی را لطائف
 بسیار است با بندگان اما اجل را هیچ تدبیر نیست عافیت ملک
 تاج الدین نیالنگین را بر چشم تیری آمد و یک چشم او برفت
 و بعد ازان ناگاه بر سر برجی جذگ میفرسود پایش از جای بشد
 و از بالای قلعه بزیبر افتاد و گرفتار گشت و شهید شد و قلعه ارک
 میستان بدست کفار افتاد و خلق را شهید کردند بعد آنکه کفار
 بسیار بدروزخ رفته بود چنانچه پیش ازین بتحریر پیوسته است -
 ملک تعالی سلطان اسلام را در مسند جهان داری بانی و پاینده
 دارک آمین رب العالمین *

حدیث نامزد کردن لشکری

مغل بطرف غزنین و لهار

اکتای چون بتخت نشست هشمها بطرف غور و غزنین
 نامزد کرد و طایر بهادر بر در شهر سیستان جلالت بسیار نموده بود

فرستاده چون به آن موضع آمد تمام مقصد مرد را دید که جان
 بحق تسلیم کرده بودند و در ایشان هیچ اثر حیات باقی نمانده بود
 نعوذ بالله منها - حق تعالی دولت سلطان مسلمانان را تا انقراض
 دور عالم پاینده داراد این حادثه بجهت آن تحریر آمد تا ناظران را
 معلوم و مبرهن گردان که چون خشم خداوند تعالی در آید چذین آثار
 سیاست ظاهر گردد نعوذ بالله من غضبه - ثقات چذین تقریر کرده
 اند که اعم و اغلب واقعه و بای اهل ارک سیستان آن بود که دهان
 شان درد آغاز می کرد و دندانها جنبان میشد و سوم روز برحمت
 حق تعالی می پیوستند حال و بای اهل قلعه بیرین منوال بود تا
 ناگاه عورتی را از اهل قلعه درد دهان آغاز نهاد چون دوم روز دندانها
 جنبان شد دختر می داشت خرد دختر را پیش خواند و بنشانند و گفت
 ماما امشب دست و پای ترا بدست خود حنا بدم که فردا روز
 سوم است و هنگام رحلت مادر تو بدین نیت دست و پای دخترک
 را حنا بست و عورت را معهود است که چون حنا بدست و پای
 کسی نهند انگشت خود را بزبان زنند تا به آب دهان انگشت
 ایشان ترمی شود و حنا را ازان موضع جایی دیگر می برند چون
 دست و پای دخترک حنا بست دل بر اجل بدهد و بخفت
 بامداد دندانهای آن عورت بیخ محکم کرده بود و درد
 دهان تمام زائل شده چون روز سوم شد آشفایان و همسایگان او را
 بصحت یابند و چهارم روز تمام تذدرست گشت مردم بمعجب
 میمانند و از وی تفحص واجب داشتند که سبب حیات و زوال
 علت دهان و استحکام دندان تو چه بود و چه دارو کردی و کدام درمان

میدستان است در بغداد دادند و مدت فزوده ماه در پای آن قلعه
مقام کردند هر چند که کفار مغل جن و جهد مینمودند بهیچ وجه
بر آن قلعه و شهر دست نیافتند تا رنجوری و نا بر جماعت مسلمانان
قلعه غالب شد و کار خلاق بجائی رسید که صد مرد و در بیست مرد
بیک موضع که جمع می بودند بیکبار حاشا عن الناظرین بزرگمت
حق تعالی می پیوستند - ثقات روایت کرده اند که شبی اهل قلعه
تدبیر کردند تا در شب بجهت دفع لشکر مغل کمین سازند و در
بعضی از تنوره های دروازه شمالی پنهان شوند و چون بامداد شود
از دروازه شرقی حصار مرد جنگ بیرون رود و بجهاد مشغول گردد
چون لشکر مغل روی بدان طائفه غازیان نهند از دروازه شرقی
بیرون آیند و بر بالای قلعه طبل بزنند چون آواز آن طبل بدان طائفه
برسد که در کمین اند از دروازه شمالی کمین بکشایند و از پس پشت
لشکر کفار در آیند و غزایست بکنند برین قرار بقدر هفصد مرد لشکری
تولگی تمام سلاح از قلعه نیم شب بدان طرف که قرار بود بکمین جای
برفتند و قرار گرفتند چون بامداد فرض گذارند و اهل قلعه سلاح
پوشیدند و از دروازه شرقی بیرون رفتند و جهاد آغاز نهادند و کفار
مغل از لشکرگاه خود روی بدان مسلمانان غازی آوردند و جنگ
سخت آغاز شد چون هر دو لشکر بنخم شمشیر و نیزه و تیر درهم
آمیختند بران قرار شد بجهت کشاده کردن کمین طبل حصار فرو
گرفتند يك كرت دو كرت هیچ یکی از مردان کمین بیرون نیامد
و از آن طائفه اثری پیدا نشد ملک تاج الدین نیالتکین معتمدان
فرستاد که بروید و نگاه کنید که توقف اهل کمین بسبب چیست آن

امیرالمومنین المستنصر بالله طاب ثراه بدفع طائفة مغل و لشکریهای
کفار ملوک اسلام با چشمهای عجم و ترک و کرد و عرب نامزد شد و با
کفار قتال و جهاد بسیار کردند و در همه اوقات فتح و نصرت مر لشکرو
اسلام را بود و بهینج وجه دران عهد لشکر کفار بر اطراف و حوالی
دار الخلافه دست نیافتند و جرماعون ملعون که لشکر کش کفار مغل
بود در حدود قم و کاشان مقام ساخت و بعضی را بطرف فارس و کرمان
پندوانید اذایک ابو بکر فارس که پادشاه آن بلاد است و برادر براق
حاجب خطائی که فرمان ده گواشیر و کرمان شده بود بطریق
صلح با لشکر مغل بساختند و مال معین مقرر کردند که هر سال
برسانند و آن دو مملکت فارس و کرمان بسبب آن قرار و صلح آرام
گرفتند و از لشکر کفار مغل بسلامت ماندند و باقی جمله شهرهای
عراق و آذربایجان و طبرستان خراب شد و همدین عهد لشکریهای
مغل از طرف ترکستان نامزد بلاد کابل و غزنین و زابلستان شد و
ملک سیف الدین حسن قلع رحمة الله علیه چغد کرت چون دید
که استیلائی کفار را جز بطریق خدمت دفع نمیتوان کرد یا ایشان
بوجه خدمت پیش باز آمد و شکنگان قبول کرد و ملوک غورو
خراسان همه شکنگان آوردند و از جانب ترکستان طایر بهادر نامزد
بلاد هرات شد و لشکریهای مغل بطرف بلاد نیمروز رفت و درین
جاذبه سیستان و نیمروز کرت دوم در عهد ملک تاج الدین نیالتمش
خوارزمی که در سیستان مکنت و قوت گرفته بود و ذخائر وافر
نهاد در شهر سده خمس و عشرين و شتمانه لشکر مغل ببلاد نیمروز
رفت و قلعه ارک سیستان را که بر رکن شرقی و شمالی شاهستان

و اتباع او دست از ایذا و تعدی مسلمانان بردارند که ایشان برادران و یاران ما اند و قوت مملکت ما از ایشان ظاهر شد و جهانیان بمدد ایشان مسخر ما گشتند خفف الله عنه العذاب - بعضی از ثقات چنین گفتند که اینچنین الطاف و اکرام دلیل آن بود که اکتای در سر مسلمان شده بود و الله اعلم *

حدیث نامزد کردن لشکرها بطرف عراق و ترکستان

چون اکتای لشکرها بجانب خراسان و عراق فرستاد جرماعون نوین را بر سر آن لشکر فرمان ده کرد چون بطرف عراق آن لشکر حرکت بقدر پنجاه هزار مغل و دیگر اجناس بزرگان ترکستان و اسیران خراسان که روی بدان دیار نهاده اند بقدر صد هزار سوار بود در شهر سنه ثلث و عشرين و ستمائه چون بدان دیار رسیدند خلق آن بلاد و اطراف را چندان قتل کردند که قلم را مجال تحریر آن نباشد جمله شهرهای عراق و جبال اران^(۲) و آذربایجان و گیلان^(۳) و ولایت رستمدر که در اطراف بحر خزر است تا در بند روم و آذر بایجان همه نهیب شد و خراب گردانید مگر یک شهر اصفهان را که از اول ظهور چنگیز خان مغل و لشکر او بدیار عراق تا بوقتی که اصفهان کشاده شد مدت پانزده سال بایست چنانچه بعد ازین بتحریر پیوندد بموضع خود و آن لشکر مغل بر عقبه حلوان بگذشت تا حوالی مدینه السلام بغداد را نهیب کردند و چند کثرت از حضرت

جمله عقلای عالم و اهل تمیز و خرد برین مزید نتواند بود که سخن
پادشاهانه و حدیث بزرگانه است که از کمال عقل و فرماندهی همین
تقاضا کند و هیچ آفریده دست اعتراض بر ناصیه این فرمان نتواند
نهاد اما می باید که اکتای فرمان دهد و اشارت کند که صدق
و کذب و صحت و فساد این دعوی بچه وجه معلوم و مبرهن گردد
اکتای روی بدان نوین بت پرست کرد و گفت که تو زبان مغلی
دانی یا ترکی یا هر دو زبان بدانی آن نوین بت پرست گفت
من زبان ترکی دانم و زبان مغلی ندانم اکتای روی بمغلان بزرگ
کرد که اصل و نسب ایشان مغل خاص بود گفت شما را یقین
و روشن هست که چنگیز خان بیجز زبان مغلی هیچ زبان دیگر
ندانستی همه روی بر زمین نهادند و باتفاق گفتند که سخن هم چنین
است که چنگیز خان هیچ زبانی دیگر ندانستی مگر زبان مغلی اکتای
روی بدان نوین کرد که چنگیز خان این فرمان بکدام زبان بشو رسانید
بمغلی یا ترکی اگر بمغلی گفت چون تو مغلی ندانی بچه وجه
ترا معلوم شد که از چه میگوید و اگر او ترکی گفت چون
او ترکی نمیدانست چگونه فرمان رسانید جوابی که از
راحمه صدق آید باز گوی تا بران رفته شود آن نوین بد کیش
زشت سرشت ملعون خاموش و خجل بماند چنانچه دم از آن
دور خیز بر نیامد فضا محت شد جمله بزرگان مغل و ملوک ترکستان
باتفاق روی بر زمین نهادند که آن فرمان دروغ است و از صدق
کاری اکتای آن نوین را گفت ترا بجهت حرمت برادر خود
پچغلی سیاست نمیکنم بجای خود باز گرد و بگوی تا چغلی

دقیقه از دقائق نیکو داشت فرو نگذاشت که آن گیر لعین در
زمین ترکستان و طمغاچ و چین اسمی وصیتی داشت چون مدینه
معین برگذشت و اکبر مملکت مغل جمع شدند اکتای فرمان
داد تا مجلسی بس با تکلف پادشاهانه چنانچه معروف آنجماعت
بود با رسم نیکو ترتیب کردند و شرائط آن کار و بار بتقدیم رسانیدند
پس اکتای بر تخت بنشست و جمله بزرگان ممالک که حاضر
آمده بودند پیش تخت کمر بستند و جماعتی که محل نشستن
داشتند بزرانوی خدمت در آمدند پس فرمان داد تا آن نوین را
باعزاز تمام در بارگاه او حاضر کردند چون پیامد و پیش تخت
بنشست اکتای فرمود وقت آنست که فرمان چنگیز خان تبلیغ
کفی و آنچه فرمان است برسانی تا همه استدال نمایند آن نوین
پای برخواست و فرمان چنگیز خان بروجهی که دعوی کرده بود
تبلیغ نمود و بادا رسانید همگان روی بر زمین نهادند و باتفاق
گفتند که فرمان شنیدیم و گردن نهادیم فرمان پادشاه وقت اکتای
چيست که این فرمان را برچه وجه انقیاد باید نمود و چگونه می
باید کرد تا بر انجمله برویم اکتای فرمود که هر دعوی را حجتی و
پرهانی بداید تا صدق از کذب و صحت از سقم پیدا گردد این سخن
را گواهی از شواهد احوال لازم است اگر راست گردد که فرمان خان
است لازم باشد که همگان منقاد فرمان باشند و اگر کذب و دروغ
و یا افترا کرده است بگفته صاحب غرض خون خلق و رعایا و
بندگان بدروغی ریخته نگردد چون اکتای این سخن بگفت
حاضران روی بر زمین نهادند که آنچه بر لفظ خان میروند نزد

و ترکستان تا بزمین ایران و عجم تمام مسلمانانرا بقتل رسانمی و
از ایشان نام و نشان نگذاری اکنون من فرمان چنگیز خان رسانیدم
و از گردن خود آن عهده بیرون کردم می باید که تو امتثال نمائی
و فرمان برداری کنی و طوائف مسلمانان را مهلت حیات ندهی
تا ملک ما زوال نیابد چون این فرمان برسانید اگتای پادشاه
عادل و عاقل و دانا و هوشیار بود و مسلمان دوست بفرست
پادشاهانه دریافت که این سخن کذب و دروغ است و روائی دروغ
از ادای آن بمشام فرست میبرد و فرا کرده برادر چغتای
ظالم است لعنه الله تعالی حالی آن نوین بت پرست را فرمان داد
تا منزلی بزرگانه با مراتب نزل و ما بحتاج و آنچه از لوازم او باشد
مهدا گردانید و فرمود که این فرمان بس بزرگست و با هیبت و خون
بسیار خلق می باید ریخت و هیچکس نیست از ملوک و نوینان
و بهادران و جزریان^(۲) که نه مبالغ مسلمانان اسیر دارد و در اطراف
ممالک چین و طمناچ و ترکستان و ایران و عجم متفرق اند هر ایف
این فرمان بجمله می بپاید رسانید تا همکنان بر حکم این فرمان بپروند
اکنون ترا خبر باید کرد تا بجمله ممالک مغل فرستاده شود و نوینان
و جزریان و بهادران و دیگر ملوک جمع شوند و آن فرمان با هیبت
بدیشان رسانیده آید و بر همکنان لازم گردد که فرمان با هیبت ترا
انقیاد نمایند پس فرمان داد تا آن نوین بت پرست را بمنزلی
که معین کرده بودند فرود آورند چنانچه در اعزاز و اکرام او هیچ

سنه مذکور طخارستان و قندز و طالقان حواله او کرد و ملوک خراسان و غور و کرمان و پارس که در قلعهها و حصارها باقی بودند جمله بقراقرم بخدمت اکتای رفتند و شکنگان التماس نمودند و اطراف خراسان روی بعمارت نهاد - از مسلمان پروری اکتای حکایت دیگر لائق است آورده شد *

حکایت

ثقات چنین روایت کرده اند که چغتای ملعون مدام در ایدای مسلمانان جد می نمود و اسباب می انگیزخت تا بلائی و زحمتی باهل اسلام لاحق گردد و بقیه مسلمانان را قلع کند و مستاصل گرداند چنانچه از مسلمانان بهیچ موضعی علامتی و بقیه نماند در انتشار آن فتنه قصد و کوشش میکرد جماعت مغلان و دیگر نوینان و بهادران را بران می داشت تا از مسلمانان کلماتی و حرکاتی باکنای میسر نمایند که موجب زحمت و ضرر اهل اسلام می بود و سبب قمع و هلاک ایشان میشد تا وقتی یکی را از رهبانان بت پرست که بزبان ترکان آن جماعت را نوینان میگویند بران داشت تا بنزدیک اکتای آمد و گفت که من چنگیزخان را در خواب دیدم مرا فرمان داده است تا بتو رسانم و تو که اکتای پسر اوئی و نصب کرده چنگیزخان بهیچ وجه آن فرمان را مهمل نگذاری و ازان پس عدول و امتناع نه نمائی نباید که رضای چنگیزخان در نیابی و آن فرمان آنست که چنگیزخان فرموده است که مسلمان بسیار شده اند و بعاقبت بر افتادن ملک مغلان از مسلمانان خواهد بود اکنون می باید که تمامت مسلمانانرا که در کل ممالک ما اند از اینجا که بلاد چین و طمغاج و تنگت

بالشت زر یا نقره دارد یکی از خواص او خدمت کرد و گفت که
 با من یک بالشت نقره موجود است فرمود آن مسلمانرا بده و او را
 بکوی تا در حوض اندازد و چون برادر چغتای اینجا رسد و او را
 بیند و مطالبه کند آن مسلمان گوید که بالشت نقره من درین حوض
 افتاده است بطلب آن بالشت نقره در حوض افتاده ام تا از کشتن
 خلاص یابد آن بالشت نقره بدان مسلمان داد تا در آب انداخت
 و خود براند چون چغتای آنجا رسید آن مسلمان را در آب دید فرمود
 تا او را بگیرند و از وی مطالبه کرد و گفت چون فرمان آنست که
 هیچ آفریده در آب نرود چرا فرمان را خلاف کردی بر تو کشتن
 واجب آمد آن مسلمان گفت یک بالشت نقره من در آب افتاده است
 بطلب آن بالشت درین حوض افتاده ام چغتای فرمان داد تا
 جماعت مغلان در آب رفتند و آن بالشت را طلب کردند چون
 یافتند براند و آن مسلمان بتدبیر و لطف آن پادشاه عادل کریم
 اکتای خلاص یافت خفف الله عنه العذاب و بسعی او مسلمانان
 بسیار از دست آن ظالم ملعون که چغتای بود خلاص یافتند -
 جماعتی از ثقات چنین روایت کرده اند که در تواریخ ما تقدم و
 ایام سالغه و قرون ماضیه در بلاد ترکستان و ممالک چین و تنگت و
 طمغاج هرگز پادشاهی کریم تر و نیکو اخلاق تر از اکتای پایی در رکاب
 نکرده است چون مملکت پدر بروی قرار گرفت و برادران و خانان
 ترکستان کمر بستند و لشکرها ساخته کرد باطراف ممالک فرستاد
 و جرماعون نوین را بطرف عراق فرستاد در شهر سنه خمس
 و عشرين و ستمائه و منکونه نوین را بطرف غزنین فرستاد و در شهر

فرمانداد تا دختران را بمسلمانان دهند اگر کسی بخطبت اولاد ایشان رغبت نماید منع نکند و در جمله بلاد مشرق نمازهای جمعه قائم شد و مسلمانان در آن بلاد ساکن شدند و قصبات و شهرهای خود را ساختند و هر کس برسم شهر خود موضعی عمارت کرد و از مسلمانان دوستی اکتای شنیده شده است آورده شد *

حکایت

ثقات چنین روایت کرده اند که چغتای مسلمانان را دشمن داشتی و پیوسته در مزاج او آن بود که خون مسلمانان بریزد و هیچ یک را زنده نگذارد و احکامی وضع کرده بود چنگیز خان که جزای بعضی ازان افعال کشتن بودی چنانچه زنا و دزدی و دروغ گفتن و خیانت کردن و هر کرا لقمه در گلو بگیرد او را بکشند و هر که در آب بزرگ و یا خرد در رود او را بکشند و هر که بر کنار آب روی شويد چنانچه آب روی شسته او در آن آب رود او را بکشند و هر گدازه کمتر ازین جمله باشد عقوبت او سه چوب یا پنج چوب و یا ده چوب بزنند اما بشرطیکه او را تمام برهنه کنند و چوب زنند بغایت سخت و محکم این احکام را یسه نام نهاده بزبان مغلی یعنی حکم و فرمان روزی اکتای و چغتای هر دو برادر براهی می رفتند در صحرائی اکتای پیشتر بود و چغتای در عقب او برقع فرسنگ ناگاه اکتای بسر حوض آبی رسید مسلمانی دران حوض سر و اندام می شست چون اکتای را نظر بران مسلمان افتاد روی بخواص خود کرد و گفت که دریغ آن مسلمان بپچاره همین لحظه بردست برادرم چغتای کشته خواهد شد تدبیر چیست بعد ازان فرمود از شما هیچ کس با خود

الله عنه العذاب لاجرم ببرکت این نیت برکا چون بزرگ شد در
مسلمانی مصلب آمد و تا بدین غایت که تاریخ این طبقات است
مذه ثمان و خمسین و ستمائه از فرزندان توشی همان یک پادشاه
مسلمان باقیست - حقتعالی سلطان اسلام را در ارتفاع مدارج شاهی
سالهای بسیار نامتناهی باقی دارد *

الرابع اکتای بن چنگیز خان

چون چنگیز خان درگذشت اکتای را بپادشاهی وصیت کرد
اگرچه چغتای از اکتای مهتر بود اما چغتای ظالم و قتال بود چون
اکتای بنخت بنشست وصیت چنگیز خان بجای آورد و تمامست
خلق تنگت را از زن و مرد بقتل رسانید و از انجا بطرف ترکستان
بازگشت و ممالک ترکستان را ضبط کرد و باطراف خراسان و عراق
و طرف شور و غزنین افواج هشتم نامزد گردانید و کارهای مملکت
برجاده معدلت و چشم داری و رعیت پروری آغاز نهاد و اکتای
در ذات خود بغایت کریم و نیکو خلق بود و مسلمان دوست عظیم
بود بعد از مسلمانانی که در ممالک او بودند مرفه الحال و با حرمت
بودند و در تعظیم و فراغت اهل اسلام جد تمام می نمود و در دور
پادشاهی او در جمله شهرهای تنگت و طمغاج و تبت و بلاد چین
مساجد بنا شد و جمله قلاع و حصنهای زمین مشرق را بجماعت
امرای اسلام داد و امرائی را که از ایران و توران برده بودند
در شهرهای ترکستان بالا و زمین چین و طمغاج و تنگت ساکن کرد
و فرمانداد تا مسلمانان را بلفظ یار و برادر یاد کنند و مغان را

عزوات جنگ مشقت کنند آن عورتات مسلمانان با چنان نصیحتی
 مشقت درهم گردانیدند و یکپاس روز همه مشقت می زدند و میخوردند
 تا بعاقبت شمشیر دز ایشان گرفتند و جمله را شهید کردند رضی الله
 عنهن - و چون توشی و چغتای از کار خوارزم فارغ شدند روی
 بقبچاق و ترکستان آوردند و لشکرها و قبائل قبچاق را جدا جدا
 مقهور و اسیر میگردانیدند و جمله قبائل را در تصرف آوردند چون
 توشی که پسر مهتر چنگیز خان بود هوا و آب زمین قبچاق را بدید
 دانست که در همه جهان زمینی ازین نزه تر و هوایی ازین خوشتر
 و آبی ازین لطیفتر و مرغزارها و چرا گاهها ازین وسیع تر نتواند
 بود و در خاطرش خلاف پدر خود آمدن گرفت با محرمان خود
 گفت که چنگیز خان دیوانه شده است که چندین خلق را هلاک
 میکند و چندین مملکتها را خراب میگرداند مرا صواب چنان می
 نماید که پدر را در شکار گاه هلاک کنم و با سلطان محمد قرابقی
 کنم و این مملکت را آبادان گردانم و مسلمانان را مدد کنم ازین
 اندیشه برادرش چغتای را خبر شد پدر را ازین غدر و اندیشه برادر
 و عزیمت او خبر داد چنگیز خان را چون معلوم شد معتمدان خود
 را فرستاد تا توشی را زهر دادند و بکشتند و او را چهار پسر بود - مهتر
 را نام باتوبود - و دوم را چغتای - و سوم را سپین - و چهارم را برکا - ثقات
 چنین روایت کرده اند که ولادت این برکا در وقت فتوح بلاد اسلام بود
 چون از مادر بزاد توشی پدرش فرمود که این پسر را بدایه مسلمانان
 دهید تا نافع او مسلمان بود و شیر مسلمان خورد تا مسلمان بر آید
 که من پسر خود را مسلمان کردم اگر این روایت صدق است خفیف

الثالث توشي بن چنگيز خان

توشي پسر بزرگتر چنگيز خان بود و بغایت جلد و دلير و
مردانه و مبارز بود و عظمت او تا بحدي بود که پدر او ازو خائف
بودی - و در سال سنه خمس عشر و ستمائه که محمد خوارزمشاه
بنهب قبائل قدرخان ترکستان که پسر ثقفقان يملک بود رفته بود توشي
از طرف طمغاچ هم بدان طرف آمده بود و با لشکر خوارزمشاه یکشنبه
روز او را مصاف شده چنانچه پيش ازین در ذکر خوارزمشاه بتقريب
پيوسته است در بنوقت چون سلطان محمد از کنار جيکون و حوالي بلخ
بهزیست شد چنگيز خان توشي و چغتاي را بالشکرگران بطرف
خوارزم فرستاد تا لشکر بدر خوارزم رفت و جنگ پيوست مدت
چهار ماه اهل خوارزم با ایشان جنگ کردند و جهاد نمودند و
بعاقبت شهر را بگرفتند و جمله خلق را شهید کردند و همه عمارتها
خراب کردند مگر دو موضع یکی کوشک و اخچک دوم مقبره سلطان
محمد تکش - و بعضي چنان تقرير کرده اند که چون شهر خوارزم
را بگرفتند و خلق را از شهر بصحرا آوردند فرمانداد تا زانرا از
مردان جدا کنند و آنچه از عورات ایشانرا در نظر آمد نگاهداشتند
و باقي را گفتند تا دو فوج شدند و همه را برهنه کردند و گرن برگرد
ایشان ترکان مغل شمشیرها برکشیدند و فرمود هر دو فريق را که
در شهر شما جنگ مشيت نیکو کنند فرمان چنان است که از هر دو فريق

تنگ‌ریخان میان ما است اورا بکشیم و دل از کار او فارغ کنیم تا ما را
 در عقب خصمی نماند بدل فارغ روی ببلاد خطا نهیم دل
 چنگیز خان برین رای قرار گرفت تنگ‌ریخان را بگرفت و فرمان‌داد
 تا اورا بکشند چون تنگ‌ریخان را یقین شد که اورا بقتل خواهند
 رسانید گفت یک سخن من بچنگیز خان برسانید و آن سخن
 این است که من با تو غدر نکردم و بعهد نزدیک تو آمدم تو با من غدر
 کردی و عهد مرا خلاف کردی اکنون گوشدار چون مرا بکشی اگر
 از من خون سپید رنگ چنانکه بشیر ماند بیرون آید بدانکه تو بعد
 از من بسه روز بمیری چون این سخن بچنگیز خان رسید بخندید
 و گفت این مرد دیوانه شده است از زخم کشته هرگز خون چون شیر
 بیرون نیاید یا خود کسی خون سپید ندیده است زود تر اورا بقتل باید
 رسانید چون جلال تنگ‌ریخان را بشمشیر زد خون سپید چون شیر از زخم
 او بیرون آمد و او هلاک شد چون خبر آن حال عجب بچنگیز خان
 رسید زود برخاست و آنجا آمد چون واقعه بران جمله دید دلش بزد و
 قوت از ساقط شد و سوم روز دلش بطریق و بدوزخ رفت و وصیت
 کرده بود که می باید که تا جمله خلق تنگ‌ریخان را از زن و مرد
 و خرد و بزرگ بکشند و هیچکس را زنده نگذارند چون چنگیز خان
 بدوزخ رفت اکتای را وصیت کرد ببادشاهی اکتای باز گشت و
 جمله خلق شهر و ولایت تنگ‌ریخان را بقتل رسانید - حق تعالی
 سلطان سلاطین اسلام را در مسند شاهی بر تخت شاهنشاهی تا
 غایت امکان پاینده دازد آمین رب العالمین *

و خبر دادند که تمام بلاد چین و طمغاچ و تنگت عاصی شدند و آن مملکت نزدیک است که بسبب بعد مسافت از دست گماشتگان مغل بیرون رود بواسطه آن خبر دلنگران شد و هم از راه کوه و بلاد بهست بازگشت چون بدان بلاد رسید خانی بود در بلاد تنگت مرد بغایت جلد دلیر اورا لشکر بسیار و آلت و عدت بی شمار بود و از غایت کثرت حشم و قوت خدم و رومعت ولایات و وفور نعمت و اموال و خزائن خود را تنگریخان نام کرده بود و چند کرت لشکر مغل بولایت او درانیده و بر روی و بر ولایت وی دست نیافته و چند بار مصاف چنگیز خان شکسته بود درینوقت چون چنگیز خان از بلاد عجم و دیار اسلام بازگشت آن تنگریخان با ملوک و امرای خود مشورت کرد که چنگیز خان آمد بارها پیشین با او جنگ کردیم و اورا بشکستیم درینوقت باز آمده است و لشکر او بسیار شده و روی بالتون خان طمغاچ دارن صواب آنست که ما با او صلح کنیم و موافقت نمائیم و با او یکجا بولایت خطا زویم و التون خان را براندازیم رای او و ملوک او برین جمله قرار گرفت و با چنگیز خان صلح پیوست و عهد و وثیقت در میان آورد چون دلش برین ایثلاف آرام گرفت نزدیک چنگیز خان آمد و لشکر او با لشکر چنگیز خان در آمیخت و روی ببلا چین و خطا نهادند آبی بود فرا فرم نام ازان آب بگذاشتند بر عزیمت نهب ولایت خطا جماعت نویدان و مغلان با چنگیز خان گفتند که لشکر ما بجانب خطا می رود اگر بر ما شکستی باشد لشکر تنگریخان همه خصم ما اند و ولایت او پس پشت ما باشد از مایکی بسلامت در ولایت خود نرمد صواب آنست که چون

که ایشانرا آورده بود آواز داد که من آورده ام گفت گناه ایشان چه بود باز گوی گفت ایشان هر دو بر پشت اسپ بودند من میگشتم و تفحص یتاقیان میکردم بدیشان رسیدم ایشانرا در خواب دیدم تازیانه بر سر اسپ ایشان زدم که شما گناهکار شدید که در خوابید و بگذشتم امروز ایشان را حاضر کردم اقلان روی بدان دو مغل کرد که شما در خواب بودید هر دو اقرار کردند که بودیم فرمانداد که یکی را بکشند و سر او را در جعد دیگری بزدند و گرد تمام لشکر بگردانند آنگاه دیگری را بکشند ایشان همه خدمت کردند و در حال آن فرمان بجا آوردند من در تعجب بماندم اقلان جزئی را گفتم که گواه و حجت آن مغل را نبود چون میدانستند که جزای ایشان کشتن خواهد بود چرا اقرار کردند و اگر منکر میشدندی از کشتن خلاص یافتندی اقلان جزئی گفت چرا عجب می آید ترا شما تازیانید چنان کنید و دروغ گوئید مغل اگر هزار جان در سر آن شود کشتن اختیار کنند و دروغ نگویند که دروغ گفتن کار تان باشد یعنی تازیگان ازین چیزها است که خدایتعالی بالای ما بر شما فرستاده است - باز آمدیم بذکر تاریخ - چون چنگیز خان بکیری در عقب عراقیان بعد از شکسته شدن سلطان جلال الدین منکبرنی برفت مدت سه ماه دران کوهها مقام کرد و بشکار میرفت و بجهت آمدن بطرف هندوستان شانه می سوخت اجازت نمی یافت و علامات نصرت بر زمین هندوستان نمی دید و عزیمت آن داشت که مگر از راه لکنوتی و کامرود بر زمین چین باز رود و چون از علامت شانه اجازت نمی یافت توقف میکرد که ناگاه از طرف طمغاچ و تنگت مسرعان میرسیدند

راست آمدی - و دیگر آنکه علم شانه گوسفند نیکو دانستی پیوسته
 شانه بر آتش نهادی و میسوختی و علامات شانه برین طریق درمی
 یافتی بخلاف شانه شناسان بلاد عجم که در شانه نظر کنند - دیگر آنکه
 چنگیز خان در عدل چنان بود که در تمام لشکرگاه هیچکس را امکان
 نبود که تازیانه افتاده را از راه برگرفتی جز مالک آنرا و دروغ و
 دزدی در میان لشکر او خود کس نشان ندادی و هر عورت را که
 در تمام خراسان و زمین عجم بگرفتندی اگر او را شوهر بودی هیچ
 آفریده بدو تعلق نکردی و اگر کفتری را بر عورتی نظر بودی که شوهر
 داشتی شوهر آن عورت را بکشتی آنگاه بدو تعلق کردی و دروغ امکان
 نبود که هیچکس بگوید و اینمعنی روشن است *

حکایت

در شهر سنده ثمان عشر و ستمائه کاتب این طبقات منهای
 بسراج را که از تمران بطرف غور باز آمده شد در قلعه سنده که
 آنرا خول منانی گویند ملک حسام الدین حسن عبد الملک را
 دیده آمد ناگاه برادرش ملک تاج الدین حبشی عبد الملک که او را
 خسرو غور لقب داده بودند و ذکر او پیش ازین تحریر یافته
 است از طرف طالقان باجارت چنگیز خان بغور باز آمد این
 حکایت از وی سماع افتاد او گفت وقتی ما از نزدیک چنگیز خان
 بیرون آمدیم و هر خرگهی نشستیم اقلان جزیری که من با او آمده
 بودم با چند نوین دیگر حاضر بودیم و بزرگتر آن همه اقلان جزیری بود در
 مغل را بیاوردند که دوش بوقت یتاق گرد بر گرد لشکر هر دو در خواب
 شده بود اقلان جزیری گفت ایشانرا کدام مغل آردده است آن مغل

حدیث مراجعت چنگیز خان بحائب ترکستان و رقتن اوبدوزخ

نقات چنین روایت کرده اند که چنگیز خان بوقتی که در خراسان آمده بود پنجاه و پنج ساله بود مردی بلند بالا قوی بغیت شگرف جثه موی روی کشیده سپید شده گربه چشم در غایت جلالت و زیرکی و عقل و دانائی و هیبت و قتال و عادل و ضابط و خصم شکن و دلیر و خونریز و خونخوار و ایلمعنی بر همه عالمیان ظاهر است که او را چندین معنی عجیب بوده است - اول آنکه مکر و استدراجی داشت گویند بعضی از شیاطین با او یار بودند و هر چند روز او را غشی افتادی و دران بیهوشی هر خبری بر زبان راندی و آن حال چنان بودی که در اول ظهور این حادثه او را افتاده بود و آن شیاطین مستولی او را از فتوح خبر دادندی آن جامه و قبا که در روز اول داشته بود و پوشیده همان جامه و قبا را در جامه دانی نهاده و مهر کرده با خود می گردانید و هرگاه که او را آن حال پیدا میشد و هر حادثه و فتوح و عزیمت و ظهور خصمان و شکست و گرفتن ولایت که خواسته بودی همه بر زبان آورفتی یک کس جمله در قلم گرفتگی و در خریطه کردی و مهر بران نهادی چون چنگیز خان بهوش باز آمدی یکیک را بروی میخواندندی و بران جمله کار میکردی و اعم و اغلب بلکه تمام آن بودی که

پهای آن قلعه آمدند و بجنگ پیوستند و مدتها جنگ کردند چون دیدند
 که گرفتن آن حصار از غایت استحکام و مردان دلیر ممکن نیست مدت
 پانزده ماه بنشستند و الله اعلم و کار بر اهل حصار بواسطه قلت علوفه
 تنگ آمد تا علوفه و گوشت بود خرج میکردند چون ازین بابت
 علوفه نماند کار بجای رسید که هر که کشته میشد و یا می مرد گوشت
 او میخوردند تا بحدیکه هر کس مرده و کشته خود بجهت قدید کردن
 و خوردن نگاه میداشتند - و بعضی چنان تقریر کردند العبدۃ علی
 الرادی که در قلعه اشیار زن مطربی بود مادری داشت و کنیزکی
 مادرش بمرد مادر را قدید کرد و کنیزکش بمرد او را هم قدید کرد
 و گوشت هر دو بفروخت چنانچه او را ازین دو مردار دریست و پلجاء
 دینار زر عین حاصل شد عافیت او هم بمرد چون مدت پانزده ماه
 برآمد دران قلعه بقدر سی مرد ماندند محمد مرغزی را بگرفتند
 و شهید کردند و سر او را بنزدیک لشکرگاه مغل انداختند بر امید خلاص
 خود چون لشکر مغل آن حادثه را بدیدند بیکبار جنگ پیش بردند
 و قلعه را بگرفتند و جمله را شهید کردند و درین مدت قلاع غرجستان
 را همه بکشادند و دل از قتل فارغ کردند چنانچه در شهر سنه تسع
 عشر و ستمائه جمله قلاع غرجستان کشاده گشت - ملک تعالی ابواب
 نصرت و ظفر بر بندگان دولت سلطان ناصرالدین و الدین ابو المظفر
 محمود بن السلطان مفتوح داراد بمحمد و آله اجمعین *

از اینجا باز گشت و طرف غور و خراسان آمد *

حدیث اشیار غرجستان و دیگر قلاع

ثقات چنین روایت کرده اند که چون چنگیزخان از پشته نعمان طالقان عزیمت غزنین کرد و بنه و ائقال و خزانه همانجا بگذاشت و بر ژرفها و دره های غرجستان رفتن گردونها ممکن نبود بسبب جبال و اسیات و مضائق زاهای دشوار چون لشکر مغل بطرف غزنین آمد و با آن بنه و گردونها اندک سواری بود بجهت محانظت و قلاع غرجستان بخراسان نزدیک بود چنانکه قلعه رنگ و بندار و قلعه بلروان و قلعه لاغری و قلعه ستاخانه و قلعه سنکه و قلعه اشیار و این قلاع بیشتر اندست که طاقها است در روی کوهها چنانچه یاران بر اهل قلاع بیدار و چشمهای آب از پیشگاه طاق قلعه بیرون می آید و در قلعه اشیار امیر غریجه بود بس عیار و جلد نام او امیر محمد مرغزی چون در لشکرگاه مال بسیار بود و اسیر بیلد و اسپ بدشمار محمد مرغزی با مرد بسیار از قلعه اشیار برفت و چندانکه امکان داشت گردونهای زر و نعمت از لشکرگاه مغل بگیرفت و امیر بسیار را خلاص داد و اسپ بسیار بدست آورد یکدو کورت ازین جنس دلیری می کرد و عیاری می نمود چون چنگیزخان از ولایت کیری بجانب ترکستان شد و پسر خود اکدای را بطرف غور فرستاد و اکدای میان فیروزه کوه و غزنین آن زمستان مقام کرد و لشکر بهر طرف فرستاد چنانچه بتقریر انجامیده است ایله نوین را که امیر ده هزار مرد منجذیقی بود نامزد حصار اشیار کرد و آن جماعت

بود در سنه عشرین و ستمائه - روز یکشنبه از دوازده راه بر قلعه تولک
کمین کشاندند و جنگهای قوی کردند و در پای تولک در آنروز مرد
بسیار از گفرا کشته شدند و بازگشتند و چون کافر مغل از خراسان بازگشته
بودند و جبال غور و خراسان از آنجماعت خالی شده ملک قطب الدین
بر عزیمت هندوستان با دیگر ملوک غور چنانچه ملک سراج الدین
عمر خروش^(۲) از ولایت حار و ملک هیف الدین همه با او موافقت
کردند و با اتباع روان شدند از قضای آسمانی فوجی از حشم کفار
مغل درین سال نامزد تاختن خراسان شد و بر سر آن لشکر مغلی
بود بزرگ نام او قزل منجق بخراسان در آمدند و از طرف هرات
و اسفرار بنای قلعه تولک آمدند و هر مسلمانی را که در قلعه
یافتند شهید کردند و اسیر گرفتند خبر رفتن ملک قطب الدین با دیگر
ملوک غور و اتباع و لشکر ایشانرا معلوم شد و در عقب لشکر غور برآمدند
و بولاب آب ارغند لشکر غور را در یافتند که بر لب آب ارغند پل می
بستند تا لشکر و اتباع و بنها بگذرانند ناگاه لشکر مغل پدیشان رسید
ملک هیف الدین با لشکر خود بدامن کوه پناه گرفت و بسلامت بماند
و بطرف کوه غور بازگشت و ملک سراج الدین عمر خروش بجنگ
پایستاد شهید شد و ملک قطب الدین حسن بحیل بسیار با یک
اسب خود را بر آب زد و با اندک مرد بیرون آمد و باقی جمله
امرای غور و سرخیلان و مبارزان و عورت همه شهادت یافتند و همشیرگان
و خواهر زادگان ملک قطب الدین همه شهادت یافتند و لشکر مغل

سنگ و کارد میکشند تا جمله را شهید کردند رضی الله عنهم و درم روز
 امتعداد جنگ کردند و ملک قطب الدین در شب آن جنگ فرموده تا
 جمله سنگهای گران در حوالی خاکریز قلعه بر روی کوه چنان کرده بودند
 که با آسیب بچه از موضع خود زایل شود و بغلط زیادت صد سنگ
 آسیا و دست آس در سرچوبهای گران بر سر هر چوب یک
 دست آس کشیده بودند و بر بسمان آن چوبها بکنگرهای حصار باز
 بسته و جمله مرد حصار بدو قسم فرموده نصفی بر سر بازه در پس
 کنگرها مخفی شده و نصفی بیرون قلعه در پای بازه در پس
 سنگها پنهان گشته و فرموده بود تا آواز دمامه حصار بر نیاید می
 باید که هیچکس خود را ظاهر نکند همبرین قرار جمله مهیا شده
 بودند چون بامداد لشکر کفار بیکبار از خرد و بزرگ کافر مغل و
 سرتر با سلاح تمام از لشکرگاه روی بقلعه نهادند چنانچه زیادت
 از ده هزار سرگاو بود که بالا آوردند و مسلمانان ایشانرا فرصت داده
 بودند تا زیادت دو تیر پرتاب بر روی قلعه بر آمدند و هیچکس از
 مسلمانان ظاهر نشدند چون میان کفار و مسلمانان بقدر صد گز زمین
 و کوه مانند از بالای قلعه دمامه بزدند غازیان و مهارزان و مغردان
 و سرهنگان نعره زدند و سنگها و دست آسها با چوب و رسن بیریدند و
 بغلطانیدند حق تعالی چنان خواست که از جمله لشکر کفار یکتن بسلامت
 نماند یا کشته شد یا خسته گشت از بالای قلعه تا پایی قلعه از مغل و سرتر
 تمام بهم باز خفتند و مبلغی از اکابر نوینان و بهادران مغل بدوزخ
 رفتند و باقی برخاستند و از زیر پای حصار نقل کردند این نصرت
 بغضل حق تعالی و وعده کان حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ روز پنجشنبه

مسلمانان بیع و شری میگرد همانجا آن مسلمانان را بگرفت و بکشت
مگر آنچه خدایتعالی کسی را حیات بخشیده بود و هر کسی که
با خود سلاح و کار ظاهر داشت اول سلاح او را میگرفتند آنگاه او را
میکشند - بدینجا حدیثی و پندی ناظران و خوانندگان راست و آن
این است که سده سالاری بود نشاپوری مردی تمام مبارز و جلد او را
فخرالدین محمد از بزرگفروندی از جمله خدم حبشی نیوز در بود درینوقت
بمحاصر سیفروند بخدست ملک قطب الدین بود او نیز در میان لشکر
مغل رفته بود و خرید و فروخت میکرد و در ساق موزه خود کار می
داشت بر سر دشنه مغلی که با او بود میکرد و آن فخرالدین را خواست
تا بگیرد فخرالدین دست در کار زد و از ساق موزه برکشید
آن مغل دست از وی برداشت و پای بکوه باز نهاد و سلامت بمحاصر
باز آمده و عظمت آنست که مرد را در همه حال باید که از کار محافظت
خود غافل نباشد خاصه در موضعی که با خصم همکلمه یا با دشمن
هم نشین باشد حزم خود نگاهدارد از جهت بکار آمدن خود بی سلاح
نباشد یافعی معتبر عصمت حق تعالی است تا کرا نگاهدارد - ثقات
چنین روایت کرده اند که دو یست و هشتاد مرد معروف سر خیل
مبارز بدست کفار مغل گرفتار شدند و چون چنین چشم زخمی باهل
اسلام رسید از غفلت در هیچ خانه نبود که غزائی نبود چون چنین
حادثه شد نوینان مغل رسل در میان کردند که مردان خود را باز
خرید ملک قطب الدین اجابت نکرد چون مغلاتر معلوم شد که
این غدر باهل قلعه در نخواهد گرفت دیگر روز جمله مسلمانان که
لمیر شده بودند ده گان و پانزده گانرا برهم بستند و بزخم شمشیر و

و پیداده و امیر بی شمار بیای قلعه سیف رود آمدند و لشکرگاه کردند
و بجنگ پیوستند و چون ملک قطب الدین فرصتی یافته بود و حوضها
عمارت کرده و غله ذخیره بسیار جمع آورده با لشکر مغل قتال
بسیار کردند و کوشش وافر نمودند هر چند کفار جد و جهد
بیشتر نمودند کار قلعه محکمتر و غازیان دلیر تر میگشتند درین
کرت دو ماه دیگر قتال کردند و در بندان بداشت و به پیچوج
بر قلعه دست نیافت بعد ازان کفار روی بطرف مکر و خداع
آوردند و از در صلح در آمدند و حدیث موافقت در میان انداختند
و چون خلق مدتی زحمت حصار دیده بودند بطمع زر و جامه و
مواشی ارزان بر صلح راضی شدند و ملک قطب الدین خلق را از صلح
با کفار بسیار منع میکرد فاما خلق عاجز گشته بودند و بعضی
را اجل رسیده بود ازان منع هیچ فائده نکرد بعاقبت صلح شد بران
قرار که اهل قلعه سه روز در میان لشکرگاه آیند و بضاعتی که دارند بپارند
و بفروشند و زرو نقره از بهای آن ببرند و آنچه باید از مواشی و جامه
موینه بخزند و به فروشند و بعد از سه روز لشکر کفار از پای قلعه
کوچ کنند چون صلح مقرر شد و خلق قلعه بضاعتی که داشتند
جمله بلشکرگاه ملاعین بردند و دو روز هربیع و شری که بایست
بکردند و هیچ یک از مغل کافر و غیر آن کس را زحمت ندادند
چون شب سوم کفار مرد با سلاح در زیر سنگها و جامها و پالانهای
چاروا و در لوزهای کهنه لشکر خود پنهان کردند چون با صداد
شد سوم روز خلق از بالا فرود آمدند و در میان لشکرگاه با ایشان مختلط
شدند بیکبار طبل و نعره زدند و هر مغل کافر و مرتد که با

قطب الدین چون آنحال معلوم کرد مردان اهل قلعه را نماز دیگر
 جمع کرد و قرار داد که فردا بامداد جمله عورات و اطفال را بدست
 خود بکشند و در قلعه بکشایند و هر مرد با یک شمشیر برهنه از
 اطراف درون قلعه پنهان شوند و چون کفار بقلعه در آیند جمله مسلمانان
 یکدل تیغ در نهند و میزنند و میخورند تا جمله بدولت شهادت
 برسند همبرین جمله عهد بستند و دل بر شهادت نهادند و این
 معنی در همه باطنها قرار گرفت و خلق یکدیگر را وداع میکردند تا
 نماز شام حق تعالی و تقدس در رحمت بکشد و بکمال کرم خود ابری
 فرستاد تا بر بالا و اطراف و حوالی جبال تا نیم شب باران رحمت
 و برف ببارد چنانچه از لشکر کفار و غازیان حصار صد هزار
 فریاد و گریه از تعجب عنایت باری تعالی بر آمد خلق حصار
 که دل از جان برداشته بودند و دست امید از حیات شسته و تشنگی
 پلجاء روز کشیده و در نیمدت شربت آب سیرنچشیده از پشت خیمها
 و سایه بانها بطبع ضروری چندان برف بخوردند که تا مدت هفت
 روز دود با آب دغان از خلق ایشان بر می آمد چون لشکر مغل آن مدد
 آسمانی بدیدند و عنایت آمریدگار مشاهده کردند دانستند که اهل
 قلعه ذخیره آب یکماه بلکه دو ماهه جمع کرده اند و فصل تیر ماه
 بآخر آمده است هرآنکه در فصل زمستان آمدن برفها متواتر
 خواهد بود دیگر روز از پای قلعه برخاستند و بدوزخ رفتند تا سال
 دیگر نهد ثمان و عشرین رستمائه چون نوشد باز لشکر مغل از خراسان
 و غزنین و سیستان باطراف جبال غور آمدند بعد از حادثه
 جلال الدین خواهرزاده فوجی از حشم مغل باستعداد تمام سوار

و جمله مواشی غور از همه اجناس بدست کفار افتاد و اهل غور از درمی چهار دانگ شهادت یافت ملک قطب الدین با لشکر خود دران قلعه پناه جست منکوته نوبن و قراچه نوبن و البر نوین^(۴) با لشکر انبوه پیاپی آن قلعه آمدند و چون ایشان را معلوم شد که اهل قلعه را آب اندک است در پای سیف رود لشکرگاه نصب گردانیدند و جنگ در آغازیدند و مدت پنجاه روز بران قلعه جنگهای سخت کردند و از جانبین مسلمانان بسیار شهید شدند و کفران بیشمار بدوزخ رفتند و در حصار مواشی بسیار بود آنچه امکان قدید داشت بکشتند و قدید کردند و باقی بقدر بیست و چهار هزار و چهار صد و اند از بی آبی بمردند همه را از باز قلعہ بیرون انداختند بر خاکریز قلعه در روی کوه تمام روی بقدر چهل گز آن مردار چاروا بگرفتند که یک گز کوه پیدا نبود و اهل قلعه را فرمان شد تا از آب علوفه هر روزه وظیفه معین کردند مردی را نیم من آب و یک من غله و وظیفه ملک یک من آب بود نیم من بجهت خوردن و نیم من بجهت وضو ساختن و در قلعه هیچ اسپ نماند مگر یک اسپ خاصه ملک که آب وضوی ملک در وجه آن اسپ بود در طشت جمع شدی تا آن اسپ بخوردی چون مدت پنجاه روز تمام شد جماعتی که بر محافظت حوض آب نصب بودند خبر دادند که در حوض یکروزه آب بیش نمانده است شخصی از قلعه بیرون رفت و لشکر منل را ازین حال خبر داد ملک

هندوستان کرد در سال سنه عشرين و ستمائه و حصار تولک بسلامت ماند و بعد ازل این کاتب را دو کرت اتفاق سفر قهستان افتاد بوجه رسالت کرت اول در سنه احدى و عشرين و ستمائه و کرت دوم در سنه اثنی و عشرين و ستمائه پس در شهر ثلث و عشرين و ستمائه از جهت ملک رکن الدین بختیار نزدیک ملک تاج الدین نیالتکین رفته شد و از جهت تاج الدین درین سال هم بر رسالت رفته شد نزدیک بادشاه قهستان بطرف بنسه سیستان و بعد ازل باطراف هندوستان آمده شد تاج الدین نیالتکین بقولک آمد اهل قلعه تولک او را خدمت کردند ایشانرا بسیستان برد و در واقعه سیستان همه شهادت یافتند و آن قوم آنجا بماندند امیر تولک هزیر الدین محمد بن مبارک بود او نزدیک کیلخان رفت و تا امروز آن قلعه فرزندان او دارند و الله اعلم *

ذکر وقائع قلعه سیفرود

حصار سیفرود که محکمترین قلاع جبال است و بنیاد آن قلعه سلطان بهاء الدین محمد سام بن حسین نهاده است پدر سلطان غیاث الدین و معز الدین طاب ثراهم - چون سلطان محمد خوارزمشاه از طرف بلخ بطرف مازندران رفت فرمانداد تا ملک قطب الدین آن قلعه را عمارت کرد و فرصت اندک بود بر بالای قلعه یک حوض بیش عمارت نمودند و بعد از آن فرمان بدر ماه لشکر مغل در آمد و پیش مجال عمارت نماید در آن حوض بقدر چهل روزه آب لجهت اهل قلعه جمع کرد لشکر مغل باطراف غور در تلخت

امام جمال الدین خازنچی گوید رحمة الله علیه *
 گفتم حبشی نیزه در این خسران چیست
 با تولکیان شکنجه و زندان چیست
 گفتا که منم کفشگر و فیکو سگ
 سگ داند و کفشگر که در انبان چیست

هم الله الماضین و ادام دولته السلطانیة چون تولکیان از حشم و رعایا استزادات پذیرفتند و بروی خروج کردند و او را بگرفتند و قلعه تولک و حبشی نیزه در را بدست ملک قطب الدین باز دادند و ملک قطب الدین بدان قلعه آمد و پسر خود ملک تاج الدین محمد را بران قلعه نصب کرد و خال این کتب که منهاج سراج است و امام اوقاضی جلال الدین مجدد الملک احمد عثمان حاکم نشاپوری بود خواجه و متصرف بود چون حبشی نیزه در بدست ملک قطب الدین آمد مدتی او را مقید داشت بعاقبتش اجازت داد تا بقلعه فیوار رفت و آنجا ملک اصیل الدین نشاپوری بود او را بگرفت و شهید کرد و چون قلعه کالیون بدست کفار آمد اهل قلعه تولک که قرابتیان خواجه بودند در شهر سنه سبع عشر و ستمائة پانزده سرخیل هم از قرابتیان با هم بیعت کردند و خواجه را شهید گردانیدند و پسر ملک قطب الدین را بخدمت پدر باز فرستادند و در مدت چهار سال با کفار جهاد بسیار کردند و این کتب که منهاج سراج است درین چهار سال درغزوات با اهل تولک موافقت می نمود که همه اقربا و اخوان بودند و بعاقبت از دست کفار بسلامت ماند چون اهل تولک بر ملک قطب الدین عاصی شدند ملک قطب الدین عزیمت

قلعه را داشتند و نربالای قلعه در سنگ خاره خانها است که آنرا ارشی گویند و امیر نصرتولگی بر پای قلعه چاهی بآب رسانیده است دور چاه بقدر بیست گز در بیست گز باشد در سنگ خاره هرگز آب آن چاه کم نشود بکشتش و پایاب هم ندارد و قلعه بس محکم است میان غور و خراسان چون سلطان بدر بلخ آمد حبشی نیزه و ربا لشکر تولک ببلخ باز آمد و خدمت درگاه اعلی دریافت او را فرمان شد تا بتولک باز رود و کار قلعه و استعداد جنگ مغل مرتب کند چون باز آمد اول سال سنه سبع و ستمائه چند کرت سوار مغل پدای قلعه آمد و در حوالی بدوانید و در شهر سنه ثمان عشر و ستمائه فیهو نوین که داماد چنگیزخان بود و چهل هزار سوار مغل و دیگر اصناف داشت با لشکر پدای قلعه تولک آمد حبشی نیزه و از روی مالی قبول کرد و از قلعه فرود آمد و او را خدمت کرد و بقلعه باز گشت و حبشی نیزه و آن مال که قبول کرده بود بر اهل تولک قسمت کرد و بعنف بستند و آن حبشی نیزه و در جوانی اول عهد سلطان خوارزمشاه مردی مفرد بود نشاپوری مسیحی دوز در خراسان و خوارزم مدلل او نیزه و زنی نبود و بکرات از لفظ او شنیده شده است که اگر بر روی زمین بر پشت باز خم و چوبی بدست گیرم چهار مرد نیزه و را از خود دفع کنم فی الجملة عظیم نیکو مرد بود و او را خیرات بسیار است و صدقات بی شمار در بوقت بجهت قسمت مال کل خلق تولک از وی مستزید شدند و در مطالبه آن زحمت دیدند یکی از افاضل در آن وقت بیتی گفته است چون لطیف بود آورده شد تا در نظر بادشاه اسلام آید و اهل بلاد تولک را بدعا یاد دارند خواجه

عشرو ستمائۀ که اقلان جزیری با حشم های مغل بدر شهر آمد و بیعت
و اند روز جنگهای قوی کردند و بی مراد باز گشتند خلق فیروزه کوه
با ملک مبارز الدین شیرازی خلاف و خروچ کردند مبارز الدین
بضرورت بقلعه بالا رفت و آن قلعه بود بر شمالی مشرق شهر بر سر
کوه بلند و شامخ و بران موضع در عهد سلاطین غور یک قصر بزرگ
بود و رختن ستور بران ممکن نبود اما درین عهد که ملک
مبارز الدین شیرازی آن قلعه را معمور گردانیده بود و در دور سر
آن کوه بازه بر کشید و راه قلعه چنان کرده بود که شتر با بار بران قلعه بر
روغی و مرد هزار را امکان مقام بودی چون میان اهل شهر فیروزه
کوه و ملک مبارز الدین مخالفت افتاد و مبارز الدین در قلعه بالا رفت
اهل شهر بخدمت ملک قطب الدین حسن طاب ثراه مکتوبات
نبدشتند و آمدن او را استدعا نمودند ملک قطب الدین با لشکر خود
در فیروزه کوه رفت و پسر عم خود ملک عماد الدین زنگی فعلی را
در فیروزه کوه نصب کرد و این حال در شهر سنه ثمان عشر و ستمائۀ
بود چون لشکرهای کفار از غزنین با اکتای بطرف غور آمدند
یکفوج مغافصه بر فیروزه کوه برانند ملک عماد الدین زنگی را در
شهر سنه تسع عشر و ستمائۀ شهید کردند و خلق شهر را بشهادت
رسانیدند و مبارز الدین از قلعه بیرون شد و بطرف هرات آمد آنجا
شهید شد و شهر فیروزه کوه تمام خراب گشت اما قلعه تولک ملک
مبارز الدین حبشی فیزه وراز جهت سلطان محمد خوارزمشاه طاب
ثراه ملک تولک بود و قلعه تولک حصاری است معلق با هیچ کوه
پیوند ندارد و بنیاده آن قلعه از منوچهر است و ارش تیر اندازان

فیوار قلاس آمدند و این فیوار قلعه است در حصانت و متانت
و استحکام از قلعه کالیون قوی تر و حال محکمی آن قلعه باندازه
است که ده مرد آن را محافظت تواند کرد و میان قلعه فیوار و
کالیون بعد مسافت ده فرسنگ باشد چنانچه هر دو قلعه در نظر
یکدیگر بودند و اگر پدای کالیون سوار بیگانه آمدی بروز دود و
شب آتش کردند و اهل قلعه فیوار را معلوم شدی و اگر پدای
قلعه فیوار آمدی همین حکم داشتی طولانی جزئی و ارسالخان
فیالق مدت ده ماه در پای قلعه فیوار مقام داشتند و بجهت قتل
علوفه نهایت تنگ آمدند آنجماعت را از ذخائر قلعه کالیون
ما محتاج معاش آوردند تا چند روز در حوالی آن قلعه مجال
مقام یافتند و شخصی از قلعه فیوار در میان لشکر طولانی جزئی
فرود آمد و از حال اهل آن قلعه خبر داد که تمام هلاک شدند
و در تمامی قلعه هفت مرد بیش زنده نیست و ازین هفت
چهار یا پنج رنجور اند آنگاه کفار سلاح پوشیدند و قلعه را بگرفتند
و آن هفت کس را شهید کردند رضی الله عنهم و رضوا عنه و این
حوادث در اواخر شهر سنه تسع عشر و ستمائة بود حال آن دو قلعه
که در خراسان و غور ازان محکم تر نبود این بود که بتقریر پیوسته -
ملك تعالى سلطان سلاطین اسلام را در مسند شهرباری عالم باقی و
پاینده داراد آمین رب العالمین •

حدیث واقعات غور و غرجستان و فیروزه کوه

(ما شهر فیروز کوه که دار الملک سلاطین غور بود در شهر سنه سبع

ثقات روایت کرده اند که رویای دریای سنگ حصار کالیون در اندرون
 باره مغل مانده بود مدت هفتماه آن رویا را راه نبود که بیرون
 رفتی محافظت لشکر مغل بدینمقام رسیده بود چون مدت یکسال
 از دربندان حصار بگذشت سعدی جزبی بلشکر مغل از در سیستان
 بخراسان آمد و پدای قلعه کالیون بار دیگر لشکر مغل ضم گشت و رنجوری
 و با اهل قلعه استیلا یافت و بیشتر از خلق هلاک شدند بسبب آنکه
 ذخیره قلعه گوشت قدید و پسته بسیار بود که پسته خراسان همه از
 حوالی کالیون باشد بواسطه خوردن گوشت قدید و پسته و روغن
 آن خلق قلعه رنجور میشدند و پای و سر آمل میگرد و در
 میگذشت چون مدت دربندان حصار آن طائفه شانزده ماه بگذشت
 آدمی پنجاه بیش نماند ازینجمله بیست کس رنجور بپای
 آماشیده و سی کس تندرت یکی ازان طائفه از قلعه بیرون رفت
 و بلشکر مغل پیوست و حال خلق قلعه باز گفت چون طائفه کفار
 را از حال اهل قلعه بتحقیق انجامید جمله لشکر مغل در سلاح
 شدند و روی بقلعه نهادند و اهل قلعه دل بر شهادت خوش کردند
 و تمامت نعمت قلعه از زر و سلیم و جامهای ثقال و آنچه قیمتی
 داشت همه را در چاههای قلعه انداختند و بسنگهای گران قلعه
 سر آنرا بینداشتند و باقی آنچه بود بتتش بسوختند و در قلعه
 باز کردند و شمشیر برکشیدند و خود را بر کفار زدند و بدولت
 شهادت رسیدند و چون قلعه کالیون فتح شد جماعتی لشکریان که
 پدای قلعه را بخ طخارستان بودند چنانچه طولان جزبی و ارسلانخان
 فیالق بانواج لشکر مغل بحکم فرمان چنگیزخان پدای قلعه

رسد که باره حصار بر سر آن سنگ امت و بلندی آن سنگ بقدر
یکهزار ذرع یا زیادت باشد و روی آن سنگ بمثل دیوار است که
بر رفتن هیچ جانور بر آن ممکن نگردد مگر حشرات ارضی را و بر آن
سنگ صحن بقدر چهار تیر پرتاب یا زیادت باشد و هفت چاه آب
در آن قلعه در سنگ خاره حفر کرده اند و در هر یک چندان آب
زاینده باشد که هرگز بخرچ نقصان نگردد و در میان قلعه میدانی بحس
بزرگ بود و پسران ابوبکر که پهلوانان سلطان محمد بودند و در پهلوان
نامدار با در ژنده پیلان کارزار کوتوالان آن قلعه بودند - ثقات چنین
روایت کرده اند که هر دو برادر در رجولیت و عیاری نامدار و امیران
حصار بودند و هر دو برادر در بلندی قامت چنان بودند که وقتی که
دست در رکاب سلطان محمد زده بطوف میرفتند سر ایشان از سر
سلطان محمد برابر بودی و درین حوادث اختیار الملک
دولتیار طغرانی که یکی از فرماندهان مملکت خوارزمشاهی بود
هم در آن قلعه آمده بود چون سوار کافر بیای کالیون آمد در قلعه
مرد و سلاح بسیار بود محمد خوارزمشاه ده یازده سال آن قلعه
و قلعه فیوار که در مقابل اوست در بندان و رحمت داده بود تا آنرا
بدست آورده و از مرد و سلاح و ذخیره مشحون گردانیده چون با
کفار جنگ آغاز کردند و مبالغ مغل بدوزخ رفت و شب و روز
بقتل و دفع کفار مشغول شدند و کار دلیری اهل قلعه بجائی
انجامید که لشکر مغل را بشب خواب از خوف ایشان ممکن نبود
کفار گرد بر گرد تمام حصار دو باره - باختند و دو دروازه نهادند و
روی در قلعه و باره مقابل نهادند و مرد پاس بشب معین گردانیدند -

مراف گفتندنی خواجه در غایت ثروت و احترام درین کورت اد
 شهر هرات را چند روز نگاهداشت و ملک مبارز الدین شیرازی
 از حصار فیروزه کوه منهنم بهرات باز آمد اورا سر لشکر هرات ساخته
 بودند - چنین روایت کنند که چون هرات درین کورت بکشدند این
 ملک مبارز الدین مرد خوب و پیر و خوش منظر بود در میان شهر
 سوار شد و سلاح پوشیده با برگستوان و نیزه گرفته جهاد میکرد
 تا شهادت یافت و الله اعلم بحقائق الاحوال *

حدیث فتح قلعه کالیون و فیوار از لشکر مغل

چون از کار هرات فارغ شدند و هرات را خراب کردند لشکر مغل
 دو فوج شدند یک فوج بطرف سیستان برفت سعدی جزبی و
 دیگر نوینان بزرگ بر سر آن لشکر و یک فوج دیگر بپای حصار کالیون
 آمد و در دور قلعه لشکرگاه کرد و آن قلعه حصنی است که در
 دنیا با استحکام آن حصار موضعی نیست چه در بلندی و رفعت و چه
 در حصانت - و لفظ کتب استادان که در علم مسالک و ممالک جمع
 کرده اند بدین وجه ذکر آن قلعه آورده اند که احصن حصون
 الدنيا و احسنها کالیون حصار است که از پای شهر هرات تا
 بپای آن قلعه هر که روان شود بیست فرسنگ روی در بالا و
 رفعت می باید رفت تا بپای آن حصار رسد و چون بپای آن حصار
 رسیده شود یک فرسنگ در بالا بپای رفت تا بپای سنگ آن قلعه

فرمود تا برف میروفتند و از پشتۀ بلاد غزنین و کابل بطرف
 ترکستان و کاشغر باز رفت و از کیری در عین زمستان اکتای را
 با لشکرهای مغل بطرف غور و خراسان فرستاد و اکتای بموضعی
 آمد میان غور و غزنین که آنرا پل آهنگران گویند نزدیک فیروزه کوه
 آنجا لشکرگاه کرد و سعدی جزبی و منکده جزبی و جند نوین
 دیگر را با لشکرگران نامزد سیستان کرد و ایکه نوین را که منجذیقی
 خاص چنگیز خان بود و ده هزار مغل منجذیقی در خیل او بوده
 اند نامزد حصار اشیار غرجستان کرد و الجی نوین را نامزد جبال
 غور و هرات کرد فی الجمله بهر طرف از اطراف غور و هرات
 و خراسان و سیستان شکنگان و حشمها نامزد شد و تمامی زمستان
 این افواج حشم مغل که باطراف رفته بودند قتال کردند چون خبر
 کشتن شکنگان بچنگیز خان رسیده بود فرمان داد که آن خلق را
 من کشته ام از کجا زنده شدند درین کورت فرمان چنانست که هر
 خلق از تن جدا کنند تا زنده نشوند برین جمله همه شهرهای خراسان را
 باو دیگر خراب کردند و لشکری که بدر سیستان رفته بود سیستان را
 بچنگ بگرفتند و در هر کوئی و خانه جنگ بایست کرد تا بر خلق
 دست یابند که مسلمانان سیستان از زن و مرد و خود و بزرگ جمله
 جنگ کردند از کار و تیغ تا همه کشته شدند و عورات همه شهادت
 یافتند و لشکری که بدر هرات رفته بود در هرات خواجه بود چنانچه
 بتحریر پیوسته است او را خواجه فخرالدین عبد الرحمن عیرانی

حدیث وقائع بلاد خراسان کورت دوم

چون سلطان جلال الدین خوارزمشاه لشکر مغل را در حدود
 بامیان و غزنین چند کورت منہزم گردانید و چنگیزخان روی
 بجلال الدین آورد و بطرف سنده آمد و خبر آن فتح بجملة شهرهای
 خراسان برسد شفقن مغل بہر شهر و قصبہ کہ بودند همه را بدوزخ
 فرستادند و در ہر موضعی متغلبی پیدا شد چون چنگیزخان
 سلطان جلال الدین را بلب آب سنده منہزم گردانید و ساور بہادر
 را با اکتای بغزنین فرستاد تا شہر غزنین را خراب کرد و خلق را
 از شہر بیرون آورد و شہید گردانید و بعضی را اسیر گرفت و چنگیزخان
 از کنار آب سنده در عقب عراقیان مسلمان کہ لشکر بسیار و مرد
 بیشمار ہوں بطرف کبری رفت و قلاع کبری و کوه پایہا را بکشد
 و مسلمانانرا شہید کرد و مدت سہ ماہ بولایت کبری مقام کرد
 و از انجا رسولان بخد مت سلطان سعید شمس الدنیا و الدین طاب
 ثراہ فرستاد و بدان عزیمت می بود کہ لشکر بطرف ہندوستان
 آورد و از راہ فراجل و کسرود بزمین چین باز رود ناما چندانیچہ
 شانہ میدسوخت و میدید اجازت نمی یافت کہ بزمین ہند آید اما
 او را از طرف طمغاچ مسرعان خبر آوردند کہ خانان تنکت و طمغاچ
 عصیان آوردند و آن مملکت نزدیک است کہ از دست او برود بضرورت
 از کوهپایہ کبری مراجعت کرد و آن کوهها همه برف گرفته بود

بر لفظ مغلی دزد باشد و این معنی بر لفظ او بسیار میرفت که
 خوارزمشاه پادشاه نبود دزد بود اگر او پادشاه بودی رسولان و بازرگانان
 مرا نکشتی که با نزار آمده بودند که پادشاهان رسولان و بازرگانان را
 نکشد فی الجمله چون از من پرسید که قوی نامی از من بخواهد
 ماند من روی بزمین نهادم و گفتم که اگر خان مرا بجان امان دهد
 يك كلمه عرضه دارم فرمود که ترا امان دادم گفتم نام جانی باقی
 ماند که خلق باشد چون بدگان خان جمله خلائق را بکشد نام چگونه
 باقی ماند و این حکایت که گوید چون من این کلمه تمام کردم تیر
 و کمان که در دست داشت پینداخت و بغایت در غضب شد و روی
 از طرف من بگردانید و پشت بطرف من کرد چون من آثار غضب در
 ناصیه نامبارک او مشاهده کردم دست از جان بيشتم و امید از حیات
 منقطع گردانیدم و با خود یقین کردم که هنگام رحلت آمد از دنیا
 بترجم تیغ این ملعون خواهم رفت چون ساعتی بر آمد روی بمن
 آورد و گفت که من ترا مرد غافل و هوشیار میدانستم بدین سخن
 مرا معلوم شد که ترا عقلی کامل نیست و اندیشه ضعیف تو اندکی
 پیش نه پادشاهان در جهان بسیار اند هر کجا که پای اسب لشکر
 محمد اغری آمده است من آنجا کشش میکنم و خراب میگردد این
 باقی خلائق در اطراف دنیا و ممالک دیگر پادشاهانند حکایت
 من ایشان خواهند کرد و مرا پیش از قریب نماند و از پیش او
 در اندام و از میان لشکر بگریختم و خدایتعالی را حمد و ثنا
 گفتم و از آنجا خلاص یافتم الحمد لله الذی اذهب عنا الحزن ربنا
 لیغفر شکر •

خسته و شکسته نشد چون بزمین رسیدم جمعی را بتعجیل بدوایتند
 که آن شخص را زنده بیارید و بهیچ وجه زحمت مدهید بحکم آن
 فرمان چون مرا نزدیک تولی بردند در من نظر کرد و فرمود که بنگرید
 تا هیچ زخمی دارد و چون هیچ زخمی نبود فرمود که تو چه کسی از
 جنس آدمی یا پری یا دیو یا فرشته یا تعویذی از اسمای الغ تنگری
 داری بصدق بازگویی تا حال چیدست من روی بر زمین نهادم و گفتم
 که من آدمی بیچاره ام از جنس دانشمندان و دعا گوین اما یک
 چیز با من بود گفت با تو چه بود روی بر زمین نهادم و گفتم که
 نظر چون تو پادشاهی بر من افتاد بدان سعادت در عصمت بمنام
 تولی را این عرضداشت من موافق افتاد و بنظر رضا در من نگریست و
 فرمود که این شخص مرد عاقل است و دانا لائق خدمت چنگیز خان
 باشد او را تیمار می باید داشت تا بدان خدمت برده شود فرمان
 داد تا مرا بیکی از آن مغلان محترم سپردند چون از فتوح بلاد
 خراسان فارغ شد مرا با خود بخدمت چنگیز خان برد و قصه
 یاز گفت و بخدمت چنگیز خان تربت تمام یافتم و مدام ملازم درگاه
 او بودم پیوسته از من اخبار انبیا و ملاطین عجم و ملوک ماضی می
 پرسید و میگفت محمد علیه السلام از ظهور من و جهانگیری
 من هیچ اعلام داده بود من عرضداشتم احادیثی که در خروج ترک
 روایت کرده اند بر لفظ او رفت که دل من گواهی میدهد که
 تو راست میگوئی تا روزی در اثنای کلمات مرا فرمود که از من قوی
 نامی باقی بخواهد ماند در گیتی از کین خواستن محمد اغزی
 یعنی سلطان محمد خوارزمشاه برین لفظ می گفت و اغزی

گما آن شهر را آبادان کند - حقتعالی سلطان اسلام را باقی دارد *

حکایت

حکایتی برین موضع لائق است آورده شد از وقایع آنوقت در شهر سمرقند
 اثنی عشرین و ستمائه کاتب این طبقات منهاج سراج را اتفاق سفری
 افتاد که داعی دولت سلطان معظم است باسم رسالت از غور بشارت
 ملک سعید رکن الدین محمد عثمان مراعی طاب مرقده بطرف قهستان
 برای اصلاح راه کاروانها و امن بلاد چون بشهر قاین وصول بود
 آنجا امامی دیده شد از اکابر خراسان که اورا قاضی رحید الدین
 پوشنجی گفتندی رحمه الله آن امام تقریر کرد که من در حادثه شهر
 هرات بودم هر روز بر موافقت غازیان سلاح می پوشیدم می
 و بر سر باره رفتی و کفرت سواری نگاهداشتی روزی در میان
 جنگ و غوغا بر سر باره شهر هرات بودم با سلاح تمام از خود و
 جوشن و غیر آن ناگاه پای من از سر باره خطا کرد بجانب خندق
 در افتادم چنانچه سنگی یا کوهی بر روی خاکریز می غلطیدم و
 بقدر پنجاه هزار مغل مرتد دست به تیر و سنگ بر من میداشتند تا
 غلطان میان لشکر کفار افتادم بدست جمعی که بجنگ در پای نصیل
 و روی خاکریز و میان خندق آمده بودند گرفتار شدم و این حادثه
 بر موضعی بود که توالی پسر چنگیز خان در مقابل آن خیمه نصب
 کرده بود بر کنار خندق و لشکر مغل در نظر او جنگ میکردند چون
 من از باره بقدر بیست گز بر روی خاکریز تا قعر خندق که چهل
 گز دیگر بود غلطان ترود آمدم حقتعالی بعصمت خود مرا
 نگاهداشت که هیچ زخم بمن نرسید و هیچ عضو از اعضای من

را با لشکر گران بطرف خوارزم و قبیچاق و ترکستان فرستاد و
 تولی را با لشکر بسیار بطرف شهرهای خراسان نامزد کرد و
 اکتای را با خود نگاهداشت در شهر سده سبع و ستمائه تولی
 از پشت کوه نعمان روی بطرف مرو نهاد و آن شهر را بگرفت و خلق را
 شهید کرد و از آنجا بطرف نساپور رفت و شهر نساپور را بعد از جنگ
 بسیار بگرفت و بابتنقام آنکه داماد چنگیز خان بدان موضع کشته
 شده بود خلق آن شهر را تمام شهید کردند و شهر را خراب کرد و
 دیوارهای شهر را پست کرد و جفت گار بر بست و بر شهر براند
 چنانچه آثار عمارت آن شهر باقی نماند چون از آن شهر و اطراف
 و نواحی فارغ شد از آنجا بطرف هرات آمد و بر در شهر هرات
 لشکرگاه کرد و جنگ پیوست و بر هر طرف منجینق نهاد و ملک
 شمس الدین محمد جورجانی و ملک تاج الدین قزوینی و دیگر امرا
 که در شهر بودند مستعد جنگ شدند - فاما ثقات چندی روایت
 کرده اند که هر سزگ منجینق که از شهر بر لشکرگاه مغل راست
 میکردند در هوا رفتی و بر همان شهر فرود آمدی شهری که سلطان
 محمد خوارزمشاه در مدت یازده ماه بردران شهر مقاتله کرد تا فتح آن
 او را مسلم شد در مدت هشت ماه لشکر مغل آنجا مقام کردند آن
 شهر را که سد سکندر بود بگرفت و خلق را شهید کرد - ثقات چندی
 روایت کرده اند که ششصد هزار شهید در ربع شهر در شمار آمد بدین
 حساب بیست و چهار لکه در چهار طرف شهر از مسلمانان شهید شدند
 رضی الله عنهم و رضوا عنه و چون تولی عزیمت بازگشتن کرد بعضی
 را از آن امیران آزاد کرد و ایشان را شصت داد و بگذاشت و فرمانده

و شاخ می بریدند و در پای قلعه می انداختند و با خلاق چنان می نمودند که آن دره را انباشته خواهیم کرد و بعد سال آن دره انباشته نشود از ژرفی چون بلای آسمانی و قضای ربانی نازل شده بود پسر رئیس ولج در میان لشکر مغل افتاد و ایشانرا دلالت و رهنمونی کرد بر راهی که یک پیاده سبک رو توانستی رفت در میان کمرهایی آن کوه طاقهای سنگ است بسان صفها در مدت سه شب و روز مردم مغل را می برد و دران طافها پنهان میکرد تا چون مردم انبوه بر بالای قلعه برنت روز چهارم آن بوقت صبح نعره زدند و تیغ در جماعتی گرفتند که دروازه حصار را محافظت میکردند تا دروازه را از مرد خالی کردند و لشکر مغل بالای قلعه رفت و تمام مسلمانان را شهید کرد و دل ازان مهم فارغ گردانید و بالای قلعه ولج ایشان را فرمان شد تا پدای قلعه نیوار قانس آمدند و در بندان داد نصر الله المؤمنین و دشر الکافین •

حلیش کشاده شدن شهرهای

خراسان و شهادت اهل آن

ثقات چنین روایت کرده اند که چنگیزخان را چهار پسر بود مهتر را توشی^(۲) نام بود و کهتر از او را چغتای نام بود و سوم را اکتای و چهارم را که کهتر از همه بود تولی نام بود چون چنگیزخان از ماوراء النهر عزیمت خراسان کرد توشی و چغتای

الدین پیدش آن لشکر باز رفت و مصاف داد و ایشانرا بشکست و منهزم گردانید و کافر بسیار بکروخ فرستاد و چند بار دیگر لشکر مغل می آمد و منهزم میشد و در لشکر سلطان جلال الدین اعراق بسیار بود همه مردان کار و سواران کرزار خونخوار آن طائفه اعراق^(۱) را بجهت غنائم با عجمیان خوارزمی خصومت شد لشکر اعراق از سلطان جدا شدند و بطرف دیگر رفتند سلطان با لشکر ترک بماند چون نیکونوین مغل شکسته نزدیک چنگیز خان باز رفت چنگیز خان از پشتۀ نعمان بانوج و حشم که با او باز بودند روی بغزنین نهاد و با سلطان جلال الدین منکبرنی و ملکخان هرات و دیگر ملوک خوارزمی که با او بودند بر لب آب سنده مصاف کرد سلطان جلال الدین و لشکر اسلام شکسته شد و بر لب آب سنده زدند مسلمانان بعضی غرق شدند و بعضی شهادت یافتند و بعضی اسیر گشتند و اندکی از آب سنده بسلامت بیرون آمدند *

حدیث کشاده شدن ولنج و طخارستان و قلعه های بامیان

چون بفرمان چنگیز خان ارسلانخان فیالق مسلمان با لشکر خود و طولان جزئی^(۱) مغل پدای قلعه ولنج رفتند مدت هشت ماه آنجا بنشستند و چون آن قلعه از هیچ طرف راهی نداشت لشکر مغل را فرمان داد تا از اطراف و حوالی آن کوه پایها درخت

رفته بود چون هوا گرم شد روی بطرف غزنین نهاد و خپبر سلطان
جلال الدین منکیرنی از خراسان رسید که بطرف غزنین می آید
شهاب الدین الب وزیر با صلاح الدین کوتوال در خفیه غدیری اندیشه
کرد و بزمی مهیا گردانید و ملک محمد خزپوست را بضيافت و
بزم طلب کرد و آن ملک غازي را صلاح الدین کوتوال بزخم کرد
شهید کرد و آن لشکر که جمع کرده بود همه متفرق گشتند - و در سال
سبع و ستمائه ملک خان هرات از پیش لشکر مغل بغزنین
آمد و از آنجا بطرف گرمسیر باز آمد بر عزیمت سیستان و از میان
راه رضي الملک را ولایت پرشور داد چون رضي الملک بغزنین
آمد بر عزیمت پرشور اهل غزنین او را نگاه داشتند و بعد ازان رضي
الملک بطرف پرشور رفت و لشکر عراق که آنجا بود رضي الملک
را منہزم کردند چون از آنجا باز گشت سپهسالار اعظم پسر عماد الدین
بلخ که امیر لشکرها بود رضي الملک را بگرفت و نگاهداشت ناگاه سلطان
جلال الدین منکیرنی و ملک خان هرات بغزنین رسیدند و لشکر بسیار
از تورک و امرای غوری و تازی و خلج و غیره بخدمت ایشان جمع
شدند و از غزنین بطرف طخارستان راندند و لشکر مغل که در پای
حصار زارستان بود آنرا منہزم گردانیدند باز چون خبر آمدن
سلطان جلال الدین منکیرنی و ملک خان و جمعیت لشکر اسلام
بپنجکیز خان رسید فیقونوبین را که داماد او بود از هرات و خراسان
بطرف غزنین نامزد کرد و چون بحدود بدوان رسیدند سلطان جلال

رضي الله عنهم و رضوا عنه - حق تعالی پادشاه ما را در مسند
پادشاهی مخلص دارد آمین •

حدیث آمدن سلطان جلال الدین خوارزمشاه

بغزنین و وقایعی که او را آنجا روی داد

چون سلطان محمد خوارزمشاه نزدیک ملک اختیارالدین
محمد بن علی خز پوست غوری فرمان فرستاد تا از پرشور که اقطاع
او بود بغزنین آید و او مرد کلدان و دالور و مبارزو ضابط بود و مدت
ده سال نصرکوه طالقان را از لشکر خوارزم نگاهداشته بود و در خراسان و
غور مشهور و مذکور گشته اصل او از ملوک کبار غوریان بود چون
بغزنین آمد از اطراف لشکر اسلام روی بدو نهادند و در حضرت غزنین
لشکر بسیار جمع کرد چنانچه بقدر صد و سی هزار سوار جوار تمام
سلاح در عرض آمد و عزیمت بران مصمم گردانید که لشکر مرتب گرداند
و معافصه بر چنگیزخان براند که در پشتة نعمان لشکرگاه داشت و او را
مقهور گردانند مقام در تربیت لشکر و استعداد حشم می بود و اکبر و
معارف خوارزم که از خدمت سلطان محمد جدا افتاده بودند نزدیک او
آمدند و شهاب الدین (الب) که وزیر ممالک غزنین و غور بود و از جهت
خوارزمشاه بغزنین آمد و در غزنین کوتوالی بود که او را صلاح الدین
گفتندی از قصد گردگان بفرمان سلطان محمد چون محمد علی خز پوست
لشکر جمع کرده بود و ملک خان هرات در وقت فرار بطرف سیستان

که پدای آن قلعه آمده بودند و بر آن قلعه دست نمی یافتند و امکان فتح نبود چنگیز خان بجهت گرفتن آن قلعه از آب جیحون عبیره کرد و در پشتۀ نعمان و بیابان کعب که میان بلخ و طالقان است مقام نمود چون کار بر اهل نصر کوه تنگ شد دل بر شهادت نهادند و دست امیند از حیات شسته پیش از حادثه فتح آن قلعه و رسیدن بدرجۀ شهادت بسه ماه جمله با اتفاق یکدیگر جامها کبود کردند و هر روز بمسجد جامع قلعه حاضر می شدند و ختم قرآن میکردند و تعزیت خود میداشتند و بعد از تعزیت و ختم یکدیگر را وداع میکردند و سلاح می پوشیدند و بجهاد مشغول میگشتند و مغل بسیار را بدوزخ میفرستادند و بعضی ازان طائفه بشهادت میرسیدند چون شدت مقاتلت آن غزاة بچنگیز خان رسید از پشتۀ نعمان پدای قلعه آمد و بچنگ پیوست و بر یکطرف قلعه که دروازه بالا بود خندقی در سنگ حفر کرده بودند بزخم سنگ منجذوق باره آن موضع را بگردانیدند و خندق را انباشته کردند و بقدر صد گز کشاده گردانیدند و لشکر مغل را مجال گرفتن قلعه ظاهر شد اما چنگیز خان از غایت غضب سوکند بمعبود خود یاد کرده بود که آن قلعه را سواره بگیرم مدت پانزده روز دیگر جنگ کرد در راه راست کرد تا آن قلعه را بگرفت چون سوار مغل در قلعه راند از اهل قلعه بقدر پانصد مرد عیاره جنگی گره بسته از طرف دروازه کوه طالقان بیرون آمدند و بر لشکر مغل زدند و صف ایشان برهم دریدند و بیرون رفتند چون دره و لورها نزدیک بود بعضی شهادت یافتند و بیشتر بسلامت بیرون رفتند چنگیز خان آن قلعه را خراب کرد و جمله خلائق را شهید گردانید

تاج الدین حبشی عبد الملک از کفار روی تافت و با ایشان
 بقتال مشغول شد و بثواب شهادت رسید همدین سال لشکر مغل
 با اقلان جزیری بدر شهر فیروزه کوه آمدند و مدت بیست و یکروز
 جنگهایی سخت کردند و بران شهر دست نیافتند فامراد مراجعت
 کردند و چون فصل زمستان بود برف بر قبائل غور باریدن گرفت و
 لشکر مغل از خراسان روی بماراء النهر نهادند و آن لشکر که در غور
 بود بقدر بیست هزار سوار بود در مدت هشت ماه و چند روز پدای
 قلعه فوجی از ایشان بتاختی غازیان قلعه تولک و این داعی که
 منہاج سراج است در میان غازیان با کفار جهاد میکردند چنانچه کفار
 را اسکان نزدیک شدن قلعه و حصار نبودی رحم الله الماضین مدت
 هشت روز آن بود که تمامت روز لشکر مغل زیر پای حصار می
 گذشت - ثقات چنین تقریر کرده اند که اسیران مسلمانان بدست
 کفار چندان بودند که برای خاصه چنگیز خان دوازده هزار دختر بکر
 برگزیده بودند و با خود میبردند خلاصهم الله من ایدیهم و دمر
 الکفار بقهره و قدرته *

حدیث عبور کردن چنگیز خان

ملعون از آب جیحون

چون ربیع الاول سنه ثمان عشر و ستمائه در آمد لشکرهای مغل
 کورت دیگر فامرد اطراف خراسان و غور و غرجستان شد و چون لشکرهای
 مغل را گذر بر قلعه نصر کوه طالقان می بود و غازیان آن قلعه رجولیت
 و جان سپاری مینمودند و این حدیث بسمع چنگیز خان میرسید و لشکری

کرد و از آنجا لشکرهای مغل بطرف خراسان و غور و غزنین فرستاد و هر لشکر که بطرف خراسان و غور می فرستادند ممبر ایشان بر نصر کوه طالقان می بود عیاران از نصر کوه فرود می آمدند و بر افواج حشم مغل میزدند و اشتر و مواشی باز می ستدند و بسیار مغلانرا بدوزخ میفرستادند چون از جهاد طالقانیان فارغ شد مبالغ فوج از لشکر مغل نامزد حصار نصر کوه شدند و حصار را گرد پیچ کردند و جنگ قائم شد و اقلان جزئی و سعدی جزئی با داماد چنگیز خان که نیکو نوین نام آن ملعون بود و چهل و پنجهزار سوار داشت نامزد شدند و باطراف غور و خراسان در تاخت و هرچه در اطراف شهر و قصبات و رستاق خراسان و غور و گرمسیر مواشی بود جمله بدست حشم مغل افتاد و تا در غزنین و بلاد طخارستان و گرمسیر فہب شد و اغلب مسلمانان شهید کردند و بعضی را اسیر کردند و درین سال سنه سبع عشر و ستعائنه مدت هشت ماه لشکر مغل اطراف میزدند و درین تاریخ کاتب این طبقات منهاج سراج در حصار تولک بود و برادر کاتب در شهر و حصار فیروزه کوه بود درین سال لشکر مغل پدای حصار آستیه غور آمد و مدت یازده روز جنگ های سخت کردند و دران قلعه امیر و مقطع سپہسالار تاج الدین حبشی عبد الملک سرزاد بود ملک بزرگ باستعداد تمام فاما چون قضای آسمانی در آمده بود با ایشان صلح کرد و در میان ایشان رفت اورا بغزدیک چنگیز خان بردند چنگیز خان اورا خسرو غور لقب کرد و اعزاز نمود و باز فرستاد تا دیگر حصارها دست دهد چون باز آمد بعد از آنکه چنگیز خان جلال الدین منکیرنی خوارزمشاه را بر لب آب سلسه بشکست

و در محافظت آن بلاد جد بلیغ نماید و ملک الکتاب اختیار الملك و دولتیار ظفرائی را بقلعه کالیوار فرستاد و دو پهلوان بزرگ خراسان که ایشان را پسران یوزیک گفتندی در آن قلعه بودند و ملک شمس الدین محمد جرجانی را در شهر هرات نصب فرمود و حصار فیوار را به پهلوان اخیل الدین نشاپوری داماد مبارک پهلوان سپرد و قلعه نصر کوه طالقان را بمعتمدان ملک شمس الدین اتسز حسین حاجب داد و حصار رنگ کزروان را بخدم الغخان ابی محمد داد و قلاع غرجستان بمعتمد ابی مهلان شیران سپرد و قلاع غور بملک غور سپرد و شهر فیروزه کوه بملک مبارز الدین بردای^(۴) داد و قلعه تولک بامیر حبشی نینزه ور مغوض فرمود و در هر قلعه و شهری یکی را از معارف ملوک ترک و غوری و تاجیک نصب کرد چون سلطان محمد خوارزمشاه بطرف مازندران بهزیمت رفت و لشکریهای اسلام پریشان شد چنگیزخان از ضبط ممالک بلاد سمرقند فارغ شد و سوار در عقب سلطان محمد روان کرد و لشکرهای دیگر باطراف خراسان نامزد کرد و ارسلانخان فیالتق را که مسلمان بود بقدر شش هزار مسلمانان داشت همه عجمی طولان و جزئی و لشکر مغل به پای حصار ولخ تخارستان فرستاده و خود با لشکر قلب از سمرقند بپای قلعه ترمذ آمد و بجنگ پیوست و بعد از چند روز که مسلمانان ترمذ جنگهای بسیار کردند و مغل بسیار را بدرخ فرستادند و مسلمانان بسیار شهید شدند اهل حصار ترمذ را بسنگ منجنیق عاجز گردانید و آن قلعه را بگرفت و جمله را شهید

شاید بخراسان نرسید بعضی گفتند چون سلطان خوارزمشاه را در
مازندران و عراق نیافتند بر لشکر پسر سلطان که ادرا رکن الدین
غوری لشاکسی گویند زدند او را و لشکر عراق را شهید کردند و از راه
آذر بایگان بطرف قباچاق بیرون زنت والله اعلم بالصواب *

حدیث گذشتن لشکر چنگیز خان بر جیحون بطرف خراسان

چون یکه نوین و سوده بهادر با شصت هزار سوار بر خراسان
بگذشت و بطرف عراق رفت آشوب در خراسان افتاد و فتنه ظاهر
شد و هر کس از ملوک را بفرمان سلطان محمد بطرفی اتفاق افتاد
و حصارها عمارت کردند و شهرها را خندق ساختند و استعداد جنگ
و محافظت قلاع بقدر امکان مهیا گردانیدند که هر طرفی را بمملکی
مپیچید بود و نامزد کرده و قلعه ترمذ را بلشکر سیستان داد و مهتر
ایشان امیر زنگی ابی حفص بود و امیر سرهنگ تمام از سه پهلوان را
بحصار بلخ و طخارستان فرستاد که طول و عرض آن قلعه بقدر چهار
فرسنگ است و حصار بامیان بامیر عمر کردی حواله کرده بود و ملک
اختیار الدین محمد علی خرپوست علیه الرحمة را فرمان شد تا از پرشور
بضبط شهر غزنین آید و آن بلاد را محافظت کند و ملک حسام
الدین حسن عبدالملک سرزرد که بقلعه و شهر سنکه غور بود و ملک
قطب الدین حسن بن علی را فرمان داد تا قلعههای غور معمور گردانند

آمد و چون خبر رفتن خوارزمشاه از حوالی بلخ و تفرقه غلبه لشکرها بسمع چنگیز خان رسید از لشکرگاه مغل شصت هزار سوار در تبع دو مغل بزرگ یکی سوده بهادر و دوم یمه نوین^(۵) در عقب سلطان محمد خوارزمشاه از جیحون عبور فرمود و بطرف خراسان فرستاد آن طائفه در ماه ربیع الاول سنه سبع و ستمائه از آب جیحون عبور کردند و بحکم فرمان چنگیز خان بهیچ شهری از شهرهای خراسان ضرری نرسانیدند و تعلق نکردند مگر در ولایت هرات بموضعی که آنرا پوشنچ گویند یکی از اکابران لشکر در تاخت دران موضع بدوزخ رفت و آن حصارک مختصر بود بجنگ بگرفتند و جمله مسلمانان را آنجا شهید کردند و از آنجا بطرف نساپور برآمدند و بدر شهر نساپور رسیدند و آنجا جنگ شد داماد چنگیز خان کشته شد بانتقام آن مشغول شدند و بطرف طبرستان و مازندران رفتند در طلب سلطان محمد خوارزمشاه و سلطان که بر در تمشه که راه مازندران است لشکرگاه داشت که ناگاه لشکر مغل بوی رسید سلطان ائمه^(۶) حاجب را در زیر چتر در قلب لشکر بگذاشت و او را فرمانداد که لشکر را بطرف دامغان و عراق برد و خون بکوههای مازندران در رفت و بدریا نشست چنانچه پیش ازین بتقریر پیوسته است لشکر مغل دو فوج شد یک فوج که بیشتر بود در عقب لشکر خوارزمشاه بطرف عراق برانند و فوج دیگر اندکتر بدر تمشه مازندران فرو رفت و از هر دو فوج بیشتر خبری که آن تحقیق را

(۵) یمه در جیب السیرجه نویان نوشته (۶) التمر - التمر

لشکر چنگیز خان که از بیابان بیرون آمد و انزار بگرفت و بدو بخارا آمد و بگرفت ترکی بود نام او تموجی جزبی مردی بغایت جلد و بلفظ مغلی جزبی حاجب را گویند چون بدر سمرقند آمد باول آمدن لشکر مغل کمین ساختند و اهل سمرقند بچنگ بیرون رفتند چون کمین بکشادند هزیمت بر لشکر اسلام و اهل سمرقند افتاد و بقدر پنجاه هزار مسلمان شهید شدند و بعد ازان قریب ده روز چیزهای زیاده بر اطراف مقام کردند و در سمرقند از جهت سلطان محمد خوارزمشاه شصت هزار سوار بود از ترک و غوری و تاجیک و خلج و قرغ و جمله ملوک غور چنانچه خرزور ملکی و زنگی و حرخم^(۲) و دیگر ملوک غور هم آنجا بودند - روز عاشورا دهم ماه محرم سنه سبع عشر و ستمائه سمرقند بگرفت و شهر را خراب گردانید و بسوخت و بعضی را اسیر کرد و اطراف ما وراء النهر و فرغانه تا در بلا ساغون لشکرها نامزد کرد و شهرها جمله خراب کرد و خلق را شهید گردانید و در ضبط اطراف ممالک انواع مغل فرستاد و گشوه خان تئار که پادشاهزاده قبائل تئاریود و کور خان خطا را بگرفت آورده لشکر در عقب او از بالای ترکستان نامزد کرد تا او را در حدود جاب و قصبه^(۳) کیرب که غرجستان و کوهپایه سمرقند است بگرفت و بگشت و چون خبر گرفتن سمرقند و شهادت و اسیر شدن خلق و لشکر اسلام که آنجا بود بسطان خوارزمشاه رسید بدو بلخ چنانچه بنقریر پیوسته است از آنجا منبرم شد و بطرف نساپور

آوردی و بر بهتر چنان بودی که خرمی بزرگ چون از خواب بیدار شد با هر کس از مقریان و ارباب دانش که با او بودند باز میگفت هیچ یک آنرا تعبیر نمیکرد که دل او بران قرار گرفتگی تا یکی از مقریان گفت که این لباس بازگان است که از اطراف مغرب آیند بدین زمین ایشانرا طلب باید کرد تا این تعبیر از انجماعت معلوم گردد بحکم آن تدبیر جهت تعبیر طلب کردند در میان بازگانان چند تن معدود یافتند از تجار عرب و دستاریند ایشانرا طلب کردند و شخصی که مهتر و عاقل تر آن طائفه بود خواب خود را با او باز گفت آن بازگان تازی گفت عمامه تاج و انسر عرب است که العمام تيجان العرب و پیغامبر مسلمانان محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم دستاریند بوده است و خلفای اسلام دستاریند آنند تعبیر خواب تو آنست که ممالک اسلام در تصرف تو آید و دیار اسلام را ضبط کنی این سخن موافق رای چنگیز خان آمد و بدین سبب عزیمت او بر ضبط دیار اسلام مصمم گشت - بسر تاریخ باز آمدیم چون انزار را بگرفت و خلق را شهید کرد از اینجا بطرف بخارا آمد غره ذی الحجه سنه ست عشر و ستمائه بدر شهر بخارا لشکرگاه شد و از جهت سلطان محمد خوارزمشاه کشلو خان امیر آخر با دوازده هزار سوار در بخارا بود شهر را محصر کردند روز عید قربان سنه ست عشر و ستمائه شهر بخارا و قلعه را بگرفت و جماعه خلق از خواص و عوام و علما و اشراف از زن و مرد همه را از شهر بیرون کرد و شهید گردانید و جمله شهر و کتابها را تمام بسوخت و خراب کرد و اندک خلق را اسیر کرد و از بخارا روی بطرف سمرقند نهاد و مقدم

واقعۀ بازرگانان و فرستادگان او باز گفت فرمانداد تا لشکر ترکستان
و چین و طمناج جمع شدند هشتصد علم بیرون آورد و در زیر هر علم
یکهزار سوار و سیصد هزار اسب نامزد بهادران کرد و بهادران را
را گویند هر ده سواری را سه گوسفند تغلی فرمود تا قدید کنند
یکدیگ آهنبین را بردارند و یک مشک آب و تمیز و روی پراه
نهادند و از آنجا که سرحد ولایت او بود تا بانزار سه ماه راه بیابان
ویران بود نویمان داد تا آن سه ماه راه بیابان بدین قدر توشه قطع
می باید کرد باقی بقمیز و شراب می باید ساخت گلهای اسب چندانکه
در حد و عد و احصا نیاید پیش کردند و روی بدیار اسلام آوردند و
در اواخر شهر سنه ست و ستمانه بسرحد انزار که فتنه آنجا تولد
شده بود بیرون آمدند اگرچه کوفتۀ راه و بی برگ بودند فاما از جلالت
و رجولیت و دلیری که حق تعالی در خلقت چنگیز خان و لشکر مغل
تعبدیه گردانیده بود بمدت نزدیک انزار را گرفتند و خرد و بزرگ
را بزیر تیغ آوردند و هیچ آفریده را زنده نگذاشتند و جمله را شهید
گردانیدند * و بدینجا حکایتی عجب سماع افتاده است از یکی
بازرگانی که او را خواجه احمد وحشی گفتندی صادق القول بود
سلمه الله چنین تقریر کرد که از ثقات شنیدم که چنگیز خان در
بلاد طمناج بعد از آنکه ضبط کرده بود مدت چهارده سال دران بلاد فتنه
کرده و خون ریخته شبی بخواب دید که دستاری در غایت درازی
دوسری بندد چنانچه از درازی آن دستار و عقد کردن آن او را سامت

و ابریشم و ظرایف چین و طمعاج با بازرگانان خود روان کرد و
 بیشتر آن شتران زر و نقره بار بود چون بانزار وصول شد قدر خان
 انزاج غدر کرد و از محمد خوارزم شاه اجازت طلبید و جمله تاجار
 و آیدگان و رسل را بطمع آن زر و نقره بقتل رسانید چنانکه هیچ
 یک از آن خلاص نیافتند الا یک شتریان که در حمام بود و در آن
 واقعه از راه گلخن خود را بیرون انداخت و در محافظت خود
 حیل انگیخت و از راه بیابان بدلاو چین و طمعاج باز رفت و چنگیزخان
 را از کیفیت آن غدر اعلام داد چون حق تعالی خواسته بود که آن
 غدر را سبب خرابی دیار اسلام گرداند سر و کان امر الله قدرا مقدر
 ظاهر شد و اسباب المقدور کائن پدید آگشت نعوذ بالله من سخطه - داعی
 قوت قاهره منهاج سراج از پسر ملک رکن الدین خلّسار شنید و از از شاه
 سیستان که از جمله شاهزادگان نیمروز و خواص خوارزمشاهی بود که
 آن پادشاه سوگند یاد کرد که در هر خزانه که یک دانگ زر و یا نقره
 از آن بازرگانان چنگیزخان و لشکر مغل در آمد تمامت آن خزانه
 و مملکت بدست چنگیزخان و لشکر مغل افتاد - حق تعالی مملکت
 سلطان السلاطین ناصر الدنیا و الدین را از مغل آن حوادث در
 عصمت خود محفوظ داراد بمحمد و آله الامجاد *

حدیث وقائع اسلام

ثقات چنین روایت کرده اند که چون آن گریخته با چنگیز خان

ما را که فرستاده گان خوارزم شاهي بودیم چنان ظن افتاد که مگر آن
بلندی سپید کوه برف است و از راهبران و خلق آن زمین پرسیدیم
گفتند آن جمله استخوانهای آدمیان کشته شده است چون یک
منزل دیگر رفتیم چنان زمین از روغن آدمی چرب و سیاه گشته
بود که سه منزل دیگر دران راه بپایست رفت تا بزمین
خشک رسیدیم چندی تن از عفونت آن زمین بعضی رنجور و
بعضی هلاک شدند چون بدر طمناج رسیدیم بریک موضع در پای
برج حصار استخوان آدمی بسیار جمع بود که استفسار کرده آمد
چنان تقریر کردند که در روز فتح این شهر بست هزار دختر بکر
را ازین برج بیرون انداختند و همانجا هلاک شدند تا بدست لشکر
مغل نیفتد این جمله استخوانهای ایشانست چون چنگیز خان را
بدیدم پسر التونخان و وزیر او را مقید پیش ما آوردند در وقت
مراجعت تحفه و هدایا بسیار با ما بخدمت خوارزمشاه فرستاد
و گفت محمد خوارزم شاه را بگویند که من بادشاه آفتاب
برآمدم و تو بادشاه آفتاب فرو شدیدی میان ما عهد و صودت
و محبت و صلح مستحکم شد و از طرفین تجار و کاروانها بیایند
و بروند و ظرایف و بضاعت که در ولایت من باشد برتوانند
و از بلاد تو همین حکم دارد و در میان تحف و هدایا که نزدیک
سلطان محمد خوارزم شاه فرستاد یک قطعه زر صامت چنانچه
گردد شتری از کوه طمناج و چنبرین نزدیک او آورده بودند
چنانچه آن قطعه زر را برگردون نقل بایست کرد و با ما صد
شتر بار از زر و نقره و حریر قریب خطائی و قندز و مور

جمله زر و نقره طلب کردند و بدست آوردند چنانچه هیچ ازان
 مذهب نباشد سید اجل بهاء الدین رازی علیه الرحمة سیدی
 شریف ذات ظاهر نسب بود داعی دولت منهای سراج که جمع
 کنند این طبقات است از وی سماع دارد که چون سلطان محمد
 خوارزم شاه علیه الرحمة و الغفران مرا فرستاد و سبب آن رسالت
 آنکه چون حدیث ظهور چنگیز خان شاه علیه الرحمة آن سید
 بهاء الدین برساله چنگیز خان و استیلاء لشکر مغل بر ممالک
 طمغاچ و تغر و تبت و اقالیم چین از اقصای مشرق بشمع خوارزم
 شاه رسانیدند میخواست تا تحقیق آن اخبار از معتمدان خود
 استطلاع کند و کیفیت و کمیت لشکر مغل و الة و عدة و عدد ایشان
 تحقیق گرداند و این کاتب که منهای سراج است سال سنه سبع
 عشر و ستمایه که اول سال عبور لشکر مغل بود بر جیحون و خراسان
 در قلعه تولک شنید از لفظ عماد الملک تاج الدین دبیر جامی که
 یکی از ارکان خوارزم شاهي بود که سواد فبط ممالک چین در
 دماغ سلطان محمد خوارزم شاهي علیه الرحمة متمکن شده بود
 و مدام متفحص آن مملکت می بود و از آیندگان ممالک چین و
 اقصای ترکستان میپرسید و ما بندگان بوجه عرضه داشت میخواستیم تا
 او را از سران عزیمت ببریم بهیچ وجه آن اندیشه از خاطر او دفع
 نمیشد تا سید اجل بهاء الدین را بجهت آن مهم فرستاد و سید
 بهاء الدین چنان تقریر کرد که چون بحدود طمغاچ و نزدیک
 دار الملک التونخان رسیدیم از مسافت دور پشته بلندی سپید در
 نظر آمد چنانچه تا بدان موضع بلند دو سه روز منزل یا زیادت بود

تنگری نصرت بخشید اکنون ساخته شویم تا کینه خود را از التونخان باز خواهم سه روز دیگر بدان موضع جشن کردند بعد از سه روز از آنجا لشکر کشید بر راهی که آن جعفر نام مسلمان گریخته آمده بود از میان کوهها بیرون آمدند بر ولایت طمغاچ زدند و دست کشاده کردند و بدو اندند و خلقی را بزیر تیغ آوردند و چون خبر جنگیزخان منتشر گشت و بالتونخان رسید گمان برد که مگران سیصد هزار سوار که محافظت آن دره سر راه میکردند منهنز شدند و بقتل آمدند دل التونخان و جمله اهل بلاد طمغاچ بشکست و چون خبر عزیمت و نهب و قتل و تاراج بدان لشکر رسید که محافظت آن سر راه میکردند از هیدبت آن حال متفرق شدند و کشته و اسیر گشتند و جنگیزخان بر ولایت تفر و ثبت و طمغاچ استیلا یافت و بدر شهر طمغاچ و دار الملک التونخان آمد و مدت چهار سال بر در شهر بود منجنیق نهادند و بپنداختند چون سنگ و خشت و غیره ان کم شده پس هر چه آهن و روی و مس و سرب و ارزیز بود همه در منجنیق بپنداختند پس بالشت زر و نقره ببعوض سنگ در منجنیق میگذاشتند و بیرون می انداختند ثقات چنین روایت کرده اند که در آن مدت جنگیزخان فرمان داده بود تا هیچکس از لشکر مغل بدان زر و نقره الثفات نه نماید و ازان موضع که افتاده است برنگیرد و بعد مدت چهار سال که آن شهر فتح شد و التونخان بگریخت و پسرش و وزیرش بدست جنگیزخان اسیر گشتند فرمانداد تا از دینا ترخان و مشرفان خزاین التونخان تقریر نسخه زر ها حاصل کردند که چند بالشت زر و نقره بیرون انداختند بحکم آن نسخه ها

پدران را با بقتل پسران فرماندهم جمله انقیاد نمایند برین جمله عهد
محکم بستند و اول فرمان که داد آن بود تا پسران امیر بزرگ بیورا^(۴)
که شریک پدر چنگیزخان بود بکشتند و جمله قبایل را در فرمان
خود آورده در استعداد جنگ و پرداخت الت و عدت و سلاح مشغول
گشت و چون عدد ایشان بسیار شده بود و کثرت گرفته حدیث
آن عزیمت بسمع التون خان رسیده سیصد هزار سوار نامزد کرد
تا سر راه آن طایفه مغل را محاصرت کنند و آن دره را نگاه دارند
و چنگیزخان مسلمانی را که در میان ایشان بود جعفر نام بوجه
رسالت نزدیک التون خان فرستاد بالتماس صلح یا جنگ التونخان
فرمانداد تا آن فرستاده را مقید گردند و مدتها نگاهداشتند آن
شخص محبوس بطریقیکه میسر شد ازان قید بگریخت و بر راه
مخفی خود را بنزدیک چنگیزخان انداخت و حال با او باز گفت
و از راهی که آمده بود او را اخبار کرد چنگیزخان عزیمت خروج
مصمم گردانید و لشکرها ساخته کرد و نخست بفرمود تا جمله قبایل
مغل در پای کوهی جمع شدند و فرمان داد تا جمله مردان را از زنان
جدا کردند و فرزندان از مادران جدا کردند و تمامت سه روز و سه
شب سرها برهنه کردند و سه روز هیچکس طعام نخورد و نگذاشتند
که جانور بچه را شیر دهد و خود در خرگاهی رفت و طناب در گردن
خود کرد و درین سه شب روز جمله فریاد میکردند که تنگری تنگری
بعد از سه روز بامداد روز چهارم از خرگاه بیرون آمد و گفت مرا

و ازان بلاد بطرف شمال ترکستان بموضع حصین پناه جستند
 چنانچه از هیچ طرف راهی نداشت الا یک دره و جمله آن موضع بجمبال
 راسیات محفوف بود و آن موضع و چراخور را کُلبُران^(۱) گویند و در میان
 این مرغزار چشمه است پس بزرگ نام آن بلیقی^(۲) جاق در میان
 آن مرغزار جایهای باش ساختند و آنجا مدتها مقام کردند و بمرور
 ایام توالد و تناسل بسیار شد در میان ایشان مرد بسیار رسید و
 جمله پا هم مشورت کردند که سبب بر افتادن ما و نهب و تاراج و
 اسیر گشتن و کشته شدن چه بود همه اتفاق کردند که آن حوادث
 و وقایع بسبب فساد بهیاری افتاده بود ازان دست باز می باید داشت
 تا خدا ایتعالی ما را نصرت بخشد و کین خود را از لشکر التون خان باز
 خواهیم و هرایفه این عزیمت را فرمان دهی ضابط باید و امیری
 سایمی لازم تا دفع متعدیان و ظلم متعندان و مکافات خصمان و انتقام
 التون خان تیسر پذیرد و چون چنگیز خان در میان انجمناعت برجولیت
 و جلالت و دلیری و مبارزت مفکور و مشهور شده بود و اسم گرفته
 بر امارت او متفق شدند که جز از هیچ کس را محل تکفل این
 امور نتواند بود و از هیچ یک این کار راست نیاید و جز او را دست
 ندهد چنگیز خان از جمله آن قبایل خود را بر انقیاد او امر و امتثال
 فرمان و ثایق و عهد بستید و بآن طائفه بوجهی که معهود آن قوم
 بود قاعده ان مهمات را مستحکم گردانید و گفت اگر فرمان مرا
 منقاد خواهید بود چنان می باید که اگر پسران را بقتل پدران و

پهین و طمغاچ فساد آغاز نهاد و در جمله کذب مسطور است که اول علامت قیامت خروج ترک است و جماعت ثقات صادق القول چنین روایت کرده اند که پدر چنگیز خان را ^(۲۱) تمرچی تئار نام و مهتر قبایل مغل بود و در میان قوم خود فرمان ده بود و وقتی در شکار مرغی که طغرل نام آنست بدست او افتاد و او را طغرل تکین لقب شد و در همه اوقات هیچکس آن مرغ را نشان نداده است که بدست پادشاهی افتاده است او را بزرگ داشتند و در میان قبایل مغل يك ترک دیگر بود هم بزرگ و فرمانده و سرور و محترم و همه قبائل ترک در فرمان در کس بودند و آن جماعت جمله مطیع و فرمان بردار خاندان التونخان طمغاچ بودند و خراج گذاران دودمان او اما در میان ایشان فساد و دزدی و زنا بسیار بود و بر قول و فعل ایشان جز کذب و فساد نرفتی و همه اطراف قبائل ترک بدست فتنه و فساد ایشان در مانده بودند بدین اسباب و حرکت بر درگاه التونخان بر ایشان مذلت بسیار کردند و زو و اسپ فراوان التماس نمودندی چون پدر چنگیز خان بدوزخ رفت و مهتری بچنگیز خان رسید متمرعی و گردن کشی آغاز نهاد و عصیان ظاهر کرد و فوجی از حشم التونخان بنهب و قمع قبایل مغل نامزد گشت و بیشتر را از ایشان بقتل رسانید چنانکه اندک عدد بماندند جماعتی که از زیر تیغ باقی مانده بودند باهم جمع شدند

(۲ ن) همچنین در هر چار نسخه بوده است اما در دیگر تواریخ

نوشته که تیمور چی نام چنگیز خان بود

برینگاه خطا زد رجمله را بگرفت و کشلو خان سنقر تار باکور خان مصاف
کرد و کور خان را بگرفت و دولت خطائیان در گذشت و آخر شد *

الثانی چنگیز خان لعنه الله

جماعتی از ثقاپ چنین روایت کرده اند رضي الله عنهم
اجمعین که از مصطفی علیه افضل التحیات جمعی از صحابه رضي الله
عنهم سوال کردند که متی الساعة یا رسول الله ماذا اعلام فرمای
که قیامت بعد ازین بچندگاه باشد فرمود ششصد و اند سال باشد
و اند را که در زبان پارسیان است بعربیت دو لفظ است یکی
نیف دوم بضع اما لفظ بضع در قرآن بدو جای است یکی در قصه
یوسف علیه السلام فَلَيْفَ فِي السِّجْنِ بَضْعَ سَنِينَ و این هفت سال
بود و دوم در سوره روم وَ هُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ فِي بَضْعِ
سَنِينَ و آن هم هفت سال بود و این لفظ نیف در عربیت و اند
که معنی آنست در زبان پارسی کلمه است که میان دو عقد عشرات
ده افتد چنانچه ده و اند و بنست و اند و سی و اند چون بر لفظ مبارک
مصطفی رفت ستمانه و نیف پس باید که ظهور علامت قیامت میان
ششصد و ده باشد صدق رسول الله و شهادت سلطان غازي محمد سام
طاب ثراه در شهر سنه اثنی و ستمانه بود و او پادشاهی بود که
آخر سلاطین عادل و ختم پادشاهان گشت و دولت او مدی بود
فئدهای آخر الزمان را و ظهور علامت قیامت را دلیل بدین حدیث
آنچه در آن سال که پادشاه غازي شهادت یافت دریند فئده و وقایع
مفتوح گشت و چنگیز خان مغل درین سال خروج کرد و در ممالک

خانجنان گفتندی بعضی چنین روایت کرده اند که او در سر
مسلمان شده بود والله اعلم بالحقیقة اما باتفاق اول ایشان فرمان
دهان عادل بودند و بانصاف و جلالت و مسلمان را تعظیم بسیار
کردندی و علما را حرمت داشتندی و بهر هیچ آفریده ظلم و تعدی
جائز نشمردندی و چند کثرت لشکر ایشان از آب جیحون و حدود
بلخ و ترمذ و آمو و طالقان و کزروان و غرجستان تا سرحد غور نهب
کرده بودند و جمله ماوراء النهر و فرغانه و خوارزم بعضی از خراسان
همه اموال بدیشان میفرستادند و ازین مواضع چند کثرت
مسلمانان را اسیر برده بودند جز سلاطین غور و بامیان که ایشان را
منقاد نبوده اند باقی جمله ملوک سرحدها منقاد آن جماعت
گشته بودند و یک دو کثرت لشکر پادشاهان غور که پهلوانان آن لشکر
سپهسالاران^(۴) حرحم و محمد خرنک علیهما الرحمة بودند لشکر خطا را
منهزم گردانیده بودند سپه سالار حرحم^(۲) در آن مصاف شهادت یافت
و آخرین لشکر ایشان که از آب جیحون عبور کرد بطرف خراسان
بگذشت آن بود که با سلطان غازی معزالدین محمد سام طاب
مرقده مصاف کردند و چون عهد سلطان غازی محمد سام منقضی
شد سلطان محمد خوارزمشاه بر ممالک ترکستان اسبذ یافت
تا نیکو طراز^(۳) با او مصاف داد و گرفتار شد و بر دست سلطان محمد
خوارزمشاه اسلام آورد ثقات چنین روایت کرده اند که تازیکو طراز
چهل و پنج مصاف داد که هیچکس او را نشکسته بود و سلطان کثرت سوم

(۲) حرحم - حزم - خرنک - شف مفعه ۳۴ - ۴۶ (۳) تازیکو طراز

از آل انر اسباب منقاد سلجوقیان از پشت ایلک ماضی رحمهم الله
 تعالی آن محارمی و چرا خور را به اذن واجبات مراعی قبول کردند
 و مدتها چون اندک بودند بی فساد و فتنه آرام میگرفتند و چون
 عهد امن و فراغت ایشان امتداد پذیرفت و تواله و تناسل ایشان
 کثرت یافت نمود آغاز نهاند مدت ملک سنجر بآخر نزدیک
 شده بود عصیان ظاهر کردند سلطان سنجر روی بدنع ایشان آورد و تا
 نیکو طراز از طرف خطا با لشکر بسیار پیش سلطان باز آمد و میان
 آن جماعت کفار و سلطان سنجر مصاف شد و انهرام بر لشکر اسلام
 افتاد و ترکان خاتون که حرم سلطان بود اسیر شد چون سلطان
 مراجعت کرد ایشان صلح طلب نمودند و ترکان خاتون را باز
 فرستادند و امن گرفتند چون فتنه غزان ظهور پذیرفت و ملک
 سنجر بزوال آمد چنانچه بتحریر پیوسته است قره خطا قوت تمام
 گرفتند و ملوک ترکستان با تمداد ایشان یکدیگر را مقهور میکردند
 و اموال و تحف و هدایا بر امید مدد بر ایشان میفرستادند و در قمع
 و ازعاج همدگر میکوشیدند تا چغان شد که قره خطا جمله فرمانده
 گشتند و قریب هشتاد و اند سال مدت استیلائی ایشان داشت
 و اول که ایشان فرمانده گشتند بزرگ تر ایشان متعاقب یکدیگر
 چند کس بودند و آنچه یعهد ما نزدیک بود و از رادیان استماع کرده
 شده است ایما و سنگم و از بر و توما^(۳) و تانیکو^(۴) بودند و بادشاه ایشان
 زنی بود و درین آخر کار بعد ازان زن مردی بود گورخان و اورا

فرمود که قیامت بپای نشود تا شمارا که امت ملید مقائله افتد با قومی که از مشرق بیرون آیند بروز موئینه پوشند و در شب زیر موئینه باشند سرخرویان و تنگ چشمان پست بینی و رویهای ایشان چون سپرهای پهن و گوشهای اسپان ایشان شکافته اما ابو الحسن نابی صاحب قصص و تواریخ در مجلد چهارم قصص چنین روایت میکند در فصل اخبار که این علامت قیامت که در عهد سلطان محمود سبکتگین علیه الرحمة جماعت ترکمانان در حدود بارد و خراسان تمرق آغاز نهادند و رقیقه انقیاد از رقیه طاعت سلطان بیرون بردند عمال و گماشتگان جماعت سلطانی که حادثه ببارگاه سلطنت رفع کردند بر لفظ آن پادشاه غازی رفت که گمان برم که آن جنم تمرق و فساد آن جماعت ترکمانان از مقدمات خروج ترک امت در بلاد اسلام چنانچه مصطفی علیه السلام فرموده است از علامات قیامت - چون این مقدمات که مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم فرموده بود معلوم شد بعد ازین بیان دولت کفار کرده شود انشاء الله تعالی *

الاول منهم قره خطا

ثقات چنین روایت کرده اند که اول خروج ترک ان یوک که قبایل قره خطا از بلاد چین و دیار مشرق بحدود فغانق و بلاساغون بیرون آمدند و از بادشاه طمناج برگشتند و سرحدهای اسلام را منزل و چرا خور کردند و ملوک امراعیایی که پادشاهان مسلمان بودند و

وكتاب بدو تاريخ مقدسي و تاريخ ابن هيثم^(٤) نايي رحمهم الله وكتاب
احداث الزمان درينجمله كتب خروج آن طائفة مسطور و مرويست
اما آنچه در سنن ابي داود سجستاني است روى عن النبى صلعم
انه قال لا تقوم الساعة حتى تقاتل المسلمون الترك قوما وجوههم
كالمجان المطرقة يلبسون الشعر و في رواية لا تقوم الساعة حتى تقاتلوا
قوما نعالهم الشعر ولا تقوم الساعة حتى تقاتلوا قوما صغار الاعين ذلف
الانوف كان وجوههم كالمجان المطرقة اما روايت صاحب مقدسى عن
ابى هريرة رضى الله عنه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال انه
لا تقوم الساعة حتى يقاتل المسلمين الترك قوم وجوههم كالمجان
المطرقة صغار الاعين خنفس الانف يلبسون الشعر اما روايت
ابو الحسن الهيثم بن محمد النابى رحمهم الله يقول عن النبى
صلى الله عليه وسلم انه قال ان مقدم خروج ياجوج و ماجوج
الترك و فسادهم اما روايت احداث الزمان من تصنيف ابي
عبد الله بن عبد الرحمن بن عبد الله ابي الليث الشيباني عن ابي
هريرة رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم و الذى
نفسى بيده لا تقوم الساعة حتى تقاتل الترك صغار الاعين
حمر الوجوه ذلف الانوف كان وجوههم كالمجان المطرقة وعن ابي مسعود
رضى الله عنه كانى بالترك قد اتاكم على بوازين مخرقة الاذان يعنى
گوشه‌هاى اسپان ايشان شكافته باشد روايات كتب معتبرة اين بود كه در
قلم آمد و معني جمله اين احاديث آن باشد كه مصطفى عليه السلام

دار کفر گرفت مگر ممالک هندوستان که بغیض فضل ربانی و
 عنایت کرم آسمانی در ظل حمایت آل شمس و کنف رعایت
 دودمان التمشی حوزه اهل اسلام و دایره اصحاب ایمان گشت ذَلِكَ
 فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ و از ملوک اسلام
 در دیار مشرق از اقصی ممالک چین و ماوراء النهر و طخارستان
 و زاول و کابل و غور و غزنین و طبرستان و پارس و خوزستان و دیار
 بکر و موصل تا سرحد شام و روم بدست کفار مغل افتاد و از ملوک
 دین محمدی و سلاطین اسلام رحم الله الماضین و ادام بقاء دولة
 الناصریة مملکة الشمسیة در جمله آن ممالک آثار نماند خواستیم تا
 از ظهور کیفیت آن طایفه و امتیلائی ایشان و حوادث و وقایع که از
 اول خروج ایشان تا تاریخ سنه ثمان و خمسمین و ستمانه که تحریر
 این طبقات اتمام پذیرفت و آنچه بمشاهده و آنچه باعلام مخبران
 صادق معلوم بود در قلم آرم تا متاملان را بدولت سلطان سلاطین
 اسلام خلد الله ملکه احوال دیار اسلام و انتقال دولت مغل که از
 یکی بدیگری روشن شود و از کاتب این طبقات منهاج سراج یادگار
 ماند رجای واثق است که در حال حیات بدعای ایمان و بعد از
 وفات بدعای غفران و بر رای جهان آرای بادشاه اهل اسلام و دیگر
 خوانندگان مخفی نماند والله ولی الموفق بالا تمام * پیش از بیان
 اصل و وقت خروج ایشان فصلی در بیان احادیث که در خروج
 آن طایفه موعود بوده است تقریر می افتد بتائید الله تعالی
 وحده - بدانکه ثقات در کتب معتبر حدیث اشراط الساعة و علامت
 قیامت روایت کرده اند چنانچه صحیح سنن ابی داود هجستانی

و بورها و سرکوه را از وجود ایشان بزخم شمشیر انصار حق پاک گرد
و غنایم بسیار بدست آورد و الحمد لله علی نصرة الاسلام و اعزاز اهله
آن قدر که ازان دولت مشاهده افتاده بود در قلم اخلاص آمد از خوانندگان
و ناظران امید دعا و ارباب دولت رجای اعزاز و عطا المامول
من الله الکريم و المسؤول من رب الرحيم - التاريخ في شوال سنة ثمان
و خمسين و ستمائة و الحمد لله و الصلوة علی نبیه و السلام
علی اله و اصحابه اجمعين برحمتک یا ارحم الراحمين *

الطبعة الثالثة والعشرون في وقایع الاسلام

و خروج الکفار دمرهم الله تعالى

الحمد لله الذی قهر العتاة - و غف عن الجناة - و قدر الشمل و الشئاة -
و الصلوة علی محمد صاحب المعجزات - و الايات البينات - و علی آل
الطيبین و اصحابه الطاهرين و سلام تسليما كثيرا * اما بعد فهذه طبعة
اسباب الوقعات - و ظهور الفتن و خروج الکفار و استيلاء المغل علی
المسلمين و المسمات دمرهم الله تعالى و رزق اهل الاسلام منهم النجاة *
چنين گوید دعا گوئی همه مسلمانان و مسلماني - منهاج سراج جوز
جاني - صلوات الله بالفضل الرباني - که چون اشارت انساب و احوال انبيا
و خلفا و ملوک و سلاطين اسلام و جبابرة کفار که در هر عصر بر ممالک
دنیا و اطراف و اکناف ربع مسکون متصرف بوده اند در قلم آمد
و شمه از امور هر یک بموضع خود بتحریر پیوست و از تقدیرات
آسماني و احکام سبحاني نوبت جهانباني بعد از ملوک ایران و توران
بچنگیزخان مغل و فرزندان او رسید و جمله زمین توران و مشرق
بحکم استيلاء کفار مغل حکم دار الاسلام ازان دیار برخاست و حکم

بمکافات و مجازات آن اعزاز که هلا و مغل حاجب حضرت را فرموده
 بود در حق رسول ایشان بحکم هل جزاء الاحسان الا الاحسان مبدول
 گشت ان بود سبب وصول رسول خراسان و لشکر ترکستان حق تعالی
 سلطان ملاطین ناصر الدنیا و الدین را بر تخت جهان داری
 مخلد داران و دولت الغ خان معظم خاقان اعظم را بر تزیاید
 و تضاعف دازد بحق محمد و اله - بمر تاریخ باز آمدیم و این
 آخر احوال آنست که چون الغ خان معظم خلعت دولته غزو و جهاد
 کوه پایه بران وجه با هزار سیاست بجای آورد جماعت بقا یا
 و اقرای آن مفسدان که پیش از رفتن لشکر اسلام و انصار
 نصرهم الله از حدود کوه پایه باطراف گریخته بودند و بحیل
 بسیار جان میشوم زادر پناه فرار از تیغ و تبر بندگان دولت الغ خانی
 محافظت کرده کردند دوم فساد آغاز نهادند و قطع راه و
 ریختن خون مسلمانان بردست گرفتند و راهها بسبب فساد آن
 جماعت مخوف شد این حال بسمع مبارک الغ خانی رسید
 منبیان و صاحب خبران و جاسوسان بفروستاد تا مواضع بقایای
 مفسدان در نظر آوردند و از حال باش ان اوباش بکلی تفحص
 واجب داشتند روز در شنبه بیست چهارم ماه رجب سنه ثمان
 و خمسين و ستمایه از حضرت دهلی باحشم خاص خود و لشکر قلب
 و دیگر انواع ملوک و مبارزان برنشست و براند بطرف کوهپایه
 چنانچه یکمزل بقدر پنجاه کروه زیادت برفت و بسر ان جماعت
 مغافصه در رسید و جمله را بدست آورد بقدر دوازده هزار آدمی
 از مرد زن و فرزندان ایشان را بزیر تیغ آوردند و جمله دره ها و

با او زبان کرد چون بحوالی عراق رسید هلاو را بشهر تبریز اذربایجان دریافت و هلاو او را بسیار اعزاز کرد و بزرگ داشت در وقتی که مکتوب را بر هلاو عرضه داشت بضرورت از زبان فارسی بزبان مغلی ترجمه بایست کرد اسم الغ خان معظم را در مکتوبات ملک نبشتند که قاعده ترکان این است که یک فرمانده بیش نباشد دیگران همه را اسم ملکی باشد چون مکتوب بر هلاو خواندند گفت نام الغ خان را چرا تغییر کرده آید باید که اسم او همچنان خان باشد چنین اعزاز و اکرام در حق الغ خان معظم واجب داشت هرکس از خانان زمین هند و سند که بنزدیک خانان و فرماندهان مغل رفت اسم او را تبدیل کردند و او را ملک گفتند الغ خان معظم را که اصل مقرر داشتند و این نیز یکی است از آثار فصل ربانی که دوست و دشمن و مومن و کافر اسم مبارک او را بزرگی بزبان می برانند ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ چون حاجب علی را باز گردانید شهنشاه خطه بنیان را که پسر امیر نعوش بود مرد معروف مسلمان مکرم با او نامزد کرد و لشکر مغل را که در خطه ساری نوین^(۳) می باشند فرمان دادند که اگر هم اسپ شما در زمین ممالک سلطان السلاطین ناصر الدینا و الدین آمده باشند فرمان بر انجمله است که دست و پای آن اسپ قطع کنند حقیقتاً بدولت اصابه رای الغ خان چنین امنی مرممالک هندوستان را کرامت کرد چون رسل برسیدند از حضرت پادشاه اسلام

اجل جمال الدین علی خلجی گویند چون این خلجی برین مهم نامزد شد بجهت ما یحتاج لابد و خرج راه و قطع منازل خود را از دیوان اعلی برده چند را پروانه حاصل کرد و چون پای در راه نهاد در منازل و مراصد راهبانان بجهت مرسومات معهود و واجبات معین ازین حاجب التماس و توقعی میکردند و او بدین وجه دفع میکرد که من رسولم چون منزل و مراحل مملکت را قطع کرد و بداد سند رسید ملک عزالدین کشلو خان باین نصیحه الله فرمانداد تا او را طلب کردند و مواخذة نمودند و ازین حاجب علی مکتوبات که می برد در خواستند تا در کیفیت و معانی مضمون امواله و قوف باشد حاجب علی رساله را منکر شد چون کار بتشدید رسید در طلب انرا کرد در حضور شهنشاه مغل که من رسولم و بالا میروم چون در حضور جماعت بگفت ملک عزالدین باین کشلو خان [بضرورت دست از مطالعه او برداشت و فرمود که روان باید شد تا ترا بمقصد رسانم حاجب علی گفت مرا فرمان چنان است که بنزدیک سلطان ناصر الدین] بضرورت او را بدان جانب گسیل گردد چون بخطه بقیان رسید و حدیث رساله او از طرف دهلی در میان شهنشاه مغل و عوام و خواص آن بلاد شایع و منتشر گشته بود بضرورت ملک ناصر الدین قراغ او را بطرف عراق و اذربایجان بنزدیک هلاک (بلا) مغل فرستاد و از خود بی اجازت حضرت مکتوبات از زبان مبارک الغ خان معظم در قلم آورد و اندک تحفه با او همراه کرد و معتمدان خود را

چو منہاج شراج از جان دعا گوی کمین گشته

راحت گفتنی آن جشن چون آسمانی بود پر سناره یا فلکی بود
 پر سیاره شاهجهان از تخت چنان می نمود که خورشید از فلک
 رابع و الغیان در خدمتش بزانوی حرمت نشسته چون ماه لاسع و
 ملوک در سماطین چون انجم سیاره و ترکان مرصع مناطق چون
 کواکب بيشمار في الجملة این همه ترتیب و تہذیب و کار و بار
 باستصواب و حسن رای صایب و ضمیر ثاقب الغخان معظم بود کہ اگرچہ
 سلطان سلاطین را بحکم حدیث نبوی منصب پندری میداد اما از
 هزار بندہ نو خریدہ متمثل و منقاد ترست پس رسل را بعد از
 بار بموضع معین مرتب کردہ بانواع اصطناع و اصناف و الطاف
 فرود آوردند و لازمست برین موضع کہ سبب وصول آن رسل از بلاد
 خراسان و ہلاکوخان مغل چہ بود و از کجا افتاد و صورت حال این
 بود کہ ملک ناصر الدین محمد حسن قزلخ رحمة اللہ را مگر سودای
 آن افتاد تا دزی از صدف خانوادہ خود در سلک ازدواج شاہ (۹) پسر
 الغخان معظم منتظم گردانند تا بدان اتصال بر ملوک زمان و خسروان
 کیشان افتخار نماید و آن پیوند سبب قوہ و استظہار او گردید درین معنی
 یکی از خدم بارگاہ الغخان معظم در بردہ ستر و غفا خدمتی بنشست
 و امکان اتصال را استطلاعی گردید و خود را درین لباس بر رای
 اعلیٰ خانی بوجہ اخلاص و خدمت عرضہ دارد چون ملک ناصر الدین
 محمد یکی از ملوک نامدار عصر خود بود جواب آن حال را اجابت
 آن اتصال را بر جناب عالی خانی لازم آمد کہ یکی را از اوصاف
 خدم نامزد بودن جراب آن التماس فرمود و آن مرسل را حاجب

ملوک کرام و امراء عظام و صدور و اکابر نامدار و اشاقان ترک زرین
 کمر و پهلوانان با کمر و نور مجلس خانها و مرصع طبقها ملمع چون
 خلد برین و فردوس هشتمین گشته چنانچه آن نظر لائق اینحال
 آمد و در فصلی پیش تخت اعلی یکی از دعا گوزادگان از گفتار
 این داعی ادا کرده بود اینجا نبشسته آمد *

شعر لمنهاج السراج

قد صائف الرضوان ایام الوری * من روح هذا البزم للسلطان
 لازال یبقی فی جلالة سلکة * و مزید امکان و رفعة شان
 زهی جنشی کز اطراف چون خلد برین گشته
 خبی بزمی کزو اکناف عدل راستین گشته
 ز ترتیب نهاد و رسم و ائین و نشاط او
 تو گفتی عرصه دهلې بهشت هشتمین گشته
 ز فر ناصر الدین شاه محمود بن اندمش
 ملک نزدش دعا خوانده فلک پیشش زمین گشته
 شهنشاهی که در عالم بغیض فضل ربانی
 سرای چتر شاهی لایق تخت و نگین گشته
 چو خاقانان کین آور چو سلطانان دین پرور
 بدل ساحی کفر است و بجان حامی دین گشته
 مبارک باد بر اسلام این بزم شه عالم
 کزین ترتیب هندوستان بسی خوشترز چین گشته
 مهین از جمله شاهان باد هر بنده ز درگهش

شهر که قصر سلطنت بود بیست صف سرد پشت بر پشت چون
 باغ درهم یامته کتف بر کتف نهاده صف در صف ایستاده راست
 گوئی روز قیامت و محشر است و هنگام غوغا و حساب خیر و شر
 بکار دانی و شهامت و ملکداری و نیابت الغ خانی خلعت سلطنته
 و راست کردن صفها و تعیین کردن مواضع هر یک از امراء و ملوک
 و اکابر و صدور با خیل و اتباع خود و استعداد اعلام و بیرقها و پوشیدن
 سلاح و محافظت و مراتب هریک را بموضعی که تعیین کرده بود نصب
 فرمود آن جمعیت و هیبت ظاهر شد که گوش فلک از آواز طبل و
 دمامه و نعره پیلان دمنده و اسپان دوزده و غوغای خلق کر شد و چشم
 حسود بدخواه کور گشت چون رسل ترکستان از شهر نو بر نشستند
 و نظر ایشان بر آن جمع افتاد خوف آن بود که از هیبت جمعیت
 و هول آن عدت و اهبت مرغ روح شان از قالب طیران گریزند و
 و غالب ظن بلکه یقین آنست که هنگام حمله پیلان دمنده بعضی
 از آن رسل از اسپ خطا کردند و بیفتادند حق تعالی چشم بد ازین
 مملکت و سلطنت و لشکر حضرت و ملوک و دولت بدور داراد بمحمد
 و اله چون رسل بدر شهر رسیدند ملوک بحکم فرمان اعلی و استصواب
 الغ خان معظم جمله رسم استقبال بجا آوردند و در توتیر طایفه رسل
 شرائط اعزاز بتقدیم رسانیدند و باکرام هر چه تمامتر ایشان را در قصر
 سبز پیش تخت آوردند آن روز قصر سلطنت را بانواع فرش و بساطها
 و اجناس تجمل پادشاهی از زرینه و سیمینه اراسته بودند و بر
 اطراف تخت اعلی دو چیز سپاه و لعل مکرل بجواهر گران مایه
 بکشاده و تخت زرین را بمسند خلیفی تزیین داده و سباطین بارگاه

اقتدار برکشیدند پس فرمان اعلی صادر شد تا دست سیاست
بردارند و بعضی ازان مفسدان در زیر پای پیل انداختند و سرهای
هندوانرا در کلوکاه خراس اجل دانه سبک دست پای آن کوه پیگر
ساختند و تیغ ترکان خونریز و جلادان جان ربای هر دو هندوان
چهار می شدند و بکار کناسان که دیو از زخم ایشان هراسان بود
صد و اند مفسد را از سر تا پای پوست کشیدند و از دست ملاخان
در کاسه سر خود شربت مرگ چشیدند فرمان شد تا جمله پوستها
پرگاه کردند و بر هر دروازه شهر در آویختند فی الجمله سیاستی رفت
که هرگز محرای حوض رانی و صحن میدان دروازه دهلی مثل آن
سیاست یاد نداشت و گوش هیچ مستمع حکایتی مانند آن هیبت
نشنیده بود از غزو و جهاد و غنیمت و اجتهاد بعز دولت الغ خانی
برآمد الغ خان معظم پیش مسند رای اعلی عرضداشت که رسل
خراسان را صواب آن باشد که بحضرت آورده شود و دست بوس
اعلی دریابند چون فرمان شد روز چهارشنبه هشتم ماه ربیع الآخر
سنه ثمان و خمسمین موبک همایون بکوشک سبز حرکت فرمود و الغ خان
معظم فرمانداد تا از اطراف و حوالی حضرت اعلی صاحب دیوان
عرض ممالک قسمت مرد باصلاح کردند بقدر دولک پیاده تمام
بحضرت آمد و بقدر پنجاه هزار سوار ماده با برگستان و بیرق و تعبیه
ساختند و خلق عوام شهر از معارف و اوساط و اراذل چندان مرد
باصلاح از سوار و پیاده بیرون رفت که از شهر نو کیلو گهری که درون

رسانید در مدت بیست روز چندی کار بزرگ بقوت شهامت فرماندهی
 الغخانی دام عالیا بر آمد بیست و چهارم ماه ربیع الاول سنه
 ثمان و خمستین و ستمایه الغخان معظم خلعت دولته بحضرت باز
 آمد چتر همایون سلطنت و شاه جهان چون آفتاب خسروان در سایه
 چتر و جمله ملوک حضرت و صدور اکبر و معارف اهل شهر بصحرای
 حوض رانی آمد و از باغ تا حوض رانی صفها کشیدند و بر
 وجه استقبال و اعزاز رایات الغخانی همه بقدم اخلاص بشناختند و
 سلطان سلاطین خلد الله سلطنته بر سر حوض رانی بر مسند اعلی
 تخت سلطنت بار داد الغ خان معظم با ملوک لشکر و امرا همه
 تشریف الغخانی پوشیده زمین بوس بارگاه اعلی دریانند چنانچه
 گوئی از الوان اطلس و اکسون و البرون و شتری و علمهای زر کشیده
 و پادلی و چرخ و بغلناق این صحرا چون هزار گلستان شگفته شده
 بود و آنجمله اکبر و ملوک و امراء و افراد پهلوانان و مبارزان لشکر
 پیش از آن بیکروز در منزل خود از خزانه عالی الغخانی لازال مملوا
 من الاموال و الغنایم این تشریقات پوشیده بودند که همگنان مظفر
 و منصور و سالم و غانم بدرگاه شناختند و خرد و بزرگ دست بوس
 سلطانی با هزاران نواخت و تربیت و مواعید دریانند خدایتعالی
 و تقدس را بران نصرت شکرها گفتند و بعد از دو روز موکب همایون
 بر عزیمت غزو از شهر بصحرای حوض رانی بیرون فرامید و فرمان شده
 قاپلان کوه هیكل گردون کفل دیو دیدار باد رفتار که گوئی موکل اجل
 و خیل تا شان ملک الموت بودند بجهت سیاست کفار حاضر کردند
 و ترکان خونخوار صریح کردار شمشیرهای آیدار آتش شرار از نیل

احکام گفتی گرفت و نهب شد و خلق آن موضع که رنود و سراق و قطاع طریقات بودند جمله بزریر تیغ آمدند و حکم فرمان الغخانی دام نافذا در میان لشکر غزات آن بود که هر که سری بیارد یک تنکه تنکه نقره و هر که مرد زنده بیارد دو تنکه از خزانة دار خاص بهستاند انصار حق بحکم آن فرمان همه بلندی و مضایق بورهای عمیق در رفتند و سر و برده بدست آوردند خصوصا جماعت انغانان که هریک از ایشان گوئی زنده پیلای است با دو غرغاو بر کتف نهاده یا برجی است از باره برای هدیت بر فراز او بیرق کشاده مبلغ ایشان که در خدمت ركب الغخانی مرتب بود بقدر سه هزار سوار و پیاده مردانه و دلیر و جانبدار که هریک از ایشان صد هندی را در کوه و جنگل بچنگال بگرفتگی و دیورا در شب تاریک بنگ عاجز آردی فی الجملة جماعت ملوک و اسرا و ترک و تازیگان جلا دتی نمودند که بر صحایف ایام ذکر آن مخلص ماند و درین مدت که رایست اسلام در دیار هند امراشته شده است بهیچ وقت لشکر اسلام بدان موضع نرسیده بود و نهب نکرده حق تعالی الغخان معظم را بدولت سلطان سلاطین ناصر الدینا و الدین مسلم و میسر گردانید آن هندو متمدن که از نفرها اشتریده بود با پسر و اتباع بدست آمد و تقدیر آسمانی ایشان را در قید و اسیری بندگان الغخانی دو آورد و جمله مهتران مفسد بقدر دویست و پنجاه مرد از معارف آن طائفه در زنجیر اسیر افتادند و صد و چهل و دو سر اسب با خراعلی رسید و شش برده تنکه که عدد آن سی هزار تنکه بود از رانگان مواضع جبال و رایان سنده بخزانة اعلی

تفرقه کردند و آن نفرهای شتر بردند هنگام لشکری بود و
 اهل لشکر و مبارزان حشم الغخان معظم بنقل اثقال لشکری محتاج
 بودند چون آن متمردان حرکت کردند بر دل مبارک الغخان معظم
 و سایر ملوک و امرا و مبارزان حشم اسلام نصرهم الله حمل تمام
 آمد فاما تدارک آن فساد بواسطه دلنگرانی دفع لشکر مغل که
 سرحدهای بلاد اسلام چنانچه ولایت سنده و لوهور و طرف اب بیا
 می تاختند ممکن نبود تا در وقت رسل خراسان از طرف عراق
 نزدیک هلاکو مغل که پسر توای بن چنگیزخان بود نزدیک حضرت
 رسیده بودند فرمان شد تا آن جماعت رسل را در منازل ماروته و
 حوالی آن توقف فرمودند و الغخان معظم با ملوک دیگر و حشمو
 حضرت و لشکرهای ملوک ناگاه عزیمت کوه پایه کرد روز دوشنبه
 چهارم ماه صفر سنه ثمان و خمسين و ستمانه رایت منصور خود
 را بطرف کوهپایه کشید و باول کشش قریب پنجاه کیوه منزل کرد
 و ناگاه بر متمردان کوهپایه زد هرچه بر شاخهای کوه و مضایق بوره های
 عمیق و دره های شگرف بودند جمله را بدست آوردند و بزیارتیغ
 اهل اسلام گذرانیدند و مدت بیست روز در اطراف کوهپایه بهر طرف
 حرکت می فرمود و مواضع سکونت و دیهای آن کوهیان بر سر کوههای
 بلند بود و عمارت های ایشان همه بر شاخهای سنگ چنانچه گوئی
 از رنعت با ستارگان همسر و آسمان همعدان اند بفرمان الغخان
 معظم تمامت آن موضع را که در حصانت از سد سکندر حکایت

داشت و پیش مسند اعلیٰ عرضداشت کرد تا تمامیت ولایت بدیانه و گول و جلیسر و محروسه کالیور حواله او شد آن تفویض یکشنبه بیست و یکم ماه صفر سنه سبع و خمسين و ستمائه بود و باقی آن مال بواسطه آنکه دالگریانی بحمد الله که نمودن رایات اطن را زیادت نهضت شد روز چهار شنبه چهارم جمادی الآخر سنه سبع و خمسين و ستمایه از بلاد لکهنوتی خزانه و مال و ظرائف بسیار با دو زنجیر پیل بدرگاه جلال رسید و الغخان معظم در آن باب حسن اهتمام و تربیت فرسود و مقطع لکهنوتی عز الدین بلبن اوزبکی^(۲) را که فرستاده این مال و نیل بود از حضرت اعلیٰ مثال اقطاع دادند و آن بلاد بروی مقرر داشتند و بجهت اوتشریفات ارمال کردند چون مال سنه ثمان و خمسين و ستمائه نوشد و ماه صفر در آمد الغخان معظم را عزیمت نهب کوه پائنه اطراف حضرت مصمم گشت که درین کوه پایه جماعت فصد بودند که مدام قطع طریق و نهب اموال مسلمانان و تفرقه رعایا و تاراج دیههای حوالی هریانه و سواک و بهیدانه از لوازم فساد ایشان بود و پیش ازین تاریخ بسه سال گله های شتر از جمله خدم و مخلصان در گله الغخانی عز نصرهم از حوالی ولایات هانسی لده بودند و سر مفسدان شخصی^(۳) ملکا نام هندوی متمریدی بود گیر چو دیو ستمنده و عفریت مارن ان گلهای شتر و نفرها برده بودند و درین میان جمله کوه پایه تا حوالی رتنپور در میان هندوان تفرقه کرده و در چنان وقتی که آن

بدان دیار رسید ارسلاخان و قتلخان^(۲) تفرقه شدند بضرورت خیل و اتباعی را در میان مواسات فرستادند و معتمدان بخدومت افغان معظم ارسال کردند تا در پیش تخت اعلیٰ عرضداشت ضرورت تفرقه ایشان باز نماید و التماس کند تا رایات اعلیٰ بحضرت مراجعت فرماید بران قرار که چون بحضرت جلال رایات سلطنت را وصول یابد ارسلاخان و قتلخان^(۲) هر دو بخدومت درگاه جهان پناه پیونده و افغان معظم چون این عرضداشت بکرد رایات اعلیٰ بحضرت بازگشت دوشنبه دوم ماه رمضان سنه ست بدار الملک جلال وصول بود بیست و هفتم شوال سنه ست و خمسین و ستمائیه ارسلاخان و قتلخان^(۲) بخدومت درگاه پیوستند با چندان مخالفت و تفرقه ولایات که از ایشان در وجود آمده بود افغان معظم تربیت و نواخت و اهتمام و حسن و عهد و تیمار داشت در باب ایشان چندان مینول داشت از غایت کرم و نهایت حلم و تربیت ملکانه و عنایت خسروانه که بنان و بیان از تحریر و تقریران عاجز آید حق تعالی او را در عصمت خود باقی داران بمحمد صلی الله علیه و آله وسلم اجمعین از مدتی در ماه ممالک لکنوتی به قتلخان^(۲) و بلاد کره بارسلانخان بحسن تربیت افغان حواله شد چون سال سنه سبع و خمسین و ستمائیه نو شد رایات اعلیٰ سیزدهم ماه محرم سنه سبع از حضرت نهضت فرمود و سرا پرده جلال در ظاهر دهلی نصب شد افغان معظم خلعت دولته در حق شیرخان که پسر عم او بود تربیت واجب

معظم با لشکر آراسته و حشم بسیار در موافقت رکاب همایون
سلطنت بیرون آمد و جمله ملوک موافقت نمودند و حشم ها جمع
شد چون خبر آن جمعیت بلشکرگاه ملاعین مغل رسید بسرحد ها که
تاخته بودند پیشتر نیامدند و جرات نمودند و ثواب آن نمود که مدت
چهار ماه یا زیادت در ظاهر شهر جمع بودند و بهر طرف از اطراف
عزو مواسات سوار میرفت تا چون خبر مراجعت ملاعین رسید و
دل از فتنه آنجماعت فارغ گشت جماعتی منہیان بسمغ اشرف
الغخانی رسانیدند که مگر ارسلان خان سنجر از اوده و قتلغخان
مسعود خانی بسبب آنچه در آمدن بلشکرگاه اعلی توقیعی
کرده اند هراس می خوردند و اندیشه ترمذی در مزاج ایشان
میگردد و الغخان معظم بخدمت بارگاه اعلی عرض داشت که پیش
ازان چه آن جماعت پرو بالی گیرند و در هوای ترمذ بواسطه
خوف خود پرراز کنند صواب آن باشد که فرصت داده نشود
و این نایره را بزودی اطلقا فرموده آید بحکم رای صایب الغخانی
اگرچه هنگام گرما بود و لشکر اسلام بواسطه آمدن ملاعین و
محافظت سرحد ها زحمت دیده بود فاما چون مصلحت در
حرکت بود رایات اعلی بطرف هندوستان روز سه شنبه ششم ماه
جمادی الآخر سنه ست و خمسين و ستمائنه نهضت فرمود و کوچ
بر کوچ تا حدود کره و مانکپور رفت و الغخان معظم در مالش فساد
هندوان و تعریک را نگان چندان جد فرمود که در وهم نیاید چون

مکتوبات شهر برسیه و ملک بلبن با ملک قتلغخان روی بحضرت
 فهادند و بی مواد مراجعت نمودند بعد از دو روز عزیمت ایشان الغخان
 معظم را معلوم شد مفقود خاطر گشت تا حال بحضرت و تخت سلطنت
 چگونه باشد تا از شهر بعد از ظهور این حال عجب مکتوبات بخدومت
 الغخان رسید سالم و غانم در عصمت آفریدگار و حفظ و حیاطت
 ربانی روز دو شنبه دهم ماه جمادی الآخر سنه خمس و خمسين
 و ستمائه بحضرت رسید مدته هفتماه موكب اعلی در شهر بود تا در
 اوایل ذی الحجه سنه خمس و خمسين لشکر کفار مغل بزمین
 سنده رسید و سران ملاعین ساری نوئین بود و ملک بلبن چون شحنة
 آنجماعت آورده بود بضرورت نزدیک ایشان رفت و کنگره های حصار
 ملتان فرو رفتند چون آنخبر بحضرت اعلی رسید خاقان معظم الغخان
 اعظم بر رای اعلی عرضداشت کرد که صواب آن باشد که رایات
 همایون حفت بالنصر و الظفر از حضرت حرکت کند سال سنه ست
 و خمسين و ستمائه نوشته بود رایات اعلی دوم محرم سنه ست
 بطالع سعد بیرون رفت و در ظاهر حضرت دهلي سرا پرده جلال نصب
 شد در حال باستصواب الغخان اعظم باطراف ممالک و اکابر ملوک و
 و خایان ولایت و سرحدات فرمانها اصدار یافت تا جمله باستعداد
 روی بخدومت درگاه نهند و روز عاشورا در سرا پرده سلطنت که
 همواره بنصرت و فیروزی نصب باد و اطناپ دولتش بمسامیر ثبات
 منوط این داعی را بحکم فرمان عقد تذکیری بود مقصود بر تحریر
 جهان و ثواب غزوات و جد نمودن در محانظت مراتب اسلام و خدمت
 درگاه اعلی یا مثقال اوامر اولوالامری زاده الله تعالی نغذا الغخان

گذرانند و از نفاق شان توبه دهاد و در اثناء اینحالت که هر دو لشکر بهم نزدیک شده است شخص فلان نام که او را پسر فلان گفتندی از طرف ملک بلبن گشلو خان بجاسوسی بیامد و خود را چنان نمود که بخدمت آمده است و از طرف ملوک و امرائی که در خدمت ملک بلبن بودند تقریر کرد که همگنان خدمت الغخانی را خواهانند و اگر خط امانی و دست راستی و عهدی بود و مرا که بخدمت آمده ام نانی و اقطاعی معین شود جمله ملوک و امراء بلبن را به خدمت ارم و در سلک دیگر بندگان مرتب گردانم از حضرت الغخانی چون مزاج آن شخص در سر معلوم شده بود فرمان داد تا جمله لشکرها را بروی عرضه دارند چنانچه تمام حشما را با آلت و عدت و استعداد و پیلان با برگشتوان در نظر آورد پس مکتوبی بروجه سر در قلم فرمان آمد بنزدیک امرا و ملوک بلبن که مکتوبات شما در نظر آمده و آنچه مقصود بود بوقوف پیوست شک نیست اگرچه مطامعت بخدمت پیوسته شود جمله را اقطاع و نان فراخور هریک بلکه زیاده ازان فرموده آید و اگر برخلاف آن باشد همدربین روز جهانیان را معلوم و مبرهن گردد که کار هریک بزخم تیغ آبدار و سنان آتشبار یکجا رسد و سر گردان به بند و کمند تقدیر بسته پیاپی علم و رایات اعلی چگونه آرند چون مکتوبات برین وجه شهد با هم و نیش با نوش و لطف با عطف مختلط در قلم آمد و آن شخص باز گشت و بخدمت ملک بلبن عصمه الله باز گفت و مکتوبات باز نمود عاقلانرا مزاج معلوم شد که حال مخالفت میان امرا و ملوک مأمور یکجا رسد درین میان

شیطان ملعون میان ایشان چنین تفرقه ظاهر کرد جماعت دیو مردم
 برای غرض نغسانی و نزغات شیطانی در میان می انداختند و علم
 فتنه می افراختند و از برای زونق کار خود میان برادران کار دیگر
 می ساختند الغخان معظم بحکم تدبیر صواب حشم خاص را با ملک
 شیرخان که برادر و پسر عم او بود از حشم قلب سلطانی جدا
 میفرمود و ملک کشلیخان امیر حاجب را که برادر صلبی او بود
 با ملوک درگاه و حشم قلب و پیلان جدا میفرمود چنانچه دو صف
 لشکر و دو سباطین شگرف می نمود و هر دو لشکر در حوالی سامانه
 و کیتل بنزدیک هم رسیده و همگنان منتظر مصاف شدند که
 بو الغضولان دستار بند از حضرت دهلی بخدمت ملک بلبن و
 ملک قتلغخان مکتوبات در قلم آوردند و استدعا نمودند که دروازه
 بدست ماست شمارا بطرف شهر باید آمد که شهر خالی است
 از حشم و شما بندگان درگاه اعلی و بیگانگی در میان نی چون
 بدینجانب آمده شود و بخدمت تخت سلطنت اعلی پیوسته آمد
 الغخان با آن حشم بیرون نماند و کارها بمیرا گردد آنچه عرضداشت
 جمله تیسر پذیرد و بحصول بوند و جماعتی از مخلصان حضرت
 سلطانی و هوا خواهان خدمت الغخانی را این اندیشه و مخالفت
 چون معلوم شد بر سبیل تعجیل بخدمت الغخان عرضداشت
 در قلم آوردند و از حضرت الغخان عرضداشت بخدمت تخت رسیده
 تا مخالفان را از شهر اخراج کند و تمامت این قصیه در میان
 دولت سلطانی ناصری اعلاء الله شانه بتقریر پیوسته است و کیفیتها
 آنکه آن نامه چه کسان در قلم آوردند حق تعالی از ایشان در

و خمهین و ستمائیه بر عزیمت ستور نهضت فرمود و الغخان معظم با حشمهایی خاص و ملوک حضرت دران جبال جد و جهد وافر نمود و غزوها بسنت واجب داشت و در مضایق جبال و شعاب راسیات بر شخهای کوه دستبرد نمود که چشم عقل حیران ماند و تا بحصار و خطه سلمور برفت که بتصرف آن رای بزرگست و جمله رانگان اطراف او را بزرگ داشت خدمت کند و او از پیش لشکر الغخانی فرار کرد و بازار گاه و شهر سلمور تمام بدست اسلام نهب شد بر مواضعی استیلا یافتند بندگان الغخانی که هرگز لشکر اسلام در هیچ عهدی بران موضع نرسیده بود و بغیض فضل انریدگار جل و علا و تائید و نصرت ربانی غنائیم بسیار بحضرت اعلی و دار الملک جلال در ظل همایون سلطنت بدست و پنجم ماه ربیع الاخر سنه خمس و خمسین و ستمایه وصول بود چون رایات بحضرت باز آمد قتلغخان از کوه سلمور بیرون آمد و ملک کشلو خان بلبن بهم پیوستند و روی بطرف سامانه و کهرام نهاد و بولایه تعلق کردن گرفت و چون خبر ان جمعیت و جرات پسمع اطمین رسید ملک الغخان معظم خلعت سلطنته را و ملک کشلیخان را باملوک حضرت و حشمها نامزد دفع ان فتنه فرمودند روز پنجشنبه پانزهم ماه جمادی الاول سنه خمس و خمسین و ستمایه الغخان معظم از دهلی حرکت فرمود و در سبیل تعجیل تا حدود کیتهل براند و ملک قتلغخان در ان اطراف بودند چون بهم نزدیک شدند همه برادران و جمله یاران یکدیگر و دو حشم از یکدولت در فوج از یک حضرت و در لشکر از یک خانه در جوف از یک بطانه هرگز حالی ازین بوالعجبتر نتواند بود همه با هم از یک کیسه و هم نمک بر یک کاسه

بود از آوده بر آب سرو عبیره کردند و از پیش رایات اعلی عطف نمودند بحکم فرمان اعلی در محرم سنه اربع و خمسين الغخان معظم با لشکر بسیار ایشان را تعاقب نمود چون تفرقه پدیشان راه یافت و جنگلهای هندوستان گشتن^(۴) و مضایق پورها و التغات اشجار بسیار الغخان معظم ایشانرا در نیافت و تا نزدیک بشن پور و سرحدهای ترهت بکشید و جمله آن مواسات و رانکن نهب فرمود و با غنایم بسیار بخدمت درگاه اعلی باز آمد سالما و غانما و چون از آوده الغخان معظم با لشکرها از آب سرو عبیره کرد رایات اعلی بجانب حضرت مراجعت فرمود چون از تعاقب آن امرا روی بدرگاه اعلی نهاد خدمت سرا پرده سلطنت را بحد کسمندی دریافت روز سه شنبه شانزدهم ربیع الاول^(۵) سنه اربع و خمسين و ستمائه بدار الملک جلال وصول بود چون قتلغخان در هندوستان مجال مقام نیابت در میان مصاف بطرف سنتور آمد و در آن جبال تحصین ساخت و همگنان او را خدمت میکردند که ملک بمن بزرگ بود و از اکابر بندگان حضرت و ملوک ترک بود بر همگنان حقوق ثابت داشت هر جا که میرسید بجهت حقوق ما تقدم او و نظر بعواقب امور او عزیز داشت می نمودند چون بجبال سنتور تحصین کرد رانه دیبال هندی که در میان هندوان مهتری داشت و عادت آن جماعت محافظت ملتجیان بودی او را خدمت کرد و چون آن خبر بسمع اعلی رسید رایات همایون در اوائل ربیع الاخر سنه خمس

حادثه او در بهرامی در ماه رجب سنه ثلث و خمسين و ستمائه بود چون
 ان فتنه ها در هندوستان قايم شد و بعضی از امراء سر از ريقه درگاه
 اعلی کشيدند بضرورت دفع ان فتنه و تسكين بندگان دولت قاهره
 ناصری را رايات اعلی روز پنجشنبه سلخ ماه شوال سنه ثلث و
 خمسين بر عزيمت هندوستان از حضرت حرکت فرمود چون
 به ثلث^۲ سراق اعلی نصب شد لشکر سواک که اقطاع الغخان
 معظم بود بسبب مصالح استعداد لشکری توقی افتاده بود ملک
 الغخان معظم خاتان اعظم خلعت سلطنه از مقام ثلث^۲ بطرف
 هانسی نهضت فرمود روز یکشنبه هفدهم ذی القعدة سنه ثلث و
 خمسين چون بخطه هانسی رسید بر مبیل تعجیل هرچه تمامتر
 فرمان داد تا جمله لشکرهاى سواک و هانسی و سرتی و جینه
 و بر وال و اطراف ان بلاد در مده چهارده روز جمع شدند با استعداد
 تمام و الت و عدت و اهبت که گوئی کوه آهن در وقت سکون و
 دریای پر جوش بهنگام حرکت بودند بحضرت دهلی وصولش بود
 سیوم ذی الحجه و هزده روز در حضرت بجهت زیادت استعداد و جمع
 فرمودن لشکر میوات کوهپایه مقام فرمود - نوزدهم ماه ذی الحجه
 با لشکر بسلاح آراسته و صفها بمبارزان پیراسته متوجه لشکرگاه اعلی
 شد و در ماه محرم باطراف اوده رسیدند قتلغخان و امرای که
 متابع او بودند اگرچه همه بندگان درگاه اعلی بودند اما چون
 بسبب و موانع ضروری ایام غباری بر چهره دولت ایشان نشسته

سنة ثلث و خمسين و ستمائة كرت سوم قضای ممالك و مسند
 حكومت برين داعي مخلص دعا و ناشر فنا مفوض گشت و عنایت
 اِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَّاٰ ذَكَ اِلٰى مَعَادٍ در حق این
 ضعیف ظاهر شد ملک تعالی سلطنت ناصری و مکتب الغنای را
 تا غایت دوران آسمانی در جهانبانی باقی و پاینده دارد بمحمد
 و اله - چون قتلغخان باوده متوجه گشت مدتی برآمد حوادث
 ایام باعث ان شد که مخالفتی ظاهر کرد و از حضرت چند کورت
 فرمانها نافذ گشت دران باب اهمالی رفت و عماد الدین ریحان
 در اشتغال نوایر فتن جد می نمود تا مگر بمکر و حیل افتاب
 دولت الغنایی را بکاه گل تدبیر فاسد خود اندیش کند و
 مهتاب عزت خانانی را بزراع تلبیس خود در طی آورد
 فاما عنایة الزلیله کفایة الابدیه دافع ان شر می بود تا ملک
 تاج الدین سنجر ماه پیداشی دام اقباله که در قید و حبس
 ملک قتلغخان مازده بود و از حضرت ایالت بهرایچ بدو مفوض
 گشته و بدین سبب در بند افتاده بود بحیل مردانه خود را از اوده
 و دست متعدیان خلاص داد و در کشتی از اب سر و عبره کرد و بادک
 سواری بطرف بهرایچ رفت تقدیر افریدگار چنان بود که دولت ترکان
 قاهر طالع شد و منصب هندوان بتحت الثری مقهوری فرو رفت
 و عماد الدین ریحان از پیش منهزم گشت و اسیر شد و انتاب حیات او
 بعزوب ممات فرو شد و سبب فوت او کار ملک قتلغخان فتور پذیرفت

روز چهارشنبه الغخان معظم با دیگر ملوک بخدست درگاه اعلیٰ پیوستند و دستبوس حاصل کردند و الحمد لله علی ذالک و رایات اعلیٰ مراجعت کرد و الغخان معظم در موافقت رکب همایون روز چهارشنبه نهم ذی الحجه بحضرت دهلی باز آمدند و از فنون الطاف ربانی آن بود که درانمدت از آسمان باران رحمت نیامده بود بر قدم مبارک الغخان در رحمت ربانی بکشد و بارانی که سبب حیات نبات و نامیات و خلق و حیوانات بود بزمین آمد و خلق جمله مقدم مبارک او را بر جهانیان بغال گرفتند و بموصل موکب همایون او همگنان شاهمان و مستبشر گشتند و حق تعالی را بدان مواهبست جسیم شکر گفتند - چون سنه ثلث و خمسین در آمد بواسطه حادثه که در حرم سلطنت ظاهر شد و هیچ یک را بران سر اطلاع نبود روز چهارشنبه هفتم ماه محرم سنه ثلث و خمسین قتلغخان را ایالت اوده فرمودند و بر آن طرف روان شد و درانوقت ایالت بهرایچ مغوض بعماد الدین ریحان شده بود و چون دولت الغخانی شعله انوار باظهار رسانید و باغ جهان نصارت گرفت و مفتاح فضل ربانی درهای هینه گوشه ماندگان را بکشد یکی ازان جمله داعی دولت سلطانی و دولتخواه جلالت الغخانی منهاج سراج جوزجانی بود که بدست طعن خصمان و تعدی ظلم دشمنان در زوایه عزل و محن و گوشه شدت و شامت مانده بود تربیت و عاطفت الغخانی که بر رای اعلیٰ اعلاء الله عرضداشت تا روز یکشنبه هفتم ربیع الاول

الحمد لله على ذلك و سائر نعمایه ایالت بداوون حواله او شد و
 عزالدین بلبن نائب امیر حاجب بطرف لشکرگاه الغخان رفت
 روز سه شنبه سوم ماه ذیقعدة ملك بنخان ایبك خطائی علیه الرحمة
 بلشکرگاه رسید بجهت اتمام صلح و اینجا حدیث عجیب است که این
 داعی یران حال مطلع بود و ان انست که عماد الدین ریخان
 با جماعت اتراک که اندک مایه مخالفه الغخان معظم در مزاج
 ایشان مرکب بود تدبیر کردند که بنخان ایبك خطائی را چون بدر
 سرای اعلی آید بدلهیزه را پرده بزیر تیغ آرند تا چون آن خبر
 بلشکرگاه الغخانی رسد ایشان عزالدین بلبن را بزور تیغ آرند و
 آن صلح پیوسته نگردد تا عماد الدین ریخان بسلامت بماند و
 الغخان را بحضرت آمدن میسر نشود چون این مزاج ملک
 قطب الدین حسن را معلوم شد الغ^ا خاص حاجب شرف الملك
 و شید الدین حنفی را نزدیک بنخان فرستاد که صواب آن است که
 بامداد بموضع خود ساکن باشد و بدر سرای اعلی نرود چون بنابرین
 اعلام بنخان از در سرای بر نشستن توقف کرد تدبیر عماد الدین
 ریخان با ان ترکان مخالف راست نیامد و اکابر را ازان حال علم
 حاصل شد عماد الدین ریخان را بحکم فرمان اعلی از لشکرگاه
 طرف بداوون روان کردند و روز سه شنبه هفدهم ماه ذی القعدة
 سلطان السلاطین و ملوک درگاه اعلی برای اصلاح جانبین داعی
 دولت منهاج سراج را فرمان داد تا جمله را عهد داده آمد و دیگر

در شهر بر درگاه اعلی مقام می بود روز دو شنبه بست و ششم ماه رمضان سنه اثنان و خمسين بلشکرگاه اعلی رسید و شب قدر در بارگاه اعلی دعای گفت دوم روز چهار شنبه بست هشتم ماه رمضان در انغای کوچ هر دو لشکر بهم نزدیک شدند و یزک بهم پیوست و تشویش عظیم در لشکر ظاهر گشت عید فطر بسنگام گذارده آمد روز شنبه هشتم شوال ریات اعلی بطرف هانسی مراجعت فرمود و ملک جلال الدین و الغخان معظم با ملوک مکرم بطرف کیتل حرکت کردند جماعت ملوک و امرا از جانبین در اصلاح حال طرفین سخن گفتند سپهسالار قره جماق که از بندگان خاص الغخانی بود و برجواویت معروف از طرف لشکرگاه الغخان برسید امیر علم سیاه همسام الدین قتلغ آن امیر فرشته صفت بسیار صداقت نیکو سیرت که از دیگر امراء یکبرسن موصوف بود نام زد شد با سپهسالار قره جماق و ملک اسلام قطب الدین حسن علی طاب ثراه هر جرد و جحد که امکان داشت بجای آورد و التماس جمله ملوک از حضرت اعلی آن بود که ما همه سر بر خط فرمان درگاه جهان پناه داریم الا آنچه از کید و حرکات فاسد عماد الدین ریحان ایمن نیستیم اگر او از پیش تخت اعلی بطرفی نام زد شود ما جمله به بندگی درگاه پیوندیم و سر خد مت بر خط امتثال او امر اعلی بنهیم چون ریات اعلی از ظاهر هانسی بطرف جیذ حرکت فرمود روز شنبه بست و دوم شوال سنه اثنی و خمسين و ستمائه عماد الدین ریحان از وکالت معزول شه

حق تعالی دعای خستگان و اقتراح شکستگان را بشرف اجابت مشرف گردانید و رایات منصور الغنایی را از ناگور برسمت و عزیمت حضرت حرکت داد و سبب آن بود که ملوک و بندگان درگاه سلطنت همه ترکان پاک اصل و تازیگان گزیده وصل بودند و عماد الدین محبوب و ناقص بود و از قبائل هندستان برسر مهتران گزیده نسب فرماندهی میکرد همگان را ازان حال انفت می آمد و طاقت تحمل آن مذلت نمیداشتند حال این ضعیف برین جمله بود که از دست جوران جماعت متعدیان که مخصوص بعماد الدین ریحان بودند مدت ششماه یا زیادت آن بود که از وثاق بیرون آمدن و بنماز جمعه رفتن مجال نداشت تا حال دیگران که هریک از ترکان و ملکان جهانگیر و فرمان دهان و خصم شکن بودند در تحت آن مذلت چگونه بوده باشد فی الجمله ملوک هندوستان از آنجا که بلاد کره و مانکپور و شهر اوده و بالا تر است تا بداون و از طرف تبرهنده و سنام و سامانه و سوا لک از خدمت الغنخان معظم التماس مراجعه نمودند بحضرت ارسلانخان از تبرهنده لشکر بیرون آوردند و بنخان از سنام و منصور پور بیرون آمد و الغنخان معظم از طرف ناگور و سوا لک حشما جمع کرد و ملک جلال الدین مسعود شاه بن سلطان از طرف لوهور بدیشان پیوست و روی باطراف حضرت نهادند عماد الدین ریحان بخدمت درگاه هرقداشت تا رایات اعلی عزیمت رفع بندگان خود کند لشکر از طرف دهلی بطرف سنام بردند و الغنخان معظم در حوالی تبرهنده بود با ملوک دیگر این داعی از حضرت عزیمت لشکرگاه اعلی که

بهرانجی مغوض گشت و هفدهم شوال همین سال بحضرت باز
آمدند و ملک سیف الدین کشلیخان ایک طاب ثراه را که برادر
الغخان معظم بود بطرف اقطاع کره نامزد کردند و نیابت امیر
حاجبی بحواله عز الدین بلین داماد قتلغخان را شد و هر شغلداري
که بتربیت الغخان اختصاص داشت جمله را تبدیل و تحویل فرمود
و کار قرار ملک آرا میداده را برای نا صواب عماد الدین ریحان
مشوش گردانید و درینمدت که الغخان معظم خاقان اعظم خلعت سلطنته
بطرف ناگور رنت بجانب ولایت رتنپور و هندی و چترور لشکر
اسلام را ببرد و رای رتنپور باهر دیو که اعظم رایان و اصیل و بزرگ
ترین ملوک هند است لشکر کشید تا الغخان معظم را نکبتی
تواند رسانید حق تعالی و تقدس چون خواسته بود که نام نیک
بندگان دولت الغخانی بر صحائف ایام بنصرت و ظفر و فیروز
مخلد ماند تمامت آن لشکر رای باهر دیو را اگرچه پس انبوه
و یا صلاح و اسپ بودند منهنم گردانید و مردان مبارز بسیار
ایشان را بدوزخ فرستاد و غنائم بسیار کرد و اسپ و برده بی حساب
بدست آورد و سالم و غانم در عصمت افریدگار بخطه ناگور که
بوجود بندگان دولت الغخانی حضرت بزرگ شده بود باز آمد
چون سنه اثنی و خمسين نوشت حال جماعت مظلوم که بدست
تعدی و عزل بواسطه غیبت الغخانی در گوشه مانده بودند چنانچه
ماهي بي اب و بیمار بیخواب شبان تا روز و روزها تا شب از حضرت
مقدس افریدگار میخواستند تا صبح دولت الغخانی سر از مطلع
جلال برآورد و ظلمت ریحانی بنور انتاب دولت الغخانی متبدل گردد

را از دولت الغخان حسد تمام زحمت دادن گرفت و رونق حساد
 را ازان رونق جلال او تفاوت ظاهر می شد قصد آن کردند تا مگر
 بشکار گاهی یا در مضیق توره یا در گذر آبی ذات مبارک و عنصر
 میمون الغخانی را زحمتی دهند یا الهی رسانند یُریدُونَ أَنْ
 يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَنفُسِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورُهُ کار دولت
 الغخان را بعصمت محافظت می نمود و خصمان را بر عرض
 شریف و طینت لطیف او دست نداد چون آنچه در ضمیر
 آنجماعت بود تیسیر نپذیرفت باهم اتفاق کردند و بر در سرا پرده
 اعلی جمع شدند و بر رای اعلی عرض داشتند که الغخان را فرمان
 باید رسانید تا بطرف اقطاع خود رود برین جمله رسانید از منزل
 میسره - روز شنبه سلج محرم سنه احدى و خمسين و ستمائه بطرف
 هانسی با چشم و اتباع نهضت فرمود چون رایات اعلی بحضرت
 باز آمد خار خار حسد الغخانی باطن پر ظلمت ریحان را زحمت
 می داد تا بر رای اعلی عرض داشت کرد که صواب آن باشد که الغخان
 معظم را بطرف ناگور فرمان باشد تا برو و ولایت هانسی بیکى از
 شاهزادگان جهان طال عمره حواله فرمایند بحکم آن رای اعلی
 بطرف هانسی حرکت فرمود و الغخان معظم را بطرف ناگور رفته
 شد و آن نهضت در ماه جمادی الاخر سنه احدى و خمسين بود
 چون بطرف هانسی وصول بود عماد الدین ریحان وکیلدر شد
 و فرماندهی سراق جلال در ضبط آورد و بحکم آن حسد و خدش
 شغل قضای ممالک از داعی دولت منهاج سراج در ماه رجب
 سنه احدى و خمسين و ستمائه صرف شد و بنامی شمس الدین

سلطانی درین مدت نزدیک بیست دو لکه حاصل شده بود در وقت مراجعت از کائنجر ممر لشکر اسلام بدین رانده اجاری بود فی الجمله این رانده همراه لشکر اسلام در مضائق از آب سندی بگرفت - این داعی از لفظ نصرت الدین قابسی شدید که هرگز در هندوستان هیچ خصمی پشت من ندیده آن هندوک اجاری چنان بر من حمله کرد که گوئی گرگی است که در رمه گوسفندان می افتد از پیش او مرا عطف بایست کرد تا از طرف دیگر درآمدم و او را بزم و منهزم گردانیدم - این حکایت بجهت آن آورده شد تا خوانندگان را روشن گردد که شہامت و جهانگیری الغخان معظم تا چه اندازه بود که این چنین خصمی را مقهور و منهزم گردانید و قلعه بزرگ را که حصن نامدار است از دست تصرف او بیرون کرد و در آن سفر و لشکر از شہامت و جہاد آن نمود که بر روی روزگار یادگار ماند - روز در شنبه بیست و سوم ماه ربیع الاول سنه خمسین و ستمائیه ریایات اعلی بحضرت باز آمد مدت شش ماه بدار الملک جلال مقام انتاد تا روز در شنبه دوازدهم ماه شوال سنه خمسین و ستمائیه ریایات اعلی بجانب بالا جانب آب بیاہ نہضت فرمود و درینوقت ملک باین مقطع بدارون بود و ملک قتلغخان مقطع بھیانہ ہردو ملک را استدعا بود از حضرت اعلی و ایشان ہردو ملک باکل ملوک درین لشکری بدرگاہ سراق جلال حاضر بودند چون ریایات ہمایون باطراف آب بیاہ رسید عماد الدین ریحان در سر با ملوک بساخت و همگنان

و هیله شد درین عهد قاضی القضاة جلال الدین کشانی علیه الرحمة
 قاضی ممالک هندوستان بود چون مدت آیام آن یگانه عصر انقراض
 پذیرفت تربیت و عاطفت النخاع در باب این مخلص دعا گو
 گردانید و بر روی اعلی اعلاء الله عرض داشت - و روز یکشنبه دهم
 جمادی الاولی سنه تسع و اربعین و ستمائه کورت دوم قضای ممالک
 حواله این داعی شد حق تعالی سلطان سلاطین ناصر الدینا و الدین
 را در تخت سلطنت و النخاع معظم و خاقان اعظم را در بارگاه
 مملکت و مکتب باقی و پاینده دارد - روز سه شنبه بیست و پنجم
 ماه شعبان سنه تسع و اربعین رایات اعلی بطرف ولایات مالوه و
 کالجبر نهضت فرمود النخاع معظم با حشم اسلام چون بدان نواحی
 رسید جاهر اجاری را که رانده بس شگرف و با خیل و حشم و اتباع
 بسیار بود و استعداد تمام داشت از اسب و سلاح منہزم گردانید و
 او را و ولایت او را مستاصل کرد و این رانده اجاری که جاهر نام بود
 مردی بص جلد و کاردان بود و در عهد سلطان سعید شمس الدین
 طالب ثراء در سال سنه اثنین و ثلاثین و ستمائه که لشکرهای اسلام
 از بهیانه و سلطان کورت و قنوج و مہر و مہاون و کالیوار نامزد نهب
 ولایت کالجبر و جمو شد و سر آن لشکر ملک نصرت الدین تابسی بود
 که بمردی و کفایت و شہامت و جلالت و کاردانی و لشکر کشی از
 ایلی جنم که ملوک آن عصر بودند ممتاز بود مدت پنجاه روز
 بدان لشکر از کالیوار بر رفتند و غنائم بسیار بدست آمد چنانچه خمس

تحریر نیاید داعی مخلص خود را که منهاج سراج است تشریفات فرمود و یک سر اسب کمیت و یکتا جامه زر و یکپاره دینه انعام بتقدیر سی هزار چیتل و تا این تاریخ آن انعام هر سال بدین مخلص دعا گوی میرسد حق تعالی سبب مزید جاه و مملکت او گرداناند و او را بر اعدای دین مظفر و منصور دارک و حال داعی و دلنگرانی بحضرت اعلیٰ عرضداشت - روز یکشنبه دوم^(۲) ماه ذی القعدة سنه سبع و اربعین از بارگاه اعلیٰ چهل^(۳) زنجیر (؟) برده و صد خروار بار بجهت فرستادن خراسان بنزدیک همشیره این داعی فرمان شد ملک سبحانه و تعالیٰ دولت سلطنت ناصری را تا انقراض عالم باقی دارک با چندین انعامات - روز در شنبه بیست و نهم ماه ذی الحجه سنه سبع از حضرت پروان کردن این انعامات بطرف خراسان عزیزمت ملتان افتاد در اثنای راه بهر قصبه و شهر و قلعه که از متعلقان و خدم انجمن معظم وصول بود خدم آن درگاه چندان اکرام و تعظیم نمودند که چشم عقل در تحریر آن بماند حق تعالیٰ از همگنان قبول کفاد - روز چهارشنبه ششم ماه ربیع الاول سنه ثمان و اربعین بملتان وصول بود و تالب آب جیلیم رفته شد و چون آن برده و بار بخراسان فرستاده شد مدت دو ماه در پای حصار ملتان در میان لشکر ملک بلبن مقام افتاد که هوا بغایت گرم بود چون موسم بزرشکال در آمد و باران رحمت ببارید بیست و ششم ماه جمادی الاولیٰ از ملتان مراجعت بود بیست و دوم ماه جمادی الاخریٰ بحضرت پادشاه

منزلت الغمان از منصب ملکی و امیر حاجبی بجاه و علو منصب
 خانی رسید - روز سه شنبه سیوم رجب سنه سبع و اربعین و ستمائه
 از حضرت اعلی نیابت ملک داری و لشکر کشی و بختیاری با
 خطاب و اسم الغخانی در حق آن ذات بی بدیل و عنصر میمون
 صادر گشت و الحق این لقب گوئی که نتیجه القاب تَنْزِلُ مِنَ
 السَّمَاءِ بود که از آتروز باز دولت ناصری بحد خدمتی تهمتن الغخانی
 طراوت زیادت گرفت چون خطاب آن الغخان شد برادرش امیر آخر بود
 امیر حاجب گشت آن ملک کریم رحیم صافی سیرت گزیده هربرت سیف
 الحق والدین کشلیخان ایدک طاب ثراه و ملک تاج الدین سنجر تبرخان
 دو آن وقت نائب امیر حاجب شده و امیر الحجاب علاء الدین اباز
 تبرخان زنجانی نائب وکیلدر شد که فرزند و نور دیده من است و بهمه
 اوصاف حمیده آراسته و هیچ وصفی قوی تر از اخلاص خدمت الغخان
 نیست اورا که زیادت باد و تفویض این مناصب روز جمعه ششم
 رجب سنه سبع و اربعین و ستمائه بود و نائب امیر حاجب آخر
 اختیار الدین ایتکین موسی دراز امیر آخر شد - پهن روز دو شنبه
 نهم ماه شعبان سنه سبع بر عزیمت جهاد از حضرت نهضت فرمود
 و گذارم چون لشکرگاه شد بغزو و جهاد اطراف مواسات مشغول
 گشتند تا این داعی را خبر رسید از خراسان از همشیره و تنهائی
 او در دل کار کرد بخدمت الغخان معظم بلشکرگاه رفته شد و این
 معنی باز نموده آمد چندان تربیت و عاطفت فرمود که در حین

آمد - و در پای حصار رتنپور روز یکشنبه ماه ذی الحجه سنه ست و اربعین ملک بهاء الدین ایبک شهادت یانت و الغخان معظم بطرف دیگر از حصار بجهاد مشغول بود و بندگان او در مبارزت و غزو بودند و مرد بسیار از کفار بدوزخ فرستادند و غنائم وافر گرد کرد و لشکر اسلام را از غنائم پر دمت گردانید و بحضرت اعلی باز آمد -

روز دوشنبه سیوم ماه صفر سنه سبع و اربعین و ستمائه بدرگاه اعلی پیوست و درین سال رای اعلی اعلاء الله را باتصال خانواده الغخان میلی افتاد که هر سال در لشکر کشی و خدمت درگاه اعلی آثار پسندیده نمود تا حدی که هیچ بادشاهی را ندید که بخانی و ملکی رسید از ذات مبارک و عنصر الغخانی شگرت و با حرمت تر و پانیکو رای تر و در لشکر کشی دلیر تر و در خصم شکنی مظفر تر نبوده است تا بشریف اتصال حضرت اعلی سلطان اعظم ناصرالدینا والدین خلد الله ملکه و سلطانه مشرف باشد و باستظهار آن پیوند در کوشش رونق ممالک و کُشش خصمان اطراف بیفزاید الغخان معظم بر سبیل تعظیم اوامر و امتثال فرمان برداری انقیاد نمود و حدیث الْعَبْدُ وَمَا فِي يَدِهِ مِلْكٌ لِمَوْلَاةٍ بر خواند و آن اتفاق روز شنبه بیستم ربیع الآخر سنه سبع و اربعین و ستمائه بعقد مبارک پیوست و آیت مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ بآثار انوار شاهزادگان بحکم یُخْرِجُ مِنْهُمَا الطُّوُفُ وَالْمَرْجَانُ طاهر گردانید حق تعالی آن بادشاهزادگان را در حیات سلطان اعظم و دولت الغخان معظم بدولت و سلطنت شمسی وارث اعمار جمله بادشاهان دارد بمحمد و آلہ اجمعین •

چون چنین اتفاقی که نتیجه سعادت اتصالات فلکی بود ظاهر شد

چندان دار مدار کرد در محافظت خود و اتباع که از وقت صبح تا نماز شام بماند چون شب در آمد آیت فرار بر خواند و ازان موضع بجایهای حصین نقل کرد چون روز شد لشکر اسلام دران مسکن و موضع در رفتند و او را تعاقب نمودند آن لعین بگوهرهایی شامخ بر رفته بود و بموضعی نقل کرده که جز بحیل بهیار و حبائل و نردبانها بدان مضائق درون نتوان رفت الغخان معظم حشم اسلام را بر جهاد تحریر فرمود باستظهار او امر و قوت اشارات او آنموضع را بگرفتند و جمله اتباع و متعلقان و فرزندان او را با مواشی و اسب و برده بسیار بدست آوردند و چندان غنائم بدست حشم اسلام افتاد که وهم محاسب از تقریر آن عاجز آید - سلخ شوال سنه خمس و اربعین و ستمائه با غنائم بسیار بخدست درگاه اعلی پدیومت و ریات اعلی بعد از عید اضحی بجانب حضرت مراجعت نمود و جمله آن سفر و غزوات را جداگانه کتابی در نظم افتاده است و نام آن کتاب ناصری نامه نهاده شده - بیست و چهارم محرم سنه ست و اربعین و ستمائه بخدست و صل بود - پس در شعبان سنه ست و اربعین ریات اعلی بطرف بالا نهضت فرمود تا بسرحد کنار آب بیداه و از انجا بطرف حضرت مراجعت افتاد الغخان با دیگر ملوک در موافقت خدمت او با لشکریهای بسیار بطرف رتاپور و نهب کوهپایه میوات و بلاد باهردیو^(۲) که بزرگترین رایان هندوستان بود نامزد شد و تمامت ولایات و اطراف آن ممالک نهب کرد و غنائم بسیار بدست

و ملوک که در موافقت او بودند - روز پنجشنبه بیست و پنجم ماه ذی القعدة ریایات اعلی بطرف دارالملک جلال مراجعت کرد - روز پنجشنبه دوم محرم سنه خمس و اربعین و ستمائه بحضرت وصول بود چون بمتانت رای و اصابت عزیمت الغخان معظم لشکر ترکستان و مغل آن جرأت و لشکر کشی معاينه کرده بودند درین سال سنه خمس و چکمس از بالا بجانب ممالک سنده نیامد تا شعبان سنه خمس و اربعین و ستمائه الغخان اعظم بر رای اعظم عرضه داشت کرد که صواب آن باشد که درین سال بنهب و غزو اطراف ممالک هندوستان ریایات اعلی را نهضت باشد تا مواسات و رانگان که درین چند سال تعریک نیافته اند مالش یابند و غنائم بدست حشم اسلام آند و استعداد دفع مغل را اموال بحاصل آید بفا بران رای صائب ریایات همایون بطرف هندوستان نهضت فرمود و میان در آب گنگ رجون فرو رفت و قلعه نندنه^(۲) بعد از غزو و جهاد بسیار بدست آمد و الغخان معظم با دیگر ملوک اسلام و حشما نامزد بدفع دلکی و ملکی شد و اورانته بود در حوالی آب جون میان کالنجر و کره که رایان اطراف کالنجر و مالوه را دست در وی نمی شد بسبب کثرت اتباع و وفور اموال و رزانت رای و حصانت جایی و استحکام مضائق شعاب و التفاف جنگلهای بسیار و کوههای محکم و مواضعی که هیچ وقت لشکر اسلام بدان طرف نرسیده بود الغخان معظم چون بموضع و مقام و جای سکونت او رسد ان رانه

بیست و سوم ماه محرم سنه اربع و اربعین و ستمائه بحضرت رسید
 و بر تخت سلطنت بنشست الغخان اعظم عرضداشت که چون
 خطبه و سکه ممالک باسم همایون ناصری تزیین یافت و سال
 گذشته که ملاعین گریخته از پیش لشکر اسلام بطرف بالا رفته اند
 صواب آن باشد که رایات اعلیٰ بطرف بالا نهضت فرماید بر حکم
 آن رای صواب عزیمت بالا مصمم شد - روز در شنبه غره رجب
 سنه اربع و اربعین و ستمائه از حضرت رایات اعلیٰ بیرون رفت
 تا چون لب آب سوده و وصل بود الغخان معظم با ملوک و امرای
 اسلام بر عزیمت نهب کوه جود از لشکر جدا شد تا رائه کوه
 جود را که در سال گذشته راهبر لشکر کفار مغل بود انتقام کشد
 بران عزیمت بکشید و کوه جود و اطراف آب جیلیم را بزد و تا لب
 آب سنده لشکر اسلام بتاخت چنانچه همه زنان و اتباع کفار که در آن
 حدود بودند آیت فرار بر خواندند و جماعتی که از لشکر کفار مغل
 گذار آب جیلیم آمدند و صف لشکر اسلام را که در خدمت الغخان
 معظم بودند در نظر آوردند هیبتی در دل ایشان از کثرت صفهای
 لشکر و بسیاری سوار و برگستوان و سلاح رانر تعجبها کردند و رعب
 تمام بران جماعت مستوای شد و آن شهامت و لشکر کشی و خصم
 شکنی از تاخترن بر سخنها کوه و مضائق درها و گرفتن مواضع
 حصین و قطع جنگلها که الغخان معظم کرد در حیزت تقریر نگنجد و
 اسم آن غزا و جهاد تا زمین ترکستان برسد چون دران زمین زراعت
 و عمارت نبود علوفه یافت نمی شد بضرورت مراجعت بایست کرد
 چون بخدمت درگاه پیوست مظفر و منصور و سلامت جمله لشکریان

جماعتی پرسید که سبب عطف لشکر اسلام بر سمت کوهپایه چه باشد که راه درازی دارن و بطرف سرسختی و سروت نزدیک است جمعی ادرا خبر کردند که لشکر اسلام را از کثرت جربر کفار آب راه نباشد بر لفظ منکوتی رفت که لشکری است که مارا طاقت مقاومت نباشد مراجعت باید کرد خوف بروی و بر لشکر وی استیلا یانم که پیش مقام را روی نمائند لشکر بسه فوج کردند و گریزان برقت و بسیار اسیران مسلمانان و هندو خلاص یافتند و سبب آن فتح جلالت و مبارزت و لشکر کشی و شهامت خاقان معظم الغخان بود اگر جلالت و شیردلی و مبارزت او نبود ی هرگز چغان فتحی بر نیامدی حق تعالی ادرا در عصمت خود محفوظ داراد بمنه و جوده چون چنین فتحی بر آمد الغخان عرض داشت که صواب آن بود که بطرف آب سوده رایات اعلی را حرکت باشد تا خصم را از قوت و عدت و دلیری اسلام در مزاج و خاطر مدمکن گردد بران رای تا لب آب سوده رفته شد رایات اعلی را تا روز بیست و هفتم ماه شوال سنه ثلث و اربعین و ستمائه از آب سوده بجانب حضرت مراجعت فرمود - دوشنبه دوازدهم ماه ذی الحجه سنه ثلث و اربعین بحضرت وصول نمود و درین چندگاه مزاج سلطان علاء الدین با ملوک تغیر پذیرنت و از لشکر بیشتر آن بود که غائب می بود و بی آن نبود که فسادی در مزاج او مدمکن شده بود جمله ملوک باتفاق یکدیگر از حضرت دهلی بخدمت درگاه سلطان ناصر الدین و الدین طاب ثراه در سر و خفیه خدمتی نوشتند و حرکت رایات همایون او بر عزیمت جلوس بتخت سلطنت التماس نمودند - روز یکشنبه

کرد خاقان معظم خلد الله ملکه راهبران را بر راه کرد تا منازل
 بتعجیل قطع میکردند و با خلق چنان می نمودند که منزل هشت کروه
 خواهد بود و بقدر دوازده کروه و زیادت آن قطع میکردند تا لشکر
 بلب آب بیاہ رسید و بر آب عبور کرد و بر آب رازی لوهور برد
 بران عزیمت همچنان مصمم می بود و شیر دلی میکرد و سلطان
 و ملوک را در دفع کفار مغل تحریض مینمود - تا روز دوشنبه
 بیست و پنجم ماه شعبان سنه ثلث و اربعین خبر لشکرگاه اعلیٰ رسید
 که لشکر کفار مغل از پای حصار آنچه برخاست و سبب آن بود
 که خاقان معظم چون بحوالی آب بیاہ رسید قاصدان نامزد فرمود
 و فرمان داد تا مکتوبات از حضرت اعلیٰ نزدیک اهل قلعه
 آنچه در قلم آوردند و از آمدن رایات اعلیٰ و کثرت حشم و پیلان
 و انبوهی سوار لشکر و دلیری مردان جانباز که در خدمت رکب
 اعلیٰ اند اعلام دهند و بجای آنچه روان کردند و فوجی از حشم
 بر سبیل طلایه و مقدمه پیش روان گردانید چون آن قاصدان بحوالی
 آنچه رسیدند چیزی از مکتوبات بدست ملاعین حشم افتاد و بعض
 پاهل حصار رسید چون در حصار طبل شادی زدند و حال مکتوبات
 و رسیدن حشم اسلام منکوتی لعین را روشن گشت و سوار مقدمه
 در حوالی ولایات سنده بر لب آب بیاہ لوهور نزدیک شد خوف و
 هراس در دل ملاعین ظاهر گشت و فضل آمریدگار مددگار آمد
 ثقات چنین روایت کرده اند که منکوتی را چون از آمدن حشم اسلام
 و رایات اعلیٰ معلوم شد که بر طرف آب بیاہ رفت بنزدیک
 دامن کوه و از آنجا همچنان بر کنار آب می آید آن ملعون از

در دمه این داعی و فرزندان و اتباع باقی باشد ملک تعالی حضرت
اعلی سلطان سلاطین جهان ناصر الدنیا و الدین را بفر و شکوه
مطاعت بحلی و حلل انقیاد و خدمت این خاقان معظم تا نهایت
حد امکان دوران ملکی آراسته و مزین دارد بمحمد و آله - آمدم
بسر ذکر تاریخ این ضعیف را در شهر سنه اربعین و ستمائه اتفاق سفر
لکهنوتی افتاد و درین سفر دو سال بماند با اتباع و اشیاع - ثقات چندین
روایت کرده اند که در شهر سنه اثنین و اربعین خاقان معظم الغخان
اعظم در حضرت اعلی علائی امیر حاجب شد چون روایات اعلی حفت
بالنصر و الظفر از دهلی حرکت کرد میان دو آب جون و گنگ
مفسدان جلای و دیولی و آن مواسات را مالش تمام داد و غزوها
بسنّت کرد و راهها و حوالی ولایات از فساد متمدوران خالی شد
و این کاتب را از طرف لکهنوتی با اتباع خود بحکم فرمان اعلی
علائی در موافقت طغانخان طغرل در شهر سنه ثلث و اربعین
بحضرت جلال آمده شد درین سال منکوتی لعین که از لشکر کشان
مغل و ملوک ترکستان بود از حدود طالقان و قندز بلاد سنده
لشکر آورد و حصن آنچه را که در قلاع نامدار بلاد سنده است و ارض
منصوره در بند آن داد در آن حصار خواجه سرائی بود از جمله خدام
تاج الدین ابوبکر کبیر خان اتشقر نام امیر داد بود و مخلص الدین
کوتوال چون بحضرت رسید ملک الغخان برای اعلی علائی
عرضداشت و لشکر بر عزیمت دفع ایشان مهیا کرد و هر کس از
امرا و ملوک در آن عزیمت استنکاری می آورد ملک الغخان آن
عزیمت را تصمیم می داد چون روایات اعلی بران ممت نهضت

آمدند و جمله اسرا و ملوک با هم متفق شدند سلطان خلد الله ملکه
 که مقطع ریواری بود جلالت فراوان نمود و آثار شهابت در تحصیل
 حرض ممالك چندان ظاهر گردانید که هیچ یک از اسرا و ملوک
 ترک و تازی یک بصد یک او نرسیدند و همگنان بر قوت و مبارزت و
 تازندگی او اتفاق کردند که از همه زیادت است چون شهر فتح شد
 اقطاع هانسی حواله خدم او شد چون آنولایت در ضبط او آمد روی
 بعمارت نهاد و خلایق از آثار عدل و انوار بذل او سرفه الحال شدند
 و کار دولت سلطان بجائی رسید که دیگر ملوک را از طراوت اقبال
 او رشک آمدن گرفت و خار خار حسد در باطن هر یک زحمت
 دادن گرفت اما چون خدایتعالی خواسته بود که او از همه بزرگتر باشد
 هر چند آتش حسد ایشان زیادت می شد رائحه عود دولت او در
 مجمر ایام مزید می پذیرفت *يُرِيدُونَ اَنْ يُطْفِئُوا نَوْرَ اللّٰهِ بِاَنۡوَاهِمۡ* و
يَاۤاَيُّ اللّٰهِ اِلَّا اَنْ يَتِمَّ نَوْرُ مَلِكٍ تَعَالٰی او را در منصب دولت مخلد
 دارد و داعی دولت منهاج سراج را که مولف این طبقات است
 حق شناس انعام و انوار اکرام شاملی این خاقان معظم کناه که اگر
 هزار جزو کاغذ مقرمط در اوصاف پسندیده و اخلاق گزیده او در تحریر
 آید هنوز از دریای گران محیط قطره و از روانی گلستان فردوس
 شمه بمشام مستمعان و خوانندگان نرسیده باشد و اگر صد هزار
 چندین بتقریر رسانیده آید حقوق تربیت پادشاهان این شهریار
 کرام که در پیش تخت اعلی خدایگان روی زمین خلد الله ملکه
 در باب این داعی از تفویض مناصب و تقلید اشغال و ونور انعامات
 و شمول کرامات فرموده است و میفرماید هنوز حقوق آن ایادی

آنچه فرماید از زخم و سیاست و دوانیدن و ایستادن باندازد
 طاقت فرماید اما سبب فرار و غیبت آن بود که چون رنجی
 بذات شریف و تن لطیف شاهزاده رسیده بود نباید که شفقت
 پدرانه پادشاه را بران دارد که در حق بنده بمکافات آن حرکت
 خطابى فرموده شود که همه رنج بنده ضائع گردد •

این حکایت لائق حال آنقدر رنج بود که در باز آوردن بحضرت
 درمیان اتراک بر روی مبارک الغخان معظم رسید خلد الله سلطانه
 تا چون بمنصب دولت و سلطنت رسد از حال شگستگان و مظلومان
 با خبر باشد حق تعالی عدل و احسان را رفیق افعال و احوال او گرداناد -
 آمدیم بسر ذکر تاریخ * چون عهد دولت بسططان رضیه رسید او همچنان
 خاصه دار بود تا دولت یاری گر آمد امیر شکار شد گوئی تقدیر
 میگفت جهانی شکار دولت او خواهد بود و عالمی صید مملکت
 او پس اول منصب او امیر شکاری ماند چون مدتی در آنمرتبه بود
 و خدمات کرد ناگاه آفتاب دولت رضیه بزوال رسید و خورشید
 سلطنت معزالدین بهرامشاه طلوع کرد اقبال الغخان بر آمد چون
 در آنمرتبه خدمات کرده بود و آثار پسندیده نمود امیر آخر شد و
 مراکب ملک و سلطنت در لگام و تصرف او آمد و چون ملک
 بدر الدین سنقر امیر حاجب شد او را در حق الغخان شفقت پدرانه
 بود حسن اهتمامی از رانی داشت و او را ازان پایه بالا تر آورد و اقطاع
 دیواری بدر مغوض شد چون بدان طرف رفت و مواصلات کوه را
 بقوت شجاعت مالش تمام داد و آن نواحی را ضبط کرد و چون
 سلطنت معزی روی بانحطاط نهاد و ملوک باتفاق یکدیگر بدر شهر

بادشاه را بر بست و زیادت از صد چوبش بزد و بضرب عذیف
 تمامت اعضای او از کثرت زخم چوب مجروح گردانید و او را همچنان
 بسته بگذاشت و آیت فرار بر خواند و غائب شد جماعت خدم را
 چون ازان حال معلوم شد پسر بادشاه را ازان بند بکشادند و استاد را
 طلب کردند نیافتند بخدمت بادشاه عرض داشتند فرمود تا پسر را
 حاضر گرداند و در هر هفتیکه از وی طلب کردند چنانش یافتند که
 لایزید علی الکمال وصف آن حال بود بادشاه فرمود که استاد در
 تعلیم و تفهیم و کامل گردانیدن شاگرد بتوفیق الله هیچ دقیقه مهمل
 نگذاشته است بایستی که معلوم شدی تا سبب این زخم و همه
 ایلام و موجب فرار چه بود فرمود تا در طلب استاد جد بلیغ
 نمودند بعد از مدت مدید و عهد بعید او را باز یافتند و بخدمت
 بادشاه آوردند در باب او اعزاز و اکرام وافر نمود و از سبب آن ضرب
 بلیغ و پیاده دوانیدن روز اول و ایستانیدن روز دوم و بسته گذاشتن
 روز سوم و موجب غیبت باز پرسید استاد گفت دولت پادشاه مخلد
 باد را می اعلی را مقرر باشد که ملک داری را ادراک احوال اصحاب
 رضا و احوال ارباب غضب باید که معلوم باشد تا هر چه فرماید باندازد
 و لائق آن باشد و در هیچ نوع از رضا و سختی از حد اعتدال تجاوز
 نکند بنده میخواست تا این شاهزاده را حال مظلومان و اسیران و
 جماعت که پیاده پیش سر اسب دارند و قومی که ایستاده باشند و طائفه
 که مستوجب اقامت حدود و محل امضای سیاست شده باشند معلوم
 گردد که در حال راندن خشم بادشاهانه بر تن و دل ایشان چه مایه
 مشقت رسد چون از رنج تحمل آن شدائد اندکی معلوم کرده باشد

فضل و علم و اصناف عقل و هنر بر همه فائق و راجع بود برگزید
و او را بتعلیم آن قره عین خود نصب کرد و فرمود که می باید تا این
فرزند من بتفہیم و تعلیم و تلقین و تمکین توهمه حقائق ملت
و دقائق دولت و رموز عقل و کنوز نقل و شرائط ملکداری و طرائق
بختیاری و امور رعیت پروری و سدن عدل گستری را ضبط کند
و بر مجاری و مطای آن جمله وقوف یابد آن کمال روی قبول
بر زمین خدمت نهاد و بکار مشغول گشت چون مدت تعلیم بسر
آمد و زرع تعلیم برآمد و آن فرزند که ثمره شجره ملک بود بهمه
انواع تزیین یافت بادشاه را از حال کمال فرزندش اعلام دادند فرمود
که آن استاد را فردا بامداد ببارگاه سلطنت حاضر باید شد و شاهزاده
را حاضر باید گردانید تا انواع در هنر که تعلیم گرفته است در ملک
عرض کشد چنانچه همه خواص و عوام را کمال شغل و جمال علم و
احوال کیاست و افعال فراست پسر من ظاهر و روشن گردد چون
این فرمان صادر شد آن استاد سه روز از بادشاه مهلت خواست
چون باجابت مقرون گشت اول روز استاد سوار شد و شاهزاده را
بر عزیمت طرف شهر بیرون برد چون از آبادانی بیرون رفت
شاهزاد را پیاده کرده و در پیش اسپ خود چند فرسنگ پیوئے اسپ
بدوانید چنانچه تن نازک شاهزاده بغایت از رنج پیاده دویدن آزرده
گشت پس بشهرش باز آورد روز دوم بمکتب در آمد و شاهزاده را
فرمان داد که بر خیز و بر پای بباش و همچنان تمام روزش ایستاده
بداشت چنانچه رنج بسیار بتن نازنین شاهزاده رسید چون روز سوم
شد بمکتب در آمد و آنموضع را خالی فرمود و دست و پای پسر

تخت سلطنت بغرهمایون سلطان سعید شمس الدین و الدین
 طالب مرقدہ آراستہ بود اورا با چند ترک دیگر بخدمت سلطان
 آوردند چون نظر مبارک سلطان سعید بروی افتاد در پناه فر
 وشہامت اوجملہ آن ترکان در بیع آمدند و بہ بندگی پیش تخت
 مخصوص گشتند و چون نور سعادت و پرتو دولت بر پیشانی او
 طاهر بود اورا خاصہ داری فرمود گوئی کہ شہباز دولت بردست او
 نہاد درینمعنی چنان بود کہ تا دشمنان مملکت را در عہد فرزندان
 او از تعدی و طمع باز دارد و همچنان شد تا فرسلطنت شمسی از مطلع
 بختیاری تابان بود او در آن مرتبہ خدمت میکرد و از قضای
 آسمانی برادر خود کشلیخان امیر حاجب را باز یافت و بدان
 طلعت شادمانیہا کرد و قوتی ظاهر شد چون دولت سلطنت
 بسطان رکن الدین رسید در میان ترکان از حضرت بطرف ہندوستان
 عزیمت کرد چون ترکان را باز آوردند او ہم در فوج ایشان بحضرت
 باز آمد و رزوی چند محبوس بود و نامرادی بروی مبارک او رسید
 و حکمت در اینمعنی آن تواند بود واللہ اعلم تا اندازہ رنج محنت
 زندگان بشناسد چون بدولت فرماندہی برسد بدان جماعت مرحمت
 فرماید و شکر نعمت فرماندہی بگذارد *

* حکایت *

آورده اند کہ باد شاہی بود در اوج سلطنت و شرف دولت او را
 ہمہی بود در نہایت جمال و کیاست و رشد و نزاہت آن بادشاہ
 فرمان داد تا ہر کجا کہ دانائی و زیرکی و عالمی و کاملی بود بجهت
 تعلیل آن ہر جمع را و یکی را از ان کاملان کہ در ہمہ انواع

و ستمائه - ملک تعالی سلطان السلاطین ناصر الدنیا و الدین
را وارث اعمار همه ملوک و سلاطین گرداناد بحق محمد
و آله اجمعین •

الخامس والعشرون الخاقان المعظم بهاء الحق والدين الغخان بلبش السلطاني

خاقان معظم الغخان اعظم از تخمه خنان البری با نام بود پدر
شیر خان و پدر سلطان از یک مادر و پدر بودند و پدر ایشان هر دو
از نسل خنان البری بود بقدر ده هزار خانه را خان بودند و نسبت
ایشان در البری ترکستان میان قبائل ترک معروف است و درینوقت
بنام اعمام او در آن قبائل بر قرار اسم بزرگی دارند این معنی از
کریختخان سنجبر سماع افتاده است رحمهم الله اما حق تعالی چون
خواسته بود که قوت اسلام و مکتب دین محمدی را پناهی بخشد
و در آخر الزمان ظل همایی بارزانی دارد و هندوستان را در دایره
عمایت و حوزه عصمت خود نگاه دارد الغخان را در برنایی از
ترکستان جدا کرد و از تخمه و تبار و میان قبائل و اقربا بواسطه
استیلای مغل بدان دیار جدا افکند تا او را ببغداد آوردند و از بغداد
بکجرات با خواجه جمال الدین بصری طاب ثراه که بتقوی و دیانت
و همت و امانت موصوف بود او را بخیرید و چون فرزندان در حجر
شفقت می پرورید چون آثار رشد و شهامت در ناصیه میزد که او لایع
و لامع بود بنظر لطف و احترام او را مخصوص میداشت و در شهر
سده نهمین و ستمائه او را بحضرت دهلی آورد و در آن وقت

السلطان ناصر الدنيا والدين خلد الله ملكه مزین گشت چون
 الغخان اعظم خلعت دولته را اسم و لقب خاني دادند و ملک امير
 حاجب را از مرتبه امير آخری بمنزلت امير حاجبي رسانيدند و
 ناگور از ملک بلبن صرف کردند و حواله کشليخان امير حاجب
 شد در مرتبه امير حاجبي چندان رضا طلبي اکبر و اوساط و اصغر
 کرد که در قلم نتوان آورد و ملوک ترک و معارف تازیک و امراي
 خليج را چندان حمايت و عنايت فرمود که در حيز تحرير ننگند
 همه دله خواهان او گشت و همه تنها ممنون عواطف او شد و چون
 الغخان اعظم بطرف ناگور رفت ملک امير حاجب را شهر کوه
 دادند بدان طرف رفت چون الغخان اعظم بحضرت باز آمد امير
 حاجب هم بحضرت باز آمد و کورت دوم امير حاجب شد بعد از
 مدتي چون ملک قطب الدين حسن طاب ثراه بدار آخرت نقل
 کرد و در ماه ربيع الخرسنه ثلث و خمسين و ستمائه ولايت و شهر
 ميرت حواله ملک امير حاجب شد تا دامن کوه پندياران مدت
 چنده سال آن اطراف و نواحي را در ضبط آورد تا درون کوهستان
 پندياران را و درکي و مياپور جمله در تصرف گرفت و اموال بستند
 و رايلگان و مواسات را مالش داد و منقاد گردانيد تا در شهر سته
 ست و خمسين و ستمائه ضعف بر تن عزيز و قالب لطيف او امتيلا
 يافت و مبطون شد و از غايت حيا و کثرت شرمساري علت
 خود با کسی نکفت چنده ماه رنج کشيد و چون اجل در رسيد جان
 مبارک در مغفرت با بدرقه ايمان صادق بحضرت عزت و قوت
 جلال فرستاد روز يکشنبه بيستم ماه رجب سته مبع و خمسين

امیر حاجب در شب از گردون بیفتاد در میان گل و مغل در عقب
 کس را مجال نبود که او را از میان گل بردارد گردونها برانندند
 و او همانجا بماند الغنای معظم پسر او رسید او را برگرفت و کورت دوم
 در عقب مغل برמידه ملک امیر حاجب بدست مغل افتاد و از
 تقدیرات آسمانی او را بازرگان بخريد و بشهرهای اسلام آورد اختیار
 الملك رشید الدین ابو بکر حبش که از حضرت برسالت مصر بغداد
 رفته بود ملک امیر حاجب را ازان بازرگان بخريد و آثار رشد در
 ناصیه او لایح بود از انجا بحضرت دهلي آورد سلطان سعید از اختیار
 الملك بخريد انوار عقل و کیاست در ناصیه او لامع بود این کلمات
 از راه انصاف و صدق در قلم می آید ملکی از ترکان عاقلتر و یا
 حیا تر و با وفا تر از چشم بیننده در نظر نیارده است حق تعالی
 او را بانواع مردی و مردانگی مزین گردانیده بود و باخلاق حمیده و طرائق
 رشیده آراسته کرده در عقل و کیاست دست از همه وزرای سلف
 و خلف برده و در شجاعت و حمایت پای رجولیت از جمله پهلوانان
 ایران و توران بالا تر نهاده حق تعالی او را در صدر جناب بانواع
 غفران و رحمت و رضوان مخصوص گرداناد و خاقان معظم را که بادشاه
 این زمان و شهذشاه این اوان است در ملک داری و شهریاری و تاجداری
 محملد و باقی داراد - آمدمیم بسر سخن تاریخ ملک امیر حاجب را
 چون سلطان بخريد مدتی خدمت میکرد درگاه خاص را تا در عهد
 سلطان رضیه نائب سرجامدار شد بعد از مدتی در عهد معزی
 سرجامدار شد پس در عهد سلطان علاء الدین امیر آخر شد همچنان
 دران مکنه می بود تا تخت سلطنت بفر همایون سلطان

و ملک ارسلانخان هم بحضرت آمد اوده نامزد ارسلانخان شد و
تبرهنده حواله شیر خان شد با جمله ولایت و اقطاعاتی که در
ماتقدم داشته بود چندگاه بدان سرحد می بود میان او و میان ملک
بلبن برقرار ما تقدم خصوصت قائم می بود از حضرت اعلی لزال
اعلی فرمان شد تا شیر خان بحضرت آمد بجهت دفع خصوصت
سرحد تبرهنده حواله نصرت خان سنقر صوفی شد و ولایت کول
و پهبان و بلارام و جلیسر و مهر و مهاباد و قلعه کالیوار که از حصون
نامدار اسلام است حواله او شد و تا این غایت آنجا است که تاریخ
این اوراق در قلم آمد و ذلک فی رجب سنه ثمان و خمسين و
ستمائة - ملک تعالی سلطان معظم را پاینده دارد *

الرابع والعشرون الملک کشلیخان سیف

الدین ایبک السلطان ملک الحجاب

کشلیخان ایبک طاب ثراه برادر ابی و اسمی خاقان معظم الغلخان
اعظم بود هر دو در از یک صدف بودند و دو خورشید و ماه از یک
شرف و دولعل از یک کان و دو ملک از یک دیوان و دو گل از یک چمن
بختیاری و دو تهمتن از یک انجمن شهریاری اصل ایشان از خانان
البری بود و چون کافر مغل ببلاد ترکستان و قبائل قبیچاق استیلا
آورد بضرورت ایشانرا با اتباع و اشباع خود از موضع معبود نقل
یابست کرد ملک کشلیخان ایبک برادر کهنتر بود و خاقان معظم
الغلخان برادر مهتر ملک امیر حاجب در آن عهد در مغربین بود
چون از یمن مغل کوچ کردند در اثنای راه زمین خلاب بود ملک

اوصاف دینداری درست در فعال و اقوال صادق بر جاده امانت
 و عدل راسخ و موافق مدت هژده سال باشد تا مسند مظالم و عدل
 گستری بشکوه اوترین یافته است در جمیع اوقات طریق عدل و
 انصاف مسلوک داشته است و منقاد احکام شریعت بوده بدانچه
 حکم شرع است حرفی نیفزوده کاتب این طبقات منهج سراج
 عصمه الله دو کورت قریب هشت سال بحکم فرمان عاطفت سلطان
 سلاطین ناصرالدین و الدین خلد الله ملکه و سلطانه هم بالشت
 این ملک عادل است در مظالم حضرت اعلیٰ دهلی اعلا الله همه حرکات
 و سکونات و اشارات او موافق دین و سنت مشاهده افتاده است و
 بشکوه و سیاست و فرمودات او زمره متمردان اطراف حضرت و
 طبقه مغسودان و سراق جمله دست تعدی در آستین ترک و سکون
 کشیده اند و در کنج خوف و هراس آرامیده و ازان عهد که دولت
 سلاطین بندگان درگاه جهان پناه شمسی مندرج گشته است بهمه
 اوقات موثر بود و هر ناحیت و اقطاع ولایت که بتصرف او مغوض
 بوده است بسبب عدل و کیاست او آن طرف عمارت پذیرفته
 است و عامه رعایا آسوده بوده اند و از تعدی و ظلم ایمن و ساکن
 گشته و درین مدت که امیر داد ممالک دهلی شده است بطریق
 ده یازده موسومات که دیگر امیردادان که پیش او می ستدند
 نرسیده است و تعلق نکرده و جائز نشمرده و در اوائل احوال که از
 قبائل قبیاق و وطن اصلی خود انتاده و امیر طغا گشت بخدست
 خواجه منعم شمس الدین عجمی افتاد که ملک التجار بلاد عجم
 و عراق و خوارزم و غزنین بوده است و تا بدین عهد او را بدان بزرگ

اقطاع ديگر يافت و در عهد دولت سلطان سلاطين ناصر الدنيا
و الدين ولايت بهيانه اقطاع او شد مدتی در آن ديار بود و مقصدان
را مالشها داد در وقتيکه ملک عز الدين بلبن کشلو خان از ولايت
سنده بدر شهر دهلي آمد ملک سنقر صوفي با حشم بسيار از بهيانه
بشهر رسيد و اهل شهر و اکبر حضرت را از وصول او با حشم
استظهار ي بود - بعد ازان در شهر سنه ^(۴) تسع و خمسين و ستمائة
از غايت اعتماد ي که حضرت اعلى سلطان اسلام را خلد الله ملکه
و سلطانه بروى بود و نهايت تربيتي که الغخان اعظم را در باب
او بود محروم و تبرهنده و سنام و ججهو و لکھوال و جمله هر جداها تا گذاره
آب بياه همه او را فرمودند و لقب او نصرت خان شد و در آن حدود
آثار پسندیده نمود و حشماي بسيار جمع کرد تا تاريخ اين
کتاب بحکم فرمان اعلى همدران مرحدات است بآلت و عدت تمام
و لشکر بسيار - ملک تعالى سلطان سلاطين را در تخت بادشاهي
پاينده دارا بمحمد و آله اجمعين *

الثاني والعشرون ارکلي دادبک

سيف الدين ارکلي شمسي عجمي

ملک سيف الدين ارکلي دادبک ^(۱) شمسي عجمي از اصل قنچاق
است ملک عادل با سياست و کياست و فراست و بهمه انواع جلاست
و حراست موصوف و معروف و در شعار مسلماني چست و در

که در شهر بخدمت درگاه اعلی پیوستند و ملک بلبن سلمه الله بازگشت و از طرف راه سواک باندک سواری کمتر از دویست و سیصد باز باچه رسید و پس ازان عزیمت سفر خراسان کرد و بطرف عراق رفت نزدیک هلاکو مغل که شاهزاده ترکستان است و از آنجا بازگشت و بمقام خود باز آمد و تا تاریخ این ذکر که شهر سنه ثمان و خمسین و ستمائه بود رمل خود با شحنة ممالک سنده که از جهت لشکر مغل بود بحضرت فرستاده است انشاء الله تعالی عاقبت بخیر و صلاح و سلامت باشد - ملک تعالی سلطان اسلام ناصرالدینا والدین را بر تخت سلطنت سالهای فرزان باقی دارد *

الحادی والعشرون الملک نصرت

خان بدرالدین منقر صوفی رومی

ملک نصرت خان منقر صوفی رومی اصل است و ملکی بغایت ستوده خصال و گزیده اوصاف و شجاع و مبارز و خوب سیرت بهمه انواع صمدی و مردانگی آراسته بنده سلطان سعید بود و در عهد هریک از سلاطین در هر مرتبه خدمات گزیده کرده بود اما در عهد دولت علاءالدین مسعود شاه در شهر سنه اربعین و ستمائه که امرای ترک خروج کردند و خواجه مذهب وزیر را شهید کردند این ملک یکی از امرای سرغوغا بود بعد ازان امیرکول شد و آنولایت را ضبط کرد و با حشم و رعایا بطریق انصاف و عدل روزگار گذرانید و در آن سال کتب این حروف منهاج سراج را اتفاق سفر لکهنوتی افتاد چون بخطه کول رسید این امیرنیکو سیرت بسیار دلداری و لطف کرد و بعد ازان

بود ملک قتلغخان جدا شده و بملک بلبن پیوسته و زیات اعلی
 بحضرت باز آمده ملک بلبن در شهر سنه خمس و خمسين
 و ستمائه با لشکر آنچه و ملتان عزیمت سرحد های ممالک دهلي
 کرد و چون آن عزیمت و مزاج پیش تخت اعلی عرضه افتاد فرمان
 اعلی لزال نافذا بدفع آن طائفه صادر شد ملک الغخان اعظم
 خلعت دولته با کل ملوک و امرا پیش آن لشکر باز رفتند - پانزدهم
 جمادی الاولی سنه خمس و خمسين در حدود کهرام و سامانه چون
 نزدیک رسیدند از حضرت دهلي جماعت مخالفان از دستار بندگان
 و کلاه داران بنزدیک ملک بلبن مکتوبات در قلم آوردند و او را استدعا
 نمودند که ما شهر بتو تسلیم میکنیم بطرف شهر باید آمد ملک بلبن
 بطرف شهر حرکت کرد - روز پنجشنبه^(۲) ششم ماه جمادی الاخری سنه
 خمس و خمسين باطراف و حوالی شهر رسید آن اندیشه راست
 نیامد و آن جماعت که این مکتوبات در قلم آورده بودند بحکم
 فرمان اعلی از شهر بیرون رفته بودند چون ملک بلبن بیابان جوهر که
 در حوالی شهر است رسید با ملک قتلغخان و ملکه جهان حدیث
 اخراج آن جماعت ایشان را روشن شد آن شعله آتش بآب نامرادی
 انطفایافت بعد از نماز پیشین بدر شهر آمدند و در دور شهر طواف
 کردند و شب آنجا بودند و عزیمت مراجعت مقرر گردانیدند -
 بامداد روز آدینه که بیست و هفتم ماه یوه لشکر آنچه و ملتان جمله
 از ملک بلبن جدا شدند و فوج فوج باطراف رفت و اکثر آن بودند

سنه ثمان و اربعین و ستمائنه از آنچه بر عزیمت ضبط ملتان پیاپی
 حصار ملتان آمد و کاتب این حروف از حضرت جلال دهلوی بر
 عزیمت روان کردن غلامان بطرف خراسان بپای ملتان رسید بعد
 ازان مدت دو ماه آنجا مقام کرد و حصار بدستش نیامد بطرف
 آنچه مراجعت کرد ملک شیر خان از طرف تبرهنده و لوهور بپای
 حصار آنچه آمد و آنچه را محصر کرد و مدتی آنجا بنشست ملک بلبن
 بیرون بود ناگاه باعتماد آنکه هر دو از یک خانه و یک آشیانه اند
 بلشکر گاه ملک شیر خان در آمد و بصرا پرده او فرو نشست ملک
 شیر خان حالی ادرا مراعات ظاهری بکرد و برخاست و از پس
 سرا پرده بیرون آمد و بفرمود تا ملک بلبن را محافظت کنند و
 نگذارند که از آنجا بر آید تا آنگاه که اهل قلعه آنچه حصار تسلیم کنند
 چون ملک بلبن مضطر شد اهل قلعه را فرمان داد تا حصار تسلیم
 کردند چون قلعه در ضبط شیر خان آمد ملک بلبن را اطلاق کرد
 ملک بلبن بحضرت باز آمد چون بخدمت درگاه پیوست شهر بداون
 با مضافات حواله ار شد چون رایات اعلی عزیمت طرف بالا کرد و
 محروسه تبرهنده مستخلص گشت لشکرها بطرف آنچه و ملتان نامزد
 شد و میان شیر خان و ملوک حضرت مناقشتی برفت ملک شیر خان
 عزیمت ترکستان کرد ملتان و آنچه کرت دیگر حواله ملک بلبن
 شد و چون آن دیار در ضبط آورد از حضرت روی موافقت بتفاوت
 و ملک شمس الدین کرت غوری را واسطه ساخت و از هلاکو مغل
 که شاه ترکستان بود شهنه التماس نمود و شهنه بیاورد و پسر را گرد
 فرستاد و پس ناگاه چون الغخان معظم خلد الله دولته بدرگاه پیوسته

سلطان اعظم خلد الله ملكه و سلطانه با ملوک اسلام عز نصرهم
 خصوصاً الخان اعظم خلعت سلطنته از حضرت عزیمت سمت ناگور
 مصمم فرمود چون بدان طرف وصول نمود بعد از مکاحمت
 و مضایقت بسیار بطریق خدمت پیش آمد و ناگور تسلیم کرد
 و بطرف آنچه برفت چون از حضرت اعلی ولایت ملتان و آنچه
 حواله ملک بلبن شد ملک حسن قرغ از طرف بلبن لشکر بدر
 ملتان آورد تا ضبط کند و ملک بلبن از آنچه بدفع او بیامد چون
 هر دو لشکر با هم مقابل شدند جماعتی از مبارزان و مردان کار که
 در خدمت ملک بلبن بودند بقدر پنجاه سوار گزیده و گره بر
 بسته بر ملک حسن قرغ حمله کردند و برقلب او زدند و ملک
 حسن قرغ شهید شد و بیشتر از آن مردان مبارز که آن جلالت نموده بودند
 در آن حمله بیفتادند و ملک بلبن بقلعه ملتان درون رفت و لشکر
 قرغ فوت ملک خود را مخفی داشتند و بر قرار بر در شهر ملتان
 لشکرگاه کردند و رسل در میان هر دو فریق بطریق صلح و تسلیم ملتان
 بقرغیان سخن گفتند آن صلح به پیوست و ملک بلبن ملتان را
 تسلیم کرد و بطرف آنچه رفت و قرغیان ملتان ضبط کردند ملک
 بلبن را چون معلوم شد که ملک حسن قرغ شهادت یافته است
 از تسلیم ملتان ندامت آورد اما سود نداشت بعد از مدتی ملک
 شیرخان ملتان از دست قرغیان بیرون کرد و در ضبط آورد و ملک گریز را
 آنجا بنشانند ملک بلبن از آنچه روز دوشنبه دوم ذی قعدة الاول در شهر

گردانید چنانچه بتقریر پیوسته است و پیش ازین جمله امرا و ملوک
 بیعت کردند باخراج معز الدین از تخت در سنه اربعین و ستمائنه
 جمله بموافقت یکدیگر پدای شهر دهلی آمدند و مدت پنج ماه
 یا زیادت این خصومت و مکاوحت بداشت چون شهر ضبط ملوک
 شد و سرغوغای آن ملوک ملک بلبن بود پس در اول روز که لشکر او
 در شهر آمد ملک بلبن بدولتخانه رفت و یکبار بفرمان او منادی
 در شهر بگشت در حال اختیار الدین اینکین کهرام و تاج الدین
 سنجر قنلق و نصره الدین ایتمرو چند امیر دیگر بر روضه سلطان
 شمس الدین طاب ثراه جمع شدند و آن منادی را اشکارا کردند و
 باتفاق فرزندان و شهزادگان سلطان را که در بند بودند بیرون آوردند
 چون ملک بلبن را معلوم شد با ایشان موافقت نمود و علاء الدین
 را به تخت نشاند و ولایت ناگور و یک زنجیر پیل بملک بلبن
 فرمود او بدان طرف رفت بعد از مدتی چون لشکر کفار چین
 پدای حصار آچه آمد و سلطان علاء الدین با لشکر اسلام بدفع ایشان
 از حضرت بر سمت آب بپناه روان شد ملک بلبن از ناگور با لشکر بیامد
 چون آن مهم بکفایت شد و لشکر کفار بهزیمت از آچه برخاستند و
 ملک بلبن بطرف ناگور رفت ملتان حواله او شد چون سلطان
 سلاطین ناصرالدینیا و الدین بتخت سلطنت به نشست که جاوید باد
 بعد از چند کورت که ملک بلبن آمده بود ولایت آچه و ملتان التماس
 نمود بران قرار که ولایت سواک و ناگور به بندگان دیگر که ملوک
 درگاه اند باز گذارد تا از حضرت نامزد یکی شود از ملوک درگاه
 چون آچه در ضبط آورد ناگور را محافظت کرد و دست باز نداشت

عز الدین بلبن را فرمان و مثال ایالت لکهنوتی اصدار فرموده بودند
بعد از آن جنگ دو زنجیر فیل و اموال و نفائس بسیار بخدومت درگاه
فرستاده بود و اسباب ارسلانخان آنچه بود عز الدین برده ارسلانخان
اسیر شد - و بعضی همچنان تقریر کردند که شهادت یافت این قدر که
از حال آن بلاد و حوادث آن اطراف معلوم بود بتقریر پیوست -
ملک تعالی سلطان السلاطین ناصر الدنیا و الدین را برتضاعف
و ترادف مملکت داراد آمین *

العشرون الملك عز الدين بلبن گشلو خان

ملک عز الدین بلبن باصل قبیحاق است و مرد جلد و مبارز
و نیکو سیرت و علما و صلحا و اهل خیر و زهاد را معتقد بود او را
سلطان در پائی حصار مندور از بازرگانی بخزید اول سائی شد چون
سلطان را مدتی خدمت کرد در پائی حصار کالیوار شرایدار شد پس
برهمون اقطاعش فرمود پس از مدتی برون بدو حواله شد چون عهد
دولت شمسی منقرض گشت در غوغای امرای ترک در لشکرگاه رکنی
بتراین سر غوغا بود چون عهد رکنی در گذشت و مخالفت ملک
جانی و کوچی برادر شهر دهلی با سلطان رضیه قائم شد و امرای
ترک که بندگان شمسی بودند در خدمت درگاه سلطان رضیه بودند
در آن محاربات ملک بلبن بدست مخالفان اسیر گشت و خلاص
یافت و باعزاز و اکرام مخصوص گشت و چون عهد رضیه برگذشت
و تخت سلطنت بمعز الدین رسید همچنان مکرم بود تا چون خواجگ
مہذب وزیر میان سلطان معز الدین و امرای ترک مخالفتی ظاهر

و خود را امان طلبید بران قرار داد که چون رایات اعلی مراجعت کند
 ارسلانخان با قتلغخان پسر ملک جانی بخدمت آیند اقتراح ایشان
 بمنز اجابت مقرون گشت چون مرکب اعلی بمقر سلطنت و
 دارالملک جلال باز آمد بعد از چندگاه باز دیگر ارسلانخان بخدمت
 درگاه پیوست و باعزاز و اکرام و انعام مخصوص گشت بعد از مدتی
 که بحضرت بود خدمت شهر کره او را اقطاع فرمودند پس
 در شهر سنه سبع و خمسين و ستمائه از کره بر عزیمت
 نهب ولایت مالوه و کالنجر لشکر کشید و چون چند منزل
 برفت عطف کرد و بطرف بلاد لکهنوتی رفت و مقطع لکهنوتی
 بطرف ولایت بنگ رفته بود و شهر لکهنوتی خالی گذاشته و
 ارسلانخان با هیچ یک از فرزندان و امرا این سرکشف نکرده بود که
 او را عزیمت بلاد لکهنوتی می باشد و درین عزیمت او را از حضرت
 اعلی اذن و فرمان نبوده چون بدان سرحد برسید جماعتی از
 فرزندان و امرا او را از آنچه در ضمیر متمکن داشت معلوم شد از
 موافقت او ابا نموده ناما چون مراجعت را روی نبود بضرورت
 موافقت کردند چون بدر شهر لکهنوتی برسید متوطنان آن شهر
 محصر شدند راویان چنان تقریر کردند که سه روز جنگ کردند بعد
 از سه روز شهر را فتح کرد و غارت فرمود و اموال و مواشی و برد مسلمانان
 بدست حشم او افتاد مدت سه روز آن نهب و غارت و تاراج بداشت
 چون آن فتنه بپارامید و شهر در ضبط آورد ملک عزالدین بلدی
 را که مقطع لکهنوتی بود ازین حادثه بدان طرف که او بود معلوم
 شد و مراجعت کرد میان او و ارسلانخان مصاف شد و از حضرت اعلی

ناصرالدین خلد ملکه بهیانه اقطاع ارسلانخان شد بعد از چند سال
 شغل وکیلداری حواله او شد پس محروسه تبرهنده از دست
 متعلقان شیرخان مستخلص گشت و حواله او شد در ذی الحجه
 سنه احدى و خمسين و ستمائه و چون النخان اعظم بعد از آنکه
 بحکم فرمان اعلیٰ لازل كذلك بطرف ناگور رفته بود چون عزیمت
 خدمت درگاه کرد ارسلانخان با خدمت او موافقت نمود و چون
 بحضرت رسید از درگاه جهان پناه اعزاز یافت و بطرف تبرهنده
 مراجعت نمود و چون ملک شیرخان از طرف ترکستان باز
 آمد عزیمت ضبط تبرهنده کرد از طرف لوهور سوار و پیاده بسیار
 باخود بطرف تبرهنده آورد و در شب بپای حصار آمد و مرد
 لشکری شیرخان در شهر و اطراف حصار متفرق شدند چون
 صبحدم جهان از نور آفتاب روشن گشت ارسلانخان سنجبر با خواص
 و فرزندان خود از قلعه بیرون آمد و حمله کرد چون سوار شیرخان
 متفرق شده بود بضرورت شیرخان مراجعت کرد بعد از آن چون
 شیرخان بحضرت اعلیٰ آمد بحکم فرمان ارسلانخان نیز بدرگاه آمد
 مدتی بحضرت مقام کرد بعد از آن اوده حواله او شد و چند کت
 قتلنخان با امرائی که با او موافقت داشتند حوالی اوده و کوه را
 زحمت دادن گرفت ارسلانخان زحمت ایشانرا دفع کرد و لشکر بطرف
 ایشان برد و آن طائفه را متفرق گردانید و بعد از آن اندک تفاوتی
 در مزاج او بخلاف حضرت ظاهر شد رایات اعلیٰ بدفع آن اندیشه
 بطرف اوده و کوه نهضت فرمود چون رایات اعلیٰ سایه بدان دیار
 انگذ ارسلانخان از پیش لشکر قلب عطف کرد و معتمدان فرستاد

پس و پیش بگرفتند در موضع تنگی دو پیل را در پیش صف
 باهم جنگ شد لشکر بهم در افتاد هندوان از اطراف برآمدند و
 مسلمان و هندو درهم آمیخت ناگاه ملک یوزبک بر پشت پیل یون
 تیری بر سیئه آمد و بیفتاد و اسیر شد و فرزندان و اتباع و لشکرش
 همه اسیر گشتند چون اورا پیش رای بردند التماس نمود که پسر
 را بیاورد چون پسرش را بیاوردند روی بروی پسر نهاد و جان بحق
 تسلیم کرد حق تعالی سلطان عهد را در رعیت پروری و عدل
 گستری در تخت مملکت باقی داراد امین رب العالمین *

التاسع عشر الملک تاج الدین

ارسال انخان سنجر خوارزمی

ارسال انخان مرد جلد و مبارز بود و در فرزاندگی و دلیری بر سر
 آمده سلطان سعید اورا از اختیار الملک ابوبکر حبش بخبرده بود
 و اختیار الملک اورا از طرف عدن و مصر آورده بود - و بعضی چنین
 روایت کنند که از ابنای امرای خوارزمی بود در دیار شام و مصر
 از آن طرف اسیر گشت و اورا فروخته چون سلطان اورا بخبرید اول
 خاصه دار شد مدتی سلطانرا در آن مرتبه خدمت کرد چون در
 سلطنت شمسی منتهی شد و عهد رکن الدین انقراض پذیرفت او
 در عهد رضیه چاشنی گیر شد پس از مدتی اقطاع بلارام یافت و
 سلطان سعید شهید در عهد حیات خود فرزند ملک بهاء الدین
 طغرل بهیانه را در حباله او فرموده بود و آن ولایت و اطراف آن
 در اول عهد اسلام عمارت کرده او بود بدین وسیله در عهد سلطان

و دفائن تصرف نکرده بودند آن جمله بدست لشکر اسلام افتاد و خطبه و نماز جمعه در کمرود وضع شد و علامات اهل اسلام پیدا گشت اما چه فائده که آن جمله از جنون بیاد داد که عقلا چنین گفته اند غایت کار طلب کردن بر هیچ طالب مبارک نیامده است دولت آن به که افت و خیز بود * دولت تیز رختخیز بود

چون کمرود فتح شد چنان تقریر کردند که زای بکرات معتمدان فرستاد که آن بلاد ترا فتح شد و هیچ ملک را از اهل اسلام این فتح نبود اکنون تو باز گرد و مرا بر تخت بنشان که هر سال چندین پیلوار زر و چندین زنجیر پیل بدست تو فرستم و خطبه و سکه همچنان بر قرار بدارم ملک یوزیک بهیچ طریق بدان راضی نشد رای فرمود جمله رعایا را که نزدیک ملک یوزیک دوید و دست راست بستانید و بهرنرخ که او را باید غله که در کمرود دست دهد بخیرد تا لشکر اسلام را علوفه نماید همچنان کردند تمامست غله از وی بنرخ گران بخردند و او باعدماک آبادانی و عمارت ولایت هیچ علوفه و ذخیره نگاه نداشت چون وقت غله فصل ربیع شد رای با جمله رعایا خروج کرد و اطراف را بندهای آب بکشد و ملک یوزیک و لشکر اسلام را عاجز گردانید چنانچه از وی بگری بهلاک نزدیک شدند رای زدند جمله یا یکدیگر که بیاید رفت و الا از گرسنگی هلاک خواهیم شد بر عزیمت مراجعت از کمرود بطرف لکنوتی روان شدند راه صحرا و آب هم هندو گرفته بود راهبر حاصل کردند که بطرف کوهپایه ایشانرا ازان بلاد بیرون آرند چون منزلی چند بر رفتند در مضائق درها و راه های تگ افتادند هندوان از

لشکر کشید و مغایصه بدار الملک رای رسید که آن شهر را ارمردن
گویند رای آن موضع از پیش او عطف کرد و تمامت بنده و اتباع
و فیلان رای بدست لشکر اسلام افتاد چون بلکهنوتی باز آمد و
مخالفت حضرت آغاز نهاد و سه چتر برداشت لعل و سیاه و سپید
و لشکر از لکهنوتی بطرف اوده آورد و در شهر اوده در آمد و خطبه
بنام خود فرمود و خود را سلطان مغیث الدین خطاب کرد و بعد از
دو هفته از حشم بادشاه که در حوالی اوده بودند امیری را از جمله
امرای ترک مغایصه بنزدیک اوده درانید که لشکر بادشاه رسید
ملک یوزیک بشکست و در کشتی نشست و بطرف لکهنوتی باز رفت
و این حرکت مخالفت جمله اهل مملکت هندستان از اهل
دستار بند و کلاه پوش و مسلمانان و هندو از ملک یوزیک
ناپسند داشتند که در بادشاه خود عاصی شد و خلاف و عصیان
ظاهر کرد لاجرم شوم آن حرکت در وی رسید و از اصل و بنج
در افتاد چون از اوده بلکهنوتی باز گشت عزیمت کامرود
مصمم گردانید و لشکر از آب بکمدی بگذرانید چون رای
کامرود را طاقت مقاومت او نبود بهزیمت بطرفی برفت ملک
یوزیک شهر کامرود را فتح کرد و اموال و خزائن بیشمار بدست آورد
چنانچه در حیز تقریر عدد و وزن آن در نیاید و این داعی را بوقتی
که در لکهنوتی مقام بود از بندگان که تقریر ایشان اعتماد را شاید
سماع افتاده بود که از عهد گرشامپ شاه عجم که بطرف چین رفته
بود و بدان راه بطرف هندوستان در آمده تا بدین وقت یکمزار و
دویست خزانه بود همه در مهر که هیچ یک از راین دران اموال

القعدة سنه تسع ملك يوزبك مخلص شد - سلطان علاء الدين چون
 بتخت نشست تبرهنده اقطاع اوگشت بعد ازان لوهور يکچند اقطاع
 او شد اورا آنجا با ملک نصيرالدين محمد بندار مکاوحت افتاد
 و بعد ازان با حضرت مخالفت آغاز نهاد که در نهاد و مزاج او تهور
 و استیلا مرکب بود باز الغخان معظم اورا ناگاه بحضرت آورد و
 نوازش یافت و الغخان معظم بررای همایون سلطان عرضه داشت
 تا يوزبك را بتبريدت بادشاهانه مخصوص گردانيد و حرکات مخالفت
 اورا عفو فرمود بعد از مدتي قنوج اقطاع او شد بار دیگر تمره آغاز
 نهاد از حضرت ملک قطب الدين حسن طاب ثراه با لشکر نامزد
 شد اورا بخدمت و مطاوعت باز آورد و بعد از چندگاه اوده حواله
 او شد باز بحضرت آمد و مملکت لکهنوتي حواله او شد چون بدان
 طرف رفت و آن ولایت را ضبط کرد اورا با راي جاجنگر خصوصیت
 افتاد و لشکرکش جاجنگر شخصي بود نام او سانبندر داماد راي در
 وقت طغانخان طغرل بلب آب لکهنوتي آمده بود و جرأت بسیار
 نموده لشکر اسلام را بدر لکهنوتي برانده در وقت طغانخان يوزبك
 بقیاس ما تقدم جرأت نمود و شکسته شد و ملک يوزبك را بارای
 جاجنگر کرت دیگر مصاف افتاد هم فیروز آمد سیوم بار اندک
 شکستگي افتادش و پیدلي سپید که دران اطراف ازو شگرفتند بود مست
 بود در میان مصاف از دست او برفت و بدست کفار جاجنگر افتاد
 پس دیگر سال ملک يوزبك از لکهنوتي بطرف ولایت ارمهرن

باز آمد بتشریفات فراوان مخصوص گشت و بطرف اوده مراجعت نمود - حق تعالی بندگان دولت حضرت اعلی را در جهان داری باقی و پاینده داراد بمنه و کرمه *

الثامن عشر الملک اختیار الدین یوزبک طغرلخان

ملک اختیار الدین یوزبک از اصل قبیچاق بود و بنده سلطان شمس الدین در پای کالیوار نائب چاشنی گیر بود چون تخت مملکت بسطان رکن الدین رسید شغل امیر مجلسی بدو حواله شد و مقرر گشت و بعد ازان شکنجی پیلان اودا فرمود و بغایت قریبتش مخصوص گردانید چون در صحرای ترابین بندگان سلطانی خروج کردند و جماعت اکابر چون ملک تاج الدین و بهاء الملک و کریم الدین زاهد و نظام الدین شرقانی شهادت یافتند از سرغوغایان آن طائفه یکی ملک یوزبک بود چون تخت بسطان رضیه رسید او امیر آخر شد و چون سلطان معز الدین بتخت نشست و جماعت ملوک و امرای دهلی را در بندگان دادند ملک یوزبک باملک قراقش بخدمت سلطان معز الدین در شهر آمدند روز سه شنبه سلخ ماه شعبان سنه تسع و ثلثین و ستمائه و چندگاه خدمت پسندیده کرد مهتر مبارکشاه فرخی که بر سلطان معز الدین استیلا یافته بود ملوک و امرای ترک را از حضرت مستزید گردانیده سلطانرا بدان تحریض نمود که ملک یوزبک را با ملک قراقش بگرنه و مقید گردانید - روز چهارشنبه نهم ماه رمضان سنه تسع و ثلثین و ستمائه چون شهر کشاده شد روز سه شنبه هشتم ماه ذی

بمریدی و لشکر کشی موصوف و به نیکو سیزتی معروف سلطان سعید
 اورا بخیرید و در عهد سلطان معزالدین امیر آخر شد پس در عهد
 سلطان ناصر الدین نائب امیر حاجب شد و جنجانه اقطاع او گشت
 چون الغخان اعظم بطرف ناگور بسعادت برفت ملک تاج الدین
 سمجر تبرخان بخدمت و هواداری او مخصوص بود اقطاع کسمندی
 و مندیانہ از ولایت هندوستان حوالہ او شد و مدتی آنجا بود چون
 خان اعظم بخدمت درگاه اعلیٰ پیوست ملک تبرخان بحضرت
 آمد برن اقطاع او شد و مدتی آنجا بود - و در سال سنہ اربع و خمسین
 بحضرت بادشاہ اسلام وکیلدر شد و بداون اقطاع او بود - چون ملک
 قتلغخان در اودہ بود بخلاف فرمان اعلیٰ بطرف بداون با لشکر
 هندوستان بیامد ملک تبرخان بر سر لشکرها ازحضرت با ملک بکنم
 اورخان بدفع لشکر هندوستان نام زد شد چون بحدود سمرامو هر دو
 لشکر را ملاقات بود بضرورت ملک تبرخان عطف کرد و بحضرت باز
 آمد و اودہ نامزد او شد بدان طرف رفت و آن ولایت را ضبط کرد و
 مواسات کفار هندوستان را مالش تمام داد و مال بستہ و چند کرت
 بحضرت اعلیٰ بحکم فرمان بیامد و رقبہ خدمت را همه اوقات در
 رقبہ طواعیت داشت - و درین سال کہ تحریر این تاریخ بود سنہ
 ثمان و خمسین و ستمائہ بحضرت اعلیٰ آمد بحکم فرمان اعلیٰ
 و استصواب خاقان معظم بر لشکر قلب و حضرت بطرف کوهپایہ
 میوات رفت و آثار پسندیدہ نمود و بخدمت درگاه باز آمد و در
 خدمت رکب همایون الغخان معظم کرت دوم بغزو و جہاد ہندو
 کوهپایہ میوات برفت و مبارزت و جلالت بسیار نمود چون بحضرت

کرد و آثار غزو بسیار نمود مواسات فرادان قهر کرد و از اوده بطرف
بهار رفت آنولایت را نهیب کرد و ناگاه در پای حصار بهار اورا تیری
بر مقتل آمد و شهادت یافت علیه الرحمة *

السادس عشر الملك سيف الدين بنخان ايبك خطائي

ملك سيف الدين بنخان ايبك خطائي بغایت نيكو سيرت و حليم
و متواضع و خوب اعتقاد بود و در جلالت و مبارزت بر سر آمده و
بمردانگي و شهامت معروف شده سلطان سعيد اورا بخريد اول سر
جامدار شد پس در عهد سلطان علاء الدين سر جاندار شد و كهرام
و سامانه اقطاع او شد پس برن اقطاع او شد و از حضرت بر لشكرها
بضبط ولايت آنچه و ملتان نام زد گشت و دران لشكري يك پسر او
كه در جلالت و مردانگي باول جواني بر سر آمده بود با اسپ در آب
سند غرق شد چون از انجا باز آمد بعد از مدتي در عهد سلطان
السلطین ناصر الدنيا و الدين و كیلدر شد و آثار پسندیده در خدمت
درگاه بجای آورد و مدتي در دولت بود و در لشكر سنتور ناگاه از
اسپ خطا کرد و بر حمت حق پیوست بادشاه اسلام را در سلطنت
باقی داران و الله الباقي *

السابع عشر الملك تاج الدين سنجر تبرخان

تاج الدين سنجر ترك گرجي است و بغایت جلد و مردانه و
شهم و فرزانه و اورا اوصاف پسندیده بشيار و احوال گزیده بی شمار

الخامس عشر تاج الدين سنجر کربخان

کربخان^(۲) ترک قبیچاق بود در غایت مردی و مردانگی و جلالت و فرزانی و در میان مبارزان و مبارزت یگانه همه صفهای لشکر اسلام بود و در سلاح و سواری خود را ثانی نداشت چنانچه دو سراسپ در زیر زین بودی بر یکی ازان دو اسب سوار شدی و دیگر قود گرفته بناختی و در میان تگ اسپان ازیں یک اسب بردیگری می جستی بچابکی و باز هم برین اسب نخست آمدی چنانچه چند کورت در یک تگ بر دو اسب سوار شدی و در تیراندازی چنان بود که هیچ خصم در جنگ و هیچ جانور در شکار از زخم بیلک او خلاص نیانفتی و در هیچ شکارگاه با خود یوز و باز و سگ شکاری نبردی همه بزخم تیر انداختی و در هر مواشی که صیاد بودی خود پیش از همه حشم خود بودی و شخته بحر و کشتیها هم بود و با این داعی او را بغایت مودت و ارادت بود حق تعالی او را غریق غفران گرداند اولاً که ترکان سلطانی با خواجه مذهب وزیر خروج کردند در جمادی الاولی سنه اربعین و ستمائه سرغوغای آن طائفه بود غلام خواجه مذهب مهتر حنا فراش او را بر روی زخم شمشیری زد چنانچه اثر آن زخم بر روی او بماند چون خواجه مذهب شهادت یافت کربخان شخته پیل شد و بعد ازان سر جاندار شد و بعد ازان مقطع برن شد و بعد ازان مقطع لوده گشت و در آن دیار جهاد بسیار

بچند موضع مساجد جامع ساخت و منبر و خطبه نهاد و حشم بسیار
 جمع کرد هشت هزار سوار و پیاده و پایک با اسب مرتب گردانید
 و عزیمت بران مصمم کرد که بطرف ولایت کالنجر و مهوید لشکر
 کشیده آن ولایت را در ضبط آورد و جماعتی را از کثرت حشم و
 وفور آلت و عدت و بسیاری قوت و هیبت و دلیری از در لشکر کشی
 حمدا آمدن گرفت و نفوس و شیطان بتسهیل ایشانرا بران داشتند که
 در تنبول زهر تعبیه کردند و بوی دادند مبطون گشت و بعد از
 چند روز برحمت حق پیوست ملک سبحانه و تعالی حقوق آن ملک
 نیکو سیرت را بدعا از ذمه این ضعیف دوخته گرداناد - و یکی از
 حقوق ملک نیکو سیرت آنست که در شهر سنه اربعین و ستمانه چون
 از حضرت دهلی عزیمت بر سفر لکهنوتی مصمم شد اتباع را پیش از
 خود بطرف بداون فرستاده آمد آن ملک نیکو سیرت اتباع و فرزندان
 این داعی را علوفه فرمود و انواع اکرام ارزانی داشت و چون بعد
 از پنج ماه داعی در عقب اتباع به بداون رسید چندان انعام فرمود و
 اعزاز واجب داشت که در حیز تحریر نیاید و اقطاع معین کرد و بمقام
 بداون و فور الطاف تشریف واجب داشت اما چون تقدیر و روزی
 بطرف بلاد لکهنوتی جذب می کرد و قضای آسمانی می بر
 رفته شد حق تعالی آن الطاف را ازان ملک نیکو سیرت قبول
 گرداناد و سلطان معظم را در مسند سلطنت پاینده داراد و الله
 الباقی و الدائم *

الرابع عشر الملك تاج الدين سنجر قتل^(۲)

ملک تاج الدین سنجر قتل از تمام بود و باصل از قباچاق مردی بود در غایت جلالت و مردانگی و شهامت و مهابت و مبارزت و شجاعت در همه اوصاف بغایت رسیده و در نهایت صلاح و پاکدامنی و هیچ مذکری را بر او گذر نبود سلطان سعید او را از خواجه جمال الدین کریمان خریده بود اول جامه دار شد بعد از مدت ها شکنه آخر شد در هر مرتبه سلطان را خدمات گزیده کرد چون عهد دولت شمسی منقراض گشت و تخت برضیه رسید تاج الدین سنجر مقطع^(۳) بداون شد و بر سر لشکرها بطرف کالیور نامزد گشت - و در شعبان سنه خمس و ثلثین و ستمائه کاتب این حروف داعی دولت قاهره منهاج سراج در موافقت او از محروسه کالیوار بیرون آمد و بخدمت درگاه رضیه پیوست در راه چندان لطف فرمود که در وصف نیاید و در وقت نقل از کالیوار دو صندوق کتب خاص این داعی را بر شتر خود نقل کرد و بهمان برسانید و دیگر اوقات الطاف فرادان ارزانی داشت حق تعالی از وی قبول گردانند و بروی رحمت کند و چون بحضرت باز آمد مقطع ولایت سرستی شد چون تخت بمعز الدین رسید خدمات و افره کرد و چون عهد معزی انقراض پذیرفت و تخت بعلاء الدین رسید مقطع بداون شد - و در شهر سنه اربعین و ستمائه مواسات کاتبیره^(۴) بداون را بر انداخت و جهاد بسیار کرد و

چون عهد دولت به سلطان رضیه رسید بداون اقطاع او شد در شهر
 سنه ست و ثلثین و ستمائه چون اختیار الدین ایتدین در عهد
 معزالدین شهادت یافت بدر الدین سنقر را از بداون طلب فرمود
 و امیر حاجب شد چون اختیار الدین التونیة تبرهنده با سلطان
 رضیه عزیمت حضرت کردند و بمحدود دهلی رسیدند بدر الدین
 سنقر در دفع آن فتنه آثار پسندیده نمود بعد از مدت نزدیک
 میان او و خواجه مذهب وزیر نفاقی پیدا آمد باندک سببی که
 تقریر را نمی شاید آن غبار زیاده می شد بدین سبب خواجه
 مذهب الدین مزاج سلطان را با او متغیر گردانید و اعتماد سلطان
 از وی برخاست و او را بر سلطان نیز اعتماد نماند بر انقلاب ملک
 بسرای سید تاج الدین موسوی اکبر حضرت را جمع کرد - روز
 در شنبه دهم ماه صفر سنه تسع و ثلثین و ستمائه خواجه مذهب
 سلطان را ازان حال اعلام داد و سلطان بر نشست و بدر الدین سنقر
 را ازان اندیشه باز بخواند بمخدمت سلطان آمد و همان روز بطرف
 بداون نامزد شد و بعد از مدتی قضای اجل او را بحضرت باز آورد
 بی آنکه فرمان آمدن بودی در شهر دهلی آمده بوثاق ملک
 قطب الدین علیه الرحمة نزول کرد تا مگر پناه و امانی حاصل کند
 از درگاه فرمان صادر شد تا او را بگیرند و قید کردند و مدتی در قید
 و حبس ماند بعاقبت شب چهارشنبه چهاردهم ماه جمادی الاولی
 سنه تسع و ثلثین و ستمائه شهادت یافت علیه الرحمة والغفران *

چند کثرت در خفیه قصد او کرد دفع ممکن نگشت - تا روز دو شنبه
هشتم ماه محرم سنه ثمان و ثلاثین و ستمائه چنان تقریر کردند که
سپهسالار احمد سعید علیه الرحمة در خفیه بخدمت سلطان رفت و
عرض داشت تا چند ترک را خبر داد و فرمود تا آن ترکان مست از
بالای قصر سپید پیش صفه بار فرود آمدند و اختیار الدین ایتگین
را بزخم کارد شهید کردند و خواهجه مذهب الدین را که وزیر است
چند زخم زدند از پیش ایشان با زخم بگریخت و خلاص یافت
والله اعلم بالصواب *

الثالث عشر بدرالدین سنقر رومی

بدرالدین سنقر رومی اصل بود - و بعضی از ثقات چنین روایت
کرده اند که او مسلمان زاده بود و به بندگی افتاده اما مردی
بغایت خوب سیرت و با جمال و شکوه بود و پسندیده اخلاق و
متواضع و با شفقت و گزیده او صاف مردم ساز اول که سلطان او را
بخرید طشت دار شد بعد از مدتی که آن خدمت بجای آورد بهله
دار شد پس شگنه زران خانه بداون شد بعد از مدتی نائب امیر
حاجب شد در هر مرتبه سلطان را خدمت پسندیده بسیار کرد
چون نائب امیر آخر شد يك نفس الا بحاجت ضروری از پایگاه
اعلی غائب نبود و در سفر و حضر ملازمت آستان درگاه سلطنت
کردی و در پای محروسه کالیوار در حق کاتب این حروف چندان
لطف و مرحمت فرمود و اکرام و اعزاز بجای آورد که صورت آن
شفقت ها هرگز از خاطر محو نشود حق تعالی بر وی رحمت کند

جبین او لامع بود منصور پور اقطاع او فرمود پس مدتی کوجاه و نندنه بدو مغرض گشت و دران سرحد خدمات شایسته بجای آورد چون نوبت سلطنت بسطان رضیه طاب ثراها رسید اورا بحضرت طلبید و بداون اقطاع فرمود بعد از چندگاه بمرتبه امیر حاجبی رسید و در پیش تخت خدمات گزیده بجای آورد اما بسبب قریب جمال الدین یاقوت حبشی جمله ملوک و امرای ترک و غوری و تازیک از خدمت درگاه متفرق می شدند و کوفته خاطر می بودند خصوصا اختیار الدین اینگین که امیر حاجب بود چنانچه در ذکر سلطان رضیه تحریر پیوست بدین سبب جمال الدین یاقوت شهادت یافت چون ازین سبب دولت از سلطان رضیه روی تافت خوش طبعی مینوی گوید *

عنان تافت دولت زیرامنش * چو گردی سیه دید بردامنش و تخت بمعزالدین رسید در روز بیعت بکوشک دولت خانه چون سلطان را بنخست به نشاندند ملوک و امرا و علما و صدور و اکابر لشکر حضرت را بجهت بیعت عام در بارگاه اعلی حاضر کردند همگان را بر سلطنت معزالدین و ذکر نیابت او بیعت داند و با سلطان معزالدین مقرر شد که چون پادشاه در صغر سن هست یکسال مصالح مملکت به بنده باز گذارد سلطان برین جمله فرمان داد چون التماس یونان رسید در موافقت خواجه مذهب الدین وزیر پرداخت مصالح ملک پیش گرفت و از سلطان نوبت و پیل در خواست و یک همشیره سلطان را در عقد خود آورد و تمام امور مملکت بوی عائد شد سلطان را از این حال غیرتی در مزاج آمد

وقت ایاز از حضرت بطرف تبرهنده متوجه شد چنانچه تقریر یافته است چون سلطان رضیه مقید گشت و ملوک و امرا بحضرت باز آمدند و تخت مملکت بمعز الدین رسید اختیار الدین التونیه سلطان رضیه را که مقید و محبوس بود در عقد و حباله خود آورد و بسبب آن اتصال تمرد آغاز نهاد و چون ملک اختیار الدین اینکین شهادت یافت و بدر الدین سنقر رومی امیر حاجب شد و چون ملک اختیار الدین التونیه از تبرهنده سلطان رضیه را بیرون آورد و لشکرها جمع کرد و روی بحضرت نهاد در ماه ربیع الاول سنه ثمان و ثلثین و ستمائه چون از حضرت نا مراد باز گشتند و سلطان رضیه در حدود کیتل گرفتار شد اختیار الدین التونیه در حدود منصور پور گرفتار شد - و روز سه شنبه بیست و پنجم ماه ربیع الاول سنه ثمان و ثلثین و ستمائه شهادت یافت و الله اعلم بالصواب *

الثانی عشر الملک اختیار الدین اینکین علیه الرحمة

ملک اختیار الدین اینکین قره خطایی بود ترک آراسته و مرد نیکو سیرت و خوب صورت و با مهابت و عقل و کیاست تمام سلطان سعید او را از امیر ایبک نسائی بخیرید در هر مرتبه سلطان را خدمت بسیار کرده بود و مستحق عواطف پادشانه و مراتب بزرگی شده اول سر جاندار شد بعد از مدتی آثار رشد چون در

مراجعت کرد و چون تخت ملک بفر همایون سلطان جهان
ناصرالدین و الدین زیب و بها گرفت - در سال سده اربع و اربعین
و ستمائه در حدود کوه قراقرش خان شهابت یافت علیه الرحمة
و الرضوان *

الحادی عشر الملک اختیار الدین التونیه تبرهنده

ملک اختیار الدین تبرهنده ملک بزرگ بود در غایت
شجاعت و مبارزت و رجولیت و شیر دلی جمله ملوک آن عهد
بر مردانگی و دلیری او متفق بودند و در عهد در بندگان ؟ سلطان رضیه
طاب ثراها با لشکر مخالف در آویزها کرده بود و مبارزت نموده اول
که سلطان سعید ارا بخیرید سر آبدار شد بعد از مدتی چون آثار
رجولیت در نامیه او مشاهده فرمود ارا سر چتر دار گردانید و چون
عهد شمشلی انقراض پذیرفت در دولت رضیه برن اقطاع او شد پس
تبرهنده بوی دادند چون مزاج ملوک و امرای ترک که بندگان
دولت شمشلی بودند بسبب قربت جمال الدین یاقوت حبشی
بسلطان رضیه تغیر پذیرفت و ملک اختیار الدین اینکین امیر
حاجب را با ملک اختیار الدین التونیه تبرهنده عقد محبت
و عهد مودت مستحکم و بنای اتحاد استوار بود ازان تغیر ارا اعلام
داد و در خفیه اختیار الدین التونیه در قلعه تبرهنده عصیان آغاز
نهاد و سر از رقبه مطاوعت سلطان بکشید سلطان با خشم قنب در

بغایت نیکو سیرت و جوانمرد و صافی باطن و بانواع مردی و شجاعت
آراسته و از بندگان قدیم سلطان طاب ثراه او را بخبریده ساتی
خاص شد بعد از مدتی مدید چون خدمت کرد اقطاع بزرهون و
درنگوان یافت و بعد از چند سال شجند خالصات تبرهنده شد
بعد ازان هم در عهد سلطان سعید ملتان اقطاع او شد و بعد از
کبخان خطاب او قراقش خان شد چون عهد شمسی انقراض پذیرفت
سلطان رضیه لوهور از کبخان صرف کرده ملتان حواله کبخان شد
چنانچه بمقرر رسیده است وقائع قراقش ملک بلوهور و بیرون
آمدن او در حوادث کفار واقع قراقش ملک بلوهور تحریر خواهد
یافت انشاء الله تعالی قراقش خان را ولایت بهیانه داد مدتی
بدان طرف بود چون عهد سلطان معز الدین شد امرا خروج کردند
ملک قراقش با ملک یوزیک بحضورت پدوست و چون مهتر مبارک
شاه فرخی قصد ملوک و امرای ترک میکرد و سلطان معز الدین
را بر ملک قراقش و ملک یوزیک متغیر گردانید هر دو را قید کردند
چون شهر فتح شد و تخت بسطان علاء الدین رسید قراقش خان
امیر حاجب شد - و بعد از مدتی نزدیک روز جمعه بیست و پنجم
ماه جمادی الاولی سنه اربعین و ستمائه بهیانه اقطاع ازان او شد
و بعد از مدتی کوه بدو مفوض شد و از انجا در موافقت ملک
قبران تمرخان با لشکر بطرف لکهنوتی آمد و با طغانخان یک جا

(۲ ن) بر بیهون - بر بیهون (۳ ن) در نکون - شف صفحه ۱۸۷

(۴ ن) کبخان - کیخان

مبارک مرد هندورا بسینخ مشعله بیداخت و بدوزخ فرستاد سلطان
 او را طشت داری فرمود مدت‌ها در آن مرتبه خدمت کرد چون کار مملکت
 بدولت شمسى مرتب شد مهتر مبارک خزانه دار شد و هرگز تا
 آخر عمر دست از طشت داری نداشت و همچنان خدمت طشت
 خاص میکرد و در عهدی که سلطان سعید پدای مسروسه کالیوار فرود
 آمد و آن قلعه را فتح کرد داعی دولت قاهره منہاج سواج در آن لشکر
 در مدت هفت ماه بدر سرا پرده سلطانی بحکم فرمان در هفته دو نوبت
 تذکیر عقد میکرد و در ماه رمضان و عشر ذی الحجه و عشر محرم
 هر روز میگفت چون حقوق دعا گوئی ثابت گردانیده بود بعد از
 فتح کل امور شرعی آن قلعه حواله این داعی فرمود - و این تفویض
 در شهر سه سالین و ستمائنه بود و غرض آنکه آنچه در وقت تشریفات
 اشغال شرعی مهتر مهتران هندو خان خود بخزانة عالیہ حاضر شد
 و چندان لطف و دل‌داری فرمود که داعی ممنون اکرام او گشت
 حق تعالی از وی قبول گرداناد و بروی رحمت کناد و چون عهد
 شمسى منقرض شد در عهد سلطان رضیه ولایت قلعه آنچه بدو
 مفوض شد چون تخت سلطان معزالدین رسید ازان بالا بحضورت
 آمد و ولایت جالندر حواله او شد و همانجا بروحمت حق تعالی
 پیوست علیہ الرحمة *

العاشر الملك اختیار الدین

قراقش خان ایتکین

ملک اختیار الدین قراقش ایتکین از قره خطا بود مردی

و اموال بستند - و در شهر سته اثنی و اربعین و ستمائه چون بطرف لکهنوتی رفت حال او با طغانخان پیش ازین بتحریر پیوسته است که یکجا رسید در وقتیکه طغانخان بحضرت بود از لکهنوتی جریده در تابس بیامد و بنه خود را جمله از اوده بلکهنوتی نقل کرد و مدت دو سال در لکهنوتی لشکر کشی و کامرانی کرد پس برحمت حق پیوست همداران شب که فوت طغانخان بود در اوده چون ملک یغان تبت در حکم او بود حسن عهد نگاهداشت و ادوا از لکهنوتی بطرف اوده آورد و آنجا دفن کرد رحمه الله علیه - و حق تعالی سلطان اسلام را بر تخت سلطنت باقی دارد *

التاسع الملك هندو خان مبارک الخازن السلطانی

هندو خان مهتر مبارک باصل از مهربود چون بخدومت سلطان افتاد سلطان سعید او را بخیرید از فخرالدین صفاهانی بغایت مردی نیکو سیرت و گزیده اخلاق و صافی اعتقاد بود و در خدمت سلطان قربتی تمام داشت و محل اعتقاد کلی یافته بود از ازل حال تا آخر عهد دولت شمسی و رضوی محترم و موقر بود و خزینه دار و خدمتهایی پسندیده کرده بود و جمله بندگان سلطنت که بمناسب ملکی و مراتب بزرگی رسیدند در اهتمام و شفقت او بوده اند و همگان را بمنزلت پدر مشفق و مهربان بود اول که بخدومت سلطان افتاد یوزبان شد بعد ازان مشعله دار شد و در آن مرتبه در حدود ولایت برن که سلطان مقطع برن بود در عهد سلطان قطب الدین بر قبيله مهراس هندو بدوانید و در آن غزو هندو خان

و در آخرت بوده باشد و الله اعلم بالصواب *

الثامن الملك قمر الدين قيران نمرخان

ملک نمرخان ترک نیکو سیرت و گزیده اخلاق بود بغایت جلد و شهم و تازنده و دلیر اصل او از قیچاق بود صورت خوب داشت و محاسن کشیده در اول او را سلطان از اسد الدین منکلی^(۲) برادر ملک فیروز بمبلغ پنجاه هزار چیتل بحرید و در لشکر چندوار ناگاه پشوری از چندوار مدۀ^(۳) نام بدست او افتاد چون بخدمت سلطان آمد محل قبول بیافت پس نائب امیر آخر شد و در آنوقت امیر طغانخان بود چون نمرخان نائب امیر آخر شد خدمات پسندیده نمود چون طغانخان را بدائن فرمود امیر آخر شد و در عهد سلطان رضیه علیها الرحمة مقطع قنوج شد دران عهد بر سر لشکرهای اسلام بطرف کالیوار و مالوه بحکم فرمان نامزد شد و در آن لشکری آثار پسندیده نمود و بعد ازان چون بحضرت باز آمد اقطاع کوه حواله^(۴) او شد و در انطرف غزوات بسیار کرد و شرائط لشکر کشیهایی با نام بجا آورد و چون نصره الدین تابسی که مقطع اوده بود برحمت حق تعالی پدمست ولایت اوده و مضافات حواله^(۵) نمرخان قیران شد و دران بلاد تا سرحد ترهت کارهای بزرگ کرد و غنائم بسیار بدست آورد و از رایان و رانگان و ولایات و مواسات آندیار اموال وافر گرفت و چند کرت ولایت^(۶) بهنگور را فہب کرد

آمان میان هریک مستحکم شد بران قرار که لکهنوتی بتمرخان تسلیم کند و طغانخان باخزائن خود و اتباع و پیدان و اشباع بحضرت اعلی رود برین قرار لکهنوتی تسلیم شد و ملک طغانخان در موافقت ملک قرائش خان و ملک تاج الدین سنجر ماه پیشانی و امرای حضرت بدرگاه اعلی آمد و این داعی با اتباع در موافقت او بحضرت دهلی باز آمد - روز دوشنبه چهاردهم صفر سنه ثلث و اربعین و ستمائه بدرگاه اعلی وصول بود چون طغانخان بحضرت اعلی رسید باعزاز و اکرام وافر مخصوص گشت و ولایت اوده در ربیع الاول همین سال بدو مغفوض گشت و چون تخت سلطنت بفرهمایون سلطان معظم ناصر الدین تزیین یافت - درشهر سنه اربع و اربعین طغانخان بارده مراجعت کرد و بعد از مدت نزدیک در شب آدینه برحمت حق تعالی پیوست - و از عجائب تقدیرات آسمانی یکی آن بود که چون میان طغانخان طغرل و تمرخان قیران خصوصیت و منازعت افتاده بود و ولایت یکدیگر شده تمرخان در لکهنوتی برحمت حق تعالی پیوست^(۲) درین معنی سید الاکبر و الاصغر شرف الدین بلخی بیتی کرده *

آدینه و سلخ ماه شوال لقب * خ بود و سیمین ددال از تاریخ عرب شد کوچ تمرخان و طغانخان ز جهان * اراول شب گذشت و این آخر شب [و طغان خان در اوده چنانچه هیچ یکی را از ایشان در دنیا از فوت یک دیگر خبر نشد و هرآنکه دیدار ایشان بدرگاه عزت

گذشته شده بود و بتقریر رسیده است روی بلکهنوتی نهاند - روز سه
شنبه سیزدهم ماه شوال سنه اثنی و اربعین و ستمائه لشکر کفار
جاجنگر با پیدان و پایک و سوار بسیار برابر لکهنوتی رسیدند و
طغانخان در مقابل ایشان از شهر بیرون آمد و جماعت کفار که از
سرحد ولایت جاجنگر بیرون آمدند اول لکور را بگرفتند و فخر الملک
کریم الدین الغری را که متقطع لکور بود با جماعت مسلمانان
شهادت کردند و بعد ازان بدر لکهنوتی آمدند - دوم روز آن
از طرف بالا مسرعان رسیدند و اعلام لشکر اسلام دادند که نزدیک
رسیده اند هیبتی بر لشکر کفار مستولی گشت مراجعت کردند چون
لشکر بالا بکوه لکهنوتی رسیدند میان طغانخان و تمرخان وحشتی ظاهر
شد و بمصاف کشید و برادر لکهنوتی میان هر دو فریق اسلامیان مقاتله
رفت از بامداد تا چاشتگاه جمعی در میان سخن گفتند هر دو لشکر از هم
باز شدند و هر یک بلشکرگاه خود مراجعت کردند طغانخان چون
بدر شهر بود تا بهنگام آنکه بسراپرد خوک نزل کرد جمله حشم
او در شهر بوفاقیهای خود باز گشتند طغانخان تنها بماند و تمرخان
بلشکرگاه مراجعت کرد همچنان با سلاح مستعد می بود چون فرصت
یافت و معلوم شد که طغانخان در لشکرگاه و سراپرده خود خالی است
تمرخان قیران با تمام لشکر بر نشست و بر لشکرگاه طغانخان
راند بضرورت طغانخان بر نشست و منهزم شده به شهر در آمد - و این
حادثه در روز سه شنبه پنجم ماه ذی القعدة سنه اثنی و اربعین
و ستمائه بود چون طغانخان به شهر در آمد داعی دولت ملهاج
سراج را در میان آورد و بطلب صلح و امان بیرون فرستاد و عهد و

طغانخان در شوال سنه احدى و اربعين و ستمائه عزیمت ولایت
 جاجنگر کرد داعی دولت در موافقت او بدان غزو برفت چون
 بکتاس^(۲) که سرحد جاجنگر بود وصول افتاد - روز شنبه ششم ماه
 ذی القعدة سنه احدى و اربعين لشکر بر نشاند و جنگ پیش برد
 و مبارزان مسلمانان از دو خندق بگذشتند و کفار هنوز روی
 بهزیمت نهاده بودند تا بحدى در نظر این داعی بود که آن علفی که
 پیش پیلان ایشان بود چیزی بدست پیادگان لشکر اسلام افتاد فاما
 از طغانخان فرمان بوده که پیلان را کسی زحمتی ندهد بدین سبب
 آتش تیز جنگ بنداشت چون جنگ تا نیم روز بداشت پیادگان
 لشکر اسلام بجهت طعام خوردن هر کس باز گشتند و هندوان از
 طرف دیگر جنگ کردند و پنج پیل بگرفتند و بقدر دویست پیاده
 و پنجاه سوار از پس پشت بعضی از لشکر اسلام در آمدند و هزیمت
 بر مسلمانان افتاد و مبلغ مسلمانان شهادت یافتند و طغانخان
 نامراد از آن موضع مراجعت کرد و بلکهوتی باز آمد شرف الملک
 اشعری را بحضرت علائی فرستاد بطلب مدد و از حضرت قاضی
 جلال الدین کلشانی علیه الرحمة با تشریف و چتر و اعزاز وافر
 و اکرام شامل نامزد شد با شرف الملک و علم و سرا پرده و لشکرهای
 هندوستان در موافقت تمرخان قمر الدین قیران که مقطع اوده بود
 برای دفع کفار جاجنگر بحکم فرمان اعلیٰ بطرف لکهوتی حرکت
 کردند و همدیرین شهر را بجاجنگر بانتقام نهب کتاس^(۳) که در سال

ایبک نام که او را ^(۴) اورخان خطاب شده بود و ترک بغایت جلد بود خصوصیت ظاهر شد و با هم شان در برابر شهر بسکوت ^(۳) لکهنوتی مصاف شد طغرل طغانخان هنگام مقاتله او را تیری زد شهادت یافت اسم طغرل بزرگ شد و هردو لشکر بلاد لکهنوتی یکی را رال گویند که برطرف ^(۵) لگور است و دهم را برند نام که بر طرف دیو کوت است ازرا مسلم شد چون تخت مملکت بسطان رضیه رسید طغانخان معارف بدزگاه اعلیٰ فرستاد و بتشریف چتر و رایت لعل مشرف گشت و اعزاز و افریانت و از لکهنوتی بطرف بلاد ترهت رفت و اسوال فایز بدست آورد و چون تخت بسطان معزالدین بهرامشاه رسید طغانخان همچنان موقوف بود و مدام بخدمت بارگاه خدمت های گرانمایه می فرستاد چون عهد معزی منقرض شد در اراثل عهد علائی او را کد خدای او بهاء الدین هلال سودانی بر ضبط ولایت اوده و کره و مانکپور و اندیشه بالا تر تحریص کرد و در شهر سنه اربعین و ستمائه که این داعی با اتباع و فرزندان از حضرت دهلی عزیمت لکهنوتی کرد چون باوده وصول نمود طغانخان بولایت کره و مانکپور رسیده بود داعی از اوده بخدمت او پیوست مدتی در آن حوالی نزدیک اوده بود پس بطرف لکهنوتی مراجعت کرد و داعی با او موافقت نمود و در شهر سنه احدی و اربعین و ستمائه رای جاچنکر ولایت لکهنوتی را زحمت دادن گرفت -

(۲) کور (۳) بشکوت - بسکوت - شف صفحه ۱۹۱

(۴) لکورت

فرستاد و چتر و رایات رای کالجری گرفت و بسلامت ازان لشکر باز آمد
و بعد ازان چون عهد سلطان در گذشت و ملک غیاث الدین
محمد شاه بن السلطان صاحب واقعه شد سلطان رضیه اوده بنصره الدین
تابسی داد و در وقتی که ملک جانی و ملک کوچی بدر شهر
آمدند و مخالفت آغاز نهادند از اوده بروجه خدمت بدرگاه سلطنت
متوجه شد ملک کوچی ناگاه او را استقبال کرد و او را بگرفت رنجوری
بروی غالب شد در آن مرض برحمت حق تعالی پیوست و السلام *

السابع الملك عز الدين طغرل طغانخان

ملک طغانخان ترکی خوبروی و نیکو سیرت بود اصل او قره خطا
بود بانواع مروت و شهامت آراسته و باخلاق حمیده و اوصاف
پسندیده پیراسته بود و در بذل و مروت و مردم سازی خود را
در لشکریان ثانی نداشت چون سلطان او را بخیرید اول ساقی خاص
شد چون مدتی در آن مرتبه خدمت کرد دوات دار شد ناگاه دوات
مرصع خاص گم کرد سلطان او را ادب بدایع فرمود پس تشریفش
داد و چاشنی گیر شد بعد از مدتی مدید امیر آخر شد پس
در شهر سنه ثلاثین مقطع بداون شد پس در وقتی که لکهنوتی
اقطاع یغان تحت شده ولایت بهار طغانخان را فرمود چون یغان تحت
برحمت حق پیوست ادمقطع بلاد لکهنوتی شد و آن بلاد را ضبط کرد
و بعد از فوت سلطان سعید طاب ثراه میان او و مقطع لکهنوتی لکوز^(۴)

غائب شد چندگاه قریب یک ماه و نیم روزی در میان لشکرگاه و خیمها بعد آنکه هفته آنجا مقام شده بود و هرکس برای خود سائیه ساخته طوف می کرد ناگاه در اثنای گشت آواز گوسفندی بسمع او رسید خواص خود را گفت آواز گوسفند من است بر آن سمت برفتند همچنان بود که آن امیر غازی رحمة الله علیه گفت آن گوسفند را باز آوردند - و دیگر درین لشکری از کیاست و کاردانی او بسیار آثار بود از جمله آن اثر یکی آورده شد - و آن آنست که در وقت آنکه راهی کالنجراز پیش او عطف کرد و منہزم شد نصرۃ الدین تابسی او را تعاقب نمود راهبری هندی بدست آورد و در عقب هزیمتی روان شد دو شبانروز تا شب دوم را بقدر آنکه نصفی از شب گذشته بود راه بر هندیو گفت من راه غلط کردم و پیش نمی دانم فرمان داد تا او را بدوزخ فرستادند نصرۃ الدین تابسی خود راهبری کرده بسر پُلی رسید و هزیمتیان آن جا آبدار کرده بودند و ستور لشکر آب و ثقل انداخته لشکریان اسلام هرکس سخنی گفتند که شب است شاید که خصم نزدیک نباید که در میان لشکر دشمن انقیام و لشکرگاه نزدیک باشد نصرۃ الدین تابسی از اسب پیاده شد و گرد آن موضع بر آمد و آب انداخته اسبان کفار را در نظر آورد و گفت یاران خوشدل باشید این فوج که اینجا است و آبدار کرده اند سافه و دم دار لشکر اند بدلیل آنکه اگر قلب یا مقدمه بودی این موضع پی سپربانی لشکرایشان شدی بدین موضع هیچ پی سپر نیست مردانه باشید که ما در عقب خصمیم هم بدین علامت نصرت بر نشست و بامداد بدان کفار رسید و جمله را بدوزخ

مفوض فرمود با شجنگی ولایت کالیوار و او را فرمان داد تا مقام و سکونت بکالیوار کند و لشکریهای قنوج و مہر و مہارن جمله نامزد او شد تا در حدود کالنجر و جندیر لشکری کند - در شهر سہ احدی و ثلثین و ستمائے از کالیوار لشکر بطرف بلاد کالنجر برد و رای کالنجر از پیش او منہزم شد و قصبات آن ولایت را نہب کرد و در مدت نزدیک غنائم بسیار بدست آورد چنانچہ در مدت پنجاہ روز بیست و پنج لکھ خمس سلطانی در قلم آمد و بوقت مراجعت رائے اجار کہ جاہر نام بود سر راہ لشکر اسلام یگرفت و در مضائق لورہای عمیق راہ بند کرد و بر سر راہ مستعد جنگ بایستاد و اندک ضعفی برتن نصرۃ الدین تابسی مستولی بود لشکر ہا را سہ فوج کرد و بر سر سہ راہ یک فوج سوار جریدہ و یکفوج بنہ و اتباع لشکر و امیری با ایشان و یک فوج مواشی و غنائم و یک امیر با ایشان از لفظ او شنیدم کہ ہرگز در ہندوستان بفضل ربانی هیچکس پشت من ندیدہ بود و در آنروز ہندوی چنان در من افتاد کہ گرگ در رمہ گوسپند من لشکر بسہ فوج کردم تا اگر ہندو با من و سوار جریدہ مقابل شود بنہ و مواشی بسلامت برود و اگر بطرف بنہ یا مواشی میل کند من با انصار عقب او در آیم و شر او کفایت کنم آن ہندو برابر لشکر او بر آمد حق تعالی او را نصرت بخشید و ہندو منہزم شد و مبالغی بدورخ بفرستاد و بسلامت با غنائم بحصار کالیوار باز آمد و درین لشکری از کمال کیاست او حکایتی معلوم شدہ بود آوردہ شد تا خوانندگان را فائدہ باشد - و آن آنست کہ درین لشکری گوسپندی شیر داری از جملہ مواشی او

امرا و ملوک و خواص اسمی بداندنش و بدان انعام استظهاری و قوتی ظاهر شد - و در سال سنه خمس و عشرين و ستمائة که این داعی بولایت اچه و ملتان خدمت درگاه اعلی دربانست ملک سیف الدین ایبک مقطع سرستی بود و در خدمت سلطان قریت و مکنت تمام داشت و چون مدتها خدمات گزیده کرد اقطاع بهار بدو مفوض فرمود و چون ملک علاء الدین جانی از اقطاع لکهنوتی معزول شد بملک سیف الدین یغان تت مفوض گشت و دران بلاد جلالت بسیار نمود و چند زنجیر پیل از ولایت بنگ بدست آورد و بخدمت درگاه اعلی فرستاد و از حضرت اورا لقب یغان تت خطاب شد و نام او بزرگ شد مدتی بلاد لکهنوتی داشت - در سال سنه احدى و ثلاثین برحمت حق تعالی پیوست علیه الرحمة و الرضوان و الله اعلم *

السادس الملك نصره الدين تابسي المعزي

ملک نصره الدین تابسی بنده سلطان سعید شهید معز الدین محمد سام بود ترکی بود مختصر دیدار فاما حق تعالی اورا بهمه انواع مردی و مردمی آراسته بود و در غایت رجولیت و جلالت و مردانگی و عقل کامل داشت و در عهدی که نویسنده این مطور منهاج سراج بحضرت اعلی شمسی پیوست نصره الدین تابسی مقطع جیند و بروانه و هانسی بود بعد از مدتی چون خدمتها پیسنیده کرد بعد از فتح حصار کالیوار بدو سال سلطان سعید شهید طالب ثراه اقطاع بهیانه و سلطان کوت بدو

حق تعالی پیوست ملک سیف الدین حسین قرلغی را طمع ولایت اچه افتاد از طرف بنیان^(۲) لشکر گران بدر شهر اچه آورد و سیف الدین ایبک با حشم آراسته از شهر اچه بیرون آمد و با ایشان مقابل شد نصرت حق تعالی در رسید و لشکر قرلغیان منهزم شدند و بی مراد باز گشتند و الحق دران وقت آن فتح بمس بزرگ بود بدانچه فرومهابت مملکت هندوستان بسبب فوت سلطان طاب ثراه در خاطرها نقصان پذیرفته بود و خصمان را از اطراف ممالک طمع خام بضبط ولایات در دماغ زحمت میداد و را حق سبحانه و تعالی این نصرت بخشید و از وی در آن بلاد آن رسم باقی ماند و در بلاد هندوستان آن ذکر منتشر گشت بعد از آن فتح بمدت نزدیک از اسب خطا کرد و اسب او را لکدی زد بر مقتل و هلاک کرد علیه الرحمة و الغفران و الله الباقي و الدائم *

الخامس الملك سيف الدين ایبک

ملک سیف الدین ایبک یغان تبت ترک خطائی بود و ملک آراسته و ظاهرو باطن بانواع رجولیت موصوف سلطان سعید او را از ورثه اختیار الدین چغتای خریده بود او را بقربت خود مخصوص فرموده و اول امیر مجلسی فرمود چون مدتی دران شغل خدمات پسندیده بجای آورد او را بزرگ گردانید و ولایت سرسختی اقطاع داد و در وقت آن اعزاز فرمان داد که هر کس از

در یافت بولایت سنبهر نمک و اکرام بسیار واجب داشت و الحق
نیکو اعتقاد ملکی بود رحمه الله ناگاه بولایت بندی بر عزمیت
غزو و جهاد برفت و با کفار هند در موضع تنگی افتاد و بگذشتن
آبی که در آن موضع بود محتاج شد چون سلاح گران داشت از جوشن
و برگستان در آن آب غرق شد و برحمت حق تعالی پیوست
رحمة الله علیه *

الرابع الملک سیف الدین ایبک

سیف الدین ایبک بنده سلطان شمس الدین بود و ترکی
با شهابت و جلالت و حسن اعتقاد او را از جمال الدین خوبکار
خرید در بداون اول سرچاندار شد و در آن شغل او را دخلی فرمود
از وجوه مصادره سه لکبه چیتل یدان وجوه التغات نکرد چون
بسمع اعلی رسید سبب عدم التغات از وی پرسید عرض داشت کرد
که خداوند سلطان بنده را اول شغل مصادره مینفرماید و از بنده
جوز کردن و مصادره مسلمانان و رعایا نیاید بنده را وجه دیگر فرماید
سلطان را در باب او اعتقاد ظاهر شد نارنول او را داد مدتی در آن
ایالت خدمت کرد پس اقطاع برن او را فرمود پس ازان مناصش
داد چون لشکری لکنوتی کردند و بلکا خلجی را مقهور گردانیدند
و بحضرت مراجعت نمود کرلخان بلاچه برحمت حق پیوسته
بود سلطان سعید طاب ثراه شهر و حصار اچه اقطاع ملک سیف
الدین حسین ایبک فرمود مدتی در آن بلاد داور و رعیت
پروری کرد و آن بلاد در ضبط آورد و چون سلطان برحمت

ناگاه در روز جوانی و عتفوان شباب برحمت حق تعالی پیوست
 خدایتعالی بر هر دو رحمت کند و سلطان سلاطین ناصر الدنیا و
 الدین را در مسند سلطانی باقی و پاینده دارد آمین رب العالمین *

الثالث ملک نصیر الدین ایتمر البهائی

ملک نصیر الدین بنده بهاء الدین طغرل سلطانی معزی بود -
 و بعضی چنین روایت کرده اند که سلطان سعید شمس الدین
 طاب ثراه او را از ورثه بهاء الدین طغرل خریده بود و او مردی
 بغایت شهر و کار دان و دلیر و شجاع بود و ضابط و عادل و عاقل
 اول که بخدمت سلطان مخصوص شد سر جاندار گشت پس از
 مدتی خدمات پسندیده کرد اقطاع لوهورش فرمود - چون در سال
 سنه خمس و عشرین سلطان سعید بضبط ولایت سنده رآچه و ملتان
 آمد و بحکم فرمان نصیر الدین ایتمر از لوهور پپای حصار ملتان
 آمد و در فتح آن خطه آثار پسندیده نمود بعاقبت آن حصن و
 شهر را بطریق صلح فتح کرد و چون سلطان از بلاد سنده بطرف
 حضرت دهلی مراجعت فرمود ولایت سواک و اجمیر و بوجه^(۲)
 و کابل و سنبهر نمک حواله او شد و او را یک زنجیر پیل داده بود
 و از سواک دیگر بدان تشریف مخصوص بود چون ولایت اجمیر
 رفت در غزا و نهب ولایات کفار هنوز بسیار آثار جلالت و شہامت
 نمود و کارهای بزرگ کرد و در آن ایالت یک کورت این داعی او را

و حوالي را زحمت دادند و با بندگان دولت درگاه سلطنت مقارنات
 کردند تا سلطان رضیه بمواعید خوب در سر او را ازان طائفه جدا
 افکند و او بموافقت ملک عزالدین محمد سالاری بخدمت درگاه
 پیوست و بآمدن ایشان سلطان را و بندگان درگاه او را و اهل شهر را
 قوت تمام ظاهر شد و ملک جانی و ملک کوچی مذهبم گشتند و سلطان
 رضیه کبیرخان را اعزاز وافر نمود لوهور با تمامیت مضافات و اطراف
 آن مملکت بدر مغوض کرد و مدتی آنجا بود و بعد از چند سال
 اندک تغییری در مزاج حضرت با او ظاهر شد - و در شهر سده ست
 و ثلذین و ستمانه رایات اعلی رضوی بطرف لوهور نهضت
 کرد و کبیرخان از پیش برفت و از آب راوی لوهور عبیره کرد تا
 حدود سوده برفت و رایات او را تعاقب نمود و چون دید که جز
 خدمت طریق دیگر ممکن نیست مطامعت کرد و ملتان حواله او
 شد چون مدتی برآمد و لشکر مغل در موافقت منکوتة فونین و
 طائر بهادر روی بطرف لوهور نهاد کبیرخان در ولایت سده چتر
 برگرفت و آنچه در ضبط آورد و در مدت نزدیک بعد از مخالفت
 برحمت حق تعالی پیوست - و در شهر سده تسع و ثلذین و ستمانه
 پسر او ملک تاج الدین ابو بکر ایاز مرد جلد و جوان و نیکو میرت
 بود بغایت تازنده و دلیر بعد از فوت پدر ولایت سده را در ضبط
 آورد و چند کورت لشکر قرلغیان را بر در ملتان بزد و مذهبم گردانید
 و جلالت و شہامت بسیار نمود چنانچه بمردی و مبارزت مذکور شد

مالک و مخدوم او بود در کل بلاد غور و غزنین و خراسان و خوارزم بمبارزت و جلالت مذکور همه لسانها بود و ملک کبیرخان در همه احوال ملازم خدمت مالک خود بود و حرفهای جلالت و جنگ آوری از وی تعلیم گرفته و بر سر آمده چون ملک نصیرالدین حسین بدست ترکان غزنین شهادت یافت پسران او چنانچه شیر سرخ و برادر او بخدومت درگاه سلطان رسیدند سلطان ملک عزالدین کبیرخان را از ایشان بخرید - و بعضی چنین روایت کنند که چون سلطان سعید بلاد ملتان در شهر سنه خمس و عشرين و ستمائه در ضبط آورد و شهر و حصار ملتان و قصبات اطراف و نواحی آن بملک عزالدین کبیرخان ایاز داد و او را بایالت آن خطه نصب فرمود و او را بلقب کبیرخان منگیرنی^(۴) مشرف کرد او را در میان خلق ایاز هزار مرده گفتندی بلقب کبیرخان منگیرنی مشرف کرد چون رایات اعلیٰ بحضرت هلی مراجعت کرد کبیرخان آن ولایت را در ضبط آورد و تصرف کرد و معمور گردانید و بعد از مدت دو سال یا چهار سال او را بحضرت باز طلبید پلول بدو داد بوجه ما بحتاج حال و چون عهد دولت شمسی انقراض پذیرفت و سلطان رکن الدین حوالی سنه بدو مضایف کرد و چون ملک جانی از لاهور و ملک کوچی از هانسی بجهت مخالفت حضرت با هم جمع شدند کبیرخان با ایشان موافقت نمود و مدتی حشم سلطان رکن الدین را تشویش دادند بعاقبت چون سلطان رضیه به تخت نشست ایشان بدر شهر آمدند و مدت مدید شهر

در شهر سنه خمس و عشرين و ستمائة كزلكخان را در خدمت
وزير مملكت نظام الملك محمد جنيدى بطرف قلعه تهنكر رزان كرد
بعد از مدتي چنانچه بتقريب پيوست آن قلعه فتح شد و ملك
ناصر الدين قباچه عليه الرحمة در آب سنده غرق گشت و حصار
آچه بدست آمد قلعه و شهر آچه و مضافات و نواحي بتمام حواله
ملك كزلكخان فرمود و چون رايت اعلى بطرف دار الملك جلال
دهلى مراجعت فرمود كزلكخان آن بلاد را در ضبط آورد و معمور
گردانيد و خلق متفرق را جمع كرد و با خلق از خواص و
عوام روزگار بانصاف و الطاف گذرانيد و طريق عدل و احسان با
همه مسلك داشت و در امن و امان و فراخ رعايا و رفاهيت ساكنان
كوشيد و بعد از مدتي با خاتمت خير و عصمت ايمان و صدقات
و احسان و خيرات و مبرات از منزل دنيا بمراحل آخرت در شهر
سنه تسع و عشرين و ستمائة نقل كرد عليه الرحمة *

الثانى ملك كبيرخان اياز المعزي هزار مرده

كبيرخان اياز ترك روسى بود و از بنده ملك نصيرالدين حسين
اميرشكار بود چون او شهادت يافت با فرزندان او ببلاد هندوستان
افتاد و منظور نظر عاطفت سلطان سعيد شد و در هر مرتبه سلطان
را خدمت كرد و او ترك دانا و عاقل و كاروان بود و در جلالت
و مبارزت بى نظير عصر خود بود و ملك نصيرالدين حسين كه

درگاه را که دیده شد ملک تاج الدین کزلخان بود - روز چهار
 شنبه شانزدهم ماه صفر سنه خمس و عشرين و ستمائه چون از شهر
 آچه بلشکرگاه منصور وصول بود این داعی را آن ملک نیکو سیرت
 تعظیم فرمود و از مسند خود بر خاست و شرط استقبال بجای آورد
 و پیش باز آمد و داعی را بر جای خود بنشاند و بیست لعل
 بدست داعی داد و بر لفظ او رحمة الله علیه رفت که مولانا این
 را بستان که شگون باشد حق تعالی بروی رحمت کند ملک
 تاج الدین کزلخان را ملکی یافتیم پس با منظر مهیب و صورت
 با عظمت و اعتقاد با صفوت حشم بی شمار و خدم بسیار - ثقات چنین
 روایت کرده اند که سلطان سعید او را در وقت ایالت بداون در عهد
 سلطان بخزید از خواجه علی ناسنابادی و او را به پسر مهتر خود ملک
 ناصر الدین محمود سعید بخشید علیه الرحمة و طاب ثراه و با او
 یکجا در حجر دولت پرورش یافت و بعد از مدتی چون آثار رشد
 در ناصیه او بدید او را از خدمت ملک ناصر الدین بخدمت خاص
 خود باز آورد و چاشنی گیری فرمود پس یک چند چون خدمت
 کرد امیر آخر شد پس در سالی که بطرف ملتان رفت در شهر
 سنه ثمان و عشرين و ستمائه ولایت گجرات و ملتان حواله او شد
 چون از آنجا مراجعت کرد اقطاع کهرام بدو مفوض شد بعد از مدتی
 محرسه تبرهنده بدو داد درین سال داعی بران درگاه رسید سلطان
 سعید بر سبیل مقدمه او را بر سر حشمها در موافقت ملک عزالدین
 محمد سالاری علیه الرحمة از سرحد ولایت سنده بیای آچه
 فرستاد و چون رایات اعلی شمسی بیای حصار آچه لشکرگاه کرده

نه نگاشت و دست اعلام ایام هیچ رایت عالی تر از لوای بهای از
 نیفراشت و حضرت هیچ بادشاه را در شرق و غرب بندۀ که پای
 بر مسند تخت بخت نهاده است ازو شهم تر نبوده و هیچ گوش
 قصه مکننت شهر یاری از حکایت ولایت او زیبا تر نشنوده که هم
 عهد عدلش صورت میراث عمری دارد و هم احسانش بیان عطای
 حاتمى دارد و هم تیغش حدیث ضررت رستمی می نماید و هم
 تیرش نفوذ بازوی ارشی نصر الله لواء و اید اولیاء و کب اعداء
 پس از راه ادای حقوق آن ملوک نامدار بر سبیل عموم خصوصا
 ذکر دولت این شهریار این طبقه در قلم آمد تا متاملان را
 بوقت نظر درین صحائف از حال هر یک بر صفحه خاطر موجب
 دعای رفتگان و بقای ماندگان ظاهر گردد و این طبقه را بترتیب
 آنچه بعضی مقدم بودند در عهد و بعضی موخر آورده شد از آن
 ایام که این داعی بدین حضرت رسید - حق تعالی سلطان سلاطین
 جهان را و الغخان معظم را در ایوان امکان باقی داراد *

الاول منهم تاج الدین سنجر کزلکخان

بدرگاه جهان پناه سلطان سعید طاب ثراه وصول این داعی روز
 چهار شنبه غره ماه ربیع الاول سنه خمس و عشرين و ستمائه بود
 و در پای محروسه آنچه بوقتی که رایات اعلی شمسى بضبط ممالك
 سند از حضرت دهلی روی بدان دیار نهاده بود و پیش از آن
 که پانزده روز حشم منصور آن بادشاه در فوج ملک تاج الدین کزلکخان
 سنجر علیه الرحمة در پای آنچه رهید اول کسی که از ملوک آن

یومنا هذا که شهر سده ثمان و خمسين و ستمائة است اکرام و انعام
 و عواطف و عوارف و اصناف الطاف و انواع اصطناع بادشاهانه آن
 سلطان سلیمان مکان و شاهان و فرزندان و ملوک و خانان و بندگان او
 طیب الله مضاجع الماضین منهم و ادام دولة الباقین در باب این
 ضعیف و فرزندان و اتباع و اشیاع او روز بروز و ساعت بساعت
 متضاعف و مترادف و متوالي و متسالي بوده است از تغویض
 مناصب و ارتفاع مراتب و بذل تشریفات گرانمایه و انعامات و
 اشغال بلند پایه و بکرات قضای ممالک و مرات ریاست هر ناسک
 و سالت جعل الله تلک الایادی سببا لبقاء ملکهم و اگر بشرح و بسط
 هریک ازان اشتغال افتد از کثرت آن ایادی و عطایا این طبقه که
 مبنی بر اختصار است بحد تطویل انجامد آمدیم بسر مقصود
 چون حق تعالی دولت سلطانی التمشی را بفضل خود امتداد
 بخشید و رایات و ولایت بندگان او در قضای بقا بر انراخت این
 ضعیف خواست تا بادای بعضی ازان حقوق یا ذکر ملوک و خانان
 بندگان آن درگاه جهان پناه در سلک تقریر و سمط تحریر کشد خصوصا
 ذکر تواتر نعم و تضاعف کرم خاقان معظم شهریار عادل اکرم خسرو
 بنی آدم بهاء الحق والدین مغنی الاسلام و المسلمین ظل الله
 فی العالمین عضو السلطنة یمین المملكة قطب المعالي رکن الاعالي
 الخ قنلق اعظم الغخان بلبن السلطان بن السلاطین ظهیر امیر
 المؤمنین اعز الله انصاره و ضاعف اقتداره که تا قلم دائره چرخ
 رنگاری بر صحائف شهر شهر یاری نقش بختیاری و صورت
 کلمکری می نگارد هیچ چهره اقبال زیبا تر از صورت دولت او

الطبقة الثانية والعشرين في ذكر ملوك الشمسية

الحمد لله الذي بدأ وانشأ - و الملك الذي تؤتي الملك من تشاء - و الصلوة على خير خلقه افضل من قام ومشى - والسلام على آله واصحابه كل غداة وعشا - وهلم تسليما كثيرا - چنين مى گوید كمتروين بندگان درگاه سبجاني منهاج سراج جوزجاني عصمه الله تعالى عن الميل الى الغاني كه شكر نعمت منعم از لوازم قضايای عقول سليمة وطبائع مستقيمة است و اين معني ارباب علوم را معقول و مكشوف است و اين قاعده در مسائل اوائل اصول معروف و نقله اخبار و ثقة آثار سيند ابرار ازان منبع سعادات و سيد سادات عليه من الصلوات افضلها و من التحيات اكملها روايت كرده اند كه من لم يشكر الناس لم يشكر الله پس بر قضيه اين دو اصل معقول و منقول شكر انعام و اكرام سلطان سلاطين اسلام بادشاه سعيد نيكو نام شمس الدين طاب ثراه و شاهاني كه از دردمان سلطنت او پاي تغاخر بر مسند شهر يارى نهاده اند و حق الطاف و عواطفی كه ملوك و خانان بندگان او كه يايوان بخشياري و ميدان جهانداري رسیده اند در ذمه اين داعي دولت قاهره و فرزندان او فرض عين و فرض دين است كه از شهر سنه خمس و عشرين و ستمائه الى

ایشان آید بذیل عفو پوشند و در اصلاح و تصحیح کوشند که آنچه
 در تواریخ ما تقدم از قصص و اخبار انبیا و ملوک مطالعه افتاده بود
 نقل کرده شده است و آنچه برای العین در حضور مشاهده افتاده
 نبشته گشت - ملک تعالی دولت سلطان معظم شهنشاه اعظم
 سلطان السلاطین ناصر الدین ابو المظفر محمود بن السلطان
 را در مسند تاجداری و متکلی شهرباری تا غایت حد امکان پاینده
 داراد و نویسنده و خواننده و جمع کننده این طبقات را در دنیا و
 آخرت نیکنام کند بمحمد و آله اجمعین *

ماه رمضان سنه سبع و خمسين و ستمائة فيض و فضل آفریدگار اصل
سلطاني را از صدف شرف خاني پسرى بخشید و چندان انعام
از ان اکرام بخش و عام رسید که بقلم صحرى تحریر و دم قادر تقریر آن
نیاید - ملک تعالى آن بستان سلطاني و چمن جهان باني را باشجار
و اثمار بقا همواره آراسته دارد - و در سلخ شوال همین سال ملک
تمر خان سنجر با لشکر آراسته بفرمان اعلیٰ بحضرت رسید *

السنة الخامسة عشر سنة ثمان و خمسين و ستمائة

چون سال نو شد آفتاب کامگاري از مطالع بختیاری بنازگی
طالع و ماه جهانباني از برج کامراني لامع گشت - سیزدهم ماه صفر
خان معظم الغخان اعظم برطرف جبال دهلي برای دنع فساد
متمردان میوات که دیو از ایشان در هراس باشد نهضت فرمود و بقدر
ده هزار سوار برگستوان جراره و مبارزان خوفخواره در موافقت رکب
همایون او روان شدند و دیگر روز غذائیم بیشمار و مواشی بسیار رسید
شعاب صعب را نهیب کرد و کوههای حصین را بزد و هندو بی
آندازه در زیر تیغ بیدریغ غازیان آمد و چون پرداخت این تاریخ
بدین موضع رسید برین فتح و غزا و نصرت خدا ختم شد اگر در
حیات امتداد و در بقا تطویل و استعداد باشد بعد ازین آنچه
حادث شود در قلم آید رجای واثق است بجماعتی که درین
طبقات و تواریخ نظر کنند و درین اخبار و حکایات تامل نمایند
و شمه ازین احوال و رمزي ازین اقوال بسمع ایشان رسد اگر
هفتوتی یا زلتي یا سهوی یا سقطی در خاطر عاقل و سمع جمع

مسعود ملک جانی مغوض گشت *

السنه الرابعة عشر مئة سبع و خمسين و ستمائة

چون سال نو شد روز پنجشنبه سیزدهم ماه محرم سنه سبع و خمسين و ستمائة رایات اعلیٰ بر عزیمت غزوات حرکت کرد - و در روز یکشنبه بیست و یکم ماه صفر همین سال ولایت بیانه و کول و بلا رام و کالیوار بملک شیر خان مغوض شد و ملک النواب ایبک با افواج حشم بطرف کفار رتدپور نامزد شد و رایات همایون بمقر عز سلطنت باز آمد - و در روز چهارشنبه چهارم ماه جمادی الاخریٰ همین سال در زنجیر فیل و خزانه از دیار لکنوتی بخدمت درگاه اعلیٰ رسید - و ششم ماه مذکور شیخ الاسلام جمال الدین بسطامی برحمت حق تعالیٰ پیوست - و بیست و چهارم ماه قاضی کبیر الدین در گذشت رحمهم الله و مناصب ایشان بفرزندان ایشان بعاطفت بادشاهانه مغوض شد - و در ماه رجب سنه سبع و خمسين و ستمائة ملک کشلیخان اعظم باریک ایبک بدار الخلد جنیت خرامید و شغل امیر حاجبی بفرزند او ملک علاء الدین محمد مغوض گشت و در غره رمضان امام حمید الدین ماریکله برحمت حق تعالیٰ پیوست و انعامات او بر فرزندان او مقرر گشت بعاطفت سلطنت و بعد از چندین بغازی چون درلست و سلطنت و مملکت فرمان دهی سلطان اعظم روی بتضاعف داشت شکستگیها جبر شد و همه خستگیها مرهم بانست و دوحه بادشاهی را بر شاخ بقا گلی نوشگفت و شگونه تازه بدمید و میوه با نصارت پرست - و در بیست و نهم

سالما و غانما منصورا و مظفرا روز سه شنبه یازدهم ماه جمادی الخری
 بحضرت باز رسید ملک تعالی این دولت را با اهل اسلام یغیر
 سلطنت سلطانی و دولت خانی باقی و پاینده دارک - و بعد ازان
 در روز چهارشنبه هشتم ماه رمضان همین سال مسند وزارت
 بضیاء الملک تاج الدین مغوض شد و در آخر این سال کفار مغل از
 طرف خراسان بر زمین آچه و ملتان رسیدند و ملک کشلو خان
 با ایشان عهد بست و بشکرگاه سالین نوین مغل پیوست *

السنة الثالثة عشر سنة ست وخمسين و ستمائة

چون سال نو شد و محرم سنة ست و خمسين و ستمائة تجدید
 یافت - روز یکشنبه ششم ماه محرم سنة ست و خمسين و ستمائة
 رایات همایون بر عزیمت غزو و دفع کفار مغل از حضرت حرکت
 کرد و در ظاهر دهلی لشکرگاه شد - و ثقات چندی روایت کرده اند
 که روز چهارشنبه نهم همین ماه هلاکوکه سر کفار مغل بود بدر بغداد
 از پیش لشکر امیر المؤمنین المعتمد بالله منهنم گشت چون
 رایات اعلی سلطانی بر عزیمت غزو بیرون رفت بهر طرف ملوک
 و امرا بانواج حشم نامزد شدند و قلب سلطانی غرق ماه رمضان
 المبارک بحضرت باز آمد و مدت پنجمه در حضرت مقام فرمود
 و در هزدهم ذی القعدة همین سال ملک لکهنوتی بملک جلال الدین

(۲ ن) در هر چار نسخه موجوده نوشته که هلاکو منهنم گشت
 لیکن جمهور مورخین خلاف آن گفته *

بدر شهر آمدند و در حوالی شهر طوف کردند و شب را ظاهر دهلی
 میان جود و کیلو کهری و شهر لشکرگاه ساختند و چون آن ملوک و
 لشکر بر آمدند و عده آن مکتوبات بباغ جود رسیدند فضل خدایتعالی
 آن بود که پیش از آن بدر روز جماعت مخالفان را از شهر روان کرده
 بودند چون آن ملوک را از نقل ایشان معلوم شد در کار خود متانی شدند
 و از حضرت بادشاه فرمان شد تا دروازه‌های شهر بر بستند و چون
 لشکر از شهر غائب بود استعداد جنگ کردند امیر الحجاب
 علاء الدین ایاز زنجانی نائب امیر حاجب و الغ کوتوال بک
 جمال الدین نشاپوری و دیوان عرض ممالک عز نصرهم در
 محافظت شهر و استعداد مرد جنگ آثار پسندیده نمودند و در آن
 شب بر یارده شهر امرا و سرخیلان و معارف شهر را نامزد کردند
 چون بامداد روز جمعه شد حق تعالی لطیفه نمود ملک کشلوخان
 عزیمت مراجعت کرد و ملوک دیگر و والد سلطان ملکه جهان
 چون مشاهده کردند جمله بر بازگشتن اتفاق کردند و بیشتر
 حشم ایشان در مراجعت موافقت نمودند و در حوالی شهر مقام
 کردند و بسیار از اکابر و معارف دست راست طلب کردند و بخدمت
 درگاه پیوستند و آن ملوک بی مراد باز گشتند بر طرف سواک
 چون خبر عزیمت ایشان بالغخان معظم و ملوک و امرای لشکر
 سلطانی عز نصرهم رسید از آن موضع که بودند بر طرف شهر عطف
 کردند چون نزدیک رسیدند کیفیت الغخان معظم را روشن شد

پیوستند و بحدود منصوره سامانه بود چون خبر حرکت آنجماعت
 بسمع اعلی رسید الغخان معظم را بالشکرها نامزد فرمود - روز
 پنجمشنبه پانزدهم ماه جمادی الاولی سنه خمس و خمسمین و ستمائه
 از حضرت نهضت فرمود و چون نزدیک آن لشکر رسیدند و میان
 هر دو فریق بقدره کوره ماند از حضرت جمعی درخفیه مکتوبات در قلم
 آوردند چنانچه شیخ الاسلام قطب الدین وقاضی شمس الدین بهرائجی
 بنزدیک ملک قتلغخان و ملک کشلو خان بلبن فرستادند تا
 بحضرت آیند و دروازاها بر ایشان دهند و در شهر هر کس را بدان
 حرکت موافقت و بیعت می دادند و بدست راست عهد می
 بستند از حضرت منہیان مخلص این مخالفت را بخدمت الغخان
 معظم در قلم آوردند و از لشکرها بذابریں مخالفت بخدمت بارگاه
 اعلی باز نمودند که حال مخالفت دستار یندان بر این جمله
 است اگر صواب باشد فرمان اعلی اعلاء اللہ بجانب ایشان ناند
 شود تا ایشان که در حوالی شهر اقطاع دارند بر سر اقطاع خود روند
 تا این فتنه آرام گیرد بشهر باز آیند از حضرت اعلی بنفی ایشان
 فرمان شد - روز یکشنبه دوم ماه جمادی الاخری سنه خمس و
 خمسمین و ستمائه فرمان شد تا سید قطب الدین و قاضی
 شمس الدین بهرائجی از حضرت بهر اقطاع خود روند مکتوبات
 ایشان از شهر بملک قتلغخان و ملک کشلو خان بلبن رسید در حال
 و ساعت از موضع خود با تمامت لشکر بطرف شهر راندند که در دو
 روز و نیم بعد مسافت صد کوره را قطع کردند - و روز پنجشنبه
 ششم ماه جمادی الاخری بباغ خود نزول کردند بامداد بعد از نماز

فئنه روز مه شنبه بیستم ذی الحجه سنه اربع و خمسين و ستمائه
 از حضرت دهلي خوکت کرد و چون سال سنه خمس و خمسين
 نوشد لشکر درین سال بطرف سندور^(۲) رفت و قتال میان لشکر اسلام
 و هندو کوه پایه قائم شد و قتلغخان میان آن طائفه بود از امرای
 اسلام جمعی که خائف بودند بسبب اهتمام بدو پیوستند و چون طاقت
 مقاومت نداشتند بسبب آن پشت دادند و الغخان معظم تمامت
 آن جبال را بتیغ زیر و زیر کرد و تا سلمور در اندرون شعاب و مضائق
 جبال برآمد و قصبه سلمور را که هیچ پادشاه ایران دست نیافته
 بود و لشکر اسلام بدان نرسیده نهب کرد و غزها بسنت بجای آورد
 و چندان هندو متمرّد را بقتل رسانیده که در حدّ حصر نیاید
 و بتقریر و تحریر نگنجد *

السنه الثانيه عشر سنه خمس و خمسين و ستمائه

بعد از مراجعت روز یکشنبه ششم ماه ربیع الاول سنه خمس
 و خمسين و ستمائه ملک سنجان ایبک خطائی از اسپ خطا کرد
 و برحمت حق تعالی پیوست و رایات همایون روی بحضرت نهاد
 روز یکشنبه بیست و ششم ماه ربیع الآخر سنه خمس و ستمائه
 جلال رسید و چون لشکر منصور مراجعت کرد ملک عزالدین
 کشلو خان بلین با لشکر آنچه و ملتان در حوالی آب بیاه بیشتر
 آمد و ملک قتلغخان و امرای که با او بودند بملک کشلو خان

و بحضرت باز آمد و روز چهارشنبه نوزدهم ماه ذی الحجه آخر این سال بشکرگاه اعلی پیوست و پیش از آن فرمان نمانده بود تا ملک قتلغخان از اوده باقطاع بهرایب رود او این مثال را انقیاد نمود و از حضرت ملک بکتّم رکنی نامزد دفع او شد و در حدود بدان هردو لشکر را با هم ملاقات شد و بکتّم شهادت یافت و رایات همایون بتدارک این حادثه بر سمت اوده نهضت فرمود و چون بدان حدود رسید قتلغخان از پیش برفت و رایات همایون بطرف کالنجر کشید و الفغان معظم او را تعاقب نمود او را در نیانت با غذائهم بسیار بخدمت سلطانی پیوست *

السنة الحادي عشر سنة اربع و خمسين و ستمائة

بدولت و نصرت در زمان عصمت آفریدگار تعالی چون سال نوشت و محرم سنه اربع و خمسين و ستمائة در آمد رایات همایون را آن فتح بر آمد روی بحضرت نهاد - و در روز سه شنبه چهارم ماه ربیع الآخر سنه اربع و خمسين بحضرت وصول نمود و چون قتلغخان را معلوم شد که رایات اعلی بر سمت حضرت انصراف نمود بولایت کره مانکپور تعلق کردن گرفت میان او و ارسلان خان سنجر چست مقاتله افتاد و نصرت ارسلان خان را بود چون قتلغخان را بهندوستان سکونت میسر نشد در میان مواس عزیمت بالا کرد و بطرف سغور آمد و در آن قبائل و جبال پناه جست رایات اعلی برای دفع آن

ظاهر گشت و آنچنان بود که تقادیر آسمانی مزاج مبارک سلطانی
 با والده ملکه جهان تغیر پذیرفت و چون او در حباله قتلغخان بود
 هردو را فرمان شد تا اوده اقطاع ایشان باشد و بر سر اقطاع بروند
 بحکم فرمان ایشان برفتند و این حادثه در روز سه شنبه ششم ماه
 محرم سنه ثلث و خمسين و ستمائه بود چون ماه ربیع الاول در آمد
 سلطان اسلام - روز یکشنبه بیست و نهم ماه ربیع الاول این سال
 قضای ممالک و حکومت حضرت دهلی بر قرار ما تقدم حواله
 داعی دولت منهاج سراج کرد که بادشاه او را در سلطنت سالهای
 فراوان بقا باد و در ربیع الآخر از ملک قطب الدین حسین علی
 که نائب مملکت بود سخنی برخلاف رای اعلیٰ بسمع مبارک
 بادشاه رسانیدند - روز سه شنبه بیست و نهم ربیع الآخر همین سال
 ملک قطب الدین را مخاطب کردند و مقید و محبوس گشت و
 شهادت یافت بادشاه را بقا باد - روز دو شنبه هفتم جمادی الاولی
 اقطاع میرت حواله ملک کشلیخان الغ اعظم باریک سلطانی شد بعد
 از آنکه از کرة بخندمت درگاه پیوسته بود رحمه الله - و در روز سه شنبه
 سیزدهم ماه رجب سنه ثلث و خمسين شیخ الاسلامی حضرت
 بشیخ الاسلام جمال الدین بسطامی مفوض شد و همدین ماه ملک
 تاج الدین سنجر سیوستانی از اوده بکشید و عماد الدین رنکان را
 از بهرائج ازعاج کرد و از دنیا رحلت کرد و همدین سال ماه شوال
 ریات اعلیٰ از حضرت بطرف هندوستان نهضت فرمود - و در روز
 یکشنبه هفدهم ماه ذی القعدة همین سال الغخان معظم بجهت
 انتظام امور حشم سواک بطرف هانسی رفت و حشم مرتب فرمود

را بلقب صدر جهان تشریف فرمود حق تعالی در سلطنتش باقی
 داراد - روزه شنبه بیست و ششم ماه ربیع الاول بحضرت دهلی وصول بود
 و مدت پنج ماه در شهر مقام بود که خبر جمعیت ملوک با ملک
 جلال الدین بر رسید رایات اعلی در ماه شعبان بطرف سنام و تبرهنده
 حرکت فرمود و عید فطر در سنام کرد و لشکرهای ملوک چنانچه
 ارسلان خان تبرهنده و سنجان ایبک خطائی و الغخان اعظم از
 ناگور در موافقت ملک جلال الدین در حوالی تبرهنده بودند رایات
 اعلی از سنام بهانسی آمد آن ملوک بطرف کهرام و کیتهل حرکت
 کردند سلطان بدان سمت از هانسی حرکت فرمود و جماعت امرا
 در میان هر دو تن سخن صلح گفتند و فتنه هر دو طرف عماد الدین
 ریحان بود تا روز پنجشنبه بیست و دوم ماه شوال همین سال سلطان
 اسلام فرمان داد تا عماد الدین ریحان بطرف بداون برود و آن
 ولایت اقطاع او باشد و آن صلح تمام شد - روزه شنبه هفدهم ماه
 ذی القعدة بعد از سوگند و عهد و موثیق جمله امرا و ملوک
 بخدمت سلطان پیوستند و لوهو اقطاع ملک جلال الدین شد و در
 ضمان عصمت و دولت رایات همایون روز سه شنبه نهم ماه
 ذی الحجه بطالع سعد در حضرت دهلی آمد ملک تعالی رایات
 همایون را بایات فتوح مطرز داراد آمین رب العالمین *

السنة العاشرة سنة ثلث وخمسين وستمائة

چون سال سنة ثلث و خمسين و ستمائة نوشت حال عجایبی

ترکستان رفته و آنچه و ملتان و تیرهنده در تصرف متعلقان او مانده
روز دو شنبه بدست و ششم ماه ذی الحجه سنه احدى و خمسين
سنج گشت و حواله ارسالان خان سنجر چست شد و رايات اعلى
اعلاه الله از آب بياه مراجعت فرمود *

السنة التاسعة سنة اثنى و خمسين و ستمائة

چون سال سنه اثنى و خمسين و ستمائة نوشد در حدود کوه
پايه بردار و پنجور فتوح و غنائم بسيار بدست افتاد و بر جون عبده
فرمود روز پنجشنبه سيزدهم ماه محرم سنه اثنى و پنجاه و پنج
مياپور عبده افتاد و همچنان دامن کوه تا لب رهب^(۳) رفته شد و در
اثنای آن غزوات در^(۴) تگله بالي روز يکشنبه پانزدهم ماه صفر سنه اثنى
رضي الملك عز الدين درمشی شهادت يافت - روز دوشنبه شانزدهم
ماه صفر سلطان اسلام بانتقام آن حرکت کفار کايته^(۵) را دست بردی
نمود که تا باقی عمر آن بلاد يادگار بماند و بر طرف بداون نهضت
فرمود - روز پنجشنبه نوزدهم ماه صفر خطه بداون بغرو شکوه چتر
ورايات همایون آراسته شد نه روز آنجا مقام فرمود و پس عزیمت
حضرت مصمم شد - روز يکشنبه ششم ربیع الاول وزارت مملکت
بصدر الملك نجم الدين ابوبکر کرت دوم تفویض افتاد و در حدود
کول روز يکشنبه بیستم ربیع الاول سنه اثنى و خمسين داعي دولت

(۲) بغرايند و پنجوق (۳) رهدت - رهدت (۴) تکیه مانبي -

تکيه يانبي (۵) تهپير

السنة الثامنة سنة احدى و خمسين و ستمائة

چون سال نو شد روز شنبه غره محرم سنة احدى و خمسين و ستمائة الغنجان را فرمان داد تا بسر اقطاع خود بطرف سواک و هانسی برود از منزل رهاک چون خان معظم بحکم فرمان بطرف هانسی رفت رايات اعلى در اوائل ربيع الاول همین سال بحضرت باز آمد و مزاج اکبر و شغلها بگشت و در ماه جمادى الاولى مسند وزارت حواله عین الملک محمد نظام جنیدى شد و ملک کشلیخان امیر حاجب الغ مبارک ایبک را که برادر خان معظم بود اقطاع کره دادند و بدان طرف روان کردند و در ماه جمادى الاولى همین سال عماد الدین ریحان وکیلدر شد و رايات اعلى بر عزیمت از عاج خان معظم الغنجان خلد ملکه از حضرت بطرف هانسی حرکت کرد و عماد الدین ریحان قاضی شمس الدین بهرائیجی را بیاورد و در بیست و هفتم ماه رجب سنة احدى و خمسين و ستمائة قضای ممالک بدو مفوض گرد و خان معظم از هانسی بطرف ناگور رفت و اقطاع هانسی با شغل امیر حاجبی بشاهزاده رکن الدین مفوض شد و رايات اعلى در ماه شعبان بحضرت باز آمد و در اوائل شوال همین سال بر عزیمت فتح آچه و ملتان و تبرهنده از دهلی حرکت کرد و چون بحوالی آب بیا و وصل بود لشکر بطرف تبرهنده نامزد شد و پیش ازین شیر خان از مصاف کفار آب سنده عطف کرده بود و بجانب

و دو لک پیداده داشت منهنز گشت و قلعه^(۲) بلور که عمارت کرده بود
فتح شد و نهب گشت و الغخان معظم دران سفر آثار جلالت بسیار
نمود و غذائهم و برده بدست حشم اسلام افتاد و سلامت و عصمت
رایات اعلیٰ بحضرت باز آمد *

السنة السابعة مئة خمسين و ستمائة

رایات اعلیٰ بحضرت دهلی روز دو شنبه بیست و سیوم ماه
ربیع الاول سنة خمسين و ستمائة باز آمد بعد ازان با بخت نبرنده
و دولت افزاینده مدت هفت ماه در دار الملک جلالتی مقام افتاد
و درین مدت باندشار احسان و اقامت مراسم عدل مشغول گشت -
روز دو شنبه بیست و دوم شوال سنة خمسين و ستمائة رایات اعلیٰ
بر سمت لوهور و غزنین از راه آنچه و ملتان نهضت فرمود و در وقت
وداع از حدود کینهل^(۱) داعی دولت را تشریف خاص اسپ با ساخت
زر با تمام ستام و زین بارزانی داشت و درین سفر جمله ملوک
و خنان اطراف در رکاب اعلیٰ جمع شدند قتلغخان از ولایت
بینانه و لشکر خان عزالدین از بداون باحشمهای خود در موافقت
رایات همایون تاحد آب بپناه برفتند و عماد الدین ریحان
در خفیه مزاج سلطان و ملوک بالغخان اعظم متغیر گردانید و
مزاج دیگر کرد *

(۲) قلعه بزرگ - بکور - در دیگر تواریخ - بزور - نوشته

(۳) گنگ (۴) کشکوخان

رسید و در شوال همین سال اختیار الدین گریز از ملتان کفار متل
را بسیار اسیر کرد و حضرت فرستاد و بشهر دهلې بدولت ناصری
آئین بستند و درین سال روز جمعه هفدهم ماه ذی القعدة قاضی
جلال الدین شانی زندگانی به بندگان دولت اعلی پادشاه عالم
داد رحمة الله علیه *

السنه السارسه منة نسع واربعمین و ستمائه

ملک عزالدین بلبن ناگور تهر آغا نهاد درین سال ریات
همایون اعلی بر سمت ناگور رفت و او بخدمت پیش آمد ریات
اعلی باز گشت و بعد ازان شیرخان از ملتان عزیمت آنچه کرد
و ملک عزالدین بلبن از ناگور بر سمت آنچه بر رفت و بشیرخان
پیوست و مآخوذ شد و قلعه آنچه بشیرخان تسلیم کرد و از انجا روی
بخضرت نهاد. روز یکشنبه هفدهم ماه ربیع الاخر سنه تسع و اربعین
و ستمائه بخدمت درگاه اعلی پیوست و خطه بداون نامزد او شد.
و همدین سال روز یکشنبه دهم ماه جمادی الاولی سنه تسع کرت
دوم قضای ممالک و حکومت حضرت بامر اعلی اعلاء الله بدین
داعی درات منهاج سراج مفوض گشت و روز سه شنبه بست و پنجم ماه
شعبان سنه تسع ریات اعلی بطرف کاپور و چندیری و نزول و
مالوه حرکت فرمود و در آن سفر تا نزدیک مالوه برفتند و
جاهر اچار که بزرگ ترین رانگان آن دلا و بقاع بود و بقدره بیست هزار سوار

این ضعیف برسید بر رای اعلیٰ عرضه افتاد تشریف و مقال مد برده
 و مد خروار انعام فرمود پترویت الغنجان معظم خلعت سلطنته
 حق تعالی هر دو را باقی و پاینده دارد و ربابت همایون روز
 چهار شنبه بیست و چهارم ماه ذی الحجه بحضرت باز آمد و روز
 دو شنبه بیست و نهم ماه ذی الحجه این داعی بر عزیمت
 ملتان و فرستادن برده بخراسان از دهلی روان شد و بخطه هانسی
 چون وصول بود بحکم فرمان عالی خان معظم و خاقان اعظم دیده
 انعام او در ضبط آورد و بطرف ملتان بر راه ابوهر اتفاق
 ملاقات افتاد *

السنة الخامسة سنة ثمان و اربعین و ستمائة

ملاقات شیرخان بر لب آب سنده و بیداه روز یکشنبه یازدهم ماه
 مفرسنة ثمان و اربعین و ستمائة حاصل شد و از آنجا بطرف ملتان
 رفته آمد - روز چهار شنبه ششم ماه ربیع الاول سنة ثمان و ستمائة
 وصول انتاد ملک عز الدین لشکر خان بلبن از آچه بگرفتند ملتان
 همین روز رسید اتفاق ملاقات او بود تا بیست و ششم ماه ربیع الآخر
 آنجا مقام افتاد و فتح ملتان که در دست خدم شیرخان بود
 میسر نشد داعی بحضرت باز آمد و ملک عز الدین بلبن بطرف
 آچه رفت داعی از راه قلعه مروت بمرستی و هانسی بحضرت باز
 آمد - بیست و دوم ماه جمادی اولی سنة ثمان و اربعین بحضرت

در حادثه ظاهر شد - اول آنکه قاضي عماد الدين شقورقاني متهم شده بود - روز جمعه نهم ماه ذي الحجة در قصر سپيد از قضا معزول شد و از شهر بحکم فرمان بطرف بداون روان شد روز دوشنبه دوازدهم ماه ذي الحجة بسعي عماد الدين ريحان شهادت يافت و ملک بهاء الدين ايبک خواجه در حوالي حصار رانۀ رتنپور روز يکشنبه يازدهم ماه ذي الحجة بر دست کفار هندو شهادت يافت *

السنة الرابعة مئة سبع واربعين وستمائة

روز دوشنبه سوم ماه صفر مئة سبع و اربعين و ستمائة الفغان معظم در زمان سعادت با لشکر اسلام و رايات اعلى بمحضرت باز رسيد و باتفاق جملة اکابر و ملوک مملکت چون پناه دولت سلطان و پشت لشکر و روی مملکت الفغان معظم بود فرزند او ملکه جهان گشت اتفاق اين عقد روز دوشنبه ^(۳) بيستم ماه ربيع الاخر مئة سبع و اربعين و ستمائة بود حق تعالى هر سه پشت و پناه دين محمدی را در سلطنت و عصمت و دولت باقی دارد - و همدرين سال روز دوشنبه دهم ماه جمادى الاخرى قاضي جلال الدين کشاني از اوده برسيد و قاضي ممالک شد - و روز دوشنبه بيست و دوم ماه شعبان همين سال رايات اعلى از دهلی حرکت فرمود و روز يکشنبه چهارم ماه شوال همين سال از آب چون عبور فرمود و بر عزيمت غزو هندو لشکرها بران طرب نامزد کرد و از خراسان مکتوبات همشير

اتباع آن لعین را و عورات و فرزندان او را بدست آورد و غذائش بسیار گرفت و از یک جنس اسب یک هزار و پانصد سر بدست حشم اسلام افتاد و دیگر غذائش برین قیاس میداد کرد و چون بخدست درگاه پیوست همگان بدین فتوح شادیا کردند و رایات اعلی روز پنجشنبه یازدهم ماه ذی القعدة سده خمس ازان بلاد مراجعت فرموده و درین سفر ملک جلال الدین مسعود شاه که مقطع قنوج بود و برادر سلطان بسعادت خدمت درگاه پیوست و دستبوس اعلی اعلاء الله دریانت و باز گشت و لشکر اسلام و رایات همایون منزل بمنزل بر سمت دارالملک جلال آمد *

السنة الثالثة مئة ست و اربعین و ستمائة

روز چهارشنبه بیست و چهارم ماه محرم سده ست و اربعین و ستمائة بدار الملک جلال دهلی باز آمد ازین سفر و شهر را آئین بستند و بدولت و سلطنت بمقر بادشاهی بدشست و ملک جلال الدین چون خدمت سلطان دریانت اقطاع سنبل و بداون او را شد ناگاه خوفی و هراسی بدو راه یافت از سنبل و بداون بحضرت پیوست و سلطان معظم مدت هفت ماه در حضرت دهلی مقام فرمود تا ششم ماه شعبان سده ست رایات اعلی از دهلی بیرون آمد و بر سمت اطراف جبال و صحاری غزوها فرمود و امرا را باطراف نامزد کرد و بحضرت باز گشت و درین سفر دور تر اتفاق نیفتاد. روز چهارشنبه نهم ماه ذی القعدة بحضرت باز آمد بدولت و سلطنت و لشکرهای اسلام بر سمت کوه پابۀ رائۀ رتنپور برفت و درین لشکر مقام حضرت

تمامت آنچه درین سفر رفت از غزوها بسخت و نهوب بر جان و قتل
 کفار متمرّد و گرفتن آن حصار و فتوحی که انخان معظم را رفت در
 قتل و اسیر دلکی و ملکی بتمام و کمال در آن اجزا در نظم مشرح
 گفته شده است و باسم مبارک سلطان ناصری نامه نام نهاده آمده
 است و در ازای آن از حضرت سلطان معظم خلد الله ملکه و
 سلطانه انعامی مزید که هر سال برسد یاقه و از دولت خان معظم
 انخان اعظم خلد الله ملکه یکپاره دیه در حدود هانسی انعام
 رسید حق تعالی هر دو را در مسند سلطانی و متکلی جهابانی
 باقی و پاینده داراد بمحمد و اله آمین - بسر غرض تاریخ باز آییم - روز
 پنجشنبه بیست و چهارم ماه شوال سنه خمس و اربعین و ستمانه آن قلعه
 بعد از جهاد و قتال بسیار فتح شد بعد ازان روز دوشنبه دوازدهم
 ماه ذی القعدة سنه خمس همین سال بخطه کرد وصول افتاد و
 پیش ازان بسته روز انخان معظم باتمامت ملوک و امرای لشکر در
 موافقت از نامزد بودند و آن خان شیر دل رستم نهاد سهراب جنگ
 پیل تن دران نهضت چندان آثار جلالت و شهاست از غزوهایی
 شگرف و فتوح مواضع حصین و قلعه و جنگلها کشتن و قتل کفار
 متمرّد و تحصیل غنائم با برده و اسیر و اتباع رانگان بزرگ که در
 تحریر و تقریر محرران تفصیل آن نیاید و شمه ازان در کتاب
 ناصری نامه بنظم پیوسته است اعز الله افعاله - و رانده بود در آن
 جبال و نواحی که او را دلکی و ملکی گفتندی با اتباع بسیار
 و مردان جنگی بی شمار ولایت و مال بی اندازه و مواضع حصین
 و شعاب و مضائق در غایت حصانت جمله تهب کرد و تمامت

مراجعت نمود بسبب تنگی علوفه و ما بحتاج لشکر و چون با چنان
فئحی و اسم بزرگی بخدمت بارگاه اعلیٰ پیوست از لب آب سوده
روز پنجشنبه بنجم ذی القعدة همین سال را یات همایون بر سمت
دارالملک جلال دهلی عطف کرد و عید انجمن را بکوه جالندر نماز
گذارده شد و از آنجا منزل بمنزل بحضرت وصول بود و درین روز
داعی دولت منهاج مراج را که کاتب این سطور است تشریف جبه
و دستار و اسب و ساخت و ستام بادشاهانه فرمود تقبل الله منهم *

السنة الثانية سنة خمس و اربعین و مئتمائة

روز پنجشنبه درم ماه محرم سنه خمس و اربعین و مئتمائة
بدارالملک دهلی وصول بود و مدت ششماه بسبب کثرت امطار
و هجوم بشکل در حضرت مقام فرمود و در ماه جمادی الاخری
همین سال بلشکرگاه سراپرده بطرف پانی پتہ نصب فرمود و در
شعبان همین سال عطف کرد و طرف هذدوستان میان دو آب ریات
اعلیٰ روان شد و در حدود فنج موضع بود حصین و قلعه متین
نام آن دُرده که از سد سکندر حکایت احکام می گفت جماعت
کفار هندو بدان مقام تحصن جستند و دست از جان بشتند و در روز
لشکر اسلام در خدمت راکب اعلیٰ بدان موضع قتال کردند تا
جمله آن متمردان بدوزخ رفتند فتح آن موضع میسر نشد و آن
غزورا داعی دولت در پنج یا شش تا کلفه بدظم آورده است و

چون صیدت دولت او در اطراف هندوستان بسبب آن غزوات و عمارات مندر گشت و ملوک و امرای دولت چون از سلطان علاء الدین خائف گشتند در خفیه بخدمت او عرضداشتی ارسال کردند و نهضت مبارک او بر سمت دارالملک جلال التماس نمودند ملکه جهان والدۀ او بتدبیر صواب ظاهر خالق را چنان نمود که بجهت تداوی و معالجت عارضه بحضرت دهلی میرود و سلطان را در مهد نشاندۀ با خود و مبالغ مرد پایک و سوار از بهرایچ بر سمت دهلی روان شد و چون شب می شد روی مبارک سلطان را بنقاب مستور میگردانیدند و سوار میکردند و بر سبیل عجلت هرچه تمامتر بمدت قریب بدۀلی آمدند چنانچه از وصول موکب همایون این پادشاه مبارک عهد هیچ آفریده را خبر نشد تا روزی که بر تخت بنشست خلد الله سلطانه - چون سریر سلطنت بذات او فرو بها و زیب و زینت گزینت در ماه رجب سنه اربع و اربعین و ستمانه رایات همایون را حرکت داد و لشکر بر عزیمت لب آب سنده و ملتان و قمع کفار چین بیرون آورد و بر تواتر حرکت فرمود - روز یکشنبه غره ماه ذی القعدة سنه اربع و اربعین بر لب آب لوهور عبیره کرد و لشکر اسلام را بنهب کوه جود و اطراف نذنه فرمان داد و الغخان اعظم خلعت سلطنته در مرتبت امیر حاجبی بود بر سر آن چشم نامزد شد و سلطان با بده و فیلان بر لب آب سوده مقام فرمود و الغخان اعظم آن لشکر ببرد و بغض و نصرت آفریدگار کوه جود را نهب کرد و جیلوم و کوکهران و کفار و تمردان را مبالغ بدرج فرستاد و تا لب آب سنده براند و آن اطراف نهب کرد و از انجا

سلطان بن سلطان خلد الله ملكه و سلطانه بر تخت سلطنت در
 اوائل شهر سنه اربع و اربعين و ستمائه بود و تا هنگام اين تاريخ
 پانزده سال باشد هر سال را ازان مفصل کرده شد تا بفهم و خاطر
 سامع نزديكتر بود و الله اعلم بالصواب *

السنة الاولى سنة اربع و اربعين و ستمائه

سلطان معظم ناصر الدنيا و الدين بطالع سعد و بخت ميمون
 و وقت همايون و دولت روز افزون روز يكشنبه بيست و سوم ماه
 محرم سنه اربع و اربعين و ستمائه در حضرت دهلي بقصر سبزه
 بر تخت سلطنت بنشست و ملوك و امرا و صدر و كبرا و سادات
 و علما بخدمت بارگاه اعلى بشتافتند و تقبيل دست پوس مبارك
 اين شهنشاه مبارك قدم دريافتند و همگنان هريكى لائق حال
 خود بوجه مبارك باد جلوس خدمتي گفتند - و روز سه شنبه
 بيست و پنجم همين ماه در قصر دولتخانه و بارگاه كوشك فيروزي
 بار عام فرمود همه خلق بسطنت و امتثال او امر آن پادشاه كريم
 گزيده سیرت ماک صورت بيعت عام کردند و همگنان بتجديد اين
 سلطنت مستبشر گشتند و اطراف ممالك هندوستان بدین عهد
 با انصاف مسرور شدند و این دولت که تا نهايت حد امکان باقي
 باد چون سلطان ناصر الدنيا و الدين از دهلي برسمت بهرايج
 بقدم مبارك حرکت فرموده و والده او ملكه جهان جلال الدنيا
 و الدين دام ملكها در موافقت او برفت و دران بلاد و جبال غزوات
 بسيار كرد ولايت بهرايج بمقدم مبارك او عمارت تمام پذيرفت و

الملك الكبير نصير الدين محمد طغري الب خان رحمهم الله *

اعلام و رايات او

سياه ميمنه

لعل ميمنه

توقيع او

الكبرياء لله

مدت ملك او

بيست و دو سال بود

انچه حق تعالى از اوصاف اوليا و اخلاق انبياء ذات معظم پادشاه و پادشاهزاده و دييغت نهاده است و در عنصر ميمونش تعبيه كرده از تقوى و ديانت و زهدات و صيانت و شفقت و مرحمت و احسان و معدلت و انعام و مكرمت و حيا و صفا و ثبات و وقار و صيام و قيام و تلاوت كلام و سخاوت و كم آزارى و انصاف و بردباري و محبت علما و علم و مودت مشائخ و حلم با ديگر معاني گزيده و آثار پسنديده كه از لوازم سلطنت و مواجب مملكت باشد از قوت و شوكت و رجوليت و صرامت و شدت و شهامت و عدل و احسان و بذل و امتنان با اتفاق اهل عصر در ذات هيچ پادشاه از سلاطين ابام ماضيه و ملوك قرون سالفه نور الله مراقدهم جمع نبوده طهارت ذيل و صفت ظاهر و باطن آن سلطان بن سلطان اعلى الله شأنه و عظم برهانه چندان است كه در تحرير و تقرير نيايد ملك تعالى در تخت جهانداريش باقى و پاينده دارد - بدانكه جلوس اين

السلطان المعظم ناصر الدنيا والدين محمود بن
السلطان يمين خليفة الله ناصر امير المؤمنين

ملوك واقرباي او

ملك ركن الدين فيروز شاه - ملك شهاب الدين محمود^(۲) شاه -
ملك تاج الدين^(۳) - ملك معز الدين بهرام شاه *

الملك الكبير المعظم قطب الدين الحسين بن علي
الغوري - الملك الكبير عز الدين طغري طغانخان ملك لكهنوتي -
الملك الكبير عز الدين محمد سالاري مهدي - الملك الكبير
تمرخان قديران ملك اوده و لكهنوتي - الملك الكبير عز الدين
كشلوخان ملك السند و الهند - الملك الكبير والش خان ملك
لوهور - الملك الكبير الخان المعظم بهاء الحق والدين بلبن
الغخان - الملك الكبير سيف الدين ايبك مبارک بارک
كشليخان - الملك الكبير تاج الدين سنجر ملك اوده - الملك الكبير
تاج الدين سنجر شيرخان ملك اوده - الملك الكبير جلال الدين
خلج خان ملك خاني ملك لكهنوتي و كره - الملك نصرة الدين
شيرخان ملك السند و الهند - الملك الكبير سنجان ايبك خطائي
ملك كهرام - ملك اختيار الدين دودخان تكتمر - الملك الكبير
نصرة الدين ارسلان خان سنجر چغت - الملك الكبير سيف الدين
بلكا خان ساتي - الملك الكبير تمرخان سنقر عجمي ملك كهرام -

چون حسودش شد بطالع از فلک منحوس ورد
 طالع او در پناه ایزدی مسعود باد
 مغرور ملک جهان را در دزد او شمع بس
 چهره اعدای او در دیدها چون درد باد
 اهل ایمان را ز چتر و رایتش امن و امان است
 سایه بان دین حقند ظل شان ممدرد باد
 مقصودش بر فضل حق چون تکیه گاه دارد مدام
 بی توقف شاه را حاصل همه مقصود باد
 خاتم سرش چون نقش عدل و احسان یافته است
 شاهد بخت جوان بر تاج او مشهود باد
 دولتش بر مدت احمد مبارک آمده است
 ملک محمودی بمیمونی مسلم زود باد
 داعی این سلطنت منهج را ورد این دعا
 تا که باد و خاک و آب و آتش است موزود باد

حق تعالی بادشاه وقت سایه یزدان سلطان السلاطین ظل الله
 فی العالمین ناصرالدنیا و الدین علاء الاسلام و المسلمین ملائ الملوک
 و السلاطین ابو المظفر محمود بن السلطان را بر تخت بادشاهی
 و سریر او امر و نواهی سالمی تا متذاهی باقی و پاینده داراد
 آمین بحق محمد و آله اجمعین *

تا نوای بنم ملکش راست شد زیر اونداه
 حاسد اندر چنگ غم چون زیر زان درنالش است
 کلاه گشت از انقلاب جور باد ایمن چو کوه
 در پناه عهد عدالتش چون که هر آرامش است
 ای شهنشاهی که ذیل عفو و دمت بذل تو
 محرم و محتاج را هم پوشش و هم پاشش است
 بیست سال است تا که منهج سراج خسته را
 در دعا گوئی این حضرت فرارز پاشش است
 از برای نصرت و تائید شاه و بندگانش
 دروغا در کوشش است و در دعا در خواهش است
 مسور چرخ جلالت باد خاک در گهت
 تکه خاک و چرخ در آرامش و در جنبش است
 گردش اهل زمین بر وفق فرمان تو باد
 تا بروج آسمان گرد زمین در گردش است

ایضا المنهاج السواج

شاه را چون نام خویشش عاقبت محمود باد
 نصرت و تائید حق با عزم او مشدود باد
 دوستان را زی بقا و دشمنان را زی فنا
 نفع و ضرر در بخشش و در کوشش موجود باد
 در جهان باب آمان از عدل او مفتوح باد
 باب بیدادی به عهدش مغلق و مسدود باد

آن جهانداري که سقف چرخ از ايوان او
 در علو مرتبت گوئی فرود بين پوشش است
 فرق فرقد سا در است و دست و پای دولتش
 فرتاج است و نگین و زيب تخت و بالش است
 سکه را ز القاب میمونش چه انداز است فخر^(۲)
 خطبه را ز اسم همایونش چه مایه نازش است
 راحت دلها است روح عهد او با روح خلق
 بندگی دودمانش زانکه در آمیزش است
 چاکر ايوان او هر جا که ترک و تازکی
 بلدد فرمان او هر جا که هند^(۳) و گبرش است
 دارث ملک بحق دیدش ز سلطان شمس الدین
 هر کرا ز انصاف در چشم بصیرت بینش است
 دولتش حسان را در هر زمان صد شومت است
 صولتش احباب را در هر مکان صد رامش است
 گرچه بشگفتش گل دولت ولي از صد یکی
 چون نهال است او که باغ ملک را نو بالش است
 تیغ زنگارش چون شنگرف ریز آمد مطیع
 شاخ و برگ نقش عمر دشمنان در ریزش است
 از نهیب زخم گرز گاو سارش بین که چون
 زاکب شیر فلک در لرزه و در تابش است

تا آنجا در حجر دولت و اصطفا^۱ سلطنت پرورش داده بحمد الله
 که دایه^۲ آفریدگار او را چنان پرورد که بهمه اوصاف حمیده موصوف
 آمد و از پستان عنایت شیر رعایت چنان یانت که همه احوال
 و انعالش موجب بقای مملکت و بهای سلطنت شد هر معنی که
 سلاطین نامدار را در اکبر سن بتجارب و حوادث ایام مکشوف بود
 جمله معانی بلکه اضعاف آن در عنصر همایون و عرضه^۳ میمون آن
 شاه جوان بخت کیوان تخت مشتری بهیچت مریخ هیبت
 خورشید طلعت زهره صباحت عطارد فطنت ماه مهابت در اوان
 جوانی و صیغ زندگانی مدرج و مضمر آمد و در سکون و وقار و ثبات
 بوقبیس و حرّی و در بذل و احسان رشک^۴ بحر عمان گشت و
 تحفه^۵ بارگاه اعلیٰ از لازال اعلیٰ بمراتب مزید هریک از افاضل
 مملکت و امثال سلطنت دعائی و ثنائی آوردند و شمه^۶ ازان روائج
 در سلک تقریر و تحریر کشیده آمد و این ضعیف که داعی^۷ آن
 بارگاه جلال و قبله اقبال است چند نظم و نثر بموقف عرضه رسانیده
 است و از جمله اشعار دو صفحه یکی برسم قصیده و دوم برسم قطع
 ملمعه درین صحائف ثبت کرده شد تا چون در نظر ناظران گذر
 یابد در دعای دولت این پادشاه آفرید - لمنهاج السراج اصلح
 الله شانه *

آن شهنشاهی که حاتم بذل و رحتم کوشش است
 ناصر دنیا و دین محمود بن التمش است

باعث و محرض می بودند چنانچه قتل و اخذ ملوک در طبیعت او
جا می یافت و بدان عزم مصمم می بود جمله طبیعت ستوده او از
سنن پسندیده بگشت و بطرف لهو و عشرت و شکار با فرط میل کرد تا
حدی که فساد بملک سرایت کردن گرفت و مصالح مملکت مهمل
می ماند و ملوک و امرا اتفاق کردند که در خدمت سلطان
ناصر الدین خلد الله ملکه و سلطانه در خفیه مکتوبات ارسال کردند و
وصول ركب همایون التماس نموده چنانچه بعد ازین به تقریر انجامد
افشاء الله تعالی - روز یکشنبه بیست و سیم ماه محرم سنه (۴۰۰) اربع و اربعین
و ستمائه سلطان علاء الدین محبوس شد و همدران حدس برحمت
حق تعالی پیوست - و مدت ملک او چهار سال و یک ماه بوده
حق تعالی بادشاه را بر تخت بادشاهی سالیهای بسیار باقی و
پاینده داران امین رب العالمین *

السابع السلطان المعظم ناصر الدنيا والدين محمود بن السلطان

سلطان معظم ناصر الدنيا والدين محمود بن السلطان قسیم
اصیر المؤمنین را ولادت بعد از نقل ملک ناصر الدنيا والدين محمود
طاب ثراه بود بدار الخلافه سلطان سعید شمس الدنيا والدين
نور الله مرتده آن بادشاه را که در سلطنت باقی باک بلقب و نام پسر
مبتهر مخصوص گردانیده و والده او را بقصر قصبه لونی^(۳) فرستاده

در غمره ذی القعدة تمر خان قيران با حشم و امرای بفرمان سلطان
 علاء الدين به لکهنوتي رسيد و ميان او و طغانخان وحشت ظاهر شد -
 و چهار شنبه سيوم ماه ذی القعدة همين سال صلح افتاد و لکهنوتي
 بملک قيران تسليم شد و طغانخان عزيمت حضرت دهلي مضمم
 کرد - و اين داعي را در موافقت او روز دو شنبه چهاردهم ماه صفر
 سنه ثلث و اردين و ستمائه بحضرت وصول بود و خدمت در گاه
 اعلى ميسر گشت روز پنجشنبه هفدهم ماه صفر به تربيت الخ خان
 معظم مدرسه ناصريه با توليت ارقان آن و قضای کليوار و تذکيرات
 مسجد جامع جمله برين داعي بر قرار قدیم مقرر شد و اين داعي
 را اسب و ستام تشریفي فرموده که هيچ از ايناي جنس مثل آن
 نيافته بود تقبل الله منهم - و در ماه رجب از طرف بالا خبر لشکر
 کفار مغل رسيد که بطرف آنچه آمده اند و سر آن جماعت مذکوره
 لعين بود سلطان علاء الدين بر عزيمت دنع لشکر مغل لشکرهاي
 اسلام از اطراف جمع کرد و چون بکناره آب بپاى رسيد کفار از پاى
 آنچه برخاستند و آن فتح بر آمد و کتب حروف در خدمت درگاه
 بود و دران سغر جمله عقلا و ارباب بصيرت اتفاق کردند که مثل آن
 لشکر و جمعيت در سالهاي گذشته هيچکس نشان نداد چون خبر
 قدرت لشکر اسلام و استعداد بلشکر کفار رسيد منهزم بطرف خراسان
 باز رفتند و دران لشکری جماعت ناکسان در خفيه بخدمت سلطان
 علاء الدين راه يافته بودند چنانچه او را در حرکت و سکونت نامحمود

و فرزندان و اتباع همه در او ده بگذاشت و بعد ازان از لکهنوتي معتمدان فرستاده آمدند و اتباع را نقل کرده شد و از طغانخان لطف وافر و انعام بي شمار بدین داعي رسید يقبل الله منه مدت دو سال دران بلاد مقام افتاد درین دو سال سلطان علاء الدین را در اطراف ممالک فتوح بسیار بود و وزارت بعد از شهادت خواجه معظم مذهب بصدر الملک نجم الدین ابوبکر رسید و امیر حاجبی دار الملک بالغ خان معظم خلد الله دولته مفوض گشت و اقطاع هانسی معین شد و درین مدت غزاها بسنت کرد از هر طرف و عزالدین طغانخان چون از کره بر سمت لکهنوتي مراجعت کرد شرف الملک اشعري را بحضرت سلطان علاء الدین فرستاد و از حضرت قاضي جلال الدین کاشانی که قاضي ارده بود درین عهد با تشریف و چتر لعل نامزد لکهنوتي شد - روز یکشنبه یازدهم ماه ربیع الآخر سنه احدی و اربعین و ستمائه جماعت رسل لکهنوتي رسید ملک طغانخان بدان تشریف مشرف گشت و درین وقت از اتفاقات خوب که دولت علاء الدین را افتاد آن بود که با اتفاق ملوک و امرای حضرت هر دو عم خود را اطلاق فرمود و روز عید اضحی بیرون آمد و ملک جلال الدین را خطه فتوح داد و سلطان ناصر الدین را خطه بهرايج مفوض فرمود چنانچه ایشان هریک دران بلاد از غزوات بسنت و عمارت رعیت آثار پسندیده بسیار نمودند و در شوال سنه اثنی و اربعین و ستمائه کفار چنگیز خان بدر لکهنوتي آمدند و

معذنی اتفاق نیفتاد سلطان علاء الدین را بر تخت بنشانند و خلق
 را بیعت عام دادند و ملک قطب الدین حسین غوری نائب ملک
 شد و نظام الملک مهذب وزیر شد و ملک قراقرش امیر حاجب شد و
 بلاد ناگور و مندور و اجمیر ملک عز الدین بلبن مغوض گشت و خطه
 بداون ملک تاج الدین سنجر قتلش دادند و کاتب حروف چهارم روز
 از فتح دهلی از قضا استعفا طلبید و مدت بیست و شش روز قضا
 مهمل بود تا چهارم ماه ذی الحجه قضا بقاضی عماد الدین محمد
 شقورقانی حواله شد و نظام الملک مهذب الدین بر مملکت استیلا
 تمام یافت کول بوجه اقطاع فرو گرفت و پیش از آن پیل و نوبت
 بر در سرای خود قائم کرده بود و جمله کارها از دست امرای ترک
 بیرون برده تا خاطر امرای ترک از وی غبار تمام گرفت و امرای
 باتفاق یکدیگر در لشکر گاه پیش شهر بصرای حوض رانی^(۲)
 روز چهارشنبه دوم جمادی الاولی سنه اربعین و ستمائه او را شهید
 کردند و این کاتب را عزیمت سفر لکنوتی درین وقت مصمم شد -
 روز جمعه نهم ماه رجب سنه اربعین از دهلی نقل کرده و در خطه
 بداون تاج الدین قتلش و در اوده قمر الدین قیران الطاف
 وافر نمودند حق تعالی هر دو را غریق غفران گرداناد و درین وقت
 طغانخان عز الدین طغرل ملک لکنوتی با لشکر و کشتیها بحدود
 کره آمد کاتب از اوده بدو پیوست و با او بلمکنوتی رفته شد - و روز
 یکشنبه هفتم ماه ذی الحجه سنه اربعین و ستمائه خطه لکنوتی رسید

ملک غزنین
بلبن

see
in the
manuscript
of the
18th c.

حوض رانی

ماه ذی القعدة جماعت سقها را متعلقان خواجه مذهب سه هزار
چیتل بدادند و بعض از ابناء جنس داعي عفا الله عنهم اغرا کردند
در مسجد جامع بعد نماز خروج کردند و بر داعي شمشیر کشیدند
بفضل آفریدگار تعالی این داعي کرد و عصائی داشت بر کشید
و چدن نقر غلام با سلاح با این داعي بودند از میان غوغا بیرون آمده
شد آن امرای اتراک حصار بگرفتند - و دیگر روز شنبه هشتم ماه
ذی القعدة سنه تسع و ثلاثین شهر تمام در ضبط آوردند و سلطان را مقید
کردند مبارکشاه فراش را که در تهیج فتنه می کوشید مثله کردند
و شهید گردانیدند* - و در شب سه شنبه هزدهم ماه مذکور سلطان
معز الدین بهرامشاه شهید شد طیب الله ثراه - مدت ملک او دو سال
و یک ماه و نیم بود و الله الباقی *

السلس السلطان علاء الدین مسعود شاه بن فیروز شاه

سلطان علاء الدین مسعود شاه پسر سلطان رکن الدین فیروز شاه
بود پادشاه زاده کریم و نیکو خلاق بود و بهمه اوصاف حمیده موصوف
روز شنبه هشتم ماه ذی القعدة سنه تسع و ثلاثین و ستمائه بود
که شهر دهلی از دست معز الدین بیرون شد و ملوک و امرا
بافتاق هرسه پادشاه زاده سلطان ناصر الدین و ملک جلال الدین و
سلطان علاء الدین را از حبس بیرون آوردند و از قصر سپیدی بقصر
فیروز در انخانه بردند و بر سلطنت علاء الدین اتقاق کردند بعد از
آنچه ملک عز الدین بلبن در دولخانه به تخت نشسته بود بیرون
قصر ماندی باسم فرماندهی او یک کورت در شهر طوان کرده بود در آن

بنوشت در خفیه که این امر را و اتراک هرگز منقاد نخواهند شد صواب آن است که مثالی از حضرت نافع شود تا من و قطب الدین حسین جمله امرا و اتراک را هلاک کنیم بطریق که دست دهد تا ملک صافی شود چون آن عرض داشت بخدمت سلطان رسید از راه محبت و کودکی درین فرمان اندیشه و تدبیری نکرد و بفرمود تا بدین منوال مثالی بنوشند و بفرستادند تا چون مثال بلشکر گاه رسید عین آن مثال را با امرا و اتراک نمود که پادشاه در حق شما ازین بابت فرمان می نویسد جمله از سلطان برگشتند و باشارت خواجه مذهب بر اخراج و عزل سلطان بیعت کردند چون خبر مخالفت آن امرا و لشکر بحضرت رسید شیخ الاسلام حضرت سید قطب الدین بود سلطان او را بجهت تسکین آن فتنه بفرستاد و باز ملوک فرستاد او آنجا رفت و در اثارت آن فتنه مبالغت نمود و باز گشت و لشکر در عقب از بدر شهر آمد و جنگ قائم شد داعی دولت منهاج سراج و ائمه کبار شهر در اصلاح و تسکین آن فتنه بسیار جاد و جهد نمودند بهیچ وجه قرار نگرفت - و آمدن لشکرها بدر شهر دهلی روز شنبه نوزدهم ماه شعبان سنه تسع و ثلثین و ستمائه بود تا ماه ذی القعدة این جنگ حصار بداشت و از طرفین خلق بسیار هلاک شدند و حوالی شهر همه خراب گشت و سبب تطویل آن فتنه آن بود که در خدمت سلطان مهتر فرانس که او را فخر الدین مبارکشاه فرخی گفتندی، قربانی یافته بود و بر مزاج سلطان مستولی شده و هرچه با سلطان گفتی سلطان همان کردی و این فراش بهیچ وجه بصلح رضا نمیدادی - روز آدینه هفتم

تاریخ
۱۸۸۵
۱۲۸۵

نمانده بود - روز دوشنبه شانزدهم ماه جمادی الاخری سنه تسع و ثلثین و ستمائه کفار مغل بران شهر دامت یافتند و مسلمانان را شهید کردند و اتباع ایشان را اسیر کردند و چون خبر هائل این حادثه بحضرت دهلی رسید سلطان معز الدین خلق شهر دهلی را در قصر سپید جمع کرد و این داعی را که کاتب این سطور است فرمان تذکیری داد تا خلق را با سلطان بیعت داده آمد درویشی ترکمان بود ایوب نام مردی زاهد و گلیم پوش مدتی در قصر حوض سلطان باعث کاف نشسته و از آنجا او را بخدمت سلطان معز الدین تقرب افتاد و سلطان را بدو ارادت پیدا شد و آن درویش در کارهای ملکی شروع کردن گرفت و پیش ازین در قصبه مهر پوره بود و از قاضی شمس الدین مهر گرفت گشته درینوقت چون سخن او نزدیک سلطان معتبر شد سعی نمود تا قاضی شمس الدین مهر را در پای پدل انداختند چون این حادثه ظاهر شد خلق از سلطان کلی خائف شدند و سلطان بجهت دفع کفار مغل که بدر شهر لوهور بودند ملک قطب الدین حسین را با وزیر و اسرا و ملوک و لشکرها بدانطرف نامزد فرمود تا سرحد ها را محافظت کنند و درین وقت سلطان معز الدین علیه الرحمة قضای حضرت و کل ممالک روز شنبه دهم ماه جمادی الاولی سنه تسع و ثلثین و ستمائه بدین داعی مغضوب فرمود و تشریف و عواطف فراوان بارزانی داشت و بعد از آن لشکرها نامزد کرد چون در انتقام سلطان لشکرها بلب آب بیا جمع شد خواجه مذهب الدین نظام الملک در انتقام سلطان بود تا بطریقی او را از تخت بیرون کند از لشکرگاه نزدیک سلطان عرضه داشتی

مهمان
saint.

سلطان آمد و عرضۀ داشت سلطان در حال سوار شد و آن جمعیت
 پیریشان گشت و بدر الدین سنقر بخدمت سلطان پیوست و سلطان
 باز گشت و در بارگاه بار داد و بدر الدین سنقر را همان ساعت فرمان
 شد تا بطرف بداون رود و آن خطه (قطاع) او باشد و قاضی جلال الدین
 کاشانی از قضا معزول گشت و قاضی کبیر الدین و شیخ محمد
 شامی خائف شدند و از شهر برفتند و بعد ازان بدر الدین سنقر
 بمدت چهار ماه باز آمد بحضرت چون مزاج سلطان با او متغیر
 بود اورا مسموم فرمود تا جلال الدین موسوی را مقید کرد و هردو
 را شهید کرد و این حادثه سبب تغیر احوال امرا گشت از سلطان
 همگنان خائف گشتند و هیچ یگرا بر سلطان پیش اعتماد نماند
 وزیر نیز انتقام آنچه زخم خورده بود میخواست تا جمله امرا و
 ملوک و اتراک با سلطان خروج کنند سلطانرا از امرا و اتراک می
 ترسائید تا عاقبت اینمعنی سرایت کرد و سبب عزل سلطان و
 خروج خلق شد و از حوادثی که در عهد معز الدین افتاد واقعه
 شهر لوهور بود که لشکر کفار مغل از طرف خراسان و غزنین پئی
 شهر لوهور آمدند و مدتی جنگ کردند و مقطع لوهور ملک قراقش
 بود و او در ذات خود بس مبارز و جلد و پردل بود اما اهل لوهور
 چنانچه شرط موافقت باشد بجای نیاروند و در پاس شب و جنگ
 تقصیر کردند چون آن مزاج ملک قراقش را معلوم شد و روشن
 گشت شب بر نشست و با حشم خود از شهر بیرون آمد و برسمت
 حضرت دهلی روان شد کفار اورا تعاتب نمودند حق تعالی اورا
 نگهداشت و سلامت از انمیان بیرون آمد چون در شهر فرمانده

مصالح ملكي بي اجازت سلطان على بود و بر وزير نظام الملك
 مهذب الدين تفوق مي جست و فرمان مي داد و وزير در سر مزاج
 سلطان را بر بدر الدين ستمگر متغير مي گردانيد چنانچه مزاج سلطان
 با او تفاوت پذيرفت بدر الدين ستمگر چون اين معني دريافت
 از سلطان خائف شد مي خواست تا سلطان را بوجهي دفع كند
 و يكي از برادران سلطان را بر تخت نشاند - روز دو شنبه هفدهم
 ماه صفر سنه تسع و ثلثين و ستمائه در وقت صدر الملك تاج الدين
 علي موسوي كه مشرف ممالك بود بدر الدين ستمگر جماعت صدور
 و اكابر حضرت را جمع كرد چنانچه قاضي ممالك جلال الدين
 كاشاني و قاضي كدير الدين و شيخ محمد شامي و ديگر اسرا چون
 جمع شدند و در كار انقلاب ملك تدبير مي كردند و صدر الملك را بنزد
 وزير نظام الملك مهذب الدين فرستادند تا حاضر شود و اتفاق او كر
 كلي با آخر رساند يكي از مقرران و معتمدان سلطان به نزيك وزير بود
 كه صدر الملك بوثق وزير آمد و حديث آمدن صدر الملك چون
 وزير بشنيد آن معتمد سلطان را در موضعي كه سخن ايشان بشنيدني
 مخفي گردانيد تا صدر الملك در آمد و حديث تغيير سلطنت و
 استدعا بمهذب وزير باز گفت خواجه جواب داد كه شما را باز بايد
 گشت تا من تجديد وضو كنم و در عقب بخدمت اكابر شتابم چون
 صدر الملك مراجعت نمود معتمد سلطان را بيرون آورد و گفت
 آنچه صدر الملك گفت شنيدني زود برو و بخدمت سلطان عرض
 دار و بگو كه صواب آن است كه سلطان را سوار بايد شد و بر سر آن
 جمعيت بايد آمد تا ايشان متفرق شوند چون اين معتمد بخدمت

به عهدت راست چون نیز چنان گردد همه عالم

که جز در طرغ پرچم نه بیزد کس پریشانی

چون اختیار الدین ایتکین نائب شد بحکم نیابت تمامت امور
مملکت در ضبط آورد و حل و عقد ممالک بموافقت وزیر نظام
الملک مهذب الدین محمد عوض مستوفی در تصرف آورد چون
مدت یک دو ماه برآمد این معنی برخاطر سلطان معزالدین
گران می آمد و همشیره سلطان که در حکم قاضی نصیر الدین
بوده و خلع افتاده در حکم خود آورده و نوبت سه گانه و یک زنجیر پیل
بر در سرای خود نصب کرده و رونق گاه و نغاف امرا او بداشت تا
محرم سنه ثمان و ثلثین و ستمائنه با گاه روز در شنبه هشتم ماه محرم
در قصر سپید بام سلطان تذکیری بود و بعد از تذکیر سلطان
معزالدین دو نفر ترک مست را برسم فدائی از بالای قصر فرو
فرستاد تا از پیشگاه صغره بار قصر سپید اختیار الدین ایتکین را بزخم
کار شهید کردند و وزیر نظام الملک مهذب الدین را بر پهلوی زخم
زدند اما چون اجل او نیامده بود از پیش ایشان بیرون شد و ملک
بدر الدین سنقر امیر حاجب شد و امور ممالک در ضبط آورد و
چون رضیه و التونیه از تبرهنده عزیمت دهلی کرد و آن اندیشه باز
نخواند و منهزم گشت و سلطان رضیه و التونیه بر دست هندوان
شهادت یافتند چنانچه پیش ازین تحریر یافته است کار بدر الدین
سنقر طراوت کلی گرفت و هم بسبب آنچه در نغاف او امر خود و ضبط

بی باک و پردل و خونخوار اما چند اوصاف گزیده و اخلاق پسندیده داشت و در ذات خود شرمگین و بی تکلف بود و هرگز از حلی و حلل که آئین بادشاهان دنیا باشد با خود نداشتی و در کمرو ساخت و علم باین زینتها رغبت نه نمودی چون سلطان رضیه را بمکروم قلعہ تبرهنده مقید کردند امراء و ملوک باتفاق مکتوبات بحضرت دهلی فرستادند و سلطان معزالدین را روز دوشنبه بیست و هفتم رمضان سنه سبع و ثلثین و ستمائنه بر تخت سلطنت نشاندند و چون ملوک و امراء و سائر حشم بشهر باز آمدند روز یکشنبه یازدهم ماه شوال همین سال در دروختخانه بر سلطنت بیعت عام کردند بشرط نیابت اختیار الدین ایتگین و در آن روز کاتب این حروف بعد از بیعت بوجه تهنیت سلطنت در فضل و دعا این قطعه عرض داشت *

زهی در شان تو منزل ز لوح آیات سلطانی
 بدین در رایت شاهی علامات جهانبنایی
 معزالدین و الدنیا مغیث الخلق تا خلقی
 سلیمان ساخت در فرمانست هم انسی و هم جانی
 اگر سلطانی هند است ارث دود شمس
 بحمد الله ز فرزندان توئی التمش ثانی
 چو دیدندت همه عالم که بر حق وارث ملکی
 درت را قبله گه کردند هم قاصی و هم دانی
 چو منہاج سراج این است خلقان را دعائی تو
 که یارب بر سر بر ملک دولت جاودان مانی

۲۱-۱۲-۱۹۰۵
 April 12/10

مسجد جامع بودند سنگ و خشت روان کردند و جمله ملاحظه و قرامطه را بدوزخ فرستادند و آن فتنه ببارامید و الحمد لله علی نعمه الامان و عزة الايمان و چون سلطان رضیه را بمحروسه تبرهنده محبوس کردند ملک التونیه او را عقد کرد و در حبالة خود آورد و بطرف دهلي لشکر کشید تا کورت دیگر مملکت را ضبط کند و ملک عز الدین محمد سالاری و ملک قرائش از حضرت تخلف نموده بودند و بنزدیک ایشان رفته و سلطان معز الدین بتخت نشسته بود و اختیار الدین ایتکین امیر حاجب شهید شده و بدر الدین سنقر رومی امیر حاجب گشته و در ماه ربیع الاول^(۱) سنه ثمان و ثلثین و ستمائه سلطان معز الدین لشکر دهلي بدفع ایشان بیرون برد و سلطان رضیه و التونیه منهزم شدند و چون یکتهل رسیدند لشکری که با ایشان بود همه تخلف نمودند سلطان رضیه و التونیه بدست هندوان گرفتار شدند و هر دو شهید گشتند و هزیمت ایشان بیست و چهارم ماه ربیع الاول بود و شهادت سلطان رضیه روز سه شنبه بیست و پنجم ماه ربیع الآخر سنه ثمان و ثلثین و ستمائه بود - و مدت ملک او سه سال و شش روز بود - حق تعالی بادشاه مسلمانان را تا قیام قیامت باقی دارد - امین رب العالمین *

الخامس معز الدین بهرامشاه

سلطان معز الدین بهرامشاه علیه الرحمة یادشاه قاهر بود و

و سلطان رضیه را بگرفتند و مقید کردند و بقلعه تبرهنده نرسند و از حوادثی که در اوائل عهد سلطان رضیه افتاد بزرگتر آن بود که قرامطه و ملحد هندوستان باغرای شخصی دانشمند گونه که او را نور ترک گفتندی از اطراف ممالک هندوستان چون بگجرات و ولایت سنده و اطراف دارالملک دهلی و سواحل جون و گنگ در دهلی جمع شدند و در سر با هم بیعت کردند و باغرای آن نور ترک قصد اهل اسلام کردند و این نور ترک تذکیر میگفت و ادبش خلق بر روی جمع می شد و علمای اهل سنت و جماعت را ناصبی میگفت و مرجی نام میکرد و خلق عوام را بر عداوت طوائف علمای مذهب ابوحنیفه و شافعی تحریش مینمود تا میعادى نهادند و تمامت طوائف ملحد و قرامطه روز جمعه ششم ماه رجب سنه اربع و ثلاثین و ستمائه بقدر یک هزار مرد با سلاح و شمشیر و سپر و تیر بدر فوج شده بمسجد جامع حضرت دهلی در آمدند و فوج بطرف حصار نور بدر مسجد جامع از طرف شمال در آمدند و فوج دوم از میان بازار بزازان بدر مدرسه معزی بر ظن آنکه این مسجد جامع است در آمدند و از هر دو طرف تیغ در مسلمانان نهادند و خلق بسیار بعضی به تیغ آن ملحد و بعضی بزیز پای خلق شهید شدند چون تغیر از میان خلق بواسطه آن فتنه بر آمد مبارزان حضرت چنانچه نصیر الدین ایتم بلارامی رحمه الله و امیر امام ناصر شاعر و دیگر مردان با سلاح از اطراف در مسجد جامع سوار با سلاح تمام از جوشن و برگستوان و خود و نیزه و سپر مرتب در آمدند و تیغ در ملحد و قرامطه گرفتند و مسلمانی که بر بالای

یاقوت را که امیر آخور بود بخدمت سلطان قربتی افتاد چنانچه
ملوک و امرای ترک را ازان قرب غیرت آمدن گرفت و چنان اتفاق
افتاد که سلطان رضیه از لباس عورات و پرده بیرون آمد و قبا بست
و کلاه نهاد و در میان خلق طاهر شد و بر پشت پیل در وقت برنشستن
همه خلق او را ظاهر می دیدند و درین وقت لشکرها بطرف
کالیور نامزد فرمود و انعامات و رافه فرستاد و چون مجال مقاومت
نبود داعی دولت قاهره منهاج سراج در موافقت مجد الامراء
ضیاء الدین جنیدی که امیر داد کالیور بود با دیگر معارف در غرض
شعبان سنه خمس و ثلثین و ستمائه از قلعه محروسه کالیور بیرون
آمد و بحضرت دهلی پیوست و در ماه شعبان همین سال سلطان
رضیه مدرسه ناصریه در حضرت منضم با قضای کالیور بدین داعی
مغوض فرمود تقبل الله منها و در شهر سنه سبع و ثلثین و ستمائه
ملک عز الدین کبیرخان که مقطع لوهور بود مخالفت آغاز نهاد و
سلطان رضیه از دهلی لشکر بدان طرف برد و او را تعاقب نمود و بآخر
صلح شد و خدمت کرد و خطه ملتان که ملک قراقش داشت
بملک عز الدین کبیرخان مغوض گشت و سلطان رضیه روز پنجم
نوزدهم ماه شعبان سنه سبع و ثلثین و ستمائه بحضرت باز آمد
و ملک التونیه که مقطع تبرهنده بود مخالفت آغاز نهاد و در سر
بعضی از امرای حضرت با او یار بودند سلطان رضیه روز چهارشنبه
نهم ماه رمضان همین سال از حضرت با لشکرهای قلب روی بدفع
نژده التونیه نهاد بطرف تبرهنده چون بدان موضع رسید امرای ترک
خروج کردند امیر جمال الدین یاقوت حبشی را شهید کردند

سرا پرده جمع گشتند بران قرار که ملک جانی و ملک کوچی و نظام الملك جنیدي را طلب کند و مخاطب و مقید گرداند تا فتنه تسکین پذیرد و آن ملوک را چون معلوم شد مذهب از لشکرگاه خود برفتند سواران سلطان تعاقب نمودند ملک کوچی و برادرش فخر الدین بدست آمدند بعد ازان در حبس شهید شدند و ملک جانی بحدود بابل و در ^(۵) نکوان^(۶) شهادت یافت سر او بحضرت آوردند و نظام الملك جنیدی در ^(۵) کوه^(۷) بردار رفت بعد از مدتی همانجا برحمت حق پیوست چون کار دولت سلطان رضیه منتظم شد وزارت بخواجه مذهب داد که نائب نظام الملك بود و لقب او هم نظام الملك شد و نیابت لشکر ملک سیف الدین ایبک بهتو داد و لقب او قتلغخان شد و ملک کبیرخان را اقطاع لوهور دادند و مملکت آرام گرفت و دولت را بسطت ظاهر شد و از ممالک لکهنوتی تا دیول همه ملوک و امرا انقیاد نمودند ناگاه ملک ایبک بهتو برحمت حق تعالی پیوست نیابت بملک قطب الدین حسن غوری دادند و او را نامزد حصار و تنپور فرمود که هندوان بعد از فوت سلطان سعید مدتی آن حصار و قلعه را محصر کرده بودند ملک قطب الدین لشکرها بدان طرف برد و امرای اسلام را از حصار بیرون آورد و حصار را ویران کرد و بحضرت باز آمد و درین وقت ملک اختیار الدین ایتکین امیر حاجب شد و امیر جمال الدین

(۴ ن) موضع یکوان (۵ ن) کوه سرمند برادر (۶) در فرشته -

باشند و هیچکدام تیمار مملکت ندارند و از ایشان ضبط این ممالك
 نیاید شما را بعد از فوت من معلوم گردد که ولایت عهد را هیچ يك
 ازو لائق تر نباشد و حال هم پیران جمله بود که آن پادشاه سعید دانا
 فرموده بود علیه الرحمة چون سلطان رضیه به تخت نشست همه
 کارها بقانون اصل باز آمد اما وزیر مملکت نظام الملک جنیدی
 علیه الرحمة موافقت ننمود و ملک جانی و ملک کوچی و ملک
 کبیر خان و ملک عز الدین محمد سالاری و نظام الملک از اطراف
 بر در شهر دهلی جمع شدند و با سلطان رضیه مخالفت آغاز نهادند
 و آن مکر و مکر بتطویل انجامید و درین وقت ملک نصیر الدین
 تاشی معزی مقطع اوده بود از آن طرف با لشکر خود بر عزیمت
 مدد سلطان رضیه بحکم فرمان روی بحضرت دهلی نهاد چون از آب
 گنگ عبیره کرد و ملوک مخالف بر در شهر بودند مغایضه او را
 استقبال کردند و بدست آوردند رنجوری بروی غالب شد و او
 برحمت حق تعالی پیوست توقف ملوک مخالف بر در شهر
 دهلی دیر کشید و چون دولت سلطان رضیه و اقبال او روی برترزاید
 داشت سلطان از شهر بیرون آمد و بموضع بر لب آب چون سرا پرده
 نصب فرمود و میان امرای ترک که در موافقت رکب سلطان
 بودند و میان ملوک مخالف بکرات مقاتله افتاد و بآخر صلح شد
 اما بطریق حیل و لطائف تدبیر ملک عز الدین سالاری و ملک
 عز الدین کبیر خان ایاز در خفیه بطرف سلطان شدند و شبی بر در

وعیت آسوده مانند احسان باید تا حشم آسوده ماند لیهو و طرب و
مخالطت با ناجنسان و خسیسان موجب زوال مملکت گردد
عفا الله عنهم - سلطان ناصر الدنیا والدین را در جهانداریی بقا باد
آمین رب العالمین *

الرابع السلطان رضیة الدنیا والدین بنت السلطان نور الله مرقدہا

سلطان رضیة طاب مرقدہا بادشاه بزرگ و عاقل و عادل و کریم
و عالم نواز و عدل گستر و رعیت پرور و لشکر کش بود همه اوصاف
گزیده که پادشاهان را باید داشت اما چون از حساب مردان در خلقت
نصیب نیانته بود اینهمه صفات گزیده چه سودش کند رحمة الله
علیها در عهد پدر خود سلطان سعید طاب مرقدہ فرمان ده بود
با عظمت بسیار بسبب آنکه مادر او بزرگتر حرمهای اعلی بود
مقام او در قصر دولخانه بود در گوشه فیروزی چون سلطان در ناصیه
او آثار دولت و شہامت میدید اگرچه دختر بود و مستوره بعد آنکه
از فتح کالیوز مراجعت فرمود تاج الملك محمود دبیر را رحمة الله
که مشرف مملکت بود فرمان داد تا او را ولایت عهد بنوشت و
ولی عهد سلطنت کرد و در وقت پیشین این فرمان بندگان دولت
که بحضرت سلطنت او قربتی داشتند عرضداشت کردند که با وجود
پسران بزرگ که سلطنت را شایانند دختر را بادشاه اسلام ولی عهد
میگرداند چه حکمت است و نظر پادشاه بر چه معنی است این
اشکال از خاطر بندگان رفع فرمایند که بندگان را این معنی لائق
نمی نماید سلطان فرمود که پسران من بعشرت جوانی مشغول

مکارت آتماز نهاد سلطان رکن الدین بضرورت جانب دهلي باز
گشت مادر رکن الدین قصد سلطان رضیه کرد تا او را بگیرد و هلاک
کند خلق شهر خروج کردند او قصر دولتخانه را حصار گرفت و مادر
رکن الدین را بگرفت و رکن الدین چون بشهر کیلوکهری رسید فتنه
در شهر ظاهر شده بود و مادر رکن الدین گرفتار آمد و قلب و امراى
ترک همه در شهر آمدند و بخدمت سلطان رضیه پیوستند و سلطان
رضیه را ببعت کردند و بر تخت نشاندند چون بر تخت بنشست
قومی را از بندگان ترک و امرا بکیلوکهری فرستاد و سلطان رکن الدین
را بگرفتند و بشهر آوردند و مقید کرده محبوس گردانیدند و همدران
حبس برحمت حق پیوست و این حادثه و قید روز یکشنبه هزدهم
ماه ربیع الاول سنه اربع و ثلثین و ستمائه بود - مدت ملک او شش ماه
و بیست و هشت روز بود سلطان رکن الدین علیه الرحمة در عطا و
سخا حاتم ثانی بود و آنچه او کرد از بذل اموال و تشریفات و انفره
و کثرت عطایا در هیچ عهد هیچ پادشاه نکرد فاما علت آن بود که
میل بکلی بطرف لهو و نشاط و طرب بود و در نساد و عشرت ابلاغ
تمام داشت و اکثر تشریفات و انعامات او بجماعت مطربان و مسخرگان
و مخندان بود و زر پاشی او تا حدی بود که مست بر پشت
پیل نشسته میان بازار شهر میراند و تنکه های زر سرخ میروخت
تا خلق بومی چیدند و نصیب میگرفتند و بر لعب و سواری پیلان
حرص تمام داشت و جمیع پیلبانان را از دولت و احسان او نصیب
تمام بود و در طبع و مزاج او ایذاء هیچ آفریده نبود و همین معنی
سبب زوال ملک او شد که پادشاهان را همه معنی جمع باید تا

از عهد ایشان غبار گرفت و با این حرکت پسر سلطان را که او را قطب الدین لقب بود و بمس شایسته هر دو چشم او را بفرمود تا میل کشیدند و بعد آن بقتل رسانید مخالفت ملوک از اطراف بدین وسایل ظاهر شدن گرفت و ملک غیاث الدین محمد شاه بن سلطان که در سن کمتر از رکن الدین بود در اوده مخالفت نمود و خزائن لکهنوتی را که بحضرت می آوردند تصرف کرد و بعضی از قصبات هندوستان را نهب و تاراج کرد و ملک عزالدین محمد سالاری که مقطع بداون بود عصیان ظاهر کرد و از طرف دیگر ملک عزالدین کبیر خان مقطع ملتان و ملک سیف الدین کوچی مقطع هانسی و ملک علاء الدین مقطع لوهور با هم جمع شدند و طریق مخالفت و تمرّد آغاز نهادند سلطان رکن الدین بر عزیمت دنع ایشان از حضرت لشکر بیرون آورد و وزیر مملکت نظام الملک محمد جنیدی هراس خورد و از کیلو کهری بطرف کول رفت و از آنجا با عزالدین محمد سالاری پیوست و هر دو بملک جانی و کوچی پیوستند و سلطان رکن الدین بطرف کهرام لشکر برد و امرای ترک و بندگان خاص که در خدمت قلب بودند شیعه کردند و در حوالی منصور پور و تراین تاج الملک محمود دبیر و مشرف ممالک و بهاء الملک حسین اشعری و کریم الدین زاهد و ضیاء الملک پسر نظام الملک جنیدی و نظام الدین شرقانی و خواجۀ رشید الدین مالکانی و امیر فخر الدین و دیگر جماعت کار داران تازی را شهید کردند و در ربیع الاول سنه اربع و ثلثین و ستمائه در شهر سلطان رضیه که دختر بزرگ تر سلطان بود با مادر سلطان رکن الدین

الملک حسین اشعری که وزیر ملک ناصر الدین قباچه بود درین
 وقت وزیر سلطان رکن الدین شد و چون سلطان شمس الدین از کالیفور
 و فتح آن قلعه و بلاد بحضرت باز آمد ممالک لوهور که تختگاه
 خسرو ملک بود بسلطان رکن الدین داد و چون سلطان در آخر
 لشکری از طرف آب سنده و بنیان باز آمد رکن الدین را با خود
 بحضرت آورد که خلق را نظربروی بود چون او بعد از ملک
 ناصر الدین محمود مهتر پسران سلطان بود علیه الرحمة چون
 سلطان شمس الدین از تخت دنیا بملک آخرت خرامید با اتفاق
 ملوک و اکابر مملکت سلطان رکن الدین بتخت مملکت بنشست
 روز سه شنبه بیست و نهم شعبان سنه ثلث و ثلثین و ستمائة^(۳)
 تاج و تخت از فرو بهاء و زیب و زینت گرفت همگنان بجلوس
 او شادمان شدند و تشریفات پوشیدند چون ملوک از حضرت
 مراجعت کردند سلطان رکن الدین در خزائن بکشد و بعشرت
 مشغول شد و در بذل اموال بیت المال در غیر موضع افراط
 نمودن گرفت و از غایت حرص او بر عشرت و لهو کار ملک
 و مصالح دولت و انتظام امور سلطنت مختل ماند و والده او شاه
 ترکان در حل و عقد ملک تصرف نمودن گرفت و فرمان می
 داد و چون در حیات سلطان شمس الدین از دیگر حررها غیرت
 و رشک دیده بود بدان جماعت اهل حرم مضرت رسانید و بعضی
 را از ایشان بظلم و تعدی باطل و هلاک کرد و خاطر اهل مملکت

و پیدان بدست آورد و غیاث الدین را بقتل رسانید و خزائن او در ضبط آورد و از انجا تمامت علما و سادات و ائمه و اهل خیر دار الملک دهلی و سائر قصبات را بوجه تحف و انعامات فرستاد و چون تشریفات دار الخلافه بحضرت سلطان شمس الدین طاب ثراه رسید از انجمله یک تشریف گرانمایه با چتر لعل بطرف لکهنوتی فرستاد ملک ناصر الدین علیه الرحمة بدان چتر و تشریف و اکرام مشرف گشت و همگان را از ملوک و اکابر ممالک هند نظر بدو بود که وارث مملکت شمسى او باشد فاما تقدیر آسمانی بحکم العبد یدبّر و الله یقدر با اندیشه خلق راست نیاید بعد از یکسال و نیم زحمت و ضعف بذات عزیز او راه یافت و برحمت حق تعالی پیوست رحمة الله علیه چون خبر وفات او بحضرت دهلی رسید جمله خلائق بر فوت او اضطراب نمودند - حق تعالی سلطان اسلام ناصر الدین محمود را چنانچه وارث اسم و لقب او است ارث و جمله ملوک و سلاطین و دولت گردانان بحق حقه *

الثالث السلطان رکن الدین فیروزشاه

سلطان رکن الدین فیروز شاه پادشاه کریم و خوب منظر بود و حلم و صروت بکمال داشت و در بذل و عطا حاتم ثانی بود و والدۀ او خداوندۀ جهان شاه ترکان کنیزک ترک بود و مهتر جمله خرمهای سلطان بود و آن ملکه را صدقات و احسان و خیرات در حق علما و سادات و زهاد بسیار بود و سلطان رکن الدین در شهر هه خمس و عشرين و ستمائه اقطاع پداون و چتر سبز یافت و عین

الثاني الملك السعيد ناصر الدنيا

والدين محمود بن السلطان نور الله مرقده

ملک ناصر الدین محمود پسر بزرگ تر سلطان شمس الدین بود علیهما الرحمة و او بادشاه فرزانه و عالم و عاقل بود و در غایت جلالت و مبارزت و بذل و احسان و اول اقطاعی که سلطان او را فرمود خطه هانسی بود و بعد از مدت در شهر سنه ثلث و عشرين و ستمانه خطه اوده بدو مغوض شد و آن پادشاهزاده در آن دیار آثار پهنانیده بسیار نمود و غزوات بسنت کرد چنانچه ذکر او برجولیت و شهامت در عرصه هندوستان منتشیر گشت و برتوه (؟) لعین را که صد و بیست و اند هزار مسلمانان بر دست و تیغ از شهادت یافته بودند بر انداخت و بدوزخ فرستاد و کفار متمردان که در اطراف زمین اوده بودند بر انداخت و جماعتی را منقاد گردانید و از اوده عزیمت لکهنوتی کرد و لشکریهای هندوستان بفرمان اعلی نامزد او شد و ملوک نامدار چنانچه بولان و ملک علاء الدین جانی همه در خدمت او بطرف لکهنوتی رفتند و سلطان غیات الدین عوض خلجی بر عزیمت دیار بنگ از لکهنوتی لشکرها برده بود و مرکز خالی گذاشته چون ملک سعید ناصر الدین با لشکرها بدان طرف رسید حصار بسنکوت و شهر لکهنوتی مهلم شد چون خبر بسطان غیات الدین عوض خلجی رسید از موضعی که بود روی بلکهنوتی نهاد ملک ناصر الدین با لشکرها پیش باز رفت و او را منهزم گردانید و غیات الدین را با جمله اقربا و امرای خلیج و خزائن

وزرا

نظام الملک کمال الدین جنیدی

دارالملک او

حضرت دهلی

اعلام او

رایات میسرہ لعل

رایات میمنہ سیاہ *

توقیع مبارک او

الکبریاء لله

مدت ملک او

بیست و شش سال

فتوح

فتح بدادون و هزیمت رای مان - فتح جالیور و سندھ - فتح
 تاج الدین و گرفتار شدن - فتح رتنپور - فتح حصار مندور - فتح
 لکھنوتی کرت دیگر - فتح بہار - فتح ملتان و آچہ - فتح در بہنگہ -
 فتح حصار تھنکر - فتح اجین نگری - فتح جاجنگر - فتح لاہور
 و امرای مخالف - فتح تہرہندہ - فتح سرمتی - فتح کھرام - فتح
 مصاف ناصر الدین قباچہ و هزیمت او - فتح لکھنوتی - فتح ترہت
 فتح بہیلسا - فتح بنارس - فتح خراج و سل - فتح سیوستان -
 فتح دیول - فتح قنوج - فتح کالیور - فتح الہیر - فتح نندنہ -
 فتح کوخاہ و سیالکوٹ - فتح جھجھر - فتح مالوہ *

و الدین - سلطان قطب الدین محمد - سلطان جلال الدین مسعود -
 ملک بهاء الدین محمد †

(†) این نامها فقط در یک نسخه بود بعینه نقل افتاد و در
 دیگر یک نسخه بعوض این نامهای دیگر است انهم بجنسه نقل
 می شود *

ناصر الدین محمد مردان شاه - محمد حارث - ملک نصیر الدین
 طغان مقطع بداون - ملک عز الدین طغرل قطبی - ملک
 عز الدین بختیار غوری - ملک الامرا قره سنقر ناصری - ملک
 نصیر الدین ایتمر بهائی - ملک نصیر الدین ایتمر قطبی - ملک
 حسام الدین اغلیک - ملک عز الدین علی ناگوری - ملک
 فیروز شمس سالاری شاهزاده خوارزم - ملک علاء الدین جانی یعنی
 شاهزاده ترکستان - ملک قطب الدین ملک غور و جبال - ملک
 عز الدین - ملک عز الدین - ملک اختیار الدین حسین - ملک
 تاج الدین منچر کز لکخان - ملک اختیار الدین ایران شاه بلکا
 خلجی - ملک الامرا افتخار الدین امیر کوه - ملک رکن الدین حمزه
 عبد الجلیل - ملک بهاء الدین ناصری *

اسامی اولاد - السلطان ناصر الدین - سلطان رضی الدین -
 سلطان معز الدین بهرامشاه - سلطان قطب الدین محمد - ملک
 جلال الدین مسعود - ملک شهاب الدین محمد - سلطان علاء الدین
 مسعود شاه - سلطان ناصر الدین محمود - سلطان غیاث الدین
 محمد شاه - سلطان رکن الدین فیروز شاه - سلطان ناصر الدین
 محمود شاه *

السلطان المعظم شمس الدنيا و الدين ابوالمظفر الشمس ناصر امير المؤمنين انار الله برهانه

قضاة

قاضي سعد الدين كروري - قاضي نصير الدين كساليمن -
قاضي جلال الدين - قاضي كبير الدين قاضي لشكر *

ملوك و اقرباي اور رحمهم الله

ملك فيروز شاه الشمس شاهزاده خوارزم - ملك جاني
شاهزاده تركستان - ملك قطب الدين ملك غور - ملك عز الدين
محمد سالار حربى مهدي - ملك عز الدين حمزه عبد الجليل -
ملك عز الدين كبير خان اياز - ملك تاج الدين شنجر - ملك
كزلخان دولت شاه خلجي - ملك لكهنوتي ملك اختيار الدين
محمد برادر زاده - ملك الامراء فتحخار الدين امير كوه - ملك
عز الدين علي سيالكوتي - ه - فتح طغان - ملك شروان - ملك
نصير الدين ميران شاه پسر محمد چارس خلجي - ملك عز الدين
بختيار - ملك نصير الدين محمد بيدار - محمد كولان ترك ناصري -
ملك عز الدين طغرل بهائي - ملك الامراء سنقر ناظري -
ملك ناصر الدين ايتمر - ملك ناصر الدين ماديني ملك غور -
ملك ناصر الدين محمود عليه الرحمة - سلطان ركن الدين
فيروز شاه - سلطان غياث الدين محمد شاه - سلطان ناصر الدين
و الدنيا محمود - سلطان ناصر الدنيا و الدين - سلطان معز الدنيا

و چون بحضرت باز آمد در شهر سده^(۱۳) و تلذین و ستمانه
 لشکرهاي اسلام را بطرف بلاد مالوه برد و حصن و شهر بهیلسا^(۱۵) را
 بگرفت و بتخانه که سیصد سال بود تا آنرا عمارت می کردند و
 رفعت از بقدر صد و پنج گز بود خراب کرد و از آنجا بطرف اجین
 نگری رفت و بتخانه مهاکال دیو را خراب کرد و تمثال بکرماجیت
 که بادشاه اجین نگری بوده است و از عهد او تا پدین وقت یکم هزار
 و سیصد و شانزده سال است و توارینج هندوی از عهد وی می نویسند
 و چند تمثال دیگر از برنج ریخته بودند با سنگ مهاکال بحضرت دهلی
 آورد و در شهر سده ثلث و تلذین و ستمانه لشکرهاي هندوستان
 بطرف بدیان^(۱۶) برد و در آن سفرضعف بر ذرات مبارک او مستولی گشت
 و چون بسبب زحمت نفسانی از آنجا مراجعت کرد روز چهارشنبه
 چاشتگاه غره ماه شعبان با اختیار منجمان بحضرت دهلی که دار الملک
 جلای بود در عمارتی نشسته در آمد بعد از نوزده روز چون مرض او
 قوی شد در روز دو شنبه یستم ماه شعبان سده ثلث و تلذین و ستمانه
 از دار فنا بسرای بقا نقل کرد - و مدت ملک او بیست و شش
 سال بود انار الله برهانه - ملک تعالی سلطان اسلام ناصر الدنیا
 و الدین محمود را که وارث آن سلطنت است تا نهایت حد امکان
 و تخت سلطنت باقی داراء آمین رب العالمین *

(۱۳) احدی (۱۵) بهیلسان - بیلستان (۱۶) در یست

(۱۷) بدهیان - بیانه (در تارینج فرشته و بداونی و طبقات

اکبری ملتان نوشته است

بخدمت درگاه سلطنت آورد و آن دولت دریافت و این داعی را
 بر در سرا پرده اعلیٰ نوبت تذکیر فرمود و در هر هفته سه نوبت
 تذکیر معین شد و چون ماه رمضان در آمد هر روز تذکیر گفته آمد و
 تمام عشر ذی الحجه و تمام عشر محرم گفته آمد و در دیگر ماهها همان
 سه نوبت نگاهداشته شد چنانچه نود و پنج مجلس بر در سرا پرده
 اعلیٰ عقد شد و در هر در روز عید فطر و اضحیٰ بسمه موضع لشکر اسلام نماز
 عید گذاردند از انجمله روز عید اضحیٰ در برابر قلعه کالیدور که جانب
 شمال آن طرف است داعی دولت را که منهای سراج است خطبه
 عید و نماز فرمود و بتشریف گرانمایه مشرف گردانید و در بند آن
 بداشت تا روز سه شنبه^(۲) بدست و ششم ماه صفر سنه ثلثین و ستمائنه
 حصار فتح شد و میلکدیو لعین در شب از قلعه بیرون آمد و بگریخت
 و بقدر هشتصد کس را بر در سرا پرده سیاست فرمود و بعد ازان
 امرا و اکابر را چون مجد الملک ضیاء الدین محمد جنیدی را امیر داد
 و سپهسالار رشید الدین علی علیه الرحمة را کوتوالی فرمود و منهای
 سراج را که داعی این دولت است قضا و خطابات و اصامت و
 احتساب و کل امور شرعی فرموده تشریفات فاخره و انعامات و افره
 ارزانی داشت حق تعالی دستگیری روح مطهر و قالب معطر آن
 بادشاه کریم غازي عالم پرور گرداند و دوم ماه ربیع الآخر همین سال
 از پای قلعه مراجعت فرمود و بقدر یک فرسنگ از پای قلعه
 بطرف حضرت لشکر گاه کرد و نوبت سلطنت دران مقام پنج شد

بیای قلعۀ آنچه حوسها الله تعالی لشکرگاه نصب فرمود در یافته
 بود و منظور نظر مبارک او شده چون از پای آن قلعۀ انصراف فرمود
 در موافقت چشم منصور آن پادشاه غازي بحضرت دهلي اجلها الله
 آمده شد و در ماه رمضان سنه خمس و عشرين و ستمائه بحضرت
 اعلی وصول بود درین وقت رسل دار الخلافه با تشریفات وافره
 بحدود ناگور رسیده بودند و در روز دو شنبه^(۴) بیست و دوم ماه
 ربیع الاول سنه ست و عشرين و ستمائه بحضرت رسیدند و شهر را
 آئین بستند و این پادشاه و ملوک و فرزندان او طاب مرقد هم و
 دیگر ملوک و خدام و بندگان همه بخلاعت دار الخلافه مشرف
 گشتند و بعد از چنان بزم و شادی در ماه جمادی الاولی سنه ست
 و عشرين و ستمائه خبر فوت ملک سعید ناصر الدین محمود برسد
 بلگا^(۵) ملک خلجی در ممالک لکنوتی عصیان آورد و سلطان
 شمس الدین طاب ثراه لشکرهای هندوستان بطرف لکنوتی برد
 و در شهر سنه سبع و عشرين و ستمائه آن طاغی را بدست آورد و
 تخت لکنوتی بملک علاء الدین جانی داد علیه الرحمة و در رجب
 همین سال بحضرت جلال دهلي باز آمد و در شهر سنه تسع و
 عشرين و ستمائه عزیمت فتح حصار کالیور مصمم فرمود و چون
 بیای آن قلعہ سراپردۀ سلطنت او نصب شد میلکدیو^(۶) لعین پسر
 بسیل^(۷) لعین جنگ آغاز نهاد و مدت یازده ماه در پای آن قلعہ مقام
 کرد و کاتب این حروف از دهلي در ماه شعبان همین سال روی

General
 2

(۴ ن) دو شنبه دوم ماه (۵ ن) ملکا (۶ ن) میلکو

(۷ ن) سد - میل - بلبل

حسین اشعری را فرمان داد تا خزانه که در قلعه اُچه است بطرف قلعه بدختر برد و سلطان شمس الدین مقدمه لشکر خود دو سالک بزرگ را بر سر لشکر خود بیای اُچه فرستاد یکی ملک عزالدین محمد سالاری که امیر حاجب بود و دوم کز لکخان سنجر سلطانی که ملک تبرهنده بود و بعد از چهار روز سلطان طاب ثراه با باقی لشکر و پیلان و بنه بدای قلعه اُچه رسید و لشکرگاه نصب کرد و وزیر دولت خود نظام الملک محمد جنیدی و دیگر ملوک را در عقب ملک ناصر الدین بطرف قلعه بهگر فرستاد و مدت یکماه در پای حصار اُچه جنگ فرمود روز سه شنبه بیست و هشتم ماه جمادی الاولی سنه خمس و عشرين و ستمائه قلعه اُچه بصلح فتح شد و در همین ماه ملک ناصر الدین قباچه از حصار بهگر خود را در آب سنده غرق کرد و پیش از آن بیچند روز پسر خود ملک علاء الدین بهرامشاه را بخدمت سلطان شمس الدین طاب مرقده فرستاده بود بعد از چند روز خزائن و بقایای حشم ملک ناصر الدین بخدمت درگاه پیوستند و آن بلاد تا لب دریای محیط فتح شد و ملک سنن^(۲) الدین حبش که والی دیول و سنده بود بخدمت درگاه شمسی پیوست چون دل مبارک آن پادشاه از فتح آن بلاد نارغ شد روی بدار الملک جلال دهلی نهاد و این کاتب حروف خدمت درگاه اعلی آن بادشاه اهل ایمان در روز اول که

(۲) سه ماه (۳) بیست و هفتم ماه جمادی الاخری

(۴) شهاب الدین حبش

عزیمت فتح قلعه رتنپور مصمم فرمود و آن قلعه در حصانت و مدانت و استحکام در تمام ممالک هندوستان مذکور و مشهور است - و در توارینج اهل هند چنین آورده اند که هفتاد و اند بادشاه پپای آن قلعه آمده بودند و هیچ یکی را فتح آن حصار میسر نشده بعد از مدت چند ماه در شهر ثلث و عشرين و ستمائه بر دست بندگان او بفضل آنریدار فتح شد و بعد ازان بیک سال در شهر سنه اربع و عشرين و ستمائه عزیمت قلعه مندور کرد از حدود سواک حق تعالی آن فتح ازرا میسر گردانید و بازگشت و غنائم بسیار بدست بندگان او آمد و بعد ازان بیک سال در شهر سنه خمس و عشرين و ستمائه از حضرت دهلی لشکر ببلاد آچه و ملتان برد و کاتب این حروف منهاج سراج در رجب سنه اربع و عشرين و ستمائه از طرف غور و خراسان ببلاد سنده و آچه و ملتان رسیده بود و در غرة ربیع الاول سنه خمس و عشرين و ستمائه سلطان سعید شمس الدین طاب ثراه پپای قلعه آچه رسید و ملک ناصر الدین قباچه بدر حصار امرورت^(۲) لشکرگاه داشت و تمام بحرو کشتی ها با بنه و ابتاع لشکر دران آب بر کشتی ها پیش لشکرگاه بسته که روز آدینه بعد از نماز از طرف ملتان مسرعان رسیدند و خبر دادند که ملک ناصر الدین ایندور^(۳) مقطع لوهور پپای حصار ملتان آمد و سلطان شمس الدین از راه تبرهنده روی بطرف آچه دارد ملک ناصر الدین قباچه منهنم در کشتی ها با تمام لشکر خود بطرف بهکر رفت و وزیر خود عین الملک

Mandaur
Fort

همی وزید مقهور میگشت چون مدت حفظ و نصرت ایزدی یار دیگر
 آمد اطراف ممالک و مضافات حضرت دهلی و بدادر و او ده و بنارس
 و سواک تمام در ضبط آمد سلطان تاج الدین یلدز منہزم از پیش
 لشکر خوارزم بطرف لوهور آمد و میان او و سلطان شمس الدین
 بجہت سرحد ها مضایقتی رفت در ترین میان هر دو لشکر
 مصاف شد و در شهر سنه اثنی عشر و ستمائے فتح سلطان
 شمس الدین را بود و تاج الدین یلدز اسیر گشت و او را بحکم
 فرمان بدهلی آوردند و بطرف بدادر فرستاد و همانجا مدفون شد
 و بعد ازان در شهر سنه اربع عشر و ستمائے با ملک ناصر الدین
 قباچہ مصاف شد ناصر الدین قباچہ منہزم گشت و چون حوادث
 خراسان بسبب ظهور چنگیز خان مغل در افتاد در شهر سنه ثمان^(۲)
 عشر و ستمائے جلال الدین خوارزمشاه از پیس لشکر کفار منہزم
 بطرف هندوستان آمد و بسرحد های لوهور فتنه خوارزمشاهیان
 برسد سلطان شمس الدین طاب ثراه از دهلی لشکر بطرف لوهور
 برد جلال الدین خوارزمشاه از پیش حشم هندوستان عطف کرد و بطرف
 سندھ و سیوستان رفت و سلطان شمس الدین غازی علیہ الرحمۃ
 بعد ازان در شهر سنه اثنی و عشرین و ستمائے بطرف بلاد لکهنوتی
 لشکر کشید و غیاث الدین عوض خلجی رقبہ خدمت در رقبہ
 انقیاد آورد و سی زنجیر پیل و هشتاد لک مال بداد و خطبہ و سکہ
 بغام مبارک شمسہی کرد و در شهر سنه ثلث و عشرین و ستمائے

را فرمان داد که التمش را نیکو داری که از وی کاری خواهد آمد
و بفرمود تا خط عقدی از در تحریر آوردند و بنظر پادشاهانه او را
ملفوظ گردانید و بدولت احرارش رسانید و چون سلطان قطب الدین
در لوهور برحمت حق پیوست سپهسالار علی اسمعیل که امیر داد
حضرت دهلی بود با دیگر امراء و صدور مکتوبات بطرف بداون
بخدمت سلطان شمس الدین در قلم آوردند و او را استدعا کردند
چون بیامد در شهر سنه سبع و ستمائه بر تخت دهلی نشست
و ضبط کرد و چون ترکان و امرای معزی^(۲) از اطراف بدلهلی جمع
شدند و بعضی از اتراک و امرای معزی با ایشان جمیعت نکردند
و طریق مخالفت سپردند و از دهلی بیرون رفتند و در حوالی
جمع شدند و عصیان و خروج آغاز نهادند سلطان شمس الدین با
سوار قلب و خدم خاص خود از دهلی بیرون رفت و در پیش
صحرای جون ایشان را منہزم گردانید و اغلب سران ایشان را بزیور^(۳)
تیغ آورد بعد ازان سلطان تاج الدین یلدز از لوهور و غزنین با او
عهد بست و او را چتر و دورباش فرستاد و میان او و ملک
ناصر الدین قباچه بکرات مخاصمت میرفت بجهت لوهور و تبرهذه
و کهرام و در شهر سنه اربع عشر و ستمائه ناصر الدین قباچه را
منہزم گردانید و چند کرت دیگر در اطراف ممالک هذ با امراء
و اتراک مخالفت افتادش اما چون عنایت ایزدی حامی و ناصر
او بود نصرتش می بخشید و هر که با او خروج میکرد و عصیان

سید
نور
دهلی
۱۶۵۷

۱۱۹

سلطان تاج الدین یلدز که با قطب الدین بود شهادت یافت
و سلطان الشمس طاب ثراه سرجاندار شد و سلطان قطب الدین
ایبک او را فرزند خواند و بخود نزدیک گردانید و هر روز جاه و شرف
او زیادت می شد چون آثار رشد در حرکات و سکنات او ظاهر و باهر می
دید مرتبه او را بدانجا رسانید که امیر شکار شد بعد ازان چون کالیور
فتح شد امیر کالیوار شد پس ازان اقطاع قصبه بون و مضافات آن
یافت بعد ازان بچندگاه چون آثار جلالت و رجولیت و مبارزت
و شهامت او ظهور کلی پذیرفت و سلطان قطب الدین این معنی
مشاهده کرد ملک بدوانش گردانید و چون سلطان معز الدین
محمد سام از سفر خوارزم مراجعت کرد و در مصاف اندخود
هزیمت با لشکر خطا افتاد قبائل کوکهران تهر و عصیان آغاز کرده
بودند از غزنین عزیمت غزو آن جماعت کرد سلطان قطب الدین
حشم هندوستان بحکم فرمان آنجا برو و سلطان شمس الدین
با حشم بداون در خدمت او برفت و در وقت هیجا و هنگام غزا
سلطان شمس الدین طاب ثراه با برگستوان در میان آب جیلم که آن
جماعت مخاذیل بدان پناه ساخته بودند در راند و مبارزت بسیار
نمود و بزخم تیر کفار را منهزم گردانید و کار محاربت او ابدران آب
نجائی رسیده بود که کفار را از اوج موج بحضیض دوزخ می فرستاد
که اُغْرَقُوا فَأَلْخُلُوا نَارَ الدَّافَنَی آن جلالت و جهاد نظر سلطان معز الدین
علیه الرحمة بران آثار شهامت و مبارزت افتاد از حال او استطلاع
فرمود چون رای همایون او را روشن گشت که کیست او را طلب
فرمود و به تشریف خاص مشرف گردانید و سلطان قطب الدین

گفتندی پنهان ازان بازارگانی دیگر بخريد که اوزا جمال الدين چست
 قبا گفتندی اوزا بخريد و بحضرت غزنين آورد و دران مدت ترکي
 اوزی بجمال و اوصاف حميده و اخلاق مرضيه و آثار رشد و فربزرگي
 بدان حضرت نياورده بودند ذکر او بحضرت سلطان معز الدين محمد
 سام طاب ثراه عرضداشتند فرمان شد تا او را قيمت کردند و او با
 ترکي دیگر در یک سلک بود ایبک نام هر دو را هزار دینار زر
 و کني قيمت معین شد جمال الدين چست قبا در فروختن او
 بدین مقدار بها مضایقت نمود سلطان فرمان داد که هیچ آفریده
 او را در بیع نیارد و موقوف باشد جمال الدين چست قبا بعد انکه
 یک سال بغزنين مقام نمود عزیمت بخارا کرد و سلطان را طاب
 ثراه ببخارا برد و کرت دیگر او را بغزنين باز آورد بعد از آنکه سه
 سال ببخارا بود چون فرمان نبود که او را کسی بخرد یک سال در
 غزنين بماند تا سلطان قطب الدين از غزو نهر واله و فتح گجرات
 با ملک نصير الدين حسين بغزنين رفت حدیث او بشنید از حضرت
 سلطان معز الدين اجازت طلبید بخريدن او سلطان فرمود که چون
 فرمان نغان یافته است که او را در غزنين فخرند او را بدلهلي باید
 برد و آنجا بخزند نظام الدين محمد را سلطان قطب الدين بجهت
 اتمام مصالح خود در غزنين گذاشت و فرمان داد که جمال الدين
 چست قبا را با خود بهندوستان بيار تا آنجا سلطان شمس الدين
 را خریده شود بر حکم آن فرمان نظام الدين ايشان را بدلهلي آورد
 سلطان قطب الدين هر دو را بیک لک چیتل بخريد آن ترک
 ایبک نام را طمعناج نام کرد و امير تبرهنده شد و در مصاف

و اقربا و خیل بسیار بود و این بادشاه را در اول صوت از جمال و کیاست و حسن خلقت نصیب تمام بود چنانچه برادران او را از حسن و کیاست او حسد آمد او را ببهانه تماشای گلّه اسپان از پیش مادر و پدر بیرون آوردند یوسف صفت قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنُّ عَلَىٰ يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ أَرْسَلَهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ چون بسر گلّه اسپان آوردند بدست بازرگانی بفروختند - بعضی گفته اند که آن طائفه فروشنده پسران عم او بودند بازرگانان او را بطرف بخارا آوردند و بدست یکی از اقربای صدر جهان بخارا فروختند و چندگاه دران خانواده برزگی و طهارت بود و کرائم آن دودمان او را در حجر اصطناع چون اولاد در رضاع می پرورند - یکی از ثقات روایت کرد که از لفظ مبارک آن بادشاه نور الله مضجعه شنیدم که وقتی ازان خاندان قراضه بمن دادند که ببازار رو و قدری انگور بخور و بیار چون ببازار رفتم در اثنای راه آن قراضه از من غائب شد بسبب صغرسن از خوف آن حال گریه بر من افتاد در میان آن تصرع و زاری درویشی بمن رسید و هست من بگرفت و بجهت من انگور بخرد و بمن داد و بر من عهد داد که چون بدولت و ملک رسی زنهار فقرا و اهل خیر را بتعظیم نگری و حق ایشان نگاهداری من با او عهد کردم و هر دولت و سلطنت که یافتم از نظر آن درویش یافتم رحمه الله غالب ظن آن است که هرگز بادشاهی بحسن اعتقاد و آب دیده و تعظیم علماء و مشائخ مثل او از مادر خلقت در قماط سلطنت نیامده ازان خاندان امامت و تصدیر او را بازرگانی بخرد که او را حاجی بخاری

بنگلہ مملکت رسانید تا پشت دین محمدی بدولت او قوی و روی
 نام ملت احمدی بصولت او بھی گشت و در شجاعت دوم علی کرار
 و در سخاوت ثانی حاتم طائی آمد اگرچه سلطان کریم قطب الدین
 علیہ الرحمة بخشش لك در زمان خود ظاهر میکرد اما سلطان
 سعید کریم شمس الدین طاب ثراه بعوض هریك لك صد لك
 بخشید بجایگاه و حساب چنانچه هم در دنیا و هم در آخرت محبوب تواند
 بود و در حق اصناف خلاق از دستار بند و كلاه دار و دهاقین و تجار
 و ثریای امصار انعام او عام بود و از اول عهد دولت و طلوع صبح
 مملکت در استجماع علمای با نام و سادات كرام و مالوك و امراء
 و صدر و كبراء زیادت از هزار لك هر سال بذل فرمود و خلافت
 اطراف گیتی را بحضرت دهلی كه دار الملك هندوستان است
 و مركز دائره اسلام و محیط او امر و نواهی شریعت و حوزه دین
 محمدی و بیضه مملت احمدی و قبة الاسلام مشارق گیتی صانها
 الله عن الآفات و احضرها السادات جمع آورد و این شهر بكثرت
 انعامات و شمول كرامات آن بادشاه دین دار مسقط رحال آفاق گشت
 و هر كه از حبابل حوادث بلاد عجم و نكبات كفار مغل بفضل
 ایزدی خلاص یافت ملاذ و ملجا و مهرب و مامن حضرت جهان پناه
 آن بادشاه ساخت و الى یومنا هذا آن قواعد امن و امان ممد و
 مستحکم است و تا باد چنین باد - از ثقات رواة چنین استماع افتاد
 كه چون سلطان شمس الدین نور الله مرقدہ در صغر سن كه بحكم
 ایزدی از بلاد تركستان و قبائل البری نامزد سلطنت اسلام و
 ممالك هندوستان شد چنانكه پدر او را پلخان نام بود و او را اتباع

راحت خلائق و عزت و ضیع و فائق شود اگر رقبه او را در رقبه رق کشف
مالکش صاحب نعمت گردد و اگر قدمش در طرف قطع منازل
و مراحل سر باز دهد رفقايش از اهل دولت گردند چنانچه مهتر
یوسف را علیه السلام چون در عقد شرای مالک دُعر آورد
بدعاي او بیست در شاهوار ابنا در سلک املاش درج شد و اگر
بخانه عزیز افتاد جفتش را بآخر کار ملکه مصر گردانید و اگر طفل
در کھواره بر طهارت ذیل او گواهی داد و شَهِدٌ شَهِدٌ مِّنْ اَهْلِهَا
بعاقبت هم در خدمت او وزیر مملکت گشت سر غنایت از لایه
و کفایت ابدیه چنین ظاهر گردن واللہ اعلم *

الاول السلطان المعظم شمس الدنيا و الدين ابو المظفر التمش السلطان

چون حق تعالی و تقدس در ازل ازل تقدیر یافته بود که
ممالک هندوستان در ظل حمایت سلطان معظم شهریار اعظم
شمس الدنيا و الدين ظل الله في العالمين ابو المظفر التمش
السلطان یمنین خلیفه الله ناصر امیر المؤمنین انار الله بهوانه و ثقل
بأثار العدل و الاحسان میزانه و دولت شاهان فرزندان او رحم الله
الماضین منهم و ادام دولة الناصرية المحمودية از فتن آخر الزمان
و حوادث وقائع جهان در امان مازد آن سلطان عادل باذل منصف
کریم غمازی مجاهد مرابط عالم پرور عدل گستر فریدون فرقباده نهاد
کلاس ناموس سکندر دولت بهرام شوکت را از قبائل البری ترکستان
یوسف واریدست تجار داد تا مرتبه مرتبه بتخت سلطنت و مسند

بذگ و کامرود لشکر برده بود و شهر لکهنوتی خالی گذاشته ملک ناصرالدین محمود طاب ثراه لکهنوتی ضبط کرد و غیاث الدین خلجی ازان لشکر بسبب آن حادثه باز گشت و با ملک ناصرالدین قتال کرد و غیاث الدین و جمله امرای او اسیر گشتند و غیاث الدین شهید شد - و مدت ملک او دوازده سال بود - حق تعالی بادشاه زمان ناصرالدین و الدین را بر تخت بادشاهی باقی و پاینده داراد امین رب العالمین *

الطبقة الحادي والعشرون في

ذكر السلاطين الشمسية بالهند

الحمد لله ذي الفضل و الاحسان * و الكرم و الامتنان * على ما انعم اهل الايمان * بالامن و الامان * في ظل دولة الشمسية و جناب آل التمش السلطان * و الصلوة على محمد صاحب السيف و البرهان * و السلام على آله و اصحابه سادة القبائل و قادة البلدان * اما بعد چنين گوید ضعيف ترين بنندگان درگاه سبحاني * منهاج سراج جوزجاني * بلغه الله الى اعلى الاماني * كه چون ارادت قدیم داري تعالی و تقدس در ناصیه بنده آثار دولت و انوار مملکت تعبیه کرده باشد چون مادر زمانه بحمل چنين جنيني بارور گردد پرتو آن محمول بر جبهه او ظاهر باشد و چون هنگام وضع آن حمل آيد و آن صاحب دولت در قماط مسقط راس ملفوف گردد فرج نظاره سوی آن ولادت بر همه چهرها پيدا آيد و از هنگام ولادت تا بايام نقل از مسکن عادت بمغزل سعادت همه حرکات و سکنات او سبب

ثراه و دنع فتنه ملک اختیار الدین ^۱ بِلْکَا خیرات غیاث الدین خلجی در نظر مبارک او آمد بهر وقت که ذکر غیاث الدین افتادی خطاب او سلطان غیاث الدین خلجی فرمودی و بر لفظ مبارک او رفتی که مردی با اینچنین خیرات را سلطان غیاث الدین خطاب کردن دروغ نباشد رحمة الله علیهم فی الجملة غیاث الدین خلجی مردی با خیر و عدل و نیکو سیرت بادشاهی بود اطراف ممالک لکنوتی چنانچه جاجنگر و بلاد بنگ و کامرود و ترهت جمله او را اموال فرستادند و بلاد لکنور او را صاف شد و پیلان و اموال و خزائن بسیار بدست آورد و اسرای خود آنجا بنشاند و سلطان سعید شمس الدین از حضرت دهلی بطرف لکنوتی چند کرت لشکر فرستاد و بلاد بهار بدست آورد و اسرای خود آنجا بنشاند و در شهر سنه اثنی و عشرين و ستمائة عزیمت لکنوتی کرد و غیاث الدین کشتیها بالا کشید و در میان ایشان بصلح قرار افتاد و سی و هشت زنجیر پیل و هشتاد لک مال بستد خطبه بنام سلطان کرد و چون سلطان باز گشت بهار ملک علاء الدین جانی را داد غیاث الدین عوض از لکنوتی بهار آمد و بهار را ضبط کرد و تعدی نمود تا در شهر سنه اربع و عشرين و ستمائة ملک شهید ناصر الدین محمود بن سلطان سعید شمس الدین طاب ثراه از اوده با عز الملک جانی لشکر هندوستان جمع کرد و بطرف لکنوتی رفت و درین سال غیاث الدین عوض خلجی از لکنوتی بطرف

پرسیده شد تقریر کرد که چون بهندوستان آمده شد و از دهلی عزیمت لکهنوتی مصمم گشت چون بدان حضرت رسیده شد حق تعالی میسر گردانید که در بارگاه غیاث الدین تذکیر می گفته آمد آن بادشاه نیکو سیرت از خزانه خود یک طشت بزرگ پرتنگ زر و نقره انعام فرمود و بقدر ده هزار تنگه نقره ملوک و امراء و اعیان خود را فرمان داد تا هر یک در حق او انعام فرمودند و بقدر سه هزار تنگه نقره دیگر حاصل شد و در وقت مراجعت بقدر پنج هزار دیگر انعامات حاصل شد چنانچه هزده هزار عدد تنگه از حسن اعتقاد بادشاه لکهنوتی غیاث الدین خلجی بدان امام زاده واصل شد رحمه الله و تقبل منه و چون کاتب در سنه شهر احدی و از بعین و ستمائنه بدیار لکهنوتی رسید در اطراف بلاد لکهنوتی خیرات آن بادشاه مشاهده کرد بلاد لکهنوتی دو جناح دارد و هر دو طرف آب گنگ طرف غربی را ازال گویند و شهر لکهنوتی بدان جانب است و طرف شرقی را بر بنده^(۳) گویند و شهر دیوکوت بدان جانب است از لکهنوتی تا بدر لکهنور و از طرف دیگر تا بشهر دیوکوت پل بسته است بقدر ده روزه راه بسبب آنکه وقت برشکال تمام آن زمین آب گیرد و این پلها اگر نباشد مگر در گشتی بمقاصد و اطراف عمارت توان رسید در عهد او بسبب این پلها راه بر جمیع خلایق کشاده شد و چنین سماع افتاد که سلطان سعید شمس الدین چون بدیار لکهنوتی رسید بعد از فوت ملک ناصر الدین محمود طاب

چون طعام بخوردند آب موجود داشت در رخت بردست گرفت و بخدمت ایشان بایستاد چون آن درویشان طعام و شراب ما حاضر بکار بردند با هم گفتند این شیرۀ مرد ما را خدمتی کرد ضائع نباید گذاشت روی بعوض خلجی کردند که سالار بطرف هندوستان رو تا آنجا که مسلمانی است ترا دادیم بشارت آن درویشان از آنجا باز گشت و عورت خود را بران دراز گوش نشانده و بطرف هندوستان آمد و با محمد بختیار پیوست و کار او تا آنجا رسید که خطبه و سکهٔ بلاد لکنهوتی بنام او شد و خطابش سلطان غیاث الدین کردند و شهر لکنهوتی را دارالملک ساخت و حصار بسکوت^(۲) بنا کرد و خلائق از اطراف روی بدو آوردند و او مردی بغایت نیکو ظاهر و باطن بود و گزیدهٔ اخلاق و صافی سیرت و جوانمرد و عادل و بخشنده در عهد او حشم و رعایای آن بلاد در رفاهیت و آسایش بودند و از بذل و عطای او همکنان نصیب تمام یافتند و نعمت بسیار گرفتند و از وی دران دیار آثار خیر بسیار ماند و مجامع و مساجد بنا کرد و اهل خیر را از علما و مشائخ و سادات ادرارات داد و دیگر اصناف خلق را از بذل و اموال و املاک بسیار بدست آمد چنانچه امام زادهٔ بود از حضرت فیروز کوه اژرا جلال الدین پسر جمال الدین غزنوی گفتندی از وطن خود با اتباع بزمین هندوستان آمد و در شهر سنه ثمان و ستمائه بعد از چند سال بحضرت فیروز کوه باز آمد و مال و نعمت وافر آورد و سبب حصول آن نعمت از وی

هیچکس را از غایت سیاست و بی باکی او مجال نبودى که گفتی صفاهان در تصرف ما نیست و هرچه ازین بابت مثال دادی اگر گفتندی در تصرف ما نیست جواب دادی که خواهیم گرفت آن بازرگان را مثال صفاهان فرمود آن مسکین محتاج خرقه و لقمه بود اکابر و عقلاء آنجا بودند بجهت منفعت آن غریب عرض داشتند که مقطع صفاهان بخرچ راه و استعداد حشم محتاج است تا آن شهر را ضبط کند آن شخص را بجهت ما بحتاج مال خطیر فرمود حال تکبر و سیاست و همت کاذبه علی مردان تا بدین اندازه بود و با این همه قتل و ظالم بود و ضعفا و رعایا و حشم بدست تعدی و ظلم و قتل او در ماندند و هیچ وجهی نیافتند خلاص را جز خروج کردن بروی جماعت امرای خلیج همه اتفاق کردند و علی مردان را بکشتند و حسام الدین عوض خلجی را بتخت بنشانند - و مدت ملک او دو سال یا کم و بیش بود و الله اعلم *

الثامن الملك حسام الدين عوض حسين الخلجی

حسام الدین عوض مردی نیکو سیرت بود و از جمله خلیج گرمسیر غور بود و چنین روایت کرده اند که در حدود کوه پایه غور وقتی بدر از گوشی بار بموضع می برد از حدود زاولستان بر بالائی که آنرا پشه افروز گویند بر می رخت دو درویش خرقه پوش بوی رسیدند او را گفتند هیچ طعماسی بر درز گوش داری عوض خلجی گفت دارم قرصی با دانه خورش سفریانه با خود داشتم بار از دراز گوش فرد آوردم و رخت بکشادم و آن سفره پیش درویشان نهاد

گرفتار شد - از ثقات رواة چنين روايت کرده اند که روزی در شکار گاه
 با سلطان تاج الدين يلدز بايکي از امرای خليج که او را سالار ظفر
 گفتندی گفت که چه ميگوئي اگر بديک تير اين تاج الدين يلدز
 را هلاک کنم درين شکار گاه و ترا بادشاه گردانم ظفر خليج مردی
 عاقل بود او را ازان منع کرد چون ازان جا باز گشت او را دوسر
 اسپ داد و روان کرد چون بهندوستان باز آمد بخدمت سلطان
 قطب الدين پيوست و تشریف و نواخت يافت و ممالک لکنوتي
 بدو موقوف شد و بطرف لکنوتي رفت چون از آب کوس بگذشت
 حسام الدين عوض خلجي از ديوکوت استقبال نمود و بديوکوت آمد
 و بامارت بنشست و جمله ممالک لکنوتي ضبط کرد چون سلطان
 قطب الدين بروحمت حق پيوست علي مردان چتر بر گرفت
 و خطبه باسم خود کرد و او را سلطان علاء الدين لقب شد و او مرد
 خون ريز و قتال بود و باطراف لشکرها فرستاد و بيشترامرای خليج
 را شهيد کرد و رايان اطراف ازوي اندیشه مند شدند و اموال و خراج
 بوی فرستادند و مثال اطراف ممالک هندوستان دادن گرفت
 و تملک بي طائل بر زبان او رفتن گرفت بر سر جمع و بارگاه
 حدیف ملک خراسان و غزنين و غور ميگفتي و ترهات بي فائده
 بر زبان او جاری شدي تا بحدي که ازوي مثال غزنين و خراسان
 و عراق التماس نمودني، فرمان دادني - چنين روايت کردند که
 بازرگاني دران ولايت تنگ دست شد و مال از وی تلف گشت از
 علي مردان احسان التماس نمود فرمود که آن مرد از کجا است
 گفتند از صفاهان فرمان داد تا مثال صفاهان باقطاع او نوبسند و

و تنها است سوار نامزد کردند تمامت آن پیلان نزد محمد بختیار آورد
 فی الجملة محمد شیران مردی جلد بود و بسامان و چون علی مردان را
 بند کردند و باز گشت و چون او مهتر امرای خلیج بود همکنان او را
 خدمت می کردند و هر امیر بر سر اقطاع خود می بود تا علی
 مردان طریقی کرد و با کوتوال دست راست گرفت و از قید بیرون
 آمد و بحضرت دهلی رفت و از سلطان قطب الدین التمس نمود
 قایم^(۲) از رومی را از اوده فرمان شود که بلگهنوتی رود و بحکم فرمان
 امرای خلیج را ساکن گردانید حسام الدین عوض خاجی از محمد
 بختیار مقطع کنگوری^(۳) بود قایم از رومی را استقبال کرد و با او بطرف
 دیوکوت رفت و باشارت قایم^(۴) از رومی مقطع دیوکوت شد و قایم از رومی
 باز گشت محمد شیران و دیگر امرای خلیج جمع شدند و قصد
 دیوکوت کردند قایم از رومی از اثنای راه باز گشت و با خلیج او را
 مصاف شد و محمد شیران و امرای خلیج منہزم گشتند و بعد ازان
 بطرف مکیده^(۵) و منطوس ایشان را باهم مخالفی افتاد و محمد شیران
 شهادت یافت و تربت او همانجا است رحمهم الله اجمعین

السابع الملك علاء الدین علی مردان الخلیجی

علی مردان خلیجی بغایت جلد و دلیر و بی باک بود چون
 از قید نارکوتی خلاص یافت بخدمت سلطان قطب الدین آمد
 و با سلطان قطب الدین بطرف غزنین رفت و بدست ترکان غزنین

و حوادث در شهر سنة انبیین و ستمانه بود حق تعالی عفو گرداناد
بمحمد و آله الامجاد *

السادس منهم الملك عز الدين محمد شیران الخلیجی بلکهنوتی

چنین روایت کرده اند که محمد شیران و احمد ایران دو برادر
بودند از امرای خلیج در خدمت محمد بختیار و چون محمد
بختیار بطرف جبال کمرود و تبت لشکر کشید محمد شیران را با
برادر و فوجی از لشکر بطرف لکهنوتی و جاجنگر فرستاده بود و
چون خبر آن حوادث بدیشان رسید ازان مراجعت کردند و بطرف
دیوکوت باز آمدند و شرط عزا بجا آوردند و ازان جا بطرف نار کوتی
رفت که اقطاع علی مردان بود و علی مردان را بگرفت و باندقام آن
حرکت که کرده بود قید کرد و بکوتوال آن موضع سپرد که نام او بابا^(۲)
کوتوال صفاهانی بود و بطرف دیوکوت باز آمد و امرا را جمع کرد و این
محمد شیران مرزی بغایت جلد و نیکو اخلاق بود وقتی که محمد
بختیار شهر نودی را بهب کرد و رای لکهن را منهنز گردانید و حشم
و خدم و پیلان او متفرق شدند و حشم اسلام در عقب غنیمت برفتند
این محمد شیران مدت سه روز از لشکر غائب بود چنانچه همه امرا
بجهت او دل نگران شدند بعد از سه روز خبر آوردند که محمد شیران
در فلان جنگل هزده پیل یا زیاده با پیلانان گرفته است و بداشته

هرکس بقدر امکان برای گذشتن حیلۀ ساخت ناگاه یکی از لشکریان
 اسب را در آب زد بقدریک تیر پرتاب پایاب بود نریاد درمیان لشکر
 افتاد که پایاب یافتند جمله خود را در آب زدند و هندوان در عقب
 لب آب بگرفتند چون میان آب رسیدند غرقاب بود همه هلاک شدند
 محمد بختیار با سوار معدود بقدر صد سوار یا کم و بیش از آن آب
 عبور کرد بحیل بسیار و دیگران همه غرق شدند چون محمد بختیار
 از آب بیرون آمد جماعت کوچان و میچان را خبر شد علی
 میچ راهبر قراستان خود را بر رهگذر داشت پیش آمدند و استقبال
 کردند و خدمتی بسیار آوردند چون بدیو کورت رسید از غایت اندوه
 بیماری بروی مستماری شد و پیش از شرم عورات و فرزندان خلج
 که هلاک شده بودند سوار نشد و هرگاه که سوار می شد جمله خلق
 بر بام و کوچه ها از عورات و اطفال فریاد میکردند و دعای بد و دشنام
 میگفتند و دران حافنه بسیار بر زبان او رفت که مگر سلطان غازی
 معزالدینا والدین محمد سام را حادثه افتاد که بخت ما برگشت
 و همچنان بود که سلطان غازی طاب ثراه دران وقت شهادت یافته
 بود محمد بختیار دران غصه رنجور شد و صاحب فراش گشت و
 برحمت حق پیوست. و بعضی روایت کرده اند که امیری بود ازان او
 علی مردان خلجی در غایت دلیری و بی باکی انطاع دیار کونی
 بدو مغوض بود چون ازین حادثه خبر یافت بدیو کورت آمد و محمد
 بختیار صاحب فراش بود مدت سه روز شده بود که کسی را مجال
 دیدن او نبود علی مردان بطریق بنزدیک او در آمد و چادر
 از روی او در کشید و او را بکار شهید کرد طاب ثراه و این احوال

پل رسیدند طاق پل را خراب دیدند بسبب آنچه آن درامیر را با هم
 خصوصیت شده بود هر دو بخصوصیت یکدیگر ترک محافظت سرپل
 و راه گرفته بودند هندیان بلاد کامرود آمد و پل را خراب کرد چون
 محمد بختیار با لشکر بدان موضع رسید راه گذاشتن نیافت و کشتی
 موجود نبود متحیر بماند و سرگردان گشت اتفاق کردند که بموضعی
 مقام باید کرد و تدبیر مرزابه و کشتی باید کرد تا از آب عبور
 کرده شود و در جوار آن موضع بتخانه نشان دادند در غایت ارتفاع
 و حصانت و عمارت بغایت خوب و در انجا بتان زرین و سیمین
 بسیار موضوع و یک بت بزرگ چنانچه وزن او بتخمین زیادت
 از دوسه هزار مثقال^(۲) زر صامت بود محمد بختیار و بانى حشم
 بدان بتخانه پناه جستند و تدبیر چوب و رسن بجهت عمار مرزابه
 گذاشتن آب آغاز کردند چنانچه رای کامرود را از نکبت و عجز لشکر
 اسلام آگاهی افتاد تمامت هندوی ولایت را فرمان داد تا فوج
 فوج می آمدند و در دور بتخانه نی نیزه بزمین فرو می بردند
 و درهم می بافتند چنانچه بشکل دیوارها می شد چون لشکر اسلام
 آن حال مشاهده کردند با محمد بختیار گفتند که اگر چنین بمانیم
 جمله در دام و قید این کفار افتاده باشیم بطریق خلص باید
 جست باتفاق حمله کردند و از بتخانه بیکبار بیرون آمدند و بر
 يك موضع زده خود را راه کردند و ازان تنگناى بصحرای رسیدند
 و هندیان در عقب ایشان چون بلب آب رسیدند منزل کردند و

که بر پنج فرسنگی آن موضع شهری است آنرا کرم^(۳) بتن خوانند
 در آنجا بقدر سیصد و پنجاه هزار ترک شجاع تیرانداز باشند همان
 لحظه که سوار مسلمانان بر مید قاصدان بغریک رفته اند تا خبر کنند
 بامداد آن سوار بران برسند داعی وقتی که بطرف لکهنوتی بود
 ذکر آن شهر تغذیش کرده بود شهری است بس بزرگ تمام باره
 او از سنگ تراشیده و جماعت بر همان و نوئیان^(۴) اند و آن شهر در
 فرمان مهتر ایشان است و دین ترسانی دارند و هر روز بامداد در
 نخاس آن شهر بقدر یک هزار و پانصد اسپ فروخته شود و تمامت اسپ
 تنگ بسته که بدیار لکهنوتی میرسد ازان موضع می آرند راه ایشان
 بر درهای باشد و این طریق دران بلاد معروف است چنانچه
 از بلاد کامرود تا بلاد تبت سی و پنج دره کوه است که ازان راه اسپان
 بزمین لکهنوتی آرند حاصل الامر چون محمد بخذیار رحمة الله
 علیه را مزاج آن زمین معلوم شد و حشم اسلام مانده راه و کوفته بودند
 و در اول روز مبالغی شهید و خسته شدند بامرای خود مشورت
 کرده اتفاق کردند که مراجعت باید کرد تا دیگر سال^(۵) باستعداد تمام
 بدین دیار آمده شود چون باز گشتند در تمام راه یک برگ کاه
 و یک شاخ هیزم نموده بود جمله آتش زده بودند و سوخته و جمله
 ساکنان آن شعاب و درها از راه برخاسته بودند و در مدت پانزده
 روز يك سیر علوفه و یک شاخ کاه علف ستور و اسپ حاصل نشد همه
 اسپ میکشتند و میخورند تا چون از کوههای زمین کامرود بسر آن

با تمامی حشم بران پل بگذشت چون رای کسرود را از گذشتن لشکر اسلام آگاهی شد معتمدان فرستاد و گفت که صواب نیست عزیمت بلاد تبث کردن درین وقت باز باید گشت و استعداد تمام یابد کرد من که رای کسرودم قبول می کنم که سال آینده لشکر خود ساخته کنم و پیش لشکر اسلام شوم و آن بلاد را مسلم کنم محمد بختیار بهیچ وجه آن نصیحت قبول نکرد و روی بجبال تبث نهاد از معتمد الدولة مقبل رکابی محمد بختیار که در بلاد لکنوتی سکونت ساخته بود بموضع میانه دیو کوت و بنگلون در سال سنه احدى و اربعین و ستمائه شبی بر سبیل مهمان در خانه او نزول شد از وی سماع افتاد که چون ازان پل گذشته شد پانزده روز میان شعاب جبال شامخات بالا و نشیب قطع منازل و مراحل کردند شانزدهم روز بصحن زمین تبث وصول نمود تمام آن زمین و قبائل معمور بود و دیهها ابادان اول بموضع رسیدند که آنجا قلعه بود چون لشکر اسلام دست بذهب بردند اهل آن قلعه و حوالی برای دفع پیش باز آمدند و جنگ پیوستند و از بامداد تا نماز دیگر مقاتله صعب رفت و جمع بسیار از لشکر اسلام کشته و خسته گشتند و تمامت سلاح آن جماعت از پاره های نی نیزه بود چنانچه جوشن و برگستان و سپر و خود همه قطعه قطعه بریشم خام درهم بسته و دوخته و جمله خلق تیر انداز و کمانهای بلند بودند چون شب لشکر گاه شد جمعی را که اسیر کرده بودند پیش آوردند و تفحص نمودند چنان تقریر کردند

مشرق لکهنوتی معلوم کرد سودای ضبط ولایت تبت و ترکستان در
 دماغ او زحمت دادن گرفت و لشکر مستعد کرد و بتقدیر ده هزار
 سوار مرتب کرد و در اطراف آن کوهها که میان تبت و بلاد لکهنوتی
 است سه جنس خلق اند یکی را کوچ گویند و دوم را میچ و سیوم
 و تهارو همه ترک چهره اند و ایشان را زبانی دیگر است میان
 لغت هند و تبت و یکی از رؤسای قبائل کوچ و میچ که اورا علی
 میچ گفتندی بر دست محمد بختیار اسلام آورده بود دلالت و
 راهبری آن کوه قبول کرد و محمد بختیار را بموضع آورد که آنجا
 شهری است نام آن مردهن ^(۲) کوه گویند چنان تقریر می کنند که
 در قدیم العهد گرشاسپ شاه از زمین چین باز گشت و بطرف
 کمرود پیامد و آن شهر را بنا کرد و در پیش آن شهر آبی میزد
 در غایت عظمت نام آن آب پنگه گویند چون بدریای هندوستان
 در آید او را بلغت هندوی سمندر گویند و بزرگی و وسعت
 و عمق سه چذ آب گذگ باشد محمد بختیار بر لب آن آب آمد
 و علی میچ در پیش لشکر اسلام شد و مدت ده روز لشکر را بطرف
 بالی آب روان کرده در میان کوهها ببرد تا بموضع آورد که از قدیم
 العهد باز آنجا پلی بسته بودند از سنگ تراشیده با دیست و اند طاق
 چون لشکر او بر آن پل گذشت در امیر خون را یکی بندد ترک
 و دوم خلجی بر سر آن پل نصب کرد با حشم بسیار تا محافظت
 کند آن پل را تا هنگامی که مراجعت او باشد محمد بختیار

پیش نبود و دیگر لشکر متعاقب او می آمد چون محمد بختیار
 بدر شهر رسید هیچکس را زحمتی نداد بر سبیل سکونت و وقار
 چنانچه هیچکس را گمان نیفتاد که محمد بختیار است و اغلب
 آن خلق را گمان می افتاد که مگر بازرگانند و اسب بهای آورده اند
 تا بدر سرای رای لکهنیه رسید تیغ بر کشید و غزا آغاز نهاد
 درین حال رای بر سرمائده خود بود نشسته و طبقهای زرین
 و سیمین پر طعام برقرار معهود پیش نهاد که فریاد از در سرای
 رای و میان شهر بر آمد چون او را تحقیق شد که حال چیست
 محمد بختیار در میان سرای و حرم رای رانده بود و خلقی
 را بزیور تیغ آورده رای به پای برهنه از پس پشت سرای خود
 بگریخت و جمله خزانه و حرم و خدم و خواص و زنان او بدست
 آمدند و پیلان بسیار بگرفتند و چندان غنائم حاصل شد مراهل اسلام
 را که در تحریر ننگچ چون لشکر او تمام برسید و شهر تمام در ضبط
 آورد همانجا مقام ساخت و رای لکهنیه بطرف سنکذات و بنگ
 افتاد و مدت عمر او در آن نزدیکی انقراض پذیرفت و فرزندان او
 تا بدین وقت در ممالک بنگ فرمان ده اند چون محمد بختیار
 آن مملکت را ضبط کرد شهر نوذیه را خراب بگذاشت و بر موضعی
 که لکهنوتی است دار الملک ساخت و اطراف آن ممالک را در
 تصرف آورد و خطبه و سکه در هر خطه قائم کرد و مساجد و مدارس
 و خانقاهات در آن اطراف بسعی جمیل او و امرای او بنا شد و از آن
 غنائم و اموال بسیار بخدمت سلطان قطب الدین فرستاد چون مدت
 چند سال برآمد و احوال اطراف ممالک ترکستان و تبت از طرف

باز آیم رحمه الله چون محمد بختیار از خدمت سلطان قطب الدین
 باز گشت و بهار فتح کرد و ذکر او بسمع رای لکهنیه و اطراف
 ممالک او پرسید جماعتی منجمان و برهمنان و حکمای
 مملکت او بنزدیک رای آمدند و عرض داشت کردند که در
 کتب ما از قدما برهمنان چنان آورده اند که مملکت بدست
 ترکان خواهد افتاد و آن وعده نزدیک آمد و ترکان بهار گرفتند
 و دیگر سال هراته بدین مملکت خواهند آمد صواب آن است
 که رای موافقت نماید تا با جمله خلق ازین مملکت نقل کرده
 شود تا از فتنه ترکان بسلامت مانیم رای چنین جواب داد که این
 مرد را که بر بلاد ما مستولای گردد هیچ علامتی هست در کتب شما
 برهمنان گفتند علامت او آنست که چون راست بایستد بر دو
 قدم و دستها فرود گذارد هر دو دست او از سرزانوی او در گذارد
 چنانچه انگشتان دست او بساق پای او برسد رای گفت صواب آن
 باشد که معتمدان فرستیم تا تفحص آن علامت بواجبی بجا آرند
 بفرمان رای معتمدان فرستادند و تفحص کردند و آن علامت در
 خلقت و قامت محمد بختیار رحمه الله باز یافتند و چون آن علامت
 ایشان را محقق شد اکثر برهمنان و ساغان آن موضع بدیار سنگنات و
 بلاد بنگ و کامرو رفتند و رای لکهنیه را ترک مملکت گرفتن موافق
 نیفتاد و دوم سال آن محمد بختیار لشکر مستعد گردانید و از بهار
 بکشد و ناگاه بدر شهر نویدیه باز در آمد چنانکه هزاره سوار با وی

موضوع حکایتی از حالات آن رای اجتماع افتاده است در قلم آمد
و آن آنست - که چون پدر آن رای از دنیا نقل گرد این رای لکهنیه
در شکم مادر بود تاج بر شکم مادر او نهادند و همگان پیش مادر
او کمر بستند و خاندان ایشان را رایان هند بزرگ داشتندی
و بمنزلت خلیفه هند شمرندندی چون ولادت لکهنیه نزدیک رسید
و مادرش را آثار وضع حمل ظاهر شد منجمان و برهمنان را جمع
کرد تا طالع وقت را نگاهدارند باتفاق گفتند که اگر این فرزند را
درین ساعت ولادت باشد نحوست هرچه تمامتر باشد و پادشاهی
نرسد و اگر بعد ازین بدو ساعت ولادت باشد مدت هشتاد سال
پادشاهی کند چون مادر او این حکم از منجمان بشنید بفرمود
تا او را هر دو پای برهن بستند و نگونسار در آویختند و منجمان را
بنشاندند تا طالع می نگرستند و چون وقت شد اتفاق کردند که
وقت ولادت آمد بفرمود تا او را فرو گرفتند در حال لکهنیه را
ولادت بود چون بزمین آمد مادرش از شدت تحمل آن حالت
در گذشت لکهنیه را بر تخت نهادند و هشتاد سال پادشاهی کرد -
از ثقات رواة چنین است که هرگز بر دست او از قلیل و کثیر هیچ
ظلمی نرفت و هر که از وی سوال کرد یک لک بخشید همچنانکه
سلطان کریم قطب الدین حاتم الزمان طاب ثراه چنان تقریر کردند
که دران بلاد کوده بعوض چیتل روان است عطائی که کمتر کردی
یک لک کوده بدادی خفف الله عنه العذاب - بسر ذکر محمد بختیار

انداخت و قلعه را فتح کرد و غنائم بسیار بدست آورد بدیشتن هاگنان
 آن موضع برهمنان بودند سرها تراشیده داشتند همه کشته شدند
 و در اینجا کتب بسیار بود چون آن کتب بسیار در نظر اهل اسلام
 آمد جماعتی را طلب کردند که تا از معانی آن کتب اعلامی باز
 دهند جمله کشته شده بودند چون معلوم شد تمامست آن حصار
 و شهر مدرسه بود و بهار بلغت هندوی اسم مدرسه باشد چون آن
 فتح بر آمد با غنائم بسیار باز گشت و بد خدمت سلطان قطب الدین
 آمد و اعزاز و اکرام و انوریانت جماعت امرای حضرت را از انتشار
 ذکر او و اعزاز و انعامی که از سلطان قطب الدین طاب ثراه در حق
 او مشاهده کردند غیرت آمد در مجلس عشرت با محمد بختیار
 بر سپیل طعن و خوار داشت سخنان تمسخر صریح و مرموز گفتندی
 تا کار بجائی رسید که در قصر سپید او را با پیل جنگ فرمود بیک
 گرز که بر خرطوم پیل زد پیل از پدش او بهزیمت شد محمد بختیار
 تعاقب پیل کرد چون آن جلوة گری پیافست سلطان قطب الدین
 از خاص خود انعام فرمود و امرا را فرمان داد تا او را چندان انعام
 دهند که در تحریر نیاید محمد بختیار هم در آن مجلس تمام آن نعمت
 را بر پاشید و بخلق داد و با تشریف خاص سلطان باز گشت و
 بطرف بهار رفت رعب او در دل کفار اطراف بلاد لکنوتی و بهار و بلاد
 بنگ و کمروند اثر تمام کرد - ثقات رواة رحمهم الله چنین روایت
 کرده اند که چون ذکر شجاعت و مبارزت و فتوح ملک محمد
 بختیار رحمه الله برای لکنمیه رسید که دار الملک او شهر نودی بود
 و او را ای بس بزرگ بود و مدت هشتاد سال در تخت بود و بدین

در نظر دیوان عرض جمالی نداد قبول نیافت از دهلی بطرف
 بداون رفت بخدمت مقطع بداون سپهسالار هزیر الدین ^(۴) حسن
 ازنب او را مواجبی قرار افتاد و بعد از چند گاه بطرف اوده رفت
 بخدمت ملک حسام الدین اُغابک چون اسپ و سلاح نیکو حاصل کرده
 بود و بچند موضع جلالت و مبارزت نموده او را ^(۵) سهلت و سهلی اقطاع
 دادند چون مرد شجاع و دلیر بود بطرف زمین منیر و بهار می دوانید
 و غنائم بدست می آورد تا استعداد تمام از اسپ و سلاح و مرد
 بدست آورد و ذکر جلالت و غنائم او منتشر گشت و جماعت اخراج
 از اطراف هندوستان روی بدو آوردند و ذکر او بخدمت سلطان قطب
 الدین رسید او را تشریف فرستاد و اعزاز وافر فرمود چون بدان اکرام
 استظهار یافت لشکر بطرف بهار برد و آن ولایت را نهب کرد یک
 دو سال برین منوال بدان حوالی و ولایت میدوانید تا استعداد
 حصار بهار کرد - ثقات رواة چنین روایت کردند که با دویست
 برگستان بدر قلعه بهار رفت و مغافصه جنگ پیش برد دو برادر
 بودند دانشمندان فرغانی یکی نظام الدین و دوم مصمم الدین
 رحمهما الله در خدمت محمد بختیار مصمم الدین را کتب این حروف
 دریافت در لکنوتی در شهر سنه احدى و اربعین و ستمائة و این
 نقل از وی است چون بدر حصار وصول افتاد جنگ پیش بردند
 و این دو برادر دانشمند در میان آن فوج غازیان جان باز بودند که
 چون محمد بختیار خود را بقوت و دایری در تنوره دروازه آن حصار

ملوک خلیج که از جمله دولت سلطان کریم قطب الدین رحمه الله بودند در اعداد بندگان سلطان معزالدین محمد سام طاب مرقد هم درین طبقه آورده می شود تا خوانندگان را بر ذکر تمام ملوک و امرای هندوستان اطلاع افتد و نویسنده را بدعای خیر باد دارند و دوام دولت سلطان زمان و شهنشاه اهل ایمان ناصر الدنیا و الدین محمود السلطان قسیم امیر المؤمنین از حضرت واجب الوجود در خواهند ملک تعالی این دولت را تا قیام قیامت باقی دازان *

الخامس منهم الملك الغازي محمد بختيار الخلجي بدیار لکهنوتی

ثقات تعمد هم الله بر حتمه چنین روایت کرده اند که این محمد بختیار از خلیج و غور و بلاد گرمسیر بود و سردی جلالت و تازنده و دلیر و شجاع و فرزانه و کاروان و از قبائل خود بطرف غزنین و حضرت سلطان معزالدین آمد او را در دیوان عرض بسبب آنکه حال او در نظر صاحب دیوان عرض مختصر نمود قبول نکرد از غزنین بطرف هندوستان آمد چون بحضرت دهلی رسید هم بسبب آنچه

(۲ ن) بر سید هم بسبب آنچه در نظر دیوان عرض در نیامد رد شد محمد محمود عم بختیار بود در غزنین چون مصاب شد کوله شکسته شد علی ناگوری بخدمت برادر ایستاد محمد محمود را طبل و علم داد چون مقطع قنوج شد کشته مندی او داد و چون اوشادات یافت محمد بختیار بجای او مقطع شد بعد از چندگاه بطرف اوده رست الحج

تواضع و بتواضع آراسته و از ازبندگان قدیم عهد سلطان غازي معزالدين بود او را بتريبيت بزرگ گردانیده بود و حصار^(۱) تهنکر که ولایت بهیانه بود بدان رای مضاف بوده است چون فتح کرد بدو تغویض فرمود و از آن بلاد را معمور گردانید و از اطراف هندوستان و خراسان تجار و معارف روی بدو نهادند جمله را خانه و اسباب مي بخشید و ملك ایشان میگردانید تا بدین سبب بنزدیک او ساکن مي شدند چون سکونت قلعه^(۲) تهنکر او را وحشم او را موافق نیامد در ولایت بهیانه شهر سلطان کوت^(۳) بنا کرد و اندر آنجا سکونت ساخت و بطرف کالیوان مدام سوار مي فرستاد و بعد آنچه سلطان غازي از پای حصار کالیور^(۴) بازگشت او را فرمود که این قلعه ترا مسلم مي باید کرد بدین اشارت بهاء الدین طغرل فوجی از حشم خود پدای قلعه^(۵) کالیور ساکن کرد و بنزدیک قلعه بر دو فرسنگی حصارى بنا کرد تا سوار مسلمانان شب آنجا باشند و هر روز پدای قلعه مي تازند مدت یکسال بدین قرار بودند چون کار بر اهل کالیور تنگ شد بنزدیک سلطان قطب الدین رسل فرستادند و قلعه بسطان قطب الدین دادند و میان ملك بهاء الدین طغرل و سلطان قطب الدین اندک مایه غباری بود و ملك بهاء الدین طغرل بمن نیکو اعتدال بود و از وی در دیار بهیانه آثار خیر بسیار ماند و در گذشت و برحمت حق پیوست رحمة الله علیهم - بعد ازین ذکر

(۲) شف صفحه ۱۲۱ اغلب که تهنکر محیم است (۳) سیالکوت

(۴) کذ اک در هر چهار نسخ

و خان خلج گشته شد و ملک ناصر الدین بملتان و آنچه باز آمد
 همدرین سال کاتب این حروف منهاج سراج از طرف خراسان از
 راه غزنین^(۲) و مٔیان در کشتی روز سه شنبه بست و ششم ماه جمادی
 الاولی سنه اربع و عشرين و ستمائه باچه رسید و در ماه ذی الحجه
 سنه اربع مدرسه فیروزی آنچه حواله این داعی شد بانتضای لشکر
 علاء الدین بهرامشاه در ماه ربیع الاول سنه اربع و عشرين و ستمائه
 سلطان سعید شمس الدین طاب ثراه بظاهر آنچه لشکرگاه فرمود و
 ملک ناصر الدین منهزم در کشتیها بطرف بکر رفت و لشکر سلطان
 در موافقت و زیر مملکت نظام الملک او را تعاضب نمودند و در
 قلعه تهنگر محصر کردند و سلطان بر در حصار آنچه دو ماه و بست
 و هفت روز مقام فرمود^(۳) در روز شنبه بست و هفتم ماه
 جمادی الاولی قلعه آنچه فتح شد و چون خبر فتح آنچه بملک
 ناصر الدین رسید پسر خود علاء الدین بهرامشاه را بخدمت سلطان
 فرستاد چون بلشکرگاه رسید بست و دوم جمادی الخری خبر فتح بکر
 رسید ملک ناصر الدین خود را در آب سند غرق کرد مدت حیوة
 او منقرض گشت و مدت ملک او در زمین سند و آنچه و ملتان بست
 و دو سال بود *

الرابع منهم الملك بهاء الدين طغرل المعزي

ملك بهاء الدين طغرل نیکو سیرت بود بغایت متصف و غریب

(۲) غزنین بهتان روز شنبه بست پنجم الخ (۳) در روز سه شنبه

تبر هنده و کهرام و سرستی تصرف کرد و لوهور را چندکرت بگرفت
و لشکر غزنین که از جهت سلطان تاج الدین یلدر می آمد با ایشان
مصاف داد و از پیش خواجه مؤید الملک هنجری که وزیر حضرت
غزنین بود منهزم گشت و چون ممالک سند بر روی قرار گرفت
در حوادث کفار چین اکبر خراسان و غور و غزنین بسیار بخندست
او پیوستند و او در حق همگان انعام و اکرام را فرمود و مدام میان
او و سلطان سعید شمس الدین طاب مرقدۀ منازعت می بود تا چون
مصاف لب آب شدند میان جلال الدین خوارزمشاه و چنگیز خان
جلال الدین خوارزمشاه بزمین سند آمد و بر طرف دیول و مکران
برفت لشکر کفار مغل بعد از فتح نندنه تری (تولی) نوین مغل بالشکر
گران پیدای شهر ملتان آمد و چهل روز آن حصن حصین را در بند
آن داد و ملک ناصر الدین دران مقاتله و حصار در خزانه بکشد و با
خلق احسان بسیار کرد و آثار شهامت و فرزادگی و جلالت و مردانگی
چندان نمود که ذکر آن بر صحائف ایام تا روز قیامت بانی ماند
و این حادثه حصار در شهر سنه احدی و عشرين و ستمائه بود بعد
از یک سال و نیم ملوک غور از جلاء کفار بخندست ناصر الدین
پیوستند و در آخر شهر سنه ثلث و عشرين و ستمائه لشکر خلج
از جمله لشکر خوارزمیان بر اراضی منصوره که از بلاد موستان است
استیلا آوردند و سر ایشان ملکخان خلج بود ملک ناصر الدین روی
بدفع ایشان آورد و میان ایشان مصاف شد لشکر خلج منهزم گشت

ناصر الدین قباچه و گاهی سلطان شمس الدین بتغوات احوال ضبط
میکردند چنانچه بعد ازین ذکر هر یک تحریر یابد (انشاء الله تعالی *

الثالث منهم ملک ناصر الدین قباچه المعزی

ملک ناصر الدین قباچه پادشاه بزرگ و بزرگوار سلطان غازی
معز الدین بود در غایت عقل و کیناست و کار دانی و تمییز و
حذاقت و دانائی سلطان غازی معز الدین محمد سام را در هر مرتبه
از مراتب اشغال سالها خدمت کرده بود و بر غث و سمین حضرت
و لشکر داری و ملک پروری وقوف تمام یافته و چون مقطع آنچه
و ملتان که ملک ناصر الدین ایتم بود در مصاف اندخود که سلطان
را با حشم خطا و ملوک ترکستان بود پیش رگب سلطان غازی
مبارزت بسیار نمود و غزاهای بسندت کرد و کافر بسیار بدوزخ فرستاد و
مبارزان لشکر خطا از کثرت مقاتلت او عاجز آمدند بیکبار روی بدو
آوردند و او شهادت یافت و سلطان غازی از آن حادثه بمقامت
بتخت غزنین آمد حضرت آنچه بملک ناصر الدین قباچه مفوض
گشت و او بدو دختر داماد سلطان قطب الدین بود علیه الرحمة
و از دختر مهتر او را پسری بود ملک علاء الدین بهرامشاه خوب
منظر نیکو سیرت و بر عشرت مولع و از راه جوانی بر فساد حرص
تمام داشت حاصل الامر چون ملک ناصر الدین قباچه بعد از حادثه
سلطان قطب الدین بطرف آنچه رفت شهر ملتان را ضبط کرد و
هندوستان و دیول را تا لب دریا جمله در تصرف آورد و قلاع و قصبات
و شهرهای مملکت سند را فرو گرفت و چنبر بر گرفت و تا حدود

پیش کوهه زین بر سینه مبارک او آمد برحمت حق تعالی
پیوست - و مدت ملک او از اول فتح دهلی تا بدین وقت بیست
سال بود - و عهد سلطنت او با چتر و خطبه و سکه مدت چهار سال
و کسری بود علیه الرحمة والغفران *

الثانی منهم آرامشاه بن سلطان قطب الدین علیه الرحمة

چون سلطان قطب الدین برحمت حق تعالی پیوست امراء
و ملوک هندوستان صواب چنان دیدند که از برای تسکین فتنها و
آرامش رعایا و اطمینان قلب لشکریان آرامشاه را بتخت نشانند و
سلطان قطب الدین را علیه الرحمة سه دختر بود از ایشان دو دختر
متعاقب در حبالة ملک ناصرالدین قباچه بود و یک دختر در حبالة
سلطان شمس الدین آمد درین وقت چون قطب الدین در گذشت
و آرامشاه را بتخت نشانند و ملک ناصرالدین قباچه بطرف آنچه
و ملتان رفت و قطب الدین را نظر ملک داری بر سلطان
شمس الدین التمش بود و او را پسر خوانده بود و بداون او را اقطاع
داده ملوک باتفاق او را از بداون بیاوردند و بتخت دهلی بنشانند
و دختر سلطان قطب الدین در حبالة او آمد آرامشاه را قضای اجل
در رسید ممالک هندوستان چهار قسم شد - مملکت سند ناصرالدین
قباچه در تصرف آورد و مملکت دهلی بسطان سعید شمس الدین
مضاب شد و مملکت لکهنوتی ملوک و سلاطین خلیج در ضبط
آوردند - و مملکت لوهور گاهی ملک تاج الدین و گاهی ملک

دهلی بگرفت - و در شهر سنه تسعين در موافقت ركاب
اعلى سلطان غازي با سالار عز الدين حسين خرميل كه هر دو
مقدمه لشكر بودند در حدود چندال راى بنارس جيچند را بزد و
منهزم گردانيد و بعد ازان در شهر سنه احدى و تسعين و خمسمائه
تهنكر فتح شد و در شهر سنه ثلث و تسعين و خمسمائه بطرف
نهر واه رفت و راى بهيمديورا بزد و انتقام سلطان ازان طائفه بكشيد
و ديگر بلاد هندوستان را هم فتح كرد تا باقصاى ممالك چين از
طرف شرق و ملك عز الدين محمد بختيار خليجي بلاد بهار و نوديه
آن ممالك را چنانچه بعد ازين تحرير يابد در عهد او بدولت او
فتح كرد و چون سلطان غازي محمد سام طاب ثراه شهادت يافت
سلطان غياث الدين محمود محمد سام كه برادرزاده سلطان
معز الدين بود قطب الدين را چتر فرمود و لقب سلطاني داد و او
در شهر سنه اثنين و ستمائه از دهلي عزيمت لوهور كرد و در روز
سه شنبه هزدهم ماه ذي القعدة سنه اثنين و ستمائه بر تخت
سلطنت لوهور جلوس فرمود و بعد از چندگاه ميان او و سلطان
تاج الدين يلدز مذاقشني افتاد بجهت لوهور چنانچه آن مذاقشمت
بمصاف كشيد و دران نصرت سلطان قطب الدين را بود و تاج الدين
منهزم از پيش او برفت و سلطان قطب الدين بر سمت دار الملوك
غزنيين برفت و آن را ضبط كرد و بعد از چهل روز كه بر تخت غزنيين
بود طرف هندوستان باز آمد چنانچه پيش ازين ذكر آن رفته
است چون قضاي اجل او در رسيد در شهر سنه سبع و ستمائه
در ميدان گوى زدن از اسب خطا كرد و اسب بر زير او آمد چنانچه

انعامی فرمود از نقود زر و سیم ساخته و ناساخته آنچه ازان انعام بقطب الدین رسید از مجلس عشرت بیرون آمد و تمامت آن مال بترکان و پرده داران و فراش و دیگر کار داران بخشید چنانچه از قلیل و کثیر با او هیچ باقی نماند و دیگر روز این معنی بسمع اعلی رسانیدند او را بنظر عنایت و قربت خود مخصوص گردانید و بر اشغال خطیر پیش تخت و بارگاه او را نصب فرمود و سرخیل و کار دار بزرگ شد و هر روز مرتبه او بر تزايد می گشت و در ظل حمایت سلطانی تضاعف می پذیرفت تا امیر آخور شد و داران شغل چون سلطانان غور و غزنین و بامیان بطرف خراسان برفتند جلالت بسیار نمود بدفع قتال سلطان شاه و او بر سر اصحاب پایگاه علفچی بود بطلب علف برفت ناگاه سوار سلطان شاه برایشان زد میان ایشان قتال قائم شد قطب الدین جلالت بسیار نمود اما چون سوار اندک بود گرفتار شد و او را بنزدیک سلطان شاه بردند بفرمان او مقید گشت چون میان سلاطین غور و غزنین مصاف شد و سلطان شاه منهزم گشت قطب الدین را بندگان سلطان با تخته بند آهنی بر شتر نشانده بخدمت سلطان غازي آوردند سلطان او را بنواخت و چون بدار الملک غزنین باز آمد اقطاع کهرام بدر مغرض فرمود و از انجا بطرف میرت آمد در شهر سده سبع و ثمانین و خمسمائه میرت را ضبط کرد و از میرت همدارین سال لشکر بخشید و

(۲ ن) هم در شهر سده ثمان و ثمانین و خمسمائه دهلی برفت

و در شهر الخ

ظاهر گرداند بصفت شجاعت و کرم موصوف کند تا دوست
و دشمن را بنوازش سخا و گزارش و غا مخصوص گرداند چنانچه
این پادشاه کریم غازي بود تا از بخشش و کوشش او دیار هندوستان
از دوست و دشمن پر و تهی گشت بخشش او همه لك لك و کشتن
او همه لك لك چنانچه امام ملک الکلام بهاء الدین اوشی در مدح
این پادشاه کریم می فرماید *

ای بخشش تولك بجهان آورده * کانرا کف تو کار بجان آورده
از رشك کف تو خون گرفته دل کان * بس لعل بهانه در میان آورده
سلطان قطب الدین را در اول حال که از ترکستان بیاوردند بشهر
نشاپور افتاد قاضي القضاة فخرالدین عبد العزیز کوفي که از اولاد
امام اعظم ابو حنیفه کوفي بود رضي الله عنه و حاکم ممالک نشاپور
و مضافات آن اورا بخريد و در خدمت و موافقت فرزندان او کلام
الله بخواند و سواري و تیر اندازی تعلیم گرفت چنانچه در مدت
نزدیک بصفت رجولیت موصوف و مذکور شد و چون باوان شیب
رسید اورا تجار بحضرت غزنین آوردند سلطان غازي معز الدین
محمد سام اورا ازان تجار بخريد اگرچه بهمه اوصاف حمیده و آثار
گزیده موصوف بود اما بطاهر جمالي نداشت و انگشت خنصر او
از دست شکستگی نداشت بدان سبب اورا ایبک شل گفتند و
سلطان معز الدین دران وقت گاه گاه بطرب و عیش مشغول بودی
شبی بزم نشاط فرمود و دران جشن هریک را از بندگان حضرت

الطبقة العشرون في ذكر سلاطين الهند من المعزوية

الحمد لله الذي جعل المماليك ملوكا * وجوهر السلطنة في
قوالب العباد مسبوكا * والصلوة على من ختم طريق النبوة مسلوکا *
والسلام على آله واصحابه الذين بسينونهم دم الاعداء مسفوكا *
اما بعد چنين گوید بندگان ضعيف رباني منهاج سراج جوز
جاني * عصمه الله عن الركون الى الغاني * اين طبقة مخصوص
است بذكر سلاطين كه بندگان حضرت و چاكران سلطان غازي
معز الدين محمد سام طاب ثراه بودند و در ممالك هندوستان
بخت سلطنت نشستند و سرير مملكت آن بادشاه بدیشان رسيد
همچنانكه بر لفظ مبارك او رفته بود و پيش ازین تحرير يافته است
ميراث دار بادشاهي او گشتند و تارك مبارك ايشان بتاج ملك
داري آن بادشاه مٔتوج گشت و آثار انوار دين محمدی بواسطه
دولت ايشان بر صحائف اطراف و اكفاف مملكت هندوستان باقي
ماند و تا باد چنين باد اللهم ارحم السلاطين الماضين و ايندا
بنصرة الباين *

الاول منهم السلطان قطب الدين المعزى

سلطان كريم قطب الدين ايبك حاتم ناني طاب مرقده بادشاه
مردانه و بخشنده بود حق تعالى او را شجاعت و كرمي بخشیده بود
كه در شرق و غرب عالم در عصر او بادشاهي را نبود و چون
حق تعالى خواهد كه تا بندگان را در دل خلق عظمي و زكري

بود مغاصه بغزنین آمد سلطان قطب الدین را چون آگاهی شد از
 جانب غزنین بطرف هندوستان براه سنگ سوراخ باز آمد و چون
 هر دو در یک دیگر خسرو دایماد بمنزلت پدر و پسر بودند المی
 بیک دیگر نرسانیدند و بعد ازین ملک غزنین در تصرف سلطان
 محمد خوارزمشاه آمد و در تصرف ملوک خوارزم چنانچه پیش
 ازین بتحریر پیوسته است این طبقه ختم شد از شدت بیانیان و
 بندگان ایشان بعد ازین طبقه سلاطین هندوستان در قلم آریم و اول
 ایشان ذکر سلطان قطب الدین ایبک و مآثر او در هندوستان بمقدار
 آنچه این نسخه احتمال کند در قلم آید بتمه و ترمه اللهم ارحم
 کلهم آمین *

ملوک و امرای غزنین اتفاق کردند خواجه مؤید الملک محمد
عبد الله سنجرى را که وزیر بود و ملک نصیر الدین امیر شکار را
شهید کردند بعد از چهل روز سلطان محمد خوارزمشاه از طرف
طخارستان لشکر کشید و بطرف غزنین آمد و لشکر او سرحداتى
راه هندوستان بطرف گردیز و دره کراسه^(۲) بمغاصه بگرفت سلطان
تاج الدین یلدر از راه سذک سوزاخ بجاذب هندوستان منهزم برفت
و بلوهور آمد و او را با سلطان سعید شمس الدین التمش طاب ثراه
در حدود تراین مصاف شد و تاج الدین یلدر گرفتار آمد و او را
بشهر بداون فرستاد و آنجا شهید شد و روضه او آنجا است مزار
خلق متبرک صاحب حاجت گشته - و مدت ملک او نه سال بود
رحمة الله علیه و الله اعلم *

الخامس الملك الكريم قطب الدين ايبك المعزى

سلطان کريم عادل قطب الدين ايبک که حاتم ثانی بود تخت
غزنین بگرفت و از دست تاج الدین یلدر که خسر او بود بیرون
کرد و مدت چهل روز بر تخت نشست و درین مدت بعشرت و
بخشش بود و کار ملک بواسطه عشرت تمام مهمل و مختل
مى ماند و ترکان غزنین و ملوک معزى بنزدیک سلطان تاج الدین
یلدر در خفيه مکتوبات در قلم آوردند و او را استدعا نمودند
تاج الدین از کرمان عزیمت غزنین مصمم کرد و چون قرب مسافت

و حضرت فیروز کوه و ممالک غور اولی تر آن مملکت من شما را
فرمودم و سلطان تاج الدین را تشریف فرستاد و خط عتق داد و
تخت غزنین بحواله او کرد بحکم آن فرمان ملک تاج الدین
بغزنین آمد و ملوک بامیان را بگرفت و بتخت غزنین بنشست و
ممالک غزنین را در ضبط آورد و کورت دوم او از غزنین جدا افتاد
و دیگر بار در غزنین آمد و در ضبط آورد و کورت دیگر هم همین
حکم داشت تا بعد از چند گاه با سلطان قطب الدین ایبک اورا
بحدود پنجاب سند مصاف افتاد و منهزم شد و سلطان قطب الدین
بغزنین آمد و مدت چهل روز در غزنین بود و درین مدت بعشرت
مشغول شده بود کورت دیگر سلطان تاج الدین یلدر از کرمان بطرف
غزنین آمد و سلطان قطب الدین از راه سنگ سوراخ بجانب
هندوستان باز رفت و تاج الدین غزنین را بار دیگر ضبط کرد و چند
کورت بطرف غور و خراسان و سجستان لشکر فرستاد و ملوک نامزد
کرد یک کورت بمدد سلطان غیاث الدین لشکر فرستاد تا بدر هرات
بسبب مخالفت حسین خرمیل که ملک هرات بود با سلطان محمد
خوارزمشاه ساخته بود و از جمله او شده از پیش لشکر غور و غزنین
منهزم شد و کورت دوم سلطان تاج الدین بطرف سجستان لشکر برد
و مدتی دران سفر بماند تا بدر شهر سیستان برفت و بآخر با ملک
تاج الدین حرب که ملک سیستان بود صلح شد چون مراجعت کرد
در اثنای راه ملک نصیر الدین حسین امیر شکار با او خلاف کرد
و میان ایشان محاربت افتاد و ملک نصیر الدین منهزم گشت و
بطرف خوارزم رفت و بعد از مدتی باز آمد تا در سفر هندوستان

در باب جمله حشم انعام فرمودی و بفرمان سلطان غازي دختر او در حباله سلطان قطب الدين ايبك آمده بود و يك دختر ديگر در حباله ملك ناصر الدين قباچه بود ملك تاج الدين يلدز را در پسر بود يكي را از ايشان پيش معلم بر نشانده بود وقتي آن معلم براي تاديب و تهذيب كوزه بر سر آن پسر نزد قضا را اجل در رسيد آن كوزه بر مقتل او آمد آن پسر فوت شد خبر بسلطان تاج الدين يلدز بردند در حال معلم را زك داده از غايت حلم و حسن اعتقاد فرمود كه معلم را پيش از آنچه والده پسر را از حال پسر خود معلوم شود متوازي بايد شد و سفر اختيار بايد كرد نبايد كه المي بدو رسانند از سوز فرزند اين حكايست دليل است بر حسن سيرت و صفای عقيدت آن بادشاه حليم رحمة الله عليه در سال آخر عهد سلطان معز الدين چون سلطان بكرمان منزل كرد تاج الدين يلدز آن يكهزار قبا و كلاه معهود هر سال بخدمت سلطان آورد سلطان ازان جمله يك قبا و كلاه اختيار كرد و بكسوت خاص خود مشرف گردانيد و ادرا نشانۀ مياہ داد و در خاطرش آن بود كه ولي عهد غزنين بعد از سلطان او باشد چون سلطان غازي شهادت يافت ملوك و امراي ترك را خاطر و مزاج آن بود كه سلطان غياث الدين محمود، سام از حدود گرمسير بطرف غزنين آيد و بر تخت عم خود نشيند و همگان بخدمت او كمر بندند اين معني بحضرت فيروز كوه در قلم آوردند و عرض داشت كردند كه سلاطين باميان تعدي ميكنند و ملك غزنين طلب مي نمايند و ارباب ملك توئي و ما بندگان تو سلطان غياث الدين محمود جواب فرمود كه مرا تخت پدر

بسیط ممالک اسلام بعلو شان هیچ پادشاهی نیست پسران
 یاستندنی دولت ترا تا هر یک از ایشان وارث مملکتی بودندنی از
 ممالک گیتی و بعد از انقضای عهد این سلطنت ملک درین
 خاندان باقی ماندی بر لفظ مبارک آن پادشاه طاب ثراه رفت که
 دیگر سلاطین را یک فرزند یا دو فرزند باشد مرا چندین هزار فرزند
 است یعنی بندگان ترک من که مملکت من میراث ایشان
 خواهد بود و بعد از من خطبه ممالک باسم من نگاه خواهند داشت
 و همچنین شد که بر لفظ مبارک آن پادشاه غازی رفت که بعد از
 کل ممالک هندوستان را تا بغایت تحریر این سطور که سنه ۴۱۰^(۴)
 و خمسین و ستمائه است محافظت نمودند و می نمایند رجا
 بفضل حق تعالی و اتق است که تا بغایت انقضای دور بنی آدم
 این ممالک برین قرار در ضبط ایشان خواهد بود انشاء الله تعالی -
 آمدیم بر سر حرف خود که ذکر سلطان تاج الدین یلدر است
 او پادشاه نیکو اعتقاد بود و حلیم و کریم و خوب خصال و داور
 جمال سلطان غازی معز الدین او را خرد سال بود که بخیرید و هم
 از اول حال او را خدمت فرمود و بمن مرتبه او را بزرگ گردانید
 و بر سر بندگان ترک^(۵) سرور کرد چون بزرگ شد امارت ولایت
 کرمان و سنقران او را داد باقطاع و هر سال که سلطان را در سفر
 هندوستان اتفاق شدی و بکرمان منزل بودی جمله اسرا و خواص
 و ملوک را ضیافت کردی و یک هزار کلاه و قبا بتشریف بدادی و

و بخت مساعدت نمود بعد آنچه سلطان محمد خوارزمشاه
 ملك باميان ضبط كرد علاء الدين برحمت ايزدی پیوست و او
 دختر علاء الدين اتسر حسين داشت و ازان ملكه او را پسری بود
 و كاتب اين حروف منهاج سراج را در شهر مئنه احدى و عشرين
 و ستمائه بوجه رسالت اتفاق سفر قهستان افتاد از ممالك غور
 اين ملكه و پسر او را در حدود طبعس بولایت خوشب^{۲۱} نشان دادند
 كه در حادثه ملاعين چين بدان طرف افتاده بودند رحم الله
 الماضين منهم * پادشاه مسلمانان را در تخت مملكت باقى دارد *

الرابع السلطان تاج الدين يلدز المعزى

سلطان غازي معز الدين محمد سام طاب ثراه پادشاهي بود
 بيس عادل و غازي و شيردل و در دلاوري دوم علي ابي طالب بود
 رضي الله عنه و او را فرزند كمتر بود يك دختر بيش نداشت از
 دختر عم خود ملك ناصر الدين محمد مادياني عليه الرحمة و بر
 خريدن بندگان ترك ايلاع تمام داشت و بندگان ترك بسيار خريد
 و هريك از بندگان او بجلادت و مبارزت و جان سپاري در تمام
 ممالك مشارق شهرت يافتند و اسم بندگان او در جهان منتشر
 گشت و در عهد حيات سلطان هريك نامدار گشته بودند - ثقات رواة
 چنين روايت كرده اند كه يكي از مقربان حضرت سلطنت او
 جرأتى نمود و عرضه داشت كرد كه چون توبادشاهى را كه در

حشمهای ملک غور و بامیان و افواج لشکر جوار و خشن و بدخشان
جمع کرد و بیلورد و کورت دوم بغزنین آمد و ملک غزنین ضبط کرد
و علاء الدین را بتخت بنشاند و جلال الدین بطرف بامیان باز رفت
ملک تاج الدین یلدرز کورت دوم با لشکر خود از طرف کرمان عزیمت
غزنین کرد و علاء الدین ملوک و امرای غوری را از غزنین نامزد
دفع ایشان گردانید و از جانب ملک تاج الدین یلدرز اینکین تزار
نامزد استقبال ایشان شد بر بایط سنقران بدیشان رسید جمله را
مست و لا یعقل فرو گرفت و امرای غوری و ملوک بزرگ آنجا
شهید شدند و از آنجا ملک تاج الدین یلدرز پهای غزنین آمد و
علاء الدین در قلعه محصر شد و مدت چهار ماه در بند آن بماند تا
جلال الدین از بلاد بامیان بمدد سلطان علاء الدین و دفع لشکر
ترک بیامد چون بحوالی غزنین رسید امرای ترک پیش او بدفع
و قتال باز رفتند جلال الدین منهزم شد و گرفتار آمد و او را پهای
قلعه غزنین آوردند و قلعه فتح کردند چون هر دو برادر بدست
آمدند بعد از مدتی ملک تاج الدین یلدرز هر دو را عهد داد و
بطرف بامیان فرستاد بعد از چند روز میان برادران تفاوت حالی
ظاهر شد و جلال الدین بادشاه شیر دل و زاهد و ضابط بود با او
علاء الدین موافقت نکرد و از آنجا بخدمت سلطان محمد خوارزمشاه
رفت باستمداد آن معنی متمشی نشد و دولتش یار بگر نیامد

(۲ ن) حشمهای ملک بامیان و افواج حشمهای بیغو از و خشن الخ

(۳ ن) ایتکر - ایتکی

رسید بعد از دو روز سلطانان بامیان علاء الدین محمد و جلال الدین
 علی پسران سلطان بهاء الدین سام بامیانی با استدعای امرای غوری
 چنانچه سپهسالار سلیمان شیش و سپهسالار حروش و دیگر معارف
 دارالملک غزنین از طرف بامیان برسیدند و در شهر غزنین
 آمدند سلطان علاء الدین محمد سام بامیانی که پسر مهتر بود
 بتخت بدشمت و امرای خاص از غور و ترک همه در بیعت
 او آمدند و خزانه غزنین که از کثرت اموال و نفائس گنج قارون
 را در یک محصول خود شمردی جمله بطریق مناصف در قسمت
 آورد - ثقات چنین روایت کرده اند که قسمت سلطان جلال الدین
 علی بامیانی که برادر کهنر بود در یست و پنجاه حمل شتر از زر عین
 و مرصعیه و ظرافیه زروسیم برسد و بطرف بامیان برد و چون مدتی
 بگذشت مؤید الملک وزیر و امرای ترک که در حضرت غزنین
 بودند بخدمت ملک تاج الدین یلدرم مکتوبات در قلم آوردند و
 بجانب کرمان فرستادند و استدعا نمودند و او از طرف کرمان عزیمت
 غزنین مصمم کرد چون بحوالی شهر رسید سلطان علاء الدین استعداد
 مصاف کرد و پیش باز رفت و جلال الدین هم از شهر بیرون آمد و
 بطرف بامیان روان شد چون مصاف علاء الدین با تاج الدین یلدرم
 راست شد امرای ترک از طرفین با هم موافقت نمودند و علاء الدین
 مغرور گشت و او و جمله ملوک شنسبانی که در موافقت او
 بودند گرفتار آمدند و ملک تاج الدین یلدرم چون بغزنین آمد جمله
 ملوک شنسبانی را اجازت داد تا بطرف بامیان باز روند بار دیگر
 سلطان جلال الدین بجهت مدد برادر خود علاء الدین

فتیج کالدیان - فتیج کالنجر - غزو توران - فتیج کوکهران - فتیج لکهنوتی -
 فتیج اوند بهار - فتیج ولایت اوده - فتیج قنوج - فتیج واکنور - فتیج
 سران - فتیج مغانون سنقر خوارزم - فتیج شران * (۲)

الثالث السلطان علاء الدین محمد بن همام البامیانى

چون سلطان غازى معز الدین محمد سام بدمیک شهادت
 یافت و سلطان بهاء الدین محمد سام بن محمود طاب مرقدهما
 در راه برحمت حق پیوست چنانچه پیش ازین تحریر یافته
 است خصمان ملک غور و غزنین و بامیان و هند از تخمه
 شنسبانیان دو فریق ماندند یک فریق سلاطین غور و دوم فریق
 سلاطین بامیان چون مرقد سلطان معز الدین از منزل دمیک
 بجانب غزنین روان کردند ملوک و امرای ترک که موالی سلطان
 غازى بودند مرقد سلطان را با خزانه فاخر از دست امرای و ملوک
 غور بقمه بستند و در قبض آوردند چون بطرف کرمان رسیدند
 مؤید الملک وزیر محمد عبد الله سنجرى رحمه الله با چند تن از
 معارف امرای اتراک بطرف غزنین با مرقد سلطان نامزد شدند
 باتفاق دیگر ملوک ترک و ملک تاج الدین یلدرز که مهتر ملوک ترک
 و بزرگتر بندگان سلطانی بود بکرمان مقام کرد و چون مرقد بغزنین

(۲) در بعضی نام ها بسبب نیافتن تحقیق این همچنان که در
 نسخه بود نوشته شد *

دارالملک او

تابستان - حضرت غزنین و خراسان * زمستان - حضرت لوهور و هند *

اعلام او

سیاه میمنه با ملوک و امرای غور * لعل میسره با ملوک و امرای ترک *

توقیع او - نصر من الله

مدت ملک او

سی و دو سال بود

فتوح و غزوات

فتح لوهور - فتح گردیز - فتح سونار - فتح ملتان و غزنین
و قرامطه - فتح تبرهذه - فتح برشور - فتح اچه - فتح سانور - فتح
سرهند - فتح اجمیر - فتح سیالکوٹ - فتح هانسی - فتح سرستی -
فتح کهرام - فتح میرٹھه - فتح دهلي - فتح کول - فتح
بنارس - فتح بهنگر - فتح و غزنهر و اله - فتح بداون - فتح کوه جود -
غزو خطا باندخود - فتح پنج ده - فتح خوارزم - فتح مرو
الرد - فتح بهیوه - فتح سارسامر - فتح سران - فتح بارود - فتح
نسا - فتح بنواری کفران - فتح جناباد - فتح طوس - فتح مرو - فتح
نشابور - فتح جیچند بنارس - فتح بهترای - فتح تراین - فتح مالوه -

(۲ ن) سفر فار - شرفسار (۳ ن) بهیلکر (۴ ن) شارسانه - سادسیانه

(۵ ن) میناباد

مسعود - ملک یوسف الدین مسعود - ملک ناصر الدین تمران -
 ملک حسام الدین علی کرماج - ملک مؤید الملک کرماج -
 ملک شهاب الدین مادیانی - سلطان شمس الدین التمش - سلطان
 علی الدین محمود - سلطان ناصر الدین قباچه در ملتان و اچہ -
 سلطان تاج الدین یلدز بغزنین - سلطان غیاث الدین عوض حسین
 خلیج لکھنوتی - سلطان قطب الدین ایبک لوهور - ملک
 رکن الدین سورکیدان - امیر حاجب حسین محمد علی غازی -
 امیر حاجب حسین محمد حبشی - امیر سلیمان شیش - امیر داد^(۲) -
 امیر حاجب حسین سرجی - امیر حاجب خان - ملک حسن الدین
 علی کرمانہ - ملک ظہیر الدین کرماج - ملک ظہیر الدین فتح
 کرماج - ملک حسین الدین - ملک عز الدین خرمل - ملک
 مبارز الدین بن محمد علی اتسر - ملک نصیر الدین حسین
 امیر شکار - ملک شمس الدین سورکیدان - ملک اخذیار الدین حرولی -
 ملک اسد الدین شیر - ملک احمری *

بندگان او کہ بساطنت رسیدند

سلطان تاج الدین یلدز - سلطان ناصر الدین قباچه - سلطان
 شمس الدین التمش - سلطان قطب الدین ایبک *

وزراء

ضیاء الملک در منشی - مؤید الملک محمد عبد اللہ سنجری -
 شمس الملک عبد الجبار کیدانی *

بحدیکه خواجه اسمعیل خزانه دار علیه الرحمة در حضرت فیروز کوه
گفت بوقت اوردن تشریف نزدیک ملکه جلای دختر غیاث الدین
محمد سام که از جواهر در خزینة غزنین از یک جنس الماس که نفیس
ترین جواهرها است یک هزار پانصد من موجود است دیگر جواهر
و نقود را برین قیاس می باید کرد حق تعالی صد هزاران ثنا و
رحمت و بشری و کرامت بمیرد و مضجع آن بادشاه غازی واصل
گرداند - و سلطان ناصرالدین و الدین را بر تخت بادشاهی تا قیام
قیامت باقی و پاینده دارد بمحمد و آله الامجاد و صلی الله علی
محمد الی یوم التمام آمین رب العالمین *

السلطان المعظم معز الدین و الدین ابو المظفر محمد بن سام ناصر امیر المؤمنین انار الله برهانه قضاة

قاضی ممالک صدر شهید نظام الدین ابوبکر - قاضی لشکر
و وکیل ممالک شمش الدین بلخی - بعده پسر او *

سلاطین و ملوک و اقربای اور رحمهم الله

ملک ضیاء الدین درغور - سلطان بهاء الدین سام در بامیان -
سلطان غیاث الدین محمود بغیرز کوه - ملک بذر الدین
کیدانی - ملک قطب الدین تمران - ملک تاج الدین حرب
مسجستان - ملک تاج الدین مکران - ملک علاء الدین -
ملک شاه و خش - ملک ناصر الدین غازی - ملک تاج الدین زندگی
بامیان - ملک ناصر الدین سادین - ملک مسعود - مؤید الدین

بهندوستان آمد و آن طائفة متمردان را بدوزخ فرستاد و غزو بسنت
بفرمود و جوی خون ازان جماعت براند چون مراجعت بغزنین
کرد بدست فدائى ملاحده در منزل دمیک در شهر سنه اثنین و
ستمائه شهادت یافت رحمة الله علیه رحمة واسعة - و یکی از فضالى
آن وقت درین معنی نظمى کرده است تحریر افتاد تا در نظر
پادشاه مسلمانان آید *

شهادت ملک بحرو بر معز الدین * کز ابتدای جهان شه چو او نیامد یک
سوم ز غره شعبان بسال ششصد و دو * فتاد در ره غزنین بمنزل دمیک
حق تعالی سلطان زمان و شهریار گیهان ناصر الدنیا و الدین ظل
الله فی العالمین محرز ممالک الدنیا مظهر کلمة الله العلیا وارث
ملک سلیمان ابو المظفر محمود بن السلطان را بر سریر جهاندارى و
متکلى شهر یاری باقی و پاینده دارا بحق محمد و آله اجمعین -
ذکر آنچه از عدل آن پادشاه بود در دنیا در حوصله تحریر نگنجید
و آنچه نگاهداشت سنت مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم و
محافظت ترتیب غزوات بر جاده مسلمانان هم بران پادشاه ختم
شد و آنچه از مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم روایت کرده اند
که از قیامتش پرسیدند فرمود که بعد از من ششصد و اند سال
باشد و شهادت آن پادشاه در تاریخ ششصد و دو بود همدین سال
اول علامت قیامت ظاهر شد و آن خروج چنگیز خان مغل بود و
خروج ترک پس معلوم شد که آن پادشاه در دنیا در بند محکم اسلام بود
چون او شهادت یافت در قیامت باز شد و آنچه از اموال غزو در
خزانه غزنین جمع شد در خزانه هیج پادشاهی نشان ندادند تا

بیزون آمد با تمامت حشم خود بقدر پنج هزار سوار در شب بطرف
 کزروان رفت و اکثر حشم که اسپ لاغر داشتند همه رفتند بامداد
 با سلطان اندک سوار قلب و بندگان خاص مانده بودند مصاف بر
 کشیدند و جنگ پیوستند و لشکر کفار گرد بر گرد لشکر اسلام حلقه
 کرده در آمدند و سلطان را هر چند بندگان میگفتند که حشم اسلام
 تنی چند معدود مانده اند نباید رفت سلطان جایگاه نگاه میداشت
 تا با سلطان از سوار و بندگان او بقدر صد سوار ماند و چند زنجیر
 پیل معدود و بندگان ترک و سرخیلان غوری که خواص سلطان
 بودند در پیش سر اسپ او جان سپاری میکردند و کفر می
 انداختند و شهادت می یافتند - ثقات چنین روایت کرده اند که
 سلطان غازي چندان ایستادگي کرد که چتر مبارکش از تیر کفار مغل
 چنان شده بود که خار پشت و بهیچ سبیل روی نمیگردانید تا بندقه
 ترکی از بندگان^(۱)ش که نام او ابیه^(۲) جوکي بود بیامد و عنان مبارکش
 بگرفت و بجانب حصار اندخود بکشید و ببرد و بقلعه^(۳) اندخود
 در آورد دیگر روز ملک عثمان^(۴) سمرقندی که یوسف ثانی بود و
 ملوک ترکستان افراسیابی را که مسلمان بودند در میان آوردند و
 صلح کردند لشکر کفار باز گشت و سلطان بطرف غزنین باز آمد و
 فرمان داد تا سه سال استعداد لشکر ترکستان کنند و بطرف خطا
 عزیمت مصمم فرمود و دران وقت جماعت متمردان از گوکهران و
 قبائل کوه جو^(۵) عصیان آورده بودند و سلطان دران زمستان

جنگ فرمود آبی که از جیحون بر طرف شرقی خوارزم خلجی
 کرده اند و نام آن قراسواست اهل خوارزم بران لب آب جنگ آغاز
 نهانند و از امرای غور چند تن در مقاتلت شهید و اسیر گشتند
 و چون فتح خوارزم بواسطه قلت اجتماع لشکر غزنین و امتداد
 مدت لشکری و کم علفی دست نه داد از خوارزم و شط جیحون
 بطرف بلخ مراجعت فرمود و لشکر خطا و ملوک ترکستان بکنار
 جیحون آمده بودند و راه لشکر اسلام گرفته چون سلطان غازی
 باند خود رسید یزک لشکر کفار ترکستان روز سه شنبه نماز دیگر بلشکرگاه
 سلطان رسیدند و جنگ پیوستند و مقدمه لشکر اسلام سالار حسین
 خرمیل بود کفار را منهزم گردانید و او ملک کزردان بود در حال
 بخدمت سلطان غازی عرض داشت که حال نصرت اسلامیان
 و انهمام لشکر کفار برین جمله بود صواب آنست که بادشاه اسلام
 فرمان دهد تا همین ساعت لشکر اسلام بر نشیند و کفار منهزم
 را تعاقب نماید و مغاصه برایشان زند تا فتکی بزرگ براید
 سلطان غازی فرمود که سالها شد تا من چنین غزوی طلب میکردم
 از من منذر نیاید بامداد بتوفیق آفریدگار تعالی مصاف رویار
 کنم تا خدای تعالی نصرت کرا بخشد من باری ثواب جهاد بسنت
 یانته باشم چون ملک عزالدین حسین خرمیل مزاج سلطان معزالدین
 غازی برین منوال مشاهده کرد دانست که سلطان این سخن از
 غایت قوت اسلام و حمیت دین داری میگوید و الا لشکر کفار
 بی عدد آمده اند و جمله آسوده و لشکر اسلام کوفته سفر خوارزم
 و اسب لاغر شده طاقت مقاومت ایشان را نباشد از خدمت سلطان

طاب ثراه بندقه او ملک قطب الدین ایبک را نصرت بخشید تا ولایت اطراف ممالک هند را فتح میکرد چنانچه بلاد نهر و اله و بهنکرو قلعه کالیون^(۳) و بداون جمله فتح کرد و تازیان هریک بعد ازین در فتوح قطبی تقریر یابد انشاء الله تعالی - و چون سلطان سعید غیاث الدین محمد سام در شهر هرات برحمت حق پیروست سلطان غازی معز الدین طاب ثراه بخدود طوس و سرخس و خراسان بود بر عزیمت عزای برادر بطرف بادغیس هرات آمد و چون شرط عزای بجای آورد اقطاع ممالک غور را ناسرد ملوک فرموده شهر بست و ولایت فرة و اسفرار به برادر زاده خود سلطان غیاث الدین محمود پسر سلطان غیاث الدین محمد سام داد و ملک ضیاء الدین در غور (؟) را که پسر عم هردو سلطانان بود و داماد سلطان غیاث الدین محمد سام بود ملک غور و گرمسیر چنانچه تخت فیروز کوه و شهر رود و زمین داور داد و او را دو زنجیر پیل فرمود و ملک ناصر الدین الپ غازی بن قرة ارسلان سلجوقی را که خواهر زاده هردو سلطانان بود شهر هرات داد و بعد از آن سلطان معز الدین بطرف غزنین مراجعت فرمود و بعضی از ملوک و امرای غور را در خدمت خود بغزنین برد و استعداد سفر خوارزم آغاز نهاد و در شهر سنه احدی و ستمائه برسمت بلاد خوارزم لشکر کشید و محمد خوارزمشاه از پیش لشکر غزنین ملهزم بخوارزم رفت و چون سلطان غازی بدر خوارزم آمد و چند روز

و بنده در ایات و علامات و چتر و پیلان در عقب بقدر چند کروه بگذاشت
صف راست کرده آهسته می آمد و سوار برهنه و جریده را چهار
فوج فرموده بود از طرف کفار نامزد کرد و فرمانداد می باید که
از چهار طرف میمونه و میسره و خلف و قدام لشکر بهر طرف ده
هزار سوار تیر انداز دست بر لشکر کفار میدارند و چون پیلان و سوار
و پیاده ملاعین حمله میکنند شما پشت میدهید و بتگ اسپ از
پیش ایشان در میشوید لشکر اسلامیان همبران منوال کفار را عاجز
کردند حق تعالی اسلام را نصرت بخشید و لشکر کفار منهنم گشت
و پتهورا بر پشت پیل بود فرود آمد و بر اسپ نشست و بهر زیمت
برفت تا حدود ^(۲۱) سرسی گرفتار آمد و او را بدوزخ فرستادند
و گویند زای دهلی در مصاب گشته شد و سر او را سلطان بشناخت
بدان دو دندان شکسته و دار الملک اجمیر و تمام سواک چون
هاندسی و سرسی و دیگر دیار فتح شد و این حال و نصرت در شهر
سنه ثمان و ثمانین و خمسمائه بود ملک قطب الدین ایدک را بقلعه
کهرام نصب فرمود و مراجعت کرد و قطب الدین از کهرام بطرف میرفت
آمد و فتح کرد و حضرت دهلی را بکشاد و همدین سال قلعه کول
را در شهر سنه تسع و ثمانین و خمسمائه فتح کرد و سلطان در
شهر سنه تسعین از غزنین بطرف بنارس و قنوج آمد و در حدود
چندوال رای جیچندر را منهنم گردانید و درین فتح سیصد و اند
زنجیر پیل بدست آمد و در ظل حمایت آن سلطان غازی عادل

سلطان سر اسپ باز گردانید و عطف فرمود و از شدت آن زخم بیش طاقت بودن بر پشت اسپ نماند هزیمت بر لشکر اسلام افتاد چنانچه پیش هیچکس بهم نرسید و نزدیک بود که سلطان از پشت اسپ در افتد خلجی بچه عیاری مبارزی سلطان را بشناخت ردیف سلطان شد و او را در پشت اسپ در کنار گرفت و بانگ بر اسپ زد و از میان مصاف بیرون آورد و اهل اسلام چون سلطان را ندیدند بغیر از خلق بخاست تا بمنزلی که لشکر شکسته آنجا از تعافب کفار ایمن شدند ناکاه سلطان برسید جماعت امرا و غوری بچگان و معارف سلطان را با آن خلجی شیر مرد دیده بودند و بشناخته جمع شده و نیزه را شکسته و محفه و مرقد ساخته و بر سر دیده نهاده بدان منزل برسانیدند خلق آرام گرفت و دیگر یار دین محمدی بحیات او قوت گرفت و لشکر متفرق بقوت حیات آن پادشاه غازی جمع شد و باز گشت و روی بدیار اسلام نهاد و قاضی تولک را در قلعه سرهنده بگذاشت و رای پتھورا بپای قلعه آمد و جنگ پیوست و مدت سیزده ماه و چیززی جنگ بداد سلطان غازی دیگر سال لشکر اسلام جمع کرد و بانتقام سال گذشته روی بهندوستان نهاد این داعی از ثقه شنید که از معارف جبال بلاد تولک بود لقب او معین الدین او می گفت که من دران لشکر با سلطان غازی بودم عدد سوار لشکر اسلام دران وقت صد و بیست هزار بر گستان بود رحمهم الله چون سلطان غازی طاب ثراه با چنین استعدادی و لشکری بنزدیک رای کوله رسید و او قلعه سرهنده بصلح بکشاده بود و در حدود تر این لشکر گاه کرده سلطان تعبیه لشکر بساخت و قلب

حضرت غزنین بخدمت درگاه سلطان اعظم غیاث الدین و الدین
 طالب ثراه بحضور فیروز کوه فرستاده و او را از آنجا بفرستاد بقلعه
 بلروزان حبس کردند و پسرش بهرامشاه را بقلعه^(۲) سیفرون غور باز
 داشت چون در شهر سنه سبع و ثمانین و خمسائیه عسکریان و فتنه
 سلطانشاه خوارزمی ظاهر شد خسرو ملک و پسرش را شهید کردند
 رحمة الله علیهم اجمعین بعد ازان سلطان غازي لشکر اسلام را
 مستعد گردانید و بطرف قلعه سرهنده آمد و آن قلعه را فتح
 کرد و بملک ضیاء الدین قاضی تولک محمد عهد السلام نساری
 تولکي داد و آن قاضی ضیاء الدین کاتب این ذکر را پسر عم جد مادری
 بود قاضی محمد الدین تولکي رحمة الله علیه از لشکر هندوستان
 و غزنین بالتماس او یک هزار و دویست مرد تولکي اختیار کرد و جمله
 را در خیل او فرمود و در آن قلعه نصب کرد بران شرط که مدت
 هشت ماه قلعه نگاهدارد تا سلطان غازي از غزنین باز آید اما رای
 کوله پنهان را نزدیک آمده بود سلطان پیش او بتراین باز آمد و جمله
 رایگان هندوستان با رای کوله بودند چون مصاف راست شد سلطان
 غازي بنیزه بستند و بر پدلی حمله کرد که رای دهلی^(۳) گویند رای بران
 پیل بود و در روی مصاف همان پیل حرکت میکرد سلطان غازي که
 حیدر زمانی و رستم ثانی بود بنیزه بران حمله کرد و گویند رای را
 که بر پشت آن پیل بود بر دهان نیزه زد چنانچه دو دندان آن ملعون
 در دهان او افتاد و او بر سلطان سبلی زد و بر بازو زخم محکم آمد

سبعین و خمسّمائۀ بود و دیگر سال کہ سنہ ثمان بود سلطان غازی
 لشکر بطرف دیول برد و تمام آن بلاد کنارۀ بحر را ضبط کرد و اموال
 بستند و مراجعت فرمود و در شہور سنہ ثمانین و خمسّمائۀ لشکر
 بطرف لوهور آورد و جملۀ ولایت آن ملک را نہب کرد و بوقت
 مراجعت حصار سیالکوٹ را عمارت فرمود و حسین خرمیل را
 آنجا نصب کرد و باز گشت چون سلطان غازی مراجعت کرد خسرو
 ملک لشکر های ہندوستان و حشر قبائل کوکھران جمع کرد و
 بدرسیالکوٹ آمد و مدتہا بندشست و بی مراد مراجعت کرد بعد
 ازان سلطان غازی در شہور سنہ اثنی و ثمانین و خمسّمائۀ بدر شہر
 لوهور آمد چون دولت محمودی بآخر انجامیدہ بود و آفتاب
 دولت و سلطنت سبکدین بغروب رسیدہ و دبیر قضا پروانہ عزل
 خسرو ملک در قلم تقدیر آزرده خسرو ملک طاقت مقاومت
 نہداشت بوجہ صلح پیش آمد تا با سلطان ملاقات کند بیرون آمد
 ماخوذ و محبوس گشت و لوهور سلطان غازی را مسلم شد و
 ممالک ہندوستان در ضبط آمد پدیسالار علی کرماخ را کہ والی
 ملتان بود بلوهور نصب فرمودہ و پدر این کاتب مولانا اعجوبہ
 الزمان انصیح العجم سراج الدین منهاج علیہ الرحمۃ قاضی لشکر
 ہندوستان گشت و تشریف سلطان معزالدین پوشیدہ در بارگاہ
 لشکر مجلس علم عقد کرد و دوازده شتر بجهت نقل کردن
 کرسی او نامزد شد رحمۃ اللہ علیہ و علی السلاطین الماضین
 المقتدین و الملوک المسلمین الباقین بعد ازان سلطان غازی
 مراجعت فرمود بطرف غزنین و خسرو ملک را با خود برد و از

ازین تحریر یافته است چون سلطان معزالدین اطراف غزنین در ضبط آورد دوم سال این در شهر سنه سبعین و خمسمائه گردینز فتح کرد و سوم سال بر سمت ملتان لشکر کشید و از دست قرامطه ملتان را مستخلص کرد و همدین سال سنه احدی و سبعین و خمسمائه اهل سنقران^(۴) عصیان آوردند و فساد بسیار کردند تا در شهر سنه اثنی و سبعین لشکر بطرف سنقران^(۳) برد و بیشتر را از ایشان بقتل رسانید و چنان تقریر کرده اند که اکثر طائفه سنقرانیدان ظاهر آیت قرآن خوان بوده اند که شهادت یافتند اما چون فتنه و عصیان انگیزته بودند بضرورت سیاست ملکی کشته شدند و بعد از آن فتح سال دیگر سلطان معز لدین از راه اجه و ملتان بطرف نهر واله لشکر کشید و رای نهر واله^(۴) بهسودیو بسال خرد بود اما حشم و پیل بسیار داشت چون مصاف شد لشکر اسلام منهنز گشت و سلطان غازی بی سراد مراجعت کرد و این حادثه در شهر سنه اربع و سبعین و خمسمائه بود و در شهر سنه خمس و سبعین و خمسمائه بجانب فرشور لشکر کشید و فتح کرد و بعد از آن بدو سال دیگر بر طرف لوهور لشکر برد چون کار دولت محمودیان بآخر رسیده بود و قواعد دزلت آن دردمان واهی شده خسرو ملک بر طریق صالح پسر را و یک زنجیر نیل بخدمت سلطان غازی فرستاد و آن حال در شهر سنه سبع و

از بارگاه بیرون آمد و بطرف حضرت فیروز کوه هم از آنجا که بود روان شد چون بخدمت غیاث الدین رسید سر جاندار شد و سپس بخدمت بایستاد چنانچه پیش ازین تحریر یافته است یکسال خدمت برادر کرد مگر بچیزی خاطر مبارکش منقسم شد و بطرف سجستان رفت بنزدیک ملک شمس الدین سجستانی و یک زمستان آنجا بود سلطان غیاث الدین معارف فرستاد و او را باز آورد و ولایت قصر کجوران و استیبه بدو مغرض کرد و چون بلاد گرمسیر تمام در ضبط آورد شهر تکیذاباد که از اعظم بلاد گرمسیر بود حواله او فرمود و این تکیذاباد موضعی است که سبب بر افتادن آل محمود سبکتگین بمنازعت و ضبط آن شهر بوده است بدست سلاطین غور رحمهم الله و سلطان غازي علاء الدین رباعي گفته بود بنزدیک خسرو شاه بن بهرامشاه فرستاد *

اول قدرت نهاد کین را بذباد * تا خلق جهان جمله ببیداد افتاد هان تاندهی ز بهر یک تکیذاباد * سر تا سر ملک آل محمود بباد رحمهم الله السلاطین من الطرفین - چون سلطان معز الدین ملک تکیذاباد شد لشکر غز و امرای آن جماعت از پیش لشکر خطا هزیمت شده بطرف غزنین آمده بودند و مملکت غزنین مدت دوازده سال از دست خسرو شاه و خسرو ملک بیرون کرده و در ضبط آورده سلطان معز الدین از تکیذاباد بطرف غزنین مدام می تاخت و بر غزمیز و آن بلاد را زحمت میداد تا در شهر سنه تسع و ستین و خمسمائه غزنین را سلطان غیاث الدین فتح کرد و سلطان معز الدین را بتخت غزنین بنشاند و بغور باز گشت چنانچه پیش

را و گرد شهر غزنین تشهیر کردند و از بالا خانها خاکستر و خاک
و نجاست در سرمبارک ایشان میریختند تا بسریل یک طاق
غزنین چون آنجا رسیدند سلطان سوری و وزیر او سید مجد الدین
موسوی هر دو را صلب کردند و از پل بیاباختند چنین ظلمي و
فضیحتی بران بادشاه خویدوی ستوده سیرت عادل و شجاع بکردند
حق تعالی سلطان علاء الدین جهانسوز را که برادر سلطان سوری بود
نصرت بخشید تا آن حرکت و فضیحت را انتقام کرد چنانچه
پیش ازین تحریر یافته است رحمة الله علیهم *

الثانی السلطان الغازی معزالدین ابوالمظفر

محمد بن سام قسیم امیر المؤمنین انار الله برهانه

ثقات رواة چنین زوایت کرده اند که چون سلطان علاء الدین
جهانسوز از دار فنا نقل کرد و سلطان سیف الدین پسرش بتخت
عور بنشست هر دو سلطانان غیاث الدین و معز الدین را که در قلعه
و حیرستان محبوس بودند مختلص فرمود چنانچه در ذکر سلطان
غیاث الدین تقریر یافته است سلطان غیاث الدین در حضرت
فیروز کوه آرام گرفت بخدمت سلطان سیف الدین و سلطان
معز الدین بطرف بامیان رفت بخدمت عم خود ملک فخر الدین
مسعود بامیان چون سلطان غیاث الدین بملک غور بدشست بعد
از حادثه سیف الدین و آن خبر ببامیان رسید ملک فخر الدین
روی بجانب معز الدین کرد که برادرت کاری کرد تو چون خواهی
کرد بر خود خواهی جنبید معز الدین روی پیش عم بر زمین نهاد

چون فصل زمستان در آمد حشماهی غور را اجازت فرمود تا بطرف دیار خود مراجعت کردند و حاشیه و حشم و کار داران بهرامشاهی را با خود نگاهداشت و بر ایشان اعتماد کلی نمود و سلطان و وزیر او سید مجد الدین موسوی و تنی چند معدود از خدم قدیم عهد با او بماندند و باقی بر درگاه و در ولایت جمله خدم غزنین بود چون شدت برف و سرما کثرت پذیرفت و راه های غور از بسیاری برف مسدود گشت و اهل غزنین را وقوفی افتاد که از جانب غور وصول حشم و مدد بطرف غزنین ممکن نگردد در خفیه بخدمت بهرامشاه اهل غزنین مکتوبات ارسال کردند که در همه شهر و اطراف از لشکر غور با سلطان سوری تنی چند معدود پیش نموده اند باقی جمله خدم آل محمودی اند فرصت از دست نباید داد و عزیمت غزنین مصمم باید کرد سلطان بهرامشاه بر حکم آن مکتوبات و استدعا مغایضه از طرف هندوستان بغزنین آمد و بر سلطان سوری زد و سوری با خواص خود که از غور بودند با وزیر سید مجد الدین موسوی بیرون شد و راه غور گرفت سواران بهرامشاه او را تعاقب نمودند تا در حدود سنگ سوراخ او را در یافتند سلطان سوری با تنی چند معدود که بود با سواران بهرامشاهی بجنگ پیوست تا ممکن بود سوار قتال میکرد چون پیاده شد پناه بکوه برد و او و وزیر و خواص او تا در ترکش تیر بود هیچکس را مجال آن نبود که پیرامن او گشتی چون در ترکش او تیر نماند او را بعهده دست راست بگرفتند و بدست آوردند چون بدر شهر غزنین رسید در اشتر بیاروند بر یکی سلطان سوری را بر نشاندد و بر یکی وزیر سید مجد الدین موسوی

چنین گوید داعی ضعیف محتاج منهاج سراج عصمه الله عن
 العوجاج که این طبقه مقصور است بر ذکر سلاطین شذسمانی که
 تخت حضرت غزنین بشکوه ایشان زیب و زینت گرفت و ممالک
 هند و خراسان متغایر بدولت ایشان شد و اول ایشان از دودمان
 شذسمی سلطان سیف الدین سوری بود و بعد از آن سلطان علاء الدین
 حسین غزنین بگرفت اما ملکداری نکرد و بعد از آن سلطان معز الدین
 محمد سام بگرفت چون شهادت یافت آن تخت به بنده خود
 سلطان تاج الدین یلدرز سپرد و بر وی خدمت شد رحمة الله علیهم اجمعین *

الاول سلطان سیف الدین سوری

سلطان سیف الدین سوری پادشاه بزرگ بود و از شجاعت
 و جلالت و مروت و عدل و احسان و منظر بهی و فرشهی نصیب
 تمام داشت و اول کسی که ازین دودمان اسم سلطانی برو اطلاق
 کردند او بود چون خبر حادثه برادر بزرگ تر او ملک الجبال بسمع
 او رسانیدند روی بانقام سلطان بهرامشاه آورد و از ممالک غور لشکر
 بسیار مستعد گردانید و روی بغزنین نهاد و بهرامشاه را بشکست
 و غزنین بگرفت و بهرامشاه از پیش او منهزم بطرف هندوستان
 رفت و سلطان سوری بدخت غزنین بدشست و ممالک غور را به
 برادر خود سلطان بهاء الدین سام که پدر غیاث الدین و معز الدین
 بود سپرد و چون غزنین در ضبط آورد جمله امرای حشم و معارف
 غزنین و اطراف او را انقیاد نمودند و او در حق آن طوائف انعام رافر
 فرمود چنانچه حشم و رعایای بهرامشاه مستغرق ایادی او گشتند

حصار کربک یکی از علمای ربانی بود صاحب کرامات اورا امام شمس الدین ارشد گفتندی جلال الدین برای تغافل و تبرک زیارت او آمد و او عالمی بود ربانی بعد از تحصیل کل علوم شرعی از دنیا اعراض کرده بود و بعبادت حق مشغول گشته و روی بدرگاه خدای عزوجل آورده و صاحب کشف و کرامات شده چون جلال الدین اورا زیارت کرد و از باطن مبارک او استمداد نمود فرمود که علاء تخت بامیان بگیر ولیکن زنهارتا عم خود را نکشی که بازت کشند سلطان جلال الدین زیارت او کرد و باز گشت چند آنچه پشت بگردانید بر زبان آن امام ربانی رفت که بیچاره جلال الدین عم را بکشد و ادرا هم بکشند و عاقبت همچنان شد که بر لفظ مبارک آن یگانه جهان رفته بود جلال الدین از آنجا که بود سحرگاهی بر عم زد و ادرا بگرفت و بکشت و صاحب را پوست کشید چنانچه پیش ازین تحریر یافته است *

الطبقة التاسعة عشر في ذكر السلاطين الغزنية من الشنسانية

الحمد لله الذي نصر الدين * و قهر المشركين * و جعل حضرة غزنة دار السلطين * و ايدهم بالظفر و النصره على المشركين * و على كسراصنام الهند و قهر العنائة و المتمردين * و الصلوة على محمد خاتم النبیین * و السلام على آله و اصحابه اجمعين * اما بعد

جلال الدین را شهید کرد و باز گشت و جلال الدین بادشاه بزرگ بود و زاهد و در غایت شجاعت و جلالت و مبارزت چنانچه در مدت عمر او هیچ مسکری در دهان مبارک او نرسیده بود و بدن جامه او به هیچ حرام نکشاده بود و در رجولیت بحدی بود که هیچ پادشاهزاده از شهنشانیان بقوت و دلوری و سلاح او نبود و دو تیر بیک شست میان جنگ انداختی و هر دو تیر خطا نگشتی و هیچ صید و خصم از زخم تیر او نجستی و در وقتیکه ترکان غزنین او را تعاقب کردند در هزار درخت غزنین یک تیر بر تنه درختی زده بود و تراز کرده و هر ترک مبارز که بدان درخت رسید خدمت کرد و باز گشت و آن تیر زیارت گاهی گشت و با این همه جلالت حلیم و کریم و غریب نواز و علما دوست و فقیر پرور بود اما رجولیت با تقدیر بسنده نباشد چون وقت درآمد در گذشت حق تعالی پادشاه مسلمانان ناصر الدینا والدین را پاننده دارا بمحمد و آله اجمعین و الله اعلم بالصواب *

الخامس السلطان علاء الدین مسعود

بن شمس الدین محمد رحمة الله علیه

علاء الدین مسعود در وقتی که پسران سلطان بهاء الدین سام چنانچه علاء الدین و جلال الدین هر دو بغزنین گرفتار شدند و او بتخت بامیان بنشست و دختر ملک شاه و خشن را که در حکم برادر او سلطان بهاء الدین سام بوده در حکم خود آورد و وزارت بصاحب بامیان ارزانی داشت و ممالک طخارستان در ضبط او آمد چون جلال الدین از غزنین مخلص شد روی بطرف بامیان آورد و در

سلطان بهاء الدین بود و امرای ترک را میل بطرف سلطان
غیاث الدین محمود بن محمد سام بود که برادر زاده سلطان معز الدین
بود و امرای غوری آنکه در غزنین بودند چون سپهسالار^(۲) خروشتی
و سلیمان شیش و جزایشان بخدمت علاء الدین و جلال الدین
مکتوبات نوشتند و ایشان را استدعا کردند و ایشان بغزنین آمدند
چنانچه بعد ازین بتحریر پیوند در طبقه سلاطین غزنین انشاء الله
تعالی و جلال الدین چون برادر را بتخت غزنین بدشاند خود باز
گشت و بتخت بامیان به نشست راوی ثقة چنین روایت کرده که
خزانه غزنین قسمت کردند قسم جلال الدین دویمست و پنجاه حمل
شتر از عین مرصع و زر و سیم رسید با خود بامیان برد و کرت دیگر
لشکر کشید بطرف غزنین و لشکرهای غوری و غزو^(۳) و بیغو از اطراف
ممالک خود جمع کرد و بغزنین آمد و گرفتار شد و باز مخلص
گشت و بامیان رفت و عم او سلطان علاء الدین مسعود در غیبت
ایشان تخت بامیان گرفته بود و جلال الدین باز گشت با اندک
مردی بمغانضه سحرگاهی بر عم زد و عم را بگرفت و شهید کرد و
صاحب را که وزیر پدرش بود پوست کشید و ملک را ضبط کرد
و مدت هفت سال ملک راند تا سلطان محمد خوارزمشاه از لب آب
خراز کشش کرد و ناگاه بروی زد و او را بدست آورد و تمام آن خزائن
که از غزنین آورده بود و خزائن بامیان با آن بر گرفت و

(۲) ن - خروش (۳) ن - سقرار اطراف الخ (۴) ن -

عليهم اجمعين اين معني بجهت حكايست از حسن اعتقاد
آن پادشاه دين دار در قلم آمد في الجملة بزرگ پادشاهي بود
مملكت او عرض و بسط گرفت تمام ممالك طخارستان و مضافات
آن با ممالك ديگر چنانچه از شرق تا حد كشمير و غربي تا حد
ترمد و بلخ و شمالي تا حد كاشغر و جنوبي تا حد غور و غزستان^(۲)
جملة خطبه و سكه باسم او شد و جملة ملوك و امراي غزنين از
غوري و ترك هرسه مملكت را چنانچه غور و غزنين و باميان
بعد از هردو سلطانان نظر بر روی بود چون سلطان غازي معز الدين
محمد سام شهادت يافت ملوك و امراي غزنين از غوري و ترك
باتفاق او را طلب كردند سلطان بهاء الدين محمد سام از باميان
غزيمت غزنين كرد و بران سمت با لشكر روان شد چون بخطه
ديدان رسيد عارضه شك او را ظاهر شد بعد از شهادت سلطان غازي
معز الدين يافزوده روز برحمت حق پيوست - و مدت ملك او
چهارده سال بود عليه الرحمة والله اعلم بالصواب *

الرابع سلطان جلال الدين علي بن سام

چون سلطان غازي معز الدين شهادت يافت و سلطان بهاء الدين
در راه برحمت حق پيوست وارثان ملك دو فريق ماندند از تخمه
شنسبانيان يك فريق سلاطين باميان و فريق دوم سلاطين فيروز كوه
چون مرقد سلطان غازي از دميك روان كردند تركان و امراي بزرگ
مرقد و خزانة وافر و كارخانهها از دست امراي غور بيرون كردند
و امراي غوري را كه در لشكر هندوستان بودند ميل بجاناب پسران

کرد و کاتب این ذکر منهاج سراج اصلاح الله حاله درین وقت در هن سه سالگی بود و مولانا رحمه الله را چون استدعای سلطان بهاء الدین سام طاب ثراه متواتر و متعاقب گشت و سبب آن بود که مولانا طاب مرقده در عهد ملک شمس الدین از غزنین بطرف بامیان رفت و دران وقت بهاء الدین سام ولایت یلوان داشت خدمت مولانا را دریافت و امکان نگاه داشت و اعزاز مولانا بنمود و کلمات روح افزا و مذاکره دلکشای او دیده و شنیده بود و ذوق آن در طبیعت آن پادشاه باقی مانده میخوابست تا از مابده نعمت کلام مولانا نور الله مرقده نصیب تمام گیرد چون بتخت سلطنت بامیان رسید بکرات و مرآت مولانا را طلب فرمود و تفویض جمله مناصب شرعی را تکفل فرمود و انگشترین خاص بفرستاد و مولانا رحمه الله از حضرت فیروز کوه بی اجازت سلطان غیاث الدین بحضرت بامیان رفت چون بدان جناب رسید اعزاز بسیار یافت و کل مناصب آن مملکت چون قضای ممالک و انقطاع دعاوی حشم منصور و خطابت ممالک و احتساب با کل امور شرعی و دو مدرسه باقطاع و انعام وافر بمولانا مفوض فرمود و مثال آن جمله مناصب بخط صاحب که وزیر مملکت بامیان بود تا بدین تاریخ که این طبقات باسم همایون سلطان معظم ناصرالدین و الدین ابوالمظفر محمود بن سلطان ایلتمش قسیم امیر المؤمنین خلد الله سلطانه در قلم آمد در خریطه امثله این داعی است و علم و دستار تشریف هم موجود رحمه الله

الثالث سلطان بهاء الدین سام بن محمد رحمه الله

سلطان بهاء الدین پادشاه یس بزرگ بود و عادل و عالم پرور و عدل گستر و در عصر او اتفاق علمای عالم بود که هیچ پادشاه در مسلمانی از عالم پرور تر نبود بدان سبب که مجالست و مکالمت و مذاکره او همه با علمای فِرَق بود و او از هر دو طرف شناسبانی بود و مادر او حُرّه جلالی دختر سلطان بهاء الدین خواهر مهتر هردو سلطانان بود و از هر دو طرف مهتر بود رحمهم الله قاضی تاج الدین زوزنی که ملک الکلام عصر خود بود در میان سرای او عقدی تذکیر می کرد در اثناء دعای سلطان گفت چه جلوه گری کنم عروس ملکی را که بر روی سلطنتش چنین دو خال باشد یکی غیاث الدین و دوم معز الدین رحمه الله علیهما فی الجملة حسن عاظمی آن پادشاه در حق علمای اسلام زیادت ازان بود که در دائره تحریر بگنجد علامه الدینیا فخر الدین محمد و ازی رحمه الله علیه رساله بهائیه باسم او تالیف کرد و مدتها در ظل رافت و حمایت او بود و شیخ الاسلام ملک العلماء جلال الدین و رسل رحمه الله در عهد او بمنصب شیخ الاسلامی خطه بلخ رسید و مولانا انصیح العجم اعجوبه الزمان سراج الدین منباج رحمه الله علیه را از حضرت فیروز کوه در سر طلب کرد و انگشتین فیروز نقش سام بران ثبت کرده بنزدیک مولانا فرستاد و مولانا را باعزاز تمام طلب

بخدمت بامیان بوسیلت پدر و اتفاق امرا بنشست سلطان غیاث الدین
 اورا تشریف فرستان و اعزاز وافر واجب داشت و ممالک
 طخارستان تمام در ضبط آورد و بعد ازان شهر بلخ و چغانیان و وخش
 و خروم و بدخشان و جبال و شغنان در تصرف او آمد و بهر طرف
 لشکر کشید و بر جمله آن بلاد نافذ امر شد و در سالی که سلاطین
 غور و غزنین بدفع سلطان شاه خوارزمی بولایت رودبار مرو لشکر
 کشیدند سلطان شمس الدین محمد بغرمان سلطانان لشکر بامیان
 و طخارستان بخدمت ایشان آورد و چون سلطان شاه منہزم شد ملک
 بهاء الدین طغرل هرات که بنده سنجر بود و از هرات منہزم بسطان شاه
 پیوسته بود درین مصاف بدست لشکر بامیان افتاد اورا بکشتند
 و سر اورا بخدمت بندگان غیاث الدین آوردند سلطان را عظیم
 موافق افتاد دفع او و درین روز لقب شمس الدین سلطان شد
 و چتر سیاه یافت و پیش ازان ملک فخر الدین و او چتر نداشتند
 و خطاب او ملک شمس الدین بود چون چتر یافت خطاب او
 سلطان شد و از غیاث الدین و معز الدین که پسران عم او بودند
 اعزاز بسیار یافت و حق تعالی اورا فرزندان شایسته داد و شش
 پسرش کرامت کرد و مدتها ملک طخارستان در ضبط بندگان او بماند
 و علمای بزرگ را تربیت کرد و در ممالک او سکونت ساختند و
 با رعایا عدل و احسان ورزید و در نیکو نامی برحمت حق تعالی
 پیوست و بعد از او ملک بسطان بهاء الدین سام رسید رحمة الله
 علیه رحمة واسعة *

میکند لغزش این بود که شما روسپی بپسگان بر من می خندید
رحمة الله عليهم اجمعين این لفظ بجهت آن آورده شد تا ناظران
و خوانندگان را صفات حمیدۀ آن بادشاهان معلوم شود که رحمت
و شفقت و حرمت و تعظیم عم خود تا چه اندازه محافظت
میکردند و جفاى او را تا چه حد تحمل میکردند هر دو سلطانان
چون از بار فارغ شدند استعداد مراجعت عم خود تمام مهیا
گردانیدند و جمله امرا و بندگان او را تشریف دادند و باز گردانیدند
و ملك فخر الدين بطرف بامیان بازگشت و آنجا قوت تمام گرفت
و مدام ملوک غور و سلاطین او را خدمت می کردند و حالش
در بادشاهی باآخر رسید و مدتها ملك راند و در گذشت و او را چند
پسر شایسته بود - سلطان شمس الدين مهتر بود - و ملك تاج الدين
زنكي - و ملك حسام الدين علي حق تعالى بر همه رحمت کند
و همه را غریق مغفرت خود گرداند آمین رب العالمین بحق
محمد و آله اجمعین *

الثانى السلطان شمس الدين محمد

بن مسعود بن الحسين الشننبانى

چون ملك فخر الدين مسعود بامیان برحمت حق تعالى
پیوست پسر مهتر او سلطان شمس الدين محمد بود او را بتخت
بامیان بنشاندند و خواهر سلطان غیاث الدين و معز الدين در حباله
او بود که لقب او حرّ جلالی بود و از هر دو سلطان مهتر بود و مادر
سلطان بهاء الدين سام بن محمد بود چون سلطان شمس الدين

مهیا کرد و بطرف بلاد طخارستان رفت و در فتح آن بلاد و قلاع
جلالت بسیار نمود و امرای غور دران لشکر چندان شجاعت و
مبارزت نمودند که اگر رستم دستان حاضر بودی داستان مردی
ایشان خوانندی چون آن بلاد مسلم شد ملک فخرالدین مسعود را
تخت بامیان بنشاندند و بدو سپردند چون ملک فخرالدین بران
تخت بنشست اطراف بلاد ممالک جبال شغنان و طخارستان تا بدر
کوه^(۲) و بلور و اطراف ترکستان تا حد سرخس^(۳) و بدخشان همه
در ضبط آمد و ملک فخرالدین را فرزندان شایسته در رسیدند و
چون قماچ از بلخ و یلدز از هرات که بندگان سنجری بودند قصد
ازعاج سلطان غیاث الدین کردند تا فیروز کوه را ضبط کنند و دولت
غیاثیه هنوز در ادل طلوع بود ملک فخرالدین ایشان را مدد کرد
بران شرط که هرچه از خراسان باشد ایشان را و هرچه از غور باشد
ملک فخرالدین را چون سلطان غیاث الدین را حق تعالی نصرت
بخشید و یلدز کشته شد و سر یلدز را بنزدیک عم خود ملک
فخرالدین فرستادند و لشکر او نزدیک رسیده بود سلطان غیاث الدین
در عقب او بیامد ملک فخرالدین منهزم شد سلطان غیاث الدین
او را دریافت و باز گردانید و بلشکر گاه خود برد و بر تخت بنشاند
و غیاث الدین و معزالدین هر دو در پیش تخت او کمر بستند و
بخدمت بایستادند - راویان چنان تقریر کرده اند که ملک فخرالدین
در غضب شد و ایشان هر دو را جفا گفت که شما بر من تمسخر

بود که بهمه اوقات از قدیم الدهر باز ملوک آن زمین بعظمت مکل
و کثرت اموال و خزائن و وفور معادن و دفائن معروف و موصوف
بوده اند و در بعضی از اوقات ملوک عجم را چنانچه قباد و فیروز
را مقهور کرده اند و آن دیار بمعادن زر و نقره و لعل و بلور و
بیجاده و غیر آن در اقصای ممالک دنیا معروف است و چون
آفتاب دولت ملوک و سلاطین غور از مشارق اعلا طالع شد و سلطان
علاء الدین حسین جهانسوز از انتقام اهل غزنین فارغ گشت روی بفتح
آن دیار آورد و برادر مهتر خود را ملک فخر الدین مسعود علیه الرحمة
بعد از فتح دران مملکت نصب کرد و از وی اولاد کبار و ملوک
کرام در رسیدند که آثار عدل و احسان و صیت بذل و امتنان ایشان
در تمام ربع مسکون نشر شد رحمة الله علیهم اجمعین *

الاول الملك فخر الدين

مسعود بن الحسين الشنشبی

ملک فخر الدین مسعود بن حسین از شش برادر دیگر مهتر
بود و مادر او ترکیه بود و او پادشاه یس بزرگ بود و چون از مادر
سلاطین نبوه اورا بتخت ممالک غور جای ندانند بسبب آنکه پنج
برادر هم از پدر و هم از مادر شذیبانی بودند و ملک الجبال محمد
که بغزنین یانت از زن دیگر بود که خادمه مادر سلاطین
بود و ملک فخر الدین مسعود از کدیزک ترک بود چنانچه تقریر
یانت چون سلطان علاء الدین حسین از انتقام اهل غزنین و خراب
کردن قصرهای یست که مقام آل محمود بود فارغ شد از غور لشکر

بایزید بسطامی علیه الرحمة موضوعی حاصل کرده و مرقد خود را معین گردانیده و چون برحمت حق تعالی پیوست وصیت کرد تا او را از خوارزم بسطام نقل کنند چون بوصیت او را بطرف بسطام آوردند خادم خانقاه بسطام دو شب شیخ بایزید را بخواب دید که فرمود فردا مسافر و مهمانی میرسد باید که شرط استقبال بجا آری خادم خانقاه بامداد از بسطام بیرون آمد بقدر یکپاس از روز از طرف خوارزم محقق سلطان علاء الدین محمد رسید باعزاز او را در بسطام آوردند و دفن کردند و ملوک غور و سلاطین شنسبی بر انقراض ملک او ختم شدند رحمة الله علیهم اجمعین - ملک تعالی سلطان اسلام ناصر الدنیا و الدین ابوالمظفر محمود را بر تخت جهانداري پاینده داراد بمحمد و آله اجمعین آمین رب العالمین *

الطبقة الثامنة عشر في ذکر

السلاطین الشنسية بطخارستان

الحمد لله الذي اعزّ عبادہ بالاحسان * و عمّر بلادہ بالفضل والامتنان *
و شرف بملوک الدین دیار طخارستان * والصلوة علی محمد المبعوث
من اشرف بطن عدنان * والصلوة والسلام علی آله واصحابه سادة
اهل الایمان * و سلّم تسليما کثیرا * اما بعد چنین گوید کمترین
بندگان درگاه ربانی منهاج سراج جوزجانی که چون حق تعالی از
دوستان شنسیانیان که ملوک جبال غور بودند سلاطین بزرگ در
وسانید و چندگاه مملکت را از دیار عجم و هند در قبضه تصرف
و فرمان ایشان آورد یکی از ان مملکت طخارستان و جبال بامیان

ملک ضیاء الدین در غور گفتندی و چون بعد از سلطان غیاث الدین
 محمد سام بتخت فیروز کوه بنشست لقب او ملک علاء الدین شد
 و چون درین وقت ملک نصیر الدین حسین سلطان علاء الدین اتسر
 را شهید کرد و فیروز کوه و ممالک غور در ضبط امرا و لشکر غور و
 غزنین آمد باتفاق ملک حسام الدین حسین عبد الملك سرزرا را
 بفیروز کوه بنشانند و قلعه فیروز کوه را عمارت کردند و در میان
 شهر و کوه حصار بزرگوار را در آهن نهادند و باره کشیدند و مقاتله
 در میان نهادند و ملک علاء الدین را از حصار اشیار بیرون آوردند
 و بطرف غزنین بردند و این حوادث در شهر سنه عشره و یا احدى عشر
 و ستمائه بود چون ملک علاء الدین بغزنین رسید سلطان تاج الدین یلدز
 علیه الرحمة او را اعزاز وافر کرد و فرمان داد تا چتر سلطان معز الدین
 از سر روضه او بر گرفتند و بر سر او نهادند و او را اسم سلطانی داد و
 بحضرت فیروز کوه فرستاد چون بغور باز آمد و مدت یکسال و چیزى
 ملک راند و خطبه و سکه باسم او شد و لقب سلطان در خطبه اطلاق
 کردند سلطان محمد خوارزمشاه عهد نامه که در نساپور از وی ستاده
 بود که هرگز بر روی او تیغ نکشد بنزدیک او فرستاد و در شهر سنه
 اثنی عشر و ستمائه سلطان علاء الدین محمد شهر فیروز کوه را
 بمعتمد او سلطان محمد خوارزمشاه تسلیم کرد و او را بخوارزم بردند
 و اعزاز و اکرام بسیار فرمود و بنزدیک ملکه جلالی که در حبالة او بود
 دختر سلطان غیاث الدین محمد سام منزل کرد و مدتی در خوارزم
 باهم بودند قضای اجل در رسید برحمت حق تعالی پیوست و در
 عهد امارت و مملکت خود معتمدان فرستاده بود و در جوار شیخ

خرماس بر میمنه سلطان علاء الدین ملک قطب الدین حسین
 علی بود حمله کرده میسر و ملک نصیر الدین حسین و لشکر غزنین
 را بشکست و هزیمتی را تعاقب کرد و ملک نصیر الدین حسین
 بر قلب سلطان حمله کرد و سلطان را نیزه زد و ترکی از جمله لشکر
 غزنین سلطان را بر سرگزی زد چنانچه هر دو چشم مبارکش از جا
 بیخاست و از اسب در افتاد ملک نصیر الدین حسین بر زیر سر
 سلطان سوار بایستاد ملک قطب الدین از عقب هزیمتی باز آمد
 و بر ملک نصیر الدین حمله کرد و سلطان را باز بستد و بطرف
 خطه سکه برد و در راه سلطان برحمت حق پیوست و او را در جوار
 اسلاف ملوک خاندان شهنشاهیان دفن کردند علیه الرحمة - و مدت
 ملک او چهار سال بود و کسری و چون او درگذشت پسرانش
 متفرق شدند ملک فخر الدین مسعود بغرجستان آمد بقلعه سناخانه
 و مدتی آنجا بود و ملک نصیر الدین محمد بقلعه بندار عزستان
 بالارفت و مدتی آنجا بود و پسر کهنتر او جمشید نام در حادثه کفار
 مغل بولایت هریو ورود در دره خشت آب شهادت یافت و آن
 دو پسر بزرگتر و ملکخان هرات بر دست بندگان سلطان محمد
 خوارزمشاه شهادت یافتند و بسیار کوشیدند چون تقدیر نبود هیچ
 کدام بپادشاهی نرسیدند - حق تعالی پادشاه مسلمانان را سالهای
 بسیار باقی و پاینده دارد و الله الباقی و الدائم *

الثانی والعشرون السلطان علاء الدین

محمد بن ابی علی ختم الملوک

پیش ازین لیچند موضع ذکر او رفته است که او را در اول عهد

بروحمت حق پیوست و علاء الدین اتسر از حضرت بامیان بجهت
 ملک غور و تخت فیروز کوه بحضرت سلطان محمد خوارزمشاه رفت
 آنجا اعزاز بسیار یافت و در باب او اکرام بادشاهانه مبذول فرمود و
 امرای خراسان را چون الفغان ای محمد و ملک شمس الدین اتسر
 و مجد الملک وزیر مرو باهتمام لشکر خراسان بالا بمدد او نامزد فرمود
 و روی بضبط ممالک غور آوردند سلطان محمود از فیروز کوه روی
 بدیشان آورد و مصاف ایشان بشکست چنانچه پیش ازین در قلم
 آمده است باز گشت و بخدمت سلطان محمد خوارزمشاه پیوست تا بعد
 از شهادت سلطان محمود ملکخان هرات امیر حاجب و لشکرهای
 خراسان بطرف فیروز کوه بیامدند و علاء الدین اتسر را بتخت غور
 نصب کردند و باز گشتند ملوک غور و امرا ورا ملقاع شدند اما
 مخالفت میان او و امرای ترک غزنین و ملک تاج الدین یلدز
 ظاهر شد مؤید الملک محمد عبد الله سیستانی که وزیر غزنین بود
 و بادشاه نشان با او بحدود کیدان و مرغ نوله مصاف داد لشکر غزنین
 منهزم شد و سلطان علاء الدین اتسر بادشاه عادل عالم پرور بود و
 کتاب مسعودی در نقه محفوظ او بوده و در تقویت علما و تربیت
 خانواده اهل علم جهد بلیغ میفرمود و هرکرا از ابنای علما مجتهد
 می یافت بنظر عاطفت خودش مخصوص میگرفت و چون بتخت
 نشست ملک علاء الدین محمد را از حصار اشیار غرجستان مخلص
 فرمود و بسبب قتل عمر سلیمان باز بقلعه بلروانش باز داشت
 و مدت چهار سال ملک راند تا ملک نصیر الدین حسین امیر
 شکار از غزنین لشکر آورد و در میان غور با او مصاف کرد در حدود

الحادي والعشرون السلطان علاء الدين اتسر بن الحسين

سلطان علاء الدين اتسر پسر سلطان علاء الدين حسين جهانسوز
بود و از پدر خود مانده و در خدمت هر دو سلطان غياث الدين
و معز الدين بزرگ شده بود و بيشتر ملازمت او بحضرت غزنين بود
بخدمت معز الدين - راوی چنين روايت كند كه وقتی معز الدين
را عارضه قولنج افتاد چنانچه اميد خلق از حيات او منقطع گشت
و امرای غور با هم در سر اتفاق كردند كه اگر سلطان را واقعه فوت
باشد سلطان علاء الدين اتسر را بتخت غزنين بذارند حق تعالى از
دارو خانه *وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ* شربت صحتی بسلطان معز
الدين فرستاد صحت يافت منهيان از اين حال و تدبير امرا بخدمت
سلطان آنها كردند سلطان فرمود كه علاء الدين را از حضرت غزنين
نقل بايد كرد كه نبايد كه مكروهی بواسطه غضب انسانيت بدو واصل
شود علاء الدين بحضرت باميان رفت بنزد يك بنوا اعمام خود و تخت
باميان بسلطان بهاء الدين سام بن سلطان شمس الدين بن ملك
فخر الدين مسعود رسیده بود چون آنجا رفت او را اعزاز كردند
و ولايتی از باميان بدو مفوض فرمود و بعد از چند گاه دختر او را
به پسر مهتر خود علاء الدين محمد داد چنانچه بعد از اين در طبقه ات
ملوك باميان تحرير يابد انشاء الله تعالى چون حوادث ايام بساط
مملكت غياث الدين و معز الدين در نوشت و سلطان بهاء الدين سام

شدند و دیگر امرا چون محمد عبد الله غوری سلیمان و عمر
 سلیمان نامزد دروازه زار من شدند و روز پنجشنبه تمام روز بر اطراف
 شهر و کوهها جنگ قائم شد روز جمعه منتصف ماه جمادی الاولی
 هجری سبع و ستمائه شهر را بگرفتند و دولت خاندان محمد سام
 منقضي شد و امرائی که نامزد سرهائی کوه بودند تمامت بسلامت
 برفتند و هریک بطرفی عزیمت کردند- حسام الدین بکالیوان رفت-
 و علیشاه بغزنین رفت- و هریک بطرفی عزیمت کردند- و سلطان
 علاء الدین اتسرا بتخت بنشانند- و ملکخان بهرات مراجعت کرد-
 و سلطان بهاء الدین سام و برادر و همشیرگان و والدۀ او با خزائن که
 موجود بود و عمۀ ایشان که ملکۀ جلالی دختر سلطان غیاث الدین
 محمد سام که در حبالۀ ملک علاء الدین بود جمله را با تابوت
 سلطان غیاث الدین محمود بطرف خراسان بردند و تابوت محمود را
 بهرات درگازرگاه بنهادند و اتباع و عورت و مخدرات و ملکات را
 بخوارزم نقل کردند تا بعهد حادثۀ کفار چین در خوارزم بودند در
 نیکوداشت و اعزاز- و رواۀ چنین نقل کرده اند که چون حادثۀ
 مغل ظاهر شد مادر محمد خوارزمشاه آن هر دو شاهزاده را در جیخون
 خوارزم غرق کرد رحمهما الله و عفا عنهما و دو دختر غیاث الدین
 محمود تا بتاریخ این طبقات یکی در بخارا است و یکی در بلخ
 در حبالۀ ملک زادۀ بلخ پسر الماس حاجب و الله الباقی و الدائم *

محبوس ماند فتنه دیگر را تدبیر کردند و مرد بسیار در صندوقها نشانند با سم آنکه خزانه از بیرون در شهر می آرند تا در شهر فتنه دیگر کنند یکی از میان ایشان که این اندیشه و حرکت فاسد کرده بودند پیامد و باز گفت صندوقها را بر در شهر بگیرند بقدر چهل و پنج مرد از ایشان بدست آمد و سه تن آن بودند که کشندگان سلطان علیه الرحمة بودند هر سه تن را مثله کردند و بکشتند و دو تن را از کوه در انداختند و چهل کس را در پای پیل انداختند و بغوغا بکشتند عفا الله عن الجميع - و بعد ازان ملک حسام الدین محمد ابی علی جهان پهلوان از فیوار و کالیوان بخدمت آمد و چون مدت سه ماه از ملک بهاء الدین سام بگذشت سلطان علاء الدین اتسر حسین که بخدمت سلطان محمد خوارزمشاه بود از خدمت او عهد

دولت خوارزمشاه امیر حاجب لقب بود و او ترک شجاع بود و قاتل محمد حرزک از خراسان نامزد مدد علاء الدین اتسر شد ملکشاه با حشم خراسان بمدد سلطان علاء الدین اتسر عزیمت ضبط فیروز کوه کردند چون بحوالی فیروز کوه رسیدند ملوک و امرای غور تدبیر کردند که ملک علیشاه را از حبس بیرون باید آورد و اعزاز تمام واجب داشت تا باسم او بعضی از لشکر خوارزم بموافقت این حضرت رغبت نمایند و او نیز چون خصم برادر است در موافقت این دولت با لشکر خراسان کارزار کند علیشاه را مخلص کردند و امر را نامزد اطراف شهر کردند ملک قطب الدین حسین بن علی بن ابی علی و امیر عثمان حرفش و دیگر امر با حشم نامزد سرکوه از

و فریاد کردند که ای خصمان ملک ما سلطان را کشتیم بر خیزید
و ملک طلب کنید و چون روز شد شهر درهم شد و سلطان را دفن
کردند هم در قصر و بعد ازان بهرات نقل کردند و در گازگاه
هرات دفن کردند و پسر بزرگتر سلطان را که بهاء الدین نام بود
بتخت بنشانند رحمة الله علیهم و الله اعلم بالصواب *

العشرون السلطان بهاء الدین سام بن محمود بن محمد سام

سلطان بهاء الدین سام بن سلطان غیاث الدین محمود بن
سلطان غیاث الدین محمد سام بقدر چهارده ساله بود و برادرش
ملک شمس الدین محمد بقدر ده ساله بود و مادر ایشان دختر
ملک تاج الدین تمران بود و دو دختر بودند در حرم هم ازین ملکه
چون سلطان محمود طاب ثراه شهادت یافت بامداد جمله امرای
غور و ترک جمع شدند و بهاء الدین سام را بتخت ملک فیروز کوه
بنشانند و ملکه معزیه که مادر بهاء الدین و دیگر فرزندان غیاث
الدین محمود بود بندگان ترک را بر کشتن خصمان ملک اغرا
کرد و ازان طائفه یکی ملک زکن الدین محمود ایران شاه پسر ملک
علاء الدین محمد ابی علی بود او را شهید کردند چنانچه پیش
ازین تحریر یافته است و ملک قطب الدین تمرانی را قید کردند
و ملک شهاب الدین علی مادیانی را که پسر عم سلاطین بود هم قید
کردند و امرای غوری و ترک باتفاق پیش تخت کمر بستند و بعد
از پنج روز چون متابعان علی شاه دیدند که شهر آرام گرفت و علی شاه

و بارکش و کاسه و هر جنس همه زرین و نقره‌گین چنانچه دران بخشش زیادت هزار برده از غلام و کنیزک خود را از خواجگان خود باز خریدند و تمام شهر ازان بخشش پر زرشید و این پادشاه را اخلاق گزیده بسیار بود و صدقات و تشریفات او باصناف خلق بسیار واصل شد و چون قضای اجل در رسید اسباب ظهور آن حادثه پیدا شدن گرفت چون بحکم التماس سلطان محمود خوارزمشاه برادر او علیشاه را بگرفت و محبوس کرد چاکران و اتباع علیشاه از عراقیان و خراسانیان و خوارزمیان و ترکان بسیار بودند و مادر و پسر و حرم با او بود جمله با او بیعت کردند و چند کرت در خفیه هر کس را از معارف بخدمت سلطان محمود پیغام فرستاد که توقع از خدمت پادشاه آن است که ما جمله در خدمت علیشاه به پناه پادشاه آمده ایم و خود را در سایه دولت و حمایت او انداخته ما را بدست خصم باید که باز ندهد که زینهارى را ما خود و امیر کردن مبارک نباشد و الا ما خود را فدا خواهیم کرد نباید که سلطان را از ما خوف جان باشد چون قضای اجل رسیده بود این سخن را که بخدمت سلطان عرضه می داشتند هیچ مفید نمی بود و جمعی از ایشان در شبهه بر کوه اژده که برابر قصر خوابگاه سلطان بود بر آمده بودند و مخفی نشسته و قصر خوابگاه را و راه آن موضع تمام در نظر آورده تا شب سه شنبه هفتم ماه صفر سنه سبع و ستمائه ازان جماعت چهار تن بر بام قصر سلطان بر آمدند و سلطان را شهید کردند و هم از راهی که بر آمده بودند باز رفتند و از آب فیروز کوه که در پیش قصر می‌رود عبور کردند و همبران کوه بلند بر آمدند

وجوه عمارت کردند تقبل الله منهم - سلطان غیاث الدین محمود
 پادشاه بس کریم و حلیم و باذل و عادل بود چون بتخت نشست
 در خزانه پدر بکشد و آن خزانه همچنان برقرار بود و سلطان
 معزالدین بدان خزانه هیچ تعلق نکرده بود چنان تقریر کرده اند
 که زر عین چهار صد شتر دار بود که هشت صد صندوق باشد و الله
 اعلم و جامه های ثقال و ظرائف و مرصعیه برین قیاس و اجناس
 دیگر از هر بابت جمله را در خرچ آورد و در عهد دولت او زر
 و جامه و ادیم و اجناس دیگر بواسطه بذل و انعام او ارزان شد و
 بندگان ترک بسیار خریده و همه را عزیز داشت و با ثروت و نعمت
 گردانید و مدام انعام و اکرام و عطای او بخلق واصل می شد
 تا روزی از روزها در سال دوم از ملک او پسر عمه او که خواهر زاده
 سلطان بود ملک تاج الدین چون برحمت حق تعالی پیوست
 و از وی وارثی نماند اموال و خزائن او از نقود و زرینه و سیمینه
 مالی وافر بخدومت سلطان آوردند سلطان فرمود تا بر قصر بزرگوشک
 که در میان فیروز کوه بود جشنی و مجلسی و بزمی مهیا کردند
 و نشاط و عشرت فرمود از نماز پیشین تا نماز شام تمامت آن نقود
 را از دراهم و دنانیر چه در بدرها و چه در همیانها بود جمله
 بدریچهای قصر بیرون ریختند و از هر صنف از اصناف خلق حضرت
 چون بزم عام و انعام خاص و عام بود خیل خیل پیاپی قصر می آمدند
 و خود را در نظر او میداشتند هر صنف را نصیب کامل میفرمود
 و از طبق و صراحی و شمعدان و طشت و آفتابه و نقلدان و حوضک

تکش خوارزمشاه از خدمت برادر خود بسططان محمود پناه جست
 چون سلطان تکش خوارزمشاه را معلوم شد معارف بغیروز کوه فرستاد
 و در عهد حیات سلطان غازي معزالدین میان محمود بن محمد
 سام و میان محمد تکش خوارزمشاه عهدی بود که میان جانبین
 الفت و موافقت باشد و با خصم یکدیگر خصم باشند درین وقت
 نسخت آن عهد نامه بفرستاد و التماس نمود که علیشاه چون
 خصم ملک من است او را ببايد گرفت سلطان محمود بحکم آن
 عهد نامه او را بگرفت و در قصری که آنرا ^(۲)بزکوشک سلطان
 گویند بغیروز کوه محبوس کرد و آن قصر عمارتی است که
 در هیچ ملک و حضرت مثل آن قصر بارتفاع و تدویر و ارکان و
 منظرها و زوایات و شرفات هیچ مهندسی نشان نداده است بر بالای
 آن قصر پنج کنکره زرین مرصع نهاده اند هر یک در ارتفاع سه گز
 و چیزی و در عرض دو گز و دو همای زرین هر یک بمقدار شتر
 بزرگ نهاده آن شرفات زرین و هما سلطان غازي معزالدین از فتح
 اجمیر بوجه خدمتی و تحفه بحضرت سلطان غیاث الدین محمد
 سام فرستاده بود با بسیار تحف دیگر چنانچه حلقه زرین بازنجیر
 زرین و جریره که ^(۳)دائره او پنج گز در پنج گز بود و دو کوس زرین که
 بر گردون آوردند و سلطان غیاث الدین آن حلقه و زنجیر و جریره ^(۴)
 در پیش طاق مسجد جامع فیروز کوه بفرمود تا بپاویختند و چون
 مسجد جامع را میل خراب کرد آن کوس و حلقه و زنجیر و جریره را
 بشهر هرات فرستاد تا مسجد هرات را بعد از آنچه بسوخته بود ازان

ملک غزنین و هندوستان التماس نمودند و سلطان تاج الدین
یلدزرا مثال و چتر فرستاد بممالک غزنین و چون سلطان
قطب الدین بغزنین آمد نظام الدین محمد را بغیروز کوه فرستاد
و در سال سنه خمس و همتائه او را چتر و مثال فرستاد بملک
هندوستان و جمله ممالک غور و غزنین و هندوستان خطبه و مکه بنام
او کردند و چون وارث ملک پدر و عم او بود جمله ملوک و سلاطین آن
ممالک حضرت او را تعظیم کردند و مطاوعت نمودند و چون یکسال
از ملک او بگذشت ملک رکن الدین ایران شاه محمود پسر ملک
علاء الدین از غزنین بطرف غور آمد چنانچه پیش ازین تحریر
یافته است سلطان غیاث الدین محمود از فیروز کوه بیرون آمد و
او را منہزم گردانید و بقدر پنج هزار مرد غوری را بر زمین زدند
و بعد از مدت دو و نیم سال سلطان علاء الدین اتسریں حسین که
پسر عم پدرش بود از بلاد بامیان بخوارزم رفت و از خدمت سلطان
محمد خوارزمشاه استمداد نمود بجهت ضبط ممالک غور ملک
الجببال الفغان ای محمد و ملک شمس الدین اتسر حاجب که از
ملوک بزرگ ترکان خوارزمشاهی بودند با لشکرهای بلخ و مرو و
سرخس و رود بار نامزد مدد او شدند و از راه طالقان عزیمت غور
کرد سلطان غیاث الدین محمود از فیروز کوه لشکر بیرون آورد و
بحدود میمند و فاریاب بموضعی که آنرا اسلور گویند میان ایشان
مصاف شد حق تعالی سلطان محمود را نصرت بخشید و علاء الدین
اتسر و ملوک خوارزمشاهی و لشکر خراسان منہزم شدند و چون
از ملک او چهار سال بگذشت ملک علاء الدین علیشاه پسر سلطان

غالب بود چون سلطان غیاث الدین محمد عام پدرش برحمت حق تعالی پیوسته او را طمع آن بود که عمش سلطان غازي معز الدین تخت پدر بدو سپارد فاما آن توقع او بونا نه پیوسته و تخت فیروز کوه بملک علاء الدین در غور داد که دختر سلطان غیاث الدین طاب مرقد هما در حبالة او بود و بلاد بست و فرة و اسفرار بسلطان غیاث الدین محمود داد و در سالی که سلطان غازي لشکر بخوارزم برد غیاث الدین محمود لشکر بست و فرة و اسفرار بطرف خراسان برد و بدر مرز شاهجان رفت و دران سفر آثار بسیار نمود و چون سلطان غازي معز الدین شهادت یافت غیاث الدین محمود از بست عزیمت فیروز کوه کرد و چون بزمین داور رسید امرای خلیج گرمسیر با حشم بسیار بخدمت او پیوستند و امرای غور جمله استقبال نمودند و در شهر سنه اثنین و ستمائے بغیروز کوه آمد و تخت غور او را مسلم شد و ممالک پدر در تصرف آورد و ملک علاء الدین از فیروز کوه بطرف غزستان رفت و آنجا گرفتار شد و بقلعه اشیدار محبوس گشت چنانچه پیش ازین تحریر یافته است و چون اطراف ممالک غور بنیام غزستان و طالقان و کرزوان و بلاد قانس و گرمسیر در ضبط و تصرف بندگان او آمد چنانچه سلطان تاج الدین یلدر و سلطان قطب الدین ایبک و دیگر ملوک و امرا که بندگان سلطان معز الدین بودند هر یک معروفی بخدمت درگاه او فرستادند و از وی خطوط عتق و مثال

سیف الدین تمرانی او را بگرفت و بخدمت سلطان محمود آورد
و سلطان محمود او را در وثاق امیر حاجب عمر سلیمان محبوس
فرمود روزی که سلطان محمود شهادت یافت بندگان ترک محمود
غوغا کردند و یکی را که نام امیر منکورس زرد بود بفرستادند تا ملک
رکن الدین محمود را شهید کرد - کاتب این حروف چنین میگوید
که من در سن هفده سالگی بودم در شهر سنه سبع و ستمائه بر در
سرای سلطان در حضرت فیروز کوه چنانچه کار جوانان باشد بنظاره
ایستاده بودم که این امیر منکورس زرد سوار پیامد و توبه خون
چکان در دست آویخته سر ملک رکن الدین محمود طاب ثراه دران
توبه نهاده بسرای سلطان درون رفت عفا الله عنهم - بسر غرض
باز آیم در عهد سلطان علاء الدین اتسر حسین چون ملک علاء الدین
محمد فرصتی یافت امیر عمر سلیمان را بگرفت که در خون
پسر من تو سعی نمودی و او را شهید کرد در شب بامداد چون
علاء الدین اتسر را معلوم شد امرای غور مستغاث کردند علاء الدین
اتسر فرمان داد تا ملک علاء الدین محمد را کت دوم بقلعه بلروان
غزستان حبس کردند علیه الرحمة باقی خبر او در آخر این طبقه
گفته شود که چون کت دوم بخت فیروز کوه آمد حال او بکجا
رسید والله اعلم بالصواب *

الثامع عشر السلطان غیاث الدین محمود

بن محمد سام شنسبی نغمده الله برحمته

سلطان غیاث الدین محمود بن سلطان غیاث الدین محمد سام

طاب ثراه بادشاه نیکو اخلاق و معاشرت و طیب و عیش بر طبیعت او

و بغور باز آمد و چون سلطان غازی معزالدین شهادت یافت سلطان
غیاث الدین محمود بن محمد سام از بست که اقطاع او بود بزمین داور
آمد و ملوک و امرای غور بخدمت سلطان محمود طاب ثراه پیوستند
و زوی بحضرت فیروز کوه نهاد ملک علاءالدین از فیروز کوه
بغزستان آمد و چون بسر پل مرغاب رسید سپهسالار حسن
عبد الملک در عقب او رسید و او را باز گردانید و بغرمان محمود او را
در حصار اشیار غزستان^(۲۱) محبوس گردانید چون محمود شهادت
یافت و ملک غور بسطانی علاءالدین اتسر حسین رسید ملک
علاءالدین را از قلعه اشیار مخلص کرد و بغیروز کوه آورد و او را
اعزاز فرمود تا او سپهسالار عمر سلیمان را بجهت خون پسر خود
ملک رکن الدین محمود بکشت - و سبب آن بود که چون ملک
علاءالدین در عهد محمود سام گرفتار شد پسرش ملک رکن الدین
ایران شاه محمود علیه الرحمة بطرف غزنین رفت و او بادشاه زاده
بمس بزرگ بود و فضل بسیار و علم و عقل بکمال داشت و بشهامت
و جلالت موصوف بود از غزنین بطرف گرمسیر شد و از آنجا بغور
آمد و خلق کشی که متمردان غور ایشان بودند بقدر پلنجاه هزار
مرد با او جمع شدند و غیاث الدین محمود از فیروز کوه با مقدار
پانصد سوار قلب و پیاده دوه هزار بیرون آمد و میان ایشان مصاف
شد و هزیمت بر غوریان و ملک رکن الدین افتاد و رکن الدین
بهزیمت بغزنین رفت و باز بطرف گرمسیر آمد و خداوند زاده

عواطف او در ذمۀ این ضعیف بسیار است جزاها الله عنا و
 عن المسلمین خیرا و آخر شهادت و فوت او در حادثۀ کفاز ببلاد
 عراق بود رحمة الله علیها رحمة واسعة * و در عهد حیات سلطان
 غیاث الدین از خطۀ غور و خطۀ بست و بلاد گرمسیر و درمشان و
 اورکان غزنین اقطاع ملک علاء الدین بود و در مصافی که سلطان غازی
 غیاث الدین معزالدین با پتهوزای اجمیر حرب کرد و شکسته شد او در
 خدمت سلطان غازی بود و دران سفر خدمت‌های پسندیده بجای
 آورده بود و چون سلطانان غور بخراسان رفتند و نشاپور فتح شد او را
 بملک نشاپور نصب کردند و مدتی بشهر نشاپور بود و با خلق
 طریق عدل و احسان مسلوک داشت و چون سلطان محمد
 خوارزمشاه از خوارزم بدر نشاپور آمد مدتی نشاپور را نگاه داشت
 و بآخر صلح کرد و نشاپور بسلطان محمد خوارزمشاه تسلیم کرد و
 بطرف غور باز آمد و چون سلطان غیاث الدین برحمت حق تعالی
 پیوست سلطان غازی معزالدین تخت فیروز کوه و ممالک غور و
 غزستان و زمین داوز او را داد و خطاب او در خطبه ملک علاء الدین
 شد و پیش ازین او را ملک ضیاء الدین دزغور گفتندی و مدت
 چهار سال ملک فیروز کوه و ممالک غور و غزستان او داشت و
 در سال سنه احدی و ستمائه که سلطان غازی معزالدین لشکر
 بطرف خوارزم برد ملک علاء الدین از غور لشکر بطرف ملحدستان
 و قهستان برد و بدر شهر قائن رفت و بطرف جناباد قهستان کشید
 و قلعه کالج جناباد فتح کرد و غزو بسیار و جهاد بیشمار بجای آورد

طالقان - خزروان - خرم - تکینا باد - کابل - عراق - غزنین - فوشنج -
 میجستان - نیمروز - میمند - فاریاب - سجده - مرو رود - سلطان شاه ؟ -
 لوهور - مرو ملکه ؟ - نشاپور - ونسی *

الثامن عشر الملك الحاجي علاء الدين محمد بن ابي علي بن الحسين الشنمبى

ملك علاء الدين پسر ملك شجاع الدين علي^(۴) بود پسر
 عم هردو سلطانان غياث الدين و معز الدين و از هردو برادر بزرگتر
 بود و هم حاجي بود و هم غازي و هردو سلطانان او را در مخاطبه
 بلفظ خداوند ياد فرمودند و دختر سلطان غياث الدين كه ماه
 ملك نام بود و بلقب جلال الدنيا و الدين و از دختر سلطان علاء الدين
 جهان سوز بود و آن دختر در حباله او بود و آن دختر بادشاه زاده بس
 بزرگ بود و قرآن مجيد محفوظ داشت و اخبار شهادت ياد داشت و
 خطش چون در شاهوار بود و در هر سال يك كرت در ركعت نماز
 گزاردي و تمام قرآن در در ركعت ختم كردي و از دنيا همچنان
 بگر رفت بسبب آنچه پيش از وي ملك ضياء الدين كذيزكي تركي
 داشت كه مادر پسر او بود مگر او را عقد كرده بود بدین ملکه قادر
 نشد و این ملکه در جمال و عفت و زهدات در همه دنيا خود را
 مثل نداشت و والده این كاذب با او هم شير و هم مكثب بود و این
 داعي را این ملکه در حجر عنایت و حرم عصمت خود پرورده بود
 و تا اوان بلوغ بخدمت بارگاه و حرم او بود و اخوان این داعي و اجداد
 مادری هم بخدمت او و در بارگاه پدر او مخصوص بودند و آثار

قضاة

قاضي القضاة معز الدين الهروي^(۲۲) - قاضي شهاب الدين حرداري^(۲۳) رحمه الله

مدت ملک ميهون او چهل و يگسال بود^(۲۴) *

ملوک و سلاطين که از دست او بوده اند

سلطان شمس الدين مسعود باميانی^(۲۵) - سلطان شهاب الدين محمد سام

اخوۀ بغزنيں - سلطان بهاء الدين باميانی - ملک تاج الدين حرب محمد

سيستاني بن ارسلان - ملک ناصر الدين غازي - ملک قطب الدين

يوسف تمراني - ملک تاج الدين زنگي مسعود باميانی - ملک

ضياء الدين غوري - ملک تاج الدين تمراني - ملک بدر الدين علي

گيلاني - ملک ناصر الدين سوري ماديئي - ملک ناصر الدين

تمراني - ملک شاه وخشي - ملک تاج الدين مکران - ملک مويده الدين

مسعود تمراني *

فتوحات (۶)

بلاد هراة - قماچ - داور - فارس - کاليوان - يذوار - سيفرود - غزستان -

(۲) يزدي (۳) حرما يادی (۴) سه سال (۵) شمس الدين

محمد مسعود باميانی - مبارز الدين سام محمد باميانی ملک

بهاء الدين حرب محمد سيستاني - ملک تاج الدين تمران - ملک تاج

الدين غور - سلطان بهاء الدين محمد سام - ملک نصر الدين غازي پسر

ارسلان - ملک تاج الدين زنگي مسعود باميانی - ملک قطب الدين

يوسف نهراني - ملک ناصر الدين سوري ماديئي - ملک شاه وخشي - ملک

ملک تاج الدين مکران - مويده الدين مسعود تمران (۶) در یک نسخه فقط

وانرو تشریفات گرانمایه مخصوص گردانید و جمله ملوک او را
 بنواختند حق تعالی برایشان رحمت کند و همه را غریق مغفرت
 گرداند - و سلطان اسلام و بادشاه هفت اقلیم شاهنشاه معظم - مولی
 ملوک التزک والعرب والعجم - ناصرالدنیا والدين - علاء الاسلام والمسلمين -
 مغیث الملوك و السلاطين - الحامي لبلاذ الله - الراعي لعباد الله -
 المؤيد من السماء - المظفر على صنوف الاعلاء - ذی الامان لاهل
 الايمان - وارث ملک سليمان - ابو المظفر محمود بن السلطان
 (التمش) قسیم امیر المؤمنین را در بادشاهی و جهان پناهی
 سالهای بسیار و قرنهای بی شمار باقی و پاینده داراد بحق محمد
 وآله اجمعین و سلم تسلیما کثیرا کثیرا *

السلطان المعظم غیاث الدین و الدین محمد بن سام اولاد او

ملکه معظمه جلال الدین طاب ثراها *

وزرا که دست سلطان بوده اند

شمس الملک عبد الجبار کیدانی - فخر الملک شرف الشرف
 سوریانی - مجد الملک دیوشاهی داری - عین الملک - ظهیر
 الملک عبد الله سنجری - جلال الدین *

دار الملک او

تابستان - حضرت فیروز کوه زمستان - بلاد داور *

اعلام او

سپاه - میمنه لعل - میسمره

توابع میمون او - حسبی الله وحده

سلطان فرستاد و ملت‌مسات نمود سلطان فرمود که بجهت آن رسول
 جشنی ساختند و مجلس عشرت مهیا کردند و ملوک و امرای
 غور را شراب دادند و رسول را اعزازی فرمود و شراب داد تا در
 حالت مستی مزاج سلطان‌شاه از فرستاده او معلوم شود و بجهت
 خاصه سلطان غیاث الدین آب انار شیرین در صراحی کردند و چون
 در معهود بسلطان میرسید ازان آب انار در جام خاص میریختند
 و بسلطان میدادند و چون رسول سلطان‌شاه را قوت حرارت شراب
 دریافت بر سرزانو شد و از مطرب این رباعی در خواست رسول
 سلطان‌شاه گوید *

آن شیر که باش^(۱) او دهانه است متیم * شیران جهان ازو هزارند عظیم
 ای شیر تو از دهانه دندان بنمایی * کین ها همه در دهان شیرند زیم
 چون رسول این بیت باز خواست و مطرب در نوا آورد و برود بزد
 لون سلطان غیاث الدین طاب ثراه متغیر گشت و ملوک غور از
 جای بشدند خواجه صفی الدین محمود که از سران وزرای درگاه
 بود و در لطافت و ظرافت آیتی و طبع نظم داشت و شعر نیکو
 گفتی بر پایی خاست و روی بر زمین نهاد و در جواب رسول این
 رباعی از مطرب باز خواست *

ان روز که ما رایت کین افرازم * و از دشمن مملکت جهان پردازیم
 شیری ز دهانه گر نماید دندان * دندانش بگرز در دهان اندازیم
 سلطان غیاث الدین طاب ثراه بغایت خوش طبع گشت و او را بانعام

تا در جوار آن باغ میدانی ساخته بودند طول و عرض آن میدان مثل طول و عرض آن باغ بود و هر سال یک کورت فرمان دادی تا زیادت از پنجاه و شصت فرسنگ از شکاریان^(۲۱) بیره کشیدندی و مدت یکماه بایستی تا هر دو سر بیره نرگ شکار بهم پیوستی زیادت از ده هزار شکاری از وحوش و بهائم و سباع از همه اجناس دران میدان آوردندی در روز شکار سلطان بر قصر باغ بر آمدی و مجلس بزم مهیا فرمودی و بندگان و ملوک یگان یگان سوار دران میدان رفتندی و شکار میکردندی در نظر مبارک او طاب ثراه - وقتی خواست تا دران صحرا بشکار رود فخرالدین مبارکشاه بر پای خاست و این رباعی بگفت سلطان عزیمت شکار فسخ کرد و بعشرت مشغول شد و آن رباعی این است *

اندر می و معشوق و نگار آویزی * به زان باشد که در شکار آویزی
آهوی بهشتی چو بدام تو در است * اندر بزکوهی بچه کار آویزی
حق تعالی از ایشان عفو کند و رحمت خود نثار روح ایشان گرداند -
و سلطان اسلام ناصر الدنیا و الدین را در مسند سلطنت باقی و پاینده دارد - ثقات چنان روایت کرده اند که چون سلطان غیاث الدین طاب ثراه از شراب توبه کرد و بصغوت و احسان مشغول شد در عهدی که سلطان شاه خوارزمشاه لشکر خطا بخراسان آورد و بمر و تختگاه ساخت و سرحدهای ممالک غور را زحمت دادن گرفت لشکر خود را بدهانه شیر سرخس آورد و رسولی بخدمت

ز صولت فلک پیر و دولت اجداد
 ز خسروان جهان در جهان توئی که تراست
 ز جد و عم و پدر سلطنت بحق میراث
 ز عالمان جهان پیر هم منم که مراست
 دعا بارت ز اجداد خفته در اجداد
 چو بر منابر اسلام خوانده ایم ترا
 هزار بار فزون کلمی بفضل و عدل غیاث
 ایا غیاث لدنیا و دیننا فاعث
 یَعُثُّكَ مَنْ هُوَ غَوْثُ الْعِبَادِ یَوْمَ یُغَاثُ
 همیشه خانه دنیا و سقف گردون را
 ز فضل و عدل تو بادا شها اساس و اثاث
 دعای دولت تو فرض بر قوی و ضعیف
 ثنای حضرت تو فرض بر ذکور و اناث

ثقات چنین روایت کرده اند که سلطان غیاث الدین در اول
 جوانی معاشر عظیم بود و شکار دوست و از حضرت فیروز کوه که
 دارالملک او بود تا بشهر و زمین دار که دارالملک زمستانی بود
 هیچ آفریده را مجال نبودی که شکار کردی و میان آن دو شهر چهل
 فرسنگ بود هر فرسنگی را میدلی فرموده بود تا برآورده بودند
 در زمین دار باغی ساخته بود آنرا باغ ارم نام نهاده و الحق
 در میان دنیا مثل نزهت و طراوت آن باغ هیچ بادشاهی را نبود
 و طول او بقدر دو میدان و از زیادت بود و جمله چشمهای آن باغ
 بدرخان صنوبر و ابله و انواع ریاحین آراشته و سلطان فرموده بودند

مذهب عباس را اندر خلافت بی خلاف
 حاجتی نبود مخالف ذکر این معنی بدان
 (۲) زو خلاف آخر چو در لبس سیه صورت نبست
 در شعار صبغة الله این تصور کی توان
 کی کند هرگز خلیفه جز بعباس اقتدا
 کی سرد هرگز خلاف جد و عم زان خاندان
 پس تو باری چون پدر را خواستی کردن خلاف
 چون نرفتی بر شعار و راه دیگر خسروان
 ورنه این کردی و نی آن این جهان خود بگذرد
 حجتی باری طلب کن بهر عذر آن جهان
 تا چو هرکس با امام اصل خیزد روز حشر
 تو درین تقلید خود تنها بمانی جاردان
 شافعی و ابو حنیفه و الله این خواهند گفت
 خوب نبود بی سبب زان در بدین زمین دربدان
 امام صدر الدین بدین سبب از ممالک غور نقل کرد و بنشاپور رفت و
 مدت یک سال آنجا بماند بعد ازان قطعه بحضرت سلطان فرستاد تا او را
 باز طلبید و تشریف فرستاد و او از نشاپور بحضرت باز آمد * قطعه *

جلال حضرتکم غوثنا وانت غیاث
 بیمن عهدهک یتیسر امرنا الملکات (۱)
 غیاث خلق توئی پس کجا برزند نفیر

رحمة الله در آمدی و در محراب رفتی و تحریمه نماز پیوستی و
 سلطان غیاث الدین و قاضی وحید الدین هر دو بامام شافعی
 رحمة الله اقتدا کردند چون از خواب در آمد سلطان فرمان داد
 تا بامداد قاضی وحید الدین را تذکیر فرمودند چون بر بالای کرسی
 رفت در اثنای سخن گفت که ای بادشاه اسلام این داعی دوش
 خوابی دیده است و عین خوابی که سلطان دیده بود باز گفت او هم
 مثل آن دیده بود که سلطان چنانچه از کرسی فرو آمد و بخندست
 سلطان بالا رفت سلطان طاب مرقدہ دست مبارک قاضی وحید الدین
 علیه الرحمة بگرفت و مذهب امام شافعی رحمة الله علیه قبول
 کرد چون نقل مذهب سلطان در اصحاب حدیث شائع شد بر دل
 علمای مذهب محمد کرام رحمة الله علیه حمل آمد و از آن طائفة
 علماء بزرگ بسیار بودند اما در آن عصر افسح ایشان امام صدر الدین
 علی هیضم نساپوری بود که ساکن و مدرس مدرسه شهر افشین
 غرجستان بود قطعاً بگفت و سلطان را در آن نقل اعتراض کرد و آن
 قطعه چون بسطان رسید خاطر مبارکش از وی غبار گرفت رحمة
 الله امام صدر الدین را مجال مقام نماند در ممالک غور * قطعه *

در خراسان خواجه گونه شافعی بسیار بود
 بر در هر خسروی ای خسرو صاحب نشان
 لیکن اندر هفت کشور بادشاه شافعی
 بهترک معلوم کن تا هیچکس دارد نشان
 در کسی گوید خلیفه شافعی مذهب بود
 حاش الله هیچ زیرک را نباشد این گمان

بغرب و عجم و عرب و ترکستان و هند بر اهل خیر و اصحاب علم و زهد و صفوت و اصل گشت و اسم جمله ارباب استحقاق صدقات آن ممالک مذکوره در دواوین او بردناتر ثبت بود و مدت عمر او شصت و سه سال بود و نقل او از دنیا بدار الخلد در شهر هرات شد روز چهار شنبه بیست و هفتم ماه جمادی الاولی سنة تسع و تسعين و خمسمائه بود و روضه او در جوار مسجد جامع هرات شد رحمه الله علیه حق تعالی ذات سلطان غیاث الدین محمد سام را بانواع عنایت ظاهر و باطن مزین گردانیده بود و حضرت او را از افاضل علمنا و اکابر فضلا و جماهیر حکما و مشاهیر بلغا آراسته کرده و درگاه با جاه او جهان پناه شده بود و مرجع افرات مذکوران دنیا گشته از کل مذاهب معتدایان هر فریق جمع بودند و شعرای بی نظیر حاضر و ملوک کلام نظم و نثر در سلک خدمت بارگاه اعلی او منتظم و در اول حال آن هردو برادر نور الله مرقد هما بر طریق مذهب کرامیان بودند بحکم اسلاف و بلاد خود اما سلطان معز الدین چون بتخت غزنین نشست و اهل آن شهر و مملکت بر مذهب امام اعظم ابوحنیفه کوفی رحمه الله بودند او بموافقت ایشان مذهب ابی حنیفه رحمه الله اختیار کرد اما سلطان غیاث الدین نور الله مرقد شهبی در خواب دید که او با قاضی سعید وحید الدین محمد مروزی طاب ثراه که بر مذهب اصحاب حدیث بود و معتدای شفعویان در یک مسجد بودندی ناگاه امام شافعی

و مودت موافقت مستحکم بود بنده میخواست تا بران قرار در سلك دیگر بندگان باشد اگر رای عالی صواب بیند مادر ادر را سلطان غازی معز الدین در حباله خود آورد و بنده را فرزند خواند و از حضرت غیاثیه بنده را تشریف و مثال خراسان و خوارزم باشد بنده تمام عراق و ملو از انهر از دست مخالفان مستخلص گرداند چون آن رسالت ادا کردند سلطان معز الدین را آن اتصال موافق نیفتاد و مکاوحت ظاهر شد چون حق تعالی خواسته بود که ممالک ایران تمام در ضبط محمد خوارزمشاه آید با آخر روزگار چند کت از پیش لشکر غور و غزنین منهزم شد و بعاقبت آن سلاطین پیش از و نقل کردند و چند کت از حضرت دار الخلافه از امیر المؤمنین المستضی بامر الله و از امیر المؤمنین الناصر الدین الله خلعت فائزه بحضرت سلطان غیاث الدین طاب ثراه واصل شد کت اول ابن الریبع آمد و قاضی مجید الدین قدوة یا ویدار الخلافه رفت و کت دوم ابن الخطیب آمد و پدر این داعی مولانا سراج الدین منهاج طاب ثراه را با او نامزد دار الخلافه کردند چون از حضرت الناصر الدین الله خلعت رسید نویست شاهی او پنج شد و سلطنتش عرض و بسط گرفت و از شرق هندوستان از سرحد چین و ماچین تا در عراق و از اب جیحون و خراسان تا کنار دریای هرمز خطبه بنام مبارک این بادشاه تزیین یافت و مدت ^(۵۱) چهل و سه سال مملکت راند و ادرار و انعام او باطراف ممالک اسلام از شرق تا

تغمدهم الله برحمته از جمله کرامات سلطان غازي غياث الدين طاب ثراه که روزی بجهت تفحص جنگ جای شهر سوار شد و بر لب خندق طواف فرمود بموضع رسید که رای مبارک او بران موضع بجهت جنگ قرار گرفت تا فتح آن شهر ازان موضع باشد بنابراینه اشارت کرد که ازین برج تا بدان برج منجذیق می باید نهاد تا رخنه شود و جنگ سلطانی پیش برند تا این شهر بتوان سدد و این فتح میسر گردد در زمان که این اشارت فرموده بود باره شهر و برجهای تمام در شکست و بیفتاد و خراب شد چنانچه خشتی برخشتی نماند و نشاپور فتح شد و ملک علیدشاه پسر تکش خوارزمشاه با ملوک خوارزم که آنجا بودند چنانچه سرتاش و کرلکخان و دیگران بدست آمدند و ملک ضیاء الدین محمد ابی علی شمسبی را که پسر عم هردو سلطان و داماد سلطان غیاث الدین بود ایالت و تخت نشاپور دادند و دران سال مراجعت فرمودند و دیگر سال بجانب مرو شاهجان رفتند و فتح کردند و ملک نصیر الدین محمد حرناک را در مرو نصب فرمودند و ایالت سرخس پسر عم خود ملک تاج الدین زنگی مسعود بامیانی را که پسر ملک فخر الدین مسعود بود فرمودند و تمامت خراسان در ضبط آمد و صاف شد علاء الدین محمد خوارزمشاه بسیار کوشید تا مگر بطریق خدمت او را قبول کنند و خراسان بدو باز گذارند مسلم نشد - ثقات رواة چنین نقل کرده اند که چون تکش خوارزمشاه نقل کرد محمد خوارزمشاه بخدمت سلطان غیاث الدین طاب ثراه رسل فرستاد مضمون رسالت آنکه میان سلاطین و میان پدر من عهد

و مرد بگرفت و اطراف ممالك غور را زحمت دادن گرفت و فساد و تاراج آغاز نهاد تا در سنه ثمان و ثمانین و خمسمائه سلطان غیاث الدین فرمان داد تا سلطان معزالدین از غزنین و ملک شمس الدین از بامیان و ملک تاج الدین حرب از سیستان با لشکریهای خود برود بار مرو جمع شدند و سلطان شاه از مرو با لشکر خود بالا آمد و در مقابله سلاطین ترک تاز میکرد و علفچی لشکر را زحمت میداد چنانچه مدت شش ماه این فتنه بداشت و هر دو لشکر نزدیک یکدیگر بماندند تا سلطان معزالدین گذرگاه آب مرغاب را طلب فرمود و از آب بگذشت و دیگر لشکرها در عقب او بگذشت و سلطان شاه منبزم شد و این فتح در شهر سنه ثمان و ثمانین و خمسمائه بود و بهاء الدین طغرل سنجری دران مصاب بدست لشکر بامیان افتاد و سر او بخدومت سلطان غیاث الدین آوردند و دران روز ملک شمس الدین بامیان که پسر ملک فخرالدین عم سلطان بود چتر یافت و بلقب سلطانی خطابش کردند و همدران سال پیش از آنکه لشکریهای غور و غزنین و بامیان برود بار مرو برای دنع سلطان شاه جمع شدی بشهادت سلطان حلیم خسرو ملک علیه الرحمة فرمان شده بود و هر سال فتحی نو باطراف ممالك غور میشد تا در شهر سنه ست و تسعین و خمسمائه علاء الدین تکش خوارزمشاه برحمت حق پیوست سلطان غیاث الدین و معزالدین با لشکریهای غور و غزنین بطرف خراسان حرکت فرمودند و بدر نساپور رفتند و چون لشکر در حوالی نساپور مقام ساختند و جنگ قائم شد ثقات چنین روایت کرده اند

حمله کردند و طراق غز را بشکستند و بگرفتند و لشکر غز منهزم شد و خبر بسلطان غیاث الدین رسید بازگشت و حشم غورتیغ در غزان نهادند و خلقي را از ایشان بر زمین زدند و مملکت غزنین مسلم شد و این فتح در شهر سنه تسع و ستین و خمسمائه بود و چون غزنین فتح شد سلطان غیاث الدین برادر خود سلطان معز الدین را بتخت محمودی به نشاند و بطرف فیروز کوه مراجعت فرمود و بعد از دو سال لشکرها استدعا کرد و لشکر غور و غزنین را مستعد گردانید و بدر شهر هرات رفت و اهل هرات آثار خدمت و هوا داری ظاهر میکردند چون بهاء الدین طغرل این معنی دریافت شهر هرات را بگذاشت و خود بطرف خوارزمشاهیان رفت و در شهر سنه احدی و سبعین و خمسمائه هرات فتح شد و بعد از آن بدو سال فوشنج فتح شد و بعد ازین فتوح ملوک نیمروز و سجستان رسل فرستادند و خود را در سلک موافقت خدمت آن بادشاه کشیدند و بعد ازین ملوک غز که در کرمان بودند انقیاد نمودند و اطراف ممالک خراسان که تعلق بهرات و بلخ داشت چنانچه طالقان و اندخود و میمند و فاریاب و پنجبدیه و مرو الود و حلم و دزق و کیلف و جمله آن قصبات در تصرف بندگان غیاثی آمد و خطبه و سکه بنام مبارک او مزین گشت و بعد از چندگاه سلطان شاه جلال الدین محمود بن ایل ارسلان خوارزمشاه از برادر خود علاء الدین تکش خوارزمشاه مستنزد گشت و بخدمت درگاه غیاث الدین پیوست و بعد از مدتی عصیان آورد چنانچه پیش ازین تحریر افتاده است بنزدیک خطا رفت و از انجا مدد آورد.

غیاث الدین مکتوبات استدعا ارسال کردند و آن فتح هم برآمد
بعد از چند سال قادس و ولایات کالیون^(۲) و فیوار^(۳) و سیغورد در ضبط
آمد چون آن بلاد در تصرف آمد دختر عم خود ملک تاج الدین
جوهر ملک بنت السلطان علاء الدین الحسین را در حبالة خود
آورد و تمام بلاد غرجستان و طالقان و خزر^(۴)وان مسلم شد و از بلاد
حررم تا تکیذاباد بسطان معزالدین مغفوز فرمود و بعد ازان که
از سجستان باز آمده بود بطرف غزنین و ولایت زاول و حررم و
حوالی آن سوار فرستادن گرفت و بلاد کابل و زادل و غزنین
بدست قبائل غزان بود و از دست خسرو شاه بسته بود و عهد
خسرو شاه منقرض گشته بود و پسر او خسرو ملک تختگاه خود
بلوهر ساخته بود سلطان غیاث الدین فرمان داد تا حشمهای جبال غور
و آن قدر که از خراسان در تصرف او آمده بود جمله جمع شدند
و روی بغزنین نهادند و امیران غز که در غزنین بودند چون
طاقیت مقاومت لشکر غور نداشتند طراق بستند و از غایت ثبات
غزان نزدیک بود که هزیمت بر لشکر غور افتد سلطان غیاث الدین
باز گشت و از غوریان جمعی را بمدد سلطان معز الدین فرستاد
ناگاه فوجی از مبارزان غز حمله کردند و شاه علم غوریان بستند
و در اندرون طراق خود بردند لشکر غوریان از میمنه و میسره گمان
بردند که شاه علم مگر با قلب درون طراق رفته است از اطراف

(۲) کالیون - کالیور (۳) نیوار - فیوار (۴) ن

بغشور (۵) خزرزان - حروران

و معزالدين را ظل رحمت خود گردانیده بود چنين فتح و نصرت کرامت شان کرد و ديگر روز چند هزار سوار جرار خوفخوار نامزد کردند تا پيش لشکر قماچ بلخ باز رفتند و مغاصه بر لشکر آوردند و منهنز گردانيدند و علم از بخدمت ايشان آوردند پس فرمان دادند تا هر يلدز در جائي کردند و بسواري دادند و بخدمت عم خود ملک فخرالدين مسعود باميان باستقبال بفرستادند و ملک فخرالدين مسعود نزديک رسیده بود و چون هر يلدز و علم قماچ بلخ بدید ملک فخرالدين عزيمت مراجعت کرد و لشکر بر نشاند چون سوار شد لشکر غور رسیده بود و اطراف او فرو گرفته چون سلطان غياث الدين و معزالدين در رسيدند در حال بخدمت عم از مرکب پياده شدند و عم خود را خدمت کردند و فرمودند که خداوند را باز بايد گشت و او را بلشکر گاه خود آوردند و بر تخت نشاندند و هر دو برادر پيش او دست در کمر زده بایستادند و بدین سبب حیا و ندامت بر ملک فخرالدين غالب شد از شرمساری ايشان را جفاي چند بگفت و برخاست و گفت که بر من ميخندید ايشان بخدمت عم عذر بسيار تمهيد کردند و در خدمت او یک منزل برفتند و او را بطرف باميان باز گردانيدند و ملک غور سلطان غياث الدين را صاف شد و بعد ازان بجانب گرمسير و زمين داور آمد آن ديار را مستخلص گردانيد و ملک غور او را مسلم شد و چون تاج الدين يلدز هرات گشته شد و لشکر هرات منهنز گشت و باز رفت بهاء الدين طغرل که يکي از بندگان سلطان سنجر بود هرات را در ضبط خود آورد و مدتی نگاهداشت تا اهل هرات بخدمت

بامیان چون عم ایشان بود و امرای غور در خدمت او بسیار بودند
 و میراث طلب ملک بود پیشتر روان شد و علاء الدین قماچ بلخ
 بالشکر خود در عقب او بچند فرسنگ از راه غزستان بالا آمدن
 گرفت و تاج الدین یلدز از هرات چون نزدیک تر بود بحضرت فیروز کوه
 بالشکر خود آمد از راه هریو الورد و سلطان غیاث الدین و معز الدین
 از فیروز کوه بیرون آمدند بموضعی که انرا راغ رز گویند و لشکر غور
 با ایشان جمع شد ملک تاج الدین یلدز هرات تعجیل نمود بر طمع
 آنکه مگر فتح فیروز کوه و قمع لشکر غور بر دست او باشد چون
 بنزدیک لشکر غور رسید هردو لشکر با هم مقابل گشتند و مستعد
 مصاف شدند چنانچه میان هردو لشکر مقدار نصف فرسنگ مانده
 و هردو صف در نظر یکدیگر آمدند در مبارز غوری از میان لشکر
 باهم عهدی بستند و در روی مصاف بخدمت سلطان آمدند و
 پیاده شدند و روی بر زمین نهادند که مالدو بنده لشکر هرات را
 کفایت می کنیم پس یفرمان سوار شدند و هردو مرکبان برانگیختند
 و شمشیرها بر کشیدند چون باد پیران و ابر دمان سوی صف ترکان
 هرات آمدند و آواز میدادند که ملک یلدز کجا است که ملک یلدز
 را میطلبیم و یلدز در زیر چتر ایستاده بود لشکرش اشارت بملک
 کردند چنانچه آن دو مبارز غوری را معلوم شد که یلدز کدام است
 هردو نفر چون شیران غریب گرسنه و پیلان مست در یلدز افتادند
 و بزخم شمشیر یلدز را از پشت اسپ بر زمین انداختند چون لشکر
 هرات آن مبارزت و جرأت و دلوری و عیاری مشاهده کردند در هم
 شکستند و منهزم گشتند چون حق تعالی آن دو سلطان غیاث الدین

بعد از مدتی که بر تخت بود لقب او سلطان غیاث الدین شد و برادرش ملک شهاب الدین بعد از فتوح خراسان سلطان معز الدین شد رحمة الله علیهما چون برادرش را در بامیان حال غیاث الدین معلوم شد از خدمت عم خود باجاست بغیروز کوه آمد و سر جاندار از غیاث الدین شد و ولایت اسدیج و کجوران حواله او گشت و چون سرایرده از شهر فیروز کوه بطرف غور بیرون آوردند متمردان غور خلاف آغاز نهادند و سده سالار ابو العباس شیش که او را بتخت نشانده بود در غایت تمکین بود و متمردان غور التجا بدو میکردند و هر دو سلطان را کین کشته شدن پسر عم خود که سلطان سیف الدین بود در باطن می بود و هر دو باهم تدبیر فرمودند و بران قرار افتاد که با یکی از ترکان خاص خود مقرر کردند که چون ابو العباس در بارگاه آید و در میان بارگاه بخدست بایستد هرگاه که سلطان معز الدین دست بکلاه خود برد آن ترک سر ابو العباس بیندازد همچنان کردند چون ابو العباس کشته شد غیاث الدین قوت گرفت و رونق ملک زیادت شد عم ایشان ملک فخر الدین مسعود بامیان چون برادر مهتر سلطانان هفتگانه بود و ازان برادران هیچ یک باقی نماند طمع ملک غور و تخت فیروز کوه کرد و ملک علاء الدین قماچ سنجری را که ملک بلخ بود مدد طلبید و رسولان بنزدیک تاج الدین یلدر بهرات فرستاد و مدد طلبید و از اطراف لشکر بامیان و لشکر بلخ و هرات از جوانب روی بحضرت فیروز کوه نهادند ملک فخر الدین

تا بقلعه و حیرستان محبوس کردند و اندک وظیفه بجهت
 ما محتاج ایشان تعیین کرد چون علاء الدین از دنیا نقل کرد سلطان
 سیف الدین ازان قلعه ایشان را مخلص فرمود و مطلق العنان کرد
 غیاث الدین بموافقت سلطان سیف الدین بحضرت فیروز کوه مقام
 ساخت و معز الدین بطرف بامیان بخدمت عم خود ملک
 فخر الدین مسعود علیه الرحمة رفت و غیاث الدین بخدمت
 سیف الدین در لشکر دفع غز رفت و اندک استعدادی داشت
 بسبب قلت مال و منال و هر کس از خدم پدر و مادر ایشان
 در سر اندک خدمتی میکردند و غیاث الدین مدام بخدمت سلطان
 سیف الدین می بود تا چو قضاى آسمانی در رسید و سیف الدین
 از تخت حیات سلطانی بتخته ممات فانی نقل کرد و لشکر غور
 منہزم از ولایت رود بارو اطراف دزق بطرف غرجستان از راه اسپر
 در ره ولو برآمد و در شهر انشین که دار الملک شاران غزستان بود
 بگذشت چون بقصبه رزارد آمدند سپهسالار ابو العباس که سلطان
 سیف الدین را بذیزه انداخته بود آنجا بخدمت غیاث الدین
 پیوست و آنچه از اکابر و امرا و اشراف لشکر غور و غرجستان
 حاضر بودند جمع کرد و جمله را فراهم آورد و بسلطنت غیاث الدین
 همگنی را بیعت داد و غیاث الدین را بتخت بنشانند و مبارکباد
 گفتند و آنجا فرمود تا قلعه بنا کردند و تا بدین عهد که حادثه
 کفار مغل بود آن قصبه معمور بود و از آنجا بحضرت فیروز کوه آوردند
 چون بشهر رسیدند و غیاث الدین را بر تخت سلطنت نشانند و پیش
 ازین لقب او ملک شمس الدین بود و لقب برادرش شهاب الدین

بر روی آماج نکشند چنانچه برادر مرا کشتی چنین جای کشند
 چون سلطان بیفتاد لشکر غور متهم شد و سلطان را هم بران جای
 بگذاشتند غزی بسر او رسید و او هنوز زنده بود چون جامه و کمر
 بادشاهانه دید خواست تا جامه و کمر او باز کند بند کمر او زود
 کشاده نمی شد کاردی بر بند کمر او نهاد و بند را ببرید و بقوت
 سر آن کرد در شکم سلطان سیف الدین آمد و بدان زخم شهادت
 یافت علیه الرحمة والمغفرة - حق تعالی بادشاه جهان و سلطان
 زمان ناصر الدین و الدین و اظل الله فی العالمین را در تخت پادشاهی
 سالهای بسیار باقی دارد آمین *

السابع عشر السلطان الاعظم غیاث الدین والدین ابوالفتح محمد مام قسیم امیر المؤمنین

ثقات تعمد هم الله برحمته چنین روایت کرده اند که سلطان
 غیاث الدین و سلطان معز الدین طاب مرقدهما هر دو از یک مادر بودند
 و غیاث الدین یسه سال و کسری از معز الدین بزرگتر بود و مادر
 ایشان دختر ملک بدر الدین کیدانی بود هم از اصل بنجی هزاران
 و تخم شنسبانیان و ملکه مادر ایشان نور الله مرقدها غیاث الدین
 را حبشی خواندی و معز الدین را زنگی گفتی و در اصل اسم
 مبارک غیاث الدین محمد بود و اسم معز الدین هم محمد بر لغت
 غور محمد را حمد گویند و چون سلطان بهاء الدین مام علیه الرحمة
 در کیدان برحمت حق تعالی پیوست سلطان علاء الدین بتخت
 نشست هر دو برادر زاده خود غیاث الدین و معز الدین را فرمان داد

هرگز تشریف دادندی او را دستوانه زرین مرصع بجواهر دادندی
 چنانچه درین روزگار کمر می دهند و بر دست این سپهسالار و رمیش
 بن شیش در دستوانه مرصع بود که او را ملک ناصر الدین حسین
 محمد مادینی تشریف داده بود و آن هر دو دستوانه از خزانه حرم
 سلطان سیف الدین بود چون سلطان سیف الدین آن دو دستوانه حرم
 خود بردست او بدید غیرت رجولیت و حمیت سلطنت در باطن او
 شعله زدن گرفت و نائره آتش غضب بر آمد و گفت که درمیش
 برو و تیر من از آماج باز آر درمیش چون بفرمان روی بآماج آورد و
 پشت او بجانب سلطان شد سلطان سیف الدین یکی تیر بر کمان نهاد
 و تا بنا گوش بکشید و بر پشت درمیش چنان زد که براه سینۀ او
 بیرون رفت و بر جای هلاک شد و چون دور دوامت سنجری بآخر
 شده بود امرای غزان استیلا آورده بودند و اطراف ممالک خراسان
 در ضبط کرده و فساد و تاراج ایشان باطران رسیده و زحمت آن
 فسادها و تاراج ایشان بحوالی ممالک غور و حواشی جبال غزنین
 و غزستان واصل می شد سلطان سیف الدین چون مملکت پدر خود را
 ضبط کرد و لشکرها را جمع آورد و روی بدفع فساد غز نهاد و بحدود
 غرجستان و ولایت مادیان آمد و از آنجا روی بروندبار مرو نهاد و از
 دزق که شهر بزرگ است در گذشت با غز مصاف داد و سپهسالار
 ابو العباس شیش که پهلوان غور و از خاندان شیشانیان بود و کینه
 برادر خود درمیش بن شیش در دل داشت فرصت میطلبید در روز
 مصاف غز از پس پشت سلطان سیف الدین در آمد و نیزه بر
 پهلوی سلطان زد و از امیش در انداخت و بر لفظ راند که مردان را

که پدرش کرده بود باز طلب فرمود و بر قاعدۀ انصاف و جادۀ
 معدلت بآخر رسانید و آن رسل که از ملاحدۀ الموت آمده بودند و
 در سر هر کس را ببطلان و بدعت و ضلال دعوت می کردند باز طلب
 فرمود و جمله را فرمان داد تا بزیر تیغ آوردند و هلاک کردند و
 بهر موضعی که از روائج فتنۀ ایشان بوئی یافت فرمان داد تا در
 کل بلاد ملحد کشی کردند و همه را بدرزخ فرستاد و ساخت ممالك
 غور را که معدن دینداری و شریعت پروری بود از لوث خبث
 قرامطه بتیغ طهارت داد و بدین غزو بسنت محمد محبت او
 ادر دل اهل غور و ممالك جبال راسخ گشت و همگنان نطاق عبودیت
 و بر میان بستند و طوق طواعیت او بر گردن نهادند - و یکی
 از آثار معدلت و خیر مملکت او آن بود که هر دو پسر عم خود سلطان
 غیاث الدین محمد سام و معزالدین محمد سام را طاب ثراهما از
 قلعه و حیرستان مخلص فرمود و بنواخت و مطلق العنان گردانید
 و خلق را در عهد او خصب و فراخ و امن بیشمار روی داد اما آن
 بادشاه جوان خوب سیرت کوتاه عمر افتاد و مدت یکسال و چیدیزی
 بیش دور سلطنت بنمود رحمه الله - و سبب انقراض عمر او آن بود
 که روزی در سراپردۀ خود بر آماج تیر می انداخت و امرای غور را
 فرموده بود تا در خدمت او موافقت می نمودند سده سال^(۳) در میش
 بن شیش که برادر ابو العباس و برادر سلیمان شیش بود در خدمت
 او بود و رسم امرای غور و ملوک جبال آن بود که دران عصر

علاء الدین و خزائن پسر او سلطان سیف الدین را در تصرف آورد و جمله نفائس و اموال و خزائن و ذخائر چه بضرورت و چه باحتیاج باصرا و اکابر و اراذل داد و ممالک غور در ضبط کرد و قوت و مدد او از متمردان ولایت کشتی بود و این ملک ناصر الدین بر زنان و جواریه ایلاع تمام داشت و بعضی از جواریه و سراری حرم سلطان علاء الدین را در خدمت خود آورده بود و تعلق میکرد چون سلطان علاء الدین از خدمت سنجر باعزاز و اکرام روی بر سمت ممالک غور نهاد و بولایت جبال هرات رسید و خبر وصول رایات بحضرت فیروز کوه آوردند و عجب و سیاست او همه دلها را در ورطه خوف انداخت جمعی که باخلاص دولت علائی مخصوص بودند در خفیه آن کدیزکان علاء الدین را که در حرم ملک ناصر الدین بودند اغرا کردند و تحریر نمودند تا فرصت جستند و بوقتی که ملک ناصر الدین بر بستر خفته بود بالشت مسند بر روی او نهادند و هر چهار طرف بالشت را بقوت فرو گرفتند تا هلاک شد و الله الباقی الدائم *

السادس عشر السلطان سیف الدین محمد

بن سلطان علاء الدین حسین

چون سلطان علاء الدین از دنیا نقل کرد پسر او سلطان سیف الدین محمد باتفاق جمله ملوک و اکابر و امرای غور بتخت فیروز کوه بنشست و او پادشاه جوان و صاحب جمال بود و کریم طبع و عادل و رعیت پرور و چاکر نواز و بخشنده و زر پاش و دریا دل و متواضع و رضا طلب و دین دار و سنی و در اسلام صلب بود چون بتخت نشست اول رد مظالم کرد و هر تعدی و ظلم و جور

و حره^(۱۴) نور ملک را که دختر شاه ابراهیم بن اردشیر شاپور بود از ملوک غرجستان در حبالة خود آورد و صحن رود بار مرغاب و قلاع در تصرف او آمد اما در قلعه^۱ سنگی مدت شش سال جنگ کرد و ازین مدت سه سال مدام بنشست تا مسلم شد و بآخر عمر رمل ملاحده الموت بنزدیک سلطان علاء الدین آمدند و ایشان را اعزاز کرد و بهر جا از مواضع غور در سر دعوت کردند و ملاحده الموت طمع بضبط و انقیاد اهل غور در بستند و این معنی غبار بد نامی شد بر ذیل دولت علاء الدین و از عمر او اندکی بیش نمانده بود برحمت حق تعالی پیوست و در جوار اسلاف و برادران دفن شد کردند بخطه سنگه غور عفا الله عنه و عنا برحمته *

الخامس عشر الملك ناصر الدين

الحسين بن محمد المادینی

چون سلطان علاء الدین حسین در مصاب ساجر گرفتار شد مملکت غور و جبال مهمل ماند گردن کشان و متمردان شور تهر و آغاز نهادند و هر کس جبال و شعابی که مسکن ایشان بود حصار گرفتند و با یکدیگر مکر و محاربه و خصومت در آغازیدند جمععی از امرای کبار که باقی مانده بودند ملک ناصر الدین حسین بن محمد را از مادین بیاروند و بتخت فیروز کوه بنشانند و خزائن سلطان

(۱۴ ن) حره حور ملک را که دختر شاه شار بن ابراهیم شار بن

از شیر شار بود الخ (۵ ن) سبیکخی - سبکی

محمد مادی را که برادر زاده علاء الدین بود آورده و بتخت فیروز
 کوه نشاده و جماعت متمردان ولایت کشی که از دیگر خلق غور
 یاستکبار و استبداد از همه راجع بودند فساد بسیار کرده بودند
 و خزائن و اموال سلطانی را بغوغا از ملک ناصر الدین در لباس
 انعام و صدقات و تشریفات در تصرف آورده سلطان علاء الدین چون
 با آن خزائن و مواشی و ثروت از خراسان بطرف غور آمد اول
 بر سمت ولایت کشی رفت و جمله کوشکهای ایشان را که زیادت از
 هزار قصر بود همه خراب کرد که هر یک در حصانت و رفعت چنان
 بودند که در فضای وهم تصور آن نقش نپذیرد و بعد از انتقام
 متمردان ولایت کشی و دیگر جبال بحضرت فیروز کوه باز آمد
 و پیش از آمدن او ملک ناصر الدین حسین را هلاک کرده بودند
 چنانچه بعد ازین تقریر یابد و چون سلطان علاء الدین بغیروز کوه
 آمد و بتخت نشست روی بغتوح دیگر نهاد و بلاد بامیان و تخارستان
 در ضبط آورد و بلاد داور و خرزم و بسط نیز بگرفت و از خراسان
 قلعه تولک را که در حوالی جبال بنزدیک هرات است بعد از مدت
 شش سال بگرفت و شاعری بود در حصار تولک که او را عمر سراج
 گفتندی در وقتی که جنگ بآخر می شد و قلعه تولک را
 بصلح فتح میکرد این بیت بگفت لائق بود آورده شد *

بر اسپ نشسته درلک درلک
 مقصود تو تولک است ایذک تولک

و بزبان ایشان بالا خوانیدن و نشیب خوانیدن اسپ را درلک
 تولک گویند رحمهم الله و از اینجا روی بغتوح غرجستان آورد

بعلاء الدین بخشید علاء الدین خدمت کرد و این بیت بداهة گفت *

بگرفت و نکشت شه مرا در صف کین

هرچند بدم کشتنی از روی یقین

بخشید مرا یک طبق در ثمین

بخشایش و بخشش چنان بود و چنین

سلطان سنجر او را حریف و ندیم خود گردانید و هیچ مجلس

عشرت بی حضور او نبود تا روزی در بزم نظر علاء الدین بر کف پای

مبارک سلطان سنجر افتاد علاء الدین بر خاست و بر کف پای

سلطان سنجر خالی بود بزرگ آنرا بوسه داد و این بیت بگفت *

ای خاک سم مرکب تو انسر من * و ای جلقه بندگی تو زیور من

چون خال کف پای ترا بوسه زدم * اقبال همی بوسه زند بر سر من

و این حکایت در ذکر سنجرى تقرير یافته است سلطان سنجر

تخت غور او را باز فرمود و ذخیره و خزانه و تمامت گله اسپ

ورمه گوسفندان خاص و گله شتران فرمود تا بعلاء الدین سپردند

و فرمود که علاء الدین تو مرا بمنزلت برادری این جمله مواشی

و خزائن با خود ببر و بولایت غور نقل کن اگر تقدیر آسمانی آن

باشد که این جماعت غور را حق تعالی منکوب گرداند و ما را نصرت

باشد چون طلب فرموده شود بنزدیک ما باز فرست و الا که اگر دولت

ما منتهی شده باشد و سلک ملک از انتظام تفرقه یابد بنزدیک

تو یماند نیکوتر از آن باشد که بدست غزان افتد و درین مدت که

غیبت سلطان علاء الدین بود از تخت غور جماعب امرا و اکابر

جبال ولایت غور اتفاق کرده بودند و ملک ناصر الدین حسین

مصاف بیک روز فرموده بود تا زمینهای که پس پشت لشکر غور بود تمام آن آب داده بودند و منادی کرده که پس پشت زمین ها پرآپ شده است هرکه باز پس خواهد گریخت در گل خواهد ماند چون مصاف راست شد و هر دو لشکر مقابل شدند بر دست راست لشکر غور بقدر شش هزار سوار غزو ترکان و خلیج بود تمام بگشتند و بسطان سنجر پیوستند و خدمت کردند و هزیمت بر لشکر غور افتاد و جمله امرا و مبارزان و معارفان لشکر غور دران زمینهای خلأ^{۲۱} بماندند و بعضی شهادت یافتند و بعضی اسیر گشتند و سلطان علاء الدین گرفتار شد از سلطان سنجر فرمان شد تا او را قید کردند و تخته بند آهن آوردند تا بر پای او نهند فرمود که بخدمت سلطان عرضه باید داشت که با من آن کن که من با تو اندیشیده بودم و تخته بند زرین مهیا گردانیده بودم تا مقدار حرمت سلطنت تو موفور باشد چون عرضه افتاد آن تخته بند را طلب کردند چون حاصل شد همان تخته بند بر پای او نهادند و او را بر شتر نشاندند و سلطان مراجعت فرمود و چون ذکر لطافت طبع و شهامت عقل علاء الدین دران عصر مذکور بود و مشهور گشته و این معنی بسمع مبارک سلطان سنجر بسیار رسیده بود علاء الدین را دیگر روز یا بعد از چند روز طلب فرمود و اعزاز کرد و مخلص گردانید و یک طبق گوهر نمین پیش مسند نهاده بود آن را

(۲۰ ن) خلأ و بزنی (۳ ن) - تا بدین مقدار حرمت

سلطنت غور باشد الخ

بفرمود تا در عمل مزامیر آورند و بساختند و بگفتند *
 آنم که هست فخر ز عدلم زمانه را * آنم که هست جور ز بدلم خزانه را
 انگشت دست خرویش بدن دان کند عدو * چون یز ز کمان نهم انکشتوانه را
 چون جست خاند خانه کمیتیم میان صف * دشمن ز کوی باز ندانست خانه را
 بهرامشه بکینه من چون کمان کشید * کندم بکینه از کمر او کدانه را
 پشتی خصم گرچه همه رای و رانه بود * کردم بگریز خورد سر رای و رانه را
 کین توختن به تیغ در آموختم کنون * شاهان روزگار و ملوک زمانه را
 ای مطرب بدیع چو فارغ شدم ز جنگ * بر گوی قول را و بیاز آن ترانه را
 دولت چو بر کشیدنشاید فرو گذاشت * قول مغنی و می صاف مغانه را
 عفا الله عنه و عفا - ثقات چنین روایت کرده اند که سلطان علاء الدین
 بلخت فیروز کوه بندشست هر روز برادران خود غیاث الدین محمد سام و
 معز الدین محمد سام پسران سلطان بهاء الدین سام را بقلعه
 و حیرستان محبوس فرمود و وظیفه ایشان معین کرد و با سلطان
 سنجر طریق استبداد آغاز نهاد و مکارحت پیش گرفت و آنچه
 معهود ملوک غور بود از جنس سلاح و تحف که هر سال بخداست
 درگاه سنجری آمدی باز گرفت تا کار بدانجا رسید که سلطان سنجر
 لشکر خراسان را جمع کرد و عزیمت بلاد غور مصمم گردانید سلطان
 علاء الدین لشکر غور را جمع کرد و پیش سلطان سنجر باز رفت تا
 حدود قصبه ناب^(۱۴) میان فیروز کوه و هرات در صحن هریو^(۱۵) الرود آنجا
 صحرائی است لطیف و وسیع که آنرا سه گوشه^(۱۶) ناب گویند دران
 مواضع میان هر دو لشکر مصاف شد سلطان علاء الدین پیش را

بران بودم که از اویش غزنین * چورود نیل جوی خون برانم
 و لیکن گنده پیرانند و طفلان * شفاعت میکند بخت جوانم
 به بخشیدم بدیشان جان ایشان * که بادا جان شان پیوند جام
 و فرمود که بقیه اهل غزنین را بخشیدم و از مجلس برخاست
 و بحمام رفت و روز هشتم بامداد برخاست با تمام حشم غور و ملوک
 بر سر روضه برادران خود آمد و جامه عزا پوشید با جمله لشکر
 و هفت شبانروز دیگر بر سر آن روضه تعزیت داشت و ختمات
 قرآن کرد و صدقات داد و مندوقهای برادران در مهد ها نهاد و از
 غزنین بر سمت بلاد داور و بست کوچ کرد چون بشهر بست رسید
 قصور و عمارات محمودی را که در آفاق مثل آن نبود تمام خراب
 کرد و کل ولایت که بمحمودیان مضاف بود جمله را خراب کرد و
 بغور باز آمد و مرقد برادران را در جوار اسلاف خود دفن کرد
 و از غزنین فرموده بود تا چند تن را از سادات بقصاص سید
 محمد الدین موسوی که وزیر سلطان سوری بود و او را با سلطان
 سوری از یک طاق غزنین آویخته بودند بخدمت سلطان آوردند و
 جواهرها از خاک غزنین پر کرد و برگردن ایشان نهاد و با خود بحضرت
 فیروز کوه آورد و چون بغیروز کوه رسید آن سادات را بکشت و خون
 ایشان با آن خاک غزنین که آورده بود بر آمیخت و از آن خاک
 بر کوههای فیروز کوه چند برج ساخت چنانچه تا بدین عهد آن
 برجها باقی بود عفا الله عنه چون اینچنین انتقامی بکرد و بحضرت
 باز آمد خواست تا بعشرت و نشاط مشغول گردد و مطربان و ندیمان
 را جمع فرمود و روزی بدشاد آورد و این قطعه بگفت و مطربان را

کرد رطافت مقاومت نیاورد و شکسته شد و علاء الدین بقمهر شهر غزنین
 برگرفت و هفت شبان روز غزنین را آتش زد و بسوخت و مکابره
 فرمود - راوی چنین می گوید که درین هفت شبان روز از کثرت سواد
 دود چنان هوا مظلّم بود که شب را مانستی و شب از شعلهای
 آتش که شهر غزنین می سوخت هوا چنان روشن می بود که بروز
 مانستی و درین هفت شبان روز دست کشاد و غارت و کشتن
 و مکابره بود و هر کرا از مردمان یافتند بکشتند و عورات و اطفال را
 اسیر کردند و فرمان داد تا کل سلاطین محمودی را از خاک
 بر آزدند و بسوختند مگر سلطان محمود و سلطان مسعود و سلطان
 ابراهیم را و بر قصر سلطنت غزنین تمام هفته علاء الدین بشراب و
 عشرت مشغول بود و درین مدت فرموده بود تا تربت سیف الدین
 سورّی و روضه ملک الجبال طلب کرده بودند و هر دو را صندوق
 ساخته و بجهت تمام لشکر استعداد عزائمها گردانیده چون هفت
 روز درگذشت شب هشتم شد و شهر تمام خراب و سوخته و خلع کشته
 و جدا گشت سلطان علاء الدین دران شب چند بیت در مدح خود
 بگفت و مطربان را داد و بفرمود تا در پیش او در چنگ و چغانه
 بزدند و آن نظم این است *

جهان داند که من شاه جهانم * چراغ دوده عباسیانم
 علاء الدین حسین بن حسینم * که دائم باد ملک خاندانم
 چو بر گلگون دولت بر نشینم * یکی باشد زمین و آسمانم
 امل مقرر زن گردد سپاهم * اجل بازی گرنوک سنانم
 همه عالم بگردم چون سکندر * بهر شهری شهی دیگر نشانم

قباي اطلس لعل معدني بياوردند و برزير تمام سلاح پيوشيده
خواص و مقربان سوال کردند که حکمت بادشاه درين که سلاح را
بقباي لعل مي پوشاند چيست فرمود که براي آنکه اگر زخم تير
يا نيزه اندام را مجروح گرداند لعلی خون بر سلاح مي بواسطه قباي
لعل ظاهر نباشد تا دل حشم من نشکند رحمه الله - لشکر غور را
ترتبيبي است در استعداد جنگ پياده که چيزی ميسازند از يك
تا خام کو و بر هر دو روي وي پنبه بسيار و کرباس منقش در کشند
بشکل تخته نام آن سلاح کاروه باشد و چون پيادگان غور آنرا بر
کتف نهند از سر تا پای ايشان تمام پوشيده شود و چون صف
زنند مانند ديواری باشد و هيچ سلاح از بسياري پياده بر آن کار نکند
چون آن مصاف راست شد دولت شاه پسر بهرامشاه با پيل و فوجي
سوار حمله کرد سلطان علاء الدين فرمود که پيادگان صف کاروه بکشايند
تا دولت شاه پسر بهرامشاه بجمله فوج در آيد صف بکشاند چون
دولت شاه با فوج سوار و پيل در آمد پيادگان رخنه صف را به بستند
و اطراف بهرامشاهيان را فرو گرفتند و دولت شاه با جمله آن فوج
شهيد شد و پيل بيفتاد چون لشکر بهرامشاه آن حادثه و قتل
مشاهده کردند بهزيمت افتادند و بشکستند و سلطان علاء الدين تعاقب
نمود منزل بمنزل تا بموضعي که آنرا جوش آب گرم گویند نزديک
تکين آباد سلطان بهرامشاه عطف کرد و کورت دوم مصاف را
ساخته شد و آنچه از لشکر با او جمع شده بود کورت دوم مصاف
داد و شکسته شد و علاء الدين بقهر تعاقب نمود تا بهرامشاه حشم
غزنين و خلق شهر و پياده حشری جمع کرد و کورت سيموم مصاف

خود قرار گیر که ترا طاقت مقاومت حشم من نباشد که من پیل
می آرم چون رسل بخدمت علاء الدین امانت رساله ادا کردند
سلطان علاء الدین جواب فرمود اگر تو پیل می آری من خرمیل
می آرم مگر ترا غلط می افتد که برادران مرا هلاک کردی و من
هیچ کس ترا هلاک نکرده ام مگر نشنیدی که حق تعالی میفرماید
* وَ مَنْ قَتَلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ
إِنَّهُ كَانَ مَنصُورًا * چون رسل مزاجعت کردند هردو لشکر استعداد
قتال و مصاف مهیا گردانیدند سلطان علاء الدین دو پهلوان خود
را بخواند که سران لشکر و مبارزان نامدار ممالک غور بودند و هردو
خرمیل نام - یکی خرمیل سام حسین پدر ملک ناصر الدین حسین -
خرمیل دوم خرمیل سام بنجی و هردو تن در شجاعت داستان عصر
خوبش بودند ایشان را فرمود که بهرامشاه پیغام کرده است که من
پیل می آرم من جواب گفته ام که من خرمیل می آرم امروز
شما هریک را یک پیل می باید که بر زمین زنید هردو زمین بوس
دادند و باز گشتند و بموضعی که آن را کوه باز باب گویند هردو لشکر
را مصاف شد در وقت مصاف هردو پهلوانان پیاده شدند و دامن های
زره باز زدند و بمصاف درآمدند چون پیلان بهرامشاهی حمله آوردند
هریک از آن پهلوانان بریک پیل درآمدند و در زیر برگستان پیل رفتند
و بدشنه شکم پیل بدریدند خرمیل سام بنجی در زیر پای پیل بماند
پیل بروی افتاد او با پیل هلاک شد و خرمیل سام حسین پیل را
ببنداخت و بسلامت بیرون آمد و سوار شد و چون مصاف را امت
شد سلطان علاء الدین بعد آنچه تمام سلاح پوشیده بود بفرمود تا

و نشاپور بسفر قبله رفت و دران عهد سلطان تکش خوارزمشاه در نشاپور بود ملک ضیاء الدین در لباس هیادت دو گیسو بافته در یارگاه او رفت و سعادت دست یوس سلطان تکش دریافت و حج اسلام با شرائط و ادب تمام او را میسر شد و در مکه خانقاهی بنا فرمود و وجه آن عمارت تمام مهیا و مرتب کرد و معتمدان نصب فرمود و هم در خدمت والدۀ خود بممالک غور باز آمد و نام والدۀ او ملکه حاجی شد و در ممالک غور بسیار مساجد و مدارس بنا فرمود حق تعالی از ایشان قبول گرداناد - و سلطان ناصر الدنیا والدین را در جهانداري باقی و پاینده دارا آمین *

الرابع عشر السلطان علاء الدین الحسین بن الحسین بن سام

چون سلطان بهاء الدین سام بن الحسین که لشکر بطرف غزنین می برد تا انتقام سلطان سوری و ملک الجبال طاب ثراهما باز خواهد در کیدان برحمت حق پیوست سلطان علاء الدین بتخت غور و حضرت فیروز کوه بنشست و لشکریهای غور و خرجستان جمع کرد و عزیمت غزنین مصمم کرد و چون سلطان یمین الدوله بهرام شاه طاب ثراه را ازان حال و عزیمت معلوم شد لشکر غزنین و هندوستان مهیا و مرتب گردانید و ببلاد گرمسیر از رخچ و تکیں آباد روی بطرف زمین داور آورد و چون سلطان علاء الدین با لشکریهای خود بزمین داور رسیده بود سلطان بهرامشاه رسولان بنزدیک علاء الدین فرستاد که باز گرد بجانب غور و بمملکت اسلاف

داعی درایت را اسپه زرده سه ساله فرستاد تنگ بسته حق تعالی
از وی قبول گرداناد و آن ملک زاده بعد از حوادث غزنین و غور
بحضرت دهلی افتاد و بخدمت درگاه سلطان سعید شمس الدین طاب
ثراه پیوست و اکرام و عواطف یافت و در حضرت دهلی برحمت حق
پیوست - در شهر سنه عشرين و ستمائه رحمة الله علیه - حق تعالی
سلطان اسلام را در مملکت پاینده دارد آمین رب العالمین *

الثالث عشر الملک شجاع الدین علی بن الحسین

ملک شجاع الدین علی بن الحسین در اول جوانی از دنیا
نقل کرد و در عنقوان شهاب حیات او انقراض پذیرفت و از وی
پسری ماند علاء الدین ابوعلی و برادران باتفاق در وقت قسمت
بلاد غور ولایت حرماس بدو مقوض کرده بودند چون او در گذشت
ولایت حرماس بر پسر او علاء الدین ابوعلی ارزانی داشتند و از
ملک الجبال قطب الدین محمد که بغزنین شهادت یافته بود
دختری مانده بود بوی دادند چون آن حرة طاب ثراها در حباله
او آمده حق تعالی ایشان را پسری بخشید که هم حاجی و هم غازی
گشت ملک ضیاء الدین محمد ابوعلی و آن چنان بود که چون ملک
علاء الدین ابوعلی در گذشت و آن پسر بزرگ شد مادر
او را حق تعالی توفیق بخشید تا عزیمت سفر قبله کرد و از
ملوک غور دران عصر هیچ یک را آن سعادت دهست نداده بود
ملک ضیاء الدین در خدمت والده خود بر راه خراسان و هرات

ذکر او بعد ازین بتحریر انجامد - و دوم پسر ملک سیف الدین
 سوری بود که بعد از وفات پدر بجای پدر بنشست بولایت مادین
 و این سیف الدین سوری را سه فرزند بود یکی دختر و دو پسر و آن
 دختر از برادران مهتر بود و او در حکم سلطان شهید غازی معز الدین
 محمد سام انار الله برهانه بود و سلطان غازی را هم از دختری بود که
 در طفولیت برحمت ایزدی پیوست و تربت او بحضرت غزنین است
 از آن دو پسر ملک سیف الدین سوری - یکی ملک شهاب الدین علی
 مادیفی بود که بر دست ترکان خوارزم در عهد استیلای ایشان
 شهادت یافت - و دوم پسر ملک ناصر الدین ابو بکر بود و این کاتب
 در شهر سنه ثمان عشر و ستمائة خدمت او را بولایت کزیو و تمران^(۳)
 در یافت و از وی بسیار آثار مروت مشاهده کرد و در آن عهد این
 داعی یکی را از بنات اکبر اقرایی خود در حبالة خود آورده بود
 و آن اول حال جوانی بود هم در آن سالی که جنکیز خان ملعون از
 آب جلیکون عبیره کرد بطرف خراسان و عزیمت غزنین داشت
 القصة از خدمت ملک ناصر الدین ابو بکر علیه الرحمة داعی اسپنی
 التماس کرد و حال تزویج یکی از اقرای خود بنظم بر رای او عرضه
 داشت در جواب آن قصه و نظم این رباعی بگفت و بقلم خود
 ثبت کرد بر پشت قصه و بدست داعی داد * * رباعی *
 انشاء الله غم زدلت رفته شود * و آن در گرانمایه بتوسفته شود
 اسپنی که زمن خواسته عذری نیست * با انبب بسی عذر دگر گرفته شود

حشم بسیار در خدمت رایت او روان شد و چون بخطه کیدان برسد از غایت فکر و غم برادران و قوت حمیت مرضی حادثش گشت و همانجا برحمت حق تعالی پیوست و در وقت نقل از دار دنیا چنانچه سلطان سوری بوقت رفتن و گرفتن غزنین تختگاه و ممالک غور بسطان بهاء الدین سام سپرده بود و فرمان دهی آن ممالک بدو مفوض کرده درین وقت سلطان بهاء الدین سام علیه الرحمة چون لشکر بطرف غزنین می برد تختگاه ممالک غور و فرماندهی جبال بسطان علاء الدین حسین جهانسوز سپرد و اتباع و فرزندان و امرا و اشیاع را بدو باز گذاشت چون او در کیدان برحمت حق پیوست و آن حال بسمع سلطان علاء الدین رسید او نیز بدعزیت مشغول نشد و بر سیدیل تعجیل لشکرها فراهم آورد و عزیمت غزنین کرد رحمة الله علیهم اجمعین والله اعلم *

الثانی عشر الملک شهاب الدین محمد بن الحسین مالک مادین غور

ملک شهاب الدین محمد برادر ملاطین بود و ولایت مادین که خطه و ولایتی از اطراف غور است باتفاق برادران بعد از وفات پدر رحمه الله بدو داده بودند و او را در پسر بود - یکی ملک ناصر الدین حسین که او را در غزیمت سلطان علاء الدین حسین بخراسان در خدمت درگاه سنجری بحضرت فیروز کوه بتخت نشاندند چنانچه

وقلعه بنداز بجبال غرجستان و قلعهٔ فیوار^(۲) میان غزستان و پارس^(۳) - سلطان
 بهاء الدین سام بعد از شهادت سلطان سوری چون از برادران
 پنجگانه مهتر بود فرماندهی ملک غور^(۴) او را مسلم شد ملکهٔ کیدانی
 که هم از نسبت شغسبانیان بود و دختر ملک پدر الدین کیدان
 در حکم او بود حق تعالی او را ازان ملکهٔ بزرگ نسبت دو پسر و
 سه دختر کرامت کرد پسران چون سلطان غیاث الدین محمد سام و
 سلطان معز الدین محمد سام انار الله براینهمه که بسطت ملک ایشان
 ربع شرقی دنیا را حاصی بود و آثار غزو و جهاد و ضبط و عدل و احسان
 ایشان تا نهایت اددار آخر الزمان در بسط جهان باقی خواهد بود
 و بعضی ازان آثار و تواریخ در ذکر هر یک برسدیل نمودار در قلم
 آید انشاء الله تعالی - و دختران یکی ملکهٔ جبال مادر ملک تاج الدین
 زنگی - و دیگر حرة جلالی مادر سلطان بهاء الدین سام بن سلطان
 شمس الدین محمد بن ملک فخر الدین مسعود بامیانی - سوم ملکهٔ
 خراسان مادر الب غازی بن ملک قزل ارسلان سلجوقی برادر زادهٔ
 سلطان سنجر چون نکبت و حادثهٔ که سلطان سوری را افتاد در غزنین
 بجهت مخالفت و غدر خدام آل محمودی عفا الله عنهم بسمع سلطان
 بهاء الدین سام رسید عزیمت انتقام اهل غزنین مصمم گردانید
 و بتعزیت برادران مشغول نگشت و لشکرهای اطراف غور و کناف
 جبال خروم و غزستان جمع کرد و مرتب گردانید و روی بغزنین
 آورد تا آن مهم را بکفایت رساند و باستعداد تمام نهضت فرمود و

درست گشتند جماعت حساد بروی بیرون آمدند و از وی بسمع
 بهرامشاهی رسانیدند که بنظر خیانت بجرم بادشاهی می نگرد و
 اموال بذل میکند تا بر بادشاهی خروج کند بهرامشاه فرمان داد تا
 او را در خفیه شربت مهلك دادند برحمت حق پیوست و او را هم
 بغزنین دفن کردند و خصوصت و مملوحت بدین سبب میان
 خاندان محمودی و دودمان شنسبی و آل ضحاک ظاهر شد چون
 حدیث حادثه او بسمع سلطان سوری رسید بغزنین لشکر آورد و
 غزنین را بگرفت چنانچه بعد ازین بتحریر رسد و جای تحریر ذکر
 و احوال سلطان سوری بدین موضع بود فاما چون اول کسی که
 ازین خاندان اسم سلطنت گرفت سلطان سوری بود و او بتخت
 غزنین نشست ذکر او در طبقه دیگر در ابتدای ذکر سلاطین غزنین
 کرده آید انشاء الله تعالی *

الحادی عشر السلطان بهاء الدین سام بن الحسین

چون ملک الجبال بغزنین رفت و عمارت شهر فیروز کوه مهمل
 گذاشت سلطان بهاء الدین سام از سنکه بغیروز کوه آمد و شهر و قلعه
 را عمارت کرد و آن بناها و قصور سلطنت را باتمام رسانید و قلاع
 غور بنا فرمود و باشاران غزستان اتصال و پیوند کرد و جلوس او
 بغیروز کوه در شهر سنه اربع و اربعین و خمسمائه بود چون
 حضرت فیروز کوه بدولت او عمارت پذیرفت چهار قلعه حصین
 در اطراف ممالک غور و گرمسیر و غرجستان و جبال هرات بنا فرمود
 و قصر کجوزان ببلاد گرمسیر و غور و قلعه شور سنک بجبال هرات

علاء الدین حسین و امیر محمد و امیر ابوعلی رحمهم الله چون ملک عزالدین حسین که پدر سلاطین بود رحمة الله علیه در گذشت سلطان سوری بجای پدر بنشست و ولایت میان برادران قسمت کرد و ذکر سلطان سوری در طبقه سلاطین غزنین آورده خواهد شد انشاء الله تعالی درین قسمت ولایت و رشاد بملک الجبال داد و دارالملک خود ملک الجبال آنجا کرد و بعد ازان او را چنان اتفاق افتاد که موضعی طلب کرد تا قلعه حصین و موضع شگرفی بنا کند که آنحضرت را شاید باطراب مومنان فرستاد تا رای او بر موضع فیروز کوه قرار گرفت قلعه و شهر فیروز کوه را بنا فرمود و سلطان سوری حصار و شهر آسینه را دارالملک خود ساخت و ملک ناصرالدین محمد را مالدین داد و بهاء الدین سام را خطه سنده که دارالملک مذهبش بود معین شد و قلعه و خطه وجیه بسطان علاء الدین مفوض شد و ملک فخرالدین را غالب ظن آدست که ولایت کش معین گشت از تقدیر آسمانی میان ملک الجبال که بفیروز کوه بود و میان دیگر برادران مناقشتی افتاد ملک الجبال از برادران خشم کرد و بطرف غزنین آمد و عهد دولت بهرامشاهی بود و این ملک الجبال از حسن و جمال نصاب تمام داشت و مروت بکمال چون بغزنین رسید دست بذل و مروت برکشاد و محبت او در دل خلق بحکم الانسان عبید الاحسان بیخ زدن گرفت و مستحکم گشت خلق غزنین او را

گشت و از ایشان چهار پسر بسلطنت و تخت جهانداري برسيدند
و از ایشان فرزندان نامدار در جهان شهریار گشتند چنانچه
بعد ازین بتقریر آنجامد و بتحریر رسد و این عزالدین حسین
را با دولت سنجری و سلطنت سلجوقي اتصال و محبتي مستحکم
بود هر سال از جنس سلاح و جوشن و زره و خود و آنچه معهود و مقرر
گشته بود بخدمت درگاه سنجری فرستادی و در غور سگان شگرف
باشند چنانچه در جثه و قوت هریک با شیري برابری کند از آن
سگان چند باقلادهای قیمتي بخدمت سلطان فرستادي و از خدمت
سلطان او را تشریفات و تحف بسیار رسیدی و با سلاطین غور و
غزنین هم طریق مودت سپردی چندگاه امارت بلاد غور در ضبط او
بود تا برحمت حق تعالی پیوست و او را هفت پسر بود مهتر از
همه ملک فخرالدین مسعود بود فاما ذکر او در طبقه دیگر
که ذکر سلاطین بامیان است کرده خواهد شد و این طبقه مبني
بر ذکر او خواهد بود و آنجا نوشته آید *

العاشر ملک الجبال قطب الدین محمد بن حسین

ملک عزالدین را هفت پسر بود مهتر همه ملک فخرالدین
مسعود بامیان بود چنانچه ذکر او در آن طبقه آورده شد و اصل آن
طبقه ملوک بامیان بر طالع دولت او باشد و مادر او کنیزک ترکی
بود و بعد از او ملک الجبال قطب الدین محمد بود و مادر او
زني بود که نسبت بزرگ نداشت و حاجبه و خادمه مادر سلاطین
دیگر بود چنانچه سلطان سوری و سلطان بهاءالدین سام و سلطان

و جمله آن عصا را بقتل رسانیدند و آن موضع را خراب کردند و تا
 بآخر عهد سلاطین غور و انقراض دولت شنسبانیان هیچ پادشاهی
 بعمارت آن کوشک و اسباب و حوالی آن موضع اجازت نداد مگر
 کوشک امیر خرنک را که دران حوالی آب تذک بود و آن حدود او را
 متقداد بودند چون ملک قطب الدین حسن برحمت حق پیوست
 پسر او عز الدین حسین بجای او بنشست و الله اعلم *

التاسع ملک عز الدین الحسین بن الحسن ابوالسلاطین (۲)

ملک عز الدین حسین پادشاه نیکو عهد و خوب روی و نیکو
 اعتقاد بود و بهمه اوصاف گزیده موصوف و بهمه اخلاق پسندیده
 معروف ممالک غور و بلاد جبال در عهد امارت او معمور بود و خلایق
 و ساکنان آن دیار آسوده و در ظل امن و حمایت امان و علماء و زهاد
 و سائر رعایا هر یک را فرا خور حال او مقاصد بحصول پیوسته
 موصول بود و حق تعالی ببرکت اعتقاد و حسن سیرت او را هفت
 پسر داد که ذکر سلطنت و مملکت ایشان در هفت اقلیم منتشر

(۲) اولاد ملک عز الدین - ملک شجاع الدین علی امیر حرماس
 (خراسان) و غور - ملک شهاب الدین محمد خرنک ملک
 بامیان و غور - سلطان علاء الدین حسین سلطان غور و غزنین و
 بامیان - سلطان بهاء الدین سام پادشاه غور - سلطان سیف الدین
 سوزی پادشاه غور و غزنین - ملک الجبال قطب الدین محمد امیر
 غور و فیروز کوه - ملک فخر الدین مسعود امیر بامیان و طخارستان *

الثامن الملك قطب الدين الحسن بن محمد بن عباس

ملك قطب الدين حسن جد سلاطين بزرگ غور بود امير عادل و نيكو عهد و خوبرى و آثار خير و عدل و مرحمت و احسان و شفقت او بر اهل بلاد غور ظاهر بود و جماعتى كه تمول نمودند بقمع و قهر ايشان مشغول گشتى و تعريك مفسدان از لوازم شمردى و در بلاد غور چون اصل ايشان از قبائل عرب بود و پرورش و نشو و نما در كوه پاىها يافته بودند استبداد و غلظت و تمول و گردن كشي در طبيعت و مزاج تمامت قبائل غوريان مركب بود و مدام هر قبيله را با قبيله خصوصيت افتادى و قتال بودى و هر سال طرفى از اطراف ممالك غور خلاف ظاهر كردندى و از اداى واجبات اموال قانون امتناع نمودندى و تا بدين عهد كه آخر دولت سلاطين بود حال آن طوائف همبرين جمله مشاهده مى افتاد وقتى از اوقات در عهد ملك قطب الدين كه جد سلاطين بود جماعتى از ساكنان تكاب^۲ كه از ولايت و حيرستان بودند عصيان آوردند ملك قطب الدين با حشم و امرائى غور پداى كوشك و حصار آن جماعت آمد و ايشان را بطاعت خواند انقياد ننمودند و بقتل مشغول گشتند ناگاه از قضائى آسمانى از طرف آن عصابة تيرى از كمان تقدير بر چشم ملك قطب الدين آمد و هم از آن زخم چون بر مقتل بود برحمت حق پيوست و در آن ساعت كه حشم و خدم او آن زخم تير مشاهده كردند جان سپارى كردند و جلالت نمودند و آن كوشك و حصار را بگرفتند

(۲ ن) الكاب زك از ولايت وجيه بودند (ن) ولايت و فرستان

سلطان پیوستند و امیر عباس را بدست سلطان باز دادند و سلطان
ابراهیم بن مسعود علیه الرحمة امیر عباس را قید کرد و بغزنین
برد و ممالک غور به پسر او امیر محمد داد و الله اعلم *

السابع الامیر محمد بن عباس

چون سلطان ابراهیم بن مسعود امیر عباس را بگرفت و بغزنین
فرستاد ممالک غور بالتماس اشراف و اکابر غور بامیر محمد
عباس سپرد و او در غایت حسن خلق و نهایت لطف مزاج بود
و بس عادل و گزیده اخلاق و نیکو سیرت و منصف و رحیم دل
و عالم نواز و عدل گستر و ضعیف پرور و هر غلظت و ظلم که در
پدرش بود بعدد هر صفت نا پسندیده هزار معنی گزیده در
طبیعت امیر محمد مرکب بود چون ممالک غور باسم او شد جمله
اشراف و اکابر و الة غور او را منقاد شدند او بقدر امکان در احیای
سراسم خیر و بذل و عدل و احسان جد و جهد نمودن گرفت و
سلطان غزنین را بطوع و رغبت خدمت میکرد و امتثال و انقیاد
می نمود و مال معهود می فرستاد و در عهد او ابواب راحت بر
خلق غور مفتوح گشت و همگنان در آسایش و امن روزگار می
گذرانیدند و نعمت و خصب ظاهر گشت تا نهایت امتداد ملک
او رعایا و حشم در فراغت بودند تا در گذشت و برحمت حق
پیوست علیه الرحمة و الغفران و الله اعلم *

کس را از خواص او مجال نبودى که با او حديث کردى اما با اين همه ظلم و تعدى از علم نجوم نصيب کامل داشت و دران نوع رنج بسيار برده بود و در تحصيل آن علم جد و جهد وافر نموده بود و حظ کامل حاصل کرده و در ولايت مديش بخطه سنکه آن قلعه اصل را که بسطام ضحاک بنا کرده بود بتجديد آن عمارت فرمان داد و او استادان کامل از اطراف حاصل کرد و ديوارها برسم بازه ازان قلعه بر دو طرف شيخ کوه زار مرغ بر کشيد و در پاي آن کوه بر بالاي تلي قصري بلند بنا فرمود بدوازه برج و در هر برجى بصورت برجى از فلک سى دريچه نهاده شش برج شرقى و شمالى و شش برج غربى و جنوبى و هر برجى بر صورت برجى از فلک بنکاشت و وضع آن چنان کرد که هر روز خورشيد از يک دريچه بنسبت آن دريچه که مطلع آن بودى در تافتي چنانچه او را معلوم گشتي که آن روز آفتاب در کدام درجه از کدام برج است و آن وضع دليل است بر حذاقت و استادي امير عباس در علم نجوم و در عهد او قصرهاى غور مبني شد و کثرت پذيرفت اما چون خلق از غايت ظلم و تعدى و جور از وی مرتد گشته بودند و عهد دولت غزنين و تخت سلطنت بسطام رضي ابراهيم عليه الرحمة رسيده بود جماعت اکابر و اشراف و امرای غور مکتوبات استعاضات بجانب غزنين ارسال کردند بنابران التماس سلطان ابراهيم از غزنين با لشکر بسيار کشش کرد و چون بغور رسيد تمامت لشکر غور بخدمت

و ممالک غور در ضبط و الله اعلم بالصواب *

السادس الامير عباس بن شيش بن محمد بن سوري

امير عباس مردی شجاع بود و بی باک و دلیر و بی رحم بود و در غایت رجولیت و جلالت و شهامت و چون بحد جوانی و نهایت قوت برآمد جماعتی از احداث و جوانان را در سر عهد داد و با خود در سلک عصیان کشید و ناگاه خروج کرد و امیر ابوعلی را که عم او بود و ملک غور بگرفت و قید کرد و حبس فرمود و تمامت اموال و خزائن و ذخائر او در تصرف آورد و ممالک غور را ضبط کرد و بغایت ضابط و سائنس و ظالم بود و جور و بیدادی در طبیعت او مرکب بود با خلق بدشمار بی رسمی آغاز نهاد و باملاک و اموال خلایق تعلق کردن گرفت چنانچه رعایا و حشم بدست او در ماندند و عاجز گشتند چنانچه مدت هفت سال در عهد از هیچ حیوانی از اسب و شتر و گاو و گوسفند قتاچ نداد و از آسمان باران باز ایستاد - و بروایتی هیچ آدمی هم فرزند نیارد از شوهری ظلم او - راوی چذین گوید که او را دو سگ شگرفت بود مدام در زنجیر گران و قلاهای آهنین بودند یکی را ابراهیم غزنین نام کرده بود و دیگری را عباس غور مدام هر دو سگ را پیش او آوردندی و زنجیر از ایشان برگرفت و هر دو را با هم در جنگ انداختی گاهی که سگ همنام او غالب آمدی آن روز شادی ها کردی و بخشش بسیار فرمودی و روزیکه سگ دیگر غالب آمدی آن روز در غضب بودی و خلق را برنجانیدی و هیچ

ازین تحریر یابد انشاء الله العزیز و السلام *

الخامس الامیر ابوعلی بن محمد بن سوری

امیر ابوعلی مردی نیکو سیرت و گزیده اخلاق بود و بحسن اعتقاد موصوف و در عهدی که پدرش امارت غورو جبال مندیش داشت همه خلق را نظر بر وی بود و محبت او در مزاج ها مرکب و هرچند پدرش با امیر سبکتگین و سلطان محمود رحمهما الله عصیان و تمرد می کرد امیر ابوعلی مدام بخدمت سلطان محمود اخلاص و طواعیت خود ظاهر میگرددانید و مکتوبات مشتمل بر اظهار فرمان برداری و محبت در قلم می آورد و بحضرت غزنین میفرستاد چون تمرد پدرش از حد اعتدال تجاوز کرد سلطان از غزنین لشکر آورد و بعد از کوشش بسیار امیر محمد سوری را بدست آورد و او را با خود بطرف غزنین برد و امیر ابوعلی را امارت غور داد چون امیر ابوعلی بغور نصب شد بجای خلق نیکوئی کرد و بذاهای خیر فرمود و در بلاد غور مساجد جامع و مدارس بر آورد و اوقاف بسیار تعدید فرمود و ائمه و علما را عزیز داشت و تعظیم رُهاد و عتبات از لوازم احوال خود شمرد و خلق ممالک غور در عهد او برناهیت روزگار گذاشتند و برادر او شیش بن محمد در ظل حمایت او روزگار میگذرانید چون مدت عهد دولت او بر آمد و مملکت غزنین از محمود بمسعود رسید امیر شیش را پسری عبا بن نام در غایت قوت و شوکت در رسید خروج کرد و عم خود امیر ابوعلی را بگرفت

الرابع ملك محمد سوري

صاحب تاريخ ابوالحسن الهیضم بن محمد الذاببي چنین می
آرد که چون امارت خراسان و زاولستان از سامانیان و صفاریان بامیر
سبکتگین رسید و او چند کُرت از بُست بطرف جبال غور لشکر کشیده
بود و قتال بسیار کرده چون تخت بامیر محمود سبکتگین رسید
امارت غور بامیر محمد سوری رسیده بود و ممالک غور را ضبط
کرد تا گاه سلطان محمود را اطاعت نمودی و گاه طریق عصیان سپردی
و تمرّد ظاهر کردی و آنچه از خراج و سلاح مقرر بود باز داشتی
و با اعتماد قلاع متین و شوکت و عدت وافر مخالفت برزیدی
و دل سلطان مدام بدان سبب نگران می بود و بسبب قوت
و حدّت و شوکت و جبال و حصانت و رفعت جبال غور ملتفت
خاطر می بود تا با لشکر گران بجانب غور آمد و او در قلعه آهنگران
محصر شد و مدتها آن قلعه نگهداشت و قتال بسیار کرد و بعد از
مدتها بطریق صلح از قلعه فرود آمد و بخدمت سلطان محمود
پیوست و سلطان او را با پسر کهتر او که شیش نام بود بجانب غزنین
برد بدان سبب که امیر محمد سوری پسر کهتر خود شیش را
دوست داشتی چون بخدود گیلان رسیدند امیر محمد سوری
برحمت حق پیوست - بعضی چنان روایت کنند که او چون اسیر
شد از غایت حمیت که داشت طاعت مذلت نیاورد خاتمی
داشت در زیر نگین زهر تعبیه کرده بودند آنرا بکار برد و در گذشت
سلطان محمود پسر او شیش را بغور باز فرستاد و امارت غور به پسر
مہتر او داده بود امیر یوعلی بن محمد بن سوری چنانچه بعد

مدام با هم خصوصیت می بود اهل اسلام و اهل شرک را چنانچه
 کوشک با کوشک جنگ داشتی و مدام منازعت کردند و بسبب
 حصانت جبال راسیات که در غور است هیچ غیری را بدیشان
 استیلا نمی بود و سر جمله مندیشیان شنسبانی امیر سوزی بود و
 در غور پنج باره کوه بزرگ عالی است که اهل غور اتفاق دازند که
 از راسیات جبال عالم است - یکی از آن زار^(۲) مرغ مندیش است که
 قصر و دارالملک شنسبانیان در دامن آن کوه است و چنین تقریر کنند
 که سیمرغ زال زر را که پدر رستم بود در آن کوه پرورده است و بعضی از
 ساکنان دامن آن کوه چنین تقریر کنند که در سنین که میان خمسمائه
 و ستمائه بود آزان کوه آواز ناله و تعزیت آمد که زال رز درگذشت -
 کوه دوم سرخضر نام دارد هم در ولایت مندیش است محدود
 تخبر - کوه سوم اشک است ببلاد تمران که عظمت و رفعت آن
 زیادت از همه بلاد غور است و بلاد تمران در شعاب و اطراف آن
 کوه است - و چهارم کوه وزنی است که بلاد داور و والشت و قصر
 کجوزان در شعاب و اطراف او است - و پنجم کوه روین است در میان بلاد
 غور باحصانت و رفعت تمام - و گفته اند که پنجم کوه فیج^(۳) حذیساز
 است که طول و امتداد و رفعت از حد و هم و درک فهم و ذهن
 بیرون است و در شهر سنه تسعین و خمسمائه بر بالای او یک قصر از
 تنه درخت آبنوس یافتند زیادت دو هزار من و کیفیت وضع و وقع
 آن هیچ کس درک نکرد والله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب *

امیر المؤمنین هارون الرشید قسیم امیر المؤمنین گشت رحمهم الله
 اجمعین چون هردو تن بغور باز آمدند امارت شنسبانیان را و
 پهلوانی شیشانیان را تا بدین عهد هم یران قرار بود و سلاطین
 انار الله بر اینهم همه شنسبانی بودند و پهلوانان چنانچه مؤید الدین
 فتح کرمان و ابوالعباس شیش و سلیمان شیش همه شیشانیان
 بودند رحمة الله علیهم اجمعین *

الثالث امیر سوری بن محمد رحمه الله

از عهد امیر بنجی تا بدین عهد حال امارت غور در توازیج
 یافته نشد که مفصلاً آورده شدی چون اتساق این طبقات در حضرت
 اعلیٰ دهلی لزال اعلیٰ بود و ممالک اسلام را بواسطه فتنه کفار
 منغل خدایم الله تفرقه دیار و اختلاف اطراف پیدا آمد که امکان نقل
 کردن ازان تاریخ که در بلاد غور در نظر آمده بود نبود بضروقت آنچه
 از تاریخ ناصری و تاریخ هیضم نابی و بعضی سماعی که از مشائخ
 غور حاصل شده بود در قلم آمد از ناظران رجاء عفو می باشد - چنین
 می آرند که امیر سوری ملک بزرگ بود و ممالک غور بیشتر در
 ضبط او بود و چون بعضی از غور چنانچه و الشیان علیا و سفلی بشرف
 اسلام مشرف نبودند دران وقت ایشان را با هم خصوصت می بود
 و صفاریان چون از بلاد نیمروز بطرف بخت و بلاد داور آمدند و یعقوب
 لیف لک امیر لاکین آباد را که بلاد رخج است بزود طائفه
 غوریان بسرها سنگ تحصن جستند و بسلامت بماندند اما ایشانرا

عهد مستحکم شد آن تاجر بنی اسرائیل اورا آداب ملوک و خدمت
 درگاه خلافت و سلاطین و شرائط تعظیم دارالخلافه تعلیم دادن
 گرفت و بجهت او لباس قبا و کلاه و موزه و زین و استعداد سوارى
 و کار بستن اسلحه بتلقین و تفهیم مهیا و مرتب میکرد چنانچه
 منازع او شیث بن بهرام را ازان جمله هیچ معلوم نشد تا چون
 بدارالخلافه رسیدند شیث بن بهرام همچنان با لباس مختصر
 غوریانه که در خانه معهود او بود در رفت و امیر بنجی نهاران
 با لباس امیرانه و زین مهترانه و استعداد و آداب تمام بحضرت
 خلافت آمد بعد از یافت خدمت درگاه خلافت بوقت فرصت هر دو
 آنچه مقصود ایشان بود با شرائط خدمت بموقف عرض رسانیدند و
 حال منازعت با یکدیگر بخدمت وزیر و استاد دارالخلافه باز گفتند
 و مقصود و مطلوب کلی در میان آوردند امیر المؤمنین هارون الرشید
 بعد از آنچه قصه ایشان را مطالعه فرموده بود و نظر مبارک او بحال
 ایشان ملحق شده در حق امیر بنجی نهاران تربیت فرمود چون
 امیر بنجی نهاران از جمال نصیب شامل و نصاب کامل داشت و بحسن
 طینت و طراوت زینت آراسته بود بر لفظ مبارک امیر المؤمنین
 رفت که هذا قسم امیر المؤمنین یعنی این بنجی نیکو زنی است
 و آداب امارت و اسباب فرماندهی و ایالت و حسن صورت و صفائی
 سیرت جمع دارد امارت غور حواله او باید فرمود و پهلوانی لشکر
 ممالک غور حواله شیث بن بهرام باید کرد و بتشریف دارالخلافه
 هر دو بدین دو اسم مشرف شدند و بجانب غور بحکم فرمان خلافت
 مراجعت کردند و ازان عهد لقب سلاطین شهنشاهی از لفظ مبارک

گویند و چون ایشان اسلام آوردند نام ایشان حمدی گفتند یعنی محمدی و در عهد امیر بنجی از قبیلۀ شیشانیان امیری بود نام او شیت بن بهرام و بلفظ غوریان شیت را شیش گویند و این قبیلۀ را شیشانیان بدین امر باز خوانند میان امیر شیش و میان امیر بنجی بجهت امارت غور منازعت رفت و فتنه در میان خلق غور ظاهر شد از طرفین جمله اتفاق کردند که هر دو امیر بنجی و شیش بحضرت خلافت روند هر که از دار الخلافۀ عهد و لوا آرَد امیر او باشد هر دو تن استعداد سفر کردند و روی بدار الخلافۀ نهادند راوی چنین گوید که بازرگانی بود دران دیار یهودی بر دین مهتر موسی علیه السلام آن بازرگان را با امیر بنجی محبتی بود و او سفر بسیار کرده و در کارها تجارب یافته و حضرت ملوک اطراف دیده و آداب درگاه خلافت و ملوک و سلاطین شناخته بود با امیر بنجی همراه شد و مقصود و مطلوب معلوم داشت امیر بنجی را گفت که اگر من ترا آدابی تعلیم کنم و حرکات و سکنات در آموزم و معرفت مراتب درگاه خلافت و حضرت سلاطین تلقین واجب دارم تا بدان سبب امارت و ایالت ممالک غور حوالۀ تو شود با من عهد کن که در کل ممالک تو بهر موضع که بخواهم جمعی را از بنی اسرائیل و متابعان دین مهتر موسی علیه السلام جا دهی و ساکن گردانی تا در پناه تو وظل حمایت ملوک و فرزندان تو آرا میدۀ باشند بنجی نهاران با آن تاجر بنی اسرائیل عهد کرد چون تو شرط نصیحت و تعلیم آداب ملوک و خدمت درگاه خلافت مرا تعلیم کنی جمله ملتسمات تو یونان و سانس و مغرحات تو در کنار تو نهم چون از جانبین

الثانی امیر بنجی بن نهاران شنسبی

امیر بنجی نهاران امیر بزرگ بود و در غور ذکر از سائر است
و اورا از کبار ملوک غور دارند و جمله سلاطین از فرزندان او بودند
و نسبت او چنین یافته شد که در قلم آمد امیر بنجی بن نهاران
بن درمیش بن درت بن (۱۳) ورمیشان بن تروتر بن بروثر بن شنسب
بن حرنک بن بین بن منشی بن وژن بن) هین بن بهرام بن حجش
بن ابراهیم بن معد بن اسد بن شداد بن ضحاک - امیر بنجی
بس خوب روی و گزیده اخلاق بود و بهمة اوصاف ستوده و آثار
پسندیده موصوف و چون دولت آل عباس استقامت گرفت و ممالک
اسلام در ضبط خلفاء بنی عباس آمد اول کسی که ازین دردمان
بدار الخلافة رفت و عهد و لوا آورد امیر بنجی نهاران بود - و سبب
رفتن او بحضرت امیر المؤمنین هارون الرشید آن بود که در غور
قبیله بود که ایشان را شیشانیان گویند و ایشان دعوی آن کنند که
اول پدر ایشان اسلام آورده آنگاه شنسبانیان و محمد را بلفظ غور حمد

(۲) بنجی بن نهادان بن درمیش بن درمیشان بن پرویز

بن سنب - در تاریخ فرشته نوشته است

(۳) - در یک نسخه فقط الخ

(۴) شنسب بن حریق بن نهیق بن میسی بن دژن بن حسین

بن بهرام بن حجش بن همن بن ابراهیم بن سعد بن اسد بن

شداد بن ضحاک - در تاریخ فرشته نوشته است

دودمان شنسبی را بر چهار طبقه نهاده اند - اول این طبقه که ذکر آن در تحریر می آید و دارالملک آن سلاطین حضرت فیروز کوه بود - و دوم طبقه سلاطین بامیان که شعبه بودند ازین درجه شاهي - و سوم طبقه سلاطین غزنین که دارالملک سلطان معز الدین محمد سام غازی بود و بندگان خاص او که بعد از او به تخت نشستند - و چهارم طبقه سلاطین هندوستان که ارت آن مملکت و خلافت آن دولت بدیشان رسید و ازان دوده شنسبی به مسند جهانبانی آن دولت نصب شدند طاب مرقد الماضین و خلد دولة الباقین منهم الی یوم القیامة و آن قدر که معلوم شد از تواریخ آن دودمان در قلم آمد اگرچه ترتیب بر ولا نبود و الله اعلم *

الاول منهم امیر فولاد غوری شنسبی علیه الرحمة

امیر فولاد غوری یکی از فرزندان ملک شنسب بن حرنگ بود و اطراف جبال غور در تصرف او آمد و نام پدران خود را احیا کرد و چون صاحب الدعوة العباسیة ابو مسلم مرزوی خروج کرد و امرای بنو امیه را از ممالک خراسان ازعاج و اخراج واجب داشت امیر فولاد حشم غور را بمدد ابو مسلم برد و در نصرت آل عباس و اهل بیت نبی آثار بسیار نمود و مدتها عمارت مندیش و فرماندهی بلاد جبال و غور مضاف بدو بود در گذشت و امارت یفرزندان برادر او بماند و بعد ازان احوال ایشان معلوم نشد تا عهد امیر بنجی^(۲) نهاران و الله اعلم *

(۲) در تاریخ فرشته بجای حرنگ - حریق - و بجای نهاران -

نهادهان - نوشته *

و آنجا مقام ساختند و گفتند زو مندیش آن موضع را بمندیش نام
 شد و کار ایشان آنجا استقامت یافت. و برزایت اول چون امیر بسطام
 و اتباع او بدادار، موضع مقام ساختند خبر یافتند و بدادار خواست تا
 سیوم کرت لشکر نامزد قمع و قلع بسطام و اتباع او کند و او را بدست
 آورد پسوان افریدون تور و سلم برادر خود ایرج را که بر تخت ایران
 بود بغدر بکشتند و شاه افریدون را بدان سبب دل نگرانی و تفرقه
 ظاهر شد بانتقام بسطام نرسید چون بسطام فرصت یافت روی
 یعمارت جبال و اطراف غور آورد و معتمدان بخدمت شاه افریدون
 فرستاد و صلح طلبید افریدون اجابت کرد بسطام چون امان یافت
 اتباع و اشیاع و قبائل عرب که متصلان ضحاک بودند از اطراف
 روی بجبال غور نهادند و دران مملکت سکونت ساختند و عدد آن
 قبائل بسیار شد و چون حق تعالی خواسته بود که ازان اصل
 پادشاهان دین دار و ملوک کامگار در رسند بران قبائل برکت کرد تا
 عهد اسلام در یافتند و از معدن صلب ایشان جواهر سلطنت در
 صلب جهانداری انتظام یافت و اند هزار منبر و صحراب بحوض
 بتکدهای قدیم وضع شد و شعار اسلام تا نهایت بلاد هندوستان
 که بدیار چین متصل است ظاهر گشت رحمة الله علیهم اجمعین -
 و این سلاطین را بندگان رسیدند که هر یک در بسط جهان بساط
 عدل بگسترند و قصور احسان و بذل مرفوع کردند و الی یومنا هذا
 وارث آن سلطنت و قائم بامور آن مملکت در مدف بختیاری سلطان
 معظم ناصر الدنیا و الدین ابوالمظفر محمود بن السلطان قسیم امیر
 المؤمنین خلد الله سلطانه است که در بادشاهی مخلص یاد - و سلاطین

شد بسطام از جبال شغدان و طخارستان بر وجه شکار و طوف
 جبال غور چند کرت آمده بود و آن موضع را از کثرت چشمه
 سارها هزار چشمه نام بود بسطام درین وقت بسبب لشکر افریدون
 بغور آمد و دوی پای کوه زار^(۳) مرغ سکونت ساخت و اینجا از اصحاب
 تواریخ در روایت است یک روایت این است که در قلم آمد و
 روایت دوم از منتخب تاریخ ناصری که یکی از اکابر غزنین در عهد
 سلطان غازی معزالدین محمد سام نورالله ضریحه پرداخته
 است چنین روایت کند که چون افریدون بر ضحاک غالب شد
 و مملکت بگرفت دو برادر از فرزندان او بنهارند افتادند برادر مهتر
 را که سور نام بود امیر شد برادر کهتر که سام نام بود سیئه سالار شد و امیر
 سور را دختری بود و سیئه سالار سام را پسری و هر دو عم زادگان
 از خردگی نامزد یکدیگر بودند و ایشان دل بر هم نهاده سیئه سالار
 سام وفات کرد پسر او نیک و شجاع و مبارز رسیده بود چنانچه دران
 عهد بمردی و جلالت نظیر نداشت بعد از فوت پدر او را جاسدان
 پیدا آمدند و او را پیش امیر سور سعایتها کردند عم را دل بروی
 گران شد و عزم کرد تا دختر را بملکی دهد از ملوک اطراف چون
 آن دختر را خبر شد عم زاده را اعلام داد تا شبی بیامد و در قلعه
 بکشاد و ده سراشپ گزیده از آخر امیر سور باز کرد و دختر را و
 اتباع او را بر نشانند و چندانکه امکان داشت از نقود بر گرفتند و
 روان شدند و خود را بر سبیل تعجیل بکوه پای های غور انداختند

و جابر شیطان او را از راه ببرد تا بر راه گذر پدر چاهی حفر کرد پدرش پیر شده بود در آنجا افتاد و هلاک شد و ضحاک بادشاه عرب گشت و همه دنیا بعد از جمشید بگرفت و بسحر و ظلم تمام دنیا در ضبط آورد - صاحب تاریخ مقدسی چنین می آرد که او را نائی بود از زر ساخته و آن نای را هفت منفذ بود هر منفذی بنام اقلیمی از ربع مسکون اهل هر اقلیم که در وی عصیان آوردندی در منفذی که باسم آن اقلیم بود سحری بکردی و بدمیدی قحط و وبا و بلا دران اقلیم ظاهر شدی چون يك هزار سال از ملك او بگذشت حق تعالی خلق دنیا را از دست تعدی او خلاص بخشید و ملك بافریدون رسید و ضحاک را بگرفت و در چاه دماند عراق حبس کرد يفعل الله مايشاء *

ذکر بسطام ملک الهند و الغور

این بسطام از دست ضحاک مملکت هندوستان داشت و او یکی از فرزندان ضحاک بود و هو بسطام بن مهشاد بن ندیمان بن انریدون بن سامند بن سنبدا سب بن ضحاک بن مهراب بن شید اسب بن سیامک بن مرنباس بن ضحاک الملك - چون ضحاک گرفتار شد انریدون بجهت ضبط هندوستان لشکر فرستاد بسطام را طاقت مقاومت لشکر انریدون نبود بجانب جبال شفتان و یامیان رفت و آنجا ساکن شد دیگر بار لشکر انریدون در عقب او نامزد

(۲ ن) نریمان شیند اسب سفید اسب - این نسب نامه اگرچه ظاهر غلط است اما باندک تغیر نامها در هر چهار نسخه یکسان است *

ذکر الاول منہم و نسبتہم و آبائہم الی الضحاک يعرف بتازي

ذکر او در طبقات ملوک اوائل رفتہ است و مدت ملک او یکہزار سال کم یک روز و نیم بود و علماء تواریخ را در نسبت او و آباء او قابہ مہتر نوح علیہما السلام بسبب طول مدت اختلاف بسیار است و آن جماعت کہ او را از فرزندان مہتر نوح دانند علیہ السلام چنین آرند کہ ضحاک بن علوان بن عملاق بن عاد بن عوص بن ارم بن سام بن نوح علیہ السلام - و بعضی گویند اسم او بیوراسب بن ارون (اسب بن طوخ بن کابہ بن نوح علیہ السلام - و بعضی گفتہ اند بیوراسب بن ارون (اسب بن زنبکا بن تازیونرسد^(۲)) بن قراول بن میامک بن مہشی بن کیومرث بن آدم علیہ السلام - و بعضی گفتہ اند کیومرث بن لاو بن سام بن نوح علیہ السلام - اصحاب تواریخ چنین روایت کنند کہ ارون (اسب پدر ضحاک بود پسر پسر تازیونرسد و باتفاق اہل تواریخ این تازیونرسد پدر ہمہ عرب بود و برادر ہوشنگ ملک بود و عرب را تازی بنسبت او باز خوانند و سیادت و امارت عرب او را و اتباع او را بود و ازو بہ پسر او رسید زنبکا و ازو بہ پسر او ارون (اسب و ارون (اسب مردی عادل و عاقل و خدای ترس بود و او را پسری رسید ضحاک نام کرد بس فتنان و ظالم و قتال

(۲) در چہار نسخہ این نسخہا چنان غلط اند کہ اصلاح آن غیر ممکن است و بعضی نام بالکل خواندہ نمیشود *

سیوم آنکه اخبار شهادت تمامست در حفظ داشت - چهارم آنکه در سالی
یکبار قیام آوردی و تمام قرآن در دو رکعت نماز ختم کردی - و پنجم آنکه
چون پدرش سلطان غیاث الدین محمد سام بر حمت حق پیوست در مدت
هفت سال روشنی آفتاب روزی بروی تنافت که درین مدت بر سر
مصلی معتکف و منزوی بود رحمه الله علیها رحمه واسعة و ارزقنا
شفاعتها - حاصل الامر ملک الکلام فخر الدین مبارکشاه آن نسبت نامه
را با اسم سلطان علاء الدین حسین جهان سوز بنظم کرده است و در ابتدا
این روایت از لفظ آن زبیده زمان و خدیجه دوران ملکه جلای
طاب مرقدها شنیدم که چون بعضی از کتاب و تاریخ در نظم آمد مگر
بسبب تغییر مزاجی که فخر الدین مبارکشاه را ظاهر شد آن نظم را
مهمل بگذاشت تا چون تخت مملکت بشکوه و فرمایون سلطان غیاث
الدین و الدین محمد سام زیب و جمال گرفت آن تاریخ بالغاب مبارک
او مزین گشت و تمام شد - راوی چنین روایت کند والله اعلم بالحقیقة
که ایشان را شنیدم از ایشان خوانند به نسبت پدری که بعد از نقل فرزندان
ضحاک در بلاد غور بزرگ شد و شهم و قوی رسید و نام گرفت و غالب
ظن آنست که او در عهد خلافت امیر المؤمنین علی رضي الله عنه
بر دست علی کرم الله وجهه ایمان آورد و از وی عهدی و لوائی
بستند و هر که از خاندان او به تخت نشستنی آن عهد را که امیر المؤمنین
علی نوشته بود بدو دادندی و او قبول کردی آن گاه بادشاه شدی
و ایشان از جمله موالی علی بودند کرم الله وجهه و محبت ائمه و
اهل بیت مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم در اعتقاد ایشان راسخ
بودی رحمهم الله و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب *

ملوک جبال و غور - طیب الله ثراهم و جعل الجنان مثواهم بر سیدیل
نمودار از اول مبدع دولت و ضحوة اشراق سلطنت و سلسله نسبت عالیّه
ایشان تا انتهای فرماندهی آن خاندان شهر یاری و ختم ملوک آن
دودمان جهانداري رحم الله الماضین منهم چنانچه استادان ما
تقدم در تواریخ ذکر کرده اند تا کسوت این مجموع بذکر فائز ایشان
معلم و مطرز گردد و بعضی از حقوق ایادی آن سلاطین با نام
نور الله مرقدهم از ذمه این ضعیف و خاندان امانت او گزارده
گردد و ناظران را فائده باشد انشاء الله تعالی - بدانکه ملک الکلام
مولانا فخر الدین مبارک شاه مروردی طاب مرقده نسبت نامّه
این سلاطین نامدار را در سلك نظم کشیده است و آن جواهر را در
سمط صحت انتظام داده و سر سلك لآلی را بصدف شرف بادشاهی
ضحاک تازی باز بسته و از عهد آن سلاطین تا باول دولت ضحاک
تازی جمله ملوک را پدریه پدر ذکر کرده و این داعی که منهاج سراج
است آن کتاب را در حرم محترم خداوند ملکه جهان زبیده العصر
و الزمان جلال الدنيا و الدین سلطان الملکات فی العالمین ماه ملک
بنت السلطان السعید غیاث الدنيا و الدین ابی الفتح محمد بن
سام قیم امیر المؤمنین انار الله براهینهما در شهر سنه اثنین و ستمائه
در پیش تخت معظم او در نظر آورده است و آن ملکه جهان این ضعیف
را در حجره بادشاهی خود چون فرزندان در پرورش بادشاهانه
داشتی و شب و روز در صغر سن در حرم او بودی و در نظر مبارک
او تربیت یافتی و آن بادشاه را مناقب بسیار است - اول آنکه در
تتقی یکارت از دوازده نوا بدار بقا نقل کرد - و دوم آنکه حافظ کلام الله بود -

غرجستان محبوس کردند و چون حادثه سلطان شاه در خراسان ظاهر شد و سلاطین غور نور الله ضریحهم روی بدان مهم آوردند سلطان خسرو ملک را شهید کردند در شهر سنده ثمان و تسعین و خمسمائة و پسر او بهرام شاه را که در قلعه سیف‌رود غور محبوس بود هم شهید کردند و خاندان آل ناصر الدین سبکتگین مندرس گشت و پادشاهی ایران و تخت هندوستان و ممالک خراسان بملوک و سلاطین شنسبانیان رسید انار الله براهینهم - ملک تعالی سلطان اسلام ناصر الدنیا و الدین را تا انقضای عالم باقی و پاینده داران * (§)

الطبقة السابعة عشر السلاطین الشنسبانیة و ملوک الغور انار الله براهینهم

الحمد لله مکنون الظل و النور - مقدر الکمون و الظهور - و الصلوة علی نبیه محمد صاحب الکتاب المصور - و السلام علی آله و اصحابه سادة القرى و قادة الجمهور - اما بعد فهذا ذکر السلاطین الشنسبانیة و ملوک الغور - چنین گوید بنده امیدوار برحمت سبحانی منهاج سراج جوزجانی عصمه الله عن الغفلة و القنور - که این صحائف لعل است از خورشید دود سلاطین منصور - و باکوره از شجر طیده

(۴ ن) میفرود (§) از اینجا پنجم طبقة مفصلة ذیل را که تعلق بهندوستان ندارد و مصنف از کتب پیشینیان نقل کرده بود ترک نموده شد - طبقة دوازدهم در ذکر سلجوقیان - طبقة سیزدهم در ذکر سنجریان - طبقة چهاردهم در ذکر ملوک نیمروز و سجستان - طبقة پانزدهم در ذکر ملوک کرد - طبقة شانزدهم در ذکر ملوک خوارزمشاهیه *

الخامس عشر ختم الملوك المحمودية خسرو ملك بن خسرو شاه بن بهرام شاه تاج الدولة سلطان جهان شاه حلیم (۴)

خسرو ملك نور الله مرقده بلوهور به تخت نشست و اباد شاه در غایت حلم و كرم و حیا بود و عشرت دوست و صفات حمیده بسیار داشت اما چون بر ساقه دولت خاندان خود افتاده بود از وی ذكری جمیل نماند و دولت آن دودمان بدو منتهی شد و فتور در كار سلطنت او باخر ظهور پذیرفت و جمله امرا و كزداران ملك او از اتراك و احرار از وی متزاید گشته و خادمان و حمران امارت ولایت و فرماندهی ملك بردست گرفتند و او دائما در عشرت با فراط مشغول بود سلطان سعید معز الدین محمد سام طاب مرقده هر سال از غزنین می آمد و ولایت هند و سند ضبط میکرد تا در شهر سنه سبع و سبعین و خمسمائه بدر لوهور آمد و پیل و پسر از خسرو ملك بستند و باز گشت تا در شهر سنه ثلث و ثمانین لشكر بدر لوهور آورد و لوهور فتح کرد و خسرو ملك را بعهد بیرون آورد و بطرف غزنین فرستاد و از انجا بحضرت فیروز كوه كه دار الملك سلطان بزرگ غیاث الدین محمد سام بود روان کرد و غیاث الدین فرمان داد تا خسرو ملك را بقلعه بلروان از

(۴) اسماء اولاد خسرو ملك - جهان شاه - محمود شاه -

بهرام شاه - خسرو شاه - مسعود شاه - ملك شاه

(۵ ن) مستنیر - مسریك

الرابع عشر خسرو شاه بن بهرام شاه (۳)

سلطان یمین الدوله والدین و بروایتی تاج الدوله والدین خسرو شاه در سنه اثنین و خمسمین و خمسّمائنه بتخت نشست و چون ملوک و سلاطین غور انار الله براهینهم قواعد مملکت آل محمود را در تزلزل انداخته بودند و غزنین را بست و زمین داور و تکیض اباد از دست ایشان بیرون کرد و خراب گردانید و وهن بدان دولت راه یافته بود و رونق ملک برفته خسرو شاه چون بتخت نشست ضعیف بود و ملک را ضبط نتوانست کرد و جماعت غزان بر خراسان استیلا آورده بودند عهد سلطان سعید سنجر گذشته بود فوجی بطرف غزنین آمد و خسرو شاه با ایشان مقاومت نتوانست کرد و بطرف هندوستان آمد و غزنین از دست او بیرون شد و بدست غزان افتاد و ملک دوازده سال ایشان داشتند تا سلطان سعید غیاث الدین محمد سام انار الله برهانه لشکر از غور بطرف غزنین آورد و ترادف غزرا بکشت و غزنین بگرفت و سلطان سعید معز الدین محمد سام را بتخت غزنین بنشانند و خسرو شاه بلوهر هندوستان آمده بود - و مدت ملک او هفت سال بود برحمت حق پیوست والله اعلم بالصواب - حق تعالی بادشاه مسلمانان ناصرالدینا والدین را یاقی و پاینده دارا آمین رب العالمین *

(۳) اسمی اولاد خسرو شاه - خسرو ملک - محمود شاه - کیخسرو

(این نام ها فقط در دو نسخه است)

منجر علیهما الرحمة یک بیت آورده شد * شعر *

منادی برآمد ز هفت آسمان * که بهرام شاه است شاه جهان
 منجر خراسان باز رفت و بهرام شاه مملکت در ضبط آورد و بطرف
 هندوستان غزوها کرد و محمد باهلیم را در بست و هفتم ماه رمضان
 سنه اثنی عشر و خمسمائه بگرفت و بند کرد و بعاقبتش بگذاشت
 و ولایت هندوستان تمام او را داد او باز دیگر عاصی شد و قلعه
 ناگور در ولایت سواک بحدیره^(۲) بنا کرد و او را فرزندان و اتباع
 بسیار بودند بهرام شاه بر عزیمت قلعه او بهند و ستان آمد و محمد
 باهلیم بحدرد ملتان پیش رفت و با بهرام شاه مصاف کرد حق
 سبحانه و تعالی کفران نعمت بوی رسانید محمد باهلیم با دو پسر
 و اسب و سلاح در روز جنگ در زمین بر بیتی^(۳) نور بی فرو رفت
 چنانچه پیش از وی نشان نماند بهرام شاه بغزنین باز آمد و او را
 با ملوک غور قتال و مصاف افتاد پسرش دولت شاه کشته شد و
 دران یک سفر سه کت از پیش سلطان علاء الدین غوری منبرم
 گشت و غزنین بدست غوریان افتاد و جمله را بسوختند و خراب
 کردند و بهرام شاه به هندوستان رفت چون لشکر غوریان باز گشت
 بغزنین باز آمد و فوت شد - و مدت ملک او چهل و یک سال بود *

(۲ ن) سوره (۳ ن) بر بیتی نورنی - در زمین نورینی - و در
 فرشته " بر زمین جمجمه افتاده چنان فرو رفت که اثری از راکب
 و مرکب پیدا نشد " نوشته است *

آتش و صاعقه آمد چنانچه بدان آتش بازارهاي غزنين بسوخت
و ديگر حوادث و اتفاقات بد در عهد او ظاهر شد چنانچه خلق از
دولت او نفرت گرفتند و او بغيّات شهامت و جلالت و شجاعت
و مبارزت موصوف بود چون ببادشاهي نشست با مادر سببي
که مهد عراق بود استخفاف کرد بدان سبب سنجر خصم او شد
و بهرام شاه را مدد کرد و بغزنين آمد و ملک ارسلان با او مصاف
کرد و شکسته شد و بطرف هندوستان رفت و منکوب گشت -
و در سنه احدى عشر و خمسمائه فوت شد - و مدت ملک او دو سال
بود - و مدت عمر او سي و پنج سال بود والله اعلم *

الثالث عشر بهرام شاه (۲)

بهرام شاه خوب روي و مردانه و باذل و عاقل و زعيت پرور بود
و در اول حال که ملک ارسلان بعد از فوت پدر خود سلطان مسعود کريم
بتخت نشست بهرام شاه بخراسان رفت و تخت خراسان بعز و بهاء
سلطان سعيد سنجر انارالله برهانه مزين بود بهرام شاه مدتي بردگاه
او بود سلطان سنجر لشکر را بجانب غزنين کشيد و ملک ارسلان بعد از
مصاف منهزم شد و بهرام شاه بتخت نشست و سنجر او را اعزاز کرد
و سيد حسن عليه الرحمة اين قصيده بر خواند در بارگاه بحضور سلطان

(۲) معزالدوله بهرام شاه را نه پسر بود بدین اسمي - خسرو شاه -
منصور شاه - فرخ شاه - زادلشاه - دولت شاه - شهنشاه - مسعود
شاه - محمد شاه - علي شاه (بن نامها در همه نسخه باندک تغيير است)

بقراط داشت و رسوم ظلم را که پیش از وضع شده بود جمله بر انداخت و عوارض قلمی^(۱) که زوائد بود در تمامت سر بند محمود و زاولستان همه محو کرد و باج و باز کل نواحی ممالک به بخشید و کل ملوک و امرا و اکبر ممالک را بر قرار می که در عهد سلطان ابراهیم بوده بگذاشت و رسوم بادشاهی هرچه نیکو تر پیش گرفت و امیر عسک الدوله را امارت هندوستان مسلم داشت و در ایام دولت او حاجب بزرگ فوت شد و حاجب طغنائین از آب گنگ عبیره کرد بجهت غزو هندوستان و بجائی رسید که جز سلطان محمود هیچ لشکر آنجا نرسیده بود و همه امور ملک در عهد او منتظم بود و هیچ دل مشغولی از هیچ طرف نشد - و ولادت او بغزنین بود در سنه ثلث و خمستین و اربعمائه - و مدت ملک او هفده سال بود - و مدت عمر او پنجاه و هفت سال بود - و در سنه تسع و خمسمائه برحمت حق تعالی پیوست و خواهر سلطان سنجر سلجوقی که او را مهد عراق گفتندی در حبالة او بود *

الثانی عشر ملک ارسلان بن سلطان مسعود

ملک ارسلان ابو اللوک در سنه تسع و خمسمائه بملک نشست و گرمسیر و ممالک غزنین در تصرف خود آورد و بهرام شاه که عم او^(۲) بود از پیش او در خراسان رفت بنزدیک سلطان سنجر رحمه الله و در عهد ملک ارسلان حوادث شگرف زاد یکی آن بود که از آسمان

سراج بوده است و سبب نقل اجداد کاتب از جوزجان بدین سبب بود که امام عبد الخالق جوزجانی که بالایی ظاهراباد غزنین خفته است در جوزجان بخواب دید که هائفي او را گفت که برخیز بغزنین رو و زن خواه چون بیدار شد ظنش افتاد که مگر این خواب شیطانی است تا سه روز سه کرت متواتر این خواب بدید بر حکم این خواب بغزنین آمد و یکی ازان دختران در حکم او آمد و او را ازان ملکه پسری آمد ابراهیم نام کرد و این ابراهیم پدر مولانا منهاج الدین عثمان بن ابراهیم بود رحمة الله علیهم اجمعین و مولانا منهاج الدین پدر مولانا سراج الدین اعحویة الزمان پدر منهاج السراج بود و سلطان ابراهیم رحمة الله علیه بادشاه مبارک عهد بود - و مدت ملک او چهل و دو سال بود - و مدت عمر او شصت سال - و وفات او سنه اثنین و تسعین و اربعمائه بود و السلام *

الحادی عشر علاء الدین مسعود الکریم بن ابراهیم (۲)

سلطان مسعود کریم بادشاه نیکو اخلاق و مبارک عهد و گزیده اوصاف و با داد و عدل و انصاف و در عهد خلافت المستظهر بالله امیر المؤمنین احمد بن المقددر ببادشاهی نشست و حیا و کرم

(۲) اسماء اولاد سلطان علاء الدین - محمود - خورشید - توران -

خوردند ملک - بزرگ - الحسین - ارسلان ملک - خوران - بهاء

الدین - سردار - ملک ارسلان علی - ایرار ملک - شراد - فرخزاد -

بهرام شاه - ملک چهر - ملک زاد - (این نام ها فقط در یک نسخه است)

علیه الرحمة بادشاه بزرگ و عالم و عادل و فاضل و خدای ترس
 و مهربان و عالم دوست و دین پرور و دین دار بود چون فرخزاد بتخت
 نشستند بود ابراهیم را از قلعه یزغند بقعه نای آورده بودند چون
 امیر فرخزاد فوت شد همه باطنها بر سلطنت ابراهیم قرار گرفت
 سرهنگ حسن بخدمت او رفت باتفاق اهل مملکت او را از
 قلعه نای بیرون آوردند روز در شب بر طالع میمون در صفه یمینی
 بر تخت سلطنت بنشست و روز دوم شرط ماتم امیر حمید فرخزاد
 بجای آورد و تربت او و آباء و اجداد خود زیارت کرد و همه اعیان
 و امثال در خدمت او پیاده برفتند بهیچ کس التفات نکرد و بدین
 سبب هیبتی از سلطنت او در دل خلق متمکن شد و چون خبر
 جلوس او بداد سلجوقی رسید در خراسان معارف فرستاد و با او
 صلح کرد و بعد از داد پسرش الپ ارسلان بران عهد ثابت بود و
 ممالک اجداد خود در ضبط آورد و خللی که در مملکت افتاده بود
 بسبب حوادث ایام و وقائع عجیب جمله در عهد او بقرار باز آمد و کار
 مملکت محمودی از سرتازه شد و خرابی های ولایت عمارت پذیرفت
 و چند باره و قصبه بنا فرمود چون خیراباد و ایمن آباد و دیگر اطراف
 و در عهد او عجائب و نوادر بسیار ظاهر شد و داد سلجوقی که برق
 جهنده را مانست در تاخت و باخت و جدال و قتال و ملک گیری
 در عهد او برحمت حق پیوست - ولادت ابراهیم در سال فتح
 گرگان سنه اربع و عشرین و اربعمائه بود بولایت هراة و آن بادشاه
 را چهل دختر بود و سی و شش پسر جمله دختران را بسادات کرام
 و علمای با نام داد و یکی از آن ملکت در حباله جد سوم منهاج

اربعمائه و سلطان فرخزاد مردی حلیم و عادل بود چون به تخت نشست ولایت زاولستان که بسبب عوارض و موتان خراب شده بود خراج آن به بخشید تا آبادان شد و اطراف ممالک در ضبط آورد و با خلق نیکوئی کرد - و هفت سال ملک راند - ناگاه بزرجمت قولنج بزرجمت حق پیوست در سنه احدی و خمسين و اربعمائه - و مدت عمر اوسى و چهار سال بود رحمة الله عليه - حق تعالى سلطان سلاطين روى زمين - ناصر الدنيا و الدين - ظل الله فى العالمين - شهاب سماء الخلافة - ناصر العدل و الرأفة - محرز ممالك الدنيا - مظهر كلمة الله العليا - ذى الامن و الامان - لاهل الايمان - وارث ملك سليمان - ابوالمظفر محمود بن التمش السلطان را سال هاى بسيار بر سرير ملك دارى با توفيق عدل گسترى و احسان باقى داراد و الحمد لله العلي الكبير *

العاشر سلطان ابراهيم سيد السلاطين رحمة الله عليه (۳)

سلطان ظهير الدولة و نصير الملوك رضي الدين ابراهيم بن مسعود

(۳) اسماء اولاد سلطان ابراهيم - محمود - اسحاق - يوسف - نصر - علي - شهزاده - شهر دان - چهر ملك - خوب چهر - آزاد چهر - ملك چهر - آزاد مهر - شاه فيروز - توزان ملك - ملك زاد - شمس الملك - شهر ملك - مسعود - ايران ملك - كيهان شاه - جهان شاه - فيروز شاه - ميران شاه - تغان شاه - ارسلان شاه - ظفر شاه - قتلغ شاه - مؤيد شاه - سلطان شاه - ملك شاه - خسرو شاه - فرخ شاه - بهرام شاه - دولت شاه - طغان شاه - ملك دان (اين نامها باندك اختلاف در سه نسخه است)

استخوانهای او بسمع من میرسید دانستم که ازین مرد بد دل هرگز کاری و بادشاهی نیاید مرا طمع ملک افتاد چون چهل روز از ملک او بگذشت ترکی بود نوشنگین نام سلاح دار بود پس پشت طغرل ایستاده بود و او با یار دیگر بیعت کرد و طغرل را در تخت بکشت و سر او را بیرون آوردند و بر چوبی کردند و گرد شهر بگردانیدند تا خلق ایمن شدند و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب *

الناسع فرخزاد بن مسعود

چون خدایتعالی بد کرداری های طغرل بوی رسانید و خلق را از وی و از ظلم بی نهایت او خلاص بخشید از شاهزادگان مسعودی دو کس در قلعه بزغند باقی بودند یکی ابراهیم و دوم فرخزاد و طغرل ملعون بجهت کشتن ایشان جماعتی را به قلعه بزغند فرستاده بود تا ایشان را هلاک کند کوتوالی که دران قلعه بود یک روز دران باب تاملی کرده بود و آن جماعت را بر در قلعه بداشته برقرار آنکه دیگر روز بقلعه آیند و آن فرمان بد را بامضا رسانند که ناگاه مسرعان در رسیدند و خبر کشتن طغرل ملعون بیاوردند و چون آن ملعون در غزنین بر دست نوشنگین کشته شد آنگاه اکابر مملکت و ملوک و حجاب طلب بادشاهی کردند معلوم شد که دو تن در قلعه بزغند باقی اند جمله روی بقلعه بزغند نهادند و خواستند که ابراهیم را به تخت نشانند اما ضعفی بر تن مبارک او استیلا یافته بود و توقف را مجال نبود فرخزاد را بیرون آوردند و مبارک باد سلطنت گفتند روز شنبه نهم ماه ذی القعدة سنه ثلث و اربعین و

طخارستان بالشکرا نبوه در آمد و پدرش داود از راه سیستان
به بنست آمد سلطان عبد الرشید لشکر مستعد گردانید و طغرل را
که یکی از بزرگان محمود بود و در غایت جلاوت بر ایشان سالار کرد
و بطرف الپ ارسلان فرستاد در پیش دروغ خمار الپ ارسلان را
بشکست و از آنجا بجانب بنست آمد بر سمیل تعجیل چون با داود
مقابل شد داود از پیش او برفت و او در عقب او به سیستان رفت
و بیغوم داود را بشکست و چون چنین دو سه فتح او را بر آمد بغزنین
باز آمد و سلطان عبد الرشید را بگرفت و بکشت و خود بر تخت نشست
و مدت ملک او دو و نیم سال بود و عمر او سی سال بود و الله اعلم *

الثامن طغرل الملعون

طغرل بنده محمود بود و در غایت جلاوت و شجاعت و در عهد
سلطان مودود از غزنین بخراسان رفته بود و بخدمت سلجوقیان پیوسته
مدتی آنجا بود و مزاج جنگهای ایشان دریافته و در وقت
عبد الرشید بغزنین باز آمد و عبد الرشید را بگرفت و با یازده
پادشاه زاده دیگر بکشت و بر تخت غزنین به نشست و چهل
روز ملک راند و بی رسمی و ظلم به سیار کرد او را گفتندی که ترا
طمع ملک از کجا افتاد گفت و قتیکه عبد الرشید مرا به جنگ الپ
ارسلان و داود می فرستاد با من عهد میکرد و دست در دست من
داده بود خوف جان بر روی چنان غالب شده بود که آواز لرزه از

مودود و محمد عم او مصاف شد حق تعالی مودود را نصرت بخشید
در حدود تکرهارود و محمد گرفتار شد با جمله فرزندان و اتباع
و سلطان مودود کین پدر را ازو بخواست و کشندگان پدر را از ترک و
تازی یک بقتل رسانید و ادرا صیتی و نامی ازان حاصل شد و هرکه
بخون پدر او متهم بود جمله را بکشت و بغزنین باز آمد و اطراف
ممالک پدر را ضبط کرد - و مدت نه سال ملک راند - و در سنه احدی
واربعین و اربعمائه برحمت حق پیوست - و مدت عمر او سی
و نه سال بود والله اعلم *

السادس علی بن مسعود و محمد بن مودود

باشرکت هردو شاهزاده عم و برادرزاده را ترکان و اکبر مملکت
بتخت بنشانند و هرکس کاری بردست گرفت و چون ایشانرا رای
و تدبیر و ضبطی نبود خلل بحال لشکر و رعایا راه یافت و بعد از دو
ماه سلطان عبد الرشید را بتخت نشاندند و ایشان را بقلعه باز
فرستادند والله اعلم بالصواب *

السابع عبد الرشید بن محمود

سلطان بهاء الدوله عبد الرشید بن محمود بتخت به نشست در سنه
احدی و اربعین و اربعمائه و او مردی فاضل و عاقل بود و اخبار سماع
داشت و روایت کردی اما قوت دل و شجاعت چندان نداشت چون
بتبدیل و تحویل سلطنت متعاقب شد و سلجوقیان را از خراسان طمع
تخت غزنین افتاد و تخت خراسان بد او در رسید و الپ ارسلان پهرش
لشکر کش و بدرة شده عزیمت غزنین کردند الپ ارسلان از طرف

مصاف کرد سه روز متواتر قتال و جدال کرد و روز سیوم که جمعه بود سلطان منهنم شد و از راه غرجستان بغزنین آمد و از غایت خوف که بروی مستولی شده بود خزائن بگرفت و بطرف هندوستان آمد و در ماریکله بندگان ترک و هند برو خروج کردند و او را بگرفتند و محمد را بر تخت نشاندند و او را بحصار کیری فرستاد - و در شهر سنه اثنین و ثلثین و اربعمائه شهادت یافت - و مدت عمر او چهل و پنج سال بود - و مدت منک اونه سال بود و چیزی رحمة الله علیه و السلام علی من اتبع الهدی *

(۲) الخامس مودود بن مسعود بن محمود

شهاب الدوله ابو سعد مودود بن ناصرالدین الله مسعود چون خبر شهادت پدر شنید بر تخت پدر ببادشاهی نشست و سلطان مسعود وقتیکه بطرف هندوستان می رفت او را در ممالک غزنین و مضافات آن بنیابت خود نصب کرده بود و او در سنه اثنین و ثلثین و اربعمائه بتخت نشست و بجهت انتقام پدر لشکر جمع کرد و روی بطرف هندوستان نهاد و با سلطان محمد بن محمود که عم او بود و او را حشمتی مخالف از حبس بیرون آورده بودند و بر تخت نشاند و پیش او کمر بسته و امرای هندوستان او را منقاد گشته و ترکان محمودی و مسعودی که با سلطان مسعود غدر و خلاف کرده بودند جمله او جمع شده بودند و مدت چهار ماه او را فرمان ده گردانیده و میان

سلطان مسعود فرمود که هیچ غمناک مباش شنود که السیف
 اصدق انباء من الكتب مرا فرمود که باز گرد چون باز گشتم در حال
 و ساعت مذهبیان ازان متابعت من مر سلطان را خبر کرده بودند
 مرا طلب فرمود بخندمت محمود رفتم فرمود که در عقب مسعود
 چرا میرفتی و چه میگفتی تمام ما جزای حال بی نقصان باز گفتم
 که از مخفی داشتن خوف جان بودی سلطان فرمود که من
 میدانم که در همه ابواب مسعود بر محمد ترجیح دارد و بعد از
 فوت من ملک بمسعود خواهد رسید این تکلف برای آن میکنم
 تا این محمد بیچاره در عهد من اندک مایه حرمتی و تمتعی بیند
 که بعد از من مسلمش نخواهد شد رحمة الله علیهم خواجه ابو نصر
 مشکان میگوید که درین حدیث از در چیز عجب داشتم یکی از
 جواب مسعود که مرا بوجه فضل و علم گفت و دوم از شهادت
 و ضبط محمود که بدان قدر مشایعت بروی مخفی نماند سلطان
 محمود چون عراق بگرفت تخت آن ممالک بمسعود داد و پیش
 ازان شهر هراة و خراسان باسم او بود و چون او بتخت سپاهان
 بنشست ولایت ری و قزوین و همدان و ولایت طارم جمله بگرفت
 و دیلمان را مقهور کرد و چند کرت تشریف دار الخلافه ببوشید و
 بعد از فوت محمود بغزنین آمد و ممالک پدر را در ضبط آورد و چند
 کرت بهندوستان لشکر آورد و غزوها بست کرد و کرت دوم بطبرستان
 و مازندران رفت و در آخر عهد او سلجوقیان خروج کردند و سه کرت
 مصاف ایشان بشکست در حدود مرو و سرخس و بعاقبت چون
 تقدیر آن بود که ملک خراسان بآل سلجوق رسد در طالقان با ایشان

الرابع الناصر الدين الله مسعود الشهيد (۲)

سلطان مسعود شهید را ناصر الدین لقب بود و کنیت او ابو مسعود (ابوسعبد) و ولادت او و برادر او سلطان محمد انار الله برهانهما در یک روز بود و سلطان مسعود شهید نور الله مضجعه در سنه اثنین و عشرين و اربعمائه ببادشاهی نشست و او در سخاوت تا حدی بود که او را ثانی امیر المؤمنین علي رضی الله عنه گفتندی و در شجاعت ثانی رستم گرز او را هیچ مردی بیکدمت از زمین بر نتوانستی گرفت و تیر او بر هیچ بیل آهنی ایستاد نکردی پیوسته پدرش سلطان را از وی رشک آمدی و او را سر کوفته می داشتی و محمد را عزیز میداشتی تا حدی که از دار الخلافه التماس نمود که اسم محمد را و لقب او را بر لقب و اسم مسعود در مخاطبه از مسعود مقدم داشتند - خواجه ابو نصر مشکان روایت میکند که چون آن مثال در بارگاه محمودی بخواندند بر دل ما و جمله ملوک و اکابر حمل آمد چون آثار سلطنت و شهادت بر ناصیه مسعود زیادت بود چون سلطان مسعود از پیش پدر بیرون آمد من که ابو نصر مشکانم در عقب مسعود رفتم و گفتم ای بادشاه زاده بجهت این تاخیر لقب مبارک در مثال خلافت بر دل ما بندگان عظیم حمل آمد

(۲) اسماء اولاد سلطان مسعود - محمد - موجود - مودود -

ابراهیم - ایزدیار - فرخزاد - شجاع - مراد شاه - علي (این نامها فقط در یک نسخه است)

غریبه بسیار روایت کنند و چون سلطان محمود رحمه الله پدرش از دار فنا بدار بقا رحلت کرد سلطان مسعود رحمه الله برادرش بعراق بود ملوک و اکابر دولت محمودی باتفاق سلطان محمد را به تخت غزنین نشانند در سنه احدی و عشرين و اربعمائه اما او مردی نرم مزاج بود و قوت دل و ضبط ممالک نداشت جماعتیکه دوستداران مسعود بودند بنزدیک او مکتوب فرستادند بعراق و سلطان مسعود از عراق بر عزیمت غزنین لشکر عراق و خراسان جمع کرد و روی بغزنین نهاد چون خبر وصول و عزیمت او بغزنین رسید محمد لشکر را مستعد گردانید و پیش برادر باز شد و علی قریب حاجب بزرگ بود و سر لشکر چون به تکیه نایاب رسیدند خبر آمدن مسعود بلشکرگاه سلطان محمد رسید محمد را بگرفتند و میل کشیدند و محبوس کردند و علی قریب لشکر را بطرف هراة باستقبال سلطان مسعود برد چون بیک منزل بر رسید بخدمت سلطان رفت مسعود فرمان داد تا او را بگرفتند و جمله لشکر او را غارت کردند و درین کرت مدت ملک او هفت ماه بود و چون سلطان مسعود در ماریکله صاحب واقعه شد سلطان محمد را کرت دیگر اگرچه مکفوف البصر بود بیرون آوردند و بر تخت نشانند و لشکر را از انجا بطرف غزنین آورد سلطان مودود بن مسعود از غزنین بر عزیمت انتقام پدر پیش عم باز آمد و مصاف کرد و او را بشکست و او را و فرزندان او را شهید کرد و در کرت دوم چهار ماه بادشاه بود و در گذشت رحمه الله علیه - و مدت عمر او چهل و پنج سال بود - و شهادت او در سنه اثنین و ثلاثین و اربعمائه بود و الله اعلم بالصواب *

و دو هزار غلام با کلاه دو پیر با گرزهای سیمین بر چپای او ایستادند و آن پادشاه بمردی، و شجاعت و عقل و تدبیر و رایهای صواب ممالک اسلام را که بر طرف مشرق بود بگرفت و تمامت عجم از خراسان و خوارزم و طبرستان و عراق و بلاد نیم روز و پارس و جبال و غور و طخارستان همه در ضبط بندگان او آمد و ملوک ترکستان او را معتقد گشتند و پل بر جیحون بست و لشکر را بر زمین توران برد و قدر خان با او دیدار کرد و خانان ترک با او دیدار کردند و او را خدمت کردند و در بیعت او آمدند و بالتماس ایشان پسر سلجوق را که همه خانان ترک بجلادت او در مانده بودند با اتباع ایشان از جیحون بطرف خراسان بگذرانید و عقلای آن عصر این معنی را از وی خطا دیدند که ملک فرزندان او در سر ایشان شد و بزمین عراق رفت و آن بلاد را فتح کرد و عزیمت خدمت دار الخلافه کرد و هم بغرمان امیر المؤمنین باز گشت و بغزنین آمد و درگذشت - و مدت عمر او شصت و یک سال بود - و عهد ملک او سی و شش سال بود - و وفات او در سنه احدی و عشرين و اربعمائه بود رضی الله عنه * حق تعالی سلطان معظم ناصر الدنیا و الدین ابوالمظفر محمود بن التمش السلطان را بر تخت سلطنت باقی و پاینده دارد آمین رب العالمین *

الثالث محمد بن محمود جلال الدوله (۲)

جلال الدوله محمد مردی فاضل و نیکو سیرت بود و از وی اشعار

(۲) اسماء اولاد سلطان محمد - موبد الدوله احمد - عبد الرحمن -

عبد الرحیم (این نامها فقط در دو نسخه است)

تاشاه خسروان سفر سومنات کرد * آثار غزو را علم معجزات کرد
 شطرنج ملک باخت ملک با هزار شاه * هر شاه را بلعب دگر شاه مات کرد
 و درین سفر آنچه از کرامات او ظاهر شد - یکی آن بود که چون از
 سومنات باز گشت بر زمین سند و منصوره خواست تا براه بیابان
 لشکر اسلام را ازان دیار بیرون آورد فرمود تا راهبران را حاصل کردند
 هندوئی پیش آمد و دلالت راه قبول کرد شاه با لشکر اسلام روی
 براه آورد چون یکسبها روز راه قطع کردند و وقت منزل کردن لشکر آمد
 چند آنکه آب طلب کردند هیچ طرف نیافتند سلطان فرمود تا دلیل را
 پیش آوردند و تفحص کردند آن هندو که دلیل بود گفت من خود را
 فدای بت سومنات کردم و ترا و لشکر ترا درین بیابان آوردم که
 هیچ عارف آب نیست تا هلاک گردند سلطان فرمان داد تا آن هندو
 را بدو رخ فرستادند و لشکر را منزل فرمود و صبر کرد تا شب درآمد
 از لشکر بیک طرف رفت و روی بر زمین نهاد و از حضرت ذوالجلال
 والاکرام بتضرع خلاص طالبید چون شب پاسی بگذشت بر طرف
 شمال از لشکر روشنائی ظاهر شد سلطان فرمود تا لشکر در عقب او
 بدان طرف روان شدند چون روز شد حق تعالی لشکر اسلام را بمنزلی
 رسانید که آب بود و همه مسلمانان بسلامت ازان بلا خلاص یافتند
 رحمه الله - حق تعالی آن بادشاه را کرامات و علامات بسیار داده بود
 و از آلت و عدت و تجمل آنچه او را بود بعد ازو هیچ پادشاهی را جمع
 نشد و دو هزار و پانصد پیل بود بر درگاه او و چهار هزار غلام ترک و شاق
 که در روز بار بر میمنه و میسر تخت بایستادند و دو هزار ازان
 غلامان با کلاه چهار پر با گرزهای زرین براستانی او بودند

از پادشاهان بلقب سلطانی خطاب کردند از دار الخلافه محمود بود
ولادت او در شب عاشوراء شب پنجمین سده احدی و سبعین و ثلثمائه
بود در هفتم سال از زمان امیر ملکتگین و پیش از ولادت او بیک
صاعت امیر سبکتگین بخواب دیده بود که در میان خانه او از آتشدان
درختی برآمدی و چنان بلند شدی که همه جهان در سایه او
پوشیده گشتی از فزع آن خواب چون بیدار شد دران اندیشه بود
که تعبیر چه باشد که مدبری در آمد و بشارت داد که حق تعالی
ترا پسری داد سبکتگین شادمانه گشت و گفت پسر را محمود نام
کردم و هم دران شب که ولادت او بود بتخانه بهند که در حدود پراشور
بود بر لب آب سبز بشکست و او را مناقب بسیار است و مشهور
و طالع او با طالع صاحب ملت اسلام موافق بود - و در سده سبع و ثمانین
و ثلثمائه ببلخ رفت بر تخت پادشاهی نشست و تشریف دار الخلافه
پوشید و درین عهد مهند خلافت بامیر المؤمنین القادر بالله مزین
بود چون پادشاهی نشست اثر او در اسلام بر جهانیان ظاهر گشت
که چندین هزار بتخانه را مسجد گردانید و شهرهای هندوستان را
بکشاکش و رایان هند را مقهور گردانید و جیدال را که بزرگترین رایان
هند بود بگرفت و در من یزید بخراسان بداشت و بفرمود تا بهشتاد
درم او را بخریدند و لشکر بجانب نهر واله و گجرات برد و منات را از
سومنات بیاورد و چهار قسمت کرد یک قسم بر در مسجد جامع غزنین
نهاد و یک قسم بر در کوشک سلطنت و یک قسم بمکه و یک قسم
بمدینه خرسنگ و درین فتح عنصری قصیده مطول گفته است این
دو بیت آورده شد *

* شعر *

طخارستان و غور در ضبط آورد و از جانب هند جیدپال را با فیلان بسیار و حشم انبوه بشکست و بغراخان کاشغر را از خاندان سامانیان دفع کرد و به بلخ آمد و امیر بخارا را به تخت بازفرستاد و در عهد او کارهای بزرگ برآمد و مادهٔ فساد باطنیه از خراسان قلع کرد و درشوال سنه اربع و ثمانین و ثلثمائه امیر محمود را سپهسالاری خراسان دادند و سیف الدوله لقب شد و امیر سبکتگین را ناصرالدین لقب شد و ابو الحسن سیمجور^(۲) را دفع کرد و خراسان صاف گشت از خصمان ایشان امیر سبکتگین مردی مایل و عادل و شجاع و دین دار و نیکو عهد و صادق القول و بی طمع از مال مردمان و مشفق بر رعیت و منصف بود و هرچه ولایه و امرا و ملوک را از ارضان حمیده بپای حق تعالی آن جمله او را کرامت کرده بود - و مدت ملک او بیست سال بود - و عمر او پنجاه و شش سال - و وفات او بحمد و بلخ بدیه برمل مدروی بود در سنه سبع و ثمانین و ثلثمائه و الله اعلم بالصواب *

الثانی السلطان المعظم یمین الدوله نظام الدین ابوالقاسم

محمود بن سبکتگین الغازی انار الله برهانها (۳)

سلطان غازی محمود بادشاه بزرگ بود و اول کسی را که در اسلام

(۲) - ن سیمجور

(۳) اسماء اولاد سلطان محمود - محمد - نصر - مسعود - محمود -

اسمعیل - ابراهیم - عهد الرشید

در عهد امارت عبد الملک نوح سامانی سبکتگین را بخیرید و به بخارا برد
چون آثار کیداست و جلالت در فاصیله او ظاهر بود او را الپتگین امیر
حاجب بخیرید و در خدمت الپتگین بطخارستان رفت و قتیکه ایالت
طخارستان حواله او شد امیر سبکتگین در خدمت او بود چون
الپتگین بعد از حوادث ایام بغزنین آمد و ممالک زاولستان فتح کرد
وغزنین از دست امیر انوک بیرون کرد و امیر الپتگین بعد از هشت سال
بر حرات حق پیوست پسر او اسحاق بجای پدر نشست و با انوک
مصاف کرد و هزیمت افتاد و به بخارا رفت بخدمت امیر منصور نوح تا
ایشان را مدد فرمود تا باز آمد وغزنین بگرفت و بعد از یک سال اسحاق
در گذشت ملکاتگین را که مهتر ترکان بود بامارت به نشانند و او مردی
عادل و متقی بود و از مبارزان جهان دو سال در امارت بود و در گذشت
و امیر سبکتگین بخدمت او بود و بعد از ملکاتگین امیر پری (؟)
بامارت به نشست و او مردی مفسد عظیم بود جماعتی از غزنین
به نزدیک ابو علی انوک چیزی بنوشتند و او را استدعاء کردند ابو علی
انوک پسر شاه گابل را بمدد آورد چون در حد چرخ رسیدند امیر
سبکتگین با پانصد ترک بر ایشان زد و ایشان را بشکست و خلق بسیار
را بکشت و اسیر کرد و ده پیل بگرفت و بغزنین آورد چون چنین فتوحی
بر دست او بر آمد همگان از فساد پری (؟) سیر آمده بودند باتفاق
امیر سبکتگین را بامارت غزنین به نشانند در بخت و هفتم ماه شعبان
سنة ست و ستین و ثلثمائة روز جمعه از بالای قلعه با چتر لعل و علمها
بجمعه آمد و آن امارت و بادشاهی بروی قرار گرفت و از غزنین
لشکر باطراف برد پس زمین داور و زمین قصدار و بامیان و جمله

مکرم باشد - امام ابو الفضل الحسن بیهقی رحمه الله در تاریخ ناصری
از سلطان سعید محمود طیب الله سراة چنین روایت میکند که او
از پدر خود امیر سبکتگین شنید که پدر سبکتگین را قرا بحکم گفتندی
و نامش جوق بود و غوغا را بتوکی بحکم خوانند و معنی قرا بحکم سیاه
غوغا باشد هر جا که توکان در ترکستان نام او بشنیدندی از پیش او
هزیمت شدند از جلالت و شجاعت او - و امام محمد علی
ابو القاسم حمادی در تاریخ مجدول چنین می آرد که امیر سبکتگین
از فرزندان یزدجرد شهریار بود و دران وقت یزدجرد در بلاد
مرو در آسیائی کشته شد در عهد خلافت امیر المؤمنین عثمان
رضی الله عنه و اتباع و اشیاع یزدجرد به ترکستان افتادند و با ایشان
قربانی کردند و چون بطنی دوسه بگذشت ترک شدند و قصرهای
ایشان دران دیار هنوز برقرار است و ذکر نسبت ایشان برین
مذلول بود که در قام آمد تا در نظر بادشاه عالم خلد الله ملکه و سلطانه
و ناظران آید انشاء الله العزیز * سبکتگین بن جوق قرا بحکم بن قرا
ارسلان بن قرا ملت بن قرا نعمان بن فیروز بن یزدجرد شهریار
الغارس و الله اعلم بالصواب *

الاول امیر الغازی ناصر الدین

سبکتگین علیه الرحمة والغفران (۳)

امام ابو الفضل بیهقی می آرد که نصر حاجی مردی بازرگان بود

(۲) - ن - الحسین

(۳) اسمای اولاد امیر سبکتگین - اسمعیل - نصر - محمود -

حسین - حسن - فیروز *

الطبقة الحادي عشر السبكتگينية اليمينية المحمودية نور الله مضجعهما

الحمد لله المحمود بكل لسان - المقصود بكل جنان - المعبود بكل مكان - المسجود في كل آوان - و الصلوة على محمد المصطفى المبعوث في آخر الزمان - صلى الله عليه وعلى آله واصحابه خير آل و اخوان - اما بعد چنين مى گويد داعى مسلمانان منهاج سراج جوزجاني اصلح الله حاله و حقق آماله كه اين اوراق مقصور است بر ذكر ملوك و سلاطين آل ناصر الدين سبكتگين و سلطان يمين الدولة نظام الدين ابو القاسم محمود غازي انار الله برهانها و كيفيت احوال ايشان و بيان نسب و آثار معدلت و اخبار سلطنت و انقلاب دولت و اعلاء مكنت ملوك آن دودمان از اول حال امير غازي سبكتگين تا آخر عهد خسرو ملك كه ختم ملوك آن خاندان بود بر سبيل ايجاز و اختصار تا اين طبقات ملوك و امراء از انساب و القاب ايشان منور گردد و صفحات اين تاريخ با سماء و احوال آن ملوك اسلام انار الله بر اهلينهم مشرف و

و مصنف از كتب پيشينان نقل کرده بود ترك نموده شد *

طبقه اول در ذكر انبياء عليهم السلام — طبقه دوم در ذكر خلفاء راشدین رضی الله عنهم — طبقه سوم در ذكر خلفاء بنی امیه — طبقه چهارم در ذكر خلفاء بنی عباس — طبقه پنجم در ذكر ملوك عجم تا ظهور اسلام — طبقه ششم در ذكر ملوك يمن — طبقه هفتم در ذكر طاهريان — طبقه هشتم در ذكر صفاريان — طبقه نهم در ذكر سامانيان — طبقه دهم در ذكر ديلمييان *

فی العالمین ابوالمظفر محمود بن السلطان یمین خلیفه الله قیم
امیر المؤمنین خلد الله سلطانه است نوشته شد و این توارینخ
در قلم آمد و بالقاب همایون و اسم یمین او موشچ گشت
و نام این "طبقات ناصری" نهاده شد رجای واثق است بکرم عمیم
آفریدگار تعالی و تقدس که چون این نسخه بنظر مبارک این بادشاه
جهان پناه اهل ایمان اعلی الله جلاله مشرف گردد سعادت قبول یابد
و پرتو عواطف خسروانه از اوج فلک انعام و اعلیٰ چرخ اکرام برین
ضعیف تابد و بعد از نقل ازین منزل مستعار از خوانندگان دعای
خیر باقی ماند و اگر بر سهوی و غلطی اطلاع یابند بذیل عفو مستور
فرمایند که آنچه از توارینخ در کتب معتبره یافته شد در قلم آمد
و این چند بیت لائق وقت بود ثبت افتاد برجای عفو از حاضران
درین صحائف *

هرچه کردم سماع بنوشتیم * اصل نقل و سماع گوش بود
در گذارد خطا چو دید کریم * زانکه با عز و عقل و هوش بود
هرکه او ذوق مهتری دریافت * نزد صبرش صبر چو نوش بود
دامن عفو پروریش مدام * در ره حلم عیب پوش بود
بدعا یاد داردش منهاج * گرچه اندر قفس خموش بود
ملک تعالی این سلطنت را باقی دارد و متاملان و ناظران این
توارینخ را در کنف عصمت خود محروس و محفوظ بحق محمد
و آله اجمعین و سلم تسلیما کثیرا * (§)

(§) ازینجا ده طبقه مفصله ذیل را که تعلق بهندستان ندارد

این مملکت که جاوید باد چون مسند قضای ممالک هندوستان
 بدین مخلص داعی دعا و ناشر ثنا مغفوض گشت وقتی از اوقات
 در دیوان مظالم و مقام فصل خصوصیات و قطع دعای کتابی
 در نظر آمد که افاضل سلف برای تذکره امثال خلف ما
 تواریخ انبیاء و خلفاء علیهم السلام و انساب ایشان و اخبار ملوک
 گذشته نور الله مراقدهم جمع کرده بودند و آنرا در حواصل جداول
 ثبت گردانیده در عهد سلاطین آل ناصر الدین سبکتگین بر دله
 مضاجعهم بر سبیل ایجاز و نهج اختصار از هر بستانی گلی و از هر
 بحری قطره جمع آورده و بعد از ذکر انبیاء و انساب طاهر ایشان
 و خلفای بنی امیه و بنی العباس و ملوک عجم و اکسره بر ذکر
 خاندان سلطان سعید محمود سبکتگین غازی رحمه الله بسنده
 نمود و از ذکر دیگر ملوک و اکبر و دودمانهای سلاطین ما تقدم و ما
 تاخر اعراض کرده این ضعیف خواست تا آن تاریخ مجدول بذکر
 کل ملوک و سلاطین اسلام عرب و عجم از اوائل و اواخر مشحون گردد
 و از هر دودمان شمعی دران جمع افروخته شود و هر هر نسبی را از
 بیان حال و آثار ایشان کلاهی دوخته گردد چنانچه ذکر تبایعه یمن
 و ملوک حمیر و بعد از ذکر خلفاء ذکر آل بویه و طاهریان و صفاریان و
 سامانیان و سلجوقیان و رومیان و شنسبیان که سلاطین غور و غزنین
 و هند بودند و خوارزم شاهیان و ملوک کرد که سلاطین شام اند و ملوک
 و سلاطین مغریه که بر تخت غزنین و هند بادشاه شدند تا عهد
 مبارک این دودمان سلطنت و خاندان مملکت ایلتمشی که وارث
 آن تاج و تخت سلطان معظم ناصر الدین و الدین سلطان السلاطین

اعلی الله سلطانه - و خلد برهانه - و عظم شانه - و ادام لحرر الاسلام
امانه - آراسته و مزین گردانید - و خطبه و سکه بحلیه اسم و لقب
همایون آن پادشاه ژیب و زینت یافت - و ایوان شاهي و میدان
پادشاهي بشعاع طلعت خورشید لغاش نور و بها گرفت - و پرتو
آفتاب سلطنتش از مطالع بختیاری بر اطراف گیتی مستظهر
گشت - و نسیم صباي عهد مبارکش رباحین امن و امان در چمن
بساتین جهان بشگفانید - و سران و سروران جهان گوش جان را
بقرط طواعیت درگاه گردون پناهش مقرط گردانیدند - و گردن کشان
گیهان رقبه عبودیت را در رقبه امتثال اوامر و نواهي حکمش
کشیدند - و زبان زمان و بیان جهان بلبل آسا بر شاخچه نذا این نوا
سرائیدن گرفت *

الدین فی غبطة و الملک فی جزل
و التاج و التخت فی حلی و فی حلل
و کم اقیم بعد العصر من صغر
و کم اسد بصرف الدهر من خلل
* شعر *

دعای دولت او گوی زانکه بی کوشش
جهان بدولت او آنچنان شد آبادان
که بیخ سوسن سیمین همی کشد خنجر
که شاخ گلبن زرین همی زند پیکان
ملک تعالی آن ظل سلطنت را تا نهایت حد امکان بقا بر بسیط
ربع مسکون محدود دارد * در اثنای صفای این دولت و ادوار قرار

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الاول الذي لا ابتداء لوجوده - الاخر الذي لا انتهاء
لجوده - الملك الذي ليس لملكه زوال - الدائم الذي لا يكون
لسلطانه انتقال - والصلوة على من ختمت برسالته مصارع باب
النبوّة - وفتحت بجلالته مشارع كتاب الفتوة - والسلام على آله الناصرين
لدين الاسلام - واصحابه الكاسرين للاصنام - وسلم تسليمًا كثيرًا كثيرًا *
اما بعد چنين گوید بندگان دعا گوئی مسلمانان الناصر لاهل
السنة والجماعة الداعي الى الله تعالى ابو عمر عثمان بن محمد
المنهاج سراج الجوزجاني - عصمه الله تعالى عن الزلل والتواني -
که چون فیض فضل آفریدگار تعالی و تقدس تاج و تخت سلطنت
ممالک هندوستان و بالش مسند اقالیم اسلام را بغیر تارک مبارک و
یمن پای گردون های خدایگان عالم - سلطان سلاطین ترک و عجم -
مالک رقاب ملوک امم - فرمان فرمای ابناء آدم - ناصر الدنیا
و الدین - غیاث الاسلام و المسلمین - صاحب الخاتم - فی ملک
العالم - ذو الامان لاهل الايمان - وارث ملک سلیمان - ابو المظفر
محمود بن السلطان التمش یمین خلیفة الله یمین امیر المؤمنین

۴۲۳	حدیث حادثه دار الخلافه
۴۳۰	حدیث شهادت امیر المومنین المستعصم بالله
۴۳۳	حدیث حادثه دار الخلافه
۴۳۶	حدیث کرامت مسلمانان میا فارقین
۴۳۸	حدیث دیگر کرامت مسلمانان میا فارقین
۴۳۹	حدیث در تقریر بر افتادن کفار مغل
ایضا	قصیده امام یحیی اعقاب رض
۴۴۶	۱۰ — بلکا خان بن توشی
۴۴۸	حکایت دین مسلمانان بلکا خان
ایضا	حدیث ازل
۴۵۰	حدیث دوم

- حدیث وقایع بلاد خراسان کرت دوم ۳۵۵
- حدیث فتح قلعه کالیون و فیوار از لشکر مغل ۳۵۷
- حدیث واقعات غور و غرجستان و فیروز کوه ۳۶۰
- ذکر وقایع قلعه سیف رود ۳۶۴
- حدیث اشیار غرجستان و دیگر قلاع ۳۷۱
- حدیث مراجعت چنگیز خان بجانب ترکستان و رفتن او بدوزخ ۳۷۳
- ۳ — توشی بن چنگیز خان ۳۷۸
- ۴ — اکتای بن چنگیز خان ۳۸۰
- حدیث ناسزد کردن لشکرها بطرف عراق و ترکستان ۳۸۷
- حدیث ناسزد کردن لشکرها می مغل بطرف غزنین و لهار ۳۹۱
- حدیث فوت شدن اکتای ۳۹۵
- ۵ — چغتای بن چنگیز خان ۳۹۷
- حکایت درویشی ۳۹۸
- ۶ — کیک بن اکتای ۳۹۹
- حدیث کرامت مسلمانی ۴۰۱
- حدیث فوت شدن کیک ۴۰۳
- ۷ — با تو بن توشی بن چنگیز خان ۴۰۴
- حکایت عجیب ۴۰۷
- ۸ — منکو خان بن تولی خان بن چنگیز خان ۴۱۰
- حدیث بر افتادن ملاحده ۴۱۲
- حدیث حادثه که شمس الدین محتشم را افتاد ۴۱۹
- ۹ — هلاوین تولی بن چنگیز ۴۲۲

- ۱۵ — تاج الدین سنجر کریتخان ۲۵۸
- ۱۶ — ملک سیف الدین بلخان ایدک خطائی ۲۵۹
- ۱۷ — ملک تاج الدین سنجر تبرخان ۲۶۰
- ۱۸ — ملک اختیار الدین یوزبگ طغرل خان ۲۶۱
- ۱۹ — ملک تاج الدین ارسلان خان سنجر خوارزمی ۲۶۵
- ۲۰ — ملک عز الدین بلبن کشلو خان ۲۶۸
- ۲۱ — ملک نصرت خان بدر الدین سنقر صوفی رومی ۲۷۳
- ۲۲ — ملک ارکلی دادبک سیف الدین شمس عجمی ۲۷۴
- ۲۳ — ملک نصره الدین شیرخان سنقر ۲۷۶
- ۲۴ — ملک کشلیخان سیف الدین ایدک ۲۷۸
- ۲۵ — الخاقان المعظم بهاء الدین الغخان بلبن ۲۸۱
- الطبقة ۲۳ — فی وقایع الاسلام و خرج الکفار ۳۲۴**
- ۱ — قرة خطا ۳۲۷
- ۲ — چنگیز خان ۳۳۰
- حدیث وقایع اسلام ۳۳۷
- حدیث گذشتن لشکر چنگیز خان برجیخون بطرف خراسان ۳۴۲
- حدیث عبور کردن چنگیز خان از اب جیخون ۳۴۵
- حدیث آمدن سلطان جلال الدین خوارزم شاه بغزنین و وقایعی که
 اورا انجا روی داد ۳۴۷
- حدیث گشاد شدن دلخ و طخارستان و قلعه های بامیان ۳۴۹
- حدیث کشاده شدن شهرهای خراسان و شهادت اهل آن ۳۵۰

٢١٩	٤٥٣	سنة - ١٠ يعني سنة
٢٢١	٤٥٤	سنة - ١١ يعني سنة
٢٢٢	٤٥٥	سنة - ١٢ يعني سنة
٢٢٥	٤٥٦	سنة - ١٣ يعني سنة
٢٢٦	٤٥٧	سنة - ١٤ يعني سنة
٢٢٧	٤٥٨	سنة - ١٥ يعني سنة

الطبقة ٢٢ - في ذكر ملوك الشمشيه

٢٣١	٢٣١	١ - تاج الدين سنجر كز لكخان
٢٣٣	٢٣٣	٢ - ملك كبير خان اباز المغزي هراير مرد
٢٣٤	٢٣٤	٣ - ملك نصير الدين ايتمر البهائي
٢٣٧	٢٣٧	٤ - ملك سيف الدين ايبك
٢٣٨	٢٣٨	٥ - ملك سيف الدين ايبك يغان تبت
٢٣٩	٢٣٩	٦ - ملك نصرة الدين تابسي المعزي
٢٤٢	٢٤٢	٧ - ملك عز الدين طغرل طغان خان
٢٤٧	٢٤٧	٨ - ملك قمر الدين قيران تمر خان
٢٤٨	٢٤٨	٩ - ملك هندو خان مبارك الخازن
٢٤٩	٢٤٩	١٠ - ملك اختيار الدين قراقش خان ايتكين
٢٥١	٢٥١	١١ - ملك اختيار الدين التونيه تبرهنده
٢٥٢	٢٥٢	١٢ - ملك اختيار الدين ايتكين
٢٥٤	٢٥٤	١٣ - بدر الدين سنقر رومي
٢٥٦	٢٥٦	١٤ - ملك تاج الدين سنجر قتلوق

- ٤ - ملك بهاء الدين طغرل المعزي ١٤٤
- ٥ - ملك محمد بختديار الخلجي ١٤٩
- ٦ - ملك عز الدين محمد شيران الخلجي ١٥٧
- ٧ - ملك علاء الدين على مردان الخلجي ١٥٨
- ٨ - ملك حسام الدين عوض حسين الخلجي .. ١٦٠
- الطبعة ٢١ - في ذكر السلاطين الشمسية بالهند**
- ١ - سلطان شمس الدين ابو المظفر التمش .. ١٦٥
- ٢ - ملك ناصر الدين محمود بن سلطان شمس الدين ١٨٠
- ٣ - السلطان ركن الدين فيروز شاه ١٨١
- ٤ - السلطان رضية الدنيا و الدين بذت السلطان ١٨٥
- ٥ - معز الدين بهرام شاه ١٩٠
- ٦ - السلطان علاء الدين مسعود شاه بن فيروز شاه ١٩٧
- ٧ - السلطان ناصر الدين محمود الثاني ٢٠١
- احوال سنة - ١ يعني سنة ١٤١٤ ٢٠٨
- احوال سنة - ٢ يعني سنة ١٤١٥ ٢١٠
- احوال سنة - ٣ يعني سنة ١٤١٦ ٢١٢
- احوال سنة - ٤ يعني سنة ١٤١٧ ٢١٣
- احوال سنة - ٥ يعني سنة ١٤١٨ ٢١٤
- احوال سنة - ٦ يعني سنة ١٤١٩ ٢١٥
- احوال سنة - ٧ يعني سنة ١٤٢٠ ٢١٦
- احوال سنة - ٨ يعني سنة ١٤٢١ ٢١٧
- احوال سنة - ٩ يعني سنة ١٤٢٢ ٢١٨

- ١٨ - الملك الحاجي علاء الدين محمد ٨٥
 ١٩ - غياث الدين محمود ٨٨
 ٢٠ - السلطان بهاء الدين سام بن محمود ٩٤
 ٢١ - علاء الدين اتسر ٩٧
 ٢٢ - علاء الدين محمد ٩٩

الطبقة ١٨ - السلاطين الشنسانية بطخارستان ١٠١

- ١ - ملك فخر الدين مسعود ١٠٢
 ٢ - سلطان شمس الدين محمد ١٠٤
 ٣ - سلطان بهاء الدين سام ١٠٦
 ٤ - سلطان جلال الدين علي ١٠٨
 ٥ - سلطان علاء الدين مسعود ١١٠

الطبقة ١٩ - في ذكر السلاطين الغزنوية ١١١

- ١ - سلطان سيف الدين موري ١١٢
 ٢ - سلطان معز الدين ابو المظفر محمد بن سام ١١٤
 ٣ - سلطان علاء الدين محمد بن سام باميانى ١٢٨
 ٤ - سلطان تاج الدين يلدز المعزى ١٣١
 ٥ - ملك قطب الدين ايبك المعزى ١٣٥

الطبقة ٢٠ - في ذكر سلاطين الهند من المعزوة ١٣٧

- ١ - سلطان قطب الدين المعزى ١٣٧
 ٢ - آرامشاه بن قطب الدين ١٤١
 ٣ - ملك ناصر الدين قباچه المعزى ١٤٢

- ١٤ - خسرو شاه بن بهرام شاه ٢٥
- ١٥ - خسرو ملك بن خسرو شاه ٢٦
- ١٧ - السلاطين الشنسية و ملوك الغور ٢٧
- ذكر الاوائل منهم و نسبتهم و آبائهم الى الضحاك التازي ٣٠
- ذكر بسطام ملك الهند و الغور ٣١
- ١ - امير فولاد غوري ٣٤
- ٢ - امير بنجي بن نهاران ٣٥
- ٣ - امير سوري بن محمد ٣٨
- ٤ - امير محمد سوري ٤٠
- ٥ - امير ابو علي بن محمد ٤١
- ٦ - امير عباس بن شيش ٤٢
- ٧ - امير محمد بن عباس ٤٤
- ٨ - الملك قطب الدين حسن ٤٥
- ٩ - ملك عز الدين الحسين ٤٦
- ١٠ - ملك الجبال قطب الدين محمد ٤٧
- ١١ - بهاء الدين سام ٤٩
- ١٢ - ملك شهاب الدين محمد ٥١
- ١٣ - ملك شجاع الدين علي ٥٣
- ١٤ - سلطان علاء الدين حسين ٥٤
- ١٥ - ناصر الدين حسين ٥٣
- ١٦ - سلطان سيف الدين محمد ٥٤
- ١٧ - سلطان غياث الدين ابو الفتح محمد سام ٥٧

فهرست

۱	دیباجہ	صفحہ
۵	الطبعة ۱۱ - السبکتکینیة الیمینیة المحمودیة		
۶	۱ - ناصر الدین سبکتکین	
۸	۲ - محمود بن سبکتکین	
۱۱	۳ - محمد بن محمود	
۱۳	۴ - ناصر الدین مسعود	
۱۵	۵ - مودود بن مسعود	
۱۶	۶ - علی بن مسعود و محمد بن مودود	
۱۶	۷ - عبد الرشید بن محمود	
۱۷	۸ - طغرل	
۱۸	۹ - فرخ زاد بن مسعود	
۱۹	۱۰ - سلطان ابراہیم	
۲۱	۱۱ - علاء الدین مسعود بن ابراہیم	
۲۲	۱۲ - ملک ارسلان بن مسعود	
۲۳	۱۳ - بہرام شاہ	

